Holy Bible

Aionian Edition®

Open Nguizani Yimona ayi Minkunga

Open Yombe Bible

AionianBible.org
The world's first Holy Bible untranslation
100% free to copy and print
also known as " The Purple Bible "

Holy Bible Aionian Edition ®
Open Nguizani Yimona ayi Minkunga
Open Yombe Bible

CC Attribution ShareAlike 4.0, 2018-2024
Source text: eBible.org
Source version: 11/7/2023
Source copyright: CC Attribution ShareAlike 4.0
Biblica, Inc., 2002
Original work available for free at www.biblica.com and open.bible

Formatted by Speedata Publisher 4.17.20 (Pro) on 3/21/2024
100% Free to Copy and Print
TOR Anonymously
https://AionianBible.org

Published by Nainoia Inc
https://Nainoia-Inc.signedon.net

We pray for a modern public domain translation in every language
Report content and format concerns to Nainoia Inc
Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Kiyombi at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aïdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aïdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Take the time to understand these eleven words. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 201 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read online at AionianBible.org, with Android, and TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal… and purple is the color of royalty!

Table of Contents

OLD TESTAMENT

Psalms 11

NEW TESTAMENT

Matthew 161
Mark 239
Luke 289
John 373
Acts 436
Romans 514
1 Corinthians 548
2 Corinthians 582
Galatians 604
Ephesians 616
Philippians 628
Colossians 636
1 Thessalonians 644
2 Thessalonians 651
1 Timothy 655
2 Timothy 664
Titus 671
Philemon 675
Hebrews 677
James 703
1 Peter 712
2 Peter 722
1 John 728
2 John 737
3 John 738
Jude 740
Revelation 743

APPENDIX

Reader's Guide
Glossary
Maps
Destiny
Illustrations, Doré

OLD TESTAMENT

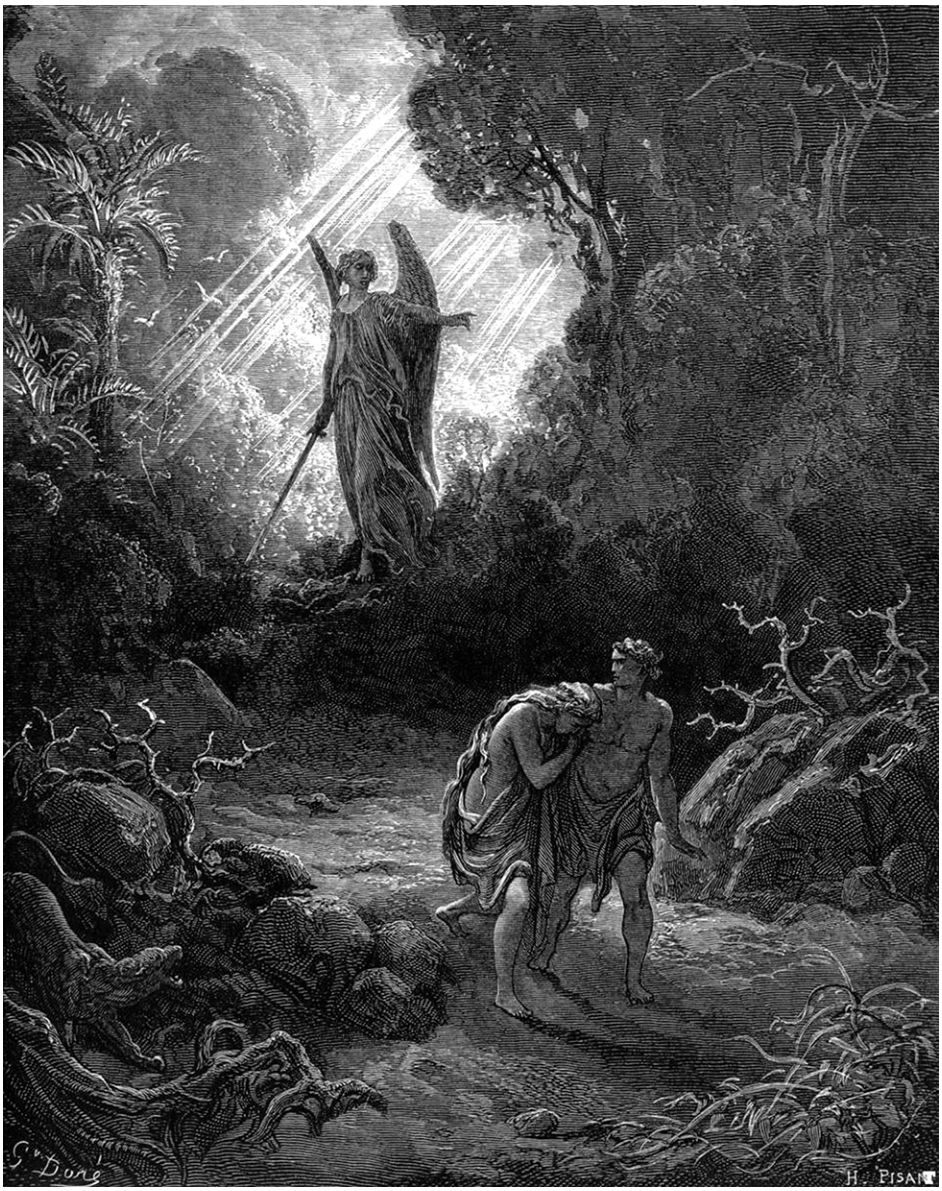

Adam and Eve Driven Out of the Garden of Eden

"So he drove out the man; and he placed cherubim at the east of the garden of Eden, and a flaming sword which turned every way, to guard the way to the tree of life."

Genesis 3:24

Psalms

1 Lusakumunu kuidi mutu wowo wunkambu landakananga
zindongi zi batu bambimbi, wunkambu telamanga mu nzila yi
minsumuki, ayi wunkambu vuandanga va kimosi ayi mimvuezi.
2 Vayi wummonanga khini mu mina mi Yave ayi wunyindulanga
miawu muini ayi builu. **3** Mutu beni widi banga nti wukunu va
muenda nlangu; wowo wumbutanga makundi mu tsungi andi ayi
meza mandi mayumanga ko; weti mona mamboti mu mamo keti
vanganga. **4** Vayi buawu ko buididi kuidi batu bambimbi, badi
banga biti bivevumunu kuidi phemo. **5** Diawu, batu bambimbi
balendi telama ko mu lumbu ki tsambusu, voti bankua masumu
mu lukutukunu lu batu basonga. **6** Bila Yave zebi nzila yi batu
basonga, vayi nzila yi batu bambimbi yela biva.

2 Bila mbi makanda mafuemini e? Bila mbi batu balembo
yindudila mambu makambulu fuana e? **2** Bila mbi mintinu mi
ntoto mitelimini e? Bila mbi minyadi mikutikinini va kimosi mu
nuanisa Yave ayi mutu andi kavinda mafuta e? **3** Balembo tubi:
“tuzenganu minsinga miawu; tulozanu thama zisieni ziawu.” **4**
Mutu wowo wunkalanga ku Diyilu wulembo sevi. Pfumu wulembo
basekinina. **5** Bosi wulembo bayolukila mu nganzi andi, ayi
wulembo kuba monisa tsisi mu miangu miandi mi ngolo. **6**
Ayi wutuba: “Minu ndibieka ntinu ama ku Sioni, mongo ama
wunlongo.” **7** Ndiela yamikisa lukanu lu Pfumu: Yave wukhamba:
“Ngeyo widi muan'ama. Minu ndibutidi mu lumbu kiaki.” **8**
Wundombi ayi mandivana makanda; ma maba kiuka kiaku ayi
mawu vua ntoto wumvimba nate mu sukisina ntoto beni. **9**
Wela kuba yadilanga mu nkawa wu sengo; wela kuba bula
banga bu mbudikilanga nzungu yi tuma. **10** Diawu, beno mintinu,
bika luba nduenga. Bosi beno mazuzi ma ntoto, bika lutambula

ndongokolo; **11** lusadila Yave mu lukinzu ayi lumona khini mu
lukhuku. **12** Lubumbakana muana mu diambu di kedi fuema; ayi
luedi bungana mu nzil'eno. Bila mu mbuetolo yi meso nganzi
andi yilenda vika wulama. Lusakumunu kuidi batu boso bobo
bantombanga suamunu mu niandi.

3 Nkunga Davidi mu thangu katina muan'andi Abisaloni. A Yave,
tala buevi badidi woka bobo bandendidi; batu bawombo balembo
ndiendila manenga. **2** Bawombo balembo tubi mu diambu diama:
"Nzambi kalendi kunkula ko." **3** Vayi ngeyo, widi nkaku ama, a
Yave. Ngeyo nkembo'ama, ngeyo wumvumbulanga ntu ama. **4**
Ndinyamikinanga kuidi Yave. Niandi wukuphutudilanga mvutu
tona ku mongo andi wunlongo. **5** Ndinlambadala, ndinleka
tulu ayi ndinkotukanga; bila Yave niandi wukukhebanga. **6**
Nditinanga ko tsisi yi makabu mawombo-wombo ma batu bobo
banzungididi ndambu ayi ndambu. **7** Yave telama; ngeyo Nzambi
ama, wukhudi. Bila ngeyo wubetidi bambeni baama baoso mu
matama. Wukoludi meno ma batu bambimbi. **8** Kuidi Yave
kumbanga phulusu. Bika lusakumunu luaku luba kuidi batu
baku!

4 Nkunga Davidi, kayimbidila mu bisiku bi zitsinga mu diambu
di pfumu minyimbidi. Wuphutudila mvutu bu ndilembo kutedi, a
Nzambi ama yisonga ayi wutsadisa bu ndidi mu phasi; wumboni
kiadi, wa lusambulu luama. **2** Nate thangu mbi luela, tatamana
fuisa nkembo ama tsoni e? Nate thangu mbi luela tatamana
zodilanga vanga mambu ma phamba ayi tombanga zinzambi zi
luvunu e? **3** Luzaba mboti ti Yave wukisobudidi mutu wumosi
wunkinzikanga mambu mandi. Yave wela wa mu thangu ndiela
kuntela. **4** Ku tsi nganzi eno, kadi vola masumu. Mu thangu luidi
mu zimbuka zieno, lufiongunina mintima mieno bosi luba dio sui.

5 Lutambika makaba ma busonga, ayi lutula diana dieno mu
Yave. **6** Bawombo balembo tubi: “Nani wulenda kutumonisa
mamboti e?” Bika kiezila ki zizi kiaku kitukienzula, a Yave! **7**
Wuwesidi khini yiwombo mu ntim'ama, viokila yoyi yiba yawu mu
thangu baba ble yiwombo ayi vinu kiwombo **8** Ndiela lambadala
ayi ndiela leka tulu mu ndembama bila ngeyo veka kaka, a Yave
bila ngeyo veka kaka wukuphuandisanga mu luvovomo.

5 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi. Wuyimbidila wawu mu
flute. A Yave, tamba dikutu mu mambu mama ayi tala vumina
kuama. **2** Dimba yamikina kuama bu ndilembo tombi lusadusu A
ntinu ama ayi Nzambi ama bila ngeyo ndieti sambila. **3** A Yave,
mu nsuka ngeyo weti wa mbembo ama. Mu nsuka ndieti tula
zindombolo ziama va ntual'aku ayi ndieti vingila mvutu mu diana.
4 Bila ngeyo wisiko Nzambi wummonanga khini mu mambu
mambimbi; mutu wumbimbi kalendi vuanda ko va kimosi ayi
ngeyo. **5** Batu badi luniemo balendi telama ko va meso maku.
Ngeyo weti lenda batu boso bobo bamvanganga mambimbi.
6 Ngeyo wumbunganga batu bantubanga luvunu. Batu bobo
bantengulanga menga ayi bobo bamvunanga, Yave weti kuba
kakumukina. **7** Vayi minu ndiela kota mu nzo'aku mu diambu di
kiadi kiaku kinneni ndiela buongama mu lukinzu mu Nzo'aku
Nzambi Yinlongo. **8** Wuthuadisa, a Yave mu busonga buaku mu
diambu di bambeni ziama. Ludika nzil'aku ku ntual'ama. **9** Bila
kuisi ko mambu malenda siwulu diana mu miunu miawu; mu
mintima miawu muwedi mambu mambivisanga. Phovilak'awu yidi
ziami kizibuka ayi mu ludimi luawu bantubilanga luvunu. **10** Wuba
monisa ti mu nzimbala badi, a Nzambi. Bika mayindu mambimbi
mawu ma babuisa. Wuba kuki mu diambu di wombo di masumu
mawu Bila ngeyo bafuemini. **11** Vayi bika babo bantomba

suamunu mu ngeyo bamona khini. Wuba bika bayimbila mu
khini mu zithangu zioso ayi bika wuba keba. Muingi bobo beti
zola dizina diaku, bamona khini mu ngeyo. **12** Bila bukiedika
ngeyo Yave wunsakumunanga mutu wusonga; Wubazungidila
mu mamboti maku banga nkaku.

6 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi, wuyimbidila wawu mu
ngitala yi nana di zitsinga. A Yave, kadi kuthemina ku tsi nganzi
aku ayi kadi kuphana thumbudulu bu widi ku tsi miangu miaku mi
ngolo. **2** Wumbona kiadi a Yave bila ndidi wulebakana, A Yave
wumbelusa bila mimvesi miama mieka nduka fua. **3** Muel'ama
wulembo yami, Nate thangu mbi, a Yave, nate thangu mbi e? **4**
Vutikisa ntima, a Yave, wukhudi, wuphukisa mu diambu di luzolo
luaku lu ngolo. **5** Mutu kalendi kutebukila moyo ko niandi fua.
Ayi nani wela kuzitisa ku tsi bafua e? **(Sheol h7585)** **6** Mbemana
vonga kuna ku kunga; builu bu mvimba ndieti bodisa mbuk'ama
mu bidilu, ndieti bodisa buangu ki ndieti leka mu matsuela. **7**
Meso mama mabividi mu diambu di kiadi, ayi manunini mu
diambu di bobo beti kundenda. **8** Botukanu va ntual'ama beno
boso lumvanganga mambu mambimbi. Bila Yave wuwilu bidilu
biama. **9** Yave wuwilu yamikina kuama mu diambu di kiadi Yave
kikinini lusambulu luama. **10** Bambeni ziama zioso baela fua
tsoni ayi bela ba boma-boma. Bela vutikisa ku manima ayi bela
fua tsoni mu nsualu.

7 Nkunga wu maniongo wu Davidi kayimbidila Yave mu diambu
di KUSI, muisi dikanda di Benzami. A Yave, Nzambi ama, kuidi
ngeyo ndintombilanga suamunu kiama. Wuphukisa mu babo
beti kundandakana ayi wukhula. **2** Muingi babika ku khanzuna
banga khosi ayi kunzenga mu bitini mu kambu mutu wulenda
vukisa. **3** A Yave, Nzambi ama, enati ndivengi mawu ayi enati

nzimbala yidi mu mioko miama; **4** enati ndivutudi mambimbi
kuidi mutu wubedi zinganga yama mu ndembama, voti ndiziona,
mu kambu bila, bima bi mutu wundenda, **5** buna bika mbeni ama
kandandakana ayi kambakidila; bika kadiatidila luzingu luama va
tsi, ayi kandekisa mu mbungi-mbungi. **6** A Yave, telama ku tsi
nganzi aku, Nuanisa miangu mi ngolo mi bambeni ziama. A
Nzambi ama, kotuka bika wundungisa. **7** Bika lukutukunu lu
batu bazungidila, bika wuba yadila bu widi ku diyilu **8** Bika Yave
wusambisa batu A Yave, wutsambisa boso buididi busonga
buama ayi boso buididi fuanana kuama, a Nzambi yizangama **9**
A Nzambi yi busonga, ngeyo wumfionguninanga mintima ayi
mayindu ma batu, manisa makhemi ma mutu wumbimbi ayi tula
mutu wusonga mu luvovomo. **10** Nzambi yizangama niandi nkaku
ama; niandi wumvukisanga batu babo badi mintima milulama. **11**
Nzambi niandi zuzi disonga, Nzambi wummonisanga miangu
miandi mu kadika lumbu. **12** Enati kakadi balula mavanga, wela
lengula sabala kiandi, wela leki mbas'andi ayi kuwukubika. **13**
Wukubika binduanina biandi bi lufua wulembo kitula madionga
mandi madionga ma mbazu. **14** Niandi widi mu buemba bu
mambimbi; widi mu kubika ziphasi ayi butidi mambu ma luvunu.
15 Niandi wukaba dibulu; wudikulula dimula ayi wubua mu dibulu
di kakaba niandi veka. **16** Ziphasi ziozi kakubika zimbuididi niandi
veka ayi tsit'andi yibuidi va dikosi diandi. **17** Ndiela vututila Yave
matondo mu diambu di busonga buandi. Ayi ndiela yimbidila
nzitusu wu dizina di Yave wuzangama.

8 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi mu ngitala yi basi Ngati.
Yave, Pfumu eto! Tala buevi dizina diaku didi di nzitusu va ntoto
wumvimba. Ngeyo wutula nkembo'aku viokila diyilu. **2** Mu bididi
bi bana balezi ayi bi bana batsombi, ngeyo wutuma mu totukila

nzitusu mu diambu di bambeni ziaku; mu diambu di kanga miunu
mi bobo beti ku lenda, ayi mutu wowo wumvutulanga mambimbi
mu mambimbi. **3** Bu ndieti tala diyilu diaku, kisalu ki minlembo
miaku, ngonda ayi zimbuetete ziozi wutula va buangu; **4** buna
mbi biobi mutu mu diambu wuntebukilanga moyo, ayi muana
mutu mu diambu wumbelanga mayindu e? **5** Ngeyo wumvanga
kaba fioti ku tsi bivangu bi diyilu ayi ngeyo wumvuika nkembo
ayi nzitusu, **6** Ngeyo wunkitula nyadi mu bisalu bi mioko miaku,
ngeyo wutula bima bioso ku tsi malu mandi: **7** mamemi moso ayi
zingombi zioso; bibulu bioso binsitu, **8** zinuni zi yilu ayi zimbizi zi
mbu, bibioso bindiatilanga mu minsolo mi mbu. **9** A Yave, Pfumu
eto! Tala buevi dizina diaku didi di nzitusu va ntoto wumvimba.

9 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi mu lufua lu muana.
Ndiela kuzitisa, a Yave, mu ntim'ama wumvimba. Ndiela yamikisa
matsiminanga maku moso. **2** Ndiela mona khini ayi ndiela
sakadala mu ngeyo, Ndiela yimbidila nzitusu mu diambu di dizina
diaku, ngeyo Nzambi wuzangama. **3** Bambeni ziama balembo
vutukisa ku manima, balembo bumina zithutu ayi balembo
bungana va ntual'aku. **4** Bila ngeyo wunzengidi nkanu mu
busonga, wudedisidi mambu mama; ngeyo wuvuendi va kundu
kiaku ki kipfumu mu sambisa mu busonga. **5** Ngeyo wutemina
makanda, wubunga mutu wumbimbi, wukubula mvimba mazina
mawu mu zithangu zioso. **6** Mbivusu yikambulu tsukulu yibuididi
bambeni; wutiolumuna mavula mawu ayi malendi buela tebukulu
moyo ko. **7** Yave wunyalanga mu zithangu zioso; wukubika
kundu kiandi ki kipfumu mu diambu di sambisa. **8** Wela sambisa
nza mu busonga, wela yadila batu mu bufuana. **9** Yave niandi
suamunu ki mutu weti yamusu; suamunu kingolo mu thangu yi
ziphasi. **10** Babo bazebi dizina diaku, bela tula diana diawu mu

ngeyo. Bila ngeyo, Yave, wuyekulanga ko bobo bakutombanga.
11 Luyimbidila Yave minzitusu mutu wowo wukala ku Sioni;
yamikisanu mambu mandi kavanga muidi makanda. **12** Bila
mutu wowo wumvutulanga landi mu diambu di menga matengolo
wuntebukanga moyo; kazimbakananga ko yamikina ku batu
badi mu phasi. **13** A Yave, tala buevi bambeni ziama balembo
ndiamisa wumboni kiadi ayi wundanguna mu mielo mi lufua.
14 Muingi ndiyamikisa minzitusu miaku mu mielo mi muana
ndumba wu Sioni, muingi ndimona khini mu phulusu aku. **15**
Makanda mabuidi mu dibulu dinneni diodi bakaba; malu mawu
mabakini mu dikondi diodi batamba. **16** Yave wukimonikisidi, mu
busonga buandi; mutu wumbimbi wukangimini mu mavanga ma
mioko miandi. **17** Batu bambimbi balembo vutuki ku tsi bafua,
makanda moso momo mazimbakana Nzambi. **(Sheol h7585)** **18**
Vayi nsukami kalendi tumbu zimbukunu ko ayi diana di batu badi
mu phasi dilendi tumbu lalakana ko. **19** A Yave, telama! Bika
mutu kabika nunga! Bika makanda masambusu va meso maku.
20 A Yave, wubabuisila tsisi! Bika makanda mazaba ti badi kaka
batu.

10 Bila mbi ngeyo Yave telimini thama e? Bila mbi wididi
wusuama mu thangu ziphasi e? **2** Mu lunangu luandi,
mutu wumbimbi wulembo landakana mutu wulebakana; bobo
babuilamanga mu makani momo kakubikidi. **3** Bila mutu
wumbimbi wulembo kiniemisa mu nzinunu zi ntima andi; ayi
wulembo sakumuna nkua lukokoto, wulembo lenzi Yave. **4** Mu
luniemo luandi, mutu wumbimbi kantombanga ko. Mu mayindu
mandi, Nzambi kasi kadi buangu ko. **5** Mu zithangu zioso,
zinzila ziandi zidi zimboti widi nkua lunangu ayi mina miaku midi
mitatuka kuidi niandi; wunsekininanga bambeni bandi zioso.

6 Wuniungutanga mu ntim'andi: “Kuisi ko diambu dilenda ku
ndikuna; Ndidi mu khini mu zithangu zioso ayi ndilendi ba mu
phasi ko.” **7** Munu andi wuwedi tsingulu, luvunu ayi buivi. Ku
tsi ludimi luandi kuidi ziphasi ayi mambimbi. **8** Wumfielanga
mu ndambu mala. Wumvondanga mutu kambulu zaba diambu
mu bibuangu bisuama, meso mandi manfielanga mu kinsueki
bobo katidi vanga mbimbi. **9** Wumfielanga banga bumfiedilanga
khosi bu kadi mu nsuku wumfielanga mu diambu di buila
batu bakambulu lusadusu. **10** Weti kuba kosikisa, bawu beti
tumbu vonga; beti bua ku tsi zingolo ziandi. **11** Wuniungutanga
mu ntim'andi: “Nzambi zimbikini, fukidi zizi kiandi ayi kalendi
mona ko.” **12** A Yave Nzambi, telama, vumuna koko kuaku;
kadi zimbakana batu bakambulu lusadusu! **13** Bila mbi mutu
wumbimbi keti lenzila Nzambi e? Bila mbi kalembo niungutina
mu ntim'andi: “Kalendi tomba ko ti ndimvumbudila kipholo” **14**
Muaki ngeyo Nzambi, wulembo moni ziphasi ayi mabienga;
Wulembo tadi mawu muingi wumatula va koko kuaku. Nkua
mabienga wukukiyekulanga kuidi ngeyo; ngeyo nsadisi wu
muana sana. **15** Kelula koko ku mutu wumbimbi ayi ku mutu weti
vanga mambimbi, nkambi kavumbudila kipholo mu mambimbi
mandi; nate wela kambu buela ku mamona. **16** Yave niandi ntinu
mu zithangu zioso ayi mu thangu yi kayimani Makanda mela
bungana mu tsi andi. **17** A Yave, ngeyo weti wa zitsatu zi batu
badi mu phasi. Weti kuba kindisa; ayi dimba yamikina kuawu.
18 Mu diambu di nuanisa muana sana ayi mutu weti yamusu
muingi mutu widi va ntoto kabika monisa tsisi.

11 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi. Kuidi Yave
ndintombilanga suamunu. Buevi lulenda ku khambila: “Tinina
ku miongo miaku banga bu ntininanga nuni.” **2** Bila tala, batu

bambimbi balembo leki mimbasa; ayi balembo ludika zitsoto va
nsinga mi mimbasa muingi babasula, bu badi mu tombi, batu
bobo badi mintima mi lulama. **3** Enati zifundasio zitiolumunu,
buna mutu wusonga, mbi kalenda vanga e? **4** Yave widi mu
nzo'andi yinlongo! Yave, kundu kiandi ki luyalu kidi ku diyilu,
meso mandi malembo tadi ayi zindabu ziandi zimfionguninanga
bana ba batu. **5** Yave wumfionguninanga mutu wusonga vayi
muel'andi weti lenda mutu wumbimbi ayi mutu wowo wunzolanga
matsita. **6** Wunokisanga makala ayi sofolo yi mbazu. Kuidi batu
bambimbi, Phemo yi mbazu yawu kopo yi ziphasi bela kabana.
7 Bila Yave widi wusonga, wunzolanga masonga. Batu badi
mintima mi lulama bela talanga zizi kiandi.

12 Nkunga Davidi kayimbidila mu ngitala yi nana di zitsinga
kuidipfumu minyimbidi. A Yave, yiza sadisa bila batu beti kinzika
mambu ma Nzambi basiedi ko. Mikhuikizi mizimbidi va khatitsika
yi bana ba batu. **2** Kadika mutu wulembo vuni fikimini yandi.
Mambu ma lueki madi mu bididi biawu vayi mintima miodi badi
sumbu bantuba. **3** Bika Yave kabunga bididi bioso bintubanga
mambu ma lueki ayi ludimi luntubanga mambu mu luniemo.
4 Batu bobo bantubanga: “Tuela nunga mu diambu di ludimi
lueto, bididi bieto bidi bieto veka; nani wulenda ba Pfumu eto?”
5 Bila mu diambu di yamusu ku batu balebakana, ayi kunga ku
nsukami; diawu Yave kakembi buabu: “Buabu ndieka ntelama,
ndieka kuba kaka mu diambu di mutu balembo kuba yamisa.” **6**
Mambu ma Yave madi mavedila banga palata kioki bavedisidi
mu mbazu, kivedosolo mu tsambuadi di zikhumbu. **7** Yave ngeyo
wela kutu keba mu luvovomo wela kutu kaka mu diambu di
ntindu wu batu baba, mu thangu yi kayimani. **8** Batu bambimbi

beti vemanga muamo mu thangu bifu bi mbimbi bieti yayusu va khatitsika batu.

13 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi. A Yave, nate thangu mbi wela tatamana kunzimbakana mu zithangu zioso e? Nate thangu mbi wela kutsuekilanga zizi kiaku e? **2** Nate thangu mbi ndiela kukinuanisanga mu mayingu mama e? Nate thangu mbi ndiela bela maniongo mu ntim'ama mu kadika lumbu e? Nate thangu mbi mbeni ama kela ku ndunginanga e? **3** A Yave, Nzambi ama, wuthadi ayi wuphana mvutu, kienzula meso mama mu diambu ndibika leka tulu tu lufua, **4** mu diambu mbeni ama kabika tuba: “Ndinnungini” ayi muingi batu beti kundenda babika mona khini minu bua. **5** Vayi minu tsidi diana mu luzolo luaku lungolo. Ntim'ama wulembo moni khini mu phulusu aku. Ndiela yimbidila Yave bila niandi wuphangidi mamboti.

14 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi. Nkua buvulu wuntubanga mu ntim'andi ti: Kuisiko Nzambi! Baki bivisidi, mavanga mawu madi mambimbi; kuisiko mutu wumvanganga mamboti. **2** Yave, ku yilu ku kadi, wulembo tadi bana ba batu mu tala kani wulenda mona wumosi wunsundika, kani wumosi wuntombanga Nzambi. **3** Baboso bavengama ayi bamana kibivisa va kimosi; kuisiko mutu wumvanganga mamboti, kadi mutu wumosi. **4** Batu boso bamvanganga mambu mambimbi basi nzayilu ko e? Bobo balembo dia batu bama, banga batu bandia dipha ayi bobo batelanga dizina di Yave ko. **5** Buna kuna bela tita mu diambu di tsisi bila Nzambi widi va khatitsika dikabu di batu basonga. **6** Beno mimvangi mi mambimbi, lulenda vunza zikhanu zi nsukami. Vayi Yave niandi suamunu kiandi. **7** A enati phulusu yi Iseli yitotukila ku Sioni! Mu thangu Yave kela

vutula kiuka ki batu bandi Bika Yakobi kamona khini ayi Iseli
kayangadala.

15 Nkunga Davidi. A Yave, nani wulenda vuanda mu nzo aku yi
ngoto e? Nani wulenda zinga ku mongo aku wunlongo e? **2** Woso
mutu wundiatanga mu kambu tsembolo, wumvanganga mambu
ma busonga ayi wuntubanga mambu ma kiedika mantotukanga
mu ntim'andi. **3** Katubidilanga ko batu mu ludimi luandi;
Kavangilanga ndiandi mambimbi ko ayi kabivisanga nzitusu
wu ndiandi ko. **4** Weti lenza mutu weti vanga mambimbi Vayi
wunzitisanga bobo bankinzikanga Yave. Wunkebanga zindefi
ziandi. Ka diambu ko yela kummonisa phasi. **5** Katombanga
ndandu ko va yilu zimbongo ziozi kadevisa. Ayi kakikininanga
ko makaba mu diambu di bedisa mutu kambulu zaba diambu.
Woso wumvanganga mambu momo kalendi nikunu ko.

16 Nkunga Davidi. A Nzambi, wukheba mu luvovomo bila kuidi
ngeyo nditombila suamunu. **2** Kuidi Yave ndituba: “Ngeyo Pfumu
ama, kuidi ngeyo kaka kueti banga mamboti mama.” **3** Mu
diambu di banlongo bobo badi mu tsi; bawu batu banzitusu.
Khini yiwombo baku mbonisanga. **4** Bobo banlandakananga
zinzambi zinkaka kiadi kiawu kiela buelama, voti ndilendi tambika
makaba mawu ma menga ko, Ndilendi tanga mazina mawu
mu bididi biama ko. **5** Yave ngeyo wuphana ndambu yi kiuka
kiama, ayi mbungu ama, ngeyo wunkebanga kuku kiama mu
luvovomo. **6** Zindili zikubuku mu diambu diama mu buangu bidi
kitoko; bukiedika, thambudi kiuka ki mboti. **7** Ndiela zitisa Yave;
wukuphananga malongi ntim'ama wukundonganga mu builu, **8**
Ndieti tula Yave ku ntual'ama mu zithangu zioso bila widi ku koko
kuama ku lubakala, ndilendi nikuka ko. **9** Diawu ntim'ama wididi
mu khini; ludimi luama lueti yangalala ayi nitu ama yela vunda

mu luvovomo; **10** Bila ngeyo wulendi kundiekula ko ku tsi bafua,
ayi wulendi tala ko mutu aku wunlongo kabola. **(Sheol h7585)** **11**
Ngeyo wumbonisa nsolo wu luzingu; zikhini ziwombo zidi va
ntuala zizi kiaku. Wela kumbonisa khini va meso maku va kimosi
ayi zikhini zika zisukanga ko zidi va koko kuaku ku lubakala.

17 Lusambulu lu Davidi. Yave wa mambu ma busonga bu
ndieti samba; dimba yamikina kuama; tamba kutu mu lusambulu
luama lueti totukila mu bididi bikambulu luvunu. **2** Bika ndungunu
ama yitotukila kuidi ngeyo ayi bika meso maku mamona momo
madi ma lulama. **3** Ka diambu ko tidi fiongunina ntim'ama, ayi
kuthala va builu ka diambu ko wumbekini, mu mbazu wulendi
mona kadi kiasa ko. Ndibaka lukanu ti munu ama wulendi
sumuka ko. **4** Mu diambu di mavanga ma batu; mu nzila yi
mambu ma bididi biaku, ndieti kukikeba mu nzila yi mutu widi
matsita. **5** Bitambi biama bidi kaka bikinda mu minsolo miaku,
malu mama malendi sialumuka ko. **6** A Nzambi, ndikutela
bila ngeyo wela kuphana mvutu. Yinika dikutu diaku ku ndidi
ayi wa lusambulu luama. **7** Monisa matsiminanga ma luzolo
luaku lunneni, ngeyo wuphukisanga mu koko kuaku ku lubakala
bobo bansuaminanga mu ngeyo, mu bobo bakubalendanga.
8 Wukheba banga ngengele yi dieso diaku; wutsueki ku tsi
kitsusula ki mavavi maku, **9** mu diambu di batu bambimbi beti
kundiamisa, mu diambu di bambeni ziama zieti kunzungidila;
ziosi zintomba lufua luama. **10** Bakikangidi mintima miawu midi
banga matadi; Miunu miawu mintubanga mambu ma lunanga.
11 Balembo ndandakana, banzungididi buabu; balembo tadi mu
diambu bambuisa va tsi. **12** Badedikini banga khosi yidi nzala
kanzuna, banga khosi yiyunduka yidi yilambididi va buangu
kisuama. **13** Telama, Yave, wuba nuanisa ayi bika wuba buisa,

wukhula mu sabala kiaku; mu mutu wumbimbi. **14** A Yave, bika
wuphukisa mu koko kuaku mu batu ba phila yayi; batu ba ntoto
wawu; bobo mfutu awu widi mu luzingu lualu. Weti lembika nzala
yi bobo weti zola bana bawu babeki biwombo, ayi balundila
bana bawu batsombi kimvuama. **15** Vayi minu, ndiela mona zizi
kiaku mu busonga. Bu ndiela kotuka ndiela yukuta mu talanga
mfikul'aku.

18 Nkunga Davidi, kisadi ki Yave, kuidi Pfumu minyimbidi.
Wuyimbila nkunga wawu mu diambu di Yave mu thangu Yave
kankula mu mioko mi bambeni bandi ayi mu mioko mi Sawuli.
Yave, ndikuzolanga, ngeyo zingolo ziama. **2** A Yave, niandi ditadi
diama, tinunu kiama ki ngolo, ayi ngeyo nkudi ama. Nzambi
ama, niandi ditadi diama; mu niandi ndintombila suamunu, niandi
nkaku ama, ayi phoka yi phulusu ama, ayi tinunu kiama ki
zangama. **3** Ndiela tela Yave, niandi fueni mu zitusu ayi ndiela
vuka mu bambeni ziama. **4** Minsinga mi lufua mimfietikisa.
Bosi khuka nlangu yimbunganga yimbuila mu kinzimbukila. **5**
Minsinga mi tsi bafua minzingalakana. Mintambu mi lufua mi
lekama ku ntual'ama. **(Sheol h7585)** **6** Mu ziphasi ziama, nditela
Yave Ndiyamikina kuidi Nzambi ama mu tomba lusadusu wuwa
mbembo'ama tona kuna nzo'andi, ayi yamikina kuama kutula
va ntual'andi, mu matu mandi. **7** Buna ntoto wunikuka ayi
wutita. Zifondasio zi miongo zinikunu ayi zinikuka, bila wuba
wufuema ngolo. **8** Muisi wutotuka mu mayilu mandi, ayi mbazu yi
nlalikisanga yitotuka mu munu'andi; muawu mu totukila makala
ma mbazu. **9** Wukulula diyilu ayi wukuluka, ayi matuti ma
ndombe maba ku tsi malu mandi. **10** Wukuma va yilu kheluba ayi
wudumuka. Wuvevumuka va yilu mavavi ma phemo. **11** Wukitula
tombi buangu kiandi kisuamina; kapu andi yiba kunzungidila,

tombi kinokisa mvula yi matuti ma diyilu. **12** Mu kiezila kiba va
ntual'andi mutotukila matuti, mvula yi matadi ayi zitsiemo. **13**
Yave wuduma tona mu Diyilu; mbembo yi Nzambi yizangama
yiwakakana. **14** Niandi wuloza madionga mandi ayi wusasikisa
bambeni; zitsiemo zinneni ayi wuba zimbikisa nzila. **15** Tsi nlangu
yi mbu yimonika, ayi zifondasio zi ntoto zimonika ngeyo Yave bu
wutema mu phemo yitotukila mu mayilu maku. **16** Wunonuna
koko kuandi tona ku yilu ayi wutsimba, wuthotula mu minlangu
minneni midi thipula. **17** Niandi wukhula mu mbeni ama yingolo,
ayi mu batu bobo bandenda bila bawu bandutila ngolo. **18** Bawu
banduanisa mu lumbu ki ndiba mu mabienga, vayi Yave niandi
wuba singumunu kiama. **19** Niandi wuthotula ayi wuthula va
buangu kikambulu tsisi; wukhula bila khini kaba monanga mu
minu. **20** Yave wuphangidi bobo boso buididi busonga buama;
wupheni mfutu boso buididi vedila ku mioko miama **21** Bila
ndikebidi zinzila zi Yave ayi ndisia tamba Nzambi ama mbusa ko
mu diambu di vanga mambimbi. **22** Mina miandi mioso midi va
ntual'ama ayi ndisia vengama ko mu zithumunu ziandi. **23** Ndiba
mutu wukambu tsembolo va ntual'andi Ndikikeba mu diambu di
masumu. **24** Yave wupheni mfutu boso buididi busonga buama,
boso buididi vedila ku mioko miama va ntuala meso mandi. **25**
Kuidi mutu widi wukuikama, ngeyo wukukimonisanga wukuikama.
Kuidi mutu wukambulu tsembolo ngeyo wukukimonisanga mutu
wukambulu tsembolo. **26** Kuidi mutu wuvedila, wukukimonisanga
wuvedila. Kuidi mutu wumbimbi, wukukimonisanga wumbimbi.
27 Ngeyo wumvukisanga batu beti kukikula ayi wunkululanga
meso madi luyanu. **28** Ngeyo a Yave, keba muind'ama wuba
wulema A Nzambi'ama, kitula tombi kiama; kikituka kiezila. **29**
Mu lusadusu luaku ndilenda nuanisa nkangu masodi, va kimosi

ayi Nzambi ama, ndilenda dumuka baka kikunzama. **30** Kuidi
Nzambi, nzil'andi yidi yi fuana, mambu ma Yave madi ma kiedika.
Niandi nkaku wu batu boso bobo bansuaminanga mu niandi. **31**
Bila nani Nzambi, enati ka Yave ko e? Ayi nani ditadi di ngolo,
enati ka Nzambi eto ko e? **32** Nzambi, niandi wukuphananga
ngolo ayi wunkitulanga nzil'ama yi fuana. **33** Wunkitulanga malu
mama banga malu ma tsesi, ayi wukuthelimisanga va bibuangu
biama bizangama. **34** Wunlongisanga mioko miama mu nuana
mvita, mioko miama milenda leka mbasa wusengo. **35** Wuphana
nkaku aku wu ndungunu, ayi koko kuaku ku lubakala kukhindisa
ayi wukuluka mu diambu di kukhitula mutu wunneni. **36** Ngeyo
wukubikidi nsolo wuyalumuka ku tsi bitambi biama, muingi bikodi
biama bibika visuka. **37** Ndikuka bambeni ziama ayi ndizibakidila.
Ndisia vutuka manima ko enati ndisia mana kuzivonda. **38** Ndiba
kosikisa ayi basia buela baka bu telimina ko; babua ku tsi malu
mama. **39** Ngeyo wuphana zingolo zi nuanina mvita; Ngeyo
weti komvika batu beti kundenda ku tsi malu mama. **40** Ngeyo
wuntinisanga bambeni ziama va ntual'ama ayi ndibunga bobo
bakundendanga. **41** Bayamikina mu tomba lusadusu, vayi kadi
mutu mu kuba vukisa. Bayamikina kuidi Yave vayi kasia ku
bavutudila mvutu ko. **42** Ndiba kosikisa banga mbungi-mbungi
yeti vevumunu kuidi phemo. Ndiba loza thama banga nyamba
wu zinzila. **43** Wukhula mu minzonza mi batu, ayi wukhitula ntu
wu makanda; batu bobo ndisia zaba ko, bawu ndiela yadila.
44 Bu batumbu kungua bathumukina; banzenza zikikulula va
ntual'ama. **45** Zinzenza zilembo vongi, balembo titi sumbu
bantotuka mu bibuangu biawu bisuama ngolo. **46** Yave wulembo
zingi Nzitusu wuba kuidi ditadi diama yayusu kuba kuidi Nzambi
Mvulusi ama. **47** Niandi Nzambi wukuphutudilanga landi; ayi

wutula makanda ku tsi luyalu luama. **48** Wuphukisa mi bambeni
ziama, Ngeyo wundiayisa va yilu batu bobo bandenda. Ngeyo
wukhula mu batu ba matsita. **49** Diawu ngeyo Yave, ndiela
ku zitisa va khatitsika makanda. Ndiela yimbila minzitusu mu
diambu di dizina diaku. **50** Niandi wuvana ndungunu yinneni
kuidi ntinu andi ayi wummonisanga mamboti mandi ma ngolo
kuidi mutu andi kavinda mafuta, kuidi Davidi ayi nkuna andi mu
zithangu zioso.

19 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi. Diyilu dieti samuna
nkembo wu Nzambi ayi matuti meti yamikisa kisalu ki mioko
miandi. **2** Kadika Lumbu kinyamikisa mambu beni kuidi lumbu
kinkaka; ayi builu bumosi bueti ma zabikisa kuidi builu bunkaka.
3 Kuisi ko mambu mayoluka voti mambu masadila; Kunkambu
wakana zimbembo ziawu. **4** Zimbembo ziawu zieti wakana
va ntoto wumvimba. Mambu mawu beti yoluka meti tula nate
ku sukisina nza. Ku diyilu katungila nzo yi ngoto mu diambu
di thangu: **5** Yawu yidi banga dibakala dikuela dintotuka va
ntuala vinga kiandi, banga dikesa, dieti mona khini mu zawula
thinu; **6** Yintotukilanga ku tsongi yi Diyilu, bosi ku tsongi yinkaka
kuawu kamanisinanga nzietolo andi. Kuisiko kima kinsuamanga
va ntuala diamu diandi. **7** Mina mi Yave midi mifuana, mieti
vananga diaka muela luzingu Zinzengolo zi Yave zidi zi kiedika
Zinkitulanga mutu wu phamba mutu wu nduenga. **8** Minsiku mi
Yave midi mi songa, minyangidikanga ntima. Zithumunu zi Yave
zidi zivedila, zinkienzulanga meso. **9** Kinzika Yave didi diambu di
vedila, dieti zingila mu zithangu zioso. Zitsikudukusu zi Yave
zilenda siwulu diana, zizioso zidi zisonga va kimosi; **10** Zilutidi
thalu ayi nolo; ayi viokila zinolo ziwombo zivedila zilutidi niosi mu
lueki; zilutidi yoyi yinkumba mu bisila. **11** Mu ziawu mueti lubukila

kisadi kiaku; mfutu wunneni widi mu kuzikebanga. **12** Nani
wulenda sudika zinzimbala ziandi e? Lemvukila zinzimbala ziama
zisuama. **13** Keba kisadi kiaku mu masumu mamvangimina mu
luzolo; mabika ku ndiadila; buna ndiela ba wukambu tsembolo;
wukambu zaba diambu mu masumu manneni. **14** Bika mambu
ma munu'ama ayi mayindu ma ntim'ama maba ma khini va
ntual'aku A Yave, ditadi diama ayi nkudi ama.

20 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi. Bika Yave kavana
mvutu bu widi mu ziphasi, bika dizina di Nzambi yi Yakobi
dikeba. **2** Bika kafidisa lusadusu bu kadi ku buangu kinlongo
Bika kakindisa bu kadi ku Sioni. **3** Bika katebukila makaba maku
moso moyo. Ayi kakikinina makaba maku maviku. **4** Bika kavana
bitidi ntim'aku. Ayi bika kanungisa zikhubukulu ziaku zioso. **5**
Tuela yamikina mu khini bu wela tambula ndungunu. Tuela
vumbula bidalapo bieto ku Yilu mu dizina di Nzambi eto. Bika
Yave kadukisa zindombolo ziaku zioso. **6** Buabu nzebi ti Yave
wumvukisanga mutu andi wuka vinda mafuta, weti kumvana
mvutu bu kadi ku Diyilu, diandi dinlongo mu lusadusu luandi
lungolo, lu koko kuandi ku lubakala. **7** Bankaka bantulanga
diana mu matoma ma mvita, bankaka mu ziphunda. Vayi beto
tuntulanga diana mu dizina di Yave, Nzambi eto. **8** Bawu beti
fukama mu makuma mawu ayi beti bua; Vayi beto tueti telama
ayi tuidi kaka bakinda. **9** Yave vukisa ntinu Bika wutuvana mvutu
mu thangu tueti tela.

21 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi. A Yave, ntinu weti
yangalala mu zingolo ziaku ayi tala phila khini andi yididi yinene
mu ndungunu yoyi weti vana. **2** Ngeyo wumvana bima bioso
bitomba ntim'andi. Ayi wusia kunyimina ko zindombolo ziozi
kalomba mu bididi biandi. **3** Ngeyo wuntambula va kimosi ayi

lusakumunu lu luvalu lu ngolo. Ngeyo wutula budu ki nolo yi
vedila va mbata ntu'andi. **4** Niandi wulomba luzingu kuidi ngeyo
ayi wumvana luawu, luzingu lu mula mu zithangu zioso ayi lu
kalumani. **5** Nkembo'andi widi wunneni mu diambu di ndungunu
weti vana. Ngeyo wumvuika kiezila ayi nzitusu. **6** Bukiedika,
ngeyo wumvana lusakumunu lu kalumani; wunkitula mutu wu
yangadala mu diambu di khini yidi va meso maku **7** Bila Ntinu
wuntulanga diana diandi mu Yave; Ayi mu diambu di luzolo lu
ngolo Nzambi yizangama, kalendi bulangana ko. **8** Koko kuaku
kuela buila bambeni ziaku zioso. Koko kuaku ku lubakala kuela
buila bobo beti ku lenda. **9** Wela kuba kitula banga mfulu makala
ma mbazu, mu thangu yoyi wela kukimonikisa. Yave wela kuba
sikisa mu nganzi andi. Ayi mbazu yela kuba zinisa. **10** Wela
bunga nkun'awu va ntoto ayi bana bawu va khatitsika yi bana ba
batu. **11** Ka diambu ko balenda kubika mambimbi mu diambu
diaku ayi yindula zikhanu zimbimbi, balendi nunga ko. **12** Bila
ngeyo wela kuba tinisa bu wela kuba basula mu mbas'aku. **13** A
Yave, yayusu kuaku mu zingolo ziaku. Tuela yimbidila ayi zitisa
lulendo luaku.

22 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi, wuyimbidila wawu
mu nningu wu beti tedilanga “Nsuma wu nsuka”. Nzambi ama,
Nzambi ama, bila mbi wundiekuididi e? Ayi bila mbi wididi thama
mu kambu ku phukisa e? Ayi bila mbi wididi thama mu kambu
wa maniongo mama e? **2** Nzambi ama, ndinyamikina va muini,
vayi wukadi vutula mvutu. Va builu, ndivuandanga ko dio sui. **3**
Vayi ngeyo wubieko banga wunlongo. Ngeyo nzitusu wu Iseli. **4**
Mu ngeyo bakulu beto batula diana diawu. Batula diana diawu
mu ngeyo ayi wuba kula. **5** Kuidi ngeyo bayamikina ayi ngeyo
wuba vukisa. Mu ngeyo batula diana diawu ayi basia fuisu tsoni

ko. **6** Vayi minu, ndidi kiela vayi bika mutu. Babakala balembo
mvuezi, batu balembo ndenzi. **7** Babo bobo beti kumbona beti
ku tsekinina. Beti finga. Beti nikuna mintu: **8** “Kuidi Yave keti tula
diana diandi buna bika kamvukisa, bika kankula bila khini keti
mona mu niandi.” **9** Vayi, ngeyo wuthotula mu vumu; wuvanga ti
nditula diana diama mu ngeyo banga va thulu yi ngudi ama. **10**
Tona ndibutuka ndiyekulu kuidi ngeyo tona mu vumu ki ngudi
ama. Tona mu vumu ki ngudi ama, ngeyo wuba Nzambi ama.
11 Kadi kuthatukila bila ziphasi zifikimini, bila kuisi ko mutu
wulenda sadisa. **12** Zingombi ziwombo zimbakala zinzungididi,
zingombi zi Basani zinzungididi. **13** Mu kunga ku khosi yeti
kanzuna bulu miunu miawu midi mizibuka ngolo mu diambu
diama **14** Mbeni dukuka banga nlangu ayi mimvesi miama
mioso mivasukidi. Ntim'ama widi banga mafuta beti vindanga mu
mabaya. Wulembo siuti mu khati yi nitu ama. **15** Zingolo ziama
zilembo yumi banga tini ki nzungu tuma ayi ludimi luama lunemi
mu munu ama. Ngeyo wuthula mu mbungi-mbungi yi lufua. **16**
Zimbwa zinzungididi, Nkangu wu batu bambimbi banzungididi.
Batobudi mioko miama ayi malu mama. **17** Ndilenda tanga
mimvesi miama mioso. Batu beti kutsungimina ayi balembo
thadi. **18** Balembo kabana bawu na bawu minlele miama ayi
balembo budila yunga kiama tsombo. **19** Vayi ngeyo Yave, kadi
ba thama. Ngeyo zingolo ziama ayi yiza nsualu mu kutsadisa.
20 Kula luzingu luama mu sabala; luzingu luama lu thalu mu
luyalu lu zimbua. **21** Wukhudi mu munu wu khosi wuphukisa
mu ziphoka zi ziphaka. **22** Ndiela yolukila dizina diaku kuidi
bakhomba baama; ndiela ku zitisa va khatitsika lukutukunu. **23**
Beno lunkinzikanga Yave, bika lunzitisa! Beno babo luidi mu
nkuna Yakobi, bika lunkinzika! Beno babo luidi mu nkuna wu

Iseli, bika lunzitisa. **24** Bila kasia lenza ko ayi kasia kakumukina
ko ziphasi zi mutu widi mu phasi; kasia kunsuekila zizi kiandi ko
vayi weti wa yamikina kuandi bu keti tomba lusadusu. **25** Kuidi
ngeyo kueti totukila minzitusu miama mu lukutukunu lunneni
va ntuala bobo beti ku kinzika, ndiela dukisa zitsila ziama.
26 Minsukami miela dia ayi miela yukuta. Bobo beti tomba
Yave bela kumvana nzitusu. Bika mintima mieno mizinga mu
zithangu zioso! **27** Zitsuka zioso zi ntoto ziela tebuka moyo; Ziela
baluka kuidi Yave. Batu ba makanda moso bela buongama va
ntual'aku. **28** Bila Kipfumu kidi kuidi Yave; niandi wunyadilanga
makanda. **29** Batu boso badi kimvuama ba ntoto bela dia ayi
mamvawu bela buongama. Babo bankulukanga mu mbungi-
mbungi bela komvama va ntual'andi; bobo bankambu baka bu
zingisila luzingu luandi bawu veka. **30** Nkuna wela ku nsadila.
Batu bela samuna mambu matedi Yave kuidi tsungi yinkuiza. **31**
Bela yolukila busonga buandi kuidi batu bobo babutukidi ko. Bila
niandi wuvanga mambu mama.

23 Nkunga Davidi. Yave niandi nsungi ama, ndilendi
kambu kadi kima ko. **2** Niandi wukuphundisanga muidi biti
binlangu, Wukundatanga kuidi minlangu milembama. **3** Niandi
wunkindisanga muel'ama. Niandi wukundiatisanga mu minsolo
misonga mu diambu di dizina diandi. **4** Ka diambu ko ndilenda
diata mu ndimba tombi ki lufua, buna ndilendi mona mbimbi
tsisi ko bila ngeyo widi yama. Nkawa aku ayi nti aku, biawu bi
kumbombanga. **5** Ngeyo wukubika meza va ntual'ama va meso
ma bambeni ziama. Ngeyo wuvinda ntu'ama mafuta mbungu
ama yilembo sapika. **6** Bukiedika, mamboti maku ayi luzolo biela
kundandakana mu bilumbu bioso bi luzingu luama. Ayi ndiela
vuanda mu nzo Yave mu zithangu zioso.

24 Nkunga Davidi. Ntoto widi wu Yave ayi bibioso bidi mu
wawu; nza ayi babo banzinganga muawu. **2** Bila niandi wutunga
ntoto va mbata mimbu ayi wukindisa wawu va mbata minlangu. **3**
Nani wulenda kuma ku mongo wu Yave? Nani wulenda telama va
buangu kiandi kinlongo e? **4** Woso mutu widi mioko misukulu ayi
ntima wuvedila; woso mutu wunkambu vumuna muel'andi kuidi
bitumba, Voti wunkambu levanga ndefi mu mambu ma luvunu. **5**
Wela tambula lusakumunu luela ba kuidi Yave, ayi ndungunu
Nzambi yi Mvulusi andi. **6** Buawu bobo buididi tsungi yi batu
bakuntombanga, yi bawu bantombanga zizi kiaku, a Nzambi
yi Yakobi. **7** Luvumbula mintu mieno, beno mielo! Luvumbuka
beno mielo mikhulu! Muingi ntinu wu nkembo kakota. **8** Nani
ntinu wu nkembo e? Keti Yave, nkua ngolo ayi nkua lulendo!
Keti Yave, nkua lulendo mu zimvita! **9** Luvumbula mintu mieno,
beno mielo! Luvumbuka beno mielo mikhulu! Muingi ntinu wu
nkembo kakota. **10** Nani wowo ntinu beni wu nkembo e? Keti
Yave, pfumu yi minkangu mi masodi. Niandi ntinu wu nkembo.

25 Kuidi ngeyo Yave ndintambika muel'ama. **2** Mu ngeyo
ndintulanga diana diama, a Nzambi ama. Kadi tala ti ndifuisu
tsoni. Bika bambeni ziama zibika ku ndunga. **3** Kadi mutu wumosi
kalendi fua tsoni ko. Vayi bela fuisu tsoni, bobo bamvakulanga
badiawu mu kambu phengomokono, **4** Bika wumbonisa zinzila
ziaku, a Yave bika wundonga minsolo miaku, **5** wundiatisa mu
kiedika kiaku ayi wundongi. Bika ngeyo Nzambi Mvulusi ama.
Ayi diana diama didi mu ngeyo mu lumbu kimvimba. **6** A Yave,
tebukila kiadi kiaku kingolo moyo ayi luzolo luaku lu ngolo,
bila bidi mu zithangu zioso. **7** Kadi tebukila moyo masumu
mama ma kimuana; ayi kadi tebukila moyo zinzila ziama zi
matingu. Mu diambu di luzolo luaku, bika wuthebukila moyo;

bila ngeyo widi wumboti, a Yave. **8** Yave, widi wumboti ayi
wusonga; diawu kanlongisilanga bankua masumu mu zinzila
ziandi. **9** Niandi wudiatisanga batu bakukikululanga mu mambu
masonga; ayi wunlonganga nzil'andi kuidi bakukikululanga. **10**
Zinzila zioso zi Yave zidi zi luzolo ayi zikuikama, kuidi bawu
beti keba zindombolo zi nguizani andi. **11** Mu diambu di dizina
diaku, a Yave bika wundemvukila mu mambimbi mama bila
madi mawombo. **12** Buna nani mutu wunkinzikanga Yave?
Yave wela kunlonga nzila yoyi basobula mu diambu diandi. **13**
Wela viokisa bilumbu biandi mu mamboti; ayi nkun'andi wela
tambula tsi. **14** Yave weti monikisa mansueki mandi kuidi bobo
bakunkinzikanga, ayi weti kuba zabikisa nguizani andi. **15** Thalu
ama yidi kuidi Yave mu zithangu zioso. Bila niandi wela totula
malu mama mu dikondi. **16** Baluka kuidi minu ayi bika nlemvo
aku wuba va minu bila ndidi minu veka ayi ndidi mu phasi. **17**
Ziphasi zi ntim'ama zilembo buelama; bika wuthotula mu ziphasi
ziama. **18** Tala ziphasi ziama ayi kiadi kiama ayi botula masumu
mama moso. **19** Tala phila bambeni ziama zilembo buelimina ayi
bandendidi mu kikhenene kimosi kingolo. **20** Keba luzingu luama
ayi khudi! Kadi tala ti ndifua tsoni bila mu ngeyo ndisuamina. **21**
Bika fuanana ayi lulama bikheba, bila mu ngeyo ntudidi diana
diama. **22** O Nzambi, kula Iseli mu ziphasi ziandi zioso.

26 Nkunga Davidi. Wundungisa, a Yave, bila ndidiatila mu
luzingu lukambulu tsembolo. Nditula diana diama mu Yave mu
kambu memata. **2** A Yave wumfiongunina, wumbeki, fiongunina
mayindu ma ntim'ama ayi ntim'ama. **3** Bila luzolo luaku luidi mu
zithangu zioso ku ntual'ama ayi ndindiatanga mu zithangu zioso
mu kiedika kiaku. **4** Ndivuandanga ko va kimosi ayi batu ba
luvunu. Ndifubakananga ko va kimosi ayi bankua mayuya. **5**

Ndieti kakumukina lukutukunu lu batu bamvanganga mambimbi.
Ndivuandanga ko va kimosi ayi batu bambimbi. **6** Tsukudi mioko
miama mu monisa ti ndisi zaba diambu ko, ayi ndiela zungidila
ntal'aku, a Yave! **7** Mu yamikina minzitusu miaku mu mbembo
yingolo ayi mu diambu di yolukila mangitukulu maku moso. **8**
Ndinzolanga nzo yoyi weti zingila; a Yave buangu kimvuandanga
nkembo'aku. **9** Kadi botula muel'ama va kimosi ayi bankua
masumu ayi luzingu luama va kimosi ayi bantengulanga menga
ma batu, **10** mu bobo badi mioko miyuku kubika zikhanu
zimbimbi, bobo mioko mi lubakala miwedi makaba ma kinsueki.
11 Vayi minu, ndieti diatila mu luzingu lukambu tsembolo; bika
wukhula ayi wumbona kiadi. **12** Malu mama madi va ntoto
wuyalumuka mu lukhutukunu lunneni, ndiela zitisa Yave.

27 Nkunga Davidi. Yave niandi kiezila kiama ayi phulusu ama.
Nani ndilenda mona tsisi e? Yave niandi suamunu kingolo mu
luzingu luama. Nani ndilenda mona boma e? **2** Mu thangu batu
bambimbi, bela kuiza ku ntual'ama mu diambu di dia nsuni
ama; mu thangu bambeni ziama ayi bobo bandendi bela kuiza
kunduanisa, bela bumina thutu ayi bela bua. **3** Ka diambu ko
nkangu wu masodi wunzungididi, ntim'ama wulendi mona tsisi
ko; Ka diambu ko mvita yibuidi mu diambu diama, ndilendi
zimbisa diana ko. **4** Kima kimosi ndilomba kuidi Yave, kiawu
ndintomba: Thidi vuanda mu bilumbu bioso bi luzingu luama mu
nzo Yave, mu diambu nditalanga kitoko ki Yave ayi mu diambu
ndintombannga mu nzo andi. **5** Bila mu lumbu ki ziphasi wela ku
kheba mu luvovomo mu buangu kiandi kamvuandanga; wela
kutsueka ku tsi Nzo'andi yi ngoto; wela kuthedimisa va ditadi
di ngolo. **6** Buna ntu ama wulenda vumuka va yilu bambeni
ziama zinzungididi. Mu nzo'andi yi ngoto, ndiela tambika makaba

mu khini. Ndiela yimbila ayi bula miziki mu diambu di Yave. **7**
Wa mbembo'ama bu ndilembo tedi, a Yave; wumboni kiadi ayi
wuphana mvutu. **8** Ntim'ama wutubidi mu diambu diaku: “Tomba
zizi kiandi.” Zizi kiaku, a Yave, kiawu ndiela tomba. **9** Kadi
kutsueka zizi kiaku. Bika kuka kisadi kiaku mu nganzi. Ngeyo
wuba nsadisi ama kadi kumbika, kadi kundiekula. A Nzambi
yi Mvulusi ama. **10** Ka diambu ko dise diama ayi ngudi ama
bandiekudi; Yave wela kundiakula. **11** Wundonga nzil'aku, a
Yave ayi wundiatisa mu nsolo wu songa mu diambu di batu bobo
beti kundiamisa. **12** Kadi kundiekula mu luzolo lu batu bobo beti
kundenda, bila bambangi ba luvunu zitelimini mu diambu diama,
ayi zieti yindula matsita. **13** Ndisia diana mu diambu diadi: Ndiela
mona mamboti ma Yave va ntoto wu batu badi moyo. **14** Tadidila
Yave! Wukikindisa ayi bika ntim'aku wukinda; ayi tadidila Yave.

28 Nkunga Davidi. Ngeyo ndintela; A Yave, ditadi diama di
ngolo, kadi kunzibikila dikutu diaku Bila ngeyo ba dio sui; buna
ndiela dedakana bobo bankulukanga mu dibulu dimula. **2** Wa
yamikina kuami mu diambu di kiadi banga bu ndikutela mu
tomba lusadusu banga bu ndieti vumuna mioko miama ku
ndambu buangu kiaku kilutidi kinlongo. **3** Kadi kuphitumuna va
kimosi ayi batu bambimbi ayi batu beti vanga mambimbi; bobo
banyolukilanga mambu ma ndembama va kimosi ayi badiawu
vayi banyindulanga mambimbi mu mintima miawu. **4** Wuba
vutudila boso buididi mavanga mawu, ayi boso buididi mavanga
mawu mambimbi. Wuba vutudila boso buididi mavanga ma mioko
miawu, wuba vutudila boso buididi mambu momo bavanga.
5 Sumbu batalanga ko mavanga ma Yave, ayi mavanga ma
mioko miandi, wela ku babunga ayi kalendi ku batunga diaka
ko. **6** Nzitusu wuba kuidi Yave! Bila wuwilu yamikina kuama mu

diambu di kiadi. **7** Yave niandi zingolo ziama ayi nkaku'ama.
Ntim'ama wuntulanga diana mu niandi ayi ndisadusu. Ntim'ama
weti mona khini yi ngolo ayi ndiela kumvutudila matondo mu
nkung'ama. **8** Yave niandi ngolo mu diambu di batu bandi.
Niandi buangu kingolo ki khudulu yi mutu andi wowo kadukudila
mafuta. **9** Vukisa batu baku ayi sakumuna kiuka kiaku. Bika
wuba nsungi awu ayi wuba nata mu zithangu zioso.

29 Nkunga Davidi. Luvana kuidi Yave, beno batu badi ngolo;
Luvana nkembo kuidi Yave ayi zingolo. **2** Luvana nkembo kuidi
Yave wufuanikini mu dizina diandi. Lubuongimina Yave mu kiezila
ki kinlongo kiandi. **3** Mbembo Yave yidi va mbata minlangu.
Nzambi yi nkembo wulembo dumi. Yave wulembo dumi va mbata
minlangu minneni. **4** Mbembo Yave yidi yi lulendo, mbembo Yave
yidi yi nzitusu. **5** Mbembo Yave yinkelulanga minti mi sedeli;
Yave wunkelulanga minti mi sedeli midi mu Libani mu bitini. **6**
Wunzamisanga Libani banga muana wungombi; Silioni banga
muana wu phakasa. **7** Mbembo Yave yilembo totula minlaki mi
mbazu. **8** Mbembo Yave yintitisanga dikanga. Yave wuntitisanga
dikanga di Kadesi. **9** Mbembo Yave yimbutisanga minsuma; yeti
vambisa minsitu. Mu Nzo'andi, bima bioso bilembo yamikina:
“nkembo”. **10** Yave wumvuandanga va kundu ki kipfumu va
mbata khuka minlangu; Yave weti vuanda banga ntinu mu
zithangu zioso. **11** Yave weti vana batu bandi zingolo; Yave weti
sakumuna batu bandi mu ndembama.

30 Nkunga Davidi kayimbidila mu mbiekolo nzo Nzambi. Ndiela
kuyayisa, a Yave bila ngeyo wuthotula mu dibulu didi thipula
Wusia tia ko ti bambeni ziama zimona khini mu diambu diama. **2**
A Yave, Nzambi ama, ngeyo nditela mu diambu di lusadusu
ayi ngeyo wumbelusa. **3** Yave, ngeyo wuthotula mu tsi bafua,

ngeyo wuthanina muingi ndibika tibuka mu dibulu. **(Sheol h7585)** **4**
Luyimbidila Yave beno banlongo bandi; Zitisanu dizina diandi di
nlongo. **5** Bila nganzi andi yizingilanga mu ndambu thangu kaka.
Vayi nlemvo andi wunzinganga mu zithangu zioso; bidilu bilenda
kuiza va builu; vayi khini yinkuizanga va nsuka. **6** Bu ndiba mu
luvovomo, ndituba: “Ndilendi nikunu ko” **7** A Yave, mu nlemvo
aku, ngeyo wukindisa mongo'ama… vayi bu wusueka zizi kiaku
buna minu ndimona boma. **8** Kuidi ngeyo, a Yave, nditela mbila.
Kuidi Yave ndiyamikina mu diambu di lusadusu **9** “Ndandu
mbi yidi mu mbivusu ama, minu kuluka mu dibulu e? Mbungi-
mbungi yilenda kuzitisa e? Voti yilenda yamikina kikhuikizi kiaku
e? **10** A Yave wa, wumboni kiadi, A yave, bika wuba lusadusu
luama.” **11** Ngeyo wuviakisa bidilu biama makinu, wunianguna
tsaku ama ayi wuphuika khini. **12** Muingi ntim'ama wuyimbidila
minkunga ayi wubika ba dio sui. A Yave, Nzambi ama, ndiela ku
vutudilanga mu zithangu zioso.

31 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi. Kuidi ngeyo, Yave
ndintombila suamunu; kadi khumbu yimosi ndifua tsoni; wukhula
mu busonga buaku. **2** Yinika dikutu diaku kuidi minu, Yiza
nsualu, mu kukhula! Kuidi minu, bika wuba ditadi diama dingolo
disuamina, suamunu kingolo, mu diambu di kuphukisa. **3** Sumbu
didi ti ngeyo ditadi diama dingolo ayi suamunu kiama kingolo. Mu
diambu di dizina diaku bika wuthuadisa ayi wundiatisa. **4** Bika
wuthotula mu ntambu wu bathambila, bila ngeyo suamunu kiama.
5 Mu mioko miaku ndintambika pheve ama; Wukhula, a Yave,
ngeyo Nzambi yi kiedika. **6** Ndieti lenda bobo bansingiminanga
mu bitumba biphamba. Vayi minu diana diama didi mu Yave. **7**
Ndiela mona khini ayi ndiela yangalala mu diambu di luzolo
luaku; bila wumona ziphasi ziama; wuzaba kiadi ki muel'ama.

8 Ayi wusia ku ndiekula ko mu mioko mi mbeni. Vayi ngeyo
malu mama va buangu ki yalumuka. **9** Bika wumbona kiadi, a
Yave, bila mu ziphasi ndidi. Meso mama; mabividi mu diambu di
maniongo muel'ama ayi nitu ama bibividi mu diambu di phasi **10**
Luzingu luama lulembo suki mu kiadi ayi mimvu miama milembo
suki mu diambu di kunga. Zingolo ziama zilembo suki mu diambu
di ziphasi ziama, ayi mimvesi miama milembo lebakana ngolo.
11 Mu diambu di bambeni ziama zioso, ndiyikidi bila ki nlenzo
kuidi bobo bafikimini yami ayi bila ki tsisi yiwombo mu diambu di
batu bobo bazabini yama. Bobo bakumbona mu nzila balembo
tini va ndidi. **12** Banzimbikini banga ti ndifua Ndidi banga nzungu
tuma yibudika. **13** Bila ndilembo wi balembo thubidila buwombo
ku ndambu ayi tsisi yingolo mu zindambu zioso balembo
kutakananga va kimosi mu diambu banduanisa; balembo yendila
luzingu luama manenga. **14** Vayi minu, mu ngeyo ndintula
diana diama, a Yave, Ndieti tuba: “Ngeyo Nzambi ama.” **15**
Bilumbu biama bioso bidi mu mioko miaku; wukhula mu mioko
mi bambeni ziama ayi mu mioko mi bobo balembo ndandakana.
16 Bika zizi kiaku kikienzukila kisadi kiaku; wuphukisa mu diambu
di luzolo luaku lungolo. **17** Kadi tala ti ndifua tsoni, a Yave,
bila kuidi ngeyo ndiyamikina. Vayi bika batu bambimbi bafua
tsoni! Bika baba dio sui ku tsi bafua! **(Sheol h7585)** **18** Bika bididi
bintotulanga luvunu biba dio sui; mu luniemo ayi mu mvuezolo
beti yolukila mu luyanu kuidi mutu wusonga. **19** A phila, mamboti
maku madidi manneni; momo wulundila bobo beti kukinzika;
momo wuvangila bobo beti tomba suamunu kuidi ngeyo va
ntuala batu. **20** Va ntuala meso maku, ngeyo weti kuba suekanga
mu diambu di mambimbi mayindulanga batu ku buangu kioki
wumvuandanga, ngeyo weti kuba keba mu luvovomo mu ludimi

lueti funda. **21** Nzitusu wuba kuidi Yave Bila niandi wumbonisini
luzolo luandi lungolo mu thangu ndiba mu divula dizungulu kuidi
masodi. **22** Mu boma buama minu ndituba: “Minu ndivengumunu
thama va ntual'aku.” Muaki ngeyo wuwa yamikina kuama mu
diambu di kiadi mu thangu nditela mu diambu di lusadusu. **23**
Bika luzola Yave beno banlongo bandi boso. Yave wunkebanga
minkhuikizi Vayi wumvutudilanga mu bufuana bobo badi luniemo.
24 Lukikindisa ayi bika luba bukhafi mu mintima mieno; beno
boso bobo luntulanga diana dieno mu Yave.

32 Nkunga Davidi. Lusakumunu kuidi mutu wowo wulemvokolo
nzimbal'andi; masumu mandi mafukulu. **2** Lusakumunu kuidi
mutu wowo Yave kankambu ntangila disumu diandi, ayi kambulu
bukhita mu pheve andi. **3** Bu ndiba dio sui, mimvesi miama
milebakana mu kunga ku ndiba nkunga mu lumbu kimvimba.
4 Bila muini ayi builu koko kuaku ziku kuba va minu. Zingolo
ziama zisukidi banga mu thangu yi muini wu ngolo. **5** Buna
ndizabikisa disumu diama, ndisia fuka mambimbi mama ko.
Ndituba: “Ndiela lomba nlemvo mu zinzimbala ziama kuidi
Yave.” Buna ngeyo wulemvukila mambimbi ma disumu diama.
6 Buna diawu bika woso mutu wunkinzikanga mambu maku,
wela kusambila mu thangu yoyi kalenda kubakula. Bukiedika
mu thangu yi khuka nlangu yingolo milendi kunlalumuna ko. **7**
Ngeyo buangu kiama kieti kutsueka; ngeyo weti kukheba mu
ziphasi. Ngeyo wukunzungidilanga mu minkunga mi khudulu.
8 “Ndiela kumonisa ayi kulonga nzila yoyi fueti diatila, ndiela
kuvana ndongi ayi thalu'ama yela ba vadi ngeyo. **9** Kadi ba
banga phunda voti banga bulu kioki bantedilanga ‘mule’; bibulu
bikondolo diela, vayi biobi binkangungu nsinga ayi sengo mu
munu bila nganu bilenda fikama va widi.” **10** Mabienga mawombo

madi mu diambu di mutu wumbimbi; vayi luzolo lu ngolo lu ma
Yave lunzungidilanga mutu wowo wuntulanga diana diandi mu
niandi. **11** Monanu khini ayi luyangadala mu Yave beno basonga.
Luyimbila, beno boso luidi balulama mu mintima.

33 Luyimbila Yave mu khini beno basonga Bufueni ti mutu
widi ntima lulama kanzitisa. **2** Luzitisa Yave mu ngitala, Lusika
miziki mu diambu diandi mu siku kidi dikumi di zitsinga. **3**
Lunyimbidila nkunga wumona; Lusika bumboti ayi luyamikina
mu diambu di khini. **4** Bila mambu ma Yave madi masonga
ayi makiedika. Niandi widi kikhuikizi mu mamoso keti vanga.
5 Yave wunzolanga bululama ayi busonga Ntoto widi wuwala
luzolo luandi lungolo. **6** Diyilu divangimina mu mambu ma Yave.
Nkangu andi woso wu bima, bivangimina mu phemo yi munu
andi. **7** Wunkupikisanga minlangu mi mbu mu khati mvungu, ayi
wuntulanga biza mu bilundulu. **8** Bika ntoto wumvimba wukinzika
Yave. Bika batu boso ba ntoto bantitila. **9** Bila bu katuba, buna
diawu divangama, bu katuma, buna diawu ditelama dio ngui. **10**
Yave wumvunzanga zikhanu zi makanda wumvondanga mayindu
ma batu. **11** Vayi zikhanu zi Yave zinzingilanga mu zithangu
zioso mayindu ma ntim'andi manzingilanga mu tsungi ka tsungi.
12 Lusakumunu luidi kuidi dikanda di batu diodi Nzambi kadidi
Yave, batu bobo kasobula mu diambu di kiuka kiandi. **13** Tona
ku diyilu, Yave wulembo tadi; wulembo moni bana boso ba batu.
14 Tona ku buangu kioki keti vuanda, Yave wulembo tadi batu
banzingilanga va ntoto. **15** Niandi wunkubikanga mintima mi batu
boso, Niandi wuntalanga mavanga mawu moso beti vanga. **16**
Kuisi kadi ntinu wumosi ko wulenda vuka mu diambu di nkangu
andi wunneni wu masodi; kuisi kadi mutu wu lulendo ko wulenda
tina mu diambu di zingolo ziandi ziwombo; **17** Phunda yidi diana

di phamba mu diambu di khudulu; Ka diambu ko zingolo ziandi
zinneni, yilendi vukisa ko. **18** Vayi meso ma Yave madi kuidi
bawu beti kunkinzika; kuidi bawu bantulanga diana mu luzolo
luandi lungolo, **19** mu diambu di kuba kula mu lufua ayi mu
diambu di kuba keba bamoyo mu thangu yi kanda. **20** Tulembo
vingila mu diana kuidi Yave. Niandi nsadisi eto ayi nkaku eto. **21**
Mu niandi mintima mieto mieti mona khini bila tutula diana dieto
mu dizina diandi di nlongo, **22** Bika luzolo luaku lu ngolo luba va
beto boso, a Yave bu tueti tula diana dieto mu ngeyo.

34 Nkunga Davidi mu thangu kavuna lawuka va meso ma
Abimeleki bu kankuka ayi Davidi wuyenda. Ndiela yayisa Yave
mu zithangu zioso; Nzitusu andi wela ba mu bididi biama mu
kadika thangu. **2** Muel'ama wela kiniemisa mu Yave. Bika badi
mu phasi bawa ayi bamona khini. **3** Kembisanu Yave va kimosi
ayi minu, bika tuyayisanu dizina diandi va kimosi, **4** Nditomba
Yave, niandi wuphana mvutu ayi niandi wukhula mu zitsisi ziama
zioso. **5** Batu bobo batala kuidi niandi bakienzulu ayi bizizi biawu
bilendi mona tsoni nkutu ko. **6** Nsukami wawu wutela; ayi Yave
wunwa ayi wuphukisa mu ziphasi ziandi zioso. **7** Mbasi Yave
yinzungidilanga bobo bankinzikanga Yave ayi wukubakulanga.
8 Lubimba ayi lutala ti Yave widi wumboti; Lusakumunu luidi
kuidi mutu wowo wuntombanga suamunu mu niandi. **9** Lukinzika
Yave beno banlongo bandi. Bila bobo beti kunkinzika, balendi
kambu kima ko. **10** Zikhosi zimvonganga ayi zimfuanga nzala
vayi bobo bantombanga Yave balendi kambu kima ko. **11** Yizanu
bana bama, lungua. Ndiela ku lulonga buevi bu kinzikilanga
Yave. **12** Nani mutu mu beno wunzolanga luzingu, ayi tidi mona
bilumbu biwombo bi mboti **13** Vengumuna ludimi luaku mu
mambu mambimbi, ayi bididi biaku mu tuba mambu ma luvunu.

14 Botuka mu mambimbi vayi vanga mamboti. Tomba ndembama
ayi landakana yawu. **15** Meso ma Yave mantalanga basonga
ayi makutu mandi madi mazibuka bu beti yamikina. **16** Yave
wunsuekanga zizi kiandi kuidi batu bamvanganga mambimbi mu
diambu babika buela tebukulu moyo va ntoto. **17** Batu basonga
banyamikinanga ayi Yave weti kuba wanga ayi wukubakulanga
mu ziphasi ziawu zioso. **18** Yave widi wufikama vadi batu
bobo badi mintima mi kofakana. Ayi wumvukisanga bobo badi
pheve yidi mu kiadi kingolo. **19** Mutu wusonga wumbuilungu
ziphasi ziwombo vayi Yave wunkukulanga mu zizioso. **20** Niandi
wunkebanga mimvesi miandi mioso kadi wumosi wulendi keluka
ko. **21** Mambu mambimbi mela vonda mutu wumbimbi; bobo
beti lenda nkua busonga bela bedoso. **22** Yave wunkulanga
bisadi biandi, ayi kadi wumosi mu babo bobo bansuaminanga
mu niandi kalendi bedoso ko.

35 Nkunga Davidi. Zonzisa, a Yave, bobo balembo nzonzisa.
Nuanisa bobo balembo nduanisa, **2** simba nkaku wu fioti
ayi wunneni telama ayi yiza wutsadisa. **3** Bonga dionga
difioti ayi dinneni ayi kaka nzila yi bobo balembo ndandakana
kamba muel'ama: “Minu ndidi phulusu aku.” **4** Bika batu babo
bantombanga luzingu luama baba dio kombolo ayi bafua tsoni.
Bika bobo bantombanga mabienga mama bavutuka ku mbusa ayi
baba mu divuda; **5** bika baba banga mavevolo mamvevomono
kuidi phemo va kimosi ayi mbasi yi Yave yi bakuka. **6** Bika
nsolo awu wuba tombi ayi ndelo. Va kimosi ayi mbasi Yave yi
balandakana. **7** Bila bathambididi dikondi diawu mu kambu bila;
mu kambu kadi bila bakabidi dibulu dinneni mu diambu diama.
8 Bika mbivusulu yi babuila mu kinzimbukila ayi bika dikondi
diodi batamba bawu veka dibabuila; bika babua mu dibulu, mu

diambu di mbivusulu awu. **9** Buna muel'ama wela mona khini
mu Yave ayi wela yangalala mu phulusu andi. **10** Buna nitu ama
yimvimba yela yamikina: “nani widi banga ngeyo Yave? Ngeyo
weti kula nsukami mu mioko mi mutu wunlutidi zingolo; nsukami
ayi nkua mabienga mu mioko mi mutu wowo wulembo bayibi.”
11 Bambangi bakondolo kiadi zilembo telama; zilembo ndiuvula
buivu mu mambu ma khambulu kuama zaba. **12** Bamvutudidi
mambimbi mu mamboti. Bayekudi muel'ama wawu veka. **13**
Vayi bu baba mu kimbevo; minu ndivuata tsaku. Ndikikulula mu
kukifuisa nzala mu diambu di lusambulu Thangu zitsambulu
ziama zivutuka kuidi minu mu kambu mvutu. **14** Ndibedi diatanga
ku tsi kiadi banga mu diambu di nkundi ama voti khomba ama.
Ndibedi komvikanga ntu ku tsi mu diambu di kiadi banga minu
ndindila ngudi ama. **15** Minu bu ndibumina thutu, bakutakana va
kimosi mu khini. Batu bakutakana mu diambu di kunduanisa
minu mu kambu zaba diambu. Bawu bamfinga mu kambu vonga.
16 Banga batu bobo bankinzikanga ko mambu ma Nzambi,
balembo tsekinina mu bu mbimbi balembo khuetila meso. **17** A
Yave, nate thangu mbi wela kumatadidilanga e? Kula luzingu
luama mu mbivusu awu; kula luzingu luama luthalu mu zikhosi
zioso. **18** Ndiela kuvutudila matondo mu lukutukunu lunneni;
va khatitsika batu bawombo ndiela kuzitisa. **19** Kadi tala ti
bamona khini mu diambu diama, bobo badi bambeni ziama mu
kambu bila; Kadi tala ti bobo bakundenganga mu kambu bila,
bandiengudila meso mu bumbimbi. **20** Bayolukilanga ndembama
ko; vayi banyindulanga mambu ma luvunu mu diambu di vunina
bobo banzingilanga mu ndembama mu tsi. **21** Balembo nzibudila
miunu ayi balembo tubi: “A, a… mu meso meto veka tumueni
mawu.” **22** A Yave, ngeyo wumona mambu momo bika ba

dio sui, kadi kuthatukila, a Yave, **23** kotuka ayi telama mu
zonzika, Nzambi ama ayi Yave ama. **24** Wundungisa boso
buididi busonga buaku, a Yave, Nzambi ama; ayi kadi tala ti
bamona khini mu diambu diama. **25** Kadi kuba bika bayindula:
“A, a … buawu bobo tutididi.” Voti babika tuba: “beto tumminini.”
26 Bika babo bammonanga khini mu ziphasi ziama, bafua tsoni
ayi baba dio kombolo Bika bobo balembo kukiniemisanga bawu
veka mu diambu diama bafua tsoni ayi baba dio kombolo. **27**
Bika bobo bamonanga khini mu ndungunu ama bamonanga
khini ayi bayangadala bika batuba mu zithangu zioso: “Bika Yave
kayayusu, niandi wummonanga khini mu mamboti ma kisadi
kiandi.” **28** Buna ludimi luama luela yolukila busonga buaku; ayi
minzitusu miaku mu lumbu kimvimba.

36 Nkunga Davidi, kisadi ki Yave, kuidi pfumu minyimbidi.
Mambu ma Nzambi madi mu ntim'ama Mu mambu matedi
disumu di mutu wumbimbi: kuisi ko mambu ma kinzikila Nzambi
va meso mandi. **2** Bila va meso mandi veka, weti kukiniemisa
buwombo mu bakula voti lenda masumu mandi. **3** Mambu ma
munu'andi madi mambimbi ayi ma luvunu. Wulembo kuandi
buela ba nkua nduenga ayi bueba vanga mamboti. **4** Bu
kadi va mbuk'andi, wunyindulanga mambu mambimbi. Weti
kukiyekula niandi veka mu nzila yi masumu kalozanga ko mambu
mambimbi. **5** Luzolo luaku, a Yave, lueti tula nate ku diyilu
kikhuikizi kiaku nate mu matuti **6** Busonga buaku buidi banga
miongo minda; zinzengolo ziaku zidi banga dibulu dinneni. O
Yave, ngeyo wunkebanga mutu ayi bulu. **7** Tala phila luzolo
luaku lu ngolo lukambu thalu! Luidi luzangulu ayi lukululu va
khatitsika batu bobo bansuaminanga ku tsi phozi yi mavevi
maku. **8** Beti tula minyengo mu wombo di bima bi nzo aku ayi

ngeyo wukubanuikinanga mu nlangu wu makhini maku. **9** Bila
kuidi ngeyo kuidi tho yi luzingu. Mu kiezila kiaku, tulembo moni
kiezila. **10** Landakana vanga luzolo luaku kuidi bawu bazebi ayi
busonga buaku kuidi bawu badi mintima mi lulama. **11** Bika kulu
ku nkua luniemo kubika kumbakidila; voti bika koko ku mutu
wumbimbi kubika kuthinisa thama. **12** Tala phila yilembo buila
bisadi bi mambu mambimbi; balumbulu va tsi ayi balendi buela
telama ko.

37 Nkunga Davidi. Kadi fuemina batu bamvanganga mambimbi.
Kadi monanga kikhenene bobo bamvanganga mambimbi. **2** Bila
banga biti, bela yuma mu nsualu; banga biti bi nlangu bela lebuka
mu nsualu. **3** Tula diana diaku mu Yave ayi vanga mamboti; buna
wela vuanda mu tsi ayi wela zingila mu ndembama. **4** Mona
khini mu Yave buna wela kuvana mambu mantomba ntim'aku. **5**
Yekula nzil'aku kuidi Yave, Tula diana diaku mu niandi, buna
wela vanga diambu diadi: **6** Wela kienzula busonga buaku
banga kiezila ki khiesa buisi nzengolo yi diambu diaku banga
thangu va midi. **7** Ba dio sui va ntuala Yave, ayi wuntadidila mu
mvibudulu kadi fuemina batu bu balembo moni mamboti mu
nzil'andi; ayi kadi fuemina batu balembo sadila makani mawu
mambimbi. **8** Bika buela fuema ayi zimbakana nganzi; kadi
fuema bila dieti nata kaka ku mambu mambimbi. **9** Bila bobo
bamvanganga mambimbi bela lalukusu; vayi bobo bantulanga
diana diawu mu Yave bela tambula tsi banga kiuka. **10** Fioti
kuandi fisiedi, buna batu bambimbi balendi buela monika ko;
buna wela tala buangu kibabedi vayi bela va ba ko. **11** Vayi
minlembami miela tambula tsi banga kiuka ayi miela monanga
khini mu ndembama yiwombo. **12** Batu bambimbi bamfielanga
batu basonga ayi beti kuba kuetila meno. **13** Yave wunsevanga

mutu wumbimbi; bila zebi ti lumbu kiandi kalembo yizi. **14** Batu
bambimbi bavola bisabala ayi baleka mimbasa mu diambu di
vonda nkua kiadi ayi mutu wusukama; mu diambu di zenga
bobo bandiatanga mu nzila yi lulama. **15** Bisabala biawu biela
kota mu mintima miawu veka; ayi mimbasa miawu miela kelulu.
16 Baka ku fioti ku mutu wusonga kulutidi ayi baka kuphuedi ku
wombo di batu bambimbi. **17** Bila lulendo lu batu bambimbi luela
kelulu, vayi Yave wunsimbanga batu basonga. **18** Bilumbu bi
batu bakambulu tsembolo bizabikini kuidi Yave ayi kiuka kiawu
kizingilanga mu zithangu zioso. **19** Mu thangu yi ziphasi, balendi
yuma ko mu lumbu ki nzala, bawu bela mona khini yiwombo.
20 Vayi batu bambimbi bela bungana. Bambeni zi Yave, badi
banga kitoko ki zitsola, ziela lalakana; ziela lalakana banga
muisi. **21** Mutu wumbimbi wundevanga vayi kavutulanga ko; Vayi
mutu wusonga weti kabula mu luzolo lu ntima. **22** Bobo Yave
kasakumuna bela tambula tsi banga kiuka, vayi bobo kasinga
bela lalukusu. **23** Enati Yave mueni khini mu nzila yi mutu buna
wunkindisanga zithambi zi mutu beni. **24** Ka diambu ko bumini
thutu; kalendi bua ko; bila Yave wukunsimbidilanga mu koko
kuandi. **25** Ndiba ditoko, buabu ndieka nunu; vayi ndisia mona
ko mutu wusonga wuyekolo voti ndisia mona ko bana bandi
balomba dipha. **26** Mu zithangu zioso, beti kabula ayi vananga
mu luzolo Bana bawu bela sakumunu. **27** Tina mambimbi; vanga
mamboti buna wela vuanda mu tsi mu zithangu zioso. **28** Bila
Yave wunzolanga mambu masonga ayi kalendi zimbakana ko
mikhuikizi miandi. Bela kebungu mu zithangu zioso vayi nkuna
wu batu bambimbi wela lalukusu. **29** Batu basonga bela tambula
tsi banga kiuka ayi bela mukalanga mu zithangu zioso. **30**
Munu wu mutu wusonga wuntotulanga mambu ma nduenga ayi

ludimi luandi luntubanga mambu ma lulama. **31** Mina mi Nzambi
andi midi mu ntim'andi; Malu mandi malendi sialumuka ko. **32**
Mutu wumbimbi wumfielanga mutu wusonga ayi wuntombanga
kumvondisa. **33** Yave kalendi yekula ko basonga mu lulendo lu
batu bambimbi voti kuba bika babedoso bu balembo sambusu.
34 Tadidila Yave, ayi keba nzil'andi. Buna wela kuyayisa mu
diambu wutambula tsi banga kiuka; thangu batu bambimbi bela
lalukusu, ngeyo wela bumona. **35** Ndimona mutu wumbimbi, ayi
mutu kondolo kiadi, wuyunduka bumboti banga nti wu nlangu
mu ntoto wowo kabutukila. **36** Niandi wuvioka, nsualu ayi kasiedi
ko. Ndintombidi ngolo vayi kasia monika ko. **37** Fiongunina
mutu kambulu tsembolo ayi tala tala mutu wu lulama buna wela
mona ti tsukulu yi mutu wowo yidi tsukulu yi ndembama. **38**
Vayi bankua masumu boso bela vondo va kimosi tsukulu yi batu
bambimbi yela ba lalukusu. **39** Phulusu yi batu basonga kuidi
Yave yeti ba. Niandi zingolo ziawu mu thangu yi ziphasi. **40** Yave
wukubasadisanga ayi wukubakulanga; wukubakulanga mu batu
bambimbi ayi wukubavukisanga bila mu niandi beti suamina.

38 Nkunga Davidi mu diambu di thebokolo moyo. A Yave, kadi
kuthemima ku tsi nganzi aku voti kadi kuphana thumbudulu ku
tsi nganzi aku yi kikhesa. **2** Bila madionga maku mathobudi ayi
koko kuaku kumbetidi. **3** Mu diambu di nganzi aku yi kikhesa,
buvini buisi ko mu nitu ama. Mimvesi miama misiedi ko buvini
mu diambu di masumu mama. **4** Zinzimbala ziama zimfietikisidi
ngolo banga mfuna widi zitu kiwombo; madidi ngolo zitu mu
diambu diama banga mfuna wu ngolo. **5** Ziphuta ziama zilembo
bodi ngolo yiwombo ayi zilembo yizi tsudi yiwombo mu diambu
di buvulu buama bu masumu. **6** Ndidi wukomvama ngolo ayi
khulukidi nate va tsi; Lumbu ki mvimba mu kiadi ndieti diatila. **7**

Bila ziphasi zingolo zidi mu luketo luama, buvini buisi ko mu nitu
ama. **8** Ndidi wuvonga ngolo ayi ndidi wukosakana mvimba.
Ndilembo kungi mu diambu di ziphasi zi ntima. **9** Zitsatu ziama
zioso zidi dio yambi va ntual'aku, a Yave, ayi vumina kuama
kuisi ko kusuama kuidi ngeyo. **10** Ntim'ama wulembo sadi ngolo
ayi zingolo ziama zimeni; kiezila kibotukidi mu meso mama. **11**
Bakundi bama ayi bobo bankibanga yama bathinini mu diambu
di ziphuta ziama; bobo bafikasana yama thama batelimini. **12**
Bobo bantomba luzingu luama balembo mintambu miawu bobo
bantomba kuphanga mbimbi balembo yolukila mbivusu ama;
Mu lumbu kimvimba balembo kubika mambu ma luvunu. **13**
Minu, ndieka banga mutu wufua matu, wunkambu wa; banga
dibaba dikambu zibula munu andi. **14** Ndieka banga mutu wowo
wu nkambu wa mutu wowo munu wunkambu baka bu vutudila
mvutu. **15** Ngeyo ndieti tadidila, a Yave, wela vutula mvutu, a
Yave Nzambi ama. **16** Bila nndituba: “kadi tala ti bamona khini
voti bakiyayisa bawu veka mu diambu diama. Kulu kuama bu
kusialumukini.” **17** Bila nduka bua ndieka ayi ziphasi ziama zidi
kaka mu minu. **18** Ndimfunda mbimbi ama. Ndilembo niongi mu
diambu di disumu diama. **19** Bawombo badi bambeni ziama;
ziozi zibeki zingolo. Bobo bakundendanga mu kambu bila badi
bawombo. **20** Bobo bakuphutudilanga mambimbi mu mamboti
mama balembo thubidila ku ndambu mu thangu ndinlandakana
vanga mamboti. **21** A Yave, kadi kundiekula; kadi kuthatukila
Nzambi ama. **22** Yiza nsualu mu kutsadisa, A Yave, Mvulusi
ama.

39 Nkunga Davidi kuidi Yedutuni, pfumu minyimbidi. Minu
nndituba: “ndiela sunga zinzila ziama ayi ndiela keba ludimi luama
mu masumu. Ndiela tula luvambu mu munu'ama mu zithangu

zioso batu bambimbi bela banga ku ntuala meso mama.” **2** Bu
ndiba dio sui ayi ndidingalala ayi bu ndisia tuba kadi diambu ko.
Vayi ziphasi ziama buelama na buelama zilembo zibuelama. **3**
Ntim'ama wulema mu khati nitu ama; ayi bu ndiyindula, buna
mbazu yilema. Diawu nditumbu tubila mu ludimi luama: **4**
“Wumbonisa, a Yave tsukulu yi luzingu luama; ayi thalu yi
bilumbu biama bika wunzabikisa ti luzingu luama vioka lu mvioka!
5 Ngeyo wuvanga bilumbu biama siadila banga dikanda diama
Tezo ki mimvu miama kisi ko kadi mfunu va ntanl'aku. Kadika
luzingu lu mutu luidi kaka phemo. **6** Mutu widi khatika kimbindi
bu keti kuenda ayi vutuka weti banga mayindu, vayi mu phamba
kuandi; weti kupika bima vayi kakadi zaba nani wela bitota. **7**
Vayi buabu, Yave, mbi mfueti vingila e? Diana diama didi mu
ngeyo. **8** Wuphukisa mu zinzimbala ziama zioso; kadi kundiekula
ndikituka sekonono ki bivulu. **9** Ndiba dio sui; ndisia zibula
munu ama ko bila ngeyo wuvanga buawu. **10** Wuphengumunina
nsongo aku. Ndieka suka mu diambu di bikoti bi mioko miaku.
11 Ngeyo weti tubidila ayi weti vana batu thumbudulu mu diambu
di masumu mawu. Ngeyo weti zinisa kimvuama kiawu banga
kiphepele kadika mutu widi phemo. **12** Wa lusambulu luama; a
Yave! Dimba yamikina kuama mu diambu di lusadusu. Kadi
lasakana mu bidilu biama; bila ndieti kalanga yaku va kimosi
banga nzenza, banga nkibi, banga bakulu bama boso. **13**
Wuphengumunina thalu'aku muingi ndimona diaka khini tuamina
ndunda ayi ndibika buela monika.”

40 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi. Ndieti tadidila Yave
mu mvibudulu. Niandi wubaluka kuidi minu ayi wuwa yamikina
kuama. **2** Niandi wuthampula mu dibulu di tsisi, mu khati
nyamba wu ngolo. Wutula malu mama va ditadi, wuphana

buangu kikinda kioki ndilenda telama. **3** Niandi wutula nkunga
wumona va munu ama; nkunga wu zitisila Nzambi eto, Batu
bawombo bela mona ayi bela mona tsisi; ayi bela tula diana
diawu mu Yave. **4** Lusakumunu kuidi mutu wunkitulanga Yave
diana diandi; ayi wunkambu talanga bankua luniemo kuidi
bobo beti baluka kuidi zinzambi zi luvunu. **5** A Yave, Nzambi
ama, ngeyo wuvanga matsiminanga mawombo; ayi bima biobi
wukubika mu diambu dieto. Kuisiko mutu wulenda kutangila
biawu. Enati thidi ku mayolukila ayi ku matubila; mawu mawokidi
ngolo muingi ndimasamuna. **6** Makaba ma vonda ayi makaba
matambuku; ngeyo wumanga mawu; Ngeyo wutobula matu
mama. Makaba mayoko ayi makaba mu diambu di masumu,
ngeyo wusia malomba ko. **7** Buna ndituba: “ndilembo yizi; didi
disonama mu diambu diama mu buku ti: **8** Minu thidi vanga
luzolo luaku; a Nzambi ama, Mina miaku midi mu ntim'ama.” **9**
Ndinyamikisa busonga buaku mu lukutukunu lunneni. Ndisia
zibika bididi biama ko. Banga kuandi buzebi, a Yave. **10** Ndisi
sueka ko busonga buaku mu ntim'ama. Ndiyolukila kikhuikizi
kiaku ayi phulusu aku. Ndisia sueka ko luzolo luaku ayi kiedika
kiaku mu lukutukunu lunneni. **11** Kadi zimbakana kumbonanga
kiadi, a Yave. Bika Luzolo luaku ayi kiedika kiaku bikhebanga
mu zithangu zioso. **12** Bila ziphasi ziwombo zikambu zabakana
thalu zinzungididi. Masumu mama mambakidila, ayi ndikadi
mona. Maviokidi zitsuki ziama zi ntu mu thalu. Ayi ntim'ama
wulembo vongi mu minu. **13** Yangalala, a Yave, mu kuphukisa A
Yave, yiza nsualu mu kutsadisa. **14** Bika babo bobo bantomba
baka luzingu luama; bafua tsoni ayi baba dio kombolo bika
babo bammonanga khini mu mbivusu ama baba dio kombolo.
15 Bika babo bobo bantubanga kuidi minu: “A, a…” bamona

tsisi mu diambu di zitsoni ziawu veka **16** Vayi bika babo bobo
bakutombanga bayangalala, ayi bamona khini mu ngeyo. Bika
babo banzolanga phulusu aku batuba mu zithangu zioso: “Bika
Yave kayayusu.” **17** Vayi minu, ndidi mu kiadi ayi nsukami, bika
Yave kambanzila. Ngeyo nsadisi ama ayi nkudi ama. Nzambi
ama, kadi zingila.

41 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi. Lusakumunu kuidi
mutu wowo thalu'andi yidi kuidi mutu wulebakana, Yave weti ku
nkula mu thangu yi ziphasi. **2** Yave wela kunkeba ayi wela tanina
luzingu luandi; wela kunsakumuna va ntoto ayi kalendi kunyekula
ko mu luzolo lu bobo beti kunlenda; **3** Yave wela kunkindisa va
mfulu andi yi kimbevo. Ngeyo wela kumbelusa va mfulu andi yi
kimbevo. **4** Ndituba: “A Yave, wumboni kiadi. Wumbelusa bila
kuidi ngeyo ndivodidi masumu.” **5** Bambeni ziama zilembo tubi
mambu mu diela dimbimbi mu diambu diama: “Thangu mbi kela
fua ayi dizina diandi diela lalakana e?” **6** yoso thangu mutu kizidi
mu kuthala; mutu wowo wuntubanga luvunu. Ntim'andi wufulukidi
mambu ma mvuezolo; buna wuntotukanga ku nganda ayi
wunyolukilanga mawu. **7** Bambeni ziama zioso zilembo niunguta
va kimosi mu diambu diama. Balembo yindula mambimbi mu
diambu diama, balembo tubi: **8** “Nsongo wumbimbi wumbuididi.
Kalendi buela vumbuka ko va buangu kioki kalambididi.” **9** Ka
diambu ko nkundi ama wu luzolo, wowo ndibedi silanga diana,
wubedi kabulanga dipha diama, wumbalumukini. **10** Vayi ngeyo
Yave, wumboni kiadi wuthedimisa. Muingi ndiba vutudila landi. **11**
Nzebi ti ngeyo wunyangalalanga mu minu; mu diambu di mbeni
ama kabika kundunga. **12** Mu bufuana kuama, ngeyo wutsimba;
wuthedimisa mu zithangu zioso va tuala meso maku. **13** Nzitusu
wuba kuidi Yave, Nzambi yi Iseli, mu thangu yi kayimani.

42 Nkunga bana ba babakala ba Kole kuidi pfumu minyimbidi.
Boso bummoninanga disofi phuila yi nlangu, buawu bobo
muel'ama wididi phuila yi ngeyo; Nzambi ama. **2** Muel'ama
wulembo moni phuila yi Nzambi, Phuila yi Nzambi yi moyo.
Thangu mbi ndiela nkuenda ayi ndiela dengana Nzambi e? **3**
Matsuela mama mawu maba bidia biama mu builu ayi muini bu
babedi ku khambanga mu lumbu kimvimba: “Kuevi kuidi Nzambi
aku e?” **4** Mambu momo ndieti tebukila moyo banga minu
ndintiamuna muel'ama: buevi ndibedi kuendilanga va kimosi ayi
nkangu wu batu, mu kuba diatisa mu ntanda nate ku nzo Nzambi
mu biyoko bi khini ayi mu phutudulu yi matondo va khatitsika
batu bawombo badi mu nyengo. **5** Bila mbi vongidi bobo, a
muel'ama e? Bila mbi muel'ama wulembo niongina mu khati
ama e? Tula diana diaku mu Nzambi bila ndiela kunzitisa diaka;
Mvulusi ama ayi Nzambi ama. **6** Muel'ama widi wuvonga mu
khati nitu ama Diawu ndiela kutebukilanga moyo tona ku tsi yi
Yolidani, ku zitsongi zi miongi mi Elimoni ayi tona ku mongo wu
Mizali. **7** Kiza kieta tela kiza kinkaka mu khumbulu yi minlangu
mu zithadi ziaku. Mayo maku mamo mafioti ayi manneni ma
mbukimini. **8** Mu muini, Yave wumfidisanga luzolo luandi Mu
builu nkung'andi widi va minu lusambulu kuidi Nzambi yi luzingu
luama. **9** Ndintuba kuidi Nzambi, ditadi diama di ngolo: “Bila mbi
wunzimbikini e? Bila mbi mfueti diatilanga mu phasi, yamusungu
kuidi mbeni e?” **10** Mimvesi miama milmbo moni phasi yi lufua;
batu bobo bandendi bu balembo mfingi bu beti ku khambanga
mu lumbu kimvimba ti: “Kuevi kuidi Nzambi aku e?” **11** Bila mbi
vongidi bobo, a muel'ama e? Bila mbi wulembo niongina mu
khati ama e? Tula diana diaku mu Nzambi bila ndiela kunzitisa
diaka; niandi Mvulusi ama ayi Nzambi ama.

43 Wundungisa, a Nzambi, ayi wunzonzila mu mambu mama
kuidi dikanda di batu dinkambu kinzikanga mambu maku.
Wukhula mu batu ba luvunu ayi batu bambimbi. **2** Ngeyo
Nzambi, ngeyo zingolo ziama. Bila mbi wundozidi e? Bila mbi
mfueti diatilanga mu phasi, yamusungu kuidi mbeni e? **3** Fidisa
kiezila ayi Kiedika kiaku; bila bindiatisa, bika bindata ku mongo
aku wunlongo ayi nate ku buangu kioki weti vuanda. **4** Buna
ndiela kuenda ku ntala wu Nzambi; kuidi Nzambi khini ama ayi
yangalala kuama. Buna ndiela kunzitisa mu ngitala, A Nzambi,
Nzambi ama. **5** Bila mbi vongidi bobo, a muel'ala e? Bila mbi
wulembo niongina mu khati ama e? Tula diana diaku mu Nzambi
bila ndiela kunzitisa diaka, Mvulusi ama ayi Nzambi ama.

44 Nkunga bana ba babakala ba Kole kuidi pfumu minyimbidi.
Beto tuwilu mu matu meto, a Nzambi madise meto batukamba
mambu momo wuvanga mu bilumbu biawu; mu bilumbu bivioka
2 Mu koko kuaku, ngeyo wukuka makanda; ayi ngeyo wuvingisa
madise meto; ngeyo wukosikisa batu ayi ngeyo wufunisa mase
meto. **3** Kadi sia ti mu diambu di sabala kiawu bazionina tsi;
Voti kadi sia ti koko kuawu kuawu kuba natina ndungunu;
koko kuaku ku lubakala, koko kuaku ayi kiezila ki zizi kiaku
bila ngeyo wuba zola. **4** Ngeyo ntinu ama ayi Nzambi ama;
ngeyo wuzenga ndungunu mu diambu di Yakobi. **5** Mu diambu
diaku, tuela vutula bambeni zieto ku mbusa. Mu diambu di
dizina diaku, tuela diatikisa bobo beti kutulenda. **6** Nditulanga
ko diana diama mu mbas'ama ayi sabala kiama kilendi ku
ndatina ndungunu ko. **7** Vayi ngeyo weti kutuvana ndungunu mu
bambeni zieto; ngeyo wumfuisanga tsoni bobo bakutulendanga.
8 Mu Nzambi beto tueti kukiniemisanga mu lumbu kimvimba
ayi tuela zitisa dizina diaku mu zithangu zioso. **9** Vayi buabu

ngeyo wutuloza ayi wutukuludi; ngeyo wutotukanga diaka ko ayi
nkangu eto wu masodi. **10** Ngeyo wutuvutula ku mbusa va ntuala
bambeni zieto; ayi bobo beti kutulenda bazionini bima bieto. **11**
Ngeyo wutuyekula batudia banga mamemi. Wutusasikisa va
khatitsika makanda. **12** Ngeyo wusumbisa batu baku mu thalu
yi phamba, wukadi kuba bakila ndandu bu wuba sumbisa. **13**
Ngeyo wutukitula kima ki tsoni kuidi bafikimini yeto, kisekununu
ayi kitsevolo kuidi bawu batuzungididi. **14** Ngeyo wutukitula
zinongo va khatitsika makanda; batu balembo kutunikunina
mintu miawu. **15** Mvuezolo ama widi ku ntual'ama mu lumbu
kimvimba; ayi tsoni yilembo monika va zizi kiama; **16** mu diambu
di bifingu bi bobo balembo ndenzi ayi balembo mvuezi, mu
diambu di mbeni, mutu wumvutulanga landi. **17** Mamoso momo
matubuila vayi beto tusia kuzimbakana; Voti tusia ba luvunu
mu Nguizani aku ko. **18** Mintima mieto misia baluka ko; Malu
meto masia vengama ko mu nsolo aku, **19** vayi wutukosikisa
ayi wutukitula suamunu ki memvo; ayi wutufuka ku tsi dibulu di
tombi. **20** Enati beto tuzimbakana dizina di Nzambi eto, voti
tunonuna mioko mieto kuidi nzambi yi nzenza, **21** buna Nzambi
kalendi bakula ko e? Bila niandi zebi mansueki ma ntima. **22**
Vayi mu diambu diaku tueti dengana lufua mu lumbu kimvimba,
ayi balembo tumoni banga mamemi mafueti kuenda ku vondo.
23 Kotuka, a Yave! Bila mbi wulembo lekila e? Kotuka kuaku
kadi tumbu ku tuyekula mvimba! **24** Bila mbi wulembo suekila
zizi kiaku e? Ayi bila mbi wulembo zimbikinina ziphasi zieto
ayi yamusu kueto e? **25** Tunatu ku mbungi-mbungi zinitu zieto
zinama mu ntoto. **26** Telama, wutusadisa wutukula mu diambu di
luzolo luaku lu ngolo.

45 Nkunga bana ba babakala ba Kole kuidi pfumu minyimbidi.
Nkunga wu luzolo bayimbidila mu “LISI”. Ntim'ama wulembo
fundumuka mu mambu ma kitoko. Ndiela samuna mambu mama
mu diambu di ntinu. Ludimi luama luidi lapi yi nsoniki wukiedika.
2 Ngeyo viokidi batu mu kitoko; bididi biaku bidukudulu mafuta
ma nlemvo; diawu Nzambi kasakumunina mu zithangu zioso. **3**
Kanga sabala kiaku mu luketo luaku, ngeyo kinuani ki ngolo,
vuata ngeyo veka kiezila ayi nzitusu. **4** Mu nzitusu aku, telama
va ntuala mu ndungunu mu diambu di kakidila kiedika, kukikulula
ayi busonga. Bika koko kuaku ku lubakala kumonisa mavanga
ma tsisi. **5** Bika zitsoto ziaku zidi meno, zitobula mintima mi
bambeni zi ntinu; bika makanda mabua ku tsi tambi biaku.
6 Kundu kiaku ki kitinu, a Nzambi kiela zingila mu zithangu
zioso Nkaw'aku wu busonga wela ba nkawa wu Kitinu kiaku.
7 Ngeyo wunzolanga busonga ayi wunlendanga mambimbi.
Diawu Nzambi, Nzambi aku, wutula va mbata batu bandiatanga
yaku bu kavinda mafuta ma khini. **8** Zilobi ziaku zioso zidi tsudi
malasi ma mile, ayi alowesi ayi kase; mu nzo yoyi yitungulu mu
meno ma nzawu miziki mi zitsinga mikumonisa khini. **9** Bana ba
baketo ba ntinu badi va khati baketo baku ba luvalu. Va koko
kuaku ku lubakala, vadi Ntinu wu nketo mu nolo yi Ofili. **10** Wa,
o muana ndumba, tala ayi tamba dikutu: zimbakana batu baku
ayi nzo dise diaku. **11** Ntinu wulembo moni khini mu kitoko kiaku
kinzika bila niandi Pfumu aku; **12** Muana ndumba wu Tile, wela
nata dikaba; batu balutidi kimvuama bela tomba mona mamboti
maku. **13** Nkembo woso widi kuidi muana ntinu wu nketo mu
khati vinga kiandi lobi andi yitungulu mu nolo. **14** Mu minlele
midi malenda ma kitoko; bela kunnata kuidi ntinu. Zindumba
ziozi zizebi ko zinitu zi babakala ziozi zindiatanga yandi zilembo

kunlandakana. Ayi bela natu kuidi ngeyo. **15** Bela natu mu khini
ayi mu mayangani. Bela kota mu nzo ntinu. **16** Bana baku ba
babakala bela bonga buangu ki madise maku; ngeyo wela ku
babieka bilandi bi ntinu mu tsi yi mvimba. **17** Minu ndiela sia ti
batebukilanga moyo mu zitsungi zioso. Diawu makanda mela
kuzitisa mu zithangu zioso ayi mu mvu ka mvu.

46 Nkunga bana ba babakala ba Kole kuidi pfumu minyimbidi;
bayimbidila mu mbembo yi fioti yi bana babaketo. Nzambi niandi
suamunu kieto ayi zingolo zieto; niandi nsadisi wu zithangu zioso
mu ziphasi. **2** Diawu tulendi mona tsisi ko ka diambu ko ntoto
wulenda buka ayi miongo milenda bulumuka ku tsi mbu, **3** ka
diambu ko, minlangu beni milembo dumi, milembo fundumuka
ayi miongo miela nikuka mu diambu di makhesi mawu. **4** Vayi
vadi nlangu wumosi wunneni wubeki mimvuila mieti monisa
divula di Nzambi khini; buangu kiviatukidi nlongo vovo veti
vuanda Nzambi yizangama. **5** Nzambi widi va khatitsik'andi;
kalendi bua ko. Nzambi wela kusadisa tona mu khiesa yi
nsuka. **6** Makanda malembo tudi divunzi, bipfumu bilembo bua.
Wuwakikisa mbembo andi; ntoto wusiuta. **7** Yave nkua ngolo
yoso widi yeto; Nzambi yi Yakobi niandi suamunu kieto ki ngolo.
8 Yizanu ayi lutala mavanga ma Yave, maniongo momo kanata
va ntoto. **9** Niandi wumanisa zimvita nate ku sukisina ntoto
wukelula mimbasa ayi wubukuna madionga; wuyoka ku mbazu
minkaku. **10** Luba dio sui ayi luzaba ti minu Nzambi. Ndiela
yayusu muidi makanda, ndiela yayisa va ntoto. **11** Yave nkua
ngolo yoso widi yeto. Nzambi yi Yakobi niandi suamunu kieto ki
ngolo.

47 Nkunga bana ba babakala ba Kole kuidi pfumu minyimbidi.
Lusika zitsiaki, beno makanda moso. Luyamikina kuidi Nzambi

mu khini, **2** Tala phila Yave yizangama kadidi tsisi! Niandi ntinu
wunneni va mbata ntoto wumvimba. **3** Wutula makanda ku tsi
buvika bueto, batu ku tsi malu meto. **4** Wutusobudila kiuka;
luniemo lu Yakobi; mutu wu kazola. **5** Nzambi wukuma va
khatitsika yamikina ku khini Yave wukuma va khatitsika biyoko
bi tulumbeta. **6** Luyimbila minzitusu kuidi Nzambi Luyimbila
minzitusu; Luyimbila minzitusu kuidi Nzambi eto, luyimbila
minzitusu. **7** Bila Nzambi niandi ntinu wu ntoto wumvimba;
Lunyimbidila nkunga wu nzitusu. **8** Nzambi weti yadila makanda
moso. Nzambi vuendi va kundu kiandi kinlongo. **9** Batu banneni
ba makanda bakutikini banga batu ba Nzambi yi Abalahami bila
Nzambi niandi vuidi mintinu mi ntoto. Niandi wuyayusu ngolo.

48 Nkunga bana ba babakala ba Kole. Yave widi wunneni.
Ayi lutidi fuana mu tambula minzitusu mu divula di Nzambi eto,
mongo andi wunlongo. **2** Widi wu kitoko mu nangama kuandi,
khini yi ntoto wumvimba. Mongo wu Sioni widi banga zitsongi
zilutisi nangama zi Zafoni, divula di ntinu wunneni. **3** Nzambi widi
mu zinzo zi divula beni wukimonisa niandi veka mu ba suamunu
kiandi ki ngolo. **4** Mu thangu mintinu mifubikisa zingolo, mu
thangu midiatila va kimosi. **5** Mimona ayi misimina; mitina mu
tsisi. **6** Lukhuku luba buila vana ziphasi ziba mona zidedikini
banga mianga mieti mona nketo weka buta. **7** Ngeyo wuba
bunga banga masuwa ma Talisi mabungu mu phemo yeti totukila
ku Esite. **8** Banga bu tuwila, buawu bobo tumuenini mu divula
di Yave, nkua ngolo yoso; mu divula di Nzambi eto: Nzambi
wela kuvana luvovomo mu zithangu zioso. **9** Mu khati nzo aku,
a Nzambi, tueti yindula mu diambu di luzolo luaku lu ngolo.
10 Banga dizina diaku, a Nzambi! Nzitusu aku widi nate mu
sukisina ntoto. Koko kuaku ku lubakala kuwedi busonga. **11**

Mongo wu Sioni wulembo moni khini; mala ma Yuda malembo
yangalala mu diambu di zinzengolo ziaku. **12** Ludiata muyenda
Sioni ayi lunzungidila, ayi lutanga zinzo ziandi zizangama. **13**
Lutala bumboti ziphangu ziandi; Lufiongunina zinzo ziandi muingi
luba samunina kuidi tsungi yinkuiza. **14** Bila Nzambi yayi niandi
Nzambi eto mu thangu yi kayimani ayi mu zithangu zioso. Niandi
wela ba ntuadisi eto nate ku tsuka.

49 Nkunga bana ba babakala ba Kole kuidi pfumu minyimbidi.
Luwa diambu diadi beno batu boso: Ludimba beno batu boso
lunzinganga va nza yayi, **2** batu baphamba ayi batu banneni,
zimvuama ayi minsukami. **3** Munu'ama wela tuba mambu ma
nduenga, mamo mantotukila mu ntim'ama mela vana tsudukulu.
4 Ndiela balula dikutu diama mu diambu di wa zingana, mu
ngitala, ndiela sudikisila nongo'ama. **5** Bila mbi mfueti monina
tsisi bilumbu bi mbimbi bu bizidi, mu thangu mambimbi ma bobo
beti vuna batu manzungididi e? **6** Bantulanga diana diawu mu
bima biawu ayi beti kukiniemisa mu kimvuama kiawu kiwombo.
7 Mutu kalendi baka bu kuidila ko, luzingu lu mutu wunkaka,
voti futa thalu yi khudulu andi kuidi Nzambi. **8** Thalu yi khudulu
yi luzingu yibeki luvalu lunneni, kuisi ko kadi mfutu wulenda
dedakana, **9** mu diambu kazinga mu zithangu zioso ayi kabika
bola. **10** Bila babo beti mona ti bankua nduenga balembo fua;
bivungisi ayi bivulu balembo fua mamvawu, ayi balembo biki
bima biawu kuidi batu bankaka. **11** Biziami biawu biela banga
zinzo ziawu mu zithangu zioso; bibuangu biawu biobi beta
vuanda mu tsungi ka tsungi. Beti vana mazina mawu mu mintoto
miawu bu bafuidi. **12** Vayi mutu, ka diambu ko beki kimvuama
kazinganga buwombo ko. Dedikini banga bibulu bieti fua. **13**
Mawu mama mambu meti buila batu bobo beti tula diana mu

bawu veka ayi bobo beti kuba landakana, bobo beti kikina
mambu beti tuba. **14** Banga nkangu wu mamemi, bakubuku
mu diambu di tsi bafua; lufua luela kuba dia. Mutu widi ntima
wululama wela kuba yadila va nsuka buphila buawu buela bola
ku tsi bafua, thama ayi zinzo ziawu zi kipfumu. **(Sheol h7585)** **15**
Vayi Nzambi wela kula luzingu luama mu lulendo lu tsi bafua,
bukiedika wela kuthambula mu diambu diandi veka. **(Sheol h7585)**
16 Kadi mona tsisi mutu bu kalembo baki kimvuama kiezila ki
nzo andi bu kilembo buelama. **17** Bila kalendi nata kadi kima ko
mu thangu kela fua. Kiezila kiandi kilendi kuluka yandi ko. **18**
Bu kabedi moyo wukimona mutu wu lusakumunu ayi batu beti
kuzitisa bu weti mona lusakumunu bu kabedi monanga mamboti.
19 Wela kuenda bata tsungi yi madise mandi; bobo balendi buela
mona kiezila ko ki luzingu. **20** Mutu widi kimvuama ayi kambulu
diela widi banga bulu kieti fua.

50 Nkunga Asafi. Nkua lulendo; Nzambi, Yave tubidi ayi
kutikisidi ntoto tonina ku ntotukilanga thangu nate buangu keti
diamina. **2** Tona ku Sioni, wufuana mu kitoko; Nzambi weti
kienzuka. **3** Nzambi eto wulembo yizi, ayi kalendi ba dio sui ko;
mbazu yilembo zinisa ku ntual'andi ayi vuka kingolo kinzungididi.
4 Niandi wunkutikisanga diyilu ku yilu ayi ntoto mu diambu
kasambisa batu bandi: **5** Lukhutikisila batu bama bobo ndibieka,
bobo bavanga yama Nguizani mu nzila yi makaba. **6** Ayi diyilu
dilembo yamikisa busonga buandi, bila Nzambi niandi veka zuzi.
7 Luwa, beno batu bama; Ndiela tuba: A Iseli, ayi ndieka ntelama
kimbangi mu diambu diaku: Minu ndidi Nzambi; Nzambi aku. **8**
Ndilendi kutemina ko mu diambu di makaba maku voti makaba
maku mayoko; momo madi thangu ka thangu va ntual'ama, **9**
Ndisi mfunu wu ngombi yi mbakala yi luphangu luaku ko, voti

zikhombo zi ziphaka ziaku ko. **10** Bila minu phuidi bibulu bioso bi
nsitu ayi bibulu bioso binkalanga mu miongo. **11** Nzebi zinuni
zioso zi miongo, ayi minu phuidi bivangu bidi mu zitsola, **12**
Enati nzala ndimona, buna ndilendi kukamba buawu ko bila minu
phuidi nza ayi bibioso bidi muawu. **13** Minu minsuni mi zingombi
zimbakala ndiela dia voti ndieka nua menga ma zikhombo e?
14 Tambika makaba ma phutudulu matondo kuidi Nzambi ayi
dukisanga zitsila ziaku kuidi Nzambi yizangama. **15** Ayi wuthela
mu lumbu ki ziphasi, ndiela ku kula ayi ngeyo wela kunzitisa. **16**
Vayi Nzambi wulembo kambi mutu wumbimbi: “Mu minsua mbi
wulembo tangilanga mina miama e? Voti bila mbi weti natina
Nguizani yama mu bididi biaku e? **17** Ngeyo wunlendanga
zindongi ziama ayi wuloza mambu mama ku manima maku.
18 Ngeyo bu mueni muivi, buna weti bundana yandi. Bosi
ngeyo wumvuandanga va kimosi ayi mitsuza. **19** Wunsadilanga
munu'aku mu diambu di mambimbi, ayi wunsadilanga ludimi
luaku mu diambu di luvunu. **20** Ngeyo wuntubidilanga khomb'aku
ku ndambu mu zithangu zioso; Ngeyo wuvuezanga muana
bakala wubuta ngudi aku. **21** Mambu mana mawu wuvanga vayi
ndiba dio sui. Ngeyo wubanzila ti minu ndedikini banga ngeyo
Vayi minu ndiela kutubidila ayi kufunda va zizi kiaku ku ntuala
meso maku. **22** Luyindula diambu diadi: beno lunzimbakananga
Nzambi; nganu ndilenda kulukanzuna mu bitini, ayi mutu wulenda
kula kalendi monika ko. **23** Woso wuntambikanga makaba ma
phutudulu matondo buna wukunzitisa, ayi weti kubika nzila
muingi ndimmonisa phulusu yi Nzambi.”

51 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi; mu thangu mbikuidi
Natani kayiza kuidi Davidi mu kitsuza kiandi ayi Betaseba.
A Nzambi, wumboni kiadi boso buididi luzolo luaku lu ngolo;

boso buididi kiadi kiaku kinneni, kubula zinzimbala ziama. **2**
Sukula mambimbi mama moso. Ayi wuphedisa mu disumu
diama. **3** Bila nzebi zinzimbala ziama ayi disumu diama didi
ku ntual'ama mu zithangu zioso. **4** Kuidi ngeyo, veka kaka
ndivodidi masumu; ayi ndivengi mambimbi va meso maku;
muingi wumonika wusonga mu thangu wutuba ayi wukambulu
zimbala mu thangu wunsambisa **5** Bukiedika, minu ndidi nkua
masumu tona mu mbutukulu; nkua masumu tona thangu ngudi
ama kabaka buemba buama. **6** Bukiedika ngeyo tidi ti kiedika
kiba mu khati ku nitu. Wundonga nduenga mu khati yi ntim'ama
7 Wuphedisa mu isopi buna ma ndivedila; wutsukula buna
ndiela ba wuphembi viokila mvula yi matadi ma phembi; **8** Bika
ndimona khini ayi ndiyangalala Bika mimvesi miomi wukosikisa
mi yangalala. **9** Sueka zizi kiaku va ntuala masumu mama ayi
kubula mbimbi ama yoso. **10** Vanga mu minu ntima wuvedila,
a Nzambi ayi buela kitula mu minu pheve yimona ayi yikinda.
11 Kadi kukhuka va ntuala zizi kiaku; kadi botula pheve aku
yinlongo mu minu. **12** Wuphutudila khini yi phulusu aku ayi bika
wuphana Pheve yi luzolo lu mboti muingi yikhindisa. **13** Buna
ndiela longa zinzila ziaku kuidi bobo beti vanga zinzimbala,
ayi bankua masumu bela vutuka kuidi ngeyo. **14** Wuphukisa
mu nzimbala yi menga, a Nzambi Nzambi yoyi yeti kuphukisa,
ayi ludimi luama luela yimbidila busonga buaku. **15** A Yave
zibula bididi biama, ayi munu'ama wela yamikisa nzitusu aku. **16**
Ngeyo wuzolanga ko makaba, bila enati buawu; nganu ndinatina
mawu; ayi wumonanga khini ko mu makaba mayoko. **17** Makaba
ma Nzambi madi pheve yi kosakana ntima wukosakana ayi
wu kiadi a Nzambi, wulendi ku milenza ko. **18** Mu diambu di
mamboti maku, bika wuvangila Sioni mamboti, tunga diaka

bibaka bi Yelusalemi. **19** Kuna kuela ba makaba ma busonga,
makaba mayoko mamvimba meti kumonisa khini. Buna zingombi
zimbakala ziela tambuku va ntal'aku.

52 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi mu thangu Dowengi
muisi Edomi, kayiza vumbudila Sawuli kipholo ti Davidi wuyenda
ku nzo Ahimeleki. Bila mbi wulembo kukiniemisina mu diambu di
mambimbi, ngeyo nkua ngolo e? Bila mbi wulembo kukiniemisina
mu lumbu kimvimba ngeyo kambulu nzitusu va meso ma Nzambi
e? **2** Ludimi luaku lunyindulanga mambu ma mbivusu; ludedikini
banga lezuale yidi meno ma ngolo. Ngeyo wunsadilanga luvunu.
3 Ngeyo lutidi zola mambu mambimbi viokila mamboti; luvunu
viokila mambu ma kiedika. **4** Ngeyo lutidi zola mambu moso
momo mambivisanga, ngeyo ludimi lu luvunu. **5** Bukiedika
Nzambi wela kubuisa mu mbivusu yika yilendi suka ko. Wela
kubuila ayi wela kukanzuna mu nzo'aku yi ngoto. Wela kuvuza
va ntoto wu batu badi moyo. **6** Batu basonga bela mona ayi
bela mona tsisi bela kunseva bu bela tuba: **7** "Vava vadi mutu
wukambulu kitula Nzambi zingolo ziandi Vayi wubedi tulanga
diana diandi mu kimvuama kiandi kiwombo ayi wukitukidi mutu
wu ngolo mu bunganga bankaka." **8** Vayi minu ndidi banga nti wu
olive, wuwedi meza ma nlangu mu nzo yi Nzambi. Ndintulanga
diana diama mu luzolo mu ngolo lu Nzambi mu zithangu zioso
ayi mu mimvu mioso. **9** Ndiela kuzitisa mu zithangu zioso mu
diambu di momo wuvanga; mu dizina diaku ndiela tula diana bila
didi dimboti, ndiela kuzitisa va meso ma banlongo.

53 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi; kayimbidila
mu flute. Nkua buvulu wuntubanga mu ntim'andi: "kuisiko
Nzambi." Bakibivisidi, zinzila ziawu zidi zimbimbi; kuisiko mutu
wumvanganga mamboti. **2** Nzambi, wulembo tadi tona ku Diyilu

bana ba batu mu diambu di tala kani valenda ba batu balenda
sudika; bobo bantomba Nzambi. **3** Batu boso bamana zimbala,
bamana kibivisa va kimosi. Kuisiko kadi wumosi wumvanganga
mamboti, kadi kuandi wumosi. **4** Bobo bamvanganga mambimbi,
basudikanga ko e? Bawu balembo dia batu bama banga bu
beti dila dipha; ayi batelanga Nzambi ko. **5** Kuna batitila mu
diambu di tsisi va buangu ki kondolo bila kimonina tsisi; Nzambi
wukosikisa mimvesi mi batu bobo banuanisa; ngeyo wuba fuisa
tsoni bila Nzambi wuba lenza. **6** A, enati phulusu yi Iseli yitotukila
ku Sioni! Mu thangu Nzambi kela vutula kiuka ki batu bandi; bika
Yakobi kamona khini ayi Iseli kayangalala.

54 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi kayimbidila mu
mu thangu basi Zifi bayiza kamba Sawuli ti: “Davidi kuidi
beto” kasuamini. Wuphukisa, Nzambi ama, mu dizina diaku;
wundungisa mu lulendo luaku. **2** Wa lusambulu luama, a Nzambi.
Dimba mambu ma munu'ama. **3** Zinzenza zilembo nduanisa ayi
batu ba tsita balembo tombi luzingu luama. Batu bankambu
kinzikanga Nzambi. **4** Bukiedika, Nzambi niandi nsadisi ama.
Yave niandi wukukhindisanga. **5** Bika mambimbi mabuila bobo
beti kuphueza; Mu kikhuikizi kiaku, wuba bunga. **6** Ndiela
kutambikanga makaba mu ntima wu luzolo; ndiela zitisa dizina
diaku, a Yave. Bila didi dimboti. **7** Bila niandi wukhula mu ziphasi
ziama zioso ayi meso mama mamona mbedoso yi bobo beti
kundenda.

55 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi, kayimbidila. Dimba
lusambulu luama, a Nzambi; ayi kadi zimbakana mambu mama.
2 Wunguila ayi wuphani mvutu; mayindu mama malembo
mbonisa phasi ayi ndilembo sambi; **3** mu diambu di mbembo
yi mbeni; mu diambu di yamusu ku mutu wumbimbi bila minu

beti yekikilanga ziphasi bila balembo mfingi mu nganzi awu.
4 Ntim'ama widi mu maniongo mu minu; ayi boma bu lufua
lu mbuididi. **5** Tsisi ayi lukhuku bieka mu minu ayi boma bu
ngolo bumbuididi. **6** Buna ndituba: “Enati ndiba ayi mavavi ma
dibembi nganu ndieka tumbu dumuka ayi ba mu luvundulu. **7**
Nganu, ndiela tinina ku thama, ayi vuanda ku dikanga. **8** Ndiela
tina nsualu mu tomba suamunu ku buangu kikambulu phemo
yingolo ayi vuka kingolo.” **9** Kotisa batu bambimbi mu divuda, A
Yawe ayi vunzikisa mambu mawu bantuba. Bila ndilembo moni
makhemi ayi ziphaka mu divula. **10** Muini ayi builu, makhemi ayi
ziphaka bizungidila bibaka bi divula; diela dimbimbi ayi kambu
dukisa zitsila bieka mu khati divula. **11** Mbivusu kiawu kisalu
kieka mu khati divula; khuamusu ayi luvunu bikadi botuka mu
zinzila zi divula. **12** Enati mbeni wumfingidi nganu ndikimba
moyo; enati mutu wukundendanga niandi weti kukiniemisa va
ntual'ama nganu ndisuama kuama va ntual'ama. **13** Vayi ngeyo,
mutu banga minu wundiatanga yama va kimosi; nkundi ama
wu kuikama; **14** mutu wowo wubedi kalanga yama mu khini;
wubedi kibanga va kimosi ayi nkangu wu batu ku Nzo Nzambi!
15 Bika lufua lu bibuila bambeni ziama mu kinzimbukila ayi
bika bakuluka bamoyo ku tsi bafua! Bila mambimbi mabakudi
buangu va khatitsik'awa, **(Sheol h7585)** **16** Mbadi minu, ndintela
Nzambi, ayi Yave wuphukisidi. **17** Yiba nsuka, midi ayi masika,
Ndieti yamikina mu ziphasi; ayi weti wa mbembo ama. **18**
Wukukhulanga wumbimba, mu kambu sumbula mu mvita yi
banduanisa ka diambu ko bawombo banduanisa. **19** Nzambi
wunyadila va kundu kiandi ki luyalu mu zithangu zioso wela kuba
wa ayi wela kuba monisa phasi; batu bobo balendi balula zinzila
ziawu ko ayi bakinzikanga Nzambi ko. **20** Mutu wundiatanga

yama wulembo nuanisa bakundi bandi wubundula Nguizani
andi. **21** Mambu mandi ndelo madi banga dibela muaki mvita
yidi mu ntim'andi; Mambu mandi madi malebila viokila mafuta
muaki madi banga bisabala bikubimini mu vonda. **22** Yekula
bizitu biaku kuidi Yave, niandi wela kukindisa; kalendi tala ko ti
mutu wusonga kabua. **23** Vayi ngeyo Nzambi, wela buisa batu
bambimbi; mintengudi mi menga ayi bankua livunu bela dukisa
ko ndambu yi bilumbu biawu; vayi minu diana diama didi mu
ngeyo.

56 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi; kayimbidila mu
“Dibembi di minti midi ku zitsi zi thama” mu thangu basi Filisti
bankanga mu tsi Ngati. Wumboni kiadi, A Nzambi bila batu
balembo ndandakana mu kingolo; mu lumbu kimvimba; balembo
luti buela kunduanisa **2** Mimvuezi miama milembo ndandakani
mu lumbu kimvimba Bawombo balembo nduanisa mu luniemo
luawu. **3** Mu thangu ndimmona tsisi; ndiela tula diana diama
mu ngeyo. **4** Mu Nzambi, mutu vuidi mambu ndieti zitisa Mu
Nzambi ndieti tula diana; ndilendi mona tsisi ko, Mutu wowo
wumfuanga, mbi kalenda kuphanga e? **5** Mu lumbu kimvimba,
beti balula mambu mama; balembo yindula mu zithangu zioso
mu kumbonisa phasi. **6** Balembo kutakana; balembo suami
balembo fiongunina zithambi ziama, mu nsualu-nsualu batidi
bonga luzingu luama. **7** Balendi vukila kani mu kipholo kiawu
kimosi ko e? Mu nganzi aku, a Nzambi, bedisa makanda **8**
Sonika maniongo mama Lunda matsuela mama mu khutu aku.
Masi ko mu lutangu luaku e? **9** Buna bambeni ziela vutikisa ku
mbusa mu thangu ndiela tela mu tomba lusadusu. Mu diadi
diela zabila ti Nzambi widi ku ndambu'ama. **10** Mu Nzambi mutu
vuidi mambu ndieti zitisa Mu Yave, mutu vuidi mambu ndieti

zitisa. **11** Mu Nzambi nditula diana diama, ndilendi mona tsisi ko;
mutu mbi kalenda ku phanga e? **12** Ndidi ku tsi zindefi ziaku, a
Nzambi. Ndiela tambika makaba ma phutudulu matondo kuidi
ngeyo. **13** Bila ngeyo wukhula mu lufua, ayi malu mama mu
diambu mabika bumina thutu muingi ndidiatilanga va ntuala
Nzambi, mu kiezila ki luzingu.

57 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi “kadi vonda.” Mu
thangu kasuamina mu nluka matadi Sawuli bu kaba kunkuka.
Wumboni kiadi, a Nzambi, wumboni kiadi! Bila muel'ama
wunsuaminanga mu ngeyo ndiela suamina ku kitsusula ki mavavi
maku, nate mabienga mela mana vioka. **2** Ndiela yamikina kuidi
Nzambi yizangama; kuidi Nzambi weti dukisa zikhanu ziandi kuidi
minu. **3** Weti fidisa tona ku diyilu ayi weti kuphukisa; mu temina
bobo beti kundandakana mu kingolo; Nzambi weti fidisa luzolo
luandi ayi kikhuikizi kiandi. **4** Ndidi va khatitsika zikhosi; ndidi
wulambalala va khatitsika bibulu bindianga minsuni; batu bobo
meno mawu madi banga madionga mafioti ayi maneni ludimi
luawu luidi sabala yisekoso ngolo. **5** Yayusu kuaku, a Nzambi,
ku yilu diyilu Bika nkembo aku wuba va ntoto wumvimba! **6**
Batambila malu mama dikondi. Ndiba wukomvama mu ziphasi;
Bakaba dibulu dinnene mu nsolo ama: vayi bawu veka ba
buidi muawu. **7** Ntim'ama widi wukinda a Nzambi; ntim'ama
widi wukinda. Ndiela yimbila, ndiela bula miziki. **8** Kotuka,
muel'ama! Kotukanu, ngeyo Luti ayi ngitala ndiela kotula khiesa
ki lumbu. **9** Ndiela kuzitisa, a Yave, va khatitsika makanda.
Ndiela kuyimbidila va khatitsika batu. **10** Bila luzolo luaku luidi
lunneni, luntulanga nate kuna diyilu, kikhuikizi kiaku kintulanga
nate ku matuti. **11** Yayusu kuaku, a Nzambi, ku yilu Diyilu. Bika
nkembo'aku wuba va ntoto wumvimba!

58 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi “kadi vonda”. A buevi,
beno bapfumu, mu busonga lueti yolukilanga e? Mu bufuana lueti
sambisilanga batu e? **2** Nana! Mu mintima mieno, lueti yindula
makambulu masonga ayi mioko mieno milembo muangisa
makhemi va ntoto. **3** Tona mu mbutukulu, batu bambimbi beti
zimbala; tona mu vumu, ntu ngolo badi ayi bantubanga luvunu.
4 Mitsa miawu midi banga mitsa mi nioka, banga kusa kizibikidi
matu mandi **5** kinkambu wa mbembo yi batu bansakisanga
zinioka; mbembo yi ndoki yiyenda tsangu. **6** Kola meno mu
miunu miawu, a Nzambi; vuza, a Yave, meno ma zikhosi. **7** Bika
balalakana banga maza ma nkumba! Mu thangu bambansula
mimbasa miawu, bika madionga mawu maba makambu tsongi **8**
banga khodi yinsiuta bu yilembo diati; banga muana wusuluka
bika kabika mona thangu. **9** Tuamina zinzungu zieno zimona
diamu di zitsendi ziba zinlangu voti ziyuma, batu bambimbi
bela kombulu. **10** Basonga bela mona khini bu bela mona landi
kioki bela kuba vutudila; bela sukula malu mawu mu menga
ma batu bambimbi. **11** Batu bela tuba: “Bukiedika; basonga
bantambulanga mfutu mu kadika thangu. Bukiedika vadi Nzambi
weti sambisa va ntoto.”

59 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi “Kadi vonda” mu
thangu Sawuli kafidisa batu bazungidila nzo Davidi mu diambu
bamvonda. Wukhula mu bambeni ziama, a Nzambi; wukhebi
mu diambu bobo bamfuemini! **2** Wukhudi mu mimvangi mi
mambimbi ayi wuphukisa mu mintengudi mi menga. **3** Tala phila
balambididi mu kuphingila. Batu badi ngolo bandiendidi manenga
bika sia ti mu diambu di nzimbala yama voti mu diambu di
disumu diama, a Nzambi. **4** Kadi mbimbi ndisia vanga ko vayi
bakubimini mu kunduanisa kotuka mu kutsadisa tala phila ndikila.

5 A Yave, Nzambi nkua ngolo yoso, Nzambi yi Iseli, kotuka mu
tumbudila makanda moso; kadi mona kadi kiadi kuidi bobo beti
vanga mambimbi. **6** Bamvutukanga va masika, beti lola banga
zimbua; ayi beti zungidila divula. **7** Tala, momo balembo luki
mu miunu miawu. Bisabala bidi mu bididi biawu. Ayi balembo
tubi: “Nani wulenda kutu wa e?” **8** Vayi ngeyo, a Yave, wulenda
basevi; wulembo sekinina makanda moso momo. **9** E ngolo
ziama, kuidi ngeyo ndintala, ngeyo, e Nzambi, widi tinunu kiama
ki ngolo. **10** Nzambi ama, wukuphangilanga mamboti Nzambi
ama yi luzolo wela kundengana; Nzambi wela diata va ntuala
ama ayi wela kumbonisa khini vadi bobo bakuthubidilanga. **11**
Vayi kadi kuba vonda, a Yave, nkaku eto, bila muna batu bama
bela zimbakana. Mu lulendo luaku, baba mindiengidi ayi wuba
buisi. **12** Mu diambu di masumu ma muinu miawu, mu diambu di
mambu ma bididi biawu, bika babuilama mu luniemo luawu. Mu
diambu di zitsingulu ayi luvunu beti totula, **13** Wuba lalikisa mu
nganzi aku yi kikhesa; wuba lalikisa muingi babika buela monika
buna diela zabakana mu zitsuka zi ntoto ti Nzambi wunyadila
Yakobi. **14** Bamvutukanga va masika, beti lola banga zimbua,
ayi beti zungidila divula. **15** Bandiengilanga mu diambu di bidia,
ayi enati bakadi yukuta, buna banyamikinanga. **16** Vayi minu,
ndiela yimbidila zingolo ziaku; muna nsuka, ndiela yimbidila
luzolo luaku bila ngeyo tinunu kiama kingolo ayi suamunu mu
zithangu zi ziphasi. **17** A ngeyo zingolo ziama, ndinyimbila
nzitusu mu diambu diaku; ngeyo Nzambi, ngeyo tinunu kiama
kingolo; Nzambi ama yi luzolo.

60 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi, kayimbidila mu “Lisi”
mu diambu di longisa mu thangu kanuana mvita ayi basi Sili
ba Mesopotami ayi basi Sili ba Tsoba, ayi mu thangu Yowabi

kavutuka ayi kabedisa kumi mafunda muadi ma basi Edomi mu
ndimba Mungu. Ngeyo wutulozidi, a Nzambi ayi wutusasikisidi;
wufuema vayi bika buabu wutufuanisa! **2** Ngeyo wunikuni ntoto
ayi ngeyo wuvasudi wawu; londa miamvu miandi bila wulembo
nikuka. **3** Ngeyo wumonisini batu baku zithangu ziozi zikambulu
diana wutuvana vinu kindiengisanga ntu. **4** Vayi kuidi bobo
beti kukinzika ngeyo wutelimisi dalapo mu diambu di batina va
ntuala mimbasa. **5** Wutuvukisa ayi wutusadisa mu koko kuaku
ku lubakala muingi bobo weti zola bakulu. **6** Nzambi wuyoluka
tona ku buangu kiandi kinlongo: “mu ndungunu, ndiela vasa
Sikemi, ndiela teza ndimba wu Sikoti; **7** Minu phuidi Ngaladi, ayi
minu phuidi Manase; Efalayimi yawu nkaku wu ntu ama, ayi
Yuda nkaw'ama wu kipfumu; **8** Mowabi diawu dibola diodi ndieti
yobidila; va yilu Edoni ndiloza zisandales ziama ndiela yamikina
mu diambu di ndungunu ama mu basi Filisti!” **9** Nani wela
kundata ku divula di ngolo e? Nani wela kuthuadisa ku Edoni e?
10 Keti ngeyo, e Nzambi, ngeyo wutuloza e? Ngeyo wutuloza ayi
wunkambu buela totukanga ayi minkangu mi masodi meto. **11**
Wutuvana lusadusu va ntuala mbeni bila lusadusu lu mutu luidi
luphamba. **12** A Nzambi, tuela nunga ayi wela kosikisa bambeni
zieto.

61 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi; kayimbidila mu
lusinga. Wa yamikina kuama, e Nzambi tamba dikutu
mulusambulu luama **2** Tona kusukinina ntoto, ngeyo ndintela;
nditela bu ntim'ama wumevonga ngolo; wundati va mbata
dibanga diodi dindutidi mu nangama. **3** Bila ngeyo wuba
suamunu kiama; ngeyo wuba nzo yizangama ayi yingolo va
ntuala mutu weti kundenda. **4** Ndiela zingila mu nzo aku yi ngoto;
mu zithangu zioso ayi ndiela suamina ku tsi mavavi maku. **5** Bila

ngeyo, wuwa zikhanu ziama, e Nzambi; ngeyo wuphana kiuka ki
batu bobo beti kinzika dizina diaku. **6** Buela bilumbu bi luzingu lu
ntinu, mimvu miandi mu diambu di zitsungu ziwombo. **7** Bika
kavuanda va kundu ki kipfumu va meso ma Nzambi mu zithangu
zioso; tula luzolo luaku ayi kikhuikizi kiaku mu kunkeba. **8** Buna
ndiela yimbidila nzitusu mu diambu di dizina diaku mu zithangu
zioso ayi ndiela dedikisa zikhanu ziama lumbu ka lumbu.

62 Nkunga Davidi kuidi Yedutuni, pfumu minyimbidi. Muel'ama
umbakanga luvovomo mu Nzambi kaka. Phulusu ama kuidi
niandi yimbanga. **2** Niandi kaka ditadi diama ayi phulusu
ama; niandi suamunu kiama kingolo; Ndilendi bulangana ko. **3**
Nate zithangu zikua lufueti nuanisina mutu e? Lutombidi beno
boso bu kumbuisila e? Banga baka kioki kitengama banga
luphangu lolo lueka bua e? **4** Balembo nyendila manenga
muingi bankundumuna va buangu kiandi ki zangama; khini
beti mona mu mambu ma luvunu. Mu muinu miawu, balembo
sakumuna, vayi mu khati ntima miawu, balembo singi. **5** Ba mu
ndembama, a muel'ama, mu Nzambi kaka! Diana diama kuidi
niandi dimbanga. **6** Niandi kaka ditadi diama ayi phulusu ama;
niandi suamunu kiama ki ngolo; Ndilengi bua ko. **7** Phulusu
ama ayi nzitusu ama kuidi Nzambi bidi; niandi ditadi diama
dingolo, suamunu kiama. **8** Tulanganu diana dieno mu niandi
mu thangu zioso, a batu. Luyalumuna mintima mieno kuidi
niandi bila Nzambi niandi suamunu kieto. **9** Batu baphamba badi
kaka phemo, batu banneni badi kaka luvunu; enati babasidi va
basikilu, basi kadi kiasa. Kubafuba va kimosi, badi kaka phemo.
10 Kadi tulanu diana mu vinza bima bingana; voti tula luniemo
mu bima bibuivi. Ka diambu ko kimvuama kiaku kilembo yilama,
kadi tula ntim'aku mu biawu. **11** Khumbu mosi Nzambi utuba,

zikhumbu zizole ndiwila: ti ngeyo, a Nzambi, ngolo widi, **12** ayi ti
ngeyo, a Yave, widi kiluzolo. Bukiedika, wetafuta kadika mutu
boso bukasadidi.

63 Nkunga Davidi mu thangu kaba mu dikanga di Yuda. A
Nzambi! Ngeyo widi Nzambi'ama, mu kiedika ngeyo ndintomba;
muel'ama wulembo moni phuila yi ngeyo; nitu ama tsatu yidi mu
kumona mu tsi yi yuma; yibiva; yikondolo nlangu; **2** Ndimmona
mu buangu kinlongo ndimona lulendo luaku ayi nkembo aku. **3**
Bila luzolo luaku luviatukidi luzingu; bididi biama biela kukembisa.
4 Ndiela kuzitisa thangu yoso ndidi moyo. Mu diambu di dizina
diaku, ndiela vumuna mioko miama ku yilu. **5** Muel'ama wela
yukuta banga kimvuama kiwombo ki bidia mu minkunga bididi bi
munu ama biela kuzitisa. **6** Va mbuk'ama ndikutebukilanga moyo
ndieti kuyindula builu bu mvimba. **7** Bila ngeyo lusadusu luama,
ayi ndilembo yimbila ku tsi kitsusula ki mavavi maku. **8** Muel'ama
widi wukangama mu ngeyo; ayi koko kuaku kulubakala kueti
kukhindisa. **9** Bobo beti tomba luzingu luama bela bungana;
bela kota kuna tsi ntoto. **10** Bela kuba yekula mu lulendo lu
sabala; bela kituka bidia bi zimbua zi nsitu. **11** Vayi Ntinu wela
mona khini mu Nzambi; baboso bobo banleva ndefi mu dizina
di Nzambi bela kunzitisa. Bila miunu mi bankua luvunu miela
kangama.

64 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi. Wungwa, a Nzambi,
bu ndilembo wakikisa maniongo mama keba luzingu luama va
ntuala mbeni yoyi ndieti mona tsisi! **2** Wutsueka mu zikhanu
zintotukilanga mu lukutukunu lu nsueki lu batu bambimbi ayi mu
lukutukunu lu nkangu wu batu bamvanganga mambimbi; bobo
badi bulawu. **3** Balembo bengula ludimi luawu banga sabala;
bantotulanga mambu mawu banga madionga meti vonda. **4** Beti

lozila bu badi mu bibuangu bisuama mutu kambulu zaba diambu
Beti kunlozila mu kinzimbukila, mu kambu mona tsisi. **5** Beti
kukikindisa mu zikhanu zimbimbi; beti tubana mu diambu di
batamba mintambu miawu, Beti kamba: “A nani wela mimona
e?” **6** Beti yindula mambu makambulu masonga ayi beti tuba:
“Tukubikidi lukanu lu fuana.” Bukiedika, mayindu ma tsi ntima
ayi ntima wu mutu thipula bidi. **7** Vayi Nzambi wela kuba lozila
madionga mandi mu kinzimbukila bela. **8** Wela balula ludimi
luawu veka mu diambu diawu ayi kuba nata ku mbivusu babo
bela kuba mona bela nikuna ntu. **9** Batu boso bela mona tsisi,
bela yamikisa mavanga ma Nzambi; ayi bela sudika momo
kavanga. **10** Bika mutu wusonga kamona khini mu Yave ayi
katombila suamunu mu niandi ayi babo badi mintima mi lulama
banzitisa.

65 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi. A Nzambi, nzitusu
wulembo ku vingidila mu Sioni kuidi ngeyo tuela dukisa zindefi
zieto. **2** Ngeyo weti wa lusambulu; batu boso bela kuiza
kuidi ngeyo. **3** Mu thangu tufietukusu kuidi masumu; ngeyo
wutulemvukila mu zinzimbala zieto. **4** Lusakumunu kuidi bobo
wusobula ayi bobo wunata mu ba va widi muingi bazingila mu
luphangu luaku. Tuidi bayukuta mu bima bimboti bi nzo aku, bi
nzo aku yinlongo. **5** Ngeyo wutuveni mvutu ayi ndambu tsisi mu
mavanga ma busonga. A Nzambi, Mvulusi eto, ngeyo diana
di zitsukusunu zioso zi ntoto ayi di mimbu milutidi tatuka. **6**
Ngeyo wuvanga miongo mu lulendo luaku; ngeyo veka wukivuika
zingolo. **7** Wunlembikanga biyoko bi mimbu, biyoko bi mayo
mandi ayi khindu yi makanda. **8** Batu bobo banzingilanga ku
thama bela mona tsisi matsiminanga maku, kuna kueti totukila
thangu ayi ku keti diamina, ngeyo wutela kuawu minkunga

mi khini. **9** Ngeyo wuyiza tala ntoto ayi wuwuvana nlangu;
wuvana wawu bima buwombo. Mila mi Nzambi midi miwala
nlangu. Ngeyo weti kubikila batu makundi bila ngeyo wutumina
buawu. **10** Weti lembila minkala miandi ayi wulembo ladikisa
makumutu mandi ma ntoto ayi wulembo lebisa wawu mu masala;
wulembo sakumuna bikunusu biandi. **11** Ngeyo weti manisina
mvu mu mamboti maku; bima biwombo bilembo sapika mu
zisaleti ziaku **12** Bibuangu bieti mena biti mi dikanga bilembo
sapika zikhundubula zilembo vuati khini. **13** Mamemi mafulukidi
mu bibuangu bieti mena biti; mindimba mifulukidi mu makundi;
milembo yamikina mu khini ayi yimbila.

66 Nkunga kuidi pfumu minyimbidi. Ntoto wumvimba,
yamikinanu mu khini kuidi Nzambi, **2** Yimbilanu nkembo wu dizina
diandi. Kitulanu nzitusu andi nzitusu wu nkembo! **3** Kambanu
Nzambi: mavanga maku tsisi madi! Lulendo luaku luidi lunneni
diawu bambeni ziaku zilembo kukikulula. **4** Ntoto wumvimba weti
komvama va ntual'aku ayi bela yimbila minzitusu kuidi ngeyo;
bela yimbila minzitusu kuidi dizina diaku. **5** Yizanu, lutala momo
Nzambi kavanga. Mavanga madi tsisi madi kuidi batu. **6** Wukitula
mbu ntoto wuyuma; basabukila nlangu wunneni mu malu: Yizanu
tumona khini mu niandi. **7** Wunyadilanga mu lulendo luandi
mu zithangu zioso; Meso mandi mantalanga makanda; bika
bankua matingu babika kumfuemina. **8** Zitisanu Nzambi eto,
a batu bika biyoko bi nzitusu andi biwakana ngolo. **9** Niandi
wutanini luzingu lueto ayi wukeba malu meto mabika sialumuka.
10 Bila ngeyo, a Nzambi, wutumeka ngeyo wutuvedisa banga
palata. **11** Wutukotisa mu nloko, ngeyo wutula mimfuna mu
luketo lueto. **12** Ngeyo wutala ti batu batudiatidila mu mintu
mieto; beto tukota ku mbazu ayi mu nlangu, vayi wutunata ku

buangu kidi bima biwombo. **13** Ndiela kuiza mu nzo aku ayi
makaba mayoko; ayi dukisa zindefi ziama kuidi ngeyo. **14** Zindefi
ziozi bididi biama bivanina tsila ayi ziosi ziyolukila munu ama mu
thangu ndiba mu phasi. **15** Ndiela tambika bibulu bi mafuta kuidi
ngeyo ayi makaba ma mamemi ma mbakala; ndiela tambika
zingombi ayi zikhombo zimbakala. **16** Yizanu, ayi ludimba beno
boso lueti kinzika Nzambi bika ndilukamba momo kavengi mu
diambu diama. **17** Ndiyamikina kuidi niandi mu munu ama,
nzitusu andi wuba mu ludimi luama. **18** Enati ndiyayisa masumu
mu ntim'ama, nganu Yave kasia diamba ko. **19** Vayi bukiedika
Nzambi wudimba ayi wuwa mbembo ama mu lusambulu. **20**
Nzitusu wuba kuidi Nzambi, niandi kasia loza ko lusambulu
luama; voti kasia botula ko luzolo luandi mu minu.

67 Nkunga kuidi pfumu minyimbidi, kayimbidila mu ngitala.
Bika Nzambi katusila nlemvo ayi katusakumuna; ayi zizi kiandi
kitukienzula; **2** muingi zinzila ziaku zizabakana va ntoto, phulusu
aku yizabakana muidi makanda moso! **3** Bika batu bazitisa, a
Nzambi; bika batu boso bazitisa. **4** Bika makanda mayangalala
ayi mayimbila mu diambu di khini bila ngeyo weti yadila batu mu
busonga; ngeyo wela diatisa makanda ma ntoto. **5** Bika batu
bazitisa, a Nzambi; bika batu boso bazitisa. **6** Buna ntoto wuela
buta mimbutu miandi; Nzambi, Nzambi eto, wela kutusakumuna.
7 Nzambi wela kutusakumuna ayi zitsuka zioso zi ntoto ziela
kunkinzika.

68 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi. Bika Nzambi
katelama; bika bambeni bandi zisasukusu ayi bobo beti kunlenda
bantina va ntual'andi. **2** Banga bueti lalikinina muisi mu phemo,
bika wuba lalikisa; banga bueta siutila sile ku mbazu bika batu
bambimbi babungana va meso ma Nzambi. **3** Vayi bika batu

basonga bamona khini; ayi bayangalala va ntuala Nzambi,
bika bamona mayangi ayi khini yingolo. **4** Yimbidilanu Nzambi;
yimbidilanu minzitusu mu diambu di dizina diandi; yayisanu mutu
wowo wundiatila va phunda mu matuti Dizina diandi Yave; ayi
lumona khini va ntual'andi. **5** Nzambi niandi widi dise di bisana
ayi niandi weti nuanina mafuola. Mu buangu kiandi kinlongo
kioki keti vuanda. **6** Nzambi wumvananga dikanda kuidi bobo
badi bawu veka; niandi weti tuadisa basi nloko mu ngimbudulu
vayi bankua matingu bawu banzingilanga mu ntoto wu yuma. **7**
Mu thangu wutuaminina batu baku ku ntuala, a Nzambi, mu
thangu mu dikanga, **8** ntoto wunikuka, diyilu dinokisa mvula va
ntual'aku. Va ntuala Nzambi, mutu wu Sinayi va ntuala Nzambi,
Nzambi yi Iseli. **9** Ngeyo wunokisa masala mawombo, a Nzambi;
ngeyo wukindisa kiuka kiaku mu thangu kivonga. **10** Batu
baku bavuanda muawu A Nzambi, mu mamboti maku, ngeyo
wukubika bima mu diambu di nsukami. **11** Yave wutuba diambu
dimosi: batu bawombo bamonika mu yamikisa mawu. **12** Mintinu
ayi minkangu mi masodi milembo tini mu thinu nsualu, mu bika
bi batu, batu bakabula biobi baziona mu mvita. **13** Lukidi kueno
leki va khatitsika bidikulu bi bibulu mavavi ma dibembi diama
mavindu palata, zitsala ziandi zivindu nolo yilembo lezama.
14 Thangu Nzambi nkua ngolo yoso kasasikisa mintinu va
ntoto, yiba banga yi matadi ma phembi. **15** Miongo mi Basani
midi miongo mi nzitusu; miongo mi Basani midi miongo midi
zitsongi ziwombo. **16** A bila mbi luntadila mu kikhenene, e beno
miongo midi zitsongi ziwombo; mongo wowo kasobula mu yadila,
kuna niandi veka Yave kela vuandanga mu zithangu zioso. **17**
Matoma ma mvita ma Yave madi dikumi di zimili ayi zimili yi
zimili; Yave wutotukila ku Sinayi mu buangu kiandi kinlongo. **18**

Thangu wukuma ku yilu, wunata mu ntand'aku batu bakangama.
Wutambula makaba kuidi batu ayi kuidi bankua matingu muingi
ngeyo, a Yave Nzambi wuvuanda kuna. **19** Nzitusu kuidi Yave,
kuidi Nzambi mvulusi eto. Niandi weti kutunatina bizitu bieto
lumbu ka lumbu. Niandi Nzambi wukutuvananga phulusu. **20**
Nzambi eto widi Nzambi weti vukisa. Yave, mutu wumvanganga
momo kazodidi, wumvukisanga mu lufua. **21** Bukiedika, Nzambi
wela kosikisa mintu mi bambeni bandi; wela kosikisa mintu mi
batu bobo badi zitsuki ziwombo, bobo bandiatilanga mu masumu
mawu. **22** Pfumu tubidi: “Ndiela kuba totula mu Basani, ndiela
kuba totula ku tsina yi mbu, **23** Muingi wubuika malu maku mu
menga ma bobo beti kulenda ayi ludimi lu zimbua ziaku lubaka
kuku kiawu.” **24** Ndiatulu aku yimonika, a Nzambi. Ndiatulu yi
Nzambi ama, ayi yi ntinu ama mu buangu kinlongo. **25** Minyimbidi
miba ku ntuala; bosi minsiki mi miziki miba landakana, miba
va kimosi bana ba baketo bansika zindungu. **26** Bika luzitisa
Nzambi mu lukutukunu lunneni, Luzitisa Yave mu dikabu di
Iseli! **27** Kuna kuidi dikanda di fioti di Benzami, wuba tuadisa,
kuna kuba batu bawombo banneni ba Yuda ayi batu banneni ba
Zabuloni ayi ba Nefitali. **28** Tumina lulendo luaku, a Nzambi.
Wutumonisa zingolo ziaku, a Nzambi banga bobo wutuama
vangila. **29** Mu diambu di nzo aku ku Yelusalemi; mintinu miela
kunatina makaba. **30** Tubidila bulu va khatitsika masoso nkangu
zingombi zi mbakala va khatitsika bana zingombi zi makanda. Bu
kakululu, wulenda nata bitini bi palata. Sasikisa makanda mona
khini mu nuana mvita! **31** Batu bafidusu bela totukila mu Ezipite;
Kusi wela kukiyekula niandi veka ku tsi minsua mi Nzambi. **32**
Yimbidilanu Nzambi beno bipfumu bi ntoto; yimbilanu minzitusu
kuidi Yave; **33** Kuidi mutu wowo wundiatila banga va mbata

phunda mu diyilu, mu diyilu di khulu. Mutu wowo wulembo dumu
mu mbembo yi lulendo. **34** Luyamikisa lulendo lu Nzambi nzitusu
andi widi va mbata Iseli lulendo luandi luidi mu matuti. **35** Tsisi
widi, a Nzambi, mu buangu kiaku kinlongo. Nzambi yi Iseli niandi
weti vana lulendo ayi zingolo kuidi batu bandi. Nzitusu wuba
kuidi Nzambi.

69 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi kayimbidila mu “LISI”.
Wuphukisa, a Nzambi, bila minlangu mitudidi nate mu dinga
diama. **2** Ndilembo diami mu nyamba wungolo; kuna kukambulu
buangu ki singikila kulu; khotidi nate ku tsi nlangu widi thipula
mayo mambinini. **3** Mbeni vonga mu diambu di telanga lusadusu
dinga diama dieka yuma, meso mama malembo vongi mu
talanga Nzambi ama. **4** Bobo bakundendanga mu kambu bila
badi bawombo viokila zitsuki zi ntu'ama; bawombo badi bambeni
ziama mu kambu bila bobo bantomba kumbunga. Ndilembo
kuiku mu vutula biobi ndisia yiba ko. **5** Ngeyo zebi buvungisi
buama, a Nzambi zinzimbala ziama zisiko zisuama kuidi ngeyo.
6 Bika batu bobo bantulanga diana mu ngeyo babika fua tsoni
mu diambu diama! A Yave, Yave nkua ngolo yoso bika bobo
bakutombanga babika ba dio kombolo mu diambu diama, a
Nzambi yi Iseli. **7** Bila mu diambu diaku ndinkininina lenzo ayi
tsoni yifukidi zizi kiama; **8** Ndieka nzenza kuidi bakhomba ziama;
ayi nkibi kuidi bana ba ngudi ama. **9** Bila luzolo mu diambu di
nzo aku lulembo nzinisa. Ayi bifingu bi batu bobo bakufinganga
bibuidi va minu. **10** Bu ndieti dila ayi ndieti kifuisa nzala mu
diambu di lusambulu. Buna mfueti kikinina lenzo **11** Bu ndieti
vuata tsaku, batu beti kukhitula savu. **12** Bobo bavuendi va
muelo, minu bansekinina ayi ndieti nkunga wu bakolo-mbungu.
13 Vayi, kuidi ngeyo, ndieti sambila, a Yave; mu thangu yi nlemvo

aku, mu luzolo luaku lunneni, a Nzambi bika wuphana mvutu
mu phulusu aku yi kiedika! **14** Wuthotula mu nyamba, kadi tala
ti ndidiama. Bika wukhula mu batu bobo beti kundenda mu
minlangu midi thipula! **15** Kadi tala ti khuka yi nlangu yimbina voti
tsi yi minlangu yi ndalumuna voti dibulu ndinzibila munu andi.
16 Bika wuphana mvutu Yave boso buididi mamboti ma luzolo
luaku; mu kiadi kiaku kinneni; bika wubaluka kuidi minu. **17** Kadi
suekila kisadi kiaku zizi kiaku; wuphani mvutu mu nsualu nsualu
bila mu phasi ndidi. **18** Fikama ayi wukhudi; Khudi mu diambu di
bobo beti kundenda! **19** Ngeyo zebi buevi ndidi wulenzo, ndidi
dio kombolo ayi ndidi mu tsoni Bambeni ziama zioso zidi va
ntual'aku. **20** Nlenzo wukosikisidi ntim'ama ayi wumbika kadi
lusadusu nditomba bambona kiadi, vayi kusia monika kadi mutu
ko; mu diambu di mimbombi, vayi ndisia bakula kadi mutu ko. **21**
Batudidi biyimbu mu bidia biama, ayi banduikisa vini ki ngami
mu phuila yiba yama. **22** Bika meza batula va ntual'awu yikituka
dikondi yikituka mfutu ayi ntambu. **23** Bika meso mawu maba
mu tombi ayi mabika buela mona; ayi manima mawu maba ma
komvama mu zithangu zioso. **24** Wuba dukuidila miangu miaku
mi ngolo ayi bika nganzi aku yi ngolo yiba buila. **25** Bika buangu
kiawu kikitunga dikanga kubika buela monika mutu wumvuanda
mu zinzo ziawu zi ngoto. **26** Bila balembo yamisa batu bobo
wulueka; beti yolukila ziphasi zi batu bobo wumonisa phasi **27**
Wuba yekudila mambimbi va yilu mambimbi kadi tala ti babaka
kuku mu phulusu aku. **28** Bika bakubulu mu buku yi luzingu, ayi
babika tangu va kimosi ayi batu basonga! **29** Ndidi mu phasi ayi
mu mabienga bika phulusu aku, a Nzambi yikheba **30** Ndiela
zitisanga dizina di Nzambi mu nkunga, ayi ndiela kunkembisa
mu phutudulu matondo. **31** Buna diodi diela luta monisa Yave

khini viokila ngombi yimbakala, viokila ngombi yidi ziphoka ayi
bikodi bivasuka. **32** Nsukami wela mona ayi wela yangalala;
beno lueti tomba Nzambi, bika mintima mieno mizinga. **33** Yave
weti wila nsukami ayi kalenzanga ko batu bandi bakangama. **34**
Bika Diyilu ayi ntoto binzitisa, mimbu ayi bibioso bieti diatanga
muawu. **35** Bila Nzambi wela vukisa Sioni, ayi wela buela tunga
mavula ma Yuda, buna batu bela kala muawu ayi kuma vua **36**
Mela ba kiuka ki bana ba bisadi biandi, ayi bobo beti zolanga
dizina diandi bela vuandanga mawu.

70 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi mu diambu di
thebokolo moyo. Yiza nsualu, a Nzambi, mu kukhula! Yave, yiza
nsualu mu kutsadisa! **2** Bika bobo bantomba luzingu luama
bafua tsoni ayi baba dio kombolo! Bika bobo bantomba mbivusu
ama bavutuka ku mbusa ayi bafua tsoni. **3** Bika bobo beti tuba
kuidi minu: “A… A…” bavutuka ku mbusa mu diambu di zitsoni
ziawu. **4** Babo bakutombanga bamona khini ayi bayangalala
mu ngeyo; bika bobo banzolanga phulusu aku batubanga mu
zithangu zioso: “Bika Nzambi kayayusu.” **5** Vayi minu ndidi
nsukami ayi nkua kiadi yiza nsualu kuidi minu, a Nzambi! Ngeyo
nsadisi ama ayi nkudi ama; A Yave kadi zingila!

71 Mu ngeyo, a Yave, ndisuamina kadi tala ti ndifua tsoni
kadi khumbu yimosi! **2** Wukhudi ayi wuphukisa mu busonga
buaku balula dikutu diaku kuidi minu ayi phukisa. **3** Ba ditadi
diama diodi di kutsuekanga; momo ndilenda kuenda mu zithangu
zioso vana lutumunu mu kuphukisa bila widi ditadi diama ayi
tinunu kiama ki ngolo. **4** Wukhudi Nzambi ama mu mioko mi
batu bambimbi; mu mioko mi batu bamvanganga mambimbi ayi
mu batu badi tsita. **5** Bila ngeyo wuba diana diama, a Yave,
ngeyo wumvanganga moso wuzodidi. Diana diama tona mu

bumuana buama. **6** Tona ndibutuka, mu ngeyo ndieti singimina;
ngeyo wuthotula tona mu vumu ki ngudi ama; Ngeyo ndiela
zitisanga mu zithangu zioso. **7** Ndieka banga diambu di siminina
kuidi bawombo, vayi ngeyo suamunu kiama kingolo. **8** Munu
ama widi wuwala mu nzitusu aku wunyamikisa kiezila kiaku
mu lumbu kimvimba. **9** Kadi kundoza mu thangu ndieka nunu;
kadi kundiekula mu thangu zingolo ziama zilembu suki! **10** Bila
bambeni ziama zilembo thubidila bobo balembo tombi kuphonda,
balembo wizana va kimosi, **11** balembo tubi: “Nzambi wunyekudi,
nlandakananu, bila kuisi ko mutu wufueti ku nkula.” **12** Kadi
ba thama ayi minu, a Nzambi, yiza nsualu Nzambi ama mu
kutsadisa! **13** Bika mimfundi miama mibungana mu tsoni; bika
bobo bantomba kuphanga phasi baba ba lenzo ayi dio kombolo.
14 Vayi kuidi minu, ndiela tulanga kaka diana mu zithangu zioso
buela kuzitisanga ngolo. **15** Munu ama wela yolukila busonga
buaku ayi phulusu aku mu lumbu kimvimba, bila ndikadi zaba
tezo biawu. **16** Ndiela kuiza ayi yamikisa mavanga maku ma
lulendo; a Yave, mutu wumvanganga makazodidi ndiela yamikisa
busonga buaku; busonga buaku kaka. **17** Tona mu bumuana
buama, a Nzambi, ngeyo wundonga ayi ye lumbu kiaki yayi
ndinyamikisanga matsiminanga maku. **18** Bobuawu, bu ndiela
nuna ayi zitsuki ziphembi kadi ku ndiekula, a Nzambi. Muingi
nditubila lulendo luaku kuidi tsungi yinkuiza, zingolo ziaku kuidi
babo bela kuiza. **19** Busonga buaku buntula nate ku diyilu,
a Nzambi. Ngeyo wuvanga mambu manneni; nani a Nzambi
widi banga ngeyo e? **20** Ngeyo wumbonisa ziphasi ziwombo
ayi zindudi; wela buela kuphutudila luzingu; tona ku tsi ntoto,
ngeyo wela buela kuthotula. **21** Wela buela wokisa nzitusu ama,
ayi buela ku khindisa diaka. **22** Ndiela kuzitisa mu ngitala mu

diambu di kikhuikizi kiaku, a Nzambi ama; ndiela kuyimbidila
minzitusu mu Lila. Ngeyo nlongo wu Iseli. **23** Bididi biama
biela yimbila mu diambu di khini mu thangu ndiela kuyimbidila
minzitusu, minu mutu wowo wukula. **24** Ludimi luama luela
yolukila mavanga maku masonga mu lumbu kimvimba, Bila
bobo bantomba kumbonisa phasi bela fua tsoni ayi bela ba dio
kombolo.

72 Nkunga Salomo. Vuika ntinu fuanana kuaku, a Nzambi kuidi
muana ntinu busonga buaku! **2** Niandi wela sambisa batu baku
mu busonga ayi batu baku badi mu phasi mu bufuana. **3** Miongo
miela natina batu mamboti; ayi zikhundubula ziela nata mimbutu
mi busonga. **4** Wela vavila batu mu phasi va khatitsika batu ayi
wela vukisa bana bansukami wela kosikisa mutu wunyamisanga
batu. **5** Bela kanga ntima thangu bu yikidi ngondi bu yikidi mu
zitsungi zioso. **6** Niangi wela ba banga mvula yinnokina mu
tsola yisolo, banga mabeti ma disala mambua mu ntoto. **7** Mu
bilumbu biandi, mutu wusonga wela mona mamboti, mamboti
mela yilama nate ngondi yela zimbala. **8** Wela yadilanga tona ku
mbu nate ku mbu wunkaka; ayi tona ku nlangu wunneni nate
kuna zitsuka zi ntoto. **9** Makanda ma dikanga mela buongama
va ntual'andi ayi bambeni bandi ziela venda fundu-fundu. **10**
Mintinu mi Talisi ayi mi bisanga bidi thama miela kunnatina
phaku Mintinu mi Saba ayi mi Seba miela kumvana makaba.
11 Mintinu mioso miela buongama va ntual'andi ayi makanda
moso mela kunsadilanga. **12** Bila wela kula nsukami wulembo
yamikina; mutu widi mu phasi kambulu mutu wulenda sadisa. **13**
Wela mona mutu wulebakana ayi nsukami kiadi ayi wela vukisa
minsukami mu lufua. **14** Wela kula kuba kula mu khuamusu ayi
mu makhemi ayi menga mawu thalu madi va meso mandi. **15**

Bika kazinga! Bika baba kumvana nolo yela ba ku Saba; Bika
batu bansambila mu zithangu zioso, ayi bela kunsakumuna
mu lumbu kimvimba. **16** Bika makundi maba mawombo mu tsi
nate va mbata miongo ayi bika mimbutu miandi mibuta banga
Lebanoni bika miba mimboti banga biti bi tsola. **17** Bika dizina
diandi dizingila mu zithangu zioso; bika dizina diandi dizinga
thangu bu yikidi lezama. Makanda moso mela sakumunu mu
niandi ayi bela kuntedila mutu wu lusakumunu. **18** Nzitusu
wuba kuidi Yave Nzambi Nzambi yi Iseli, Bila niandi veka kaka
wumvanganga matsiminanga. **19** Nzitusu wuba kuidi dizina
diandi di nkembo mu zithangu zioso Bika ntoto wumvimba
wuwala nkembo andi! **20** Vava vasukila zitsambulu zi Davidi,
muana Yese.

73 Nkunga Asafi. Bukiedika; Nzambi widi wumboti kuidi Iseli;
kuidi bobo badi mintima mi vedila. **2** Vayi kuidi minu, fioti fisiala
nganu malu mama masialumuka fioti fisiala nganu ndizimbisa
singumnu ki kulu kuama. **3** Bila ndizinina batu ba luniemo
bu ndimona mamboti ma batu bambimbi. **4** Kadi mabienga
bamonanga ko ayi zinitu ziawu zidi mu bivini ayi zibeki ngolo. **5**
Bamonanga ko ziphasi ziozi batu boso beti mona; bayamusungu
ko mu bimbevo bi mbuanga batu boso. **6** Diawu luniemo luidi
sieni mu madinga mawu baki vuikidi makhemi. **7** Mu mintima
miawu mi matadi, muntotukila mambimbi zikhanu zimbimbi zi
mayindu mawu zisi zaba zindilu ko. **8** Bamvueza; banyolukilanga
mu bumbimbi; mu lunangu luawu, balembo kubika khuamusu. **9**
Miunu miawu milembo nuanina diyilu ludimi luawu lueti vua ntoto.
10 Diawu batu bawu beti baluka kuidi bawu; beti nuanga nlangu
mu buwombo. **11** Beti tubanga: “Buevi Nzambi kela zabila e?
Nzambi yizangama beki nzayilu e?” **12** Tala buawu bobo buididi

batu bambimbi: mu kambu bela kadi diambu dimosi mayindu
ko; beti yidikanga kimvuama. **13** Bukiedika, mu phamba kuandi
ndikebidi ntim'ama wuvedila mu phamba kuandi ndisukudidi
mioko miama mu monisa kambu kuama ku bila. **14** Mu lumbu
kimvimba minu nditutu khuba; nditambula thumbudulu kadika
nsuka. **15** Enati ndituba: “Ndiela tuba banga bawu”, Nganu
ndivakula bana baku. **16** Bu nditomba bu sukudila mambu
moso mama buna diba khuamusu kuidi minu. **17** Nate ndikota
mu khati buangu kinlongo ki Nzambi, buna bosi ndisudika
tsukulu awu. **18** Bukiedika, ngeyo wukuba tulanga mu ntoto
widi ndelo; ngeyo weti kuba loza ku mbivusu. **19** Babungini mu
kinzimbukila batumbulu lalakana mu diambu di tsisi yingolo. **20**
Banga ndozi, mutu bu kakotukidi; buawu bobo bu wela kotuka, a
Yave, wela kuba lenza banga bima bi phamba. **21** Mu thangu
ntim'ama wubedi kiaki ayi pheve ama yibedi mu kingongo, **22**
Minu ndiba vungisi; ndisia ba nzayilu ko; Ndiba bulu kinsitu va
ntual'aku. **23** Muaki ndidi kaka va kimosi ayi ngeyo mu zithangu
zioso; wutsimbidila mu koko kuama ku lubakala; **24** Ngeyo weti
kundiatisa mu zindongi ziaku, ayi bosi ngeyo wela kuthambula
mu nkembo. **25** Nani wunkaka widi yama mu Diyilu enati ngeyo
ko e? Ntoto kasi kadi kima ko kioki ndieti mona phuila enati
ngeyo ko e? **26** Nsuni ama ayi ntim'ama bibeki bu vongila vayi
Nzambi niandi zingolo zi ntim'ama ayi kuku kiama mu zithangu
zioso. **27** Bobo badi thama ayi ngeyo bela biva ngeyo wela
bunga batu boso bobo bakambulu bakuikama kuidi ngeyo.
28 Vayi kuidi minu, didi diambu di mboti mu fikama Nzambi.
Ndikitula Yave, mutu wumvanganga makazodidi suamunu kiama.
Ndiela yolukila mavanga maku moso.

74 Nkunga Asafi. Bila mbi wutulozidi mu zithangu zioso, a
Nzambi e? Bila mbi wufuemini minkangu miaku mi mamemi
miomi weti dikila e? **2** Tebukila batu baku moyo; bobo wukibakila
thama; dikanda di kiuka kiaku, diodi wukula. Mongo wu Sioni,
koko wuvuanda. **3** Balula zithambi ziaku ku ndambu bibuangu
bitiolumunu mu mvu ka mvu. Zimbivusu zioso ziozi mbeni
kavanga mu buangu kinlongo. **4** Batu balendidi balembo vomi va
buangu kioki wutudenginina; batula bidalapo biawu banga dimbu
ki ndungunu. **5** Badi banga batu bannanguna soka mu zenga
minti ku nsitu widi khoba. **6** Bakosikisa mabaya moso momo
bamana fikula mu bisoka biawu ayi zi malito ziawu. **7** Bazinisa
buangu kiaku kinlongo mu mbazu; basumuna buangu kieti
vuandanga dizina diaku. **8** Babedi tubanga mu mintima miawu:
"Tuela kuba kosikisa mvimba" Bazinisa mu mbazu bibuangu
bioso biobi beti buongimina Nzambi mu tsi. **9** Bakadi kutumonisa
kadi kumu kimosi kusiedi mimbikudi ko. Kadi mutu wumosi mu
beto zebi keni nate thangu mbi mama mela tatamana bela e?
10 Nate thangu mbi mbeni kela kusekinina, a Nzambi e? Nate
thangu mbi mutu wundendidi kela lenzilanga dizina diaku mu
zithangu zioso e? **11** Bila mbi kangidi koko kuaku, koko kuaku ku
lubakala e? Bonga kuawu mu mimfutu mi kukhutu kiaku ayi wuba
bungi. **12** Vayi ngeyo Nzambi, ngeyo ntinu ama tona muna tona;
ngeyo weti nata phulusu va ntoto. **13** Keti ngeyo wuvasa mbu
mu lulendo luaku; wukosikisa mintu mi bisimbi bi minlangu; **14**
keti ngeyo wukosikisa mintu mi Leviatani, wumvana banga bidia
kuidi bibulu bi dikanga **15** Keti ngeyo wuzibula zitho zi minlangu
ayi mimvuila mi minlangu Ngeyo wusikisa minlangu minneni
miomi mieti kumba mu zithangu zioso. **16** Ngeyo vuidi muini, ayi
ngeyo vuidi builu; ngeyo wuvanga ngondi ayi thangu. **17** Keti

ngeyo wumana vanga zindilu zioso zi ntoto, ngeyo wuvanga
tsungi yi muini wu ngolo ayi yi kiozi kingolo. **18** Tebuka moyo
buevi mbeni kalembo sekinina, a Yave, buevi bivungisi balenzila
dizina diaku! **19** Kadi yekula luzingu lu dibembi diaku kuidi bibulu
bi nganzi ayi kadi thumbu zimbakana luzingu lu batu baku badi
mu phasi. **20** Bengudila Nguizani aku thalu; bila bisuamunu
biyindulungu makhemi bifulukidi mu bibuangu bitombi bi ntoto.
21 Kadi tala ti mutu wuyamusu kavutuka mu tsoni Bika nkua
kiadi ayi nsukami bazitisa dizina diaku. **22** Telama a Nzambi!
Wukinungisa! Tebukila moyo buevi bivungisi bilembo sekinina
mu bilumbu bioso. **23** Kadi zimbakana biyoko bi bambeni ziaku
divunzi di bambeni ziaku, diodi dilembo buelamanga thangu ka
thangu.

75 Nkunga Asafi kuidi pfumu minyimbidi “Kadi vonda”. Tueti
kuvutudila matondo, a Nzambi. Tueli vutula matondo bila dizina
diaku didi difikama batu balembo yolukila matsiminanga maku. **2**
Ngeyo tubidi: “tsobudi thangu yifuana Keti minu ndieti sambisa
mu bufuana. **3** Ntoto bu wulembo nikuka va kimosi ayi batu
bandi boso Keti minu ndisimbidila makunzi mandi. **4** Kuidi
nkua luniemo, ndintuba: ‘Kadi kukiniemisanga ngolo’ Kuidi batu
bambimbi: ‘lubika vumbula ziphoka zieno.’ **5** Lubika vumuna
ziphoka zieno mu diambu di diyilu; bikanu tubila mu nonumuna
madinga!” **6** Kadi mutu wumosi tona ku Esite voti ku Wesite voti
tona ku dikanga wulenda yayisa mutu. **7** Vayi Nzambi niandi
weti sambisa; niandi weti kulula wunkaka, niandi weti yayisa
wunkaka. **8** Mu koko ku Yave muidi mbungu yiwala vinu kingolo
ayi yisobokoso. Wulembo dukula kiawu ayi batu boso bambimbi
badi va ntoto bela nua kiawu nate kuna dibomvi. **9** Vayi minu,
ndiela samunanga mawu mu thangu zioso. Ndiela yimbidila

nzitusu kuidi Nzambi yi Yakobi. **10** Ndiela zenga ziphoka zi batu
boso bambimbi, vayi ziphoka zi batu basonga luela nanguku.

76 Nkunga Asafi kuidi pfumu minyimbidi kayimbidila mu ngitala.
Mu Yuda, Nzambi zabikini Dizina diandi didi dinneni mu Iseli. **2**
Nzo andi yi ngoto yidi ku Salemi, buangu kiandi kidi ku Sioni. **3**
Kuna kakeludila madionga malembo lemi, nkaku ayi sabala,
mbedi ayi binuanunu bi mvita. **4** Ngeyo lembo lezama mu kiezila,
lutidi kinzuku viokila miongo miwedi bibulu. **5** Makhesa mamana
ku baziona bima, balembo leki tulu tuawu tutsuka, kadi wumosi
mu binuani lenda tombula mioko miandi. **6** Mu themunu'aku, a
Nzambi yi Yakobi, ziphunda ayi matoma ma mvita bibibiodi biledi
tulu tuvindu. Bileka tulu tuvindu. **7** Ngeyo veka, lembo monisa
tsisi! Nani wulenda telama va meso maku ngeyo fuema e? **8**
Tona kuna Diyilu wuwakikisa nzengolo; ntoto wumona tsisi ayi
wutumbu dingalala; **9** Thangu ngeyo, a Nzambi, wutelama mu
diambu di sambisa ayi mu diambu di vukisa bankwa ziphasi va
ntoto. **10** Bukiedika nganzi aku kuidi batu yinnatini nzitusu; ayi
bobo bavukidi mu nganzi aku, badi basimbudulu. **11** Tambikanu
zikhanu kuidi Yave Nzambi eno ayi dedikisanu ziawu! Bika
baboso badi mu nzunga ki mintoto, banata bakaba kuidi mutu
wowo widi tsisi. **12** Niandi weti bula phevi minyadi, niandi tsisi
beta kummona kuidi mintinu mi ntoto.

77 Nkunga Asafi kuidi Yedutuni, pfumu wu minyimbidi.
Ndiyamikina kuidi Nzambi mu diambu di lusadusu ndiyamikina
kuidi Nzambi mu kunguila. **2** Thangu ndiba mu ziphasi, nditomba
Yave; va builu ndinonuna mioko miama mu kambu vonga; ayi
muel'ama wumanga bombo. **3** Ndietebukila moyo, a Nzambi,
ayi ndikunga; ndiyindula mu tsi ntima ayi pheve ama yivonga
ngolo. **4** Wekeba meso mama ma bika zibama, ndiba diaka mu

phasi mu tuba. **5** Ndiyindula bilumbu bivioka, mimvu mi thama.
6 Ndieti tebukila minkunga miama moyo va builu, Ntima ama
uyindula ku tsi ntima ayi pheve ama yikiyuvula: **7** Pfumu wela
tumbu loza kuandi mvimba e? Kalendi buela monisa nlemvo
andi ko e? **8** Luzolo luandi lungolo lusukidi kuandi mvimba
e? Zitsila ziandi mu zithangu zioso zikitukidi zi phamba e? **9**
Nzambi wuzimbikini kuandi buela monisa nlemvo e? Wuyimini
kiadi kiandi mu diambu di nganzi e? **10** Buna ndiyindula "mu
diambu diadi ndiela singimina: mimvu mi koko ku lubakala ku
Nzambi yizangama." **11** Ndiela tebukila moyo mavanga ma
Yave, bukiedika ndiela tebukila moyo bikumu biaku bi thama. **12**
Ndiela yindulanga mu tsi ntima bisalu biaku bioso; ayi ndiela
banzilanga mavanga maku moso ma lulendo. **13** Zinzila ziaku, a
Nzambi, zidi zinlongo; nzambi mbi widi wunneni banga Nzambi
eto e? **14** Ngeyo widi Nzambi yimvanganga bikumu; Ngeyo
weti monisa lulendo luaku muidi batu. **15** Mu koko kuaku ku
lulendo wukuidila batu baku, nkuna wu Yakobi ayi wu Zozefi. **16**
Minlangu mimmona, ngeyo a Nzambi! Minlangu mimona ngeyo,
ayi mikotadala zitsina zi minlangu zi nikuka. **17** Matuti madukula
minlangu; diyilu diduma mu nzazi madionga maku matotuka ku
ntuala ayi ku mbusa. **18** Zinzazi ziaku ziwakana mu kimbongila;
zitsiemo zikienzula ntoto; ntoto wunikuka ayi wutita. **19** Nsolo
aku wuviokila va khatitsika mbu, nzil'aku mu minlangu midi
nguma, muna zithambi ziaku zisia monika ko. **20** Wudiatisa batu
baku banga nkangu wu mamemi, mu koko ku Moyize ayi Aloni.

78 Nkunga Asafi. A batu bama, wanu malongi mama! Dimbanu
mambu ma munu ama. **2** Ndiela zibula munu ama mu tuba
zingana ayi ndiela samuna mambu ma suama, mambu makhulu;
3 momo tuwa ayi momo tuzaba ayi momo bakulu beto batukamba;

4 Tulendi masuekila ko bana bawu; tuela samuna kuidi tsungi
yinkuiza mavanga ma Yave mafueti zitusu, lulendo luandi ayi
matsiminanga momo kavanga. **5** Wuvana zithumunu mu diambu
di Yakobi. Wukubika Mina mu Iseli, ayi wutumina bakulu beto
muingi bamilonga kuidi bana bawu; **6** buna tsungi yinkuiza, yela
zaba mawu buela bana bobo babutuki ko ayi bawu mamvawu
mu thangu awu bela yolukila bana bawu; **7** buna bela tula diana
diawu mu Nzambi, ayi balendi zimbakana mavanga mandi ko,
vayi bela keba zithumunu ziandi; **8** Balendi ba banga bakulu
bawu ko; tsungi yikambulu bulemvo, ayi tsungi yi matingu; bobo
mintima misia ba mifuana ko kuidi Nzambi bobo pheve yisia
yikuikama kuidi Nzambi ko. **9** Batu ba Efalayimi bobo baba ayi
mimbasa, bavutuka ku mbusa mu lumbu ki mvita. **10** Basi keba
ko Nguizani yi Nzambi, ayi bamanga zingila boso buididi Mina
miandi. **11** Bazimbakana momo kavanga; matsiminanga momo
kabamonisa. **12** Wuvanga bikumu va ntuala bakulu bawu mu
tsi yi Ezipite; mu zunga ki Tsowani. **13** Wuvasa mbu ayi wuba
viokila muawu; wutelimisa nlangu dio ngui banga baka. **14** Wuba
diatisa mu dituti va muini, ayi mu kiezila ki mbazu va builu bu
mvimba. **15** Wubasa matadi mu dikanga, ayi wuba vana nlangu
wuwombo banga mbu; **16** Wutotula mimvuila minlangu mu ditadi
ayi wukumbisa minlangu banga minlangu minneni. **17** Vayi
babuela tatamana sumuka diaka va ntual'andi; batinguna Nzambi
Yizangama mu dikanga. **18** Batota Nzambi mu luzolo lungolo, mu
lombanga mu kingolo bidia biobi batomba. **19** Batubidila Nzambi
batuba: “Nzambi beki kuandi bu kubikila meza mu dikanga e?
20 Bu kabula ditadi dingolo, mbadi nlangu wutotuka ayi mimvuila
mikumba mu buwombo vayi buna wulendi kuandi kutuvana bidia
e? Wulendi kuandi kubika zimbizi mu diambu di batu bandi e?”

21 Yave bu kaba wa, wufuema ngolo, mbazu andi yilema mu
diambu di Yakobi ayi miangu miandi mibuila Iseli. **22** Bila basia
wilukila Nzambi ko, voti basia tula diana diawu mu khudulu andi
ko. **23** Muaki wuvana lutumunu kuidi matuti ma yilu ayi wuzibula
mielo mi diyilu; **24** Wunokisa mana mu diambu di batu muingi
badia; wuba vana zitheti zi diyilu. **25** Batu badia dipha di zimbasi;
wuba fidisila bidia bioso biobi balenda dia. **26** Wuvevumuna
phemo yi Esite mu diyilu. Wudiata ku ntuala phemo yi Sude
mu lulendo luandi. **27** Wuba nokisila zimbizi banga mbungi-
mbungi; zinuni zieti dumuka banga nzielo yi mbu. **28** Wuba
buisila biawu va khatitsika ka kiawu; muyenda zinzo ziawu zioso
zingoto. **29** Badia nate bayukuta kuwombo; ayi wuba vana biobi
baleba mu kingolo. **30** Tuamina batamba bidia biobi baleba
mu kingolo mbusa, buela bikidi mu miunu miawu. **31** Nganzi
yi Nzambi yi babuila; wuvonda bobo baluta ba zinitu zingolo
mu bawu; wuvonda bana ba matoko ma Iseli. **32** Ka diambu
ko mambu moso momo, batatamana vola masumu ka diambu
ko matsiminanga mandi, basia wilukila ko. **33** Buna wumanisa
bilumbu biawu mu phamba ayi mimvu miawu mu tsisi. **34** Kadika
khumbu kaba kuba vondanga, tombanga baba kuntombanga,
balukanga nsualu-nsualu diaka kuidi niandi. **35** Batebuka moyo
ti Nzambi niandi wuba dibanga diawu ayi Nzambi Yizangama
niandi nkudi awu. **36** Vayi buna bankamba mambu ma lueki mu
miunu miawu bamvuna mu ludimi luawu. **37** Mintima miawu misia
ba mifuana kuidi niandi ko basia ba bakuikama ko mu Nguizani
andi. **38** Vayi niandi wuba nkua kiadi wuba lemvukila mambimbi
mawu kasia babunga ko thangu ka thangu wudekula nganzi andi
ayi kasia totula ko miangu miandi mioso. **39** Wutebuka moyo ti
baba minsuni kaka; phemo yeti vioka yoyi yilendi vutuka ko. Ayi

wulendi buela vutuka ko. **40** Zikhumbu ziwombo bantingunina mu
dikanga, ayi bansoka mu bibuangu bikambulu batu. **41** Khumbu
ka khumbu baba vutukilanga diaka tota Nzambi; bafuemisa mutu
wunlongo wu Iseli kiadi. **42** Basia tebukila ko moyo lulendo luandi
mu lumbu kioki kaba kula mu mioko mi mutu wuba yamisa;
43 mu lumbu kamonisa bidimbu bi bikumu biandi mu Ezipite,
mambu mandi matsiminanga mu ndambu tsi yi Tsowani **44**
wukitula minlangu miawu menga; basia buela baka bumina mu
mimvuila mi minlangu miawu. **45** Wufidisa nkangu zinzinzi ziozi
zibadia ayi zinguanga ziozi zi babunga. **46** Wavana mimbutu
miawu mu zitsola kuidi binzienzi biobi basala kuidi makhoko.
47 Wumana bunga zindima ziawu zi vinu mu mvula yi matadi
ayi minti miawu mi sikomole mu kiozi ki ngolo, **48** wuyekula
bibulu biawu kuidi mvula yi matadi ayi minkangu mi mamemi
mawu kuidi lusiemo. **49** Wuba fidisila nganzi andi yi mbazu,
miangu miandi mi ngolo khakumusu, kimbeni weti bunga **50**
Wukubika nsolo mu diambu di nganzi andi kasia kuba tanina
ko mu lufua; vayi wuba yekula mu minsongo; **51** Wuvonda
bana boso batheti bababakala ba Ezipiti mimbutu mitheti mi
zingolo mu zinzo zi ngoto zi Hami. **52** Vayi wutotula batu bandi
banga mamemi; wuba tuadisa banga nkangu wu bibulu mu
dikanga. **53** Wuba diatisila mu luvovomo; diawu basia mona
tsisi ko ayi mbu wumina bambeni ziawu. **54** Buna wuba kotisa
mu yenda tsi andi yinlongo; ku tsi yi mongo wowo koko kuandi
ku lubakala kukibakila. **55** Wukuka makanda ku ntual'awu; ayi
wuba kabudila mintoto miawu banga kiuka wuvuandisa makanda
ma Iseli mu zinzo ziawu. **56** Vayi batota Nzambi ayi batinguna
Nzambi Yizangama; basia keba zinzengolo ziandi ko. **57** Banga
madisa mawu basia ba bafuana ko ayi basia ba minu ko balendi

tudulu diana ko banga wuvenga. **58** Bamfuemisa mu bibuangu
biawu bizangama balemisa kiphala kiandi mu bitumba biawu **59**
Nzambi bu kawa, buna wufuema ngolo wutumbu loza mvimba
Iseli. **60** Wuyekula, nzo ngoto mbuabununu yi Silo; nzo yoyo
mu kakivuandisa; **61** Wufidisa kesi yi lulendo luandi mu buvika,
ayi kiezila kiandi mu mioko mi mbeni. **62** Wuyekula batu bandi
mu sabala, wufuemina ngolo kiuka kiandi. **63** Mbazu yi zinisa
bamatoko mawu, ayi bandumba ziawu ziozi zisia zaba babakala
ko zisia baka ko minkunga mi makuela ko. **64** Zinganga ziawu
zinzambi zimana fuila mu sabala ayi mafuola mawu masia baka
bu didila ko. **65** Buna Yave wukotuka banga mutu wuba wuleka,
banga mutu kotukidi mu diambu di vinu kakololo. **66** Wuvutula
bambeni bandi ku manima; wuzifuisa zitsoni ka zisukanga
ko. **67** Buna wuloza zinzo zi ngoto zi Zozefi, kasia sobula ko
dikanda di Efalayimi; **68** Vayi wusobula dikanda di Yuda, mongo
wu Sioni, wowo kazola. **69** Wutunga buangu kiandi kinlongo
banga bibuangu bizangama, banga ntoto wowo kakubika mu
zithangu zioso zi kazimani. **70** Wusobula Davidi kisadi kiandi ayi
wumbonga mu ziphangu zi mamemi, **71** Wumbongila vana vaba
mamemi momo kaba sunga mu diambu di kaba nsungi wu batu
bandi Yakobi, wu Iseli kiuka kiandi. **72** Buna Davidi wuba nsungi
awu mu ntima wufuana ayi wuba diatisila mu koko ku diela.

79 Nkunga Asafi. A Nzambi! Makanda mabulumukini kuika
kiaku, Masumuna nzo'aku yinlongo, makitula Yelusalemi kunza
ki matadi. **2** Bavana zinitu zifua zi bisadi biaku banga bidia kuidi
zinuni zi diyilu minsuni mi banlongo baku kuidi bibulu bi ntoto; **3**
Batengudi menga banga nlangu mu yendila Yelusalemi ayi kusia
monika ko mutu mu zika. **4** Tuyikidi bila ki lusembo kuidi bafikimini
yeto; mvuezolo ayi kisekonono kuidi bobo batuzungididi. **5** Nate

thangu mbi, a Yave? Wela fueminanga mu zithangu zioso e?
Nate thangu mbi kiphala kiaku kiela leminanga banga mbazu e?
6 Dukula miangu miaku kuidi makanda momo masia kuzaba ko,
kuidi bipfumu biobi kabi telanga ko dizina diaku. **7** Bila bameni
dia Yakobi, ayi bamana tiolumuna tsi andi yikabutukila. **8** Kadi
kututangila masumu ma bakulu! Bika kiadi kiaku kiza nsualu kuidi
beto bila tueka mu mabienga makambulu diana. **9** Wutusadila, a
Nzambi Mvulusi eto mu diambu di nkembo wu dizina diaku!
Wutukuidi ayi wutulemvukila masumu meto mu diambu di dizina
diaku! **10** Bila mbi makanda meti tubila: “Kuevi kuidi Nzambi e?”
va ntuala meso meto, zabikisa va khatitsika makanda ti ngeyo
weti vutula landi mu menga matenguka ma bisadi biaku, **11** Bika
kunga ku batu badi mu nloko kutula va ntual'aku. Mu zingolo zi
koko kuaku, tanina bobo bazengolo nkanu wu lufua. **12** Vutudila
mu zikhumbu tsambuadi bifingu bi bobo batufikimini; tsembolo
yoyi bawobudila ngeyo Yave. **13** Buna beto batu baku, nkangu
aku wu mamemi weti dikila; tuela kuzitisa mu zithangu zioso; mu
tsungi ka tsungi, tuela yolukila minzitusu miaku.

80 Nkunga Asafi kuidi pfumu minyimbidi; kayimbidila mu “Lisi”.
Bika wutuwila, a Nsungi Iseli, ngeyo wundiatisanga Zozefi banga
nkangu wu mamemi; Ngeyo wumvuandanga va khatitsika ba
Bakeluba, kienzula kuaku. **2** Va ntuala Efalayimi, Benzami
ayi Manase! Telimisa zingolo ziaku yiza ayi wutuvukisa. **3**
Wutuvutula banga bututuama bela, a Nzambi bika zizi kiaku
kitukienzula muingi tuvuka. **4** Yave, Nzambi nkua ngolo yoso,
nate thangu mbi nganzi aku yela leminanga? Mu diambu di
zitsambulu zi batu baku e? **5** Ngeyo wuba dikila mu dipha
di matsuela ayi ngeyo wuba nuikina matsuela mu mbungu
yiwala. **6** Wutukitula tho yi minzonza kuidi bobo bafikimini yeto

ayi bambeni zieto zilembo kutusekinina. **7** Wutuvutula banga
bututuama bela, a Nzambi nkua ngolo yoso Bika zizi kiaku
kitukienzula muingi tuvuka. **8** Ngeyo wutumuna nti wu vinu ku
Ezipite, wukuka makanda ma Bapakanu bosi wukuna wawu.
9 Ngeyo wukubikila wawu ntoto ayi wawu wumenisa mianzi
ayi wudukila tsi. **10** Miongo mifuku kuidi phonzi andi, sedeli mi
lulendo kuidi matafi mandi. **11** Wufidisa mawu nate ku mbu
ayi mintuidila miandi nate ku minlangu minneni. **12** Bila mbi
wutiolumunini bibaka biandi e? Muingi batu boso bamviokila
vana bavela makundi mandi. **13** Ngulu yi nsitu yeti kuyikesikisa;
ayi bivangu bi zitsola bilembo dia biawu. **14** Wutuvutukila, a
Nzambi nkua ngolo yoso ayi ku tsi tona ku diyilu ayi mona keba
nti wawu wu vinu; **15** Muanzi wowo koko kuaku ku lubakala ku
kuna, Muana wu bakala wowo wuyundula mu diambu diaku
veka. **16** Nti aku wu vinu wuzengulu, wuyokolo ku mbazu mu
tsembolo aku, batu baku balembo bivi. **17** Bika koko kuaku kuba
vadi mutu wowo widi koko kuaku ku lubakala muana wubakala
wu mutu wowo wuyundula mu diambu diaku veka. **18** Buna
tulendi buela kutatukila ko. Wutuzingisa diaka buna tuela tela
dizina diaku. **19** Wutuvutula banga bu tutuama bela, a Yave
Nzambi. Bika zizi kiaku kitukienzula muingi tuvuka.

81 Nkunga Asafi kuidi pfumu minyimbidi; kayimbidila mu ngitala
yi basi Ngati. Yimbidilanu Nzambi mu khini; niandi zingolo zieto!
Yamikinanu kuidi Nzambi yi Yakobi! **2** Tonanu miziki, sikanu
zindungu; Bulanu minningu mu Ngitala ayi lu Lila. **3** Sikanu
phoka yi dimemi va ntotukila ngondi yi mona; ayi Ngondi bu yidi
yiduka ayi mu lumbu ki nyengo eto! **4** Yayi yidi nzengolo mu
diambu di Iseli, ayi tsikudukusu yi Nzambi yi Yakobi, **5** Wukindisa
yawu banga nsiku mu diambu di Zozefi mu thangu kanuanisa tsi

yi Ezipite… Kuna tuwa mbembo yoyi tusia sudika ko. **6** Tubidi:
“Ndibotudi mfuna wubedi va mavangiti mawu. Ayi babotudi pani
kibedi mu mioko miandi. **7** Mu ziphasi ziaku, ngeyo wutela ayi
ndikula ndivana mvutu ku tsi dumu ki matuti nditota ku minlangu
mi Meliba. **8** Wanu beno batu bama, ayi ndiela kululubula:
enati beno luzola ku ndimba, a Iseli. **9** Kulendi ba kadi nzambi
yi nzenza ko va khatitsik'aku. Kulendi buongimina nzambi yi
nzenza ko! **10** Minu ndidi Yave, Nzambi, yoyi yilutotula mu tsi
Ezipite; zibula bumboti munu aku ayi ndiela ku wuwesa. **11** Vayi
batu bama basia zola ku ndimba ko; Iseli kasia kuthumukina
ko. **12** Buna ndiba yekula mu mintima miawu mingolo; mu
landakana zikhanu ziawu veka. **13** Enati batu bama bandima
kuama, enati Iseli wuzola landakana zinzila ziama! **14** Nganu mu
nsualu ndieka tumbu kuba yekudila bambeni ziawu ayi balula
koko kuama kuidi bobo beti kuba lenda. **15** Bobo beti lenda
Yave balenda kukikulula va ntual'andi ayi nganu thumbudulu
awu yela zingilanga mu zithangu zioso; **16** Vayi nganu ngeyo
wudikulu mu ble yilutidi kitoko, mu niosi yintotukila mu ditadi,
ndiela kuyukutisila.”

82 Nkunga Asafi. Nzambi telimini va lukutukunu lunneni.
Wulembo vani nzengolo va khatitsika “zinzambi”. **2** Nate
thangu mbi luela nuaninanga mutu kambulu wusonga ayi luela
monisinanga thalu yi zizi kuidi batu bambimbi e? **3** Nuanina
mutu wulebakana ayi muana wusana. Luvanga malulama kuidi
nsukami ayi kuidi mutu weti yamusu. **4** Kulanu mutu wulebakana
ayi nsukami; bika luba vukisa mu mioko mi batu bambimbi. **5**
Basi zaba kadi diambu ko ayi basudikanga kadi diambu ko; Mu
tombi beti diatila; zifundasio zioso zi ntoto zilembo nikuka. **6**
Minu ndituba: “luidi zinzambi ayi beno boso luidi bana ba Nzambi

yizangama." 7 Vayi luela fua banga batu boso, luela bua banga
woso kuandi nyadi. 8 Telama, a Nzambi, sambisa ntoto! Bila
makanda moso madi kiuka kiaku.

83 Nkunga Asafi. A Nzambi, kadi ba dio sui! Kadi kanga munu,
a Nzambi ayi kadi dingalala! 2 Tala, phila bambeni ziaku zilembo
tudila divunzi; bobo beti kulenda balembo vumuna mintu miawu.
3 Mu diela dimbimbi, balembo yendila batu baku manenga;
balembo fiedi batu baku bobo weti belanga mayindu. 4 Batuba:
"yizanu, bika tuba bunga banga dikanda, mu diambu di dizina di
Iseli dibika buela tebukulungu moyo". 5 Mu mabanza mamosi,
bakutakana mu fiela, bavangi nguizani mu diambu di kunuanisa;
6 Zinzo zi ngoto zi Edoni ayi zi basi Isimayeli, zi Mowabi ayi zi
basi Hangali, 7 Nguebali; Amoni, Amaleki basi Filisitini va kimosi
ayi basi Tila; 8 ka diambu ko Asili mamvawu bafubakana yawu,
mu buela zingolo kuidi nkuna wu Loti. 9 Wuba vangila banga
bu wuvangila Madiani, banga bu wuvangila Sisela, ayi Yabini
ku nlangu wu Kisoni; 10 bobo babiva ku Andoli; bobo bakituka
banga mbozi va ntoto. 11 Kituka batu bawu banneni banga
Olebi ayi Zeyebi, bana bawu boso ba mintinu banga Zeba ayi
Tsalumuna, 12 Bobo batuba: "bika tuziona mintoto mi Nzambi
mindikulungu bibulu!" 13 Wuba kitula banga kinzungidila; A
Nzambi ama, banga biti va ntuala phemo; 14 banga mbazu
yinzinisanga nsitu; banga nlaki wu mbazu wunyoka miongo! 15
Buna wuba kukila mu vuka kiaku ki phemo; wuba monisa tsisi
mu vuka kiaku ki ngolo. 16 Fuka bizizi biawu mu tsoni. Muingi
batu batomba dizina diaku, a Yave! 17 Bika bafua tsoni ayi
bamona tsisi mu zithangu zioso; bika babiva mu kambu nzitusu.
18 Bika wuba zabikisa ti ngeyo vuidi dizina di Yave; ti ngeyo
kaka Nzambi yizangama va ntoto wumvimba.

84 Nkunga wu bana ba Kole kuidi pfumu minyimbidi; bayimbidila
mu ngitale yi basi Ngati. A phila lueki luidi mu buangu kiaku kioki
weti vuanda! A Nzambi, nkua ngolo yoso. **2** Muel'ama phuila
widi ayi wulembo suki-suki mu diambu di luphangu lu Yave.
Ntim'ama ayi nsuni ama bilembo yamikina mu diambu di Nzambi
yi moyo. **3** Ka diambu ko dikuanga beki nzo'andi, ayi tsiodila
mamvandi beki dianza diandi koko keti lundila bana bandi…
buangu kifikimini ntal'aku A Yave nkua ngolo yoso, Ntinu ama
ayi Nzambi ama! **4** Lusakumunu kuidi bobo beti vuanda mu
Nzo aku! Beti kuzitisa mu zithangu zioso. **5** Lusakumunu kuidi
batu bobo zingolo ziawu zidi mu ngeyo; bobo bakubika mintima
miawu mu kuenda sambila ku Yelusalemi. **6** Bu bamviokanga
mu ndimba wu Baka, buna beti kuwukitula buangu ki zitho zi
minlangu; mvula mamvandi wufukidila wawu mu bibuindi. **7**
Zingolo ziawu zieti buelama nate kadika mutu kammonika va
ntuala Nzambi yi sioni. **8** Wa lusambulu luama, a Yave, Nzambi
nkua ngolo yoso, wundimba Nzambi yi Yakobi. **9** Tala nkaku
eto, a Nzambi Tadila mu nlemvo mutu aku wuvinda mafuta.
10 Lumbu kimosi mu luphangu luaku kiviokidi mili di bilumbu
kunkaka. Thidi kuama ba nsungi wu muelo mu nzo yi Nzambi
ama ayi mu vuandanga mu zinzo zi ngoto zi batu bambimbi.
11 Bila Yave Nzambi niandi thangu ayi nkaku, Yave wela vana
nlemvo ayi nzitusu, kadi kima kimosi kimboti kalendi yimina ko
bobo bandiatilanga mu kambu tsembolo. **12** A Yave nkua ngolo
yoso! Lusakumunu kuidi mutu wowo weti tula diana diandi mu
ngeyo!

85 Nkunga bana ba Kole kuidi pfumu minyimbidi. Wumonisa
nlemvo kuidi ntoto aku; a Yave, wuvutula kiuka ki Yakobi. **2**
Wulemvukila mambimbi ma batu baku; ayi wufuka masumu

mawu moso. **3** Wutula miangu miaku mioso va ndambu ayi
wuvutikisa ntima mu nganzi aku. **4** Wutuvutula banga bo tutuama
bela, a Nzambi Mvulusi eto, wutumoni diaka khini. **5** Mawuba
mu nganzi kuidi beto mu zithangu zioso e? Mawulambisa nganzi
aku tsungi ka tsungi e? **6** Wukadi buela tuvutudila luzingu muingi
batu baku bamona khini mu ngeyo e? **7** Wutumonisa luzolo
luaku lu ngolo, a Yave, ayi wutuvani phulusu aku. **8** Ndiela
wa momo, Nzambi Yave kela tuba; veni zitsila zi ndembama
kuidi batu bandi, kuidi banlongo bandi vayi buna babika vutukila
kilawu. **9** Kiedika, phulusu andi yifikimini babo beti kunkinzikanga
mu diambu di nkembo andi wuzingila mu ntoto eto. **10** Luzolo
ayi kikhuikizi bidengini; busonga ayi ndembama bibumbisini. **11**
Kikhuikizi kitotukidi va ntoto ayi busonga buntala ku tsi tona ku
diyilu. **12** Buna Yave mamvandi wela vana biobio bidi bimboti
ayi ntoto eto wela buta mimbutu miandi. **13** Busonga buela
kuntuaminina ku ntuala ayi buela kubika nzila mu diambu di
bitambi biandi.

86 Lusambulu lu Davidi. Wa, a Yave, ayi wuphani mvutu bila
ndidi nkua kiadi ayi ndidi nsukami. **2** Keba luzingu luama bila
ndikiyekula kuidi ngeyo. Ngeyo Nzambi ama, vukisa kisadi kiaku
kikusilanga diana. **3** Bika wumbona kiadi, a Yave, Bila ngeyo
ndieti tela mu lumbu kimvimba. **4** Nata khini kuidi kisadi kiaku.
Bila kuidi ngeyo, a Yave ndieti vumuna muel'ama. **5** Ngeyo widi
wumboti ayi weti lemvukilanga; ayi widi wufuluka mu mamboti
kuidi bobo beti kutela. **6** Wa lusambulu luama, a Yave; wa
bumboti yamikina kuama mu diambu di kiadi. **7** Mu lumbu
ki ziphasi ziama ngeyo ndiela tela, bila ngeyo wela kuphana
mvutu. **8** A Va khatitsika zinzambi, kuisi ko yoyi yidedikini banga
ngeyo, a Yave ayi kuisi ko mavanga madedakani banga maku. **9**

Makanda moso momo wuvanga mela kuiza ayi mela buongama
va ntual'aku, a Yave, ayi mela nata nkembo kuidi dizina diaku.
10 Bila ngeyo widi wunneni ayi ngeyo wumvanganga mavanga
matsiminanga; ngeyo kaka Nzambi. **11** Wundongi nzil'aku, a
Yave ayi ndiela diatila mu bukiedika buaku; bika wuphana ntima
wukambu vasuka muingi ndikinzikanga dizina diaku. **12** Ndiela
kuzitisa, a Yave Nzambi ama, mu ntim'ama wumvimba ayi ndiela
kembisanga dizina diaku mu zithangu zioso. **13** Bila luzolo luaku
luidi lunneni kuidi minu ngeyo wukhula mu zithipula zi tsi bafua.
(Sheol h7585) **14** Batu baluniemo balembo nduanisa, a Nzambi;
ayi nkangu wu batu ba makhemi balembo tombi luzingu luama;
batu bakambulu thalu mu ngeyo. **15** Vayi ngeyo, a Yave, weti
mona kiadi; yimonisanga nlemvo, wuvika fuemanga ko; fulukidi
mu luzolo ayi mu kikhuikizi. **16** Baluka kuidi minu ayi wumboni
kiadi; vana zingolo ziaku kuidi kisadi kiaku ayi vukisa muana
kisadi kiaku ki nketo. **17** Bika wuphana dimbu ki mamboti maku
muingi bambeni ziama zimona kiawu ayi bafua tsoni bila ngeyo
Yave wutsadisidi ayi wumbombidi.

87 Nkunga bana ba Kole. Wutula fondasio andi ku mongo
wunlongo. **2** Yave weti zola mielo mi Sioni viokila bibuangu
bioso bimvuandanga Yakobi. **3** Mambu ma nkembo matubu mu
diambu diaku; a divula di Nzambi. **4** “Ndiela yolukila Lahabi
ayi Babiloni muidi bobo banzebi; tsi yi Filisiti ayi Tila va kimosi
ayi Kutsi: ayi tuba: mutu wawu ku Sioni kabutukila”. **5** Buna
mu diambu di Sioni; bela tuba: “Mutu wawu ayi mutu wuna,
mu niandi babutukila” ayi Nzambi yizangama, niandi wela
kumbieka. **6** Yave wela sonika batu mu buku: “mutu wawu ku
Sioni kabutukila.” **7** Bu balembo budi miziki, bela yimbila: “zitho
ziama zioso zidi mu ngeyo.”

88 Nkunga bana ba Kole kuidi pfumu minyimbidi; bayimbidila
mu flute. Nkunga Hemani muisi Ezilakite. A Yave, Nzambi yoyi
yeti kuphukisa, muini ayi builu ndieti yamikina va ntual'aku. **2**
Bika lusambulu luama lutula va ntual'aku; balula dikutu diaku bu
ndilembo yamikina. **3** Bila muel'ama wufulukidi mu ziphasi ayi
luzingu luama lufikimini tsi yi bafua. **(Sheol h7585)** **4** Ndidi mu
ntanda wu batu bobo bankuenda ku diyilu ndieka banga mutu
kambulu zingolo. **5** Ndidi wuvuanda va ndambu lufua, banga batu
bavondo; bobo badi baleka mu ku tsi bafua; bobo wunkambu
buela tebukilanga moyo, bobo wusia buela bela mayindu ko. **6**
Ngeyo wuthula mu dibulu dinneni, mu tombi kinkobo. **7** Miangu
miaku mimbuila ayi zitu midi Minu ndidiamusu kuidi ngeyo mu
mayo maku moso. **8** Ngeyo wuphambisa mu bakundi bama
bakiluzolo ngeyo wukhitula kima ki khemi kuidi bawu. Ndidi
wukangama ayi ndilendi baka bu tinina ko. **9** Meso mama meka
mbumbuluka mu diambu di ziphasi; ngeyo ndintela; a Yave,
kadika lumbu kuidi ngeyo ndinonuna mioko miama. **10** Wulenda
kuaku monisa matsiminanga maku kuidi mutu wufua e? Bafua
balenda fuluka ayi kuzitisa e? **11** Balenda yolukila luzolo luaku
mu tsi bafua ayi kikhuikizi kiaku mu mbivusu e? **12** Matsiminanga
maku malenda zabakanga mu bibuangu bidi tombi voti mavanga
maku masonga mu ntoto wowo batu bazimbakana mambu moso
e? **13** Vayi minu kuidi ngeyo ndinyamikina mu tomba lusadusu,
mu nsuka lusambulu luama lunkuiza va ntual'aku. **14** Bila mbi
ngeyo Yave wundozidi e? Ayi bila mbi wulembo tsuekila zizi
kiaku e? **15** Tona mu bumuana buama minu ndidi mu phasi ndidi
wukangama mu lufua Ndimona ziphasi mu tsisi aku ayi ndieka
wukambu diana. **16** Miangu miaku mingolo mimbuididi tsisi aku
yimbunga. **17** Mu lumbu kimvimba yawu yinzungidila banga

khuka nlangu yawu yitungu kumbina mvimba. **18** Ngeyo mu
bandiatanga yama ayi mu bakiluzolo bama tombi kiawu nkundi
ama wukuikama.

89 Nkunga Etani muisi Ezilakite. Ndiela yimbidila mamboti
manneni ma Yave mu zithangu zioso. Mu munu ama ndiela
zabikisila kikuikizi kiaku muidi zitsungi zioso. **2** Ndiela samuna
ti luzolo luaku luidi lutelama dio ngui mu zithangu zioso. Ti
ngeyo wutula kikhuikizi kiaku mu diyilu. **3** Ngeyo wutuba: “nditula
Nguizani ama ayi mutu ama wowo ndivinda mafuta; Ndidia ndefi
kuidi Davidi, kisadi kiama: **4** Ndiela bieka nkun'aku mu zithangu
zioso; ayi ndiela kitula kundu kiaku ki kipfumu kikinda mu zitsungi
zioso.” **5** Diyilu dinzitisa matsiminanga maku, a Yave kikhuikizi
kiaku mu lukutukunu lu banlongo. **6** Bila nani mu matuti wulenda
dedokoso banga Yave? Widi banga Yave mu bivangu bi diyilu e?
7 Mu lukutukunu lu banlongo, Nzambi wulembo kinzuku ngolo
tsisi kadi yiviokidi batu bobo banzungididi. **8** A Yave, Nzambi
nkua ngolo yoso, nani widi banga ngeyo e? Widi nkua ngolo,
a Yave, ayi kikhuikizi kiaku kizungididi. **9** Ngeyo weti yadila
mbu wufuemini, Mayo mandi mawu telama ngeyo weti lembika
mawu. **10** Ngeyo wukosikisa Lahabi banga mutu wuvondo mu
koko kuawu ku lulendo ngeyo wusasikisa bambeni ziaku. **11**
Ngeyo vuidi diyilu ayi ntoto diaka ngeyo vuidi wawu. Ngeyo
wuvanga nza ayi bibio bidi muawu. **12** Ngeyo wuvanga Nodi
ayi Sude; Taboli ayi Helimoni bieti yimbila mu khini mu diambu
di dizina diaku. **13** Koko kuaku kufulukidi mu lulendo; koko
kuaku ngolo kuidi koko kuaku ku lubakala kuyayusu ngolo. **14**
Busonga ayi bufuana biawu fundasio yi kundu kiaku ki kipfumu.
Luzolo ayi kikhuikizi bindiata ku ntuala. **15** Lusakumunu kuidi
batu bobo banlonguka kubudila zitsiaki; bobo bandiatilanga mu

kiezila ki meso maku, a Yave. **16** Beti mona khini mu dizina
diaku mu lumbu kimvimba beti yangalala mu busonga buaku. **17**
Bila ngeyo nkembo awu ayi zingolo ziawu ayi mu nlemvo aku,
ngeyo wuyayisa phok'eto. **18** Bukiedika, nkaku eto wuviulu kuidi
Yave ntinu eto kuidi mutu wunlongo wu Iseli. **19** Khumbu yimosi
ngeyo wuyolukila mu tsongolo kuidi batu baku bakuikama ngeyo
wutuba: “Ndivana zingolo kuidi mutu wu ngolo. Ndiyayisa muana
ditoko va khatitsika batu. **20** Ndibakula Davidi kisadi kiama, mu
mafuta mama manlongo, minu ndimvindila. **21** Koko kuama
kuela kunsimba; bukiedika koko kuama kuela kumvana zingolo.
22 Kadi mbeni yimosi yilendi kutula ku tsi minsua miandi ko.
Mu diambu di futa phaku. Kadi mutu wumosi wumbimbi kalendi
kunyamisa ko. **23** Ndiela kosikisa va meso mandi batu bobo beti
kunlenda ayi ndiela buisa bobo beti kunlenda. **24** Luzolo luama
lukuikama luela ba yandi mpe mu dizina diama phoka ziandi
ziela tombolo. **25** Ndiela tula koko kuandi va mbata mbu ayi koko
kuandi ku lubakala va mbata minlangu. **26** Niandi wela kuthela:
‘Ngeyo widi dise diama, Nzambi ama ditadi dingolo Mvulusi
ama.’ **27** Ndiela kunsobula diaka muan'ama wutheti wowo lutidi
zangama mu mintinu mioso midi va ntoto. **28** Ndiela simbidila
luzolo luama va niandi mu zithangu ziozo ayi Nguizani ama va
niandi yilendi ba babeba ko. **29** Ndiela telimisa dio ngui nkun'andi
mu zithangu zioso kundu kiandi ki kipfumu kiela zingila banga
bilumbu bi diyilu. **30** Enati bana bandi balozidi Mina miama ayi
enati bakadi landakana zinzengolo ziama; **31** enati babundudi
zinzengolo ziama enati bakadi keba zithumunu ziama, **32** ndiela
tumbudila masumu mawu mu lusuadi, mambimbi mawu mu
bikoti; **33** vayi ndilendi ba botula ko luzolo luama mu niandi ayi
ndilendi tunuka kikhuikizi kiama ko. **34** Ndilendi ba bundula

Nguizani ama ko voti ndilendi balula ko mambu momo bididi
biama matotula. **35** Mu khumbu yimosi, ndidia ndefi mu bunlongo
buama ayi ndilendi ba vuna Davidi ko. **36** Buna nkun'andi wela
zingilanga mu zithangu zioso ayi kundu kiandi ki kipfumu kiela
zingila va ntual'ama banga thangu. **37** Kiela ba kitelama dio ngui
mu zithangu zioso banga ngondi, mbangi yikuikama mu matuti."
38 Vayi ngeyo wunloza, wunlenza; wuba wufuema beni kuidi
mutu aku wudukudila mafuta. **39** Ngeyo wuvonda Nguizani ayi
kisadi kiaku; ayi ngeyo wubundula budu ki kipfumu kiandi nate
wuloza kiawu va difundu-fundu. **40** Ngeyo wumana tiolumuna
bibaka biandi bioso ayi wutula bisuamunu biandi bingolo mu
mbivusu. **41** Babo baviokila vana, banziona bima; wuyika diambu
di mvuezolo kuidi bafikimini yandi. **42** Ngeyo wuzangula koko ku
lubakala ku bobo bakunlendanga, wumonisa bambeni bandi
zioso khini. **43** Ngeyo wuvengumuna meno ma sabala kiandi ayi
wusia kunsadisa ko mu mvita. **44** Ngeyo wumanisa kiezila kiandi
ayi wuloza kundu kiandi ki kipfumu va tsi. **45** Ngeyo wukufisa
bilumbu bi bumuana buandi; wumfuka yunga ki tsoni. **46** Nate
thangu mbi a Yave wela suamina e? Nate thangu mbi miangu
miaku miela lemina banga mbazu e? **47** Tebuka moyo boso
luzingu luama luididi lukhufi. A buevi, buna mu phamba kuandi
wuvangila batu boso e? **48** Mutu mbi wowo lenda zinga ayi
wela kambu mona lufua e? Voti kukivukisa mu lulendo lu tsi
yi bafua e? **(Sheol h7585)** **49** A Yave, kuevi kuidi luzolo luaku
lunene lukhulu, mu lolo wuzengila ndefi mu kikhuikizi kiaku mu
diambu di Davidi e? **50** Tebukila moyo a Pfumu, buevi kisadi
kiaku bakisekinina; buevi ndilembo natina mu ntim'ama bifingu bi
makanda moso. **51** Bifingu biobi bambeni ziaku basekinina, biobi

basekinina kadika thama yi mutu aku wowo wudukudila mafuta.
52 Nzitusu kuidi Yave mu zithangu zioso.

90 Lusambulu lu Moyize, mutu Nzambi. Yave, ngeyo wuba
buangu kieto kivuanda mu tsungi ka tsungi. **2** Tuamina miongo
mibutuka voti tuamina wuvanga ntoto ayi nza; tona mu thangu
ka thangu, ngeyo widi Nzambi. **3** Ngeyo wumvutulanga batu mu
fundu-fundu bu weti tuba: “Vutuka mu fundu-fundu, e e bana
ba batu.” **4** Bila va meso maku mili di mimvu midedikini banga
lumbu kimosi kiviokidi zono; voti banga thangu yimosi va builu,
5 ngeyo weti botula batu mu tulu tu lufua, badi banga biti bimona
va nsuka. **6** Va nsuka bimenini bimona, va masika bilebukidi ayi
biyumini. **7** Tulembo lalakana mu diambu di nganzi aku ayi tsisi
tulembo moni mu diambu di miangu miaku. **8** Ngeyo wutudidi
mambimbi meto va ntual'aku, masumu meto masuama va ntuala
kiezila ki zizi kiaku. **9** Bilumbu bieto bioso bilembo mani ku tsi
nganzi aku; tulembo manisa mimvu mieto ayi luniongo. **10** Tezo
ki bilumbu bieto kidi ki lusambudi lumimvu voti lunana enati
ngolo zidi yeto. Sina kiawu kidi kaki kiphasi ayi kimianga. Bila
luzingu lueti lulembo vioki nsualu ayi tulembo yendi. **11** Nani zebi
lulendo lu nganzi aku e? Muingi miangu miaku miba tola banga
lukinzu lolo fueni tambula. **12** Wutulongisa tanga bilumbu bieto
mu bufuana muingi tubaka ntima wu duenga. **13** Bika buela
fuema, a Yave. Nate thangu mbi mela bela e? Bika wumona
bisadi biaku kiadi. **14** Mu nsuka, bika wutuyukutisa mu luzolo
luaku lu ngolo; buna tuela yimbilanga mu khini ayi buna tuela
yangalala mu bilumbu bioso. **15** Wutuyangidikanga boso buididi
bilumbu biobi wutumonisina phasi boso buididi mimvu miomi
tuyamusunu. **16** Bika mavanga maku mamonoso kuidi bisadi
biaku; kiezila kiaku kuidi bana bawu. **17** Bika nlemvo wu Yave,

Nzambi eto wubanga va beto, bika mu diambu dieto, wukindisa
kisalu ki mioko mieto. Nyinga, kindisa kisalu ki mioko mieto.

91 Mutu wowo wumvuandanga ku tsi suamunu ki Nzambi
yizangama, wela vundila ku tsi kitsusula ki Nzambi ngolo yoso.
2 Ndiela tuba mu diambu di Yave: Niandi suamunu kiama ayi
suamunu kiami kingolo. Nzambi ama, mu niandi ndintula diana.
3 Bukiedika niandi wela ku vukisa mu ntambu ntambi wu zinuni,
ayi mu nsongo weti vonda. **4** Wela ku fukidila mu zitsala ziandi
ayi ku tsi mavavi mandi, wela bakula suamunu. Kikhuikizi kiandi
kiela ba nkaku aku ayi baka kiaku kizangama. **5** Wulendi ko
mona tsisi mu builu voti dionga dieti dumuka va muini; **6** voti
nsongo weti vonda, wumviokila mu tombi, voti vunga kieti bunga
va muini ngembele. **7** Mili yimosi yilenda bua va ndambu aku
voti dikumi di mili va koko kuaku ku lubakala, vayi kadi diambu
dimosi dilendi fikama ko va widi. **8** Wela tala kaka mu meso
maku ayi wela mona thumbudulu yi batu bambimbi. **9** Enati
kitudi Nzambi yizangama buangu kiaku weti vuanda bosi Yave,
suamunu kiama. **10** Buna kadi mbimbi yimosi yilendi kubuila
ko ayi kadi vuku kimosi kilendi fikama va nzo'aku yi ngoto ko.
11 Bila, mu diambu diaku, wela tumina zimbasi ziandi muingi
zikeba mu zinzila ziaku zioso. **12** Ziawu ziela kuvumuna mu
mioko miawu mu diambu di kulu kuaku kuedi bumina thutu mu
ditadi. **13** Ngeyo wela diatidila khosi ayi kusa; wela kosikisa
khosi yiyunduka ayi nioka, **14** Yave kembi: “sumbu keta kunzola
ndiela ku nkula, ayi ndiela ku nkeba bila zebi dizina diama. **15**
Wela kuthela ayi ndiela kumvana mvutu. Ndiela banga yandi mu
ziphasi ndiela ku nkula ayi ku nkinzika. **16** Ndiela kunyukutisa
mu luzingu lu mula ayi ndiela kummonisa phulusu ama.”

92 Nkunga wu lumbu ki saba. Didi diambu dimboti mu zitisa
Yave ayi bula miziki mu diambu di dizina diaku, a Nzambi
yizangama, **2** mu yamikisa luzolo luaku mu nsuka ayi kikhuikizi
kiaku va builu, **3** mu miziki dikumi di minsinga, di siku beti
tedila Lila ayi mu nningu wu ngitala. **4** Bila ngeyo wumbonisa
khini mu mavanga maku, a Yave. Ndiela yimbila mu khini mu
diambu di mavanga ma mioko miaku. **5** A phila tola mavanga
maku madi, a Yave, a phila thipula mabanza maku madi! **6**
Wukambulu diela kasi zaba ko vungisi kalendi sudika ko, **7**
muingi ka diambu ko batu bambimbi banyunduka banga biti, ayi
batu boso bamvanganga mambimbi bammonanga mamboti; bela
bungu mu zithangu zioso. **8** Vayi ngeyo Yave widi wuyayusu mu
zithangu zioso. **9** Bukiedika bambeni ziaku, a Yave, bukiedika
bambeni ziaku ziela biva bisadi bioso bieti vanga mambimbi biela
sasukusu. **10** Vayi ngeyo wela yayisa phok'ama banga phoka
phakasa. Mafuta mamosi ma kitoko mandukudulu. **11** Buna
meso mama mamona mbedosolo yi batu bobo beti kundenda;
makutu mama mawa biyoko bi batu bambimbi bantina, bobo beti
kundenda. **12** Batu basonga bela mona mamboti banga diba,
bela yunduka banga sedeli wu Libani; **13** bakunu mu nzo Yave,
bela mona mamboti mu ziphangu zi Nzambi eto; **14** bela buta
mimbutu banza mu bununu buawu bu ngolo; badi kaka banlangu
ayi meza ma nlangu madi yawu. **15** Mu yamikisanga Yave widi
wululama Niandi ditadi diama ayi mambimbi masi ko mu niandi.

93 Yave weti yala, vueti nzitusu, Yave vueti nzitusu ayi
wukivuatisidi zingolo. Nza yidi yikindusu dio ngui; yilendi nikuka
ko. **2** Kundu kiaku ki Kipfumu kikibiekolo tona thama; ngeyo
widi tona mu zithangu zioso. **3** Mimbu mifuemini, a Yave;
mimbu miwakisidi zimbembo ziawu, mimbu miwakikisidi mayo

mawu mankumba. **4** Lulendo viokila dumu ki minlangu minneni
lulendo viokila bobo beti basa mimbi Yave lulendo kadi mu
diyilu. **5** Zinzengolo ziaku zidi zitelama dio ngui. Bunlongo bueti
monisanga kitoko mu nzo aku, a Yave, mu bilumbu bikambulu
tsukulu, a Yave.

94 A Yave, Nzambi wumvutulanga landi. A Nzambi,
wumvutulanga landi; bika wukimonisa! **2** Telama kuaku ngeyo
zuzi di ntoto; bika wuvutudila batu badi luniemo momo bafueni
tambula. **3** Nate thangu mbi batu bambimbi, a Yave? Nate
thangu mbi batu bambimbi bela monanga khini e? **4** Bawu
balembo muangisa mambu ma luniemo. Batu boso bobo beti
vanga mambimbi bafulukidi mu luyanu. **5** Bawu balembo diatidila
batu baku, a Yave, balembo yamisa kiuka kiaku. **6** Balembo
vondi difuola ayi nkebi; balembo vondi bana ba sana. **7** Balembo
tubi: “Yave kakadi mona ayi Nzambi yi Yakobi kakadi matala.”
8 Lukeba beno bakambulu diela luidi va khatitsika batu! Bosi
beno bivungisi thangu mbi luela bela nzayilu e? **9** Niandi wutula
dikutu kalendi wa ko e? Niandi wukubika dieso kalendo mona ko
e? **10** Niandi weti vana makanda thumbudulu makanda kalendi
vana thumbudulu ko e? Niandi ko weti longa mutu kambulu
nzayilu e? **11** Yave zebi mayindu ma mutu; zebi ti mawu madi
kaka maphamba. **12** Lusakumunu kuidi mutu wowo weti vana
thumbudulu, a Yave, mutu wowo weti longila mu Mina miaku.
13 Weti kumvana lusadusu mu bilumbu bi phasi nate dibulu
dinneni diela mana kabu mu diambu di batu bambimbi. **14** Bila
Yave kalendi yekula batu bandi ko kalendi loza kiuka kiandi ko.
15 Tsambusu yela buela ba diaka yisonga ayi baboso bobo
badi mintima milulama bela landakana yawu. **16** Nani wela
kuthelumina va ntuala batu bambimbi e? Nani wela telama mu

diambu diama mu nuanisa bobo bamvanganga mambimbi e? **17**
Enati Yave kasia kuphana lusadusu ko nganu mu thinu nsualu
ndivuandila dio sui mu lufua. **18** Mu thangu ndituba; “kulu kuama
kueka sialumuka”; luzolo luaku, a Yave, lutsimba. **19** Mu thangu
mayindu maba mawombo mu minu; mbombolo aku yinata
khini mu muel'ama. **20** Kundu ki luyalu ki batu bamvanganga
mambimbi kilenda ba kithuadi ayi ngeyo ko e? Kioki kinatanga
khuamusu mu zinzengolo ziandi e? **21** Bankutakananga mu
nuanisa batu basonga ayi zengila mutu kambu bila nkanu wu
lufua. **22** Vayi Yave wuyika suamunu kiama kingolo; ayi Nzambi
ama niandi ditadi dingolo diodi ndieti suamina. **23** Wela kuba
vutudila mu diambu di masumu mawu, ayi wela kuba bunga
mu diambu di mambimbi mawu. Yave, Nzambi eto, wela kuba
bunga.

95 Yizanu, bika tuyimbidila Yave mu khini. Bika tuyamikina
kuidi ditadi di phulusu eto. **2** Bika tuizanu ku ntual'andi mu vana
matondo tunyayisa mu miziki ayi mu minkunga. **3** Bila Yave widi
Nzambi yinneni, ntinu wunneni va yilu zinzambi zioso. **4** Va koko
kuandi muidi vadi phinda zi ntoto zitsongi zi miongo zivuiwulu
kuidi niandi. **5** Mbu wandi bila niandi veka wuvanga wawu ayi
mioko miandi mivanga ntoto wu yuma. **6** Yizanu bika tukikulula
mu buongama, bika tufukamanu va ntuala Yave mvangi eto.
7 Bila niandi Nzambi eto ayi beto tuidi batu bandi keta dikila,
nkangu mamemi mu ku tsi lukebolo luandi. Enati lumbu kiaku
luwilu mbembo andi, **8** lubika kitula mintima mieno ngolo banga
bu luvangila Meliba, banga bu luvangila mu lumbu ki Masa mu
dikanga; **9** Kuna madise beno bathotila ayi batsokila; ka diambu
ko bamona momo ndivanga. **10** Mu makumaya ma mimvu, ndiba
mu nganzi kuidi tsungi yina; ndituba: “badi batu badi mintima

mizimbila ayi basia zaba zinzila ziama ko.” **11** Diawu ndizengila
ndefi ku tsi nganzi ama: “balendi kota ko mu luvundulu luama.”

96 Luyimbidila Yave nkunga wumona. Luyimbidila Yave, ntoto
wumbimba. **2** Luyimbidila Yave, zitisanu dizina diandi; yamikisanu
phulusu andi lumbu ka lumbu. **3** Yolukilanu nkembo andi muidi
makanda mambu mandi matsiminanga muidi batu boso. **4** Bila
Yave widi wunneni ayi lutidi mu zitusu; tsisi kadi va yilu zinzambi
zioso. **5** Bila zinzambi zi makanda zidi bitumba; vayi Yave niandi
wuvanga diyilu. **6** Kiezila ayi nzitusu bidi va ntual'andi zingolo ayi
nkembo bidi mu buangu kiandi ki nlongo. **7** Luvana kuidi Yave, e
mabuta ma makanda; luvana kuidi Yave nkembo ayi ngolo. **8**
Luvana nkembo kuidi Yave wufueni mu dizina diandi. Lunata
dikaba ayi lukota mu ziphangu ziandi. **9** Lubuongimina Yave mu
kiezila ki bunlongo buandi. Tita va ntual'andi, ntoto wumvimba.
10 Tuba muidi makanda: “Yave weti yala.” Nza yidi yikinda dio
ngui; yilendi nikuka ko bila Yave wela sambisa batu mu bufuana.
11 Bika diyilu dimona khini, bika ntoto wuyangalala. Bika mbu
wutula biyoko ayi bibio bidi muna. **12** Bika zitsola zimona khini
ayi bibio bidi muna; buna minti mioso mi nsitu miyimbila mu
diambu di khini. **13** Miela yimbila va ntuala Yave, bila wulembo
yizi, wulembo yizi mu sambisa ntoto. Wela sambisa nza mu
busonga ayi batu mu Kedika kiandi.

97 Yave weti yala, bika ntoto wuyangalala. Bika bisanga biobi
bidi thama bimona nkini. **2** Matuti ayi tombi kinkobo binzungididi.
Busonga ayi bufuana biawu fundasio yi kundu kiandi ki kipfumu.
3 Mbazu yeti kuenda ku ntual'andi ayi yeti zinisa batu bobo beti
kunlenda ku kadika ndambu **4** Zitsiemo ziandi zieti kienzula nza,
ntoto weti mona ayi weti tita. **5** Miongo misiuta banga mafuta
momo beti vinda mu bikundu va ntuala Yave, va ntuala Yave wu

ntoto wumvimba. **6** Diyilu dieti yamikina busonga buandi ayi batu
boso beti mona nkembo andi. **7** Babo bobo bambuongiminanga
zimfikula beti fua tsoni; bobo beti kukiniemisa mu diambu di
bitumba. Lumbuongimina, beno zinzambi zioso. **8** Sioni weti wa
ayi weti mona khini ayi bana ba baketo ba Yuda beti yangalala
mu diambu di zinzengolo ziaku, a Yave. **9** Bila ngeyo Yave, widi
Nzambi yizangama va ntoto wumvimba. Ngeyo widi wuyayusu
ngolo va yilu zinzambi zioso. **10** Bika babo beti zola Yave,
balenda mambimbi. Bila weti keba luzingu lu banlongo bandi.
Niandi wukubakulanga mu mioko mi batu bambimbi. **11** Kiezila
kieti totuka mu diambu di batu basonga ayi khini mu diambu di
bobo badi lulama mu mintima. **12** Bika lumona khini mu Yave,
beno luidi basonga ayi luzitisa dizina diandi di nlongo.

98 Nkunga. Yimbidilanu Yave nkunga wumona bila wuvengi
mambu ma kitoko. Koko kuandi ku lubakala ayi koko kuandi
kunlongo mivengi phulusu mu diambu diandi. **2** Yave wuzabikisa
phulusu andi; ayi wumonisa busonga buandi kuidi makanda. **3**
Wutebukila luzolo luandi moyo ayi kikhuikizi kiandi kuidi nzo
yi Iseli. Zitsukusunu zioso zi ntoto zimona phulusu yi Nzambi
eto. **4** Yamikina mu khini kuidi Yave, ntoto wumvimba; ludila
mu nkunga mi mayangi va kimosi ayi miziki. **5** Lubula miziki
kuidi Yave mu ngitala, mu ngitala ayi mu biyoko bi nyimbidi; **6**
mu zitulumbeta ayi mu biyoko bi phoka yi dimemi, yamikinanu
mu khini va ntuala Yave, ntinu. **7** Bika mbu wuwakikisa biyoko
va kimosi ayi kadika kima kidi muna; bika nza ayi babo bobo
banzingilanga muawu bayamikina. **8** Bika minlangu minneni
mibula mioko miawu. Bika miongo miyimbila va kimosi mu khini;
9 bika bayimbila va ntuala Yave bila wulembo yizi mu diambu di

sambisa ntoto. Niandi wela sambisa nza mu busonga ayi batu
mu bufuana.

99 Yave weti yala, bika makanda matita vuandisidi kundu
kiandi ki kipfumu va khatitsika Bakeluba. Bika ntoto wunikuka. **2**
Yave widi wunneni mu Sioni widi wuyayusu va yilu makanda
moso. **3** Bika bazitisa dizina diaku dinneni ayi ditsisi. Niandi
widi wunlongo. **4** Ntinu widi wu lulendo wunzolanga busonga.
Ngeyo wukindisa mambu mafuana Mu Yakobi, wuvanga momo
madi masonga ayi malulama. **5** Luyayisa Yave, Nzambi eto.
Lubuongama va ntuala buangu kioki keti tetikanga malu mandi.
Niandi widi wunlongo. **6** Moyize ayi Aloni baba va khatitsika
zinganga ziandi zi Nzambi; Samueli wuba va khatitsika bobo
bantelanga dizina diandi, batela Yave ayi niandi wuba vana
mvutu. **7** Niandi wuba yolukila mu dikunzi di dituti. Bawu bakeba
zinzengolo ziandi ayi zithumunu ziosi kaba vana. **8** A Yave,
Nzambi eto, ngeyo wuba vana mvutu. Ngeyo wuba kuidi Iseli,
ngeyo wuba Nzambi yoyi yiba kuba lemvukilanga; ka diambu ko
ngeyo wuba kuba vananga thumbudulu mu mavanga mawu
mambimbi. **9** Yayisanu Yave, Nzambi eto. Lubuongama va ntuala
mongo andi wunlongo bila Yave, Nzambi eto, widi wunlongo.

100 Nkunga wu phutudulu matondo. Yamikinanu mu khini
kuidi Yave, ntoto wumvimba. **2** Lubuongimina Yave mu khini;
yizanu va ntual'andi mu minkunga mi khini. **3** Luzaba ti Yave
niandi Nzambi. Niandi wutuvanga ayi niandi wutuvuidi. Tuidi batu
bandi; nkangu andi, wu mamemi wowo kedi dikila. **4** Kotanu mu
mielo miandi mu phutudulu matondo ayi mu ziphangu ziandi va
kimosi ayi minzitusu. Lumvutudila matondo ayi luzitisa dizina
diandi. **5** Bila Yave widi wumboti ayi luzolo luandi lunzingila mu
zithangu zioso. Ayi kikhuikizi kiandi kidi mu zitsungi zioso.

101 Nkunga Davidi. Ndiela yimbidila luzolo luaku ayi busonga;
Kuidi ngeyo ndiela yimbidila minzitusu. **2** Ndiela lubaka mu
diatila mu luzingu lukambulu tsembolo. Thangu mbi wela kuiza
kuidi minu e? Ndiela diatila mu nzo ama mu ntima wukambulu
tsembolo. **3** Ndilendi tula ko va ntuala meso mama kadi kima
kimosi ko kimbimbi. Ndieti lenda mavanga ma bobo bakambulu
bakuikama malendi kundama ko. **4** Batu badi mintima mi mbimbi
thama bela kuthatukila ndilendi vanga kadi diambu dimosi va
kimosi ayi mambimbi **5** Woso wuntubidila mutu fikimini yandi mu
kinsueki, ndiela ku ntula dio sui. Woso widi meso ma lunangu
ayi widi ntima wu luniemo; ndilendi ku nzingisa kuwombo ko.
6 Meso mama mela ba va mikhuikizi mi tsi muingi bakalanga
yama; woso wundiatila mu kambu tsembolo, wela kutsadila. **7**
Kadi mutu wunsadilanga bukhita lenda vuanda mu nzo ama.
Kadi mutu wuntubanga luvunu lenda telama va meso mama. **8**
Kadika nsuka, ndiela tula dio sui batu boso bambimbi badi va
ntoto; ndiela lalikisa kisadi kioso ki mbimbi mu divula di Yave.

102 Lusambulu lu nkua mabienga weka vonga ayi wulembo
kambi ziphasi ziandi kuidi Yave. Wa lusambulu luama, a Yave,
bika yamikina kuama mu diambu di lusadusu kutula kuidi ngeyo
2 Kadi kutsuekila zizi kiaku thangu ndidi mu phasi, tamba
dikutu diaku kuidi minu; thangu ndikutela, sia nsualu; wuphana
mvutu! **3** Bila bilumbu biama bilembo lalakana banga muisi,
mimvesi miama milembo yokana banga makaba ma ku mbazu.
4 Ntim'ama wukosikini ayi wuyumini banga biti; ndizimbikini dia
bidia biama. **5** Mu diambu di kunga kuama nkanda nitu kaka ayi
mimvesi misiala. **6** Ndidi banga kimfutu kidi mu dikanga; banga
kimfutu va khatitsika bibuangu bikambulu batu; **7** Ndilembo
leki nkielo, ndieka banga nuni yidi yawu veka ku yilu nzo. **8**

Mu lumbu kimvimba, bambeni ziama zilembo mfingi; bobo
bamekumfuemina, balembo sadila dizina diama banga tsingulu.
9 Bila ndilembo dia dibombi banga bidia ayi ndisobikisidi ndiunu
ama ayi matsuela **10** mu diambu di miangu miaku minneni bila
ngeyo wunzangula ngolo ayi wundozidi va lutengo. **11** Bilumbu
biama bidi banga kitsusula ki masika ndime yuma banga biti. **12**
Vayi ngeyo, a Yave, wuvuanda va kundu ki kitinu mu zithangu
zioso; tsangu aku yilembo zingila mu tsungi ka tsungi. **13** Ngeyo
wela telama, wela monina Sioni kiadi. Bila yawu yoyi thangu
yimonisa nlemvo kuidi niandi; thangu yoyi wukubika yfueni. **14**
Bila bisadi biaku binzolanga matadi mandi, ayi bieti mona kiadi
mbungi-mbungi andi yela kubanata mu tezo kimona kiadi. **15**
Makanda mela kinzika dizina di Yave; mintinu mioso mi ntoto
miela kinzika nkembo aku. **16** Bila Yave wela buela tunga diaka
Sioni ayi wela monika mu nkembo andi. **17** Wela vana mvutu mu
lusambulu lu batu basukama, kalendi lenza maniongo mawu ko.
18 Bika mambu mama masonama mu diambu di tsungi yinkuiza
muingi batu bobo kabavangimini ko babaka buzitisila Yave. **19**
Yave wutala ku tsi tona ku buangu kiandi kinlongo kidi ku yilu
tona ku diyilu niandi wuntala ntoto, **20** mu diambu di wa kunga
ku batu badi mu nloko; ayi mu diambu di kula bobo bazengolo
nkanu wu lufua; **21** buna dizina di Yave diela yolukulu mu Sioni
ayi minzitusu miandi mu Yelusalemi **22** mu thangu batu bela
kutangana va kimosi ayi bipfumu mu diambu di buongimina Yave.
23 Mu luzingu luama, wumanisa zingolo ziama; wukufika bilumbu
biama. **24** Buna ndituba: “kadi kumbotula, a Nzambi ama, va
khatitsika yi bilumbu biama; mimvu miaku miela zingilanga mu
tsungi ka tsungi. **25** Va thonono, ngeyo wutula zifondasio zi ntoto
ayi diyilu didi kisalu ki mioko miaku. **26** Biela biva vayi ngeyo

wela zinganga, bibioso biela mana vembudila banga nledi, ngeyo
wela bibalula banga kikhutu ayi biawu biela vengumunu. **27** Vayi
ngeyo wubalukanga ko, ayi mimvu miaku milendi suka ko. **28**
Bana ba bisadi biaku bela zingilanga va meso maku minkuna
miawu miela ba mitelama dio ngui va ntual'aku.”

103 Nkunga Davidi. Zitisa Yave, a muel'ama; bibioso bidi mu
minu bizitisa dizina diandi dinlongo. **2** Zitisa Yave, a muel'ama,
ayi kadi zimbakana mamboti mandi moso kavanga. **3** Niandi weti
lemvukila masumu maku moso ayi weti belusa minsongo miaku
bioso. **4** Niandi weti kula luzingu luaku mu dibulu; ayi niandi weti
kuvuika luzolo ayi kiadi. **5** Niandi weti yukutisa zitsatu ziaku mu
bima bimboti muingi bumuana buaku bukituka diaka bumona
banga buididi bu mbemba. **6** Yave wumvanganga busonga ayi
bufuana mu diambu di batu boso beti yamusu. **7** Wuzabikisa
zinzila ziandi kuidi Moyize mavanga mandi kuidi batu ba Iseli. **8**
Yave widi nkua kiadi ayi nkua nlemvo; kavika fuemanga ko,
fulukidi mu luzolo. **9** Niandi kafundanga ko mu zithangu zioso
ayi kalundanga ko nganzi andi mu zithangu zioso. **10** Katu
vangilanga ko boso buididi masumu meto, katuvananga ko
thumbudulu boso buididi mambimbi meto. **11** Bila boso diyilu didi
dizangama va yilu ntoto; buawu bobo luzolo luandi luidi lunneni
kuidi bobo beti kunkinzikanga. **12** Boso esite katatukididi ayi
wesite, buawu bobo katutatudila zinzimbala zieto. **13** Banga dise
bu kamoninga bana bandi kiadi, buawu bobo Yave kamoninga
kiadi bobo beti kunkinzika. **14** Bila zebi buevi tuvangulu weti
tebuka moyo ti tuidi mbungi-mbungi. **15** Bila kuidi mutu, bilumbu
biandi bidi banga biti; weti mona mamboti banga biteka bi tsola.
16 Phemo yawu viokila va bidi, buna bisiedi ko ayi buangu
kibibedi kikadi buela kubitebukila moyo. **17** Vayi mu kadika

thangu ayi mu zithangu zioso luzolo lu Yave luidi kuidi bobo beti
kunkinzika ayi busonga buandi kuidi bana ba bana bawu; **18**
kuidi bobo beti keba Nguizani andi ayi kuidi bobo bantebukilanga
tumukina minsiku miandi. **19** Yave wutula kundu kiandi ki kipfumu
ku diyilu ayi kipfumu kiandi kinyadila bima bioso. **20** Luzitisa Yave
beno zimbasi ziandi; beno makesa lueti vanga zithumunu ziandi,
lueti tumukina mambu mandi. **21** Luzitisa Yave beno minkangu
mi masodi mandi ma diyilu; beno bisadi biandi lueti vanganga
luzolo luandi. **22** Luzitisa Yave beno mavanga mandi moso, mu
bibuangu bioso biobi keti yadila. Zitisa Yave, a muel'ama.

104 Zitisa Yave, a muel'ama. A Yave, Nzambi ama, ngeyo
widi wunneni ngolo. Ngeyo vueti kiezila ayi nzitusu. **2** Niandi
wukifukidi muinda banga nledi; weti yalumuna diyilu banga nzo yi
ngoto, **3** ayi wutunga makunzi ma bivinga biandi bizangama va
minlangu miawu. Niandi weti kitula matuti ditoma diandi di sengo
ayi weti diatila mu mavavi ma phemo. **4** Wunkitulanga phemo
bamvuala bandi, minlaki mi mbazu bisadi biandi. **5** Wuvuandisa
ntoto va zifondasio ziandi; wulendi nikuka ko kadi fifioti. **6**
Ngeyo wufukidila wawu mu thipula banga ngeyo wumfukididi
nledi, Minlangu mitelama nate ku mbata miongo. **7** Vayi bu
wutema, minlangu mitina, mu biyoko bi dumu kiaku, miawu
mitina. **8** Mikumbila va mbata miongo, mibua nate mu mindimba
ku buangu kioki wukubikila miawu. **9** Ngeyo wumitudila zindilu
ziozi ka milendi sabuka ko; milendi buela diamisa ntoto ko. **10**
Niandi wukubika zitho zi minlangu mu zikhola zinkumbanga va
khatitsika miongo. **11** Zilembo vani nlangu kuidi bibulu bioso
bi tsola, ziphunda zi nsitu zimanisinanga phuil'awu. **12** Zinuni
zi yilu zintunganga dianla mu yenda minlangu, zieti yimbila va
khatitsika matafi. **13** Wulembo lembila miongo tona ku bivinga

biandi bizangama; ntoto wuyukutidi mu mbutu wu kisalu kiandi.
14 Niandi weti menisa biti mu diambu di bibulu, ayi bikunusu
mu diambu di batu bakuna, ayi totulanga bidia mu ntoto: **15**
vinu kieti yangidika ntima wu mutu, mafuta meta kienzula zizi
kiandi ayi dipha dieti kindisa ntim'andi. **16** Minti mi Yave midi
milembolo bumboti; minti mi sedeli mi tsi Libani miomi kakuna.
17 Muawu zinuni zieti tungila zindiala ziawu; nuni beti tedila
ngongo yitungila nzo andi mu minti mimbutanga zimbala zi
phutu. **18** Miongo mi nangama mivuiwulu kuidi zikhombo zi
nsitu; zithadi zidi suamunu mu diambu di bibulu bieti tedolo
damani. **19** Ngondi yeti vasa zitsungi, ayi thangu zebi thangu
mbi kafueti diamina. **20** Ngeyo weti nata tombi, buisi bueti yila
ayi buna bibulu bioso bi nsitu bilembo diengila-diengila. **21**
Zikhosi zillembo kungi mu diambu di biobi zifueti buila ayi zieti
tomba bidia biawu kuidi Nzambi. **22** Thangu yawu totuka, buna
zivengumukini; zivutukidi ayi zilekidi mu minsuku miawu. **23**
Buna mutu weti kuenda ku kisalu kiandi, ku kisalu kiandi nate
buisi bu nyila. **24** Phila bisalu biaku bididi woka, a Yave; mu
nduenga wuvangila bibioso ntoto wufulukidi mu bivangu biaku.
25 Vadi mbu wumosi, wunneni ayi wuyalumuka; muwedi bivangu
ka bilendi baka bu tangulu ko; bima bimoyo bifioti ayi binneni. **26**
Muawu mu nkuendilanga ayi vutukilanga masuwa; ayi Leviatani,
bulu kioki wuvanga, muawu kieti sakinina. **27** Bibioso bikutalanga
muingi wuba vananga bidia biawu mu thangu yifuana. **28** Thangu
weti kubivana bidia, bieti bonga biawu; ngeyo zibula koko kuaku,
bieti yukuta mu bima bimboti. **29** Ngeyo sueka zizi kiaku, buna
bieka mona tsisi. Ngeyo biziona vumunu kiawu, buna bieti fua ayi
bieti vutuka mu mbungi-mbungi. **30** Ngeyo fidisa vumunu kiaku,
buna bivangimini ayi ngeyo weti kitula diaka zizi ki ntoto kimona.

31 Bika Nkembo wu Nzambi wuzingila mu zithangu zioso; bika
Yave kayangalala mu bisalu biandi! **32** Niandi wuntalanga ku
ntoto, ayi ntoto wulembo titi. Niandi wulembo simba miongo ayi
milembo totula muisi. **33** Ndiela yimbidilanga Yave mu luzingu
luama loso. Ndiela yimbidilanga Nzambi ama minzitusu thangu
yoso yi luzingu luama. **34** Bika mambu mama ndinyindula
mammonisa khini banga phila ndilembo muena khini mu Yave.
35 Vayi bika bankua masumu balalukusu va ntoto, ayi bika batu
bambimbi babika buela monika! Zitisa Yave, a muel'ama! Bika
Yave kazitusu!

105 Luvutudila Yave matondo, lutela dizina diandi! Luzabikisa
momo kavanga muidi makanda. **2** Lunyimbidila; lunyimbidila
minzitusu. Luyolukila mavanga mandi moso matsiminanga. **3**
Nkembo kuidi dizina diandi dinlongo; Bika mintima mi bobo
bantombanga Yave mimona khini. **4** Talanu kuidi Yave ayi kuidi
zingolo ziandi; Tombanganu mu zithangu zioso zizi kiandi. **5**
Lutebukilanga moyo matsiminanga momo kavanga; bikumu
biandi ayi zinzengolo ziozi kayamikisa; **6** beno nkuna Abalahami,
kisadi kiandi, beno bana ba Yakobi, batu bandi kasobula! **7** Yave
niandi Nzambi eto; zinzengolo ziandi zidi va ntoto wumvimba. **8**
Wuntebukilanga moyo nguizani andi mu zithangu zioso, mambu
momo katumina mu mili di zitsungi. **9** Nguizani yoyi yi kawizana
ayi Abalahami; ndefi yoyi kadila Izaki. **10** Wukindisa yawu kuidi
Yakobi banga nzengolo; kuidi Iseli banga nguizani mu zithangu
zioso; **11** “Kuidi ngeyo ndiela vana ntoto wu Kana banga kuku ki
kiuka kioki wela tambula.” **12** Buna bakidi thalu yi fioti kaka,
bafioti kuandi, banzenza mu tsi beni; **13** vayi baba kuenda
diengilanga mu makanda-makanda tona mu kipfumu kimosi nate
ku kipfumu kinkaka. **14** Kasia vana ko minsua kuidi kadi mutu

wumosi mu kuba yamisa mu diambu diawu wutemina mintinu.
15 “Kadi simba batu bama bobo ndivinda mafuta; kadi vangila
mimbikuidi miama mambu mambimbi.” **16** Wutumisa kanda
kingolo va ntoto ayi wubunga bidia biawu bioso balunda. **17** Buna
wufidisa mutu wumosi ku ntual'awu: Zozefi wutekoso banga
mvika. **18** Bakanga malu mandi mu zisieni; batula dinga diandi
mu bisengo **19** nate mambu makatuba mavioka; nate mambu
ma Yave mamonisa ti makiedika katuba. **20** Ntinu wufidisa
ayi bannianguna; nyadi wu batu wunyekula mu kiphuanza.
21 Wumbieka pfumu mu nzo andi nyadi wu bima bioso biobi
kavua, **22** mu longa bana ba mintinu boso bu kazodidi ayi
vana nduenga kuidi bakulutu bandi. **23** Buna Iseli wukota ku
Ezipite; Yakobi wuzingila banga nzenza mu tsi yi Hami. **24** Yave
wuvanga ti batu bandi babutuka kuwombo ayi wuba kitula batu
bawombo viokila bobo baba lenda; **25** bobo kabalula mintima
mu lenda batu bandi, mu kuendila bisadi biandi manenga. **26**
Wufidisa Moyize, kisadi kiandi, ayi Aloni mutu wowo kasobula.
27 Bavanga bidimbu biandi va khatitsik'awu, matsiminanga mandi
mu tsi Hami. **28** Wufidisa tombi ayi wutula tombi mu ntoto bila
basia tinguna ko mambu mandi e? **29** Wukitula minlangu miawu
menga; wumana sikisa vonda zimbizi ziawu. **30** Mintoto miawu
miwala bisioto; biobi bikota nate mu bivinga bi minyadi miawu.
31 Wutuba ayi kuyiza zinzinzi ziba mitsa ayi zingungu mu tsi awu
yoso. **32** Niandi wubalula mvula mu mvula yi matadi nzazi mu
ntoto wumvimba. **33** Wumana buisa minti miawu mi vinu ayi
minti miawu mi figi, ayi kelula minti mi tsi awu. **34** Wutuba ayi
makhoko mayiza; binzienzi bikambulu thalu. **35** Bidia kadika
kunusu kinlangu mu tsi awu; bidia mimbutu mi ntoto awu. **36**
Buna wumana vonda bana boso batheti mu tsi awu, mimbutu

mioso mitheti mi zingolo ziawu. **37** Wutotula Iseli va kimosi ayi
mfuna wu palata ayi nolo; ayi kusia monika ko mutu wumemata
mu zimvila ziawu. **38** Ezipite yimona khini bubayenda bila tsisi
yi Iseli yiba buila. **39** Wuyalumuna matuti mu diambu di kuba
fuka ayi mbazu mu kuba kienzula va builu. **40** Balomba ayi
wuba fidisila zinuni ayi wuba yukutisa mu mapha ma diyilu. **41**
Wuzibula ditadi ayi nlangu wutotuka; banga nlangu wunneni
wukumba mu dikanga. **42** Bila wutebukila moyo tsil'andi yinlongo
yoyi kavana kuidi Abalahami, kisadi kiandi. **43** Wutotudila batu
bandi mu khini batu bandi bobo kasobula mu biyoko bi mayangi.
44 Wuba vana mintoto mi makanda, ayi batambula kiuka kisala
batu bankaka. **45** Muingi balunda minsiku miandi ayi bakinzika
Mina miandi. Luzitisa Yave.

106 Luzitisa Yave, luvutudila Yave matondo bila widi wumboti,
luzolo luandi lunzingila mu zithangu zioso. **2** Nani wulenda
yamikisa mavanga ma lulendo ma Yave? Voti samuna nzitusu
andi woso e? **3** Lusakumunu kuidi bobo basimbididi busonga;
bobo beti vanga mambu ma lulama mu zithangu zioso. **4**
Wuthebukila moyo, a Yave, mu thangu wumvangila batu baku
mamboti wiza wutsadisa mu thangu wela kubavukisa, **5** muingi
ndibaka bu muena khini mu mamboti ma batu baku bobo
wusobula; muingi ndibaka bukabudila khini ayi batu baku; ayi
muingi ndifubakana va kimosi ayi kiuka kiaku mu kuvananga
nzitusu. **6** Tuvola masumu banga buvodila madise meto; beto
tuvanga mambimbi ayi mavanga mambimbi. **7** Thangu madise
meto baba ku Ezipite, basia ba ko kadi mayindu mu bikumu
biaku; basia tebukila ko moyo woka ku mamboti maku vayi
baba bankua matingu va ndambu mbu, va ndambu mbu wu
mbuaki. **8** Vayi wuba vukisa mu diambu di nkembo wu dizina

diandi mu monisa lulendo luandi. **9** Wutemina mbu wu mbuaki,
buna wawu wuyuma; wuba diatisa mu dibulu dinneni banga
mu dikanga. **10** Wuba vukisa mu koko ku mutu wowo wu
balenda; wuba kula mu koko ku bambeni. **11** Minlangu midiamisa
bambeni ziawu; kadi wumosi kasia siala wumoyo ko. **12** Buna
bawilukila zitsila ziandi ayi bayimbila minzitusu miandi. **13** Vayi
mu nsualu bavika zimbakana momo kavanga, ayi basia tadidila
zindongi ziandi ko. **14** Mu dikanga, bakiyekula mu zinzinunu
ziawu; va buangu kikambulu batu, batota Nzambi. **15** Buna
wuba vana biobi balomba; ayi wubafidisila ziphasi. **16** Bavangila
Moyize kiphala ayi Aloni ku ka, mutu wowo Yave kabieka
nlongo. **17** Ntoto wuzibuka ayi wumina Datani; ayi wufuka
dikabu di batu ba Abilami **18** Mbazu yilema va khatitsika batu
baba kubakuka, nlaki wu mbazu wuzinisa batu bambimbi. **19**
Ku Holebi, bavanga muana ngombi; ayi babuongimina tumba
kivangulu mu suitisa sengo. **20** Baviakisa nkembo awu mu
mfikula yi ngombi yeti dia biti **21** Bazimbakana Nzambi, mutu
wubavukisa, mutu wuvanga mambu manneni mu Ezipite, **22**
bikumu mu tsi Hami ayi mambu ma tsisi va ndambu mbu wu
mbuaki. **23** Buna wutuba ti wukana ku babunga; enati kambu
Moyize, mutu andi wukasobula, wutelama mu diambu di kuba
sambildila va ntual'andi mu diambu di kakidila miangu miandi
mi ngolo muingi kabika ku babunga. **24** Buna balenza tsi yi
makhini, basia wilukila ko tsil'andi. **25** Baniunguta mu zinzo
ziawu zi ngoto; ayi basia tumukina ko Yave. **26** Buna wuvumuna
koko kuandi mu leva ndefi mu diambu diawu ti wela kuba
buisa mu dikanga; **27** ti wela buisa nkun'awu va khatitsika
makanda; ayi wela kuba sasikisa mu yenda ntoto. **28** Bakiyekula
bawu veka kuidi Bali-Pewoli ayi badia makaba matambuku kuidi

zinzambi zikambulu moyo. **29** Basoka Yave muingi kafuema mu
diambu di mavanga mawu mambimbi, ayi nsongo wutotuka va
khatitsik'awu. **30** Buna Pineyasi wutelama ayi wuvuata nsamu;
buna nsongo wutumbu manisa. **31** Buna bantangila diawu banga
busonga mu zitsungi zinkuiza zikambulu tsukulu. **32** Ku minlangu
mi Meliba, bafuemisa Yave; buna ziphasi zibuila Moyize mu
diambu diawu. **33** Bila batinguna Pheve yi Nzambi ayi mambu
makambulu fuana matotukila mu bididi bi Moyize. **34** Basi bunga
ko batu boso bubela lutumunu lu Yave. **35** Vayi bafubakana
ayi makanda mankaka ayi balonguka kikhulu ki makanda beni.
36 Babuongimina bitumba biawu, biawu bikituka ntambu kuidi
bawu. **37** Batambika bana bawu bababakala ayi babaketo kuidi
ziphevi zimbimbi. **38** Batengula menga ma batu bakambulu
zaba diambu; menga ma bana bawu bababakala ayi babaketo
mawu batambika kuidi bitumba bi Kana. Buna ntoto wusumuka
mu diambu di menga mawu. **39** Bakisumuna bawu veka mu
momo bavanga, mu mavanga mawu, ba ta kitsuza bawu veka.
40 Muaki Yave wufuemina batu bandi ayi wukakumukina kiuka
kiandi. **41** Wuba yekula kuidi makanda ayi bobo baba lenda
babayadila. **42** Bambeni bawu ziba yamisa ayi batulu ku tsi
lulendo luawu. **43** Zikhumbu ziwombo kaba kudila vayi baba
kaka bankua matingu ayi bakibivisa mu masumu mawu. **44** Vayi
wubela ziphasi ziawu mayindu thangu kawa yamikina kuawu. **45**
Mu bila kiawu, wutebukila nguizani andi moyo; ayi mu luzolo
luandi lunneni wubalula lukanu. **46** Niandi wuvanga ti bamueno
kiadi kuidi bobo baba nata mu kivika. **47** Wutuvukisa, a Yave,
Nzambi eto; ayi wutukutikisa tona ku makanda muingi tubaka
buvutudila dizina diaku dinlongo matondo ayi nkembo mu nzitusu

aku. **48** Yave kazitusu, Nzambi yi Iseli! Mu zithangu zioso ayi mu
mvu ka mvu. Bika batu boso batuba: “Amen.” Luzitisa Yave.

107 Luvutudila Yave matondo bila niandi widi wumboti; Luzolo
luandi lunzingila mu zithangu zioso. **2** Bika bobo bakulu kuidi
Yave batuba buawu; bobo kakula mu koko ku batu bobo
babalenda, **3** bobo kakutikisa tona ku mintoto, tona ku esite
ayi ku wesite; tona ku node ayi ku sude. **4** Bankaka baba
diengilanga mu dikanga, buangu bikambulu batu; basia baka
ko nzila yikotila mu divula diodi balenda vuandila. **5** Bamona
nzala ayi phuila; ayi luzingu luawu luba nduka mu suka. **6** Buna
bayamikina kuidi Yave mu ziphasi ziawu ayi niandi wuba kula
mu kiadi kiawu. **7** Niandi wuba diatisa mu nzila yisonga mu
diambu di kuenda ku divula diodi balenda baka bu vuandila. **8**
Bika bavutudila Yave matondo mu diambu di luzolo luandi lu
ngolo ayi mu diambu di mavanga mandi matsiminanga momo
kavangila batu. **9** Bila wumanisa phuila ayi wuyukutisa mutu
wuba nzala mu bima bi mboti. **10** Bankaka baba vuandanga mu
tombi ayi ku tsi tombi ki nkobo; baba bakangama mu ziphasi
zisieni zi sengo. **11** Bila batinguna mambu ma Nzambi, ayi
balenza zindongi zi Nzambi Yizangama. **12** Diawu kaba yekudila
ku tsi kisalu ki ngolo; babumina thutu ayi kuisi ba ko kadi mutu
mu ku basadisa. **13** Buna bayamikina kuidi Yave mu ziphasi
ziawu ayi niandi wuba vukisa mu kiadi kiawu. **14** Wuba totula mu
tombi ayi ku tsi tombi ki nkobo ayi wukelula zisieni ziawu. **15** Bika
bavutudila Yave matondo mu diambu di luzolo luandi lu ngolo ayi
mu diambu di mavanga mandi matsiminanga momo kavangila
batu **16** Bila wutiolumuna mielo mi palata ayi wukesumuna
bisengo binzibukulungu mielo. **17** Bankaka bakituka bivungisi
mu zinzila ziawu zi matingu ayi ziphasi mu diambu di mambimbi

mawu. **18** Bakakumukina bidia bioso ayi bafikama mielo mi lufua.
19 Buna bayamikina kuidi Yave mu ziphasi ziawu ayi niandi
wuba vukisa mu kiadi kiawu. **20** Wufidisa mambu mandi ayi
wuba belusa, wuba kula mu tsi bafua. **21** Bika bavutudila Yave
matondo mu diambu di luzolo luandi lu ngolo ayi mu diambu di
mavanga mandi matsiminanga momo kavangila batu. **22** Bika
batambika makaba ma phutudulu matondo ayi bayolukila bisalu
biandi mu minkunga mi khini. **23** Bankaka bayendila va mbu
mu masuwa, baba minkiti mu minlangu minneni, **24** bamona
bisalu bi Yave, mavanga mandi matsiminanga va ngingi nlangu.
25 Bila wuyoluka ayi wutotula vuka kingolo, kioki kivumuna
mayo. **26** Bakuma ku yilu ayi bakuluka ti kuna tsi; mu mabienga
mawu, bukhafi buawu buzimbala. **27** Balembo balumuka ayi
bulangana mu diata banga batu bakololo malavu diela diawu
dimanisa. **28** Buna bayamikina kuidi Yave mu ziphasi ziawu
ayi niandi wuba vukisa mu kiadi kiawu. **29** Wudigimisa vuka
kingolo mu manuinguta, mayo ma mbu madingalala. **30** Bamona
khini thangu ndembama yivutuka ayi Yave wuba nata ku disimu
dibazola kuenda. **31** Bika bavutudila Yave matondo mu diambu
di luzolo luandi lu ngolo ayi mu diambu di mavanga mandi
matsiminanga momo kavangila batu. **32** Bika banyayisa mu
lukutukunu lu batu ayi bika banzitisa mu dikabu di bakulutu. **33**
Wukitula minlangu minneni makanga ayi zitho zinkumba mintoto
mi yuma; **34** ayi ntoto widi mbozi mu ntoto widi tsalu mu diambu
di mambimbi ma bobo bazingila muna. **35** Wukitula dikanga mu
bibuindi bi nlangu ayi ntoto wuyuma mu zitho zinkumba; **36** Kuna
kanata nzala muingi yizingila ayi batunga divula diodi balenda
vuanda; **37** Bakuna zitsola ayi zindima zi vinu ziozi zieti buta
mimbutu mimbozi. **38** Wuba sakumuna ayi thalu awu yiwombo yi

buelama ayi kasia tala ko ti bibulu biawu bidekuka. **39** Buna
thalu awu yidekuka ayi bafua tsoni mu diambu di khuamusu,
mabienga ayi maniongo. **40** Niandi wulembo lenzi batu banneni,
wulembo badiengisa mu dikanga mu kambulu nzila. **41** Vayi
weti totula nsukami mu ziphasi ziandi ayi weti wokisa makanda
mawu banga minkangu mi mamemi. **42** Batu balulama mu
mintima balembo moni ayi balembo yangalala vayi batu boso
bambimbi bazibikidi miunu miawu. **43** Woso mutu widi nduenga
bika kakeba mambu mama ayi kasudika luzolo lunneni lu Yave.

108 Nkunga Davidi. Ntim'ama widi wukinda, a Nzambi. Ndiela
yimbila ayi ndiela bula miziki mu muel'ama woso. **2** Kotukanu
beno ngitala ayi Lila; ndiela kotula khiesa buisa. **3** Ndiela kuzitisa,
a Yave, va khatitsika makanda, ndiela kuyimbidila va khatitsika
batu **4** Bila luzolo luaku luidi lunneni, luidi luzangama viokila
diyilu kikhuikizi kiaku kieti tula nate ku matuti. **5** Yayusu kuaku,
a Nzambi, ku yilu diyilu ayi bika nkembo aku wuba va ntoto
wumvimba; **6** Wutuvukisa ayi wutusadisa mu koko kuaku ku
lubakala muingi bobo weti zola bakulu. **7** Nzambi wutuba tona ku
buangu kiandi kinlongo: “mu ndungunu, ndiela vasa Sikemi ayi
ndiela teza ndimba wu Sikoti. **8** Minu phuidi Galadi, minu phuidi
Manase; Efalayimi wawu nkaku wu ntu ama Yuda nkaw'ama wu
kipfumu. **9** Mowabi diawu dibola diodi ndieti yobidila. Va yilu
Edomi ndiloza zisandale ziama, ndiela yamikina mu diambu
di ndungunu ama mu basi Filisiti.” **10** Nani wela kundata ku
divula dikindusu ngolo e? Nani wela kuthuadisa ku Edomi e?
11 Keti ngeyo, a Nzambi, ngeyo wutuloza, ngeyo wunkambu
buela totukanga ayi minkangu mi masodi meto e? **12** Wutuvana
lusadusu va ntuala mbeni bila lusadusu lu mutu luidi lu phamba.

13 Va kimosi ayi Nzambi, tuela tunga ayi wela kosikisa bambeni
zieto.

109 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi. A Nzambi, mutu
wowo ndieti zitisa bika dingalala. **2** Bila batu bambimbi ayi batu
bansadilanga bukhita bazibudi miunu miawu mu diambu diama.
Balembo tubi mu diambu diama mu ludimi lu luvunu. **3** Mu
mambu ma kikhenene, banzungididi ayi balembo nduanisa mu
kambu bila. **4** Mu kikundi kiama, balembo mfundi vayi minu
ndidi mutu wu lusambulu. **5** Baphutudidi mambimbi mu mamboti
ayi bandendidi mu diambu di kikundi kiama. **6** Sobula mutu
wumbimbi mu diambu kakba mbeni andi; bika mfundi katelama
va koko kuandi ku lubakala. **7** Mu thangu kela samba, bika kaba
monika mu nzimbala ayi bika lusambulu luandi lumbedisa. **8**
Bika bilumbu biandi bikituka bifioti. Bika mutu wunkaka kabonga
buangu kiandi ki kintuadisi. **9** Bika bana bandi baba bana basana;
ayi nketo andi difuola. **10** Bika bana bandi baba mindiengidi
mikuenda lombingi; bika baba kuka mu zinzo ziawu zitiolumuka.
11 Bika mutu wowo weti devisa kabonga bima bioso biobi kavuidi;
bika banzenza baziona mu kingolo mimbutu mi kisalu kiandi. **12**
Bika kubika ba mutu wulenda kumvangila mamboti voti monina
bana bandi basana kiadi. **13** Bika nkun'andi wulalakana; mazina
mawu makubulu mu tsungi yinkuiza. **14** Bika mambimbi ma
bakulu bandi matebukulungu moyo va ntuala Yave, bika disumu
di ngudi andi dibika kubulu. **15** Bika masumu mawu mazingila
mu zithangu zioso va ntuala Yave muingi kalalikisa thebukulu
awu moyo va ntoto. **16** Bila kalendi yindula mu vanga mamboti
ko, vayi wuyamisa nsukami nate ku lufua; ayi nkua kiadi ayi mutu
wuba ntima wukosakana. **17** Niandi wuzola singa; bika yimbuila,
kamonanga khini ko mu lusakumunu bika luawu luba thama

ayi niandi **18** Wuvuata tsingulu banga nledi andi; yawu yikota
mu khati nitu andi banga nlangu, mu mimvesi miandi banga
mafuta. **19** Bika yawu yikituka banga yunga kioki kakukifukila;
banga nsinga luketo wowo keti vuata mu zithangu zioso. **20**
Bika buawu bobo bubela mfutu wu Yave kuidi mimfundi miama;
kuidi bobo bantubanga mambu mambimbi mu diambu diama. **21**
Vayi ngeyo Yave, mutu wumvanganga mawu zodidi, wuphangila
mamboti mu diambu di dizina diaku; ka diambu ko mamboti ma
luzolo luaku madi, bika wukhula. **22** Ndidi nkua kiadi ayi nsukami
ayi ntim'ama widi wuluala mu minu. **23** Ndieka lalakana banga
kitsusula va masika; bakhukidi banga makhoko. **24** Makuma
mama malembo bulangama mu kukifuisanga nzala mu diambu
di lusambulu; nitu ama yidi yifioti ayi yikonda. **25** Minu ndieka
diambu di mvuezolo kuidi mimfundi miama; bawu kumbona,
balembo nikuna mintu miawu. **26** Wutsadisa, a Yave, Nzambi
ama; wuphukisa boso buididi luzolo luaku. **27** Bika bazaba ti
koko kuaku; ti ngeyo Yave wuvanga buawu. **28** Bawu balembo
singi vayi ngeyo wela sakumuna. Bu batelimini mu diambu di
nuanisa, bela fua tsoni vayi kisadi kiaku kiela mona khini. **29**
Mimfundi miama milendi vuata nzitusu ko ayi miela fukudulu
tsoni banga yunga. **30** Mu munu ama, ndiela yayisa ngolo Yave;
Mu nkangu wunneni wu batu, ndiela kunzitisa. **31** Bila niandi
wuntelamanga va koko ku lubakala lu nsukami mu diambu
di vukisa luzingu luandi mu mioko mi bobo bakunzengilanga
nkanu.

110 Nkunga Davidi. Yave wutuba kuidi Pfumu ama: “Vuanda
va koko kuama ku lubakala nate ndikitula bambeni ziaku kima
kioki beti tetika malu mu diambu di malu maku.” **2** Yave wela
nonuna nkawa aku wu lulendo wu kipfumu tona ku Sioni; wela

yadila va khatitsika bambeni ziaku. **3** Minkangu miaku mi masodi
miela ba luzolo lumboti; mu lumbu kiaku ki mvita bavuata nzitusu
wunlongo tona mu khiesa buisi wela tambula bimi bi bumuana
buaku. **4** Yave wuzenga ndefi, kalendi viakisa mayindu mandi
ko: “ngeyo widi nganga Nzambi mu zithangu zioso mu ntanda
wu Meleshisedeki.” **5** Yave widi va koko kuaku ku lubakala; wela
kosikisa mintinu mu lumbu ki miangu miandi mi ngolo. **6** Wela
sambisa makanda, kupikisa bafua Niandi wela kosikisa minyadi
va ntoto wumvimba. **7** Niandi wela nua nlangu wu mvuila mu
ndambu nzila, diawu kela vumbudila ngolo ntu andi.

111 Luzitisa Yave! Ndiela yayisa Yave mu ntim'ama wumvimba,
mu dikabu di batu balulama ayi mu lukutukunu lu batu. **2**
Mavanga ma Yave madi manneni, meti yindulu kuidi bobo beti
kumazola. **3** Mavanga mandi madi ma nkembo ayi ma nzitusu
ayi busonga buandi bunzingilanga mu zithangu zioso. **4** Niandi
wuvanga ti matsiminanga mandi matebukulukungu moyo. Yave
widi nkua nlemvo ayi nkua kiadi. **5** Niandi weti vana bidia
kuidi bobo beti kunkinzika; wuntebukilanga moyo Nguizani andi
mu zithangu zioso. **6** Wumonisa batu bandi lulendo lu bisalu
biandi; bu kaba vana mintoto mi makanda mankaka. **7** Bisalu bi
mioko miandi bidi kikhuikizi ayi busonga; minsiku miandi mioso
mifueni mu tudulu diana, **8** mikindusu mu zithangu zioso ayi mu
kadika mvu; mivangulu mu kikhuikizi ayi mu bufuana. **9** Niandi
wuvana khudulu kuidi batu bandi; niandi wutumina nguizani
andi mu zithangu zioso. Dizina diandi didi dinlongo ayi tsisi
didi. **10** Kinzika Yave yawu thonono yi nduenga, Babo bobo beti
landakana minsiku miandi babeki diela dimboti. Niandi vuidi
nzitusu mu zithangu zioso.

112 Luzitisa Yave! Lusakumunu kuidi mutu wowo weti kinzika
Yave; wowo weti mona khini mu zithumunu ziandi. **2** Bana
bandi bela ba lulendo va ntoto; Tsungi yi batu balulama yela
sakumunu. **3** Bima biwombo ayi kimvuama bidi mu nzo andi
ayi busonga buandi bunzingilanga mu zithangu zioso. **4** Ka
diambu ko mu tombi, kiezila kieti kienzuka mu diambu di batu
balulama mu mintima; mu diambu di nkua nlemvo ayi nkua kiadi
ayi mutu wusonga. **5** Mamboti mela kuiza kuidi mutu wowo
wunkabulanga mu luzolo ayi wundevisanga mu kambu kuiku; ayi
wundiatisanga bisalu biandi mu busonga. **6** Bukiedika kalendi
nikuka ko; mutu wusonga wela tebukulungu moyo mu zithangu
zioso. **7** Kalendi mona zitsangu zimbimbi tsisi ko. Ntim'andi
widi wukinda, wuntulanga diana mu Yave. **8** Ntim'andi widi mu
luvovomo, kalendi mona tsisi ko ku tsuka wela nunga mu tala
batu bobo beti kunlenda. **9** Wunkabulanga mu zindambu zioso
makaba mu diambu di nsukami; busonga buandi bunzingilanga
mu zithangu zioso; phok'andi yela vumbulu ngolo mu nzitusu.
10 Mutu wumbimbi wela bumona ayi wela fuema; wela kueta
meno ayi wela lalakana. Zikhanu zi mutu wumbimbi ziela kituka
ziphamba.

113 Nkembo kuidi Yave! Luzitisa Yave luzitisa beno bisadi bi
Yave; luzitisa dizina di Yave. **2** Bika dizina di Yave dizitusu tona
buabu nate mu zithangu zioso; **3** Bika dizina di Yave dizitusu
tona kuntotukilanga thangu nate ku buangu yeti diamina. **4** Yave
widi wuyayusu ku yilu makanda moso, nkembo andi ku mbata
diyilu. **5** Nani dedikini banga Yave, Nzambi, eto niandi wutula
kundu kiandi ki kipfumu ku yilu **6** mutu wowo weti yinama mu
tala diyilu ayi ntoto e? **7** Weti totula nsukami mu mbungi-mbungi;
ayi niandi weti vumbula nkua kiadi mu dikuka di dibombi. **8** Weti

kuba vuandisa va kimosi ayi bana ba mintinu va kimosi ayi bana
ba mintinu mi batu bawu. **9** Niandi wuvuandisa sita ki nketo mu
nzo; banga ngudi yi bana yilembo moni khini Luzitisa Yave.

114 Mu thangu Iseli katotuka mu Ezipite, nzo yi Yakobi mu batu
beti tuba mbembo yi nzenza; **2** Yuda dikituka buangu kinlongo
ki Nzambi, Iseli tsi andi. **3** Mbu wumona ayi wutina; Yolidani
yivutuka ku manima. **4** Miongo midumuka banga mamemi
mambakala; miongo mifioti banga bana ba mamemi. **5** A mbi
bivangama, ngeyo mbu, muingi wutina ngeyo Yolidani, muingi
wuvutuka ku manina e? **6** Ngeyo miongo, muingi wudumuka
banga mamemi ma mbakala, miongo mifioti banga bana ba
mememi e? **7** Tita, a ntoto, va meso ma Yave va meso ma
Nzambi yi Yakobi. **8** Niandi wunkitulanga ditadi buindi ki nlangu,
ditadi dingolo zitho zi nlangu.

115 Bika kuidi beto, a Yave, bika kuidi beto; vayi kuidi dizina
diaku kuba nkembo, mu diambu di luzolo luaku ayi kikhuikizi
kiaku. **2** Bila mbi makanda malembo tubila ti: “Kuevi kuidi Nzambi
awu e?” **3** Nzambi eto widi ku Diyilu, niandi weti vanga moso
katidi. **4** Vayi bitumba biawu bidi palata ayi nolo; bivangulu mu
mioko mi batu. **5** Bibeki miunu vayi bilendi yoluka ko; meso vayi
bilendi mona ko. **6** Bibeki matu vayi bilendi wa ko; mayilu vayi
bilendi wa tsudi ko. **7** Bibeki mioko vayi bilendi simba ko, malu
vayi bilendi diata ko. Voti bilendi totula ko biyoko mu phovi-yi-
dilaka diawu. **8** Batu bobo bavanga biawu bela ba banga biawu,
ayi buawu bobo buela bela batu boso bobo bantulanga diana mu
biawu. **9** A nzo yi Iseli, tula diana mu Yave. Niandi nsadisi awu
ayi nkaku awu. **10** A Nzo yi Aloni, tula diana mu Yave. Niandi
nsadisi awu ayi nkaku awu. **11** Beno lueti kunkinzika, lutula
diana mu Yave. Niandi nsadisi awu ayi nkaku awu. **12** Yave weti

kututebukila moyo ayi wela kutusakumuna. Wela sakumuna nzo
yi Iseli, wela sakumuna nzo yi Aloni. **13** Wela sakumuna bobo
beti kinzika Yave, batu baphamba va kimosi ayi batu banneni.
14 Bika Yave kaluwokisa, beno ayi bana beno va kimosi. **15** Bika
Yave kalusakuna, mvangi wu diyilu ayi ntoto. **16** Yave niandi
vuidi Diyilu dizangama vayi ntoto wuvanu kuidi mutu. **17** Kadi sia
ti bafua bawu beti zitisa Yave; bobo bankuendanga ku tsi yidi dio
sui. **18** Vayi beto tueti yayisa Yave tona buabu nate mu zithangu
zioso. Luzitisa Yave.

116 Ndieti zola Yave bila niandi weti wa mbembo'ama weti wa
yamikina kuama mu diambu di kiadi. **2** Bila niandi wutamba
dikutu diandi kuidi minu, ndiela kuntela sumbu ndilembo zingi.
3 Minsinga mi lufua mimfietikisa; tsisi yi tsi yi bafua yibua va
minu; ndibedoso kuidi ziphasi ayi maniongo. **(Sheol h7585)** **4**
Buna nditedila dizina di Yave; “A Yave, wuphukisa!” **5** Yave widi
nkua nlemvo ayi widi wusonga; Nzambi eto widi nkua kiadi. **6**
Yave wunkebanga batu badi bakuluka mu mintima; bu ndiba
mu nkinza wu ngolo niandi wuphukisa. **7** Ba mu luvundulu mu
zithangu ziwombo, a muel'ama bila Yave wuba wumboti kuidi
ngeyo. **8** Bila ngeyo, a Yave, wukula muel'ama mu lufua; meso
mama mu matsuela, malu mama mu bumina thutu **9** muingi
ndibaka bu diatila va ntuala Yave, va mbata ntoto wu batu badi
moyo. **10** Ndiwilukila, diawu nditubila: “mu ziphasi zingolo ndidi.”
11 Ku tsi maniongo mama ndituba: “batu boso badi bankua
luvunu.” **12** Buevi ndilendi futila Yave mu mamboti mandi moso
kuidi minu e? **13** Ndiela vumuna mbungu yi phulusu ayi ndiela
tela dizina di Yave. **14** Ndiela dukisa zindefi ziama zioso kuidi
Yave; va meso ma batu bandi boso. **15** Lufua lu banlongo ba
Yave thalu luidi va meso mandi. **16** A Yave, bukiedika ndidi

kisadi kiaku; ndidi kisadi kiaku, muana wu kisadi kiaku ki nketo.
Ngeyo wukhula mu zisieni ziama. **17** Ndiela kutambika makaba
ma phutudulu matondo ayi ndiela tela dizina di Yave. **18** Ndiela
dukisa zindefi ziama zioso kuidi Yave; va meso ma batu bandi
boso, **19** mu zimpangu zi Nzo Yave, va khatitsik'aku ngeyo
Yelusalemi. Luzitisa Yave.

117 Luzitisa Yave, beno makanda moso. Lunyayisa beno batu
boso. **2** Bila luzolo luandi luidi lunneni kuidi beto, ayi kikhuikizi
kiandi kinzingilanga mu zithangu zioso. Luzitisa Yave.

118 Luvutudila Yave matondo bila niandi widi wumboti; luzolo
luandi lunzingilanga mu zithangu zioso. **2** Bika Iseli katuba:
luzolo luandi lunzingilanga mu zithangu zioso. **3** Bika nzo yi
Aloni yituba: luzolo luandi lunzingilanga mu zithangu zioso. **4**
Bika bobo beti kinzika Yave batuba; luzolo luandi lunzingilanga
mu zithangu zioso. **5** Ku tsi ziphasi ziama, ndiyamikina kuidi
Yave, ayi wuphana mvutu bu kaphuandisa mu kiphuanza. **6**
Yave widi ku ndambu'ama, ndilendi mona tsisi ko. Buna mutu
mbi kalenda ku phanga e? **7** Yave widi ku ndambu'ama, niandi
nsadisi ama; buna ndiela nunga mu tala bambeni ziama. **8**
Bulutidi mboti mu suaminanga mu Yave viokila mu tula diana mu
mutu. **9** Bulutidi mboti mu suaminanga mu Yave viokila mu tula
diana mu bana ba mintinu. **10** Makanda moso manzungidila vayi
mu dizina di Yave, ndilembo babungi. **11** Mawu manzungidila, ku
ndambu ka ndambu vayi mu dizina di Yave, ndilembo babungi.
12 Mawu manzungidila banga ziniosi, vayi zifuidi mu nsualu
banga zitsendi zinlema mbazu; mu dizina di Yave, ndilembo
babungi **13** Bandunguna ku mbusa muingi ndibua vayi Yave
wutsadisa. **14** Yave niandi zingolo ziama ayi nkung'ama; niandi
wuyika phulusu ama. **15** Yamikina ku khini ayi ku ndungunu

kulembo wakana mu zinzo zi ngoto zi batu basonga: koko ku
lubakala ku Yave kuvanga mambu ma lulendo. **16** Koko ku
lubakala ku Yave kuidi ku zangama ngolo; koko ku lubakala
ku Yave kuvanga mambu ma lulendo. **17** Ndilendi fua ko vayi
ndiela zinga ayi ndiela yamikisa momo Yave kavanga. **18**
Yave wuphana thumbudulu mu kingolo; vayi kasia kundiekula
ko mu lufua. **19** Nzibudila mielo mi busonga, ndiela kota ayi
ndiela vutudila Yave matondo. **20** Wawu, wawu muelo wu Yave,
vawu basonga bafueti kotila. **21** Ndiela kuvutudila matondo bila
ngeyo wuphana mvutu wuyika phulusu ama. **22** Ditadi diloza
mintungi diyika ditadi dilutidi mfunu va fuma ki nzo. **23** Yave
wuvanga diambu diodi ayi didi diambu ditsiminanga va meso
meto. **24** Kiaki kiawu lumbu kivanga Yave, bika tumona khini ayi
tuyangalala mu lumbu beni. **25** A Yave, wutuvukisa! A Yave,
wutusadisa tuluta kuenda ku ntuala. **26** Bika kasakumunu mutu
wowo wunkuizila mu dizina di Yave; tona ku nzo Yave, tulembo
kulusakumuna. **27** Yave niandi Nzambi ayi niandi wutukienzula;
ayi mangiemvo mu mioko, lukota mu ntanda; nate ku ziphoka zi
diziku dimvikulungu makabu. **28** Ngeyo Nzambi ama ayi ndiela
kuvutudila matondo. Ngeyo Nzambi ama ayi ndiela kuyayisa. **29**
Luvutudila Yave matondo bila niandi widi wumboti, bila luzolo
luandi lunzingilanga mu zithangu zioso.

119 Lusakumunu kuidi bobo bandiatilanga mu zinzila ziawu
zikambulu tsembolo, bobo bandiatilanga boso buididi mina mi
Yave. **2** Lusakumunu kuidi bobo bankebanga zinzengolo ziandi;
ayi bakutombanga mu mintima miawu mimvimb; **3** bavanganga
ko kadi diambu di mbimbi, bandiatilanga mu zinzila ziandi. **4**
Ngeyo wuvana minsiku mu diambu mikinzuku bumboti. **5** A
bika zinzila ziama ziba zitelama dio ngui mu diambu ndikizika

zinzengolo ziaku; **6** Buna ndilendi fua tsoni ko bu ndiela keba
zithumunu ziaku zioso. **7** Ndiela kuzitisa mu ntima wululama;
banga minu ndilonguka mina miaku misonga. **8** Ndiela kinzika
zinzengolo ziaku, kadi tumbu ku ndiekula. **9** Buevi ditoko kalenda
kebila nzil'andi yi vedila e? Mu zinganga boso buidi mambu
maku. **10** Ndikutomba mu ntim'ama wumvimba, kadi tala ti
ndivengama mu zithumunu ziaku. **11** Ndisimbidila mambu maku
mu ntim'ama mu diambu ndibika vola masumu kuidi ngeyo. **12**
Nzitusu kuidi ngeyo, a Yave wundonga zinzengolo ziaku. **13**
Mu bididi biama, ndilembo tangi mina mioso mintotukanga mu
munu aku. **14** Ndieti mona khini mu landakana zinzengolo ziaku
banga mutu wowo wumona khini mu kimvuama kiwombo. **15**
Ndieti yindula minsiku miaku ayi ndieti kinzika zinzila ziaku.
16 Ndieti mona khini mu zinzengolo ziaku, ndilendi lenza ko
mambu maku. **17** Vangila kisadi kiaku mamboti ayi mu ndiela
zinga; ndiela tumukina mambu maku. **18** Zibula meso mama mu
diambu mona mambu matsiminanga mu mina miaku. **19** Ndidi
nzenza vava mbata ntoto; kadi kutsuekila zithumunu ziaku. **20**
Muel'ama widi dilemina di ngolo; mu diambu di mina miaku mu
zithangu zioso. **21** Ngeyo wunteminanga batu badi luniemo,
bobo basingu ayi bobo bavengama mu zithumunu ziaku. **22**
Thatudila tsoni ayi dienzi bila ndieti keba zinzengolo ziaku. **23**
Ka diambu ko minyandi mivuendi va kimosi ayi mikuthubidila;
kisadi kiaku kiela yindula zinzengolo ziaku. **24** Zinzengolo ziaku
zinkumbonisanga khini, zikuphananga zindongi. **25** Ndivuanda
mu mbungi-mbungi; keba luzingu luama boso buididi mambu
maku. **26** Nditangila zinzila ziama ayi ngeyo wuphana mvutu;
wundonga zinzengolo ziaku. **27** Bika ndisudika malongi ma
minsiku miaku; buna ndiela yindula matsiminanga maku. **28**

Muel'ama widi wuvonga mu kiadi, wukhindisa boso buididi
mambu maku. **29** Bika wuphengumuna mu zinzila zi luvunu;
wumbonisa nlemvo mu mina miaku. **30** Ndisobula nzila yi
Kiedika; nditula ntim'ama mu mina miaku. **31** Ndidi wukangama
mu zinzengolo ziaku, a Yave; kadi kumbika ndifua tsoni. **32**
Ndilembo zawula mu nsolo wu zithumunu ziaku bila ngeyo
wuvuandisa ntim'ama mu kiphuanza. **33** Wundongisa, a Yave,
mu landakana zinzengolo ziaku buna ndiela kuzikeba nate ku
tsukulu. **34** Wuphana diela ayi ndiela keba mina miaku ayi ndiela
ku mikinzika mu ntim'ama wumvimba. **35** Wuthuadisa mu nsolo
wu zithumunu ziaku bila muawu ndieti moninanga khini. **36**
Balula ntim'ama kuidi zinzengolo ziaku; vayi bika kuidi ndandu yi
luvunu. **37** Botula meso mama mu bima biphamba; keba luzingu
luama boso buididi mambu maku. **38** Dukisila kisadi kiaku
tsil'aku, muingi babaka bukukinzikila. **39** Vengumuna mvuezolo
wowo ndilemou moni tsisi bila mina miaku midi mimboti. **40** Phila
phuila ndidi yi minsiku miaku; keba luzingu luama mu busonga
buaku. **41** Bika luzolo luaku lungolo lutula kuidi minu, a Yave,
phulusu aku boso buididi tsil'aku, **42** buna ndiela baka bu vanina
mvutu kuidi mutu wowo wulembo kumfingi bila nditula diana
diama mu mambu maku. **43** Kadi tumbu botula mvimba mambu
ma kiedika mu munu'ama bila ndintulanga diana diama mu
mina miaku. **44** Ndiela tumukinanga Mina miaku kadika thangu
mu zithangu zioso ayi mu kadika mvu. **45** Ndiela diatilanga
mu kiphuanza bila nditomba minsiku miaku. **46** Ndiela yolukila
zinzengolo ziaku va ntuala mintinu ayi ndilendi fua tsoni ko. **47**
Bila khini ndieti mona mu zithumunu ziaku, bila ndieti ku zizola.
48 Ndimvumuna mioko miama kuidi zithumunu ziaku, ziozi ndieti
zola ayi ndiela yindulanga zinzengolo ziaku. **49** Tebukila moyo

mambu maku kuidi kisadi kiaku; bila ngeyo wuphana diana.
50 Mbombolo ama mu ziphasi ziama yawu yayi: tsil'aku yeti
kitula luzingu luama lumona. **51** Batu ba luniemo batsekinina
ngolo boso buididi luzolo luawu vayi ndisia vengama ko mu Mina
miaku. **52** Nditebukila moyo mina miaku mikhulu, a Yave ayi
ndintambula mbombolo mu miawu. **53** Kiadi kimbuila mu diambu
di batu bambimbi; bobo beti loza Mina miaku. **54** Zinzengolo
ziaku ziawu zingudi zi mambu ma minkunga miama ku kadika
buangu kioki ndieti leka. **55** Nditebukilanga moyo dizina diaku
va builu, a Yave, ayi ndiela keba Mina miaku. **56** Diadi diba
diambu ndisadila: ndintumukina minsiku miaku. **57** Ngeyo kuku
kiama, a Yave. Ndivana tsila ti ndiela tumukina mambu maku. **58**
Nditomba zizi kiaku mu ntim'ama wumvimba, wutsila nlemvo
boso buididi tsil'aku. **59** Ndiyindula zinzila ziama ayi nditadisa
malu mama kuidi zinzengolo ziaku. **60** Ndiela tula nsualu ayi
ndilendi zingila ko; mu diambu di keba zithumunu ziaku. **61** Ka
diambu ko batu bambimbi bakhengi mu minsinga vayi ndisia
zimbakana ko Mina miaku. **62** Ndieti kotuka va midi miphipa
mu kuvutudila matondo mu diambu di Mina miaku misonga. **63**
Ndidi nkundi wu batu boso bobo beti kukinzika ayi wu bobo beti
landakana minsiku miaku. **64** Ntoto wufulukidi mu luzolo luaku, a
Yave; bika wundonga zinzengolo ziaku. **65** Vangila kisadi kiaku
mamboti boso buididi mambu maku, a Yave. **66** Bika wundongisa
nzayilu ayi tsudukulu yimboti bila ndiwilukila zithumunu ziaku.
67 Tuamina ndiba mu phasi, minu ndiba ndiengidi vayi buabu
ndieti tumimina mambu maku. **68** Ngeyo widi wumboti ayi momo
weti vanga madi mamboti; bika wundongisa zinzengolo ziaku.
69 Ka diambu ko batu ba luniemo balembo bivisa nzitusu ama
mu mambu ma luvunu mu diambu diama minu ndiela kebanga

minsiku miaku mu ntim'ama wumvimba. **70** Mintima miawu midi
mi matadi ayi miwanga ko vayi minu khini ndieti mona mu mina
miaku. **71** Didi diambu di mboti kuidi minu mu monoso phasi
muingi ndilonguka zinzengolo ziaku. **72** Mina mitotukila mu munu
aku milutidi mfunu kuidi minu viokila zimili zimili zi bivanzi bi nolo
ayi bi palata. **73** Mioko miaku miawu mikhubika ayi miphanga.
Bika wuphana tsudukulu yi longukila zithumunu ziaku. **74** Bika
bobo beti ku kinzika bamona khini bu beti kumbona, bila nditula
diana diama mu mambu maku. **75** Nzebi, a Yave, ti mina miaku
midi misonga mu kikhuikizi ngeyo wumbonisa phasi. **76** Bika
luzolo luaku lu ngolo luba mbombolo ama boso buididi tsila
yoyi wusila kisadi kiaku. **77** Bika kiadi kiaku kiba va minu mu
diambu ndizinga bila khini ndieti mona Mina miaku. **78** Bika
batu ba luniemo bafua tsoni, mu mambimbi beti kuphangila
mu kambu bila vayi minu ndiela yindulanga minsiku miaku. **79**
Bika bobo beti ku kinzikanga babaluka kuidi minu; bobo beti
sudika zinzengolo ziaku. **80** Bika ntim'ama wuba wukambu
tsembolo va ntuala zinzengolo ziaku mu diambu ndibika fuisu
tsoni. **81** Muel'ama wuvongidi mu diambu di phuila yi phulusu
aku; vayi ndintula diana diama mu mambu maku. **82** Meso
mama mavongidi; malembo tadidila tsil'aku; ndituba: “thangu
mbi wela kuiza ku mbomba e?” **83** Ka diambu ko ndidi banga
kamununu ki vinu kitudulu va muisi; vayi ndisia zimbakana
ko zinzengolo ziaku. **84** Nate thangu mbi kisadi kiaku kafueti
vingidila e? Thangu mbi wela vanina thumbudulu kuidi batu
bobo beti ku ndiamisa e? **85** Batu ba luniemo bakebi mabulu
ma mintambu mu diambu diama; buawu ko bobo buididi Mina
miaku. **86** Zithumunu ziaku zioso zifueni mu tudulu diana; bika
wutsadisa bila batu balembo ndiamisa mu kambu bila. **87** Keti

fioti kuandi fisiala nganu bambotudi va ntoto; vayi minu ndisia
loza ko minsiku miaku. **88** Keba luzingu luama boso buididi
luzolo luaku ayi ndiela tumukina zinzengolo zi munu aku. **89**
Mambu maku, a Yave, manzingilanga mu zithangu zioso; madi
matelama dio ngui mu diyilu. **90** Kikhuikizi kiaku kinzingilanga
mu zitsungi zioso. Ngeyo wukindisa ntoto ayi wawu wulembo
zingila. **91** Mina miaku minzingilanga nate lumbu kiaku: bila bima
bioso bieti kusadila. **92** Enati Mina miaku misia kumbonisa khini
ko nganu ndibiva mu ziphasi ziama. **93** Ndilendi zimbakana
ko minsiku miaku bila mu miawu weti kebila luzingu luama.
94 Wuphukisa bila ndidi waku; nditomba minsiku miaku. **95**
Batu bambimbi balembo mfiedi mu diambu bambunga; vayi
ndiela yindula zinzengolo ziaku. **96** Mu kadika diambu di fuana,
ndilembo moni ndilu; vayi zithumunu ziaku zisiko kadi ndilu. **97** A
phila ndieti zodila mina miaku! Miawu ndieti yindula mu lumbu
kimvimba. **98** Zithumunu ziaku zikhitula mutu wu nduenga viokila
bambeni ziama bila ziawu zidi kaka yama mu zithangu zioso.
99 Minu ndieti luta sudika viokila minyiyisi miama mioso bila
ndinyindulanga zinzengolo ziaku. **100** Minu ndieti luta sudika
viokila bakulutu bila ndinkebanga minsiku miaku. **101** Ndikeba
malu mama mu diatila mu woso-woso nsolo wu mbimbi mu
diambu dikeba mambu maku. **102** Ndisia vengama ko mu mina
miaku bila ngeyo veka wundonga. **103** A phila lueki mambu
maku madi mu munu ama viokila niosi mu munu ama. **104**
Mbeki diela mu diambu di minsiku miaku; diawu ndinlendilanga
woso-woso nsolo wu mbimbi. **105** Mambu maku madi muinda
mu malu mama ayi kiezila mu nsolo'ama. **106** Ndinzenga ndefi
ayi ndiyikindisa: ti ndiela landakana mina miaku mi busonga.
107 Ndimona ziphasi ziwombo; keba luzingu luama, a Yave,

boso buididi mambu maku. **108** Kikinina, a Yave, minsitusu mi
luzolo mi munu ama ayi wundongisa mina miaku. **109** Ka diambu
ko kadika thangu ndieti nata luzingu luama mu mioko miama,
ndikadi zimbakana Mina miaku. **110** Batu bambimbi balekidi
ntambu mu diambu diama, vayi ndisia vengama ko mu minsiku
miaku. **111** Zinzengolo ziaku zidi kiuka kiama mu zithangu zioso;
ziawu zidi khini yi ntim'ama. **112** Ntim'ama wuvuendi mu kebanga
zinzengolo ziaku nate kuna tsuka. **113** Ndieti lenda batu badi
mintima miodi, vayi ndieti zola Mina miaku. **114** Ngeyo suamunu
kiama ayi nkaku'ama; nditula diana diama mu mambu maku.
115 Bika luthatukila beno batu lueti vanga mambu mambimbi;
muingi ndikeba zithumunu zi Nzambi ama. **116** Bika wukhindisa
boso buididi tsil'aku buna ndiela zinga; kadi tala ti diana diama
dilalukusu. **117** Bika ngeyo wuba singumunu kiama ayi ndiela
kulu; buna ndiela talanga zinzengolo ziaku mu zithangu zioso.
118 Ngeyo wuloza batu boso bobo beti zimbala mu zinzengolo
ziaku bila luvunu luawu luidi lu phamba. **119** Batu boso bambimbi
ba ntoto, ngeyo weti kuba vengumuna banga tsobo diawu minu
ndieti zodila zinzengolo ziaku. **120** Nsuni ama wulembo titi mu
diambu di tsisi aku; thelimini mu boma bu mina miaku. **121**
Ndivanga mambu masonga ayi mafuana kadi kundiekula kuidi
minyamisi miama. **122** Kubikila kisadi kiaku mamboti; kadi tala
ti batu ba luniemo bandiamisa. **123** Meso mama mavongidi,
malembo tadidila phulusu aku, malembo tadidila tsil'aku yisonga.
124 Vangila kisadi kiaku mamboti boso buididi luzolo luaku ayi
wundonga zinzengolo ziaku. **125** Ndidi kisadi kiaku; wuphana
diela, muingi ndisudika zinzengolo ziaku. **126** Thangu yifueni
kuidi ngeyo mu sala, a Yave; mina miaku mibundukidi. **127** Bila
ndieti zola zithumunu ziaku viokila nolo, viokila kutu nolo yithalu;

128 ayi bila ndilembo kinzika minsiku miaku mioso milulama
Ndinlendanga woso-woso nsolo wu mbimbi. **129** Zinzengolo
ziaku zidi zi matsiminanga diawu ndieti kuzitumukina. **130** Zaba
ti mambu maku meti vana kiezila; meti vana diela kuidi batu
baphamba. **131** Ndinzibula munu ama ayi ndivumuna mu phuila
yi ngolo yi zithumunu ziaku. **132** Baluka kuidi minu ayi wumbona
kiadi, banga bobo weti vangila mu zithangu zioso kuidi bobo
banzolanga dizina diaku. **133** Tuadisa zithambi zi malu mama
boso buididi mambu maku, kadi tala kadi disumu di ndiadila.
134 Wukhula mu kuamusu wu batu mu diambu ndibaka bu
tumukina minsiku miaku. **135** Kienzudila kisadi kiaku zizi ayi
wundongisa zinzengolo ziaku. **136** Matsuela mawombo malembo
kumbi mu meso mama banga mila mi nlangu mu diambu Mina
miaku mikadi kinzuku. **137** Ngeyo widi wusonga, a Yave ayi
mina miaku midi milulama. **138** Zinzengolo wutula zidi zisonga,
zidi zifuana mboti mu siwulu diana. **139** Bufula buama mu
kusadila bulembo tsukisa ntima, bila bambeni ziama zisi zaba
ko mambu maku. **140** Zitsila ziaku zimonika ti zidi zikiedika,
ayi kisadi kiaku wukuzizolanga. **141** Ka diambu ko ndidi mutu
wuvumbama ayi wulenzu, ndikadi zimbakana minsiku miaku.
142 Busonga buaku buidi mu zithangu zioso ayi mina miaku midi
mikiedika. **143** Ziphasi ayi maniongo bimbuididi, vayi zithumunu
ziaku zikumbonisanga khini. **144** Zinzengolo ziaku zidi zilulama
mu zithangu zioso; wuphana diela muingi ndizinga. **145** Nditela
mu ntim'ama wumvimba; wuphana mvutu, a Yave ayi ndiela
kinzika zinzengolo ziaku. **146** Ndikutela, wuphukisa ayi ndiela
keba zinzengolo ziaku. **147** Ndieti kotuka tuamina nkielo buisi
wuba ayi ndinyamikinanga muingi wutsadisa; minu nditula diana
diama mu mambu maku. **148** Meso mama meti ba mazibuka

tuamina khiesa yi builu, mu diambu ndiyindula zitsila ziaku. **149**
Wa mbembo'ama boso buididi luzolo luaku keba luzingu luama,
a Yave, boso buididi mina miaku **150** Bobo beti kubika zikhanu
zimbimbi bafikimini, vayi thama badi ayi Mina miaku. **151** Muaki,
ngeyo widi wufikama, a Yave ayi zithumunu ziaku zioso zidi
zikiedika. **152** Tona thama ndizaba, ndilongukala zinzengolo
ziaku ti ngeyo wumana zibieka mu zithangu zioso. **153** Bika
wutala ziphasi ziama ayi bika wukhula bila ndisia zimbakana ko
Mina miaku. **154** Bika wunduanina ayi bika wukhula, keba luzingu
luama boso buididi zitsila ziaku. **155** Phulusu thama yidi mu
diambu di batu bambimbi bila batombanga ko zinzengolo ziaku.
156 Kiadi kiaku kidi kinneni, a Yave; keba luzingu luama boso
buididi mina miaku. **157** Batu bobo beti kundenda badi bawombo
ayi beti kundiamisa; vayi ndikadi vengama mu zinzengolo
ziaku. **158** Ndieti kakumukina batu bobo bakambulu minu bila
batumukinanga ko mambu maku **159** Tala phila ndieti zodila
minsiku miaku, keba luzingu luama, a Yave, boso buididi luzolo
luaku. **160** Mambu maku moso madi makiedika; Mina miaku
mioso misonga midi mu zithangu zioso. **161** Minyadi mindiamisini
mu kambu bila vayi ntim'ama wulembo titi va ntuala mambu
maku. **162** Khini ndieti mona mu tsil'aku banga mutu beki kiuka
kinneni mu mvita. **163** Ndieti lenda ayi ndieti kakumukina luvunu
vayi ndieti zola Mina miaku. **164** Ndieti kuzitisa mu tsambuadi di
zikhumbu mu lumbu mu diambu di Mina miaku misonga. **165**
Ndembama yiwombo yidi kuidi bobo banzolanga Mina miaku;
kuisi ko diambu dimosi diba lenda buminina thutu **166** Ndilembo
vingila phulusu aku, a Yave ayi ndieti landakana zithumunu
ziaku. **167** Ndieti tumimina zinzengolo ziaku bila ndieti kuzizola
ngolo **168** Ndieti tumimina minsiku miaku ayi zinzengolo ziaku

bila ngeyo zebi zinzila ziama zioso. **169** Bika yamikina kuama
kutula va ntual'aku, a Yave wuphana diela boso buididi mambu
maku. **170** Bika ndombolo ama yitula va ntual'aku; wukhula
boso buididi tsil'aku. **171** Bika bididi biama bisapika mu nzitusu
aku bila weti kundonga zinzengolo ziaku **172** Bika ludimi luama
luyimbila mambu maku bila zithumunu ziaku zioso zidi zisonga.
173 Bika koko kuaku kuba kukubama mu kutsadisa bila ndisobula
minsiku miaku. **174** Phuila yingolo ndiba mu mona phulusu aku,
a Yave ayi Mina miaku mikumbonisanga khini. **175** Bika ndizinga
muingi ndizitisa ayi bika mina miaku mitsimba **176** Ndidiengila
banga nkangu wu mamemi mazimbala, tomba kisadi kiaku, bila
ndisia zimbakana ko zithumunu ziaku.

120 Nkunga wuyimbudulu mu nzila yikuendila ku nzo Yave.
Nditela Yave mu ziphasi ziama ayi niandi wupheni mvutu. **2**
Wuphukisa, a Yave, mu bididi bi luvunu ayi mu ludimi luidi
mayuya. **3** Mbi kalenda kuvangila ayi mbi kalenda buela, ludimi
luidi mayuya e? **4** Wela kuvana thumbudulu mu madionga
ma kinuani malengulu bumboti; mu makala ma mbazu, ma
nungu-tsendi, **5** mabienga kuidi minu bu ndilembo vuandi ku
Metsiseki; bu ndieti zingila mu zinzo zi ngoto zi Kedali. **6** Mu
bilumbu biwombo ndizingila va khatitsika batu bobo banlendanga
ndembama. **7** Minu ndidi mutu wu ndembama; vayi minu yoluka,
buna bawu beka yindula mvita.

121 Nkunga wuyimbudulu mu nzila yikuendila ku nzo Yave.
Ndimvumbulanga meso mama ku miongo, kuevi kuela totukila
lusadusu luama e? **2** Lusadusu luama luntotukila kuidi Yave;
mvangi wu diyilu ayi ntoto. **3** Kalendi bika ko kulu kuaku
kusialumuka; mutu wowo weti kukebanga kalendi niungina ko.
4 Bukiedika, mutu wowo weti sunga Iseli, kalendi niungina ko

voti leka tulu ko **5** Yave niandi wukusunganga, niandi kitsusula
kiaku va koko kuaku ku lubakala. **6** Thangu yilendi ku vanga ko
mbimbi va muini voti ngondi va builu. **7** Yave wela kukebanga
mu mambimbi moso, niandi wela sunganga luzingu luaku. **8**
Yave wela kusunga mu kuiza kuaku ayi mu kuenda kuaku tona
buabu nate mu zithangu zioso.

122 Nkunga Davidi wuyimbudulu mu nzila yikuendila ku nzo
Yave. Khini ndimona bu bakhamba ti: “Bika tuendanu ku nzo
Yave”. **2** Malu meto matelimini mu mielo miaku, a Yelusalemi. **3**
Yelusalemi ditungu banga divula. Diodi dikangama ngolo va
kimosi **4** Kuna kueti kuiza zimvila, zimvila Yave mu diambu di
zitisa dizina di Yave boso buididi zinzengolo zivanu kuidi Iseli. **5**
Bila kuna kutelimini bikundu bi kipfumu bi tsambusulu; bikundu bi
kipfumu bi nzo yi Davidi. **6** Lusambila mu diambu di ndembama
yi Yelusalemi. Bika bobo beti kuzola bamona luvovomo. **7** Bika
ndembama yiba mu bibaka biaku ayi luvovomo mu zinzo ziaku
zinneni. **8** Mu diambu di bakhomba ziama ayi bakundi bama
ndiela tuba “bika ndembama yiba yaku”. **9** Mu diambu di nzo
Yave, Nzambi eto, ndiela tomba mamboti maku.

123 Nkunga wunyimbudulu mu nzila yikuendila ku nzo Yave.
Ndimvumbula meso mama kuidi ngeyo Yave ngeyo beki kundu
kiaku ki Kipfumu mu diyilu. **2** Banga meso ma bavika meti
tala mioko mi bapfumu bawu; banga meso ma kisadi kinketo
mantalanga mioko mi pfumu andi wu nketo; buawu bobo meso
meto mantadilanga kuidi Yave, Nzambi eto, nate kela kutumona
kiadi. **3** Wutumoni kiadi, a Yave, wutumoni kiadi bila nlenzo
wuwombo tutambudi. **4** Mvuezolo wuwombo tutambula kuidi
bankua luniemo; nlenzo wuwombo kuidi bankua lunangu.

124 Nkunga Davidi wunyimbudulu mu nzila yikuendila ku nzo
Yave. Bika Iseli katuba: Enati Yave kasia ba ku ndambu'eto
ko; **2** Enati Yave kasia ba ku ndambu eto ko mu thangu batu
batelama mu kutunuanisa; **3** mu thangu nganzi awu yitubuila,
keti nganu mina batumina bamoyo; **4** khuka nlangu yitumbu
kutuvitumuna ayi nguma yi nlangu yitudiamisa, **5** minlangu mi
nguma mitulalumuna. **6** Nzitusu wuba kuidi Yave mutu wowo
wukambu kutuyekula batukanzuna mu meno ma miunu miawu.
7 Tutina banga nuni bu keti tinina mu dikondi di ntambi wu zinuni.
Dikondi dikanzuka ayi beto tutina. **8** Lusadusu lueto luidi mu
dizina di Yave, mvangi wu diyilu ayi ntoto.

125 Nkunga wunyimbudulu mu nzila yikuendila ku nzo Yave.
Bobo bantulanga diana diawu mu Yave badi banga mongo wu
Sioni, wowo wulendi nikuka ko vayi wunzingilanga mu zithangu
zioso. **2** Banga miongo bu mizungididi Yelusalemi, buawu bobo
Yave kazungididi batu bandi tona buabu nate mu zithangu zioso.
3 Nkawa wu kipfumu wu batu bambimbi wulendi vuandanga
ko va mbata ntoto wukubukulu batu basonga; bila nganu batu
basonga bela sadila mioko miawu mu vanga mambimbi. **4**
Vanga mamboti, a Yave, kuidi batu bamboti, kuidi bobo badi
balulama mu mintima. **5** Vayi bobo beti vengama mu diatila
mu zinzila zivenga, Yave wela kuba lalikisa va kimosi ayi bobo
bamvanganga mambimbi. Ndembama yibanga vadi Iseli.

126 Nkunga wunyimbudulu mu nzila yi kuendila ku nzo Yave.
Mu thangu Yave kavutula batu bakangama ku Sioni, tuba banga
batu banlota zindozi. **2** Miunu mieto miba miwala masevo; ludimi
lueto minkunga mi khini. Buna batuba muidi makanda ti: “Yave
wuba vangidi mambu manneni.” **3** Yave wutuvangidi mambu
manneni; ayi khini yitufulukidi. **4** Vutula diaka kimvuama kieto, a

Yave; banga bina bimila bi minlangu ku Nengevi. **5** Bobo beti
kuna ayi matsuela mu meso, bela vedila mu minkunga mi khini.
6 Wuntotukanga ku nganda ayi matsuela mu meso; wunatanga
mbongo mu kuna; weti vutuka ayi minkunga mi khini mu natanga
mimvumba mi biti.

127 Nkunga Salomo wunyimbudulu mu nzila yikuendila ku nzo
Yave. Enati Yave kakadi tunga nzo, buna batu bobo balembo
tungi mu phamba kuandi balembu sadila. Enati Yave kakadi
sunga divula buna batu bobo balembo disungi mu phamba
kuandi balembo disungila. **2** Mu phamba kuandi lueti kotukila
nsuka-nsuka ayi lueti kambu vika lekilanga, lueti sadilanga ngolo
mu diambu di bidia bi dia; bila bobuawu keti vanina kuidi bobo
keti zola bu badi ku tulu. **3** Bana badi kiuka kimbanga kuidi
Yave, bosi mbutu wu bana widi mfutu wumbanga kuidi niandi. **4**
Banga madionga mu mioko mi kinuani ki lulendo, buawu bobo
buididi bana mutu kabutidi mu kimuana kiandi. **5** Lusakumunu
kuidi mutu wowo wuwesa bawu mu khutu andi. Balendi fua tsoni
ko mu thangu bela tubana ayi bambeni ziawu ku muelo.

128 Nkunga wunyimbudulu mu nzila yikuendila ku nzo Yave.
Lusakumunu kuidi batu boso bobo bobo beti kinzika Yave,
bandiatilanga mu zinzila ziandi. **2** Ngeyo wela dia mbutu wu
kisalu kiaku. Lusakumunu ayi mamboti biela ba biaku. **3** Nketo
aku wela ba banga vinu yidi mbozi yiwombo mu khati nzo aku;
bana baku banga mintiudila mi olive muyendila mez'aku. **4**
Buawu bobo buididi mutu wusakumunu, wowo weti kinzika Yave.
5 Bika Yave kalusakumuna, tona ku Sioni mu bilumbu bioso bi
luzingu lueno; bika lumona mamboti ma Yelusalemi **6** ayi bika
lumona bana ba bana beno. Bika ndembama yiba vadi Iseli.

129 Nkunga wunyimbudulu mu nzila yikuendila ku nzo Yave.
Bandiamisa ngolo tona mu bumuana buama, bika Iseli katuba.
2 Bandiamisa ngolo tona mu bumuana buama vayi basia ku
ndunga ko. **3** Minkuni midima manima mama; batula muawu
minkala miawu mimula. **4** Vayi Yave widi wusonga; niandi
wuzenga minsinga mi batu bambimbi muingi ndiba mu kiphuanza.
5 Bika babo beti lenda Sioni bavutuka fua tsoni. **6** Bika baba
banga biti bi mbata muanzu, biobi bieti yuma tuamina biyunduka;
7 biobi mvedi kalendi wesa mu mioko miandi ko; voti mutu wowo
wunkanga mvumba kalendi wesi mu mioko miandi ko. **8** Bika
bobo bamviokila vana babika tuba: “lusakumunu lu Yave lubanga
yeno! Tueti kulusakumuna mu dizina di Yave!”

130 Nkunga wunyimbudulu mu nzila yinkuendila ku nzo Yave.
Bu nditotuka mu mabulu madi thipula, ndiyamikina kuidi ngeyo,
a Yave. **2** A Yave, wa mbembo'ama; bika wutamba matu maku
mu yamikina kuama mu diambu di lusadusu. **3** Enati ngeyo, a
Yave, weti tangisa masumu A Yave buna nani wulenda telama
e? **4** Vayi kuidi ngeyo kuidi ndemvukulu yi masumu; diawu fueni
kinzuku. **5** Ndimvingila Yave, muel'ama wulembo vingila; ayi mu
mambu mandi, ndintula diana diama. **6** Muel'ama wumvingila
Yave viokila minsungi mimvingila nsuka. Nyinga viokila minsungi
mimvingila nsuka. **7** A Iseli, tula diana diaku mu Yave Bila mu
niandi muidi luzolo lu ngolo ayi mu niandi muidi khudulu yiduka.
8 Niandi veka wela kula Iseli mu masumu mawu moso.

131 Nkunga Davidi wunyimbudulu mu nzila yikuendila ku
nzo Yave. Ntim'ama wisi luniemo ko, a Yave, meso mama
masi lunangu ko. Ndiyindulanga ko mambu malutidi manneni
voti momo madi matsiminanga kuidi minu. **2** Vayi ndivumbika
muel'ama ayi ndidingimisa wawu; banga muana wutsombi

wulemboso mabeni widi va kimosi ayi ngudi andi; banga muana
wutsombi wulemboso mabeni buawu buididi muel'ama mu minu.
3 A Iseli, tula diana diaku mu Yave tona buabu nate mu zithangu
zioso.

132 Nkunga wunyimbudulu mu nzila yikuendila ku nzo Yave.
A Yave, tebukila Davidi moyo ayi ziphasi ziandi zioso kamona; **2**
wuzenga ndefi kuidi Yave ayi wuvanga lukanu kuidi nkua lulendo
wu Yakobi: **3** “Ndilendi kota ko mu nzo ama; voti kuenda va
mbuk'ama. **4** Ndilendi vana ko meso mama minsua mu bua ku
tulu; zindabu ziama mu laba, **5** nate ndimbakula buangu mu
diambu di Yave, buangu kivuanda mu diambu di nkua lulendo
wu Yakobi.” **6** Tuwa tsangu beni ku Efalata, tuwila yawu mu
zitsola zi Yali. **7** Bika tuenda ku buangu kiandi kioki keti vuanda;
bika tubuongama va ntuala kima kioki keti tetika malu mandi. **8**
Telama, a Yave, ayi kota ku buangu kiaku kivundila ngeyo va
kimosi ayi kesi yi zingolo ziaku. **9** Bika zinganga ziaku zi Nzambi
zivuata busonga; bika banlongo baku bayimbila mu khini. **10** Mu
diambu di Davidi kisadi kiaku, kadi loza mutu aku wowo wuvinda
mafuta. **11** Yave wuzenga ndefi kuidi Davidi; ndefi yikiedika yoyi
kalendi viakisa ko: “wumosi mu nkun'aku ndiela tula va kundu
kiaku ki Kipfumu. **12** Enati bana baku bakebidi Nguizani ama
ayi zinzengolo ziozi ndiela ku balonga, buna bana bawu bela
vuanda va kundu kiaku ki kipfumu.” **13** Bila Yave wusobula Sioni;
wuzola Sioni ngolo mu ba buangu kiandi kika fueti vuandanga:
14 “Vava vadi buangu kiama kivundila mu zithangu zioso. Vava
ndiela tula kundu kiama ki kipfumu bila ndizola vawu. **15** Ndiela
kunsakumuna mu bima biwombo; minsukami miandi, ndiela
kuba yukutisa mu bidia. **16** Ndiela vuika zinganga ziandi phulusu
ayi kadika thangu banlongo bandi bela yimbilanga mu khini.

17 Vava ndiela vanga phoka yi yunduka mu diambu Davidi ayi
kubika muinda mu diambu di mutu ama ndivinda mafuta. **18**
Ndiela vuika bambeni ziandi tsoni vayi budu ki kipfumu kiela
lezamanga. Va mbata ntu andi."

133 Nkunga Davidi wunyimbudulu mu nzila yikuendila ku
nzo Yave. Phila mboti ayi kitoko kuidi bakhomba mu thangu
zinzingilanga va kimosi mu kithuadi. **2** Diambu beni didi banga
mafuta ma thalu madukulu ku ntu, mankumba nate mu mayedo,
mankumba nate mu mayedo ma Aloni, mankumba nate mu
zitsongi zi zilobi ziandi. **3** Didi banga bimi bi Helimoni bieti kumba
mu miongo mi Sioni, bila kuna Yave keti vanina lusakumunu
luandi, luzingu mu zithangu zioso.

134 Nkunga wunyimbudulu mu nzila yikuendila ku nzo Yave.
Luzitisa Yave beno bisadi bioso bi Yave; beno lunsalanga mu
builu mu nzo Yave. **2** Vumbulanu mioko mieno mu buangu
kinlongo ayi luzitisa Yave. **3** Bika Yave mvangi wu diyilu ayi
ntoto; kalusakumuna tona ku Sioni.

135 Luzitisa Yave, luzitisa dizina di Yave, lunzitisa beno bisadi
bi Yave; **2** beno lunsalanga mu Nzo Yave, mu ziphangu zi Nzo yi
Nzambi eto. **3** Luzitisa Yave bila Yave widi wumboti; luyimbila
minzitusu mu diambu di dizina diandi, bila didi diambu di kitoko.
4 Bila Yave wukisobudila Yakobi mu ba wandi veka, Iseli, mu
diambu kaba kiuka kioki kavuidi niandi veka. **5** Nzebi ti Yave
widi wunneni, ti Yave eto widi wunneni viokila zinzambi zioso. **6**
Muaki Yave weti vanga moso kazodidi, mu diyilu ayi vava ntoto,
mu mimbu ayi mu mabulu mawu moso madi thipula. **7** Niandi
wuntotulanga matuti mu zitsongi zi ntoto; niandi wumfidisanga
zitsiemo va kimosi ayi mvula ayi wuntotulanga phemo mu

bibuangu biandi biobi kalundila wawu. **8** Niandi wuvonda bana
batheti mu Ezipite, bana batheti ba batu ayi ba bibulu. **9** Wufidisa
bidimbu biandi ayi matsiminanga va khatitsik'aku, a Ezipite mu
diambu di nuanisa Falawo ayi bisadi biandi bioso. **10** Niandi
wuvonda makanda mawombo ayi wuvonda mintinu mi lulendo.
11 Sihoni ntinu basi Amoli; Ongi ntinu basi Basani ayi mintinu
mioso mi Kana. **12** Ayi wuvana zitsi ziawu banga kiuka; kiuka
kuidi Iseli, batu bandi. **13** Dizina diaku, a Yave, dinzingilanga
mu zithangu zioso, zitsangu ziaku, a Yave, mu zitsungi zioso.
14 Bila Yave wela nungisa batu bandi ayi wela mona bisadi
biandi kiadi. **15** Bitumba bi makanda bidi bi palata ayi bi nolo;
bivangulu mu mioko mi batu; **16** bibeki miunu vayi bilendi tuba
ko; meso vayi bilendi mona ko; **17** Bibeki matu vayi bilendi wa ko
bisi kadi phemo ko mu miunu miawu. **18** Batu bobo beti vanga
biawu bela ba banga biawu ayi buawu bobo buela bela bobo
bantulanga diana mu biawu. **19** A nzo yi Iseli, luzitisa Yave. A
nzo yi Aloni, luzitisa Yave. **20** A nzo yi Levi, luzitisa Yave. Beno
lueti kunkinzika, luzitisa Yave. **21** Bika nzitusu wuba kuidi Yave
tona mu Sioni kuidi niandi weti vuanda ku Yelusalemi. Luzitisa
Yave.

136 Luvutudila Yave matondo bila niandi widi wumboti, **2**
Luvutudila Nzambi yi zinzambi matondo, **3** Luvutudila Pfumu yi
bapfumu matondo, **4** niandi kaka, wumvanganga matsiminanga,
5 niandi wuvanga diyilu mu diela diandi **6** Niandi wuyalumuna
ntoto va mbata minlangu; **7** Niandi wuvanga kiezila kingolo **8**
thangu mu diambu di yadila muini, **9** ngondi ayi zimbuetete mu
diambu di yadila builu, **10** kuidi niandi bila niandi wuvvonda bana
batheti mu Ezipite, **11** ayi wutotula bana ba Iseli va khatitsika
basi Ezipite **12** mu koko ku ngolo ayi ku yalumuka, **13** Kuidi

niandi bila niandi wuvasa mbu wu mbuaki mu zindambu zizole,
14 ayi wuviokisila Iseli va khatitsika mbu wu mbuaki, **15** vayi
wulalumusa Falawo ayi masodi mandi mu mbu wu mbuaki, **16**
kuidi niandi bila niandi wudiatisa batu bandi mu dikanga; **17**
Niandi wuvonda mintinu minneni, **18** ayi wuvonda mintinu mi
lulendo, **19** Sihoni, ntinu basi Amoli, **20** ayi Ongi, ntinu basi
Basani, **21** ayi wuvana zitsi ziawu banga kiuka, **22** kiuka kuidi
kisadi kiandi, Iseli, **23** kuidi niandi, mutu wowo wututebukila
moyo mu kambu kueto ku luvalu, **24** ayi wutuvana kiphuanza mu
bambeni zieto, **25** ayi niandi wumvananga bidia kuidi kioso-kioso
vangu, **26** Luvutudila Nzambi yi diyilu matondo

137 Va muenda minlangu minneni mi Babiloni; tuvuanda ayi
tudila bu tutebukila Sioni moyo. **2** Kuna tudengidika zingitala
zieto mu minti. **3** Bila kuna, batu bobo batukanga mu kivika
batulomba tuyimbila minkunga; minyamisi mieto mituyuvula
minkunga mi khini; batuba: “lutuyimbidila nkunga wumosi mu
minkunga mi Sioni.” **4** A buevi tulenda yimbidila minkunga mi
Yave mu ntoto wu kinzenza e? **5** Enati ndizimbikini, a Yelusalemi;
bika koko kuama ku lubakala kuzimbakana zitsembo ziandi. **6**
Bika ludimi luama lunama mu mianzi mi munu ama enati ndikadi
kutebukila moyo, enati ndikadi ba mayindu mu Yelusalemi, khini
ama yoyo yilutidi zangama. **7** Tebuka moyo, a Yave, momo
basi Edomi bavanga mu lumbu kibua Yelusalemi, Bayamikina:
“lutiolumuna, lutiolumuna nate muna zifundasio ziandi.” **8** A
muana ndumba wu Babiloni, ngeyo wukubuku mu bungu; khini
kuidi mutu wowo wukuvutudila mambu momo wutuvangila. **9**
Khini kuidi mutu wumbuila bana baku batsombi ayi wela kuba
banda va matadi.

138 Nkunga Davidi. Ndiela kuzitisa, a Yave, mu ntim'ama
wumvimba; ndiela yimbila minzitusu miaku va ntuala zinzambi.
2 Ndiela buongama ku ndambu nzo aku yinlongo; ayi ndiela
zitisa dizina diaku mu diambu di luzolu luaku ayi mu diambu di
kikhuikizi kiaku bila ngeyo wuyayisidi dizina diaku ayi mambu
maku va yilu bima bioso. **3** Thangu nditela, ngeyo wuphana
mvutu. Wukhitula nkua ngangu ayi nkua bukhafi bu ngolo. **4** Bika
mintinu mioso mintoto mizitisa, a Yave bu miwilu mambu ma
munu aku. **5** Bika miyimbila zinzila zi Yave bila nkembo wu Yave
widi wunneni. **6** Ka diambu ko Yave widi wuzangama, niandi
weti tala bobo beti kukikulula ayi zebi bumboti batu badi luniemo
bu badi ku thama. **7** Ka diambu ko ndilembo diatila va khatitsika
ziphasi, ngeyo weti tanina luzingu luama; ngeyo weti nonuna
koko kuaku mu kakidila zinganzi zi bobo beti kundenda; mu koko
kuaku ku lubakala weti kuphukisila. **8** Yave wela dukisa mambu
momo keti tomba mu minu. Luzolo luaku, a Yave, lunzingilanga
mu zithangu zioso. Kadi yekula bisalu bi mioko miaku.

139 Nkunga Davidi kuidi Pfumu minyimbidi. A Yave ngeyo
wuthomba ayi ngeyo wunzebi. **2** Ngeyo zebi thangu ndidi
wuvuanda ayi thangu ndidi wutelama; ngeyo weti bakula bumboti
mayindu mama bu makidi thama. **3** Ngeyo zebi thangu ndieti
totuka ayi thangu ndieti lambalala; Ngeyo zebi bumboti zinzila
ziama zioso. **4** Tuamina mambu maba va ludimi luama, ngeyo
zebi mawu moso, a Yave. **5** Ngeyo wunzungididi ku manima ayi
ku ntuala Ngeyo wutetika koko kuaku va minu. **6** Nzayilu yi phila
yoyi, yididi ngolo yitsiminanga kuidi minu; yididi ngolo yinangama
muingi ndiyibakidila. **7** Kuevi ndilenda kuenda suamina phevi
aku e? A kuevi ndilenda kuenda tinina meso maku e? **8**
Enati khumini ku Diyilu, ngeyo widi kuna; enati minu thudidi

mbuk'ama ku tsina ntoto, ngeyo widi kuna. **(Sheol h7585)** **9** Enati
khumini mu mavavi ma nkielo buisi; enati phuendi ku lubakala lu
mbu, **10** buna kuna diaka, koko kuaku kuela kundiatisa; koko
kuaku ku lubakala kuela kutsimbidila ngolo. **11** Enati khembi:
“Bukiedika tombi kiela kutsueka” vayi buna kiezila kikitukidi tombi
va ndidi. **12** Muaki tombi kilendi ba tombi kuidi ngeyo ko; builu
buela kienzuka banga muini bila tombi kidi banga kiezila kuidi
ngeyo. **13** Ngeyo wuvanga binama biama bi khati nitu; ngeyo
wuthunga va kimosi mu vumu ki ngudi ama. **14** Ndikuzitisa
bila ndidi vangu ki tsisi ayi kitsiminanga; mavanga maku madi
matsiminanga ayi nzebi buawu bumboti. **15** Khubukulu ama yi
mimvesi yisia suama va ntual'aku ko mu thangu ndikubuku mu
buangu kisuama; mu thangu ndivangu va kimosi ku tsina ntoto.
16 Meso maku mamona nitu ama yikambu kubuku. Bilumbu bioso
biobi wukhubikila biba bisonama mu buku'aku, tuamina lumbu
kimosi mu biawu kiba. **17** A phila thalu mayindu maku kuidi
minu, a Nzambi! A phila woka madi! **18** Enati thidi ku matanga;
buna maviokidi nzielo mu thalu; Bu khotukidi, minu ndidi kaka
yaku. **19** Enati ngeyo wuzola kaka vonda mutu wumbimbi, a
Nzambi! Bika luthatukila beno luntengulanga menga! **20** Beti
kuyolukila mu zikhanu zimbimbi; bobo beti kulenda beti sadila
dizina diaku mu kambu fuana. **21** Buevi, ndilendi lenda ko bobo
beti kulenda, a Yave? A buevi, ndilendi kakumukina ko bobo beti
kufuemi e? **22** Ndisi kadi diambu ko vayi kikhenene kaka ndidi
kuidi bawu; ndieti ba tanga bambeni ziama. **23** Wumfiongunina,
a Nzambi, ayi zaba ndim'ama; wuthota ayi zaba mayindu mama.
24 Tala kani nzila yimbimbi yidi mu minu ayi wundiatisa mu nzila
yi mvu ka mvu.

140 Nkunga Davidi kuidi pfumu minyimbidi. Wukhudi, a
Yave, mu mutu wumbimbi; wukheba mu mutu wu makhemi; **2**
bobo banyindulanga zikhanu zimbimbi mu mintima miawu ayi
bantombanga lumbu ka lumbu nuana mvita. **3** Beti kitula ludimi
luawu meno banga lu nioka; mitsa mi bikusa midi mu bididi
biawu. **4** Wukheba, a Yave, mu mutu wumbimbi. Wuthanina mu
batu badi makhemi; bobo beti kubika zikhanu mu buisa malu
mama. **5** Batu ba luniemo bathambila makondi; bayalumuna
minsinga mi makondi mawu ayi bathambila mintambu muyenda
nsolo ama. **6** A Yave, ndituba kuidi ngeyo: “ngeyo Nzambi ama.”
Wa, a Yave, yamikina kuama bu ndintomba monono kiadi. **7** A
Yave, mutu wumvanganga makazodidi ngeyo nkudi ama wu
ngolo ngeyo weti kaka ntu'ama mu lumbu ki mvita. **8** Kadi tala
zitsatu zi batu bambimbi zivangama, a Yave. Kadi tala ti zikhanu
ziawu zinunga nganu bela ba luniemo. **9** Bika mintu mi bobo
banzungididi mifuku kuidi ziphasi ziozi bididi biawu bitotula. **10**
Bika makala ma mbazu mabua va bawu. Bika balozo ku mbazu,
ku tsi mabulu madi nyamba; babika buela telama. **11** Bika
mimvuezi mibika zingila mu tsi; bika mabienga malandakana mu
kambu vonga batu badi makhemi. **12** Nzebi ti Yave weti vana
luvovomo lusonga kuidi nsukami ayi wela nuanina minsukami.
13 Bukiedika, basonga bela zitisa dizina diaku ayi batu badi
mintima milulama bela zingila va ntual'aku.

141 Nkunga Davidi. A Yave, ngeyo nditela; yiza nsualu kuidi
minu. Wa mbembo'ama mu thangu ndilembo kutedi. **2** Bika
lusambulu luama luba va ntual'aku banga ansa bika mvumbudulu
yi mioko miama yiba banga dikaba di masika. **3** Tula nsungi va
munu ama, a Yave; keba bumboti muelo wu bididi biama. **4**
Kadi yinika ntim'ama ku mambimbi, mu baka kuku mu mavanga

mambimbi va kimosi ayi bamvanganga mambimbi; kadi tala ti
ndidia bidia biawu bidi lueki. **5** Bika mutu wusonga kambeta, diodi
didi dimboti; bika kathemina, diodi didi mafuta va ntu'ama; ayi
ntu'ama wulendi manga mawu ko. Muaki lusambulu luama luela
nuanisanga mu zithangu zioso mavanga ma batu bamvanganga
mambimbi. **6** Minyadi miawu miela lozo ku tsi tona ku yilu
ngumbu ayi batu bambimbi bela longuka ti mambu mama
ndituba, matubu bumboti. **7** Bela tuba: “mutu bu keti kabila ntoto
ayi vasila ntoto buawu bobo mimvesi mieto mididi misasakana
va muelo tsi bafua”. **(Sheol h7585)** **8** Vayi meso mama madi kaka
kuidi ngeyo Yave, mutu wumvanganga makazodidi Kuidi ngeyo
ndintombila suamunu, kadi kundiekula mu lufua. **9** Wukheba mu
makondi bathambila ayi mu mintambu mitula batu bamvanganga
mambimbi. **10** Bika batu bambimbi, babua mu makondi mawu
veka vayi minu ndiviokila vawu mu luvovomo.

142 Nkunga Davidi kayimbidila banga lusambulu mu thangu
kaba mu nsuku. Ndinyamikina ngolo kuidi Yave Ndimvumbula
mbembo ama kuidi Yave mu diambu di kiadi. **2** Ndilembo dukula
luniongo luama va ntual'andi; va ntual'andi, ndinyolukila ziphasi
ziama. **3** Mu thangu phevi ama yilembo suki-suki mu khati ama,
keti ngeyo wuzaba nzil'ama. Mu nsolo wowo ndidiatila, muawu
batu bathambila ntambu. **4** Tala ku lubakala luama ayi tala, kadi
mutu widi mayindu mu minu. Ndisi kadi suamunu ko kuisi ko
mutu wumbanzila luzingu luama. **5** Kuidi ngeyo ndinyamikina, a
Yave. Ndilembo tubi: “ngeyo suamunu kiama; Ngeyo kuku kiama
va ntoto wu batu badi moyo.” **6** Dimba yamikina kuama bila ndidi
nsukami wu ngolo, wukambulu diana; wukhula mu bobo balembo
ndandakana bila bawu bandutidi ngolo. **7** Bika wuthotula nloko

ama muingi ndizitisa dizina diaku; buna basonga bela kuiza
kutakana va ndidi mu diambu di mamboti maku kuidi minu.

143 Nkunga Davidi. A Yave, wa lusambulu luama, dimba
yamikina kuama mu diambu di kiadi mu kikhuikizi kiaku ayi mu
busonga buaku, yiza wutsadisa. **2** Kadi nata kisadi kiaku ku
tsambusu; bila kadi mutu wumosi widi moyo widi wusonga va
ntual'aku. **3** Bila mbeni wulembo ndandakana, wulembo ndiatidila
va tsi; niandi wukuphuandisanga mu bibuangu bidi tombi banga
batu bobo bafua thama. **4** Buna pheve ama yeka suka-suka mu
khati ama; ntim'ama weka mona tsisi mu khati ama. **5** Ndilembo
tebukila moyo bilumbu bivioka. Ndinyindulanga mavanga maku
moso ayi fiongunina mavanga ma mioko miaku. **6** Ndinonuna
mioko miama kuidi ngeyo. Muel'ama widi phuila mu kumona
banga ntoto wu yuma, bu wididi phuila nlangu. **7** Wuphani mvutu
mu nsualu, a Yave pheve ama yilembo yami. Kadi kutsuekila
zizi kiaku bila ndieka dedakana banga bobo bankuendanga
ku dibulu. **8** Bika nsuka wundatina mambu ma luzolo luaku lu
ngolo; bila nditula diana diama mu ngeyo. Wumbonisa nzila
yoyi mfueti kuendila bila kuidi ngeyo ndimvumbula muel'ama. **9**
Wukhula mu bambeni ziama, a Yave; bila ndikukisuekanga mu
ngeyo. **10** Wundonga mu vanga luzolo luaku bila ngeyo Nzambi
ama. Bika pheve aku yimboti yindiatisa mu ntoto wulendumuka.
11 Mu diambu di dizina diaku, a Yave, tamina luzingu luama;
mu busonga buaku, bika wuthotula mu ziphasi. **12** Mu luzolo
luaku lu ngolo, kanga bambeni ziama; bunga babo bobo beti
kundenda, bila ndidi kisadi kiaku.

144 Nkunga Davidi. Bika, nzitusu wuba kuidi Yave, ditadi
diama; weti longa mioko miama mu nuana mvita ayi minlembo
miama mu nuana khindu. **2** Niandi Nzambi ama yi luzolo ayi

tinunu kiama niandi suamunu kiama kingolo ayi niandi nkuidi
ama, niandi nkaku ama; mu niandi ndieti suamina ayi niandi
wuntulanga batu ku tsi luyalu luama. **3** A Yave, buna mutu
niandi nani muingi wumbelanga mayindu; muana mutu muingi
wunyindulanga e? **4** Mutu dedakani banga phemo; bilumbu
biandi bidi banga kitsusula kimvioka. **5** Vasa diyilu diaku, a
Yave, ayi kuluka; simba miongo muingi mitotula muisi. **6** Fidisa
zitsiemo ku ntuala ayi sasikisa bambeni ziama. Loza madionga
maku ayi wuba zimbikisa. **7** Yalumuna koko kuaku bu widi
ku yilu; wuphukisa ayi wukhula mu minlangu mi nguma ayi
mu mioko mi banzenza, **8** bobo miunu miwedi luvunu; bobo
mioko mi lubakala mibeki mayuya. **9** Ndiela kuyimbidila nkunga
wumona, a Nzambi. Mu siku ki kumi di minsinga, kioki beti tedila
Lila, ndiela bula miziki, **10** Kuidi mutu wowo wumvananga kuidi
mintinu ndungunu, mutu wowo wunkulanga kisadi kiaku Davidi
mu sabala kimvondanga. **11** Wuphukisa ayi wukhula mu mioko
mi banzenza; bobo miunu miwedi luvunu bobo mioko mi lubakala
mibeki mayuya. **12** Buna bana beto babakala, mu bumuana
buawu bela ba banga bikunusu binyundukanga bumboti. Bana
beto babaketo bela ba banga makunzi mafikulu; mammonisanga
kitoko ki buangu. **13** Bilundulu bieto biela ba biwala mu kadika
ntindu wu bidia; minkangu mieto mi mamemi miela buelama ayi
buelama mu zimili zi zimili mu makumi ma zimili mu zitsola zieto.
14 Zingombi zieto zikheto ziela nata mfuna wungolo, mavudu
malendi ba ko mu bibaka bieto kadi buela kuenda mu kivika,
yamikina ku ziphasi kulendi ba diaka ko mu zinzila zieto. **15**
Lusakumunu kuidi batu bobo mambu mama meti vangama.
Lusakumunu kuidi batu bobo Yave kadidi Nzambi.

145 Nkunga wu nzitusu wu Davidi. Ndiela kuyayisa Ntinu,
Nzambi ama. Ndiela zitisa dizina diaku mu zithangu zioso ayi mu
mvu ka mvu. **2** Ndiela kuzitisa mu kadika lumbu ayi ndiela yayisa
dizina diaku mu zithangu zioso ayi mu mvu ka mvu. **3** Yave widi
wunneni ayi niandi lutidi fuana mu zitusu ayi bunneni buandi
bulendi fiongonono ko kuidi mutu. **4** Tsungi yimosi yela niemisa
bisalu biaku kuidi tsungi yinkaka ayi bela yolukila mavanga maku
ma lulendo. **5** Bela tubila kiezila ki nkembo wu nzitusu aku; ayi
minu ndiela yindulanga bisalu biaku bitsiminanga. **6** Bela yolukila
lulendo lu bisalu biaku bi tsisi; ayi ndiela yamikisa mavanga
maku manneni. **7** Bela sanisina mamboti maku mawombo-
wombo ayi bela yimbidila busonga buaku mu khini. **8** Yave widi
nkua nlemvo ayi wumonanga kiadi; kavika fuemanga ko ayi
fulukidi mu luzolo. **9** Yave widi wumboti kuidi batu boso; kiadi
kiandi kidi kuidi batu boso kavanga. **10** Bibioso bi wuvanga biela
kuzitisa, a Yave; banlongo baku bela kuyayisa. **11** Bela yolukila
nkembo wu kipfumu kiaku ayi bela tubila lulendo luaku, **12** mu
diambu di batu boso bazaba mavanga maku ma lulendo; kiezila
ki nkembo ki kipfumu kiaku. **13** Kipfumu kiaku kidi kipfumu mu
thangu yi kayimani ayi luyalu luaku lunzingilanga mu zitsungi
zioso. Yave widi wukuikama mu zitsila ziandi zioso ayi nkua
luzolo kuidi batu boso kavanga. **14** Yave wunsimbanga babo
bobo beti bua ayi weti vumbula bobo badi bakomvama. **15** Meso
ma babo makutalanga ayi ngeyo weti bavana bidia mu thangu
yifuana. **16** Ngeyo wunzibulanga koko kuaku ayi wunyukutisanga
zitsatu zi kadika kima kidi moyo. **17** Yave widi wusonga mu
zinzila ziandi zioso ayi widi nkua luzolo kuidi batu boso kavanga.
18 Yave widi wufikama kuidi babo bobo bankutelanga, kuidi babo
bobo bankutelanga mu kiedika. **19** Niandi weti dedikisa zitsatu

zi bobo beti ku kinzika; weti wa yamikina kuawu ayi weti ku
bavukisa. **20** Yave weti sunga babo bobo beti kunzola vayi wela
bunga batu boso bambimbi. **21** Munu'ama wela yolukila nzitusu
wu Yave, bika kadika vangu kizitisa dizina diandi dinlongo mu
zithangu zioso ayi nate mu mvu ka mvu.

146 Luzitisa Yave; Zitisa Yave, a muel'ama. **2** Ndiela zitisanga
Yave mu luzingu luama loso; ndiela yimbidilanga Nzambi ama
minzitusu thangu yoso ndizingila. **3** Kadi tula diana dieno mu
bana ba mintinu, mu batu bobo beti fua, bobo balendi vukisa ko.
4 Pheve awu yawu kuenda buna beti vutuka mu ntoto; zikhanu
ziawu zilalikini. **5** Lusakumunu kuidi mutu wowo widi ti Nzambi yi
Yakobi niandi nsadisi andi; wuntulanga diana diandi mu Yave,
Nzambi andi, **6** mvangi wu diyilu, ntoto, mbu ayi bibio bidi muna;
widi wukuikama mu zithangu zioso. **7** Niandi weti vavila mambu
ma bobo beti yamusu, ayi wumvananga bidia kuidi bobo badi
nzala; Yave niandi weti totula batu bobo badi mu nloko. **8** Yave
weti vana kiezila kuidi phofo, Yave weti vumbula bobo badi
bakomvama. Yave weti zola batu basonga. **9** Yave weti sunga
nzenza, niandi wunkindisanga muana sana ayi difuola vayi weti
kakumukina zinzila zi batu bambimbi. **10** Yave wunyalanga mu
zithangu zioso. Nzambi aku, a Sioni, mu zitsungi zioso. Luzitisa
Yave.

147 Luzitisa Yave! A phila mboti yidi mu yimbila minzitusu
kuidi Nzambi eto. A phila khini ayi fuana kuidi mu kunzitisa. **2**
Yave weti tunga Yelusalemi, weti kutikisa bana ba Iseli bayenda
mu kivika. **3** Niandi weti belusa mintima mi kosakana ayi
wunkanganga ziphasima mu ziphuta ziawu. **4** Niandi weti zenga
thalu yi zimbuetete ayi weti kuzitedila kadika mbuetete mu dizina
diandi. **5** Pfumu eto widi wunneni ayi lulendo luandi luidi lunneni;

diela diandi disi kadi ndilu ko. **6** Yave weti kindisa woso mutu weti
kukikululanga ayi weti lumba batu bambimbi va tsi. **7** Luyimbidila
Yave mu kumvututdilanga matondo; Lusikila Nzambi eto miziki mu
ngitala. **8** Niandi wufukidilanga diyilu mu matuti; wunkubikanga
mvula mu diambu di ntoto ayi niandi wummenisanga biti va
mbata miongo mi fioti. **9** Niandi wumvananga bidia kuidi bibulu bi
fioti ayi kuidi bana ba ngonyi-ngonyi bu beti tela. **10** Khini andi yisi
ko mu zingolo zi phunda ayi yangalala kuandi kuisi ko mu malu
ma mutu. **11** Yave weti yangalala mu batu bobo beti kunkinzika,
bobo bantulanga diana diawu mu luzolo luandi lungolo. **12**
Yayisa Yave, a Yelusalemi; zitisa Nzambi aku, a Sioni; **13** bila
niandi wunkindisanga zitunga zi mielo miaku; ayi weti sakumuna
batu baku badi mu ngeyo. **14** Niandi wuntulanga ndembama
mu zindilu ziaku ayi wukuyukutisanga mu ble yilutidi kitoko. **15**
Niandi wumfidisanga zithumunu ziandi ku ntoto; mambu mandi
meti tembakana mu thinu nsualu. **16** Niandi wumvananga mvula
yi matadi banga mika mi dimemi; ayi wuntembikisanga disala
banga dibombi. **17** Niandi wunlonzanga mvul'andi yi matadi
banga matadi ma fioti Nani wulenda telama va ntuala phemo
andi yi kiozi e? **18** Weti fidisa mambu mandi ayi weti kumasiutisa;
weti vemuna phemo yi ngolo andi ayi minlangu mieti kumba.
19 Niandi wuzabikisa mambu mandi kuidi Yakobi; mina miandi
ayi zinzengolo ziandi kuidi Iseli. **20** Kasia bu vangila kadi kuidi
dikanda dinkaka ko basia zaba ko mina miandi. Luzitisa Yave.

148 Luzitisa Yave; luzitisa Yave tona mu diyilu. Lunzitisa mu
bibuangu bizangama ngolo. **2** Lunzitisa, beno zimbasi ziandi
zioso; lunzitisa beno minkangu miandi mioso mi masodi ma diyilu.
3 Lunzitisa beno thangu ayi ngondi, lunzitisa beno zimbuetete
zioso zidi kiezila. **4** Lunzitisa ngeyo diyilu dizangama ngolo ayi

beno minlangu midi ku mbata diyilu, **5** bika bizitisa dizina di
Yave; bila niandi wuvana lutumunu ayi biawu bivangama. **6**
Wubivuandisa va buangu mu zithangu zioso ayi mu thangu yi
kayimani. Niandi wuvana nzengolo yayi, yikayilendi vioka ko. **7**
Luzitisa Yave tona va ntoto, beno bivangu binneni bi mbu ayi
beno zithipula zioso zi mbu; **8** mbazu ayi mvula yi matadi, mvula
yi phembi ayi matuti; vuka ki phemo kieti sadila zithumunu ziandi.
9 Beno miongo ayi miongo mioso mi fioti; minti mimbutanga
makundi ayi minti mioso mi Sedeli; **10** bibulu bi nsitu ayi bibulu
bibioso bi fioti, bivangu bi fioti ayi zinuni zieti dumuka; **11** mintinu
mi ntoto ayi makanda moso; beno bana ba mintinu ayi minyadi
mioso mi ntoto; **12** bamatoko ayi bandumba, binunu ayi bana
balezi **13** bika bazitisa dizina di Yave bila dizina diandi diawu
kaka difueni mu yayusu; kiezila kiandi kidi va yilu ntoto ayi ku
yilu diyilu. **14** Niandi wutotudila batu bandi phoka, nzitusu wu
banlongo bandi boso; wu Iseli, batu bobo badi bakangama mu
ntim'andi. Luzitisa Yave.

149 Luzitisa Yave; luyimbidila Yave nkunga wumona; nzitusu
andi mu lukutukunu lu banlongo. **2** Bika Iseli kamona khini
mu diambu di mvangi awu Bika batu ba Sioni bayangalala mu
diambu di ntinu awu. **3** Bika bazitisa dizina diandi mu makinu;
ayi bansikila miziki mu ndungu ayi mu ngitala, **4** bila Yave
weti yangalala mu batu bandi, weti vuatisa phulusu kuidi batu
beti kukikula. **5** Bika banlongo bamoma khan mu diambu di
nzitusu wawu; ayi bayimbila mu khan mu zimbuka ziawu. **6**
Bika minzitusu mi Nzambi miba mu miunu miawu ayi sabala kidi
meno mu zindambu zioso mu mioko miawu; **7** mu diambu di
vutula landi kuidi makanda ayi mu vana batu thumbudulu; **8**
mu diambu di kanga mintinu miawu mu zisieni ayi batu bawu

banneni mu bisengo; **9** mu diambu di dukisa nzengolo yoyi
yisonama mu diambu diawu; wawu wawu nkembo wu banlongo
bandi boso. Luzitisa Yave.

150 Luzitisa Yave, Luzitisa Nzambi mu buangu kiandi kinlongo.
Lunzitisa mu diyilu diandi di lulendo. **2** Lunzitisa mu diambu di
mavanga mandi ma lulendo; lunzitisa mu diambu di bunneni
buandi bu kambulu ndilu. **3** Lunzitisa mu biyoko bi ntotukila
mu tulumbeta, Lunzitisa mu ngitala ayi mu Lila. **4** Lunzitisa mu
ndungu ayi mu makinu; Lunzitisa mu bisiku bi minsinga ayi mu
flute; **5** Lunzitisa mu bisiku bidi banga zitapa; biobi bieti totula
mbembo yingolo; Lunzitisa mu bisiku bidi banga zitapa, biobi
bilembo ningi. **6** Bika bibioso bilembo vumuna bizitisa Yave.
Luzitisa Yave.

NEW TESTAMENT

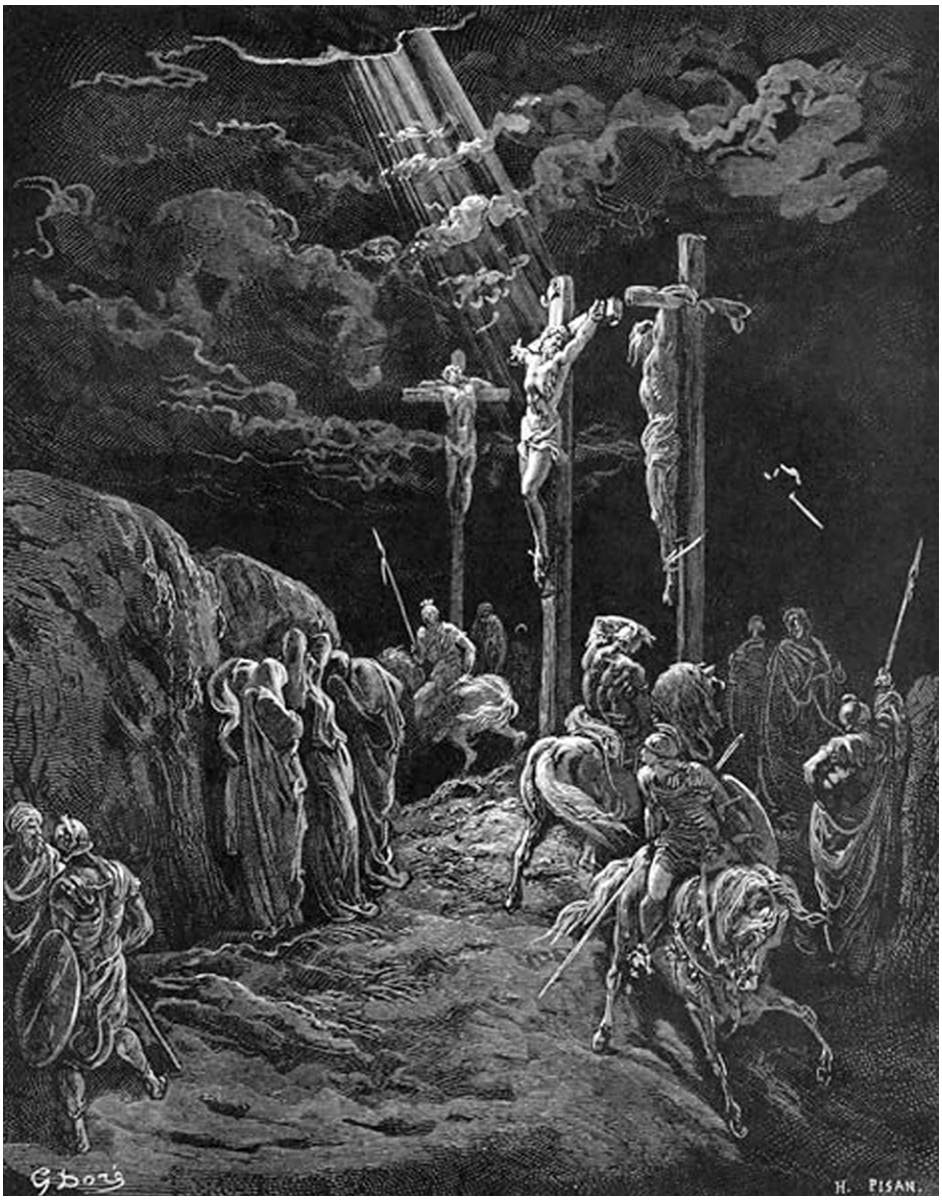

Buna Yesu wutuba: —A tata, bika wuba lemvukila bila basi zaba ko mambu balembu vangi.
Babula zeki mu diambu di kabana minledi miandi.
Luke 23:34

Matthew

1 Tala buididi kikhulu ki Yesu Klisto, muana wu Davidi, muana
wu Abalahami: **2** Abalahami wubuta Isaki, Isaki wubuta Yakobi,
Yakobi wubuta Yuda ayi bakhomba bandi. **3** Yuda ayi nketo
andi Tamali babuta Falesi ayi Zala; Falesi wubuta Heseloni,
Heseloni wubuta Alami. **4** Alami wubuta Aminadabi; Aminadabi
wubuta Nasoni; Nasoni wubuta Salimoni. **5** Salimoni ayi nketo
andi Lahabi babuta Bowazi; Bowazi ayi nketo andi Luti babuta
Obedi; **6** Obedi wubuta Isayi; Izayi wubuta ntinu Davidi; ntinu
Davidi wubuta Salomo mu nketo wuba wu Uli. **7** Solomo wubuta
Lobowami; Lobohami wubuta Abia; Abia wubuta Asa. **8** Asa
wubuta Zozafati; Zozafati wubuta Zolami bosi Zolami wubuta
Oziasi; **9** Oziasi wubuta Yotami; Yotami wubuta Akazi; bosi Akazi
wubuta Ezekiasi. **10** Ezekiasi wubuta Manase; Manase wubuta
Amoni bosi Amoni wubuta Zoziasi. **11** Zoziasi wubuta Yekonia
ayi bakhomba bandi; bawu babutuka bu banata bana ba Iseli mu
buvika ku tsi Babiloni. **12** Buvika bu bumana ku Babiloni, Yekonia
wubuta Salatieli; Salatieli wubuta Zolobabeli. **13** Zolobabeli
wubuta Abuidi; Abuidi wubuta Eliakimi; Eliakimi wubuta Azoli. **14**
Azoli wubuta Sadoki; Sadoki wubuta Akimi; Akimi wubuta Eliudi.
15 Eliudi wubuta Eleyazali; Eleyazali wubuta Matani; Matani
wubuta Yakobi. **16** Bosi Yakobi wubuta Zozefi wuba bakala di
Maliya, ngudi yi Yesu wuba tedila Klisto. **17** Diawu zitsungi zioso
tona Abalahami nate Davidi zidi kumi zitsungi ziya. Tona Davidi
nate thangu bana ba Iseli bayenda mu buvika ku Babiloni; vaba
kumi zitsungi ziya; bosi tona thangu buvika nate Klisto vaba
kumi zitsungi ziya. **18** Tala phila yibutukila Yesu Klisto: Maliya
ngudi andi; niandi wuba nketo wuzolo kuelo kuidi Zozefi. Buna
katudidi ko va nzo dikuela Maliya wubaka buemba vayi mu

Pheve Yinlongo kabakila buemba beni. **19** Zozefi, bakala diodi
dizola kuela Maliya, wuba mutu wusonga, wumanga kuandi
kumfuisa tsoni va meso ma batu; wubaka lukanu lu kumbotula
mu kitsueki. **20** Bu kaba ku tsi mayindu mu diambu di mambu
beni; buna mbasi yi Pfumu yimmonikina mu ndozi, yinkamba:
—A Zozefi, muana Davidi! Bika mona boma mu kuela nketo aku
Maliya bila buemba buidi yandi mu Pheve Yinlongo kabakidi
buawu. **21** Wela buta muana wubakala, dizina wela kumbieka
Yesu: bila niandi wela kula batu bandi mu masumu mawu. **22**
Mambu moso mama mavangama mu diambu di dedikisa mambu
makamba Pfumu kuidi mbikudi ti: **23** Luwa, ndumba yikambu
zaba bakala yela ba mu buemba, yela buta muana wubakala,
dizina bela kuntedilanga Emanueli, bu dinsundula: “Nzambi widi
yeto!” **24** Zozefi bu kakotuka, wuvanga mambu moso mbasi
yi Pfumu kantuma ayi wubonga Maliya mu ba nketo andi. **25**
Vayi Zozefi kasia zaba nitu yi nketo andi Maliya ko nate kabuta
muana wubakala, ayi wumvana dizina Yesu.

2 Yesu ku Betelemi kabutukila, divula didi mu tsi yi Yuda, mu
thangu ntinu Elode. Yesu bu kabutuka, banduenga, batu beti
longuka zimbuetete batotukila ku ndambu Esite, bayiza totuka
ku Yeluzalemi, bayuvula: **2** —A kuevi kuidi Ntinu Bayuda, wowo
butukidi e? Bila tumueni mbuetete'andi thama ku ndambu Esite,
diawu tuizidi muingi tumbuongimina. **3** Ntinu Elode bu kawa
mambu momo, mayindu mandi mayama mu diambu di kiuvu
kioki bayuvula, niandi ayi basi Yeluzalemi baba ku tsi mayindu.
4 Elode wutumisa bapfumu boso ba banganga zi Nzambi ayi
minlongi mi Mina, wuba yuvula kani kuevi Mesiya kela butukila.
5 Bamvutudila: —Wela butukila ku Betelemi didi mu tsi yi Yuda
bila mbikudi wusonika: **6** A ngeyo Betelemi, divula didi mu tsi

Yuda, Kadi sia ti ngeyo lutidi keva mu minyadi mioso mi Yuda,
bila mu ngeyo muela totukila Pfumu; niandi wela ba nsungi wu
batu bama, Iseli. **7** Buna Elode wutumisa mu kitsueki banduenga
ayi wuba yuvula thangu mbi yitotuka mbuetete. **8** Bosi wuba
tuma ku Betelemi, ayi wuba kamba: —Yendanu kuna ayi lutomba
buzabila bumboti mambu madi mu muana beni. Beno kummona
buna luiza khambi muingi mamvama ndienda mbuongimina.
9 Buna bamana wa ntinu, bayenda kuawu. Buela zimbukila
mbuetete yoyi batuama mona ku Esite yi buela bamonikina,
yawu yiba tuaminina ku ntuala mu nzila nate yiyenda telama va
yilu buangu kiba muana. **10** Khini yiwombo yiba yawu buna
bamona mbuetete. **11** Bakota muna nzo, bamona muana ayi
ngudi andi Maliya, batumbu fukama vaba muana, beka ku
mbuongimina. Bosi banianguna zitsaku zi banata, muba makaba
ma bavana muana: nolo, ansa Ayi mile. **12** Nzambi bu kaba
lubula mu ndozi ti babika vutukila kuidi Elode, mu nzila yinkaka
bavutukila ku tsi awu. **13** Buna bayenda, mbasi yimosi yi Pfumu
yimonikina Zozefi mu ndozi, yinkamba: —Telama wubonga
muana ayi ngudi andi, tinina ku Ezipiti. Vuanda kuna nate ndiela
kukamba ti thangu yivutukila yifueni, bila Ntinu Elode wela
tomba vonda muana! **14** Muna builu beni Zozefi wutelama,
wubonga muana ayi ngudi andi, wuyenda tinina ku Ezipiti. **15**
Wukala kuna nate Ntinu Elode kafua mu diambu di dedikisa
mambu mayoluka Pfumu mu munu wu mbikudi, bu kabikula
ti: Nditela muan'ama katotuka ku Ezipiti! **16** Elode bu kazaba
banduenga bamvuna, wufuema ngolo. Diawu katumina bavonda,
ku Betelemi ayi mu mala mafikamini, bana boso bababakala
badi mimvu miodi nate kuna tsi, landila thangu yiba nkamba
kuidi batu beti longuka zimbuetete. **17** Mu nzila yoyo mambu

mabikula mbikudi Yelemi madedakana: **18** Mbembo yiwakana ku
Lama bidilu ayi maniongo mawombo; Lakheli wulembo didi bana
bandi; kakadi zola bombo bila bana beni basiedi ko. **19** Elode bu
kafua, mbasi yi Pfumu yimonikina Zozefi mu ndozi ku Ezipiti, **20**
ayi yinkamba: —Telama wubonga muana ayi ngudi andi, vutuka
yawu ku Iseli, bila batu bobo babedi tombanga mu vonda muana
bafuidi. **21** Zozefi wutelama, wubonga muana ayi ngudi andi,
wuvutuka ku Iseli. **22** Vayi Zozefi, bu kawa ti Alikelawusi muana
Elode, wuyadila Yuda va buangu ki dise diandi Elode, wumona
tsisi mu buela vutuka kuna. Bosi mu ndozi yinkaka Nzambi
wunlubula ti kenda mu zunga ki Ngalili. **23** Buna wuvuanda mu
divula diba tedolongo Nazaleti muingi mambu ma mimbikudi
madedakana: bela kuntedilanga muisi Nazaleti.

3 Mu bilumbu bina, Yowani Mbotiki wuyiza ayi wutona longa
mu dikanga didi mu tsi Yuda. **2** Wuba longanga: —Lubalula
mavanga! Bila kipfumu ki Diyilu kinefikimini. **3** Yowani, niandi
bayolukila kuidi mbikudi Ezayi: Mbembo yi mutu wulembo
yamikina mu dikanga: Lukubika nzila mu diambu di Pfumu!
Luludika minsolo miandi! **4** Yowani wuba vuatanga minledi
mivangulu mu mika mi kamela, bosi nsinga kaba kanganga
mu luketo wuvangulu mu nkanda wu bulu; bidia kaba ndianga
makhoko ayi niosi. **5** Batu batotukila ku Yelusalemi, mu Yuda
dioso ayi mu yenda nlangu Yolidani baba nkuizanga kuidi Yowani.
6 Atu beni bu baba tambudilanga masumu mawu, Yowani wuba
kuba botikanga mu nlangu Yolidani. **7** Vayi bu kamona Bafalisi
ayi Basaduki bawombo baba nkuizanga ku botama, buna wuba
kamba: —A bana ba bikusa; a nani wululubudi mu tina nganzi
yoyi yeka kuiza? **8** Monisanu mavanga mamboti mammonisa
ti bukiedika lubaludi mavanga. **9** Lubika banza bu lulembo

yindula mu mintima mieno: “Beto tuidi mu nkuna wu Abalahami!”
Bila bukiedika ndikulukamba ti Nzambi lenda totula bana ba
Abalahami mu matadi mama. **10** Lukeba: soka kikubimini mu
kuanga mianzi mi minti. Woso nti wunkambu buta mimbutu
mamboti, wela kuangu ayi wela viku ku mbazu. **11** —Minu mu
nlangu ndilembo lubotikila mu diambu di monisa ti lulembo balula
mavanga; vayi mutu wowo wulembo yizi wundutidi mu lulendo;
ndisi fuana ko mu nata zisapatu ziandi. Niandi wela lubotikila mu
Pheve Yinlongo ayi mu mbazu. **12** Ayi simbidi vevolo mu mioko
miandi, niandi wela kombula buangu kioki kela vevila; wela lunda
ble ku yilu banga vayi wela yoka biti ku mbazu yi kayilendi zima
ko. **13** Yesu wubotuka ku Ngalili, mu kuenda ku ndambu nzadi
Yolidani muingi bambotika kuidi Yowani. **14** Vayi Yowani wuzola
kunkakidila ayi wunkamba: —Minu mfueni botoko kuidi ngeyo
vayi ngeyo kuidi minu wizidi! **15** Yesu wumvutudila: —Buabu,
bika bu bela bobo! Bila bobo bufueti dedokosolo busonga boso.
Mbadi Yowani wumbotika. **16** Yesu bu katumbu botoko, wutotuka
mu nlangu. Mbadi Diyilu dizibuka mu diambu diandi ayi wumona
Pheve yi Nzambi yikuluka va niandi banga dibembi. **17** Bosi
mbembo yiba ku Diyilu yiwakana: —Niandi niawu muan'ama wu
luzolo, khini yiwombo kakumbonisanga!

4 Ku nzimunina, Pheve Yinlongo yinata Yesu ku dikanga
muingi Satana kantota. **2** Bu kafua nzala, mu diambu di
lusambulu mu tezo ki makumaya ma bilumbu, muini ayi builu;
buna wumona nzala. **3** Mbadi mvukumuni wuyiza va kaba ayi
wunkamba: —Enati widi Muana Nzambi buna kamba matadi
mama makituka mapha. **4** Vayi Yesu wumvutudila: —Disonama
ti: mutu kalendi zingilanga kaka mu dipha ko vayi mu mambu
moso mantotukanga mu munu wu Nzambi. **5** Buna Satana

wunnata ku divula dinlongo, wuntula ku mbata muanzu wu
Nzo Nzambi; **6** ayi wunkamba: “Enati bukiedika widi Muana
Nzambi wukilozi ku ntoto, bila disonama: Nzambi wela fidisa
zimbasi ziandi mu diambu diaku ayi ziela kunata mu mioko
miawu mu diambu kulu kuaku kuedi bumina thutu mu ditadi!” **7**
Yesu wumvutudila: —Disonama diaka ti: “Wulendi vukumuna
Pfumu Nzambi aku ko!” **8** Satana wunnata diaka va mbata
mongo wunda, kuna kammonisina bipfumu bioso bidi va nza ayi
minkembo miawu. **9** Bosi wunkamba: —Tala, ngeyo kumfukimina
kuandi ayi kumbuongimina; ndieka kuvana bima bioso biabi! **10**
Yesu wunkamba: —Botuka, Satana! Bila disonama ti: “Pfumu
Nzambi aku niandi fueti buongimina ayi niandi kaka fueti sadila!”
11 Buna satana wumbika. Bosi zimbasi ziyiza va kaba ayi
zinsadila. **12** Yesu bu kawa ti bakotisa Yowani mu nloko; buna
wuvutuka ku Ngalili. **13** Wubotuka ku Ngalili. Wuyenda vuanda
ku Kafalinawumi, divula didi mu ndambu mbu; mu tsi yi Zabuloni
ayi Nefatali **14** muingi mambu ma mbikudi Ezayi madedakana:
15 Tsi yi Zabuloni ayi yi Nefatali, tsi yidi mu ndambu mbu ku
disimu di Yolidani ayi ku Ngalili tsi yi makanda ma Bapakanu. **16**
Batu baba nzingilanga mu tombi bamona kiezila kingolo; kiezila
kitotukila batu bobo baba nkalanga mu tsi yiba diengidilanga
kitsuisula ki lufua. **17** Tona thangu yina, Yesu wutona longa bu
katuba: —Lubalula mavanga bila Kipfumu ki diyilu kifikimini!
18 Yesu bu kaba kuenda yendanga muna muyenda mbu wu
Ngalili, wumona bakhomba buadi; Simoni diodi baba ntedilanga
Piela ayi khomb'andi Andela balembo lozi dikondi mu mbu bila
baba banlobi mbizi. **19** Buna wuba kamba: —Ndandakananu ayi
ndiela kulukitula minlobi mi batu. **20** Muna thangu beni kaka,
basia bika makondi mawu ayi banlandakana. **21** Buela kuesa

fioti, wumona diaka bakhomba buadi: Zaki muana Zebede ayi
khomb'andi Yowani, balembo londi makondi mawu mu khati
nlungu va kimosi ayi dise diawu Zebede. Mamvawu wuba tela.
22 Muna yawu thangu mamvawu babika nlungu awu ayi dise
diawu, banlandakana. **23** Yesu wudiata mu Ngalili dioso ayi
wuba longanga mu zinzo ziawu zi lukutukunu, wuba longanga
Nsamu Wumboti wu Kipfumu. Wubelusa ziphila zioso zi bimbevo
ayi ziphasi zioso zi phila mu phila mu batu. **24** Zitsangu ziandi
zimana tembakana mu tsi yoso yi Sili ayi bannatina batu boso
baba bimbevo; bobo bamona ziphasi zi phila mu phila; ayi
yamusu ku phila mu phila, bobo baba ziphevi zimbimbi, bobo
baba kimbevo kisisuka ayi bobo baba kimbevo kivonga mianzi.
Yesu wumana babelusa. **25** Nkangu wu batu bawombo baba
kuenda nlandakananga: baba mu Ngalili, baba mu Dekapoli,
baba mu Yelusalemi, baba mu Yuda dioso ayi baba ku disimu di
Yolidani.

5 Yesu bu kamona nkangu wu batu wukuma va mbata mongo,
wuvuanda. Minlonguki miandi mikutakana va kaba. **2** Bosi
wutona kuba longa. Wutuba: **3** Khini kuidi minsukami mu Pheve,
bila bawu bavuidi Kipfumu ki Diyilu. **4** Khini kuidi bawu bandila
bila bela bombo. **5** Khini kuidi bawu badi mintima milembama,
bila bawu bela vinginina ntoto. **6** Khini kuidi bawu beta monanga
tsatu ayi phuila yi mambu masonga, bila bela yukutusu. **7** Khini
kuidi bawu badi mintima mi kiadi, bila bela kuba mona kiadi. **8**
Khini kuidi bawu badi mintima mivedila, bila bela mona Nzambi.
9 Khini kuidi bawu beti tula ndembama, bila bela tedolo bana
ba Nzambi. **10** Khini kuidi bawu beta yamusu mu diambu di
busonga, bila bawu bavuidi Kipfumu ki Diyilu. **11** Khini kuidi
beno enati bakulufinganga, enati bakulu yamisanga ayi enati

bakuluvuninanga mambu mambimbi ma phila mu phila mu
diambu diama. **12** Lumona kueno khini, lusakadala bila mfutu
wunneni wukuluvingila ku Diyilu. Luzaba mboti ti mimbikudi mi
lutuamina mamvawu bobo bayamusulu. **13** —Beno luidi tsalu
yi ntoto. Enati tsalu yizimbisidi lueki luandi, mu mbi balenda
diaka vutudila lueki beni? Kadi mfunu yisiedi ko, bafueti kuyiloza
ku nganda ayi batu bafueti yidiata. **14** Beno luidi muinda wu
nza, divula diodi didi va yilu mongo, dilendi suama ko. **15** Enati
balemisini muinda, bawu tulanga ku tsi katini ko, vayi va yilu
meza muingi wumonisa kiezila kuidi batu boso badi mu nzo.
16 Diawu bika kiezila kieno kilezimina bobo vadi batu muingi
bamona mavanga meno mamboti ayi muingi bakembisa Dise
dieno didi ku Diyilu. **17** —Lubika yindula ti ndiyiza mu diambu di
vonda Mina voti mu diambu di vonda malongi ma mimbikudi.
Ndisia kuiza ku vonda ko vayi ndiyiza mu diambu di dukisa
miawu. **18** Bila bukiedika ndikulukamba: sumbu Diyilu ayi ntoto
bikidi zingi buna kadi kima kimosi kilendi botolo ko mu Mina; ka
diambu ko sono kimosi kifioti. Vayi nate mamoso mela vangama.
19 Diawu woso mutu weta bundula muina wawu wumosi wufioti
ayi wela longa batu bavanga buawu, wela monika mutu wukhioki
mu Kipfumu ki Diyilu. Vayi woso mutu wunlonganga Mina mi
Nzambi ayi weta misadila, wela monika mutu wunneni mu
Kipfumu ki Diyilu. **20** Bila ndikulukamba enati busonga bueno
bukadi viatuka bobo bu Bafalisi ayi bu Minsoniki mi Mina, buna
lulendi kota ko mu Kipfumu ki Diyilu. **21** —Luwa ti bakamba kuidi
bakulu beto ti: kadi vonda mutu bila woso wela vonda mutu wela
samba va ntuala mazuzi. **22** Vayi minu ndikulukamba: woso mutu
wumfuemina ndiandi wela samba va ntuala mazuzi. Woso mutu
wumfinga ndiandi ti: “vungisi”, wela samba na ntuala lukutukunu

lu bapfumu banganga Nzambi, ayi woso mutu wunfinga ndiandi
ti widi “dilawu” mboti mu kunloza ku mbazu yi bulungi. **(Geenna g1067)** **23** Enati telimini ku kuma mu vana makaba, ayi tebukidi
moyo ti diambu khomb'aku kabeki, **24** bika makaba maku vana
ntuala, kuma, yenda teka dedikisa ayi khomb'aku bosi yiza vani
makaba maku kuidi Nzambi. **25** Enati mutu wubeki mambu
vika wizana ayi niandi bu lukidi mu nzila bila niandi kufunda
kuidi zuzi, zuzi maka tuma masodi muingi matula mu nloko.
26 Bukiedika ndikukamba ti mawu kala kaka muna nloko nate
wumana futa zimbongo zioso. **27** —Luwa ti ditubu: kadi vanga
kitsuza. **28** Vayi minu ndikulukamba ti woso wuntala nketo mu
kunzinina, buna vengi yandi kitsuza mu ntim'andi. **29** Diawu enati
dieso diaku, di lubakala Dilembo kuvodisa masumu, mboti mu
kudidovula ayi ku diloza thama. Bila bulutidi mboti kuidi ngeyo
mu kambu nama kimosi ki nitu'aku ayi mu tala nitu aku yimvimba
yilozama ku bulungi. **(Geenna g1067)** **30** Bosi enati koko kuaku,
ku lubakala, kulembo kuvodisa masumu, mboti wukuzenga ayi
wukuloza thama, bila bulutidi mboti kuidi ngeyo mu kambu
nama kimosi ki nitu'aku ayi mu tala nitu aku yimvimba yilozama
ku bulungi. **(Geenna g1067)** **31** —Bakamba diaka: “Woso mutu
botudi nketo andi buna bufueni kamvana nkanda wu kimbangi
wumonisa ti vondidi dikuela.” **32** Vayi minu ndikulukamba: woso
bakala wumvambana ayi nketo andi, bika sia ti mu diambu di
kitsuza, buna niandi wunyekudi mu vanga kitsuza. Ayi woso
wunkuela nketo wowo mamvandi vengi kitsuza. **33** —Luwa
diaka ti bakamba kuidi bakulu beto: “kadi vonda ndefi wuleva,
vayi dukisa ndefi wuvana Pfumu.” **34** Minu ndikulukamba lubika
kueno levanga ndefi. Kadi levilanga ndefi mu “dizina di Diyilu”
bila Diyilu diawu kundu ki Nzambi. **35** Lubika levilanga ndefi

mu dizina di ntoto bila va ntoto vawu Nzambi keti tetika malu
mandi. Lubika levilanga ndefi mu dizina di Yelusalemi bila diawu
divula di Ntinu wunneni. **36** Kadi levilanga ndefi va “ntu'aku”
bila kulendi kitula lusuki lumosi phembi ko voti ndombi ko. **37**
Bika lutubanga kaka “Nyinga” bu lufueti tuba nyinga ayi “nana”
bu lufueti tuba nana. Bila mambu moso meti buelama va yilu
kuidi Satana meti ba. **38** —Luwa bu bakamba: “Enati mutu
tobudi dieso di ndiandi, niandi mamvandi bafueti tobula dieso
diandi; enati mutu kodidi dieno di ndiandi, niandi mamvandi
bafueti kola diano diandi.” **39** Vayi minu ndikulukamba: —Lubika
kakidila mutu tidi kuvangila mambimbi! Enati bazubidi mbata mu
luvenga lumosi, wuntambika diaka luvenga lunkaka. **40** Enati
mutu tidi kufunda ayi ziona kikhutu kiaku, buna wunyekudila
ayi yunga kiaku. **41** Enati mutu wukuikidi wudiata yandi mu
tezo ki kilometele kimosi, ngeyo buela diati yandi mu tezo ki
bikilometele biodi. **42** Vana kuidi mutu wowo wukulomba ayi
kadi yimina mutu wowo wunzola deva kuidi ngeyo. **43** —Luwa ti
bakamba: “zolanga ndiaku ayi lendanga mbeni aku” **44** Vayi
minu ndikulukamba: Luzola bambeni beno! Lusambidila bobo
bakuluyamisanga! **45** Buawu bobo luela bela bana bakiedika ba
Dise dieno didi ku Diyilu. Bila niandi weta kienzudila thangu
andi kuidi batu bambimbi ayi batu bamboti; weta nokisa mvula
kuidi batu basonga ayi kuidi bobo bakambulu basonga. **46** Enati
lueta zola bobawu beta kuluzola, buna mbi mfutu lumbaka?
Bila mimfutisi mi ziphaku mamvawu beta bu vanga. **47** Enati
lueta vana kaka mboti kuidi bakhomba zieno, buna diambu mbi
diviatukidi lumvanga e? Keti Bapakanu mamvawu beti bu vanga.
48 Vayi beno bufueni luba batu bafuana banga buididi Dise dieno
widi ku Diyilu widi wufuana.

6 —Lukeba, lubika vangilanga mavanga meno masonga va
meso ma batu muingi balumona. Tala luedi kambu nsendo
wu Dise dieno widi ku Diyilu. **2** Thangu wumvana lusadusu
kuidi mutu wusukama, kadi sika tulumbeta ku ntual'aku banga
bueta vangila batu badi mayuya, mu zinzo zi zikhutukunu ayi
mu zinzila muingi batu baba niemisa. Bukiedika ndikulukamba
ti bakitambudidi nsendo awu. **3** Vayi ngeyo bu wumvana
lusadusu kuidi mutu wusukama, bika koko kuaku ku lumoso
kubika zaba mavengi koko kuaku ku lubakala, **4** muingi dikaba
diaku divanunu mu kitsueki ayi muingi Dise diaku dieti mona
mamo mamvangiminanga mu kitsueki wela kufuta. **5** Mu thangu
lunsambila lubika ba banga batu bobo badi mayuya, beti
sambidila kimathelama, mu ziphambu zi zinzila ayi mu zinzo zi
zikhutukunu muingi batu babamona. Bukiedika, ndikulukamba
bakitambudidi mfutu awu. **6** Vayi ngeyo bu tidi sambila, kota mu
vinga kiaku; zibika muelo, sambila Dise diaku dimvuandanga mu
kitsueki. Buna Dise diaku dieti mona mamo mamvangiminanga
mu kitsueki wela kufuta. **7** Mu thangu lunsambila, lubika
vutukilanga mambu banga bueta vanga Bapakanu, bila bawu
beti muena ti zitsambulu zieti tambudulu bu beti nonumunanga
mambu. **8** Lubika basokudila. Bila Dise dieno zebi mbi luvuidi
mfunu, beno mu kambu teka kunlomba. **9** Tala phila lufueti
sambidilanga: Tat'eto widi ku Diyilu, bika dizina diaku diba
dinlongo **10** Bika Kipfumu kiaku kiza. Bika luzolo luaku luvangama
va ntoto, banga bu lueti vangimina ku Diyilu. **11** Wutuvana
buabu bidia bieto bi kadika lumbu. **12** Wutulemvukila mambimbi
meto; banga beto bu tunlemvukilanga batu bobo batuvangila
mambimbi. **13** Kadi kutu bika tubua mu phukumunu, vayi
wutukula mu mvukumuni, [Bila ngeyo vuidi kipfumu, lulendo

ayi nkembo mu mimvu mi kamimani.] **14** Enati lulemvukila
batu mu mambimbi mawu buna Dise dieno didi ku Diyilu wela
kululemvukila. **15** Vayi enati lumengi lemvukila batu buna Dise
dieno kalendi kululemvukila ko. **16** —Mu thangu lukukifuisa
nzala mu diambu di lusambulu, lubika monika kiadi-kiadi banga
bueti vangila batu badi mayuya. Beti kitula bizizi kiadi-kiadi
muingi batu boso bazaba ti bawu balembo kifuisi nzala mu
diambu di lusambulu. Bukiedika ndilulukamba bakitambudidi
mfutu awu. **17** Vayi bu wulembo kukifuisi nzala mu diambu di
lusambulu bika wusukula bumboti zizi kiaku ayi dukula mafuta ku
ntu aku, **18** muingi mutu kabika zaba ti wulembo wukifuisi nzala
mu diambu di lusambulu vayi Dise diaku kaka dimvuandanga
mu kitsueki niandi kaka fueti zaba. Buna Dise diaku dieti mona
mambu mamvangimina mu kitsueki wela kufuta. **19** —Lubika
yidika kimvuama va ntoto bila zitselele ayi khazu-khazu bilenda
kibivisa ayi mivi milenda tobula zinzo ayi yiba. **20** Vayi yidikanu
kimvuama beni ku Diyilu, kuna kukambulu zitselele ayi khazu-
khazu yilendi bivisa ko ayi mivi milendi tobula ayi yiba ko. **21** Bila
koso kuidi kimvuama kiaku, kuna kuela ba ntim'aku. **22** —Dieso
didi muinda wu nitu, enati dieso diaku didi dimboti, buna nitu'aku
yoso yidi yikienzuka. **23** Vayi enati dieso diaku didi dimbimbi
buna nitu'aku yoso mayiba mu tombi. Enati kiezila kidi mu ngeyo
kidi tombi, buna tombi beni kiela ba kinkobo! **24** —Kuisi ko mutu
wulenda sadila bapfumu buadi mu khumbu yimosi bila wela
lenda wumosi ayi zola wunkaka; voti wela singimina mu wumosi
ayi wela lenda wunkaka. Lulendi sadila ko Nzambi ayi zimbongo.
25 —Diawu ndikulukambila ti lubika bela luzingu lueno mayindu
mu diambu di zaba mbi luela dia ayi mbi luela nua. Mbi luela
vuata. Luzingu luisi vioka bidia mu mfunu ko e? Ayi nitu yisi vioka

minledi mu pfumu ko e? **26** Talanu zinuni zi diyilu, zikunanga ko;
zivelanga mimbutu ko ayi zilundanga bidia mu bilundulu ko. Ayi
Dise dieno widi ku Diyilu weti zidikila. Beno lusi zivioka ko mfunu
e? **27** Nani buna luidi lenda yika luzingu luandi, ka diambu ko
mu thangu yimosi, kuna ku mayindu e? **28** A buna bila mbi lueti
belanga mayindu mu diambu di minledi e? Bika lutala buevi bueti
kudila biteka mu zitsola. Bisalanga ko ayi bitunganga ko. **29**
Vayi ndikulukamba, banza nkutu ntinu Salomo mu nkembo andi
woso kasia vuatila ko banga buvuatila kiteka kimosi mu biteka
bina. **30** Buna enati Nzambi weti vuatisa bobo biti biobi bidi
buabu mu zitsola vayi biela lozo mbazi ku mbazu, buna kalendi
kuluvuatisa vioka biti beni ko e? Batu ba minu kikhioki! **31** Diawu
lubika banga mayindu, mu tubanga: “kani mbi matudia”, voti
“mbi matuvuata”. **32** Bila bapakanu bawu bantombanga bima
bioso biobi. Vayi Dise dieno di Diyilu zebi ti mfunu luvuidi biawu.
33 Vayi lutomba theti Kipfumu ki Nzambi ayi busonga buandi,
buna bela kulubuedila bima bioso biobi. **34** Lubika ba mayindu
mu diambu di mbazi, bila mbazi wela ba mayindu mu diambu
diandi veka ayi kadika lumbu kidi ayi ziphasi ziandi.

7 —Lubika sambisa, tala mamveno luedi sambusu. **2** Bila bela
kulusambisa banga phila lunsambisila ayi bela ku lutezila luelo
luela dedakana banga lolo lutezila bankaka. **3** Vayi bila mbi
wumonina kiti kidi mu dieso di khomb'aku, vayi ngeyo veka
wukadi mona tunga yidi mu dieso diaku e? **4** Voti buevi wulenda
kambila khomb'aku: “Bika ndibotula kiti kidi mu dieso diaku! Vayi
tunga yidi mu dieso diaku.” **5** Mutu wu mayuya! Botula theti
tunga yoyi yidi mu dieso diaku buna bosi mawumona mboti mu
botula kiti kidi mu dieso di khomb'aku. **6** —Lubika vana bima
binlongo kuidi zimbua. Lubika loza bilunga bieno bithalu vadi

zingulu, bila mazi bidiatila ayi mazi lubalukila muingi ziluvanga
phasi. **7** —Lulomba ayi bela kuluvana. Lutomba ayi luela mona;
lukokuta ayi luela zibudulu. **8** Bila woso wunlombanga niandi
wuntambulanga. Woso wuntombanga niandi wumonanga woso
wunkokutanga niandi wunzibudulungu. **9** Nani mu beno lenda
vana ditadi kuidi muan'andi bu kanlombidi dipha? **10** Voti bu
kanlombidi mbizi buna nioka maka mvana e? **11** Enati beno
batu bambimbi, luzebi vana bima bimboti kuidi bana beno,
buna Dise dieno di Diyilu diela luta vana bima bimboti kuidi
bobo bakunlombanga. **12** —Mambu moso momo lutidi ti batu
baluvangila mawu mamveno lufueti kuba vangila. Bila mawu
mama malongi ma Mina ayi ma mimbikudi. **13** —Lukotila va
muelo wufuetama bila muelo widi wuyalumuka ayi nzila yinatanga
ku nzimbala yidi yinneni, ayi, batu bawombo beti kotilanga
muawu. **14** Vayi muelo widi wufietama, nzila yi luzingu yidi
yifioti ayi batu bafioti kuandi beti kuyibakulanga. **15** —Lulubukila
mimbikudi mi luvunu miomi minkuizanga kuidi beno banga
mamemi vayi mu kiedika badi memvu ma nganzi. **16** Luela
kuba zabila mu mimbutu miawu. A buevi balenda vela makundi
ma vinu mu nti widi zitsendi voti makundi ma figi mu nti wu
zitsolokoto e? **17** Diawu woso nti wumboti wumbutanga mimbutu
mimboti vayi nti wumbimbi wumbutanga mimbutu mimbimbi.
18 Nti wumboti wulendi buta ko mimbutu mambimbi ayi nti
wumbimbi, wulendi buka ko mimbutu mamboti. **19** Woso nti
wunkambu buta mimbutu mimboti wufueti vuzu ayi lozo ku
mbazu. **20** Mu mimbutu miawu kaka luela kuba zabila. **21** —Bika
sia ti batu bobo beta kukhamba: “Pfumu! Pfumu!” ti bawu bela
kota mu kipfumu ki Diyilu, vayi bobo bamvanganga luzolo lu
Dise diama didi ku Diyilu. **22** Mu lumbu kina batu bawombo

bela kukhamba: “A Pfumu! A Pfumu! A keti mu dizina diaku
tubikudila! A keti mu dizina diaku tukukila ziphevi zimbimbi. A
keti mu dizina diaku tuvangila bikumu biwombo!” **23** Buna minu
ndiela kuba vutudila: “ndisi ku luzaba ko. Botukanu vava beno
lumvanganga mambu mambimbi!” **24** —Diawu woso wulembo
wa mambu ma ndilembo tubi ayi wunsadila mawu widi banga
mutu wu diela wutunga nzo'andi va yilu ditadi. **25** Mvula yingolo
yinoka, minlangu miwala ayi bivuka biyiza lumbama mu nzo
beni vayi nzo beni yisia bua ko bila yitungulu va yilu ditadi. **26**
Vayi woso mutu wulembo wa mambu mama vayi kakadi ku
masadila widi banga mutu wu buvungisi wutunga nzo'andi va
mbata nzielo. **27** Mvula yingolo yinoka, minlangu miwala ayi
bivuka biyiza lumbama mu nzo beni. Nzo beni yitumbu bua
ayi yitumbu tiolumuka. **28** Yesu bu kamana tuba, nkangu wu
batu wusimina mu diambu di malongi mandi. **29** Bila kaba kuba
longilanga ko banga minsoniki miawu, vayi niandi wuba longila
mu lulendo loso.

8 Yesu bu kakulumuka mongo; nkangu wunneni wunlandakana.
2 Buna mutu wumosi wuba kimbevo kibuazi wuyiza kuidi Yesu,
wufukama va ntual'andi ayi wutuba: —A Pfumu, enati tidi,
wulenda kuaku kumbelusa! **3** Yesu wunonuna koko kuandi,
wunsimba ayi wunkamba: —Nyinga thidi, beluka kuaku. Mu yina
thangu wubeluka mu buazi buandi. **4** Bosi Yesu wunkamba:
—Vayi keba, kadi kamba kadi kuidi mutu wumosi mambu mama
vayi yenda kimonisa kuidi nganga Nzambi ayi nata dikaba
dilomba Moyize mu diambu diba kimbangi kuidi bawu. **5** Yesu
bu katula ku Kafalinawumi, pfumu yimosi yi masodi wuyiza kuidi
niandi. Wunleba ayi wutuba: **6** —Pfumu, kisadi kiama kilekidi ku
nzo, kimbevo ki binama kidi yandi ayi ziphasi ziwombo kalembo

moni. **7** Yesu wumvutudila: —Nyinga, ndiela kuiza ayi ndiela
kumbelusa. **8** Vayi Pfumu yi masodi wutuba: —A Pfumu! Minu
ndisi wufuana ko muingi ngeyo wukota mu nzo ama vayi tuba
kaka diambu dimosi buna kisadi kiama kiela beluka. **9** Bila
nzebi diawu, minu mamvama ndidi ku tsi luyalu lu bapfumu
ayi ndieti tumina bankaka. Minu kamba kuidi wumosi: “Yenda”
makenda ayi minu kamba wunkaka: “yiza” makiza ayi kuidi kisadi
kiama: “vanga buabu”, maka vanga buawu. **10** Yesu wusimina
buwombo bu kawa mambu mandi. Wukamba batu bobo baba
kunlandakananga: —Bukiedika ndikulukamba ndimueni ko minu
kinneni mu Iseli dioso. **11** Ndikulukamba ti batu bawombo bela
ba ku Esite ayi ku Wesite bela vuanda mu kipfumu ki diyilu
mu kipfumu ki diyilu va kimosi ayi Abalahami, Isaki ayi Yakobi.
12 Vayi bobo bakubukulu kipfumu bela lozo ku nganda kuidi
tombi, kuna kuela ba bidilu ayi nkuetoso wu meno. **13** Bosi
Yesu wukamba kuidi pfumu yi masodi: —Vutuka kuaku bika
buvangimina boso bu wilukidingi! Buna kisadi kiandi kibeluka
kuandi muna thangu yina. **14** Thangu Yesu katula ku nzo Piela,
wuyenda bata nzitu Piela wuba wuleka va mbuka bila zinzangala
zingolo ziba yandi. **15** Yesu bu kansimba mu koko, zinzangala
zimana. Bosi wutelama mu kunkubikila bidia. **16** Mu masika
mana, banatina Yesu batu bawombo bobo baba ayi ziphevi
zimbimbi. Mu mambu mandi katuba muawu kakukila ziphevi
beni zimbimbi. Ayi wubelusa batu boso bobo baba bimbevo. **17**
Buawu bobo mambu mambikudi Ezayi madedikinina: Wubonga
ziphasi zieto ayi wunata bimbevo bieto. **18** Yesu bu kamona
nkangu wu batu wunzungidila, wutuma minlonguki miandi mu
sabuka ku disimu dinkaka di mbu. **19** Nlongi wumosi wu Mina
wufikama ayi wunkamba: —A nlongi, thidi kulandakana koso

ku wunkuenda. **20** Vayi Yesu wumvutudila: —Mimbaku midi
ayi minsuku miawu miomi mieti leka, zinuni zidi ayi zindiala
ziawu, vayi Muana Mutu kasi ko buangu kikalenda vundisila
ntu. **21** Wumosi mu minlonguki miandi wunkanba: —A Pfumu!
Wundemvukila, vingila theti ndienda ziki dise diama. **22** Vayi
Yesu wumvutudila: —Wundandakana; bika bafua bazika batu
bawu bafua! **23** Buna wukuma mu nlungu ayi minlonguki miandi
minlandakana. **24** Zimbukila vuka kimosi kingolo kitona mu mbu,
mayo mavioka nlungu mu ntela vayi Yesu wuba wuleka. **25**
Minlonguki mifikama va kaba, minkotula mu yamikina: —Pfumu!
Wutuvukisa, tueka mfua! **26** Yesu wuba vutudila: —Bila mbi
lulembo monina boma e? Batu ba minu kikhioki! Yesu wutelama,
wutemina vuka ayi mbu; buna ndembama yivutuka. **27** Batu
basimina ayi batuba: —A buna nani niawu muingi bivuka ayi
mbu bintumukina e? **28** Mu thangu batula ku disimu di mbu,
mu zunga ki basi Ngelasa, batu buadi baba ziphevi zimbimbi
batotuka mu biziami bayiza kundengana. Zinganzi ziwombo ziba
yawu; diawu kadi mutu wumosi kasia nunga ko mu viokila vana.
29 Bayamikina: —Diambu mbi tidi kutuvanga ngeyo Muana
Nzambi e? Wizidi mu kutuyamisa tuamina thangu'eto yifuana e?
30 Va ndambu beni vaba nkangu wu zingulu ziba ndia. **31** Buna
ziphevi beni zimbimbi zileba Yesu: —Enati weka tukuka, buna
wututuma tukota kueto mu zingulu ziozi! **32** Yesu wuba kamba:
—Yendanu! Zitotuka mu batu buadi beni zikota mu zingulu.
Buna zingulu beni zioso zibotuka nsualu ku mongo ayi zidiama
mu mbu, zimana fua. **33** Batu bobo basunga zingulu batina;
bayenda nsualu ku divula ayi basamuna mamo maviokidi ayi
mavangimini mu batu bobo baba ziphevi zimbimbi. **34** Batu boso

ba divula dina bayiza dengana Yesu ayi bu bammona buna
banleba kabotuka mu zunga kiawu.

9 Yesu wukuma mu nlungu ayi wusabuka mbu; ayi wuyenda
ku divula diandi. **2** Bannatina mu kiphoyi dikoka dimosi. Yesu
bu kamona minu kiawu, wukamba dikoka: —Ba ayi bukhafi
muan'ama, masumu maku malemvukulu. **3** Buna minlongi
minkaka mi Mina mieka niunguta: “Mutu wawu wulembo vuezi
Nzambi!” **4** Yesu wuzaba mayindu mawu ayi wuba yuvula:
—Bila mbi luididi mayindu mambimbi mu mintima mieno? **5** Mbi
bilutidi kambu phasi mu kamba: “Masumu maku malemvukulu”
voti: “Telama kuaku ayi diata”? **6** Vayi muingi luzaba mboti ti
Muana Mutu beki lulendo vava ntoto mu lemvukila masumu.
Buna wutala dikoka ayi wunkamba: —Telama, bonga kiphoyi
kiaku, vutuka ku nzo'aku. **7** Dikoka beni ditelama ayi diyenda
ku nzo'andi. **8** Nkangu wu batu bu wumona bobo, bamona
boma ayi bakembisa Nzambi wuvana lulendo luphila yoyi
kuidi batu. **9** Yesu wuyenda. Bu kaba vioka, wumona mutu
wumosi, dizina diandi Matayi, wuvuanda mu bilu kimfutusulungu
ziphaku. Wunkamba: —Wundandakana! Matayi wutelama ayi
wunlandakana. **10** Bu kaba ndia va meza mu nzo Matayi, buna
mimfutisi miwombo mi ziphaku ayi bankua masumu bayiza dia
va meza va kimosi ayi Yesu ayi minlonguki miandi. **11** Bafalisi bu
bamona bobo bayuvula minlonguki miandi: —Bila mbi Nlongi'eno
kalembo dila va kimosi ayi mimfutisi mi ziphaku ayi bankua
masumu e? **12** Yesu bu kawa bobo, buna wuvutula: —Batu
badi nitu yi mvini batombanga munganga ko vayi batu badi
bimbevo bawu bantombanga munganga. **13** Luenda lulonguka
tsundu yi mambu mama: thidi luba batu badi mintima mi kiadi
vayi mbengi luthambikanga kaka makaba. Bila ndisia kuiza tela

ko batu basonga vayi ndiyiza tela bankua masumu. **14** Buna
minlonguki mi Yowani miyiza kuidi Yesu mu kunyuvula ti: —Bila
mbi beto ayi bafalisi tueti kifuisa nzala mu diambu di lusambulu
vayi minlonguki miaku mikifuisanga nzala ko mu diambu di
lusambulu e? **15** Yesu wuba vututila: —Lumbanza ti batu bobo
batumusu kuidi ditoko diodo dikuedidi balenda ba mu kiadi
ditoko bu kakidi yawu va kimosi e? Vayi vadi thangu bu bela ku
bakatula ditoko va khatitsik'awu, buna bosi bela kukifuisa nzala
mu diambu di lusambulu. **16** Kuisi ko mutu wela bonga tendi
kinledi kimona muingi kalondila nledi wukhulu bila tende kioki
kimona maki kakuna nledi wukhulu, ayi divudu ma diba dinneni.
17 Bobuawu balendi tula ko vinu kimona mu zitsaku zikhulu bila
buna zitsaku zikanzukidi ayi buna vinu kidukukidi ayi zitsaku
zifuidi. Vayi beti lundila vinu kimona mu zitsaku zimona. Mu phila
yoyi zitsaku ayi vinu mabilundama bumboti! **18** Mu thangu Yesu
kaba kamba mambu mama, pfumu yimosi wuyiza fukama va
ntual'andi ayi wutuba: —Muan'ama wunketo fuidi vayi bufueni
wiza ntetika koko kuaku ayi ma kazinga diaka! **19** Yesu wutelama
ayi wunlandakana va kimosi ayi minlonguki miandi. **20** Mu thangu
yina nketo wumosi wuba kimbevo kiviokanga menga; kimbevo
beni kizingila kumi mvu miodi, wufikama ku manima ayi wusimba
tsongi nledi'andi. **21** Bila wuyindula mu ntim'andi ti: “minu simba
kuandi nledi andi, mfueti kaka beluka!” **22** Yesu wutala ku
manima ayi bu kammona, wutuba: —Muan'ama wunketo, ba
bukhafi, bila minu kiaku kibelusidi! Buna nketo beni wubeluka
muna yina thangu. **23** Yesu bu katula ku nzo pfumu, wumona
minsiki mi minsioni ayi nkangu wu batu wuba ntela-ntela. **24** Buna
wutuba: —Totukeno, bila muana wunketo kasi fua ko, vayi tulu
tuandi kalekidi. **25** Nkangu bu wumana totuka ku nganda, Yesu

wukota ayi wusimba muana beni mu koko, bosi muana ndumba
beni wutelama. **26** Tsangu beni yitembakana mu zunga kioso. **27**
Yesu bu katotuka vana, baphofo buadi zinlandakana vayi sumbu
ziba kuenda nlandakana zilembo yamikina: —A Muana Davidi
e, wutumoni kiadi e! **28** Bu kakota ku nzo, baphofo zifikama
va kaba. Niandi wuba yuvula: —Luwilukidi ti ndenda vanga
diawu e? Bawu bavutula: —Nyinga Pfumu. **29** Bosi wusimba
meso mawu ayi wukamba: —Bika buvangimina boso buididi
minu kieno! **30** Vana vawu meso mawu mazibukidi. Yesu wuba
kandika ti: —kadi mutu kazaba mambu mama. **31** Vayi bawu bu
bayenda, bamana tembikisa tsangu andi mu zunga kioso. **32**
Mu thangu batotuka, bannatina dibaba, wuba yamusungu kuidi
pheve yimbimbi. **33** Yesu wukuka pheve beni. Muna thangu
beni kaka mutu weka nyoluka. Batu basimina ayi bakamba:
—Tumueni ko mambu ma phila yayi mu Iseli! **34** Vayi Bafalisi
bakamba: —A keti mu lulendo lu Pfumu yi ziphevi zimbimbi
kalembo kukila ziphevi zimbimbi! **35** Yesu wuba diengilanga mu
mavula moso ayi mu mala moso. Wuba longanga mu zinzo zi
zikhutukunu zi Bayuda ayi wuba longanga Nsamu wumboti wu
Kipfumu, wuba belusanga bimbevo biphila mu phila ayi ziphasi
zi phila mu phila. **36** Bu kamona nkangu wu batu, kiadi kimbuila
mu diambu diawu, bila batu beni ku tsi mayindu baba ayi baba
bavonga banga mamemi makondolo nsungi. **37** Buna wukamba
minlonguki miandi: —Lutala, mimbutu miyela mieka miwombo
mu tsola vayi bisadi bidi bifioti. **38** Diawu lulomba kuidi Pfumu yi
tsola muingi kafidisa bisadi mu diambu di vela mimbutu.

10 Yesu wutela minlonguki miandi kumi mi miodi ayi wuba vana
lulendo lukukila ziphevi zimbimbi ayi lu belusila bimbevo bioso
ayi ziphasi zioso. **2** Mazina ma kumi bamvuala buadi mawu

mama: wutheti Simoni baba ntedilanga Piela bosi khomb'andi
Andele. Zaki muana Zebede ayi khomb'andi Yowani. **3** Filipi
ayi Balitelemi; Toma ayi Matayi mfutisi wu phaku Zaki muana
Alafayi ayi Tade. **4** Simoni wuba mu dingumba di bazeloti ayi
Yuda Isikalioti mutu wusumbisa Yesu. **5** Baba kumi batu buadi
bawu Yesu katuma bu kamana ku bavana zithumunu ziazi:
—Lubika kuenda mu zitsi zi bapakanu ayi lubika kota kadi mu
divula dimosi di basi Samali. **6** Vayi yendanu kuidi mamemi ma
zimbala ma Iseli. **7** Koso buangu lunkuenda lulonga ti Kipfumu
ki Diyilu kifikimini. **8** Lubelusa batu bambela, lufulukisa bafua,
luvedisa bankua buazi, lukuka ziphevi zimbimbi. Luvana mu
phamba bila mu phamba mamveno lubakidi. **9** Lubika nata nolo,
palata ayi zimbongo, mu ziphosi zieno. **10** Lubika nata sakosi
yi nzietolo, kadi nata kikhutu kiviakisa kadi sapatu, kadi nti,
bila “kisadi kafueti baka bidia biandi.” **11** Thangu lunkota mu
divula voti mu buala bumosi, lutomba mutu widi wufuana mu
kuluyakula ayi luvuanda kuidi niandi nate luela botuka muna. **12**
Thangu lukotidi mu nzo, luvana basi nzo beni mboti. **13** Enati
nzo beni yidi yifuana, buna bika ndembama yeno yiba mu bawu.
Vayi enati yisi yifuana ko, buna bika ndembama yeno yivutuka
kuidi beno. **14** Enati mutu mengi kulutambula ayi mengi wa
mambu meno, bu luntotuka mu nzo beni voti mu divula beni
buna lukukumuna mbungi-mbungi yi malu meno. **15** Bukiedika
ndikulukamba ti mu lumbu kitsambusu, mavula ma Sodoma
ayi Ngomola mela baka thumbudulu yidekuka viokila yi divula
dina. **16** Tala ndilufidisidi banga mamemi va khatitsika memvo.
Diawu luba diela banga zinioka ayi luba batu balembama banga
mabembi. **17** Vayi lukikeba va khatitsika batu bila bela kulufunda
mu ntilibinadu yi Bayuda ayi bela kulubeta bikoti mu zinzo ziawu

zi zikhutukunu. **18** Bela ku lunata ku ntuala minyadi mi leta
ayi mintinu mu diambu diama. Bobo luela bakila diluaku mu
kuthelimina kimbangi kuidi bawu ayi kuidi Bapakanu. **19** Mu
thangu bela kulukanga, luba bika ba mayindu mu mambu luela
tuba voti mu phila luela yolukila mawu bila mambu luela tuba
luela ma tambula kaka mu thangu yina. **20** Bila kadi sia ti beno
luela yoluka vayi Pheve yi Dise dieno yela yoluka mu beno. **21**
Khomba wela yekula khomb'andi mu kumvondisa. Dise diela
yekula muan'andi. Bana bela fuemina bambuta ziawu ayi bela
kuba vondisa. **22** Batu boso bela kululenda mu diambu diama.
Vayi mutu wowo wela kanga ntima nate kuna tsuka, wela vuka.
23 Enati baluyamisini mu divula dimosi, lutinina ku diodi kinkaka.
Bila bukiedika ndikulukamba ti muana mutu wela vutuka tuamina
beno lumanisa tinina mu mavula moso ma Iseli. **24** Muana nzo
nkanda kasi viatuka ko nyinyisi'andi; muisi kisalu kasi viatuka ko
pfumu'andi. **25** Bufueni muana nzo nkanda kaba banga nyinyisi
andi ayi muisi kisalu kaba banga pfumu'andi. Enati babieka
pfumu yi nzo Belezebuli; buna buevi bela tubila kuidi bobo
bamvuandanga mu nzo andi? **26** —Diawu lubika kuba mona
tsisi. Bila kuisi ko diambu disuama diela kambu monika ayi kuisi
ko diambu di kitsueki diela kambu zabakana. **27** Mambu moso
ndikulukamba mu tombi, luyolukila mawu va muini. Mambu moso
baku luniungutila va dikutu lutubila mawu ku yilu muanzu wu nzo.
28 —Lubika mona tsisi batu bobo balenda vonda nitu, ayi balendi
vonda muela ko. Vayi bika lutina mutu wowo wulenda bunga nitu
ayi muela ku bulungi. **(Geenna g1067)** **29** A buevi, basumbisanga
ko zitsiodila zizole mu thalu yimosi yi fioti e? Vayi kuisi ko yimosi
yela bua va ntoto mu kambu luzolo lu dise dieno. **30** Vayi mu
diambu dieno, luzebi ti zitsuki zieno zioso zidi zitangu. **31** Diawu

lubika mona boma! Bila lulutidi nkangu wu zitsiodila mu luvalu.
32 Diawu woso wela kukhikinina va meso ma batu mamvana
ndiela kunkikinina va meso ma dise diama didi ku Diyilu. **33**
Vayi woso wukuthunuka va meso ma batu, mamvama ndiela
kuntunuka va meso ma dise diama didi ku Diyilu. **34** —Lubika
banza ti ndembama ndinata va ntoto. Ndisia nata ndembama
ko vayi sabala nzidilunatini. **35** Ndiyiza mu vambisa muana
bakala ayi dise diandi, muana nketo ayi ngudi andi, bosi nketo
wu dikuela ayi nzitu'andi wunketo. **36** Basi nzo andi bawu bela
ba bambeni bandi. **37** —Woso mutu wunluta zola dise diandi
voti ngudi andi viokila minu kasi fuana kuidi minu ko. Ayi woso
mutu wunluta zola muan'andi wu bakala voti muan'andi wunketo
viokila minu kasi fuana kuidi minu ko. **38** Woso wunkambu nata
dikulusi diandi ayi wunkambu kundandakana buna kasi fuana
kuidi minu ko. **39** Woso wela tomba vukisa luzingu luandi wela
luzimbisa vayi woso wela zimbisa luzingu luandi mu diambu
diama, wela lutambula. **40** —Woso wela kulutambula, buna
minu katambudi; ayi bu kathambudi, buna tambudi mutu wowo
wuthuma. **41** Woso wela tambula mbikudi bila kadi mbikudi,
buna wela baka mfutu wumosi banga wu mbikudi. Woso wela
tambula mutu wusonga, bila kadi wusonga wela tambula mfutu
wumosi banga mutu wusonga. **42** Woso wela vana, ka diambu
ko, kopo yimosi kuandi, yinlangu wu kiozi kuidi wumosi mu bana
bafioti bobo bila kadi nlonguki ama bukiedika ndikulukamba ti
wela baka mfutu andi.

11 Yesu bu kamanisa vana zithumunu ziozi kuidi kumi
minlonguki miandi miodi, wuyenda longi ayi samuna mu mavula
mawu. **2** Yowani Mbotiki mu thangu kaba mu nloko, wuwa
tsangu yi mavanga momo Klisto kaba vanganga, buna wufidisa

minlonguki miandi muingi banyuvula: **3** —Bukiedika kuandi ti
ngeyo mutu wowo wufueti kuiza voti tuvingila wunkaka e? **4** Yesu
wuba vutudila: —Luvutuka kuidi Yowani ayi lunkamba mambu
momo lulembo wa ayi lulembo moni: **5** batu bafua meso balembo
moni; makoka malembo diati; batu babuazi balembo vedusu;
batu bafua matu balembo wi ayi bafua balembo fuluka ayi Nsamu
Wumboti wulembo longu kuidi batu basukama. **6** Khini kuidi mutu
wela kambu zimbisa minu kiandi mu diambu diama. **7** Mu thangu
minlonguki mivutuka, Yesu wubaka diluaku di yolukila mambu ma
Yowani Mbotiki kuidi nkangu wu batu: —Mbi biobi luyenda tala ku
dikanga e? Nti wufioti wulembo vevomono kuidi phemo e? **8** Vayi
buna nani luyenda tala e? Mutu wuvuata minledi mi kitoko e?
Nana. Bila batu bobo bamvuatanga minledi mi kitoko mu zinzo zi
mintinu bankalanga. **9** Vayi buna mbi luyenda tala? Mbikudi
luyenda tala e? Nyinga, buawu kuandi vayi ndikulukamba ti
niandi viokidi mbikudi. **10** Bila niandi mutu wowo minkanda
milembo tubila ti: tala, mfidisidi mvual'ama ku ntual'aku, niandi
wela kukubikila nzila! **11** Bukiedika ndikulukamba: mu batu boso
bobo babutu kuidi baketo, kuisi ko mutu wowo viokidi Yowani
Mbotiki. Vayi mutu wowo wulutidi kefa mu kipfumu ki Diyilu,
wunlutidi. **12** Tona mu bilumbu bi Yowani Mbotiki nate buabu
Kipfumu ki Diyilu kilembo bakulu mu kingolo ayi batu ba ngolo
bawu kaka banzionanga kiawu. **13** Bila Mina ayi mimbikudi mioso
mibikula nate mu thangu Yowani. **14** Enati lutidi ku diwilukila
buna luzaba ti niandi Eli mutu wowo wufueti kuiza. **15** Woso widi
matu ma wilu buna bika kawa. **16** —Banga mbi ndenda dedikisa
tsungi yayi e? Yidedikini banga bana bafioti bavuendi va zandu
ayi balembo tedi bakundi bawu: **17** Beto tulusikidi nsioni lusia
kina ko; tuyimbila minkunga mi mafua vayi lusia nionga ko. **18**

Bila Yowani wuyiza, kasa nua ko ayi kasa dia ko vayi bakamba:
“pheve yimbimbi yidi yandi!” **19** Vayi Muana Mutu, wuyiza,
wundia ayi wunua ayi bakamba: “Niandi nzuna kadi ayi kolo
mbungu, nkundi mimfutisi mi ziphaku ayi wu bankua masumu.”
Vayi nduenga yimonikanga bumboti mu mavanga mandi. **20**
Bosi wutubidila ngolo mavula momo mu kavangila bikumu biandi
biwombo, bila batu bobo basia balula mavanga mawu ko. **21**
—Mabienga kuidi ngeyo Kolazini ayi ngeyo Betezayida bila enati
ndivanga mu mavula ma Tile ayi Sidoni bikumu biobi ndivanga
va beno, nganu thama batu ba mavula beni bavuata zitsaku ayi
bakivinda dibombi mu monisa ti babaludi mintima. **22** Bukiedika
ndikulukamba mu lumbu kitsambusu, Tile ayi Sidoni bela baka
thumbudulu yifioti vayi yeno yela luta ngolo! **23** Bosi ngeyo
Kafalinawumi, wumuena ti ngeyo wela tombulu ku yilu e? Nana!
Wela kululu nate ku tsi bafua! Bila enati ndivanga mu Sodomo
bikumu banga biobi ndivanga kuidi ngeyo, nganu divula beni
dilembo zingi nate buabu. **(Hadēs g86)** **24** Bukiedika ndikulukamba
mu lumbu kitsambusu, thumbudulu yi Sodomo yela ba yideduka,
yaku yela viatuka ngolo! **25** Mu thangu yina, Yesu wukamba:
—A Tata, Pfumu yi Diyilu ayi yi ntoto, ndikukembisa bu wusueka
mambu mama kuidi batu badi nzayilu ayi kuidi batu badi diela
vayi wumonisa mawu kuidi bana bafioti. **26** Nyinga Tata, buawu
bobo bubela luzolo luaku. **27** Dise diama niandi wuphana bima
bioso. Kuisi ko mutu zebi Muana vayi Tata kaka wunzebi. Kuisi
ko mutu zebi Tata vayi Muana wunzebi ayi mutu wowo Muana
kazodidi kummonikisa niandi. **28** Yizanu kuidi minu beno boso
bobo luvongidi ayi luneti mimfuna, minu mandi luvundisa. **29** Bika
lubonga vangu kiama, lulonguka kuidi minu bila minu ndidi mutu
wu ntima wulembami ayi wukuluka ayi ma lubaka luvundulu mu

miela mieno. **30** Bukiedika vangu kiama kisi phasi mu nata ko
ayi mfun'ama wisi zitu ko.

12 Mu bilumbu bina, Yesu wuviokila mu tsola ble mu lumbu
ki saba. Minlonguki miandi nzala miba mona diawu mikodila
ble muingi midia. **2** Thangu Bafalisi bamona bobo, buna
bakamba Yesu: —Tala minlonguki miaku milembo vangi mambu
makandama mu lumbu ki saba! **3** Vayi Yesu wuba vutudila:
—Lutengi ko mambu Davidi kavanga mu thangu niandi ayi
bakundi bandi baba nzala? **4** Wukota mu Nzo Nzambi; niandi ayi
bakundi bandi badia mapha momo matambuku kuidi Nzambi, ka
diambu ko niandi ayi bakundi bandi basia ba ko minsua mu dia
mapha beni vayi botula kaka banganga Nzambi. **5** Voti lutengi
ko mu Mina ti mu lumbu ki saba zinganga Nzambi zieti sumuna
lumbu ki saba bu zieti sala mu nzo Nzambi. Buna basi vanga
nzimbala ko e? **6** Muaki bukiedika ndikulukamba mutu wumosi
widi vava viokidi Nzo Nzambi. **7** Vayi enati luzebi tsundu yi
mambu mama: thidi luba batu badi mintima mi kiadi vayi mbengi
luthambikanga kaka makaba. Nganu lusia bedisa ko batu bobo
basia vanga bila ko. **8** Bila Muana Mutu, niandi pfumu yi lumbu ki
saba. **9** Bu kabotuka kuna, wuyenda ku nzo awu yi lukutukunu.
10 Kuna kuba mutu wumosi wuba koko kusioka. Buna banyuvula:
—Minsua midi mu belusa mutu mu lumbu ki saba e? Banyuvula
bobo mu diambu babaka diluaku di kumfundila. **11** Yesu wuba
vutudila: —Zimbukila mutu wumosi mu beno widi dimemi dimosi
kaka vayi ditibukidi mu dibulu dinda mu lumbu ki saba. Buna
kalendi tibuka ko ayi ku ditotula ko e? **12** Keti mutu lutidi dimemi
mu mfunu! Bukiedika ndikulu kamba minsua midi mu vanga
mamboti mu lumbu ki saba. **13** Bosi wukamba kuidi mutu
beni: —Nonuna koko kuaku! Mutu beni wunonuna kuawu, ayi,

koko kuandi kuba kusioka kufuana banga koko kunkaka. **14**
Ku nzimunina Bafalisi batotuka, bakutakana muingi batomba
diluaku di balenda vondisila Yesu. **15** Vayi Yesu bu kazaba
diawu buna wukatuka vana. Nkangu wunneni wunlandakana ayi,
wubelusa batu boso. **16** Vayi wuba kandika babika tuba ti niandi
nani. **17** Buawu bobo budedikinina mambu mama ma mbikudi
Ezayi: **18** Nzambi wutuba ti tala kisadi kiama kioki ndisobula
ndikunzolanga buwombo, niandi wukumbonisanga khini. Ndiela
tula pheve ama va niandi ayi wela yamikisa busonga kuidi
makanda moso. **19** Kalendi zonza ko ayi kalendi yamikina ko.
Mbembo andi yilendi wakakana ko mu zinzila **20** Kalendi kelula
ko nti wu fioti wutufuka ayi kalendi zima ko nsifu wu muinda
wukidi totula muisi nate kela nungisa busonga **21** Makanda
moso mela tula diana diawu mu dizina niandi. **22** Bannatina
mutu wumosi wuba ziphevi zimbimbi, wuba phofo ayi kaba
yolukanga ko. Yesu wumbelusa. Buna mutu beni wutona yoluka
ayi mona. **23** Nkangu woso wusimina ayi wutuba: —Niandi ko
Muana Davidi e? **24** Vayi Bafalisi bu bawa bobo, bakamba:
—A Keti mu lulendo lu Belezebuli, pfumu yi ziphevi zimbimbi
kalembo totudila ziphevi zimbimbi. **25** Yesu wuzaba mayindu
mawu, wuba kamba: —Kipfumu kioso kivasukidi kiawu veka
kifueti muangana ayi dioso divula voti yoso nzo yidi yikabana mu
yawu veka yilendi zingila ko. **26** Enati satana kukidi satana, keti
buna weka wuvasuka mu niandi veka. Buna buevi kipfumu kiandi
kilenda zingila e? **27** Enati ndilembo kukila ziphevi zimbimbi
mu lulendo lu Belezebuli buna mu lulendo lu nani batu beno
bansadilanga mu kuzi kuka e? Diawu, bawu veka bela ba mazuzi
meno. **28** Vayi enati mu lulendo lu Pheve yi Nzambi ndilembo
kukilanga ziphevi zimbimbi, buna Kipfumu ki Nzambi kitudidi nate

kuidi beno. **29** Voti buevi mutu kalenda kotila mu nzo yi mutu
widi ngolo muingi kayiba bima biandi enati kasi tuama kanga
ko mutu beni widi ngolo e? Buna bosi kalenda baka buyibila
mu nzo andi. **30** Woso mutu kambulu yama kithuadi buna
mbeni ama. Woso mutu wunkambu kupika yama va kimosi buna
niandi wulembo sasikisa. **31** Diawu ndikulukambila: masumu
moso ayi mvuezolo woso wulenda lemvokolo vayi botula kaka
mvuezolo yintambula Pheve Yinlongo. **32** Woso wela yoluka
mambu mambimbi mu diambu di Muana Mutu wela lemvokolo,
vayi woso wela yoluka mambu mambimbi mu diambu di Pheve
Yinlongo kalendi lemvokolo ko mu thangu yayi voti mu thangu
yinkuiza. **(aiōn g165)** **33** Tala enati nti widi wumboti buna wela buta
mimbutu mimboti voti enati nti widi wumbimbi buna wela buta
mimbutu mimbimbi bila banzabilanga nti mu mimbutu miandi. **34**
Beno luidi mu dikabu di bikusa! Buna buevi bu lenda bela ti
beno batu bambimbi lulenda tuba mambu mamboti? Bila mu
mambu momo mafulukidi mu ntima muawu mueti ba mambu
meti tuba mutu. **35** Mutu wumboti weta tuba mambu mamboti
momo madi mu kiuka kiandi kimboti. Vayi mutu wumbimbi weti
tuba mambu mambimbi momo madi mu kiuka kiandi kimbimbi.
36 Ndikulukamba ti mu lumbu kitsambusu, batu bela sambusu
mu diambu di mambu moso maphamba momo batuba. **37** Bila
mu mambu maku wela kitudulu wusonga ayi wela bedosolo. **38**
Buna ndambu minsoniki mi Mina minkaka ayi Bafalisi bayiza
tambula minsua mu yoluka. Bawu bankamba: —Nlongi, tutidi
wuvanga kumu kimosi! **39** Yesu wuba vututila: —Nkuna wu batu
bambimbi ayi bakambulu bakuikama bawu bantomba kumu!
Balendi kumvana kinkaka ko. Vayi botula kaka kioki kivangama
mu mbikudi Zonasi! **40** Bila bobuawu Zonasi kakadila mu vumu

ki mbizi yinneni bilumbu bitatu ayi mabuilu matatu, buawu bobo
Muana Mutu, kela kadila ku tsi ntoto bilumbu bitatu ayi mabuilu
matatu. **41** Mu lumbu kitsambusu, basi Ninive bela telama va
kimosi ayi batu ba thangu yayi ayi bela kuba zengila nkanu bila
bawu babalula mintima thangu Zonasi kaba longa. Vayi tala vava
vadi ayi mutu wumosi wulutidi Zonasi. **42** Mu lumbu kitsambusu
ntinu wunketo wu sude wela telama va kimosi ayi batu ba thangu
yayi ayi wela kuba zengila nkanu bila niandi wuba ku buala buidi
thama muingi kiza wa mambu ma diela ma Solomo. Vayi tala
vava vadi ayi mutu wumosi wulutidi Solomo. **43** —Mu thangu
pheve yimbimbi yitotukidi mu mutu, buna yindiengilanga mu
bibuangu bi yuma mu tomba buangu kivundila. Vayi enati kakadi
baka buangu, **44** buna yintubanga: “Bika ndivutuka mu nzo'ama
yoyi ndibika.” Mu thangu yela vutuka ayi yela bata nzo beni
yikambulu mutu, yikombolo ayi yimana kubuku. **45** Buna pheve
beni yoyi yimbimbi yela tomba tsambuadi di ziphevi zinkaka
ziozi zimviokidi nganzi; bu ziela kota ayi ziela vuanda muna.
Diawu, khadulu yi mutu wowo yela ba yimbimbi viokila yoyi
yitheti. Bobo buela bela mu diambu di tsungi yayi yimbimbi. **46**
Mu thangu Yesu kaba tuba kuidi nkangu wu batu, tala, ngudi
andi ayi bakhomba bandi batelama ku nganda, bazola solula
yandi. **47** Mutu wumosi wuyiza kunkamba: —Tala ngudi aku ayi
bakhomba ziaku batelimini ku nganda, batidi solula yaku! **48**
Yesu wumvutudila: —Nani ngudi ama? Banani bakhomba ziama?
49 Mbadi wusonga minlonguki miandi nlembo ayi wukamba:
Tala, ngudi ama ayi bakhomba ziama bawu baba. **50** Bila woso
mutu wumvanganga luzolo lu Dise diama didi ku Diyilu, niandi
khomb'ama yi bakala, khomb'ama yi nketo ayi ngudi ama.

13 Mu lumbu beni, Yesu wutotuka mu nzo ayi wuyenda vuanda
mu muenda mbu. **2** Nkangu wuwombo wu batu bayiza va kaba.
Diawu kakumina mu nlungu ayi wuvuanda muawu. Nkangu
woso wu batu wuba va disimu. **3** Wuba longa mambu mawombo
mu zinongo. Buna wuba kamba: —Nkuni wumosi wuyenda ku
muanga mbongo. **4** Bu kaba muanga mbongo; ndambu yibua
mu ndambu nzila, zinuni ziyiza mana kuyidoda. **5** Ndambu
yinkaka yibua va matadi; vuma beni vasia ba ntoto wuwombo
ko; zitheti zivika mena bila ntoto wusia ba phiba ko. **6** Vayi muini
wungolo bu wutotuka, mintuidila beni miyokana ayi miyuma bila
mianzi miawu misia kota ko mboti mu tsi ntoto. **7** Zitheti zinkaka
zibua va zitsendi. Zitsendi beni zimena ayi zifietikisa mintuidila
beni. **8** Vayi zinkaka zibua mu ntoto wumboti ayi zibuta mimbutu
miwombo: lumosi khama yimosi; lunkaka makumasambunu ayi
lukaka makumatatu. **9** Woso widi matu ma wila buna bika kawa.
10 Minlonguki mifikama ayi minyuvula: —Bila mbi wulembo sadila
zinongo mu kuba yolukila e? **11** Buna niandi wuba vutudila:
—Beno lutambula diluaku di zabila mansueki ma Kipfumu ki
Diyilu, vayi bawu basia kuma tambula ko. **12** Bila mutu wowo
widi bima, bela kumvana ayi wela baka biwombo biviatukidi tezo.
Vayi mutu wowo kambulu bima, wela ziono fiofi fidi yandi. **13**
Diawu ndikubakambilanga mu zinongo bila balembo tadi vayi
bakadi mona, ka diambu ko batembi makutu vayi bakadi wa ayi
bakadi sudika. **14** Mavangimini bobo mu diambu di dedikisa
mambu mbikudi Ezayi kabikula mu diambu diawu: Wa, luela
wa kueno vayi lulendi sudika ko. Tala, luela tala kueno vayi
lulendi mona ko. **15** Bila mintima mi batu baba miyikidi ngolo
banga matadi. Bamengi kuawu wa. Bazibikidi meso mawu; bila
nganu meso mawu malenda mona, makutu mawu malenda

wa, mintima miawu milenda sudika, bila nganu balenda balula
mavanga ayi nganu ndenda kuba belusa! **16** Vayi khini kuidi
beno bila meso meno malembo moni ayi makutu meno malembo
wi. **17** Bukiedika ndikulukamba ti mimbikudi miwombo ayi batu
bawombo basonga baba tsatu mu mona mambu momo lulembo
moni vayi basia mamona ko; ayi baba tsatu mu wa mambu ma
lulembo wi vayi basia mawa ko. **18** —Luwa tsundu yi nongo
yoyi ndilukembi, nongo yi nkuni: **19** Yoso-yoso thangu mutu
kawilu mambu ma kipfumu ayi kakadi kuma sukida, buna pheve
yimbimbi yikuiza vuzanga mambu momo makunu mu ntim'andi.
Yawu yoyi mbongo yibua va ndambu nzila. **20** Mbongo yoyi yibua
va matadi yawu mutu wuwa mambu ma Nzambi ayi wutumbu
vika ku matambula mu khini. **21** Sumbu yisia ba mianzi ko buna
yisia zingila ko. Ziphasi voti yamusu bu bizidi mu diambu di
mambu ma kipfumu, buna wuvika buanga nsualu. **22** Mbongo
yoyi yibua va zitsendi yawu mutu wuwa mambu ma Nzambi
vayi mayindu mu diambu di luzingu lualu ayi mu diambu di
kimvuama ki luvunu mamfietikisanga mambu ma Nzambi ayi
malendi vana diluaku ko muingi mbongo beni yibuta. **(aiōn g165)**
23 Vayi mbongo yoyi yibua va ntoto wumboti yawu mutu wuwa
mambu ma Nzambi ayi wusudika mawu; wumbutanga mimbutu
khama yimosi, makumasambanu, makumatatu. **24** Yesu wuba
kamba nongo yinkaka: —Kipfumu ki Diyilu kidedakani banga
mutu wowo wukuna mabongo yimboti mu tsol'andi. **25** Vayi
batu bu baba baleka mbeni'andi wuyiza kuna kiti ki mbimbi va
khatitsika ble bosi wuyenda kuandi. **26** Ble bu kimena ayi kitotula
zitsangu buna kiti ki mbimbi diaka kimena. **27** Buna bisadi bi
pfumu yi tsola biyiza ku nyuvula: —Pfumu, keti mbongo yimboti
wukunini mu tsol'aku e? Buna kuevi kubedi kiti kiaki kimbimbi

e? **28** Niandi wuba vututila: —Mbeni niandi wuvengi buawu.
Buna bisadi binyuvula: —Tidi tuenda vuzi kiti kioki kimbimbi
e? **29** Pfumu wuvutula: —Nana! Bila beno vuza kiti kioki buna
lulenda vuza ayi ble. **30** Bikanu biabi biodi biyedila va kimosi
nate mu thangu yela velo mimbutu. Buna mu thangu yina, ndiela
kamba batu ba kisalu: “vuzanu theti kiti kioki kimbimbi bosi
lukanga kiawu mu minko mu diambu luyoka kiawu. Bosi luela
vela ble ayi luela ku yitula ku yilu banga kiama.” **31** Yesu wuba
kamba nongo yinkaka: —Kipfumu ki Diyilu kidedakani banga
luteti lu mutalide. Mutu wumosi wubonga luawu ayi wukuna
luawu mu tsol'andi. **32** Luteti beni luviokidi zitheti zioso mu
keva vayi enati lumenini buna lumviokanga bikunusu bioso mu
kula ayi lunkitukanga nti. Muawu zinuni zieti kuiza ayi vanga
zindiala ziawu mu matafi mandi. **33** Wuba kamba nongo yinkaka:
—Kipfumu ki Diyilu kidedakani banga luvi lolo nketo kabongidi
ayi sobikisidi luawu mu bitezo bitatu bi falina nate yimvimbisa
falina yoso. **34** Yesu mu zinongo katubila mambu moso momo
kuidi nkangu wu batu ayi kadi khumbu yimosi kela tuba mambu
mu kambu sadila nongo. **35** Buawu bobo bu dedikinina mambu
matuba mbikudi: Ndiela kuba yolukila mu zinongo, Ndiela kuba
zabakisa mansueki momo masuama tona nza yivangulu. **36**
Yesu bu kasindika nkangu, bosi wukota mu nzo. Minlonguki
miandi mifikama va kaba ayi minyuvula: —Wutusudikisa nongo
yi kiti ki mbimbi kiba mu tsola. **37** Yesu wuvutula: —Muana Mutu
niandi mutu kunini mbongo yi mboti. **38** Tsola yidi nza, mbongo
yi mboti yidi bana ba Kipfumu; kiti ki mbimbi kidi bana ba satana.
39 Satana, niandi mbeni yoyi yikuna kiti ki mbimbi. Thangu yi
vela mimbutu yawu tsukulu yi nza, zimbasi ziawu bisadi bi tsola.
(aiōn g165) **40** Boso bumvuzulungu kiti ki mbimbi ayi kimvikulungu

ku mbazu; buawu bobo buela bela mu tsukulu yi nza. **(aiōn g165)**
41 Muana Mutu wela fidisa zimbasi ziandi ayi ziela botula, mu
kipfumu kiandi, bima bioso biobi bintotulanga masumu ayi bobo
beti vanganga mambimbi. **42** Zimbasi ziela loza batu beni ku
mfulu yi mbazu. Kuna kuidi bidilu ayi nkuetosolo wu meno. **43**
Buna batu basonga, bela lezama banga thangu mu Kipfumu
ki Dise diawu. Woso widi matu ma wilu buna bika kawa! **44**
—Kipfumu ki Diyilu kidedakani banga kima kithalu, kisueko mu
tsola. Mutu niandi kuenda kibakula, maka sueka diaka kiawu.
Bosi mu khini yina, buna wela kuenda sumbisa bima biandi
bioso ayi sumba tsola beni yina. **45** Kipfumu ki Diyilu kidedakani
diaka banga mukhita wowo wuntombanga bilunga bi kitoko. **46**
Enati bakudi lunga kimosi kithalu yiwombo, buna wela kuenda
sumbisa bima biandi bioso ayi sumba lunga beni. **47** Kipfumu ki
diyilu kidedakani diaka banga dikondi diodi balozidi mu mbu
ayi dibuididi zimbisi ziphila mu phila. **48** Diawu wala, banlobi
mbizi ba dituta ku disimu. Bosi bavuanda ayi batula mboti mu
bipani ayi miloza ziozi zimbimbi. **49** Buawu bobo buela bela mu
tsukulu yi ntoto: Zimbasi ziela kuiza mu vambisa batu bambimbi
va khatitsika batu basonga. **(aiōn g165)** **50** Buna ziela loza batu
bambimbi ku mfulu yi mbazu kuna kuidi bidilu ayi nkuetosolo
yi meno. **51** —Lusudikidi mambu moso mama e? Bavutula:
—Nyinga. **52** Buna mu manisa Yesu wuba kamba: —Diawu
kadika nsoniki wu Mina wulonguka mambu ma Diyilu, dedikini
banga pfumu yi nzo yimbonga bima bimona bithalu ayi bikhulu
mu kiuka kiandi. **53** Thangu Yesu kamanisa tuba zinongo ziozi
wukatuka kuna, **54** wuvutuka ku divula diandi. Wutona longa mu
nzo yi lukutukunu. Buna basimina ayi batuba: —Buna kuevi
kabakidi nzayilu yoyi ayi lulendo lolo luvangila bikumu biobi e?

55 Keti niandi muana salaphati? Maliya diawu ko dizina di ngudi
andi? Bosi Zaki, Zozefi, Simoni ayi Yuda basi ko bakhomba
bandi zi babakala? **56** Bosi bakhomba bandi zi baketo, keti
zinkalanga yeto vava? Vayi niandi kuevi kabakidi mambu moso
momo? **57** Niandi wuba kandika babika kunwilukila. Vayi Yesu
wuba kamba: —Mbikudi katambulanga minsua mu tsi andi ko
ayi mu dikanda diandi ko. **58** Diawu kasi vanga kuna bikumu
biwombo ko mu diambu di kambu kuawu ku minu.

14 Mu thangu yina nyadi Elode, wuwa tsangu yi Yesu. **2**
Wukamba bisadi biandi: —Mutu wowo niandi Yowani Mbotiki,
wufulukidi mu bafua, diawu kadidi lulendo lu vangila bikumu. **3**
Bila Elode wukangisa Yowani ayi wunkangisa mu zisieni bosi
wunkotisa mu nloko mu diambu di Elodiasi nketo wu khomb'andi
Filipi. **4** Bila Yowani wuba tubidilanga Elode ti: —Wisi ko minsua
mu kunkuela. **5** Elode wuba tombanga kumvondisa, vayi nkangu
wu batu kaba ntinanga bila batu baba monanga ti Yowani widi
mbikudi. **6** Vayi mu lumbu ki nyengo wu mbutukulu wu Elode,
muana wu nketo wu Elodiasi wukina va meso ma batu bobo
batumusu ayi wumonisa Elode khini. **7** Diawu kamvanina tsila
mu leva ndefi ti mankamvana kima kioso kioki kanlomba. **8** Mu
diambu di zindongi zi ngudi andi, diawu kankambila: —Phani
vava mu dilonga ntu wu Yowani Mbotiki. **9** Ntinu wumona kiadi
kiwombo. Vayi mu diambu di ndefi yi kaleva ayi mu diambu di
batu bobo bavuanda yandi va meza, buna wuvana lutumu ti
bamvana wawu. **10** Buna wutuma mutu ku nloko muingi kenda
zengi ntu wu Yowani. **11** Banata ntu andi mu dilonga ayi bavana
wawu kuidi muana ndumba. Niandi wuyenda kuwuvana kuidi
ngudi andi. **12** Minlonguki mi Yowani miyiza bonga nitu'andi ayi
mizika yawu, bosi miyenda vumbudila Yesu kipholo. **13** Yesu bu

kawa nsamu beni, wukatuka kuna mu nlungu ayi wuyenda niandi
veka ku buangu kikondolo batu. Vayi thangu nkangu wu batu
bu wuwa wawu; batotuka mu mavula mawu ayi banlandakana
mu malu. **14** Yesu bu kakuluka mu nlungu, wumona nkangu
wu batu bawombo. Wuba mona kiadi kiwombo ayi wubelusa
bimbevo biawu. **15** Mu thangu masika, minlonguki miyiza va
kaba ayi minkamba: —Va buangu kikambulu batu tuidi bosi buisi
bueka yila, diawu vutula batu baba mu mala muingi benda sumbi
bidia! **16** Vayi Yesu wuba kamba: —Basi mfunu mu kuenda
ko, luba vananu beno veka bidia! **17** Buna bawu bamvutudila:
—Tala, mapha matanu ayi zimbizi zizole zi nlangu kaka zidi yeto
vava. **18** Yesu wuba kamba: —Lundatina biawu vava. **19** Bosi
wutuma nkangu wu batu wuvuanda va biti, wubonga mapha
matanu beni ayi zimbizi zizole, wuvumbula meso ku yilu ayi
wuvutula matondo. Wubukuna mapha beni ayi wuvana mawu
kuidi minlonguki ayi miawu mikabudila nkangu wu batu. **20** Bawu
boso badia ayi bayukuta. Batota bitini bisiadidila ayi biwesa kumi
bipani biodi. **21** Baboso badia baba nduka-nduka mili tanu yi
babakala. Kadi tanga baketo ayi bana. **22** Ku nzimunina Yesu
wutuma minlonguki miandi mu kuma mu nlungu ayi mintuaminina
ku disimu dinkaka. Niandi wusiala mu sindika nkangu wu batu.
23 Thangu kamana sindika nkangu wu batu, wukuma ku mongo
muingi kenda sambila va buangu ki niandi veka. Nate buisi
buyila buna wukidi kuna niandi veka kaka. **24** Mu thangu yina
nlungu wutula va khatitsika mbu, wunikunu kuidi mayo bila
muphepi wudengana nlungu. **25** Mu thangu yi nya yi builu, Yesu
wuyenda ku baba vayi wudiatila va mbata mbu. **26** Minlonguki
bu mimmona wulembo diatila va mbata mbu, mimona boma
ayi mituba: —Tala nkuyu e! Ayi mitona yamikina mu diambu di

boma. **27** Bosi Yesu wuba kamba: —Bika lukinda, bila minu
kuandi; bikanu mona boma. **28** Buna Piela wunkamba: —A
Pfumu e! Enati bukiedika ngeyo kuandi, buna wukhamba ndiza
kuidi ngeyo va mbata nlangu. **29** Yesu wunkamba: —Yiza! Piela
wutotuka mu nlungu, ayi wutona diata va mbata nlangu muingi
kenda kuidi Yesu. **30** Vayi bu kamona ti muphepi widi wu ngolo
buna wumona boma. Bu katona diama, wuyamikina: —A! Pfumu!
Wumvukisa e…! **31** Bosi Yesu wunonuna koko, wunsimba ayi
wunkamba: —Mutu wu minu kifioti, bila mbi memitini e? **32**
Bakuma bawu buadi mu nlungu ayi vuka kimanisa. **33** Bobo
baba mu nlungu bafukama va ntual'andi ayi batuba: —Bukiedika
widi Muana Nzambi! **34** Buna bamana sabuka mbu; batula
mu tsi Ngenezaleti. **35** Batu ba tsi yina, batembikisa tsangu
mu zunga kina. Bosi batu bannatina bambevo ziawu zioso. **36**
Banleba ti kabika basimba kaka tsongi yi yunga kiandi. Babo
bobo bansimba babeluka.

15 Bafalisi ayi minlongi mi mina baba ku Yelusalemi bayiza kuidi
Yesu, banyuvula: **2** —Bila mbi minlonguki miaku mikinzikilanga
ko mambu ma bakulu e? Bila misukulanga ko mioko miawu
tuamina midia. **3** Wuba wutudila: —A bosi beno, bila mbi kalu
kinzikilanga ko Mina mi Nzambi mu diambu di kinzika mambu ma
bakulu beno? **4** Bila Nzambi wukamba: Kinzika dise diaku ayi
ngudi aku ayi woso wunsinga dise diandi voti ngudi andi kafueti
baka thumbudulu yi lufua. **5** Vayi beno tala phila lueti tuba:
Woso wukamba dise diandi voti ngudi andi ti: “Bima biabi biawu
ndiedi kaveni vayi ndieka bitambika makaba kuidi Nzambi.”
6 Mutu vengi diambu diodi kasi kadi diambu dimosi ko kuidi
dise diandi voti kuidi ngudi andi mu biobi kedi kamveni. Buna
lueti vunzikisa mambu ma Nzambi ayi lueti balula mawu mu

kikhulu kieno. **7** Batu ba mayuya! Ezayi wubikula bumboti mu
diambu dieno bu katuba: **8** Batu baba mu tsongi zi bididi kaka
beta kunzitisila, vayi mintima miawu thama midi ayi minu. **9** Mu
phamba kuandi balembo kutsambidila bila malongi balembo
longi madi zithumunu zikubuku kuidi batu. **10** Yesu wutumisa
nkangu wu batu ayi wuba kamba: —Luwa ayi lusudika: **11** Biobi
binkotanga mu munu wu mutu bisumunanga mutu ko vayi biobi
bintotukanga mu munu wu mutu biawu bieta sumuna mutu. **12**
Bosi minlonguki mifikama va ndambu va kaba ayi minkamba:
—Wukadi zaba ti mintima mi Bafalisi miluedi mu diambu di
mambu maku? **13** Yesu wuba vutudila: —Kioso kunusu, kikambu
kuna Dise diama di Diyilu, kiela vuzu. **14** Lubabika! Badi baphofo
zilembo nati baphofo bankaka. Enati phofo wulembo monisa
phofo yandi nzila, bawu buadi bafueti tibuka mu dibulu! **15** Piela
wubaka mbembo ayi wunkamba: —Wutu sudikisa nongo yoyo.
16 Bosi Yesu wuvutula: —Beno mamveno lukadi sudika e? **17**
Lukadi zaba ti bibioso binkotanga mu munu binkuendanga mu
vumu bosi bintotukanga ku nganda e? **18** Vayi mantotukanga mu
munu wu mutu mu ntima meti ba ayi mawu meti sumuna mutu.
19 Bila mu ntima muntotukilanga mayindu mambimbi vonda,
kitsuza, kindumba, yiba, telimina batu kimbangi ki luvunu, finga.
20 Mawu momo mambu mansumunanga mutu. Vayi enati mutu
kakadi sukula mioko tuamina kadia, diodi dilendi kunsumuna
ko. **21** Yesu bu kabotuka vana; wuyenda mu bizunga bi Tile
ayi bi Sidoni. **22** Zimbukila nketo wumosi, muisi Kana, wuba
vuandanga muna bizunga beni wuyiza ku kaba ayi wuyamikina:
—A Pfumu! Muana Davidi, wumboni kiadi! Pheve yimbimbi
yilembo yamisa ngolo muan'ama wu nketo. **23** Vayi Yesu kasi
kumvutudila kadi diambu ko. Minlonguki mifikama va ndambu

vaba Yesu ayi minleba: —Wunkuka, bila wulembo yamikina ngolo
ku manima meto. **24** Vayi niandi wuvutula: —Minu nditumu kaka
kuidi mamemi ma Iseli momo mazimbala! **25** Vayi nketo beni
wuyiza fukama va ntual'andi ayi wunkamba: —Pfumu, wutsadisa!
26 Buna wumvutudila: —Disi fuana ko mu bonga dipha di bana
ayi lozila diawu zimbua. **27** Nketo wunkamba: —Nyinga Pfumu!
Vayi zimbua zieti dia bitsiedi-tsiedi biobi bieta bua ku tsi meza
yi bapfumu bawu. **28** Buna Yesu wumvutudila: —E e nketo,
minu kiaku kidi kinneni! Diawu bika buvangama boso butididi.
Muna thangu yina kaka muan'andi wunketo wubeluka. **29** Yesu
wubotuka vana ayi wuyenda ku muenda mbu wu Ngalili, wukuma
ku mongo ayi wuvuanda kuna. **30** Nkangu wu batu bawombo
bayiza ku kaba, banata batu bobo baba ntiudikanga, baphofo,
mababa, batu babela malu ayi mioko ayi bambevo bankaka.
Babatula va malu ma Yesu ayi wuba belusa. **31** Nkangu woso
wu batu wusimina bu wumona ti mababa matona yoluka, batu
babela malu ayi mioko babeluka, batu bobo baba ntiudika
batona diata bu mboti, baphofo zitona mona. Buna baboso
bakembisa Nzambi yi Iseli. **32** Yesu wutumisa minlonguki miandi
ayi wuba kamba: —Kiadi ndilembo moni nkangu wu batu baba,
bila bilumbu bitatu bame vuandila yama ayi basiedi ko bidia.
Ndikadi zola kuba vutula ayi nzal'awu bila balenda bua dibutu
mu nzila. **33** Minlonguki mimvutudila: —Va buangu kikambulu
batu tuidi, buna kuevi tulenda bakila mapha mafueni mu dikila
nkangu wu batu wawu e? **34** Yesu wuba yuvula: —Mapha
makua madi yeno? Bawu bavutula: —Tsambuadi yi mapha madi
yeto ayi bina bi zimbizi zi nlangu! **35** Buna wutumina batu boso
bavuanda va tsi. **36** Bosi wubonga tsambuadi yi mapha beni ayi
zimbizi, wuvutula matondo, wubukuna mawu ayi wuvana mawu

minlonguki miandi ayi miawu mikabudila nkangu wu batu. **37**
Baboso badia ayi bayukuta. Batota bitini biobi bisiala, biwesa
tsambudi di bipani. **38** Batu boso badia baba mili ya yi babakala,
kadi tanga baketo ayi bana. **39** Yesu bu kavutula nkangu wu
batu, wukuma mu nlungu ayi wuyenda mu zunga ki Mangadani.

16 Bafalisi ayi Basaduki bayiza kuidi Yesu mu diambu
bantambila ntambu. Banlomba kavanga dimbu kioki kintotukila
ku diyilu. **2** Niandi wuba vututila: —Mu masika, beno lueti
tuba: “mbazi kuela ba kumboti bila diyilu didi di mbuaki.” **3** Ayi
mu nsuka lueti tuba ti: “Buabu mvula yingolo mayinoka bila
diyilu didi di mbuaki ayi dinomba.” Luzebi sudika bidimbu bi
diyilu vayi lulendi ko zaba sudikisa bidimbu biobi bimmonisa
zithangu e? **4** Batu ba tsungi yimbimbi ayi bakambulu bakuikama
bantomba dimbu e? Balendi mona kadi dimbu kimosi ko vayi
botula kaka kioki ki Zonasi. Vana vawu niandi wusia babika ayi
wuyenda kuandi. **5** Mu thangu minlonguki misabuka ku disimu
dinkaka di mbu, mizimbakana nata mapha. **6** Yesu wuba kamba:
—Lukeba ayi luzibula meso mu luvi lu Bafalisi ayi lu Basaduki.
7 Minlonguki miyuvusana miawu na miawu ayi mituba: —Mu
diambu tukambulu nata mapha. **8** Vayi bu kazaba mayindu
mawu, Yesu wuba kamba: —Bila mbi lulembo kiyuvasana beno
yi beno mu diambu luisi nata ko mapha? Batu ba minu kifioti! **9**
Lusudikidi ko e? Luzimbikini mapha matanu, momo madikila mili
tanu yi babakala e? Bipani bikua luwesa mu bitsiadisila biobi
bisiala? **10** Bosi diaka tsambuadi di mapha momo makabudulu
mili ziya zi babakala e? Bipani bikua luwesa mu bitsiadisila
biobi bisiala? **11** Buevi lunkambu sudikila ti ndisi tubilanga mu
diambu di mapha ko? Vayi lukeba mu diambu di luvi lu Bafalisi
ayi lu Basaduki. **12** Buna bosi basudika ti kasia bakambila mu

diambu balubukila luvi lu mapha ko vayi balubuka mu diambu di
malongi ma Bafalisi ayi Basaduki. **13** Yesu bu katula ku zunga ki
Sezali mu Filipi, wuyuvula minlonguki miandi: —Buevi batu beti
tubanga, Muana Mutu widi nani? **14** Minlonguki mimvutudila:
—Bankaka beta tuba niandi Yowani Mbotiki; bankaka Eli ayi
bankaka beta tuba widi Zelemi voti wumosi mu mimbikudi.
15 Buna wuba yuvula: —Vayi beno veka, lueta tuba ti Minu
ndidi nani? **16** Simoni Piela wumvutudila: —Ngeyo widi Klisto,
Muana wu Nzambi yi moyo! **17** Buna Yesu wunkamba: —Khini
yiwombo kuidi ngeyo Simoni muana Zonasi, bila kadi sia ti
mutu wuzabikisidi mambu mama vayi niandi veka dise diama
didi ku Diyilu. **18** Vayi minu ndikukamba: widi Piela ayi va yilu
ditadi diadi ndiela tungila dibundu diama ayi mielo mi bulungi
milendi ku dinunga ko. **(Hadēs g86)** **19** Ndiela kuvana zitsabi zi
Kipfumu ki Diyilu: dioso diambu diodi wela kanga vava ntoto,
diela kangama ku Diyilu ayi dioso diambu diodi wela nianguna
vava ntoto, diela niangunu mu Diyilu. **20** Bosi Yesu wukandika
minlonguki miandi mibika kamba kadi mutu wumosi ti niandi
Klisto. **21** Tona thangu yina, Yesu wutona sudikisa minlonguki
miandi ti kafueti kuenda ku Yelusalemi ayi kuna bakulutu ba
Bayuda, bapfumu banganga Nzambi, minsoniki mi Mina bela
kumbonisa ziphasi zingolo. Bela kumvonda vayi mu lumbu
kintatu niandi wela fuluka. **22** Buna Piela wunnata va ndambu ayi
wutona kuntubidila: —Pfumu, bika Nzambi kakeba mu diambu di
mambu beni mabika kukuizila! **23** Yesu wubaluka kuidi Piela
ayi wunkamba: —Satana! Botuka va ndidi! Wulembo tombi
wumbuisa, bila mayindu maku masi ko ma Nzambi vayi ma
kimutu! **24** Bosi Yesu wukamba minlonguki miandi: —Enati mutu
tidi kundandakana, buna kafueti kukizimbakana niandi veka ayi

kabonga dikulusi diandi ayi kandandakana. **25** Bila woso tidi
vukisa luzingu luandi wela luzimbisa, vayi woso wela luzimbisa
mu diambu diama, buna wela lubakula. **26** Enati mutu beki nza
yimvimba vayi zimbisidi muel'andi, buna ndandu mbi kela baka
e? Voti mu kima mbi mutu kalenda viakikisa muel'andi e? **27** Bila
Muana Mutu, wela kuiza mu nkembo wu Dise diandi va kimosi
ayi zimbasi ziandi, buna bosi kela vana kadika mutu mfutu'andi
wowo wufueni mu kisalu kiandi. **28** Bukiedika ndikulukamba ti
batu bankaka, badi vava, balendi fua ko nate bela mona Muana
Mutu wunkuizila mu Kipfumu kiandi!

17 Bilumbu bisambanu bu bivioka, Yesu wubonga Piela, Zaki
ayi Yowani khomba Zaki ayi wuba nata ku yilu mongo wumosi
wunda. Kuna bakala bawu veka. **2** Buna wukituka va ntual'awu;
zizi kiandi kieka nlezima banga thangu ayi minledi miandi
mieka miphembi banga kiezila. **3** Tumbu zimbukila Moyize ayi
Eli bamonikina minlonguki; bansolula ayi Yesu. **4** Buna Piela
wukamba Yesu: —Pfumu, bulutidi mboti tukala kueto vava! Enati
tidi, ndieka tunga zinzo zitatu zi ngoto: yimosi mu diambu diaku,
yimosi mu diambu di Moyize ayi yimosi mu diambu di Eli. **5** Buna
wukidi tubi, dituti dimosi dinlezama diyiza kubafuka ayi mbembo
yitotuka mu dituti beni yiwakana: —Niandi niawu Muan'ama
wu luzolo, khini yiwombo kakumbonisanga; bika lunwila! **6** Mu
thangu minlonguki miwa mbembo beni, mibubika bizizi biawu
va ntoto bila boma bubabuila. **7** Buna Yesu wufikama; wuba
simba ayi wuba kamba: —Lutelama! Lubika mona boma! **8** Mu
thangu mivumbula meso, niandi veka, Yesu kaka mimona. **9**
Bu baba nengumuka mongo, Yesu wuba vana thumunu yayi:
—Lubika kamba mambu mama lumueni kuidi mutu nate lumbu
Muana Mutu kela fuluka mu bafua. **10** Ku nzimunina minlonguki

minyuvula: —A bila mbi minlongi mi Mina mieta tubila ti Eli
kafueti tuama kuiza theti e? **11** Yesu wuvutula: —Bukiedika.
Eli wela kuiza ayi wela kubika mambu moso. **12** Vayi minu
ndikulukamba ti Eli wuyiza vayi basi kunzaba ko ayi bamvangila
mambu boso bubela luzolo luawu. Buawu bobo bela monisina
Muana Mutu phasi. **13** Buna minlonguki misudika ti wuyolukila
mu diambu di Yowani Mbotiki. **14** Buna batula vaba nkangu wu
batu bawombo, mutu wumosi wufikama; wufukama va ntuala
Yesu ayi wunleba: **15** —Pfumu, mona muan'ama wu bakala kiadi!
Kimbevo kisisuka kidi yandi ayi wulembo moni ziphasi ziwombo.
Zikhumbu ziwombo keta buila ku mbazu voti mu nlangu. **16**
Ndinnetingi kuidi minlonguki miaku vayi mikadi nunga mu ku
mbelusa! **17** Yesu wuvutula: —A beno batu ba tsungi yikambulu
minu ayi yimbimbi! Zithangu zikua ndiela kadilanga yeno diaka
va kimosi e? Zithangu zikua ndiela buela kangilanga ntima mu
bila kieno e? Lundatina niandi vava! **18** Yesu wutemina pheve
yimbimbi beni ayi yawu yitotuka mu muana. Muna yawu thangu
muana wubeluka. **19** Bosi minlonguki miyiza kuidi Yesu, va bawu
veka, minyuvula: —Bila mbi beto tusi nunga ko mu kuka pheve
yoyi e? **20** Yesu wuba vutudila: —Bila minu kifioti kidi yeno.
Bila bukiedika ndikulukamba ti enati minu kieno kidi banga luteti
lolo bantedilanga mutalide, nganu lulenda kamba kuidi mongo
wowo: “Botuka vava, yenda kuna!” Ayi wawu wela botuka. Kuisi
ko diambu luela lembakana. **21** [Vayi pheve yimbimbi yiphila
yayi yeti totukila kaka mu lusambulu ayi mu kukifuisa nzala
mu lusambulu.] **22** Bu bayiza va kimosi ku Ngalili, Yesu wuba
kamba: —Muana Mutu wela yekolo mu mioko mi batu **23** ayi
bela kumvonda; vayi mu lumbu kintatu niandi wela fuluka mu
bafua. Buna minlonguki mitona mona kiadi kiwombo. **24** Mu

thangu batula ku Kafalinawumi, batu bobo baba futisanga phaku
yi Nzo Nzambi bafikama vaba Piela ayi banyuvula: —A buevi,
Nlongi'eno kafutanga ko phaku yi Nzo Nzambi e? **25** Piela
wuvutula: —Nyinga, weta futa. Piela bu kakota mu nzo; Yesu
wuntuaminina: —Buevi wumbanza Simoni e? Banani beti futa
ziphaku kuidi mintinu mi ntoto e? Bana bawu voti banzenza
e? **26** Piela wuvutula ti: —Zinzenza. Bosi Yesu wunkamba:
—Diawu bana balendi futa phaku ko; **27** vayi mu diambu tubika
kotisa divuda mu batu baba. Yenda ku mbu, loza nziolo mu
nlangu; benda mbizi yitheti yimbakana, zibula munu'andi, buna
ma wumona vanzi. Bonga kiawu ayi wuba vana mu diambu di
futa ziphaku zi beto buadi.

18 Muna thangu yina, minlonguki miyiza kuidi Yesu ayi
minyuvula: —Buna nani lutidi munneni mu Kipfumu ki Diyilu e?
2 Yesu wutumisa muana lezi, wuntelimisa va khatitsik'awu **3** ayi
vutuba: —Bukiedika ndikulukamba enati lukadi balula mavanga
ayi enati lukadi kituka banga bana balezi, lulendi kota ko mu
Kipfumu ki Diyilu. **4** Diawu woso mutu wowo wukukikulula banga
muana wawu, buna niandi lutidi munneni mu Kipfumu ki Diyilu.
5 Ayi woso mutu wowo wunyakulu muana lezi wuphila yayi mu
dizina diama, minu kuandi kayakudi. **6** Woso mutu wumbuisa
mu masumu wumosi mu bana balezi bobo bakunguilukilanga,
bulutidi mboti bankanga ditadi dinneni diodi beti nikina zitheti mu
tsingu bosi bandiamisa ku tsi mbu. **7** A nga mabienga va nza
mu diambu di ziphila-phila zi mambu momo meti buisa batu
mu masumu! Mambu beni mafueti kaka kuiza vayi mabienga
kuidi mutu wowo wuntonisanga mawu. **8** Enati koko kuaku voti
kulu kuaku kulembo buisi mu masumu buna mboti mu zenga
kuawu ayi loza kuawu thama. Bila mboti wukota ku luzingu ayi

koko kuzengo voti kulu kuzengo ayi mu lozo ku mbazu yika
yizimanga ko ayi mioko miodi miduka voti malu muadi maduka.
(aiōnios g166) **9** Enati dieso diaku dieta kubuisa mu masumu,
dovula diawu ayi loza diawu ku thama! Bila bulutidi mboti mu
kota ku luzingu mu kambu dieso ayi lozo ku mbazu yi bulungi
ayi meso muadi maduka. **(Geenna g1067)** **10** Lukeba Lubika lenza
kani muana wumosi mu bana balezi baba bila ndikulukamba
zimbasi ziawu ku Diyilu zintelamanga mu zi thangu zioso va
ntuala zizi ki Dise diama diodi widi ku Diyilu. **11** [Bila Muana Mutu
wuyiza mu vukisa batu bobo bazimbala.] **12** Buevi lumbanza e?
Enati mutu beki khama yi mamemi vayi dimosi dizimbidi, buna
kalendi bika ko luvua ayi divua di mamemi mankaka va mbata
mongo mu kuenda tombi diodi dizimbidi e? **13** Enati mueni
diawu, bukiedika ndikulukamba, makamona khini mu diambu di
dimemi dina viokila khini yoyi kadi mu luvua ayi vua lu mamemi
momo makambu zimbala. **14** Phila yimosi ayi Dise dieno didi
ku Diyilu, kakadi zola ti muana wumosi mu bana balezi baba
kazimbala. **15** Enati khomb'aku vengi mbimbi, yenda wuntala
ngeyo veka ayi nkambi mbimbi yi kavengi va beno veka buadi.
Enati wuwilukidi, buna vutudi khomb'aku mu nzila yimboti. **16**
Vayi enati kakadi wilukila, buna bonga mutu wumosi voti batu
buadi mu diambu mamo mantubu makindusu mu kimbangi ki
batu buadi voti ki batu batatu. **17** Enati, kakadi wila batu beni,
buna kamba mambu beni kuidi dibundu. Enati mengi kuandi wila
dibundu, buna wuntalanga; banga Pakanu ayi mfutisi wu phaku.
18 Bukiedika ndikulukamba ti mamo luela kanga vava ntoto,
mela kangama ku Diyilu ayi mamo luela nianguna va ntoto mela
niangunu ku Diyilu. **19** Ndikulukamba diaka enati batu buadi mu
beno vava ntoto bawizini mu lomba dioso kuandi diambu, buna

Dise diama diodi widi ku Diyilu wela kuba vana diawu. **20** Bila
vana vakutikini batu buadi voti batu batatu mu dizina diama,
minu ndidi va khatitsik'awu. **21** Piela wufikama vaba Yesu,
wunyuvula: —A Pfumu! Zikhumbu zikua mbeki bu lemvukila
khomb'ama wukuphangilanga mambu mambimbi e? Tsambuadi
di zikhumbu kaka e? **22** Yesu wumvutudila: —Nana, ndikadi
kukamba ti tsambuadi di zikhumbu kaka vayi nate lusambudi
lu zikhumbu bunda tsambuadi. **23** Diawu Kipfumu ki Diyilu
kidedikini banga ntinu wuzola tanga bima biandi ayi bisadi biandi.
24 Buna katona tanga bima biandi, bannatina kisadi kimosi kiba
pholo andi yi kumi di mili di bitalanta. **25** Vayi bu kasia nunga ko
futa; diawu pfumu'andi katumina ti bansumbisa niandi veka ayi
nketo'andi ayi bana bandi ayi bima biandi bioso muingi pholo
andi yifutama. **26** Vayi kisadi beni kifukama va malu mandi ayi
kinleba: “Bika wumvibidila! Mandifuta pholo'aku yoso!” **27** Pfumu
wu kisadi kioki wummona kiadi, wunyekula ayi wunlemvukila
pholo'andi yoso. **28** Kisadi beni bu katotuka, wudengana nkundi
andi, muisi kisalu yandi; wundeva khama yimosi yi zidenali.
Niandi wumbuila ayi wumfieta va dinga ayi wunkamba: “futa
pholo'ama”. **29** Nkundi andi wu kisalu wufukama ayi wunleba:
“Bika wumvibidila! Mandifuta pholo'ku.” **30** Vayi wumanga vibidila,
wuyenda kunkangisa nate kamanisa futa pholo yoso. **31** Bakundi
ba kisalu bankaka bamona kiadi kiwombo bu bamona bu viokila
mambu moso. Diawu bayenda kambila pfumu kisalu mambu
moso bu mabela. **32** Buna Pfumu beni wutumisa kisadi beni,
wunkamba: “Widi kisadi kimbimbi! Minu ndilemvukila pholo yoso
bila wundeba ngolo. **33** A bila mbi wusi monina ko khomb'aku
kiadi, banga bobo minu ndimueniningi kiadi e?” **34** Pfumu
wufuema buwombo ayi wunyekula mu mioko mi batu bobo

banyamisanga batu nate kela manisa futa pholo'andi yoso. **35**
Buawu bobo buela kuluvangila Dise diama didi ku Diyilu enati
kadika mutu mu beno mengi lemvukila khomb'andi mu ntima
wukiedika.

19 Yesu bu kamanisa tuba mambu momo, wubotuka ku Ngalili,
wuyenda mu bizunga bi Yuda ku disimu dinkaka di Yolidani. **2**
Nkangu wu batu bawombo banlandakana ayi kuna kabelusila
bambevo. **3** Bafalisi bayiza kuidi Yesu mu kumvukumuna ayi
banyuvula: —Minsua midi kuidi bakala mu katula nketo andi
va dikuela mu kioso-kioso bila e? **4** Wuba vutudila: —Lutengi
ko ti vana thonono mvangi wuvanga bakala ayi nketo **5** ayi
wutuba: Diawu bakala kela bikila Dise diandi ayi ngudi andi
mu bundana ayi nketo'andi; buna bawu buadi bela kituka mutu
wumosi e? **6** Buawu bobo basiedi diaka batu buadi ko vayi beka
mutu wumosi. Diawu mutu kabika vambisa kibundisa Nzambi.
7 Bafalisi bankamba: —Vayi buna bila mbi Moyize kavanina
minsua kuidi bakala mu vana nkanda luvambunu kuidi nketo
ayi kunkuka va dikuela e? **8** Yesu wuba vutudila: —Moyize
wuluvana minsua mu vonda dikuela mu diambu di mintima
mieno midi banga matadi. Vayi buawu ko bubela vana thonono.
9 Vayi ndikulukamba: Woso mutu wumvambana ayi nketo andi,
enati kasi vola kiphinga ko ayi kuedidi nketo wunkaka, buna
luzaba ti bafueti kuntangila nkua kitsuza. **10** Buna minlonguki
minkamba: —Enati bobo bufueti kadila bakala va ntuala nketo,
buna kadi kuandi mfunu mu kuela. **11** Yesu wuba vutudila:
—Batu boso balendi kikinina mambu momo ko vayi kuidi bobo
kaka bavanu diawu. **12** Bukiedika bankaka balendi kuela ko bila
badi bavokolo tona mbutukulu awu; bankaka bavokolo kuidi
batu mu diambu babika kuela ayi bankaka bakivokolo bawu

veka mu diambu di kipfumu ki Diyilu. Woso mutu wulenda
kikinina mambu mama, bika kakikinina mawu. **13** Banatina Yesu
bana balezi muingi kaba tetika mioko ayi kaba sambidila. Vayi
minlonguki mitemina batu bobo banata bana beni. **14** Vayi Yesu
wuba kamba: —Lubika bana balezi biza kuidi minu; kadi kuba
kandika bila kipfumu ki Diyilu kidi ki bobo baba dedikini. **15**
Wuba tetika mioko ayi wuyenda kuandi. **16** Buna mutu wumosi
wufikama vaba Yesu ayi wunyuvula: —A Nlongi, diambu mbi
dimboti phanga muingi ndibaka luzingu lu mvu ka mvu e?
(aiōnios g166) **17** Yesu wumvutudila: —Bila mbi wukunguivudila
mu diambu dimboti e? Zaba ti wumosi kaka widi wumboti. Vayi
enati tidi kota mu luzingu buna wufueti keba Mina. **18** Mutu
beni wunyuvula: —A Mina mbi miomi e? Yesu wuvutula: —Kadi
vonda, kadi vanga kitsuza, kadi yiba, kadi telama kimbangi ki
luvunu. **19** Kinzika dise diaku ayi ngudi aku ayi zola ndiaku
banga bobo weta kukizodila ngeyo veka. **20** Ditoko beni dituba:
—Ndieta keba Mina mioso miomi vayi mbi bikambulu diaka va
minu e? **21** Yesu wumvutudila: —Enati tidi ba mutu wufuana;
yenda mana sumbisa bima biobi bidi yaku bosi vana kuidi
minsukami, buna ma wubaka kimvuama ku Diyilu, bosi yiza
wundandakana! **22** Ditoko buna kawa mambu mama, wuyenda
mu kiadi, bila kimvuama kiwombo kiba yandi. **23** Bosi Yesu
wukamba minlonguki miandi: —Bukiedika ndikulukamba ti didi
diambu diphasi kuidi mutu widi kimvuama mu kota mu kipfumu
ki Diyilu. **24** Ndikulukamba diaka ti kadi kuandi phasi kuidi
kamela mu viokila va divudu di tsoma vayi bika kuidi mutu
widi kimvuama mu kota mu kipfumu ki Nzambi. **25** Minlonguki
misimina buwombo mu diambu di mambu momo, miyuvula:
—A buna nani lenda vuka e? **26** Yesu wuba sungimina bosi

wutuba: —Kuidi batu malendi baka bu vangimina ko vayi kuidi
Nzambi mamo malenda vangama. **27** Bosi Piela wunyuvula: —A
beto tumana bika bima bioso mu diambu di kulandakananga,
buevi buela bela mu diambu dieto e? **28** Yesu wuba vutudila:
—Bukiedika ndikulukamba ti thangu mambu moso mela kituka
mamona ayi bu Muana Mutu kela vuanda va Kundu kiandi ki
Kipfumu mu nkembo, beno lundandakana, luela vuanda va kumi
bikundu biodi mu diambu di sambisa kumi makanda muadi ma
Iseli. **29** Bosi woso mutu bikidi kani zinzo ziandi, kani bakhomba
bandi zi babakala, bakhomba bandi zi baketo, kani Dise diandi,
ngudi andi, bana bandi voti zitsola ziandi mu diambu diama wela
baka bima biandi mu zikhama di zikhumbu ayi wela tambula
luzingu lu kalumani. **(aiōnios g166)** **30** Vayi batu bawombo mu
bobo badi buabu batheti bela ba batsuka ayi bobo badi buabu
batsuka, bela ba batheti.

20 Kipfumu ki Diyilu kidedikini banga: —Pfumu yi ndima yitotuka
mu nsuka-nsuka mu sonika bisadi bilenda sala mu ndim'andi yi
vinu. **2** Wuwizana yawu mu denali kimosi mu lumbu kimosi ayi
wuba fidisa ku ndim'andi yi vinu. **3** Wutotuka diaka mu thangu yi
vua yi nsuka; wumona batu bankaka, bakambulu mu kisalu,
buna batelimini va zandu. **4** Wuba kamba: “Beno mamveno,
yendanu lusala mu ndim'ama yi vinu ayi mandi lufuta mfutu
wufuana. Bawu mamvawu bayenda.” **5** Wutotuka diaka va midi
bosi mu thangu yintatu yi masika. Bo buawu kavanga. **6** Mu
thangu yintanu, mu masika, wutotuka ayi wumona diaka bankaka
buna batelimini vana ayi wuba yuvula: “Bila mbi lutelimini vava
lumbu kimvimba mu kambu sala kadi kima?” **7** Bavutula: “Bila
kadi mutu kasi tusonika ko mu kisalu!” Wubakamba: “Beno
mamveno, yendanu sadi ku ndim'ama.” **8** Va masika pfumu yi

ndima wukamba kapita kiandi: “Tela bisadi ayi wuba futa vayi
tonina kuidi bobo baba batsuka mu sonama bosi wumanisina
kuidi bobo baba batheti.” **9** Batu bobo basonama thangu yi
ntanu yi masika batambula denali kimosi-kimosi mu kadika mutu.
10 Bosi batu bobo baba batheti mu sonama bu bayiza, babanzila
ti bawu banluta vayi denali kimosi-kimosi kadika mutu kafutu,
11 Buna batambula kiawu, bafuemina pfumu yi ndima **12** ayi
bankamba: “Batu bobo sonikiningi kunzimunina, thangu yimosi
kaka basadidi. Vayi wuba futidi phila yimosi ayi beto tusedi
kisalu kingolo ayi ku tsi muini wungolo mu lumbu kimvimba.”
13 Pfumu yi ndima wuvutula kuidi kisadi kimosi mu bawu: “A
nkundi ama, ndisi kuvangila mbimbi ko! Tuisi wizananga yaku
mu denali kimosi ko e? **14** Bonga mfutu aku ayi yenda kuaku.
Minu thidi vana kuidi mutu wowo wutsuka phila yimosi banga
ngeyo. **15** A buevi ndisi ko minsua mu vanga dioso thidi mu
zimbongo ziama e? Voti kikhenene weka mona bu ndidi mutu
wumboti.” **16** Buawu bobo buela bela batu batsuka batu batheti
ayi batu batheti batu batsuka. **17** Yesu bu kaba nkuenda ku
Yelusalemi; wubonga mu nzila kumi minlonguki miandi miodi va
lutengo, wuba kamba: **18** —Lutala, tulembo yendi ku Yelusalemi,
vayi kuna Muana Mutu kela yekodolo mu mioko mi bapfumu
banganga Nzambi ayi kuidi Minlongi mi Mina. Bela kunzengila
nkanu wu lufua **19** ayi bela kunyekula mu mioko mi bapakanu
muingi bansekinina, bambeta bikoti ayi bambanda va dikulusi.
Bosi mu lumbu kintatu niandi wela fuluka. **20** Buna ngudi yi
bana ba Zebede wuyiza kuidi Yesu va kimosi ayi bana bandi;
wumfukimina ayi wunlomba diambu dimosi. **21** Yesu wuyuvula:
—A mbi tidi e? Niandi wuvutula: —Bika bana bama baba babuadi
bababakala bavuanda wumosi ku lubakala luaku ayi wumosi

ku lumoso luaku mu Kipfumu kiaku. **22** Yesu wuba kamba:
—Beno lusi zaba ko momo lunlomba. Buna beno lulenda nua
mbungu yoyi ndiela nua? Bamvutudila: —Nyinga, tulenda kueto
bu vanga! **23** Yesu wuba kamba: —Bukiedika luela nua mbungu
ama vayi mu diambu di vuanda va lubakala luama voti ku
lumoso luama, diodi disi ko mu minsua miama bila bibuangu
beni bidi mu diambu di batu bobo Dise diama kakubikila biawu.
24 Thangu kumi di minlonguki minkaka miwa bobo, mifuemina
bakhomba zina buadi. **25** Yesu wuba tumisa bawu boso, wuba
kamba: —Luzebi ti bapfumu ba Bapakanu zieti kuba yadila mu
kingolo ayi batu bawu banneni beti kuba monisanga lulendo
luawu. **26** Vayi buawu ko bulenda bela kuidi beno. Vayi woso
mutu tidi ba wunneni mu beno bika kaba kisadi kieno. **27** Woso
tidi ba wutheti buna bika kaba mvika weno. **28** Bila Muana Mutu
kasia kuiza ko muingi bansadila vayi wuyiza mu diambu di sadila
batu ayi mu diambu di vana luzingu luandi mu diambu di kula
batu bawombo. **29** Bu babika Yeliko, nkangu wu batu bawombo
balandakana Yesu. **30** Baphofo buadi bavuanda mu yenda nzila,
bu ziwa ti Yesu wulembo vioki buna zieka nyamikina: —Pfumu!
Muana Davidi, wutumoni kiadi e! **31** Nkangu wu batu wuba
temina muingi zibika biyoko vayi ziluta buela yamikina ngolo:
—Pfumu! Muana Davidi, wutumona kiadi e! **32** Yesu wutelama;
wuba tela ayi wuba yuvula: —A mbi lutidi ndiluvangila e? **33**
Zimvutudila: —Pfumu! Tutidi meso meto mazibuka! **34** Yesu
wuba mona kiadi, wusimba meso mawu. Muna ntangu beni yina
kaka zitona mona ayi zinlandakana.

21 Mu thangu bafikama ku Yelusalemi, batula ku Betefange,
buala buidi ku mongo minti mi olive, Yesu wutuma minlonguki
miodi ayi **2** wuba kamba: —Yendanu ku buala bobo buidi ku

ntual'eno. Buna ma lumona phunda yi nketo yikangama ayi
muan'andi wu mbakala va ndambu; luzinianguna ayi lundatina
ziawu. **3** Enati mutu wuluyuvudi, buna luvutula: “Pfumu wuzivuidi
mfunu”. Buna wela kuzifidisa mu nsualu. **4** Mambu momo
mavangama mu diambu di dedikisa mambu matuba mbikudi:
5 Lukamba kuidi ndumba yi Sioni Tala Ntinu'aku wizidi kuidi
ngeyo widi wulembama; widi va yilu phunda yi nketo vuendi va
mbata muana phunda, muana wu phunda yi nketo. **6** Minlonguki
miyenda, mivanga boso Yesu kaba kambila. **7** Minata phunda
yinketo ayi muana phunda, miyala minledi miawu va mbata
ziphunda beni bosi Yesu wuvuanda vana. **8** Nkangu wu batu
bawombo bayala minledi miawu mu nzila. Bankaka bazenga
matafi ma minti ayi bayala mawu mu nzila. **9** Nkangu wu
batu bobo baba ku ntuala ayi bobo baba ku mbusa, baba
yamikinanga: Ozana kuidi Muana wu Davidi! Bika kasakumunu
mutu wowo wunkuizila mu dizina di Pfumu Ozana mu bibuangu
bizangama! **10** Bu kakota mu Yelusalemi, divula dioso dinikuka.
Bayuvula: —Nani mutu wowo e? **11** Nkangu wu batu wuvutula:
—Yesu, mbikudi wu Nazaleti mu zunga ki Ngalili! **12** Yesu wukota
mu luphangu lu Nzo Nzambi, wukuka batu boso baba sumba
bima. Wusengubula zimeza zi bobo baba sienzanga zimbongo
ayi bikundu bi bobo baba nsumbisa mabembi. **13** Ayi wuba
kamba: —Disonama ti Nzo ama yela tedolo Nzo yi lusambulu
vayi beno lukitudi yawu suamunu ki mivi. **14** Baphofo ayi
bantiudikanga bayiza kuidi niandi muna luphangu lu Nzo Nzambi
ayi wubabelusa. **15** Bapfumu zi banganga Nzambi ayi minlongi
mi Mina mifuema ngolo bu bamona bikumu biobi bivanga Yesu
ayi bu bamona bana baba yamikina mu khati luphangu lu nzo
Nzambi ti: “Ozana, kuidi muana Davidi!” **16** Diawu banyuvudila:

—Wulembo wi kuaku mambu momo bana bobo balembo tubi e?
Yesu wuba vutudila: —Nyinga! Vayi lutengi ko: Ngeyo wutambula
Nzitusu aku mu miunu mi bana balezi ayi nate mu miunu mi bana
batsombi? **17** Bosi wubabika, wutotuka mu divula, wuyenda ku
Betani kuawu kaleka. **18** Mu nsuka-nsuka bu kaba mvutuka
ku divula, wumona nzala. **19** Bu kamona nti wumosi wu figi va
ndambu nzila, wufikama vaba nti beni vayi meza na meza kaka
kamona. Buna wukamba nti beni: —Wulendi buela butanga
kadi dikundi dimosi ko! Muna thangu beni nti wu figi wutumbu
yuma. **(aiōn g165)** **20** Minlonguki bu mimona bobo, misimina
ayi miyuvula: —A buevi nti wowo wuvikidi yumina? **21** Yesu
wuba vutudila: —Bukiedika ndikulukamba enati minu kidi yeno
ayi enati lulendi memata ko, bika sia ti lubeki kaka buvangila
mambu maphengi mu nti wu figi wawu vayi lubeki bukambila
kuidi mongo wowo: “Katuka vava, wukiloza mu mbu!” ayi mela
vangama. **22** Mambu mamo malunlomba mu lusambulu, luela
matambula enati luwilukidi. **23** Yesu wukota mu Nzo Nzambi. Mu
thangu kaba nlonga, bapfumu banganga Nzambi ayi bakulutu
ba batu bayiza fikama va kaba ayi banyuvula: —Mu lulendo
mbi wulembo vangila mambu momo? Ayi nani wuvana lulendo
beni? **24** Yesu wuba vutudila: —Thidi kuluyuvula mamvana kiuvu
kimosi. Enati lupheni mvutu, buna bosi minu mamvama ndieka
kulukamba mu lulendo mbi ndilembo vangila mambu mama.
25 Nani wuvana Yowani minsua mu botika, Nzambi voti batu?
Batona findana bawu na bawu ziphaka ayi batuba: —Beto kuiza
kambi ti “Nzambi” buna maka tukamba ti “bila mbi lumanga
kunwilukila?” **26** Bosi beto kamba ti “Batu” boma tummona
mu diambu di nkangu wu batu bila baboso bazebi ti Yowani
widi mbikudi. **27** Buna bavutudila Yesu: —Tusi zaba ko! Niandi

mamvandi wuba kamba: —Minu mamvama ndilendi kulukamba
ko kani mu lulendo mbi ndilembo vangilanga mambu momo. **28**
Buevi lumbanza mu diambu diadi? Mutu wumosi wuba ayi bana
bandi buadi bababakala. Wuyiza kuidi wutheti ayi wunkamba:
“A muan'ama yenda sadi buabu ku ndima yi vinu!” **29** Muana
beni wumvutudila: “Mbengi kuama” Bosi kunzimunina, wubalula
mayindu ayi wuyenda. **30** Dise diyenda kuidi muana wummuadi
ayi mo mawu mambu kankamba. Niandi wuvutula “Nyinga Tata,
ndinkuenda.” Vayi kasi kuenda ko. **31** Nani wuvanga luzolo lu
Dise mu bana babuadi? Bamvutudila: —Muana wutheti. Buna
Yesu wuba kamba: —Bukiedika ndikulukamba mimfutisi mi
ziphaku ayi bandumba leta bela kulutuaminina mu kota mu
Kipfumu ki Nzambi. **32** Bila Yowani wuyiza mu kulumonisa nzila
yi busonga vayi lumanga kunwilukila. Muaki mimfutisi mi ziphaku
ayi bandumba leta banwilukila. Ka diambu ko lumona momo
vayi lusia balula mavanga ko muingi ku nzimunina lunwilukila.
33 —Wanu nongo yinkaka: Mutu wumosi wuba ndim'andi yi
vinu, wutungila yawu luphangu, wukaba dibulu dimosi mu
kamuninanga mimbutu ma vinu. Wutunga nzo yi banga mu
diambu di sunganga ndim'andi. Wuyekula ndima beni mu mioko
mi bisadi bi ndima muingi bayifutilanga; bosi wuyenda mu
nzietolo. **34** Thangu yi mvelongo mimbutu bu yifuana, wutuma
bisadi biandi kuidi bisadi biobi kadefisa ndima beni muingi belandi
ndambu'andi mimbutu. **35** Vayi minkuni mi ndima yi vinu beni
mibuila bisadi biandi: mibeta wumosi, mivonda wunkaka bosi
milozila wuntatu matadi. **36** Pfumu yi ndima vinu beni wutuma
bisadi binkaka; lelo bawombo katuma viokila bobo katuama
tuma va theti vayi mambu mo mawu bavangulu kuidi bobo
kasia bikila ndima. **37** Bosi wuba fidisila muan'andi bu katuba ti:

bela kinzika muan'ama. **38** Vayi minkuni buna mimona muana
beni wulembo yizi, mikambasana ti: “Taleno mutu wowo wela
vinginina kiuka, yizanu tumvonda muingi kiuka kikituka kieto.” **39**
Mimbuila, minkoka ku nganda yi ndima ayi mimvonda. **40** Buevi
lumbanza, thangu pfumu yi ndima yi vinu bu kela vutuka, buevi
kela vangila minkuni miomio? **41** Bamvutudila: —Wela vonda,
mu kambu kiadi batu bobo bambimbi. Bosi wela defisa ndima
yi vinu beni kuidi minkuni minkaka miomi miela kumvananga
mimbutu mu kadika thangu yeti velo mimbutu! **42** Bosi Yesu
wuba kamba: —Kadi khumbu lutengi ko mu masonoko: Ditadi
diodi diloza mintungi dikituka ditadi di mfunu, di fuma ki nzo.
Pfumu niandi wuvanga buawu. Ayi didi diambu di tsiminanga mu
meso meto! **43** Diawu ndikulukambila ti bela kuluziona Kipfumu
ki Nzambi ayi bela vana kiawu kuidi batu bobo bela kibutila
mimbutu. **44** Vayi woso mutu wela bua va ditadi beni wela keluka
mu bitini, vayi woso wela builu ditadi beni wela mana kosumuka.
45 Buna bamana wa zinongo ziozi, bapfumu banganga Nzambi
ayi Bafalisi babakula ti Yesu bawu kalembo yolukila. **46** Batomba
nzila yi kunkangila vayi nkangu wu batu baba mona boma bila
batu bammona ti niandi widi mbikudi.

22 Yesu wuba yolukila diaka mu zinongo. Wuba kamba: **2**
—Kipfumu ki Diyilu kidedikini banga ntinu wumosi wusadisa
nyengo mu diambu di dikuela di muan'andi wubakala. **3** Wutuma
bisadi biandi mu kuenda tedi batu bobo batumusu ku nyengo;
vayi batu beni bamanga kuawa kuiza. **4** Wubuela tuma diaka
bisadi binkaka ayi wuba kamba: “Lukamba kuidi batu bobo
batumusu ku nyengo ti mbeni kubika bidia; phondisidi zingombi
ziama ayi bibulu biama bi mafuta; bima bioso bikubimini. Yizanu
ku nyengo dikuela!” **5** Vayi batu bobo batumusu bamona mambu

beni maphamba, bosi kadika mutu wuyenda kuandi: Wumosi ku
tsol'andi, wunkaka ku kita kayenda. **6** Bobo basiala; bakanga
bisadi biandi; babayamisa ayi babavonda. **7** Buna ntinu wufuema
ngolo ayi wufidisa masodi mandi mu vonda mimvondi beni ayi
muvika divula diawu. **8** Bosi wukamba bisadi biandi: “bidia bi
nyengo wu dikuela bikubimini. Vayi batu batumusu basi bafuana
ko. **9** Diawu yendanu mu ziphambu zi zinzila, tumisanu batu
boso lummona muingi biza ku nyengo wu dikuela.” **10** Bisadi
biyenda mu zinzila ayi bakutikisa batu boso bobo bamona; batu
bamboti ayi bambimbi ayi nzo yi nyengo wu dikuela yiwala. **11**
Ntinu bu kakota mu tala batu bobo baba mu nzo yi nyengo,
wumona mutu wumosi wukambu vuata minledi mi nyengo wu
dikuela. **12** Buna wunyuvula: “A nkundi ama! A buevi kotidi
vava ngeyo kambulu vuata minledi mi nyengo wu dikuela?”
Vayi mutu beni kasia baka divutula ko. **13** Buna ntinu wukamba
bisadi biandi: “Lunkanga malu ayi mioko; lunloza ku nganda
kuidi tombi, kuna kuidi bidilu ayi nkuetosolo wu menu.” **14** Bila
batumusu badi bawombo vayi bobo basobulu badi bafioti. **15**
Buna Bafalisi bayenda ayi bafindana ziphaka bawu na bawu mu
tomba diluaku di buidila Yesu mu mambu momo kalenda tuba
niandi veka. **16** Bamfidisila minlonguki miawu ayi batu ba dikabu
di Elode. Batuba: —A Nlongi, tuzebi mboti ti ngeyo widi mutu
wuntubanga kiedika, weta longa nzila yi Nzambi mu kiedika
ayi wumonanga mutu boma ko bila wutalanga bizizi bi batu ko.
17 Wutukambi buabu kani buevi wumbanza mu diambu diadi:
minsua midi mu futa phaku kuidi Sezali voti nana? **18** Vayi Yesu
wuzaba mayindu mawu mambimbi ayi wutuba: —A bankua
mayuya, bila mbi lukumfiedila e? **19** Mbonisanu zimbongo ziozi
lumfutilanga phaku! Buna bannatina denali kimosi. **20** Bosi

wuba yuvula: —Zizi kiaki kinani ayi bisono biabi bi nani e?
21 Bavutula ti: —Bi Sezali. Buna Yesu wuba kamba: —Diawu
luvana bi Sezali kuidi Sezali ayi bi Nzambi kuidi Nzambi! **22**
Babo basimina buwombo bu bawa bobo; bambika ayi bayenda
kuawu. **23** Muna lumbu beni kuandi, Basaduki, bobo beti tuba ti
batu bafua balendi fuluka ko, bayiza kuidi Yesu ayi banyuvula:
24 —A Nlongi, Moyize wukamba ti bakala dikuela bu kafuidi,
enati kasi buta bana ko buna khomb'andi kafueti vinginina nketo
wowo kabikidi muingi kabutila khomb'andi wufua bana. **25** Vayi
tuba ayi tsambuadi di bakhomba zi babakala. Muana wutheti
wukuela nketo, wufua ayi kasia buta bana ko. Wubika nketo'andi
kuidi khomb'andi. **26** Buawu bobo buvangimina kuidi khomba
yoyo yimmuadi ayi yintatu nate kuidi yoyi yi tsambuadi. **27** Ku
nzimunina nketo beni mamvandi wufua. **28** A buna mu lumbu
ki mfulukulu nketo beni wela ba wunani mu bawu tsambuadi
bila bawu boso bankuela e? **29** Yesu wuba vutudila: —Lulembo
kukivuni bila lusi zaba Masonoko ko ayi lusi zaba ko lulendo
lu Nzambi. **30** Ku nzimunina yi mfulukulu. Batu balendi buela
kuelana ko ayi kuedusu ko vayi bela ba banga zimbasi mu Diyilu.
31 Vayi mu diambu di mfulukulu yi bafua, lutengi ko mambu ma
lukamba Nzambi: **32** Minu ndidi Nzambi yi Abalahami, yi Isaki ayi
yi Yakobi e? Nzambi kasi Nzambi yi batu bafua ko vayi Nzambi
yi batu badi moyo. **33** Nkangu wu batu bu wuwa bobo basimina
ngolo mu malongi mandi. **34** Bafalisi, bu bawa ti Yesu kangisidi
miunu mi Basaduki, bakutakana va kimosi. **35** Buna wumosi mu
bawu wuba nlongi wu mina, wuyiza kumfiela. Buna wunyuvula:
36 —A Nlongi! A Muina mbi wulutidi mu Mina mioso e? **37** Yesu
wumvutudila: —Zola Pfumu Nzambi aku mu ntim'aku woso, mu
muel'aku woso ayi mu mayindu maku mamo. **38** Wowo muina

wulutidi ayi wawu wutheti. **39** Wummuadi wudedikini banga
wowo wutheti wawu wawu: Zola ndiaku banga bu weta kukizodila
ngeyo veka. **40** Mina mioso ayi malongi ma mimbikudi madi mu
Mina miami miodi. **41** Bafalisi bu bakutakana va kimosi, buna
Yesu wuba yuvula: **42** —Buevi lumbanzila mu diambu di Klisto?
Widi Muana nani e? Bamvutudila: —Widi Muana wu Davidi! **43**
Buna wuba kamba: —Buna buevi Davidi, mu lutumu lu Pheve,
kantedila Pfumu e? Bila niandi wutuba: **44** Pfumu wukamba kuidi
Pfumu'ama: Vuanda va koko kuama ku lubakala nate mbeni
tula bambeni ziaku ku tsi bitambi biaku. **45** Diawu, enati Davidi
wuntedila “Pfumu” buna buevi kafueti bela muan'andi e? **46** Kadi
mutu wumosi kasia nunga ko kumvutudila mvutu. Ayi tona lumbu
beni, kadi mutu wumosi kasia buela nunga ko mu kunyuvula
diaka biuvu.

23 Buna Yesu wukamba nkangu wu batu ayi minlonguki miandi:
2 —Minlongi mi Mina ayi Bafalisi kisalu kiawu sudikisa batu Mina
mi Moyize. **3** Lutumukina ayi lukeba mambu moso bakulukamba.
Vayi lubika landakana mavanga mawu bila mambu momo beti
longa mawu ko beti sadila. **4** Bazebi kanga mimfuna midi zitu ayi
beti tula miawu va mavangiti ma batu vayi bawu veka bamengi
nikunina miawu mu tsongi nlembo. **5** Mambu moso bamvanga
batidi ti batu baba mona. Diawu zikesi zi fioti-fioti ziozi beti vuata
mu thangu lusambulu zilutidi ziozi zibankaka mu kula ayi zitsongi
zi mazuela mawu zidi zi mula. **6** Beti zola kaka vuandila mu
bibuangu bi lukinzu mu minyengo ayi mu bikundu bitheti mu nzo
zi zikhutukunu. **7** Beti zola baba vaninanga mboti vama vadi
batu bawombo ayi babatedilanga “Nlongi”. **8** Vayi beno babika
kulutedilanga “Nlongi” bila beno babo lubeki Nlongi wumosi kaka
ayi beno boso luidi bakhomba. **9** Kadi mutu wumosi vava ntoto

lulendi tedila ko: “Tata” bila Tata dimosi kaka didi yeno, diodi didi
ku Diyilu. **10** Lubika talanga batu balutedila: “Pfumu” bila Pfumu
yimosi kaka yidi yeno: Klisto. **11** Mutu wowo lutidi munneni va
khatitsik'eno wela ba kisadi kieno. **12** Woso mutu wukukinangika
wela kululu ayi woso mutu wukukikulula wela nanguku. **13**
—A mabienga kuidi beno minlongi mi Mina ayi Bafalisi! Luidi
batu ba mayuya! Bila lueti kandika batu ba kota mu Kipfumu ki
Diyilu ayi beno veka lukotanga ko! Ayi luvananga ko diluaku
kuidi batu batidi kota bakota kuawu! **14** [O mabienga kuidi beno
minlongi mi Mina ayi Bafalisi! Luidi batu ba mayuya! Bila lueti
zionanga bima bi mafuola ayi lueti sambilanga zitsambulu zimula
muingi lumonika. Diawu luela bakila thumbudulu yilutidi tola.]
15 A mabienga kuidi beno minlongi mi Mina ayi Bafalisi! Luidi
batu ba mayuya. Lueti diengilanga mu mbu ayi mu ntoto mu
diambu di tombanga kani lulenda baka, ka diambu ko nzenza
wumosi wulenda kota mu dibundu dieno. Ayi enati lumbeki,
lunkukitulanga muana wu bulungi mu zikhumbu zizole viokila
beno veka. **(Geenna g1067)** **16** A mabienga kuidi beno mintuadisi
mifua meso. Beno lueti tuba ti enati mutu levidi ndefi mu “Nzo
Nzambi”, diodi disi kuandi diambu ko. Vayi enati mutu levidi
ndefi mu “nolo yidi mu Nzo Nzambi” buna kafueti dukisa ndefi
andi. **17** Luidi bivungisi ayi Baphofo! A mbi bilutidi mfunu? Nolo
voti nzo Nzambi yoyi yinkitulanga nolo yinlongo? **18** Lueti tuba
diaka: enati mutu levidi ndefi va “diziku dimyokolongo bibulu
bitambuku kuidi Nzambi”, diodi disi kuandi diambu ko; vayi enati
levidi ndefi mu “dikaba diodi didi va diziku” buna kafueti dukisa
ndefi andi. **19** Baphofo! Diambu mbi dilutidi mfunu, makaba voti
diziku dinkitulanga dikaba dinlongo? **20** Mutu wowo levidi ndefi
mu “diziku”, buna levidi yawu mu diziku ayi mu bima bioso bidi

vana. **21** Mutu wowo levidi ndefi “mu nzo Nzambi”, buna levidi
yawu mu dizina di nzo Nzambi ayi mu mutu wowo wunkalanga
muna. **22** Ayi mutu wowo levidi ndefi mu Diyilu, buna levidi
yawu mu kundu ki Nzambi ayi mu mutu wowo wuvuandanga va
kundu beni. **23** O mabienga kuidi beno minlongi mi Mina ayi
Bafalisi! Beno luidi batu ba mayuya. Bila! Lueti vana Nzambi
kuku kikumi mu bima biobi lueti kuna mu zitsola zieno banza
mu bima biobi bifioti-fioti biobi lueti kuna. Vayi lusadilanga ko
mambu malutidi pfumu mu Mina banga: vanganga masonga,
monanga batu kiadi ayi vanganga makuikama. Nganu mawu
momo mambu luvanga mu kambu lenza mamo mankaka. **24**
Mintuadisi mifua meso! Lueti sosanga biobi lueti nua muingi
zinzinzi zifioti-fioti zibika vioka vayi lumminanga bulu kinneni
kioki beti tedila kamela. **25** O mabienga kuidi beno minlongi mi
Mina ayi beno Bafalisi! Luidi batu ba mayuya! Lunsukulanga
va mbata kopo ayi va mbata dilonga vayi mu khati mu wala
bima biobi lueti yiba ayi zitsatu zieno zimbimbi. **26** Bafalisi
bafua meso! Lutuama theti sukula mu khati kopo ayi mu khati
dilonga, bosi buna mu mbata mamusukuka. **27** O mabienga
kuidi beno minlongi mi Mina ayi Bafalisi! Beno luidi batu ba
mayuya! Bila luidi banga biziami biobi bivindu nlangi yi phembi
ayi ku nganda bimmonikanga kitoko vayi mu khati mu wala
mimvesi mi batu bafua, mvindu ayi kheni yi phila mu phila. **28**
Beno mamveno, ku nganda lummonikanga basonga va meso
ma batu vayi mu khati muwala mayuya ayi mambu mambimbi
ma phila mu phila. **29** O mabienga kuidi beno minlongi mi Mina
ayi Bafalisi! Beno luidi batu mayuya! Luntunganga biziami bi
mimbikudi ayi lumfuanisanga bumboti biziami bi batu basonga,
30 ayi lueti tubanga: “Enati beto tuzinga mu thangu bakulu beto

nganu tusia bundana yawu ko mu vonda mimbikudi.” **31** Bu
luntuba bobo lulembo telama beno veka kimbangi ti luidi bana ba
batu bobo bavonda mimbikudi. **32** Diawu manisanu kisalu kioki
kitona bakulu beno. **33** A beno zinioka! Bana ba bikusa! A buevi
lulenda tinina nkanu wu bulungi e? **(Geenna g1067)** **34** Ndiela
lufidisila mimbikudi, batu badi nduenga ayi minlongi mi Mina.
Luela vonda bankaka, luela bandisa bankaka va dikulusi vayi
bankaka luela babeta bikoti mu zinzo zieno zi zikhutukunu, bosi
luela kuba yamisa mu divula dimosi-dimosi **35** muingi menga,
ma batu boso basonga, momo matenguka tona mu Abeli mutu
wusonga nate mu Zakali muana Balaki; mutu wowo luvonda va
khatitsika Nzo Nzambi ayi diziku diodi banyokilanga Nzambi
makaba, matangulu mu mintu mieno. **36** Bukiedika ndikulukamba
mambu moso mama mela buila batu ba tsungi yayi. **37** —A
Yelusalemi! A Yelusalemi e! Ngeyo wumvondanga mimbikudi
ayi wunlozilanga matadi batu bobo Nzambi kakufidisilanga.
Zikhumbu zikua ndizola kutikisa bana baku banga tsusu bu
kankutikisilanga bana bandi ku tsi mavavi mandi. Vayi wumanga
kuaku. **38** Tala, nzo'aku yikuiza ba dio wuya, yikambu bima. **39**
Diawu, ndikulukambila: tona buabu lulendi buela kumbona ko
nate thangu luela tuba: Bika kasakumunu mutu wowo wunkuizila
mu dizina di Pfumu.

24 Yesu bu katotuka mu Nzo Nzambi, minlonguki miandi
mifikama va kaba muingi mimmonisa phila yitungulu Nzo Nzambi
beni. **2** Buna wuba kamba: —Lummona mamoso mama e?
Bukiedika ndikulukamba ti kadi ditadi dimosi dilendi siala ko va
mbata ditadi dinkaka, mamo mela tiolomono. **3** Bu kavuanda va
mongo minti mi Olive, minlonguki miandi miyiza miawu veka
ayi minyuvula: —Wutukamba thangu mbi mambu beni mela

vangimina ayi dimbu mbi kiela monisa phutukulu aku ayi tsukulu
yi nza e? **(aiōn g165)** **4** Yesu wuba vutudila: —Lukeba luedi vunu
kuidi mutu! **5** Bila bawombo bela kuizila mu dizina diama ayi
bela tuba: “Minu ndidi Klisto!” ayi bela vuna bawombo. **6** Luela
wa zitsangu zi zimvita ayi biyoko bi zimvita vayi lubika ba boma-
boma. Mambu beni mafueti vangama vayi yawu ko yela ba
tsukulu yi nza. **7** Bila tsi yimosi yela nuanisa tsi yinkaka ayi batu
ba kipfumu kimosi bela nuanisa batu ba kipfumu kinkaka. Nzala
yela ba yiwombo, ntoto wela nikuka mu bibuangu biwombo. **8**
Vayi mambu moso mama mela ba thonono yi minsongo banga mi
nketo weka buta. **9** Buna bela kuluyekula mu diambu luyamusu
ayi bela kuluvonda. Batu ba makanda moso bela kululenda mu
diambu di dizina diama. **10** Mu thangu yina batu bawombo bela
loza minu kiawu, bela kuki vakusa ayi bela lendasana bawu
yi bawu. **11** Mimbikudi miwombo mi luvunu miela totuka ayi
miela vuna batu bawombo. **12** Bila mambu mambimbi mela
buelama, luzolo lu batu bawombo luela dekuka. **13** Vayi woso
wela kanga ntima nate kuna tsukulu wela vuka. **14** Buna Nsamu
wawu wumboti wu Kipfumu wela longo va nza yimvimba mu
diambu di wuba kimbangi kuidi batu ba makanda ma zitsi zioso.
Buna bosi tsukulu yi nza yela ba. **15** —Diawu thangu luela mona
mbungi wowo wuyolukila mbikudi Danieli, telimini va buangu
kinlongo, mutu wowo wulembo tangi bika kasudika **16** buna
boso batu bela batakana mu tsi Yuda batinina ku miongo. **17**
Woso mutu widi ku mbata muanzu, kabika kuluka mu diambu
kabonga bima bidi mu nzo'andi. **18** Woso mutu wela batakana
mu tsola kabika buela vutuka ku manima mu bonga yunga
kiandi. **19** Mabienga mela ba mu bilumbu bina kuidi baketo bela
ba mu buemba ayi kuidi bobo bela yemika. **20** Lusambila muingi

lumbu beni kioki luela tina kibika ba mu thangu kiozi kingolo
voti mu lumbu ki saba. **21** Bila ziphasi beni ziela ba zingolo,
nkutu ziphasi zina zibedi ko tona thonono nza nate buabu ayi
ziphasi zi phila yina zilendi buela ba ko. **22** Enati Pfumu kasia
baka ko lukanu lu kufisa bilumbu beni, nganu kadi mutu wumosi
kalendi vuka ko. Vayi wela kufisa biawu mu diambu di batu
bobo kasobula. **23** Enati mutu wulukembi: “Lutala! Klisto widi
vava”, voti “widi kuna”, lubika kunwilukila. **24** Bila Baklisto ba
luvunu ayi mimbikudi mi luvunu miwombo miela totuka ayi bela
vanga bidimbu binneni ayi bikumu bi tsisi muingi babaka bu
vunina enati baka bubela, batu bobo Nzambi kasobula. **25** Tala,
ndilulubudi. **26** Enati mutu wulukembi ti: “Tala widi ku dikanga”
lubika kuenda kuna. Voti: “Tala! Widi mu bibuangu bisuama”,
lubika wilukila! **27** Bila ndizulu yi Muana Mutu yela ba banga
bunkuizilanga lusiemo lueti tonina ku Esite nate ku Wesite. **28**
Bila koso kuidi mvumbi kuawu ku nkutakananga bibala. **29**
Ziphasi zi bilumbu beni bu ziela tumbu manisa, buna thangu
yela tumbu nomba ngondi yela zimbisa miezi miandi, zimbuetete
ziela doduka tona mu diyilu ayi lulendo lu diyilu luela nikuka. **30**
Buna dimbu ki Muana Mutu kiela monika mu Diyilu ayi batu ba
makanda moso ma ntoto bela nionga ayi bela mona Muana
Mutu wunkuizila mu matuti ma diyilu, mu lulendo ayi mu nkembo
wunneni. **31** Thangu tulumbeta yinneni yela siku, niandi wela
tuma zimbasi ziandi. Ziawu ziela kutikisa batu bandi boso bobo
kasobula mu zitsongi ziya zi nza, tona ku tonina nza nate ku
sukisina nza. **32** Bika lulonguka dilongi di nti wu figi: Enati matafi
mandi meka malebila ayi enati matonini totula meza, buna luzebi
ti thangu mvula yifikimini. **33** Beno mamveno bobuawu, buna
luela mona mambu moso momo buna luzaba ti Muana Mutu

weka nduka kuiza, banga ti niandi weka va muelo. **34** Bukiedika
ndikulukamba ti tsungi yayi yilendi kiviokila ko tuamina mambu
mama mavangama. **35** Diyilu ayi ntoto biela vioka vayi mambu
mama malendi vioka ko! **36** Vayi mu diambu di thangu voti lumbu
kiela vangama mambu beni, kadi mutu wumosi kasi zaba ko ayi
zimbasi zisi zaba ko, ka diambu ko Muana kasi zaba ko. Vayi
Tata kaka zebi. **37** Mambu momo mavangama mu thangu Nowa
mela buela vangama mu thangu Muana Mutu kela kuiza. **38**
Bila tuamina khuka yi nlangu, batu badia ayi banua, bakuelana,
bakuedisa nate mu lumbu kikota Nowa mu masuwa. **39** Vayi
basia zaba diambu dikubabuila ko nate khuka yi nlangu yiyiza
ayi yimana vitumuna bawu boso. Bobo buela bela thangu Muana
Mutu kela kuiza. **40** Diawu babakala buadi bela ba mu tsola,
wumosi wela bongo wunkaka wela siala. **41** Baketo buadi bela
nika zithete va ditadi, wumosi wela bongo wunkaka wela siala.
42 Diawu diodi luzibula meso, bila lusia zaba ko lumbu kiela
kuiza Pfumu eno. **43** Luzebi mboti ti enati Pfumu yi nzo zebi
thangu muivi kalenda kuizila va builu, nganu kalendi baka bu
lekila ko muingi muivi kabika kota mu nzo'andi. **44** Diawu beno
mamveno, lukubama bila Muana Mutu wela kuiza mu thangu yi
lukambulu bela mayindu. **45** Nani kisadi kikuikama ayi kidiela
kioki Pfumu andi kabiekidi mu sunganga bisadi binkaka muingi
kaba vananga bidia mu thangu yi fuana? **46** Khini yiwombo yela
ba kuidi kisalu kioki enati Pfumu andi wiza kumbata wulembo
sadi bumboti kisalu kioki bambiekila. **47** Bukiedika ndikulukamba
Pfumu andi wela kunyekudila katalanga bima biandi bioso. **48**
Vayi enati kidi kisadi kimbimbi, maka niunguta ti: “Pfumu ama
kakadi vika kuiza!” **49** Ayi wukiyekudi mu yamisanga bisadi
binkaka ayi mu dianga ayi nuanga va kimosi ayi bikolo-mbungu.

50 Bosi ti pfumu andi wizidi mu lumbu kioki kakambulu mayindu;
mu thangu yika kambulu zaba **51** buna Pfumu wela kunzenga
mu bitini ayi wela kuntula mu ntanda wu batu ba mayuya. Kuna
kuidi bidilu ayi nkuetoso wu meno.

25 Mu lumbu kina, Kipfumu ki Diyilu kiela dedakana banga
kumi di bandumba bobo zisi zaba nitu yi babakala ko babonga
minda miawu mu kuenda dengana ditoko di makuela. **2** Mu
bawu mu ba bandumba zitanu ziba bivulu, zitanu ziba nduenga.
3 Bivulu bibonga minda miawu vayi basi nata mafuta ko. **4**
Vayi bobo baba nduenga babonga mintutu miawu mi mafuta
ayi minda miawu. **5** Sumbu bakala di makuela kazingila mu
kuiza, buna bawu boso baniungina ayi baleka tulu. **6** Va midi
mi phipa, mbembo yiyamikina: “Tala, ditoko di makuela wizidi!
Yenda lundengana.” **7** Buna bandumba zioso zikotuka ayi zitona
kubika minda miawu. **8** Buna bandumba ziosi zi bivulu zikamba
kuidi ziozi ziba nduenga: “Lutuvananu ndambu yi mafuta meno,
bila minda mieto mieka nzima!” **9** Vayi ziozi ziba nduenga ziba
vutudila: “Yilendi fuana kuidi beto ayi beno ko. Mboti luenda
sumbi mafuta meno veka kuidi bobo beti sumbisa mafuta.” **10**
Vayi bu bayenda ku sumba, ditoko di makuela diyiza. Bobo baba
bakubama bakota yandi mu nzo yi nyengo ayi muelo wuzibama.
11 Ku nzimunina, bandumba bankaka bayiza, zituba: “Pfumu,
Pfumu, wutuzibudila.” **12** Mfunu wuba vutudila: “Bukiedika
ndikulukamba, ndisi ku luzaba ko.” **13** Diawu luzibula meso bila
lusi zaba ko lumbu ayi thangu. **14** Kiela dedakana banga mutu
wumosi wukubama mu vanga nzietolo. Wutela bisadi biandi
ayi wuba vana bima biandi. **15** Wuvana kuidi mutu wutheti
bitalanta bitanu; kuidi wunkaka bibiodi. Bosi kuidi wuntatu talanta
kimosi. Wuvanina buawu kuidi kadika mutu boso bu kalenda

sadila mu diela diandi. Buna mutu beni wuyenda kuandi. **16**
Mutu wowo wutambula bitalanta bitanu wuyenda tumbu sadila
biawu mukhita ayi wuyiza baka bitanu diaka va yilu. **17** Mutu
wowo wutambula bitalanta biodi mamvandi wuvanga buawu;
bosi wuyiza baka bitalanta biodi diaka va yilu. **18** Vayi mutu
wowo wutambula talanta kimosi, wuyenda kaba dibulu mu tsi
ntoto ayi wusueka zimbongo zi pfumu'andi. **19** Bilumbu biwombo
bu bivioka, pfumu yi bisadi beni wuvutuka mu nzietolo andi
ayi wuyuvula kadika mutu kamvumbudila kipholo mu phila yi
kasadidi. **20** Mutu wowo wutambula bitalanta bitanu wuyiza
ayi wumvana bitalanta bitanu binkaka. Wukamba pfumu'andi:
"Pfumu'ama ngeyo wuphana bitalanta bitanu, tala bitanu diaka
ndibeki va yilu." **21** Pfumu'andi wuvutula: "widi kisadi kimboti ayi
kikuikama. Ngeyo wubedi wukuikama mu bima bifioti. Diawu
ndieka kuvana minsua mu bima biwombo. Yiza moni khini va
kimosi ayi Pfumu aku." **22** Mutu wowo wutambula bitalanta biodi
wuyiza ayi wutuba: "Pfumu ngeyo wuphana bitalanta biodi, tala,
bi biodi diaka ndibeki va mbata." **23** Pfumu'andi wunkamba:
"widi kisadi kimboti ayi kikuikama. Ngeyo wubedi wukuikama mu
bima bifioti. Diawu ndieka kuvana minsua mu bima biwombo.
Yiza moni khini va kimosi ayi Pfumu aku." **24** Bosi mutu wowo
wutambula talanta kimosi wuyiza ayi wutuba: "Pfumu, ndizaba ti
ngeyo widi mutu wumosi wu phasi bila weti vela mimbutu mu
biobi wusia kuna ko ayi wuntotanga bima biobi ka wusia kuna ko.
25 Ndimueni boma, diawu ndiyenda suekila talanta kiaku ku tsi
ntoto. Tala, tambula talanta kiaku." **26** Pfumu'andi wumvutudila:
"widi kisadi kimbimbi ayi kibolo! Zebi ti ndimvelanga mimbutu mu
biobi ndisia kuna ko ayi ndintotanga bima biobi ndisia kuna. **27**
Vayi nganu wutula zimbongo ziama ku banki mu diambu mu

lumbu ndiela vutuka; nditambula zimbongo ziama ayi ndandu va
yilu. **28** Lunziona talanta kioki ayi luvana kiawu kuidi mutu wowo
widi kumi di bitalanta." **29** Bila bela buela vana kuidi woso mutu
widi bima ayi wela baka biwombo. Vayi kuidi woso mutu kambulu
bela kunziona ka diambu ko biobi bidi yandi. **30** Luloza kisadi
kikondolo mfunu ku nganda kuidi tombi, kuna kuidi bidilu ayi
nkuetoso wu meno. **31** —Mu thangu Muana Mutu kela kuiza mu
nkembo andi va kimosi ayi zimbasi zioso, wela vuanda va Kundu
kiandi ki nkembo. **32** Batu boso badi va ntoto bela kutakana va
ntual'andi. Wela vasa batu banga bumvasilanga nsungi mamemi
ayi zikhombo. **33** Wela tula mamemi ku koko kuandi ku lubakala
bosi zikhombo ku koko kuandi ku lumoso. **34** Buna Ntinu wela
kamba kuidi bobo bela ba ku koko kuandi ku lubakala: "Beno
lusakumunu kuidi Dise diama, yizanu; tambulanu kiuka, Kipfumu
kioki balukubikila tona vana va vangulu nza. **35** Bila bu ndiba
nzala, luphana bidia; bu ndiba phuila beno lunduikina, bu ndiba
nzenza, luthambula, **36** bu ndikambu minledi mivuata, luphuika;
bu ndiba kimbevo, luyiza kuthala; bu ndiba mu nloko, luyiza
kuthala!" **37** Vayi batu basonga bela kumvutudila: "A Pfumu!
Thangu mbi tumona wumfua nzala vayi tuvana bidia e? Thangu
mbi tumuena wuba phuila vayi tunuikina e? **38** A thangu mbi
wubela nzenza vayi beto tutambula e? Voti thangu wukambulu
minledi ayi beto tuvuika e? **39** A thangu mbi wubela kimbevo voti
mu nloko buna beto tuyiza kutala e?" **40** Vayi ntinu wela kuba
vutudila: "Bukiedika ndikulukamba: yoso khumbu luvanga bobo,
kuidi bakhomba ziama ziazi zikambulu mfunu, buna kuidi minu
kuandi luvangidi buawu." **41** Bosi wela tuba kuidi bobo bela
ba ku koko kuandi ku lumoso, "Botukanu va meso mama, luidi
batu basingu; yendanu ku mbazu yoyo ka yizimanga ko, yoyo

yikubuku mu diambu di Satana ayi zimbasi ziandi. **(aiōnios g166)**
42 Bila bu ndiba nzala, lusia kuphana bidia ko; bu ndiba phuila
lusia kunduikina ko; **43** bu ndiba nzenza, lusia kuthambula ko;
bu ndikambu minledi lusia kuphuika ko; bu ndiba kimbevo ayi
ndiba mu nloko lusia kuiza kuthala ko!" **44** Buna bawu bela
kumvutudila: "A Pfumu! A thangu mbi tumona ti wumfua nzala
voti phuila, voti wuba nzenza, wukambu minledi, wuba kimbevo
voti mu nloko vayi tumanga kusadisa?" **45** Vayi niandi wela
kuba vutudila: "Yoso khumbu lusia buvanga ko kuidi batu baba
bakambulu mfunu buna kuidi minu kuandi luvangila buawu." **46**
Buna bela kuenda ku thumbudulu yoyi kayilendi suka ko vayi
batu basonga ku luzingu lukalumani. **(aiōnios g166)**

26 Yesu bu kamana tuba mambu mama, wukamba minlonguki
miandi: **2** —Luzebi ti bilumbu biodi bisiedi muingi nyengo Pasika
wutona; buna bosi Muana Mutu wela yekolo mu vondo va
dikulusi! **3** Buna bapfumu banganga Nzambi ayi bakulutu ba
batu bakutakana ku nzo Kayife, pfumu yi banganga Nzambi;
4 bawizana buevi bafueti kangila Yesu mu luvunu muingi
bamvonda. **5** Vayi batuba: —Tubika vanga buawu mu thangu yi
nyengo muingi khindu yibika bua mu batu. **6** Yesu bu kaba ku
Betani ku nzo Simoni, mutu wowo wuba kimbevo ki buazi, **7**
nketo wumosi wuyiza ayi bungu ki malasi ma thalu, wudukula
mawu ku ntu wu Yesu mu thangu kaba va meza. **8** Vayi
minlonguki mifuema bu mimona bobo ayi mituba: —Bila mbi
mbebosolo yi phila yoyo e? **9** Nganu mboti mu sumbisa malasi
beni mu thalu yiwombo ayi vana zimbongo beni kuidi minsukami.
10 Yesu bu kazaba mayindu mawu, wuba kamba: —A mbi
lulembo monisina nketo wawu phasi e? Diambu kaphangidi didi
diambu dimboti. **11** Minsukami mikala kuandi yeno mu zithangu

zioso, vayi minu ndisi kuiza kalanga yeno ko. **12** Enati nketo
wawu wundukudidi malasi mama mu nitu'ama, didi mu diambu
di kubika nzikulu'ama. **13** Bukiedika ndikulukamba ti muamo
muela longo Nsamu Wumboti wawu va nza yimvimba, diambu
divengi nketo wawu diela yolokolongo mu kuntebukilanga moyo.
14 Bosi wumosi mu kumi mimvuala miandi miodi, dizina diandi
Yuda Isikalioti, wuyenda kuidi bapfumu zi zinganga Nzambi, **15**
wuba yuvula: —Mbi lulenda kuphana enati ndilusumbisidi Yesu
e? Buna bantangila makumatatu ma bivanzi. **16** Tona muna
thangu beni Yuda wutomba diluaku di kuba yekudila Yesu. **17** Mu
lumbu kitheti ki nyengo wu mapha makambu tulu luvi minlonguki
miyiza kuidi Yesu ayi minyuvula: —A kuevi tidi tuenda kubikila
ndiwulu yi Pasika e? **18** Wuba vutudila: —Yendanu ku divula
kuidi kingandi, buna lunkamba: “Nlongi kakembi: thangu'ama
yifikimini, ku nzo'aku ndindila Pasika ayi minlonguki miama.” **19**
Minlonguki mivanga phila yi kambila Yesu. Mikubika Pasika. **20**
Mu thangu masika, Yesu wuvuanda va meza ayi kumi mimvuala
miandi miodi. **21** Mu thangu baba ndia, Yesu wuba kamba:
—Bukiedika ndikulukamba: buna luididi vava mutu wumosi mu
beno maka phakusa! **22** Baboso beka mona kiadi, wumosi-
wumosi weka kunyuvula: —Pfumu, buna minu e? **23** Yesu wuba
vutudila: —Mutu wowo wumbuika koko kuandi va kimosi ayi
minu mu dilonga buna niandi wukuphakusa. **24** Bila Muana Mutu
wulembo yendi banga busonimina mu Masonoko mu diambu
diandi. Vayi nga mabienga kuidi mutu wowo wumvakusa! Nganu
bufueni kuidi mutu beni mu kambu kuandi butuka! **25** Yuda, mutu
wowo wukumvakusa, wuyuvula: —A Nlongi! Bati minu e! Bosi
Yesu wumvutudila: —Nyinga, ngeyo tubidi buawu. **26** Thangu
baba ndia, Yesu wubonga dipha, wuvutula matondo, wudibukuna

bosi wuvana minlonguki miandi, wuba kamba: —Bonganu ludia,
bila yayi yawu nitu'ama! **27** Bosi wubonga mbungu, wuvutula
matondo, wuba vana ayi wutuba: —Bika lunuanu beno boso
28 bila mama mawu menga mama ma Nguizani madukulu mu
diambu di ndemvokolo yi masumu ma batu bawombo. **29** Vayi
ndikulukamba, kadi khumbu ndiela buela nua vinu tona buabu
nate lumbu kioki ndiela nua vinu kimona va kimosi ayi beno
mu Kipfumu ki Dise diama. **30** Buna bayimbila nkunga. Bosi
bayenda ku mongo minti mi olive. **31** Buna Yesu wuba kamba
ti: —Va builu buabu beno boso ma lumana zimbisa minu mu
diambu diama. Bila disonama: Ndiela vonda nsungi mamemi,
mamemi ma nkangu mela mana tiakana. **32** Vayi bu ndiela
fuluka, ndiela kulutuamina ku Ngalili! **33** Piela wunkamba: —A
Pfumu! Ka diambu ko baboso bela zimbisa minu mu diambu
diaku, vayi minu ndilendi ko! **34** Yesu wuvutula: —Tala, bukiedika
ndikukamba: buabu kuandi va builu, simbu tsusu yikokula, buna
zikhumbu zitatu si wuthunukina. **35** Piela wunkamba: —Ka
diambu ko fua ndifua yaku vayi ndilendi kutunuka ko! Minlonguki
mioso phila yimosi mitubila. **36** Yesu wuyenda ayi minlonguki
miandi ku buangu bantedilanga Ngetesemani. Wuba kamba:
—Lukala vava, minu bu ndiedi ku sambila kuna! **37** Wunata
Piela ayi bana buadi ba Zebede. Wutona mona kiadi ayi ntima
phasi. **38** Bosi wuba kamba: —Muel'ama weka kiaki nate nduka
mu fua. Lusiala vava vayi luleka nkielo va kimosi ayi minu. **39**
Niandi wuyenda thama fioti, wufukama ayi wusambila. —A Dise
diama! Enati baka bubela, bika kopo yayi yithatukila. Vayi bika
bobo nzodidi vayi bobo ngeyo zodidi. **40** Bu kavutuka vaba
minlonguki, wuyiza babata balembo leki tulu. Buna wukamba
Piela: —Buna lulendi nunga mu sambila yama va kimosi banza

mu thangu yimosi ko e? **41** Luleka nkielo ayi lusambila muingi
luedi bua mu phukumunu. Bila pheve yidi ayi luzolo lu mboti
vayi nitu yidi yilebakana. **42** Wuyenda diaka mu khumbu yinzole
ayi wusambila: —A Dise diama! Enati kadi baka bubela ti kopo
yayi yithatukila, vayi enati mfueti kuyinua buna bika luzolo luaku
luvangama! **43** Bu kavutuka diaka; wuyiza buela bata buna
balekidi, bila meso matulu maba yawu. **44** Buna wusia babika
ayi wuyenda sambila mu khumbu yintatu, ayi mambu mo mawu
katuba. **45** Bu kavutuka vaba minlonguki; buna wuba kamba:
—Lukidi leki ayi lulembo vundi e? Thangu yifikimini ayi Muana
Mutu yekolo mu mioko mi bankua masumu. **46** Telamanu,
tuendanu Tala mutu wowo wukuphakula fikimini. **47** Buna
kamanisini ko yoluka, tala Yuda, wumosi mu kumi mimvuala
miodi, wuyiza va kimosi ayi nkangu wu batu banata bisabala
ayi zimbondo zi minti, batumu kuidi bapfumu zinganga Nzambi
ayi kuidi bakulutu ba Bayuda. **48** Mutu wowo wuvakula Yesu,
wuba vana dimbu kiaki: —Woso mutu ndikuiza fifi besi, buna
niandi lufueti kanga. **49** Buna niandi wufikama vaba Yesu ayi
wutuba: —Mboti nlongi. Bosi wumfifa besi. **50** Yesu wunkamba:
—A nkundi ama! Vanga diwizidi! Bosi bankaka bafikama, babuila
Yesu ayi bankanga. **51** Vayi mutu wumosi mu bobo baba ayi
Yesu wunonuna koko kuandi, wutotula sabala kiandi, wuzuba
kisadi ki Pfumu yi banganga Nzambi ayi wunzenga dikutu. **52**
Vayi Yesu wunkamba: —Vutula sabala kiaku va buangu kiandi
bila batu bantotulanga sabala, mu sabala bela vondolo. **53**
Ngeyo wumbanza ti ndilendi lomba kuidi Dise diama ayi vana
vawu niandi kalendi ko kumfidisila zimbasi viokila kumi ayi lengio
biodi ko e? **54** Vayi buna buevi bulenda dedikinina mambu
masonama mu Minkanda meti tuba ti buawu bobo mambu beni

mafueti vangimina e? **55** Muna thangu yina Yesu wutuba kuidi
nkangu wu batu: —Ndieka dovula muingi luiza khangi ayi zimbedi
ayi zimbondo zi minti mu mioko? Keti bilumbu bioso ndibedi
longanga mu Nzo Nzambi vayi lusi kukhanga ko. **56** Vayi mambu
moso mama mavangimini mu diambu di dedikisa masonoko ma
mimbikudi. **57** Batu bobo bakanga Yesu, bannata kuidi Kayife,
pfumu banganga Nzambi. Kuna ku kutakana minlongi mi Mina
ayi bakulutu ba batu. **58** Vayi Piela wunlandakana kuna manina
nate ku luphangu lu pfumu banganga Nzambi, wukota ku khati
luphangu ayi wuvuanda va kimosi ayi minsungi mu diambu
kamona kani buevi bukuiza manisina mambu beni. **59** Bapfumu
banganga Nzambi ayi batu boso ba lukutukunu lu minyadi
batomba kimbangi ki luvunu mu diambu di Yesu muingi babaka
bila ki kumvondisila. **60** Ka diambu ko bambangi ba luvunu
bawombo bayiza, vayi zisia kumbaka bila ko. Ku nzimunina
kuyiza batu buadi, **61** bakamba: —Mutu wawu niandi wukamba
ti: “Minu ndenda tiolumuna Nzo Nzambi ayi kuyitungila mu
bilumbu bitatu!” **62** Buna Pfumu yi banganga Nzambi wutelama,
wuyuvula Yesu: —Kadi diambu wukadi vutula e? Kimbangi mbi
kioki batu baba balembo kutelimina e? **63** Yesu kasia vutula kadi
diambu ko. Pfumu banganga Nzambi wunkamba: —Ndikulomba
mu dizina di Nzambi yi moyo, wutukambi ti ngeyo klisto, Muana
Nzambi. **64** Yesu wumvutudila: —Nyinga! Banga kuandi butubidi.
Buela diaka ndikulukamba: tona buabu luela mona Muana
Mutu vuendi va koko ku lubakala lu mutu wowo lutidi lulendo
ayi wunkuizila va matuti ma diyilu. **65** Buna Pfumu banganga
Nzambi wukanzuna minledi ayi wukamba: —vuezidi Nzambi!
Bila mbi tufueti buela tombila diaka bambangi? Luwilu beno veka
phila kavuezidi Nzambi. **66** Beno buevi lumbanzila e? Bavutula:

—Fueni kuandi mu vondo! **67** Mbadi banlobudila madita ku busu
ayi banzuba zikhomi. Bankaka banzuba zimbata ayi bankamba:
68 —A Klisto, wutubikudila ayi wutukambi nani wubetidi e? **69**
Piela wuba wuvuanda ku nganda, mu khati luphangu, kisadi
kimosi ki nketo kiyiza ayi kinkamba: —Mamvaku bedingi ayi
Yesu, muisi Ngalili! **70** Vayi Piela wutunuka kuandi va meso ma
batu boso: —Ndisi zaba ko mambu momo wuntuba! **71** Bu kaba
kuenda ku ndambu muelo wu luphangu, kuna nketo wunkaka
wummona ayi wukamba batu bobo baba vana: —E e beno,
lutala mutu wowo bedingi ayi Yesu muisi Nazaleti! **72** Piela
wubuela tunuka diaka ayi wuleva ndefi ti: —Bukiedika ndisi zaba
ko mutu wowo! **73** Buela kala fioti batu bobo baba vana bayiza
vaba Piela ayi bankamba: —Bukiedika ti ngeyo widi wumosi mu
batu bobo bila thubulu aku yilembo fundi. **74** Piela wutona leva
ndefi ayi wu kitombila tsingulu: —Ndisi zaba ko mutu wowo!
Muna thangu beni tsusu yikokudi. **75** Buna Piela wutebukila
mambu momo Yesu kakamba ti: “Simbu tsusu yinkokula, buna
ngeyo si wuthunukina mu zikhumbu zitatu.” Buna wutotuka ku
nganda ayi wudila buwombo.

27 Buna buisi bukia, bapfumu zioso zi banganga Nzambi
ayi bakulutu ba Bayuda bakutakana ayi bawizana mu tomba
diluaku di bamvondila Yesu. **2** Bankanga minsinga, bannata ayi
banyekula mu mioko mi nyadi Pilatu. **3** Yuda, mutu wuyekula
Yesu bu kamona ti bazengila Yesu nkanu wu lufua, wumona phasi
mu ntima; diawu wuyenda vutula makumatatu ma zimbongo zi
bisengo kuidi bapfumu banganga Nzambi ayi kuidi bakulutu
ba Bayuda. **4** Mbadi wuba kamba: —Mbeni vola masumu bila
ndiekudi mutu wukambu vanga kadi kiasa. Bawu bamvutudila:
—Momo masi tutala ko! Matedi kuaku! **5** Buna wusia loza

zimbongo beni vana tsi, muna Nzo Nzambi, wubotuka ayi
wuyenda kidengidika. **6** Bapfumu banganga Nzambi zitota
zimbongo beni ayi zituba ti: —Tuisi ko minsua mu tula zimbongo
ziphila yayi mu kesi yi makaba ma Nzo Nzambi bila ziawu zidi
zimbongo zi menga. **7** Buna bamana wizana, basumba tsola mu
zimbongo beni muingi bazikilanga banzenza. Tsola beni yiba
yi mutu wumosi wuba bumbanga zinzungu zituma. **8** Diawu
nate buabu tsola beni yintedolongo: “Tsola yi menga”. **9** Buawu
bobo budedikinina mambu mabikula mbikudi Yelemi ti: Babonga
makumatatu ma zimbongo zi bisengo, yawu thalu yizenga bana
ba Iseli mu diambu diandi **10** Ayi ziawu basumbila tsola yi mutu
wumbumbanga zinzungu zituma banga bobo Pfumu kathumina.
11 Buna Yesu wutelama va ntuala nyadi, ayi niandi wunyuvula:
—Ngeyo widi ntinu Bayuda e? Yesu wumvutudila: —Nyinga! Yidi
banga bu tubidi. **12** Vayi thangu bapfumu banganga Nzambi ayi
bakulutu ba Bayuda bu bayiza kumfunda, niandi kasia vutula
kadi diambu ko. **13** Pilatu wunyuvula: —Wulembo wi kuaku
mambu momo balembo kufundila e? **14** Vayi Yesu kadi diambu
dimosi kasia vutula ko. Diawu nyadi kasiminina buwombo. **15**
Kifu kiba yawu, mu thangu nyengo, nyadi, wuba totulanga mutu
wumosi wunloko, wowo wuba nlombongo kuidi batu. **16** Vayi mu
thangu yina, mutu wumosi wuyenda tsangu, wuba mu nloko
dizina diandi Balabasi. **17** Nkangu bu wukutakana, Pilatu wuba
yuvula: —A nani lutidi ndiluyekudila, Balabasi voti Yesu wuba
ntedilanga Klisto e? **18** Bila wuzaba kuandi ti mu diambu di
kikhenene banyekudila Yesu. **19** Mu thangu Pilatu kavuanda
va kundu ki kizuzi ku tilibinadu, nketo'andi wumfidisila thumu
yayi: —Kadi kota mambu ma mutu wowo wu busonga bila mu
builu buabu phasi mbueni, mu ndozi, mu diambu diandi! **20**

Vayi bapfumu banganga Nzambi ayi bakulutu ba Bayuda beka
sindisila nkangu wu batu muingi batuba ti bayekula Balabasi
vayi bavonda Yesu. **21** Buna nyadi wuba yuvula diaka: —A
nani lutidi ndiluyekudila muna badi bawu buadi e? Batuba:
—Balabasi! **22** Pilatu wuba yuvula: —A vayi mbi phangila Yesu,
wubeti tedilanga Klisto e? Bawu boso bavutula: —Wumbanda va
dikulusi! **23** Pilatu wuyuvula: —Diambu mbi dimbimbi kavengi
e? Vayi baluta yamikina ngolu: —Wumbanda va dikulusi! **24**
Pilatu bu kamona ti kalendi buela vanga kadi diambu dimosi
ko ayi divunzi ditona, wubonga nlangu; wusukula mioko va
ntuala batu boso ayi wukamba: —Ndisi ko bila mu menga ma
mutu wawu. Vayi beno veka matedi! **25** Batu boso bavutula:
—Bika menga mandi mabua va beto ayi va bana beto! **26**
Pilatu wubayekudila Balabasi. Bu kamana betisa Yesu bikoti,
wunyekula mu mioko miawu muingi bambanda va dikulusi. **27**
Masodi ma nyadi makotisa Yesu ku khati nzo ayi makutikisa
dikabu di masodi mu kunzungidila. **28** Bamvula minledi miandi
ayi bamvuika yunga ki mbuaki. **29** Bavanga budu ki kipfumu ki
zitsendi, bamvuika kiawu ku ntu; bansimbisa nti va koko kuandi
ku lubakala, bamfukimina, bansekinina ayi batuba: —Mboti e,
Ntinu wu Bayuda! **30** Banlobudila madita bosi babonga nti,
wawu baba kunzubanga ku ntu. **31** Buna bamanisa kunsekinina,
bamvula yunga beni; bamvuika minledi miandi bosi bannata
muingi bambanda va dikulusi. **32** Bu baba totuka, badengana
mutu wumosi mu nzila, dizina diandi Simoni wuba muisi Silene,
bankuika kanata dikulusi. **33** Batula ku buangu kimosi baba
ntedilanga ngolongota. Tsundu Ngolongota: “Buangu ki mvesi
wu ntu”, **34** kuna bamvanina vinu kisobakana ayi kiti ki ndudi
muingi kanua. Buna kabimba, wumanga ku kinua. **35** Buna

bamana ku mbanda va dikulusi, babula tsombo mu diambu di
kabana minledi miandi. **36** Mbadi bavuanda kuna mu kunsunga.
37 Batula muna dikulusi tini ki dibaya vana mbata ntu'andi,
musonama bila kioki banzengila nkanu: “Niandi niawu Yesu,
ntinu wu Bayuda”. **38** Bidovula biodi bibandu va dikulusi va
kimosi ayi Yesu, wumosi ku koko ku lubakala, wunkaka ku
koko ku lumoso. **39** Batu bobo baba mviokila vana, baba
kumfinga, baba nikunanga mintu **40** ayi baba nyoluka: —E!
Ngeyo mutu wuntiolumunanga Nzo Nzambi ayi kuyitungila diaka
mu bilumbu bitatu; wukivukisa ngeyo veka. Enati widi Muana
Nzambi, kuluka va Dikulusi! **41** Bapfumu banganga Nzambi,
minlongi mi Mina ayi bakulutu ba Bayuda mamvawu bansekinina
ayi bakamba: **42** —A! Niandi wuvukisidi batu bankaka vayi
niandi veka kalendi kukivukisa ko e! Enati niandi widi ntinu
Iseli, kakulumuka va dikulusi muingi tunkikinina. **43** Niandi
diana diandi didi mu Nzambi, bika kamvukisa buabu enati weta
kunzola; bila niandi wuba ntubanga: “Ndidi Muana Nzambi.” **44**
Bidovula biobi bibandu yandi va kimosi va dikulusi mamvawu
bobo baba kumfingila. **45** Tona thangu midi nate thangu yintatu
mu masika, ntoto wumvimba wuba mu tombi kinkobo. **46** Nduka-
nduka mu thangu yintatu Yesu wuyamikina mu ndinga yingolo:
—Eli, Eli, Lama sabakatani e? Bu dinsundula: Nzambi ama!
Nzambi ama! Bila mbi wundiekudidi e? **47** Batu bankaka, bobo
batelama vana bu bawa bobo, batuba: —Eli kantela. **48** Wumosi
mu bawu, wuzawula, wuyenda bonga eponzi, wukifulusa mu
vnu kidi ngami; wukisomika va tsongi nti bosi wumvana muingi
kanua. **49** Vayi bankaka bakamba: —Bika tutala kani Eli weka
kuiza mvukisa. **50** Yesu wubuela yamikina diaka mu ndinga
yingolo; buna wuzenga vumunu. **51** Muna thangu beni kaka

lido yi Nzo Nzambi yikanzuka mu ndambu zizole tona kuna
yilu nate ku tsi. Ntoto wunikuka, matadi mabasuka, **52** biziami
bizibuka, batu banlongo bawombo bafua bafuluka. **53** Batotuka
mu biziami. Yesu bu kafuluka buna bakota mu divula dinlongo.
Batu bawombo baba mona kuna. **54** Pfumu yi masodi ma Loma
ayi momo maba yandi mu sunga Yesu bu bamona phila ntoto
wunikukina ayi mambu moso momo phila mavangimina, bamona
boma yiwombo ayi batuba: —Bukiedika kuandi ti mutu wowo
bedi Muana Nzambi! **55** Baketo bawombo baba vana, thama
baba ntadila. Bawu baba nlandakananga Yesu tona ku Ngalili mu
diambu bansadila. **56** Mu bawu muba: Maliya muisi Mangadala,
Maliya ngudi yi Zaki ayi Zozefi ayi ngudi yi bana ba Zebede. **57**
Va thangu masika, mutu wumosi wu kimvuama, muisi Alimate,
dizina diandi Zozefi, wuba nlonguki wu Yesu, **58** wuyenda lomba
nitu yi Yesu kuidi Pilatu. Buna Pilatu wuvana minsua muingi
bamvana yawu. **59** Zozefi wubonga nitu, wuyizinga mu dilasola
di lino yi vedila. **60** Wuyitula mu dibumbi diandi dimona, disokolo
mu ditadi. Wunengumuna ditadi dimosi dinneni va muelo wu
dibumbi. Bosi wuyenda kuandi. **61** Maliya muisi Mangadala ayi
Maliya mankaka baba bavuanda ku ndambu yinkaka yitalini
ayi dibumbi. **62** Lumbu ki khubumunu bu kivioka, mu lumbu
kilanda, bapfumu banganga Nzambi ayi Bafalisi bayenda kuidi
Pilatu. **63** Bankamba: —A pfumu! Tulembo tebuka moyo ti mutu
wowo wu luvunu bu kabedi moyo wubedi tubanga ti: “Ndiela
fuluka bilumbu bitatu bu biela vioka:” **64** Diawu bulutidi mboti
wuvana minsua basunga dibumbi nate bilumbu bitatu bivioka
muingi minlonguki miandi mibika kuenda yibi nitu andi bila nganu
miela kamba batu ti wufulukidi mu bafua. Buna luvunu beni luela
viatuka tezo ayi viokila lolo lutheti mu mbimbi. **65** Pilatu wuba

vutudila: —Bonganu masodi, yendanu, lusunga ziami boso bu
luzodidi. 66 Bayenda, bazibika bumboti dibumbi mu tula dimbu
mu ditadi, ayi babika masodi.

28 Lumbu ki saba bu kivioka; mu nsuka lumbu kitheti ki sabala;
Maliya muisi Mangadala ayi Maliya mankaka bayenda mu tala
ziami. 2 Ayi tala ntoto wunikuka ngolo bila mbasi yi Pfumu
yiba ku Diyilu yiyiza ayi yinengumuna ditadi ayi yivuanda va
mbata ditadi beni. 3 Phil'andi yiba banga kiezila ki lusiemo
ayi minledi miandi mimonika phembi yi ngolo viokila mvula
yi matadi mu phembi. 4 Masodi ma mona tsisi; matona tita
ayi makituka banga batu bafua. 5 Vayi mbasi yikamba kuidi
baketo: —Vayi kuidi beno, bikanu mona boma! Nzebi ti Yesu
diodi babendi va dikulusi niandi luntomba, 6 vayi kasiedi vava
ko! Fulukidingi banga bobo kakambila. Yiza lutala vovo kabedi. 7
Yendanu nsualu ayi kambanu minlonguki miandi ti fulukidingi mu
bafua, ayi wulutuamimini buabu ku Ngalili, kuna ma lummona.
Tala, ndilukembi. 8 Babika nsualu ziami, ku tsi boma ayi khini
yinneni. Mu thinu nsualu bayenda kamba tsangu beni kuidi
minlonguki miandi. 9 Ayi tala, Yesu wuba dengana, wutuba:
—Mboti eno. Bawu bafikama va kaba, basimba malu mandi ayi
bansambila. 10 Bosi Yesu wuba kamba: —Bikanu mona boma!
Yenda kambianu bakhomba ziama bayenda ku Ngalili, kuawu
ziela ku mbonina! 11 Mu thangu baba mu nzila, ndambu masodi
masunga ziami mayenda ku divula ayi makamba mambu moso
mabua kuidi bapfumu zinganga Nzambi. 12 Bu bakutakana
va kimosi ayi bakulutu ba Bayuda, buna bawizana ayi bavana
masodi zimbongo ziwombo, 13 ayi baba kamba: —Buna lutuba
ti minlonguki miandi miza yibanga nitu andi va builu mu thangu
tubedingi ku tulu. 14 Enati nyadi wilu nsamu wawu buna tuela

kulula ntim'andi ayi beno lulendi ba ku tsi mayindu ko. **15** Masodi
mabonga zimbongo ayi mavanga boso bu babakambila. Buna
diambu diodi ditembakana mu Bayuda nate mu lumbu kiaki. **16**
Kumi minlonguki wumosi miyenda ku Ngalili, ku mongo wowo
Yesu kaba sudikila. **17** Mu thangu bammona, bansambila vayi
bankaka, bamemata. **18** Yesu wufikama va baba ayi wuba
kamba: —Minu baveni lulendo loso tona ku Diyilu nate vava
ntoto. **19** Diawu yendanu, lukitula batu ba zitsi zioso minlonguki
miama; Lubabotika mu dizina di Tata, di Muana ayi di Pheve
Yinlongo. **20** Ayi luba longa batumimina mambu moso momo
ndilutumina. Luzaba mboti ti bilumbu bioso minu ndidi yeno nate
vana tsukusulu yi nza. **(aiōn g165)**

Mark

1 Thonono Nsamu wu mboti wu Yesu Klisto, Muana Nzambi,
2 banga busonimina mu nkanda mbikudi Ezayi: Tala! Ndiela
fidisa mvual'ama ku ntual'aku, niandi wela kubika nzil'aku. **3**
Yawu mbembo yi mutu wunyamikina mu dikanga: Lukubika nzila
yi Pfumu, Luludika minsolo miandi. **4** Yowani wuyiza, wuba
botikanga mu dikanga ayi wuba tubanga ti: “Bika lubotama
mu diambu di monisa ti lubaludi mavanga; buna Nzambi wela
kululemvukila mu masumu meno.” **5** Batu boso baba mu
zunga ki Yuda ayi batubobo baba kalanga ku Yelusalemibaba
kuendanga kuidi niandi. Wuba botikanga mu nlangu Yolidani bu
baba tambudilanga masumu mawu. **6** Yowani wuba vuatanga
minledi mivangulu mu mika mi kamela. Bosi nsinga kaba
nkanganga mu luketo wuvangulu mu nkanda wu bulu. Bidiakaba
ndianga: makhoko ayi niosi. **7** Malongi kaba longanga mawu
mama: —Fioti fisiedi malumona mutu wumosi wunkuiza ku
manima mama, niandi wudutidi mu lulendo; ndisi fuana nkutu
ko mu yinama mu diambu di nianguna minsinga mi zisapatu
ziandi. **8** Minu mu nlangu ndilembo kulubotikila vayi niandi
mu pheve Yinlongokela kulubotikila. **9** Mu thangu yina Yesu
wuba ku Nazaleti, buala buidi mu Ngalili, wuyiza kuidi Yowani
ayi niandi wumbotika mu nlangu Yolidani. **10** Mu thangu kaba
totuka mu nlangu, kazimbukulu Diyilu dizibukidi, Pheve Yinlongo
yikuluka va niandi banga dibembi. **11** Mbembo yitotuka ku Diyilu,
yiwakana: —Ngeyo widi mwan'ama wu luzolo; khini yiwombo
wukumbonisanga. **12** Vana vawu Pheve yituma Yesu mu kuenda
ku dikanga. **13** Makumaya ma bilumbu kavuandila kuna ayi
kuna Satana kantotila. Wuba mvuandanga ayi bibulu bi nsitu
bosi zimbasi ziba kunsadilanga. **14** Bu bakanga Yowani, Yesu

wuyiza ku Ngalili mu longa Nsamu wumboti wu Nzambi. **15**
Wuba tubanga ti: —Thangu yifueni! Kipfumu ki Nzambi kifikimini.
Bika lubalula mavanga ayi luwilukila Nsamu wumboti. **16** Lumbu
kimosi Yesu bu kaba kuenda yendanga mu mbembele mbu
wu Ngalili, wumona Simoni ayi khomb'andi Andele banloza
dikondi mu mbu, bila baba banlobi mbizi. **17** Yesu wuba kamba:
—Ndandakananu ayi ndiela kulukitula minlobi mi batu. **18** Muna
thangu beni, basia bika makondi mawu ayi banlandakana. **19**
Buela kuesa fioti; wumona zaki muana Zebede ayi khomb'andi
Yowani; balembo londi makondi mu khati nlungu. **20** Vana vawu
wuba tela. Basia bika dise diawu Zebede ayi bisadi biandi muna
nlungu; banlandakana. **21** Bayenda ku Kafalinawumi. Lumbu ki
saba bu kifuana, Yesu wukota mu nzo lukutukunu ayi wutona
longa. **22** Basimina mu diambu di malongi mandi. Bila wuba
longila mu lulendo vayi bika banga minlongi mi mina. **23** Muna
nzo lukutukunu muba mutu wumosi wuba pheve yimbimbi,
wutona yamikina: **24** —A! Yesu muisi Nazaleti, mbi mambu
tuidi beto yaku e? Wizidi mu kutubunga e? Minu ndizebi, ngeyo
widi nani: widi mutu wunlongo wu Nzambi. **25** Yesu wutemina
pheve yimbimbi ayi wuntumina: —Bika biyoko, totuka mu mutu
wawu! **26** Pheve yimbimbi yitukumuna mutu beni, yiyamikina
mu mbembo yingolobosi yitotuka. **27** Babo basimina ayi baba
kukiyuvula bawu na bawu: —A! Diambu mbi diadi e? Talanu
ndongolo yimona yinlongolo mu lulendo. Niandi wuntumina
ziphevi zimbimbi ayi ziphevi beni zikuntumukina. **28** Buna
tsangu'andi yitembakana mu zunga kioso ki Ngalili. **29** Muna
thangu yina kaka, buna batumbu totuka mu nzo lukutukunu.
Yesu, Zaki ayi Yowani bayenda ku nzo Simoni ayi Andele.
30 Nzitu wu Simoni wu nketo wuba wuleka va mbuka bila

zinzangala ziba yandi. Yesu buna katumbu kota; bankamba
tsangu mu diambu diandi. **31** Bu kafikama, wunsimba mu koko,
wuntelimisa. Zinzangala zimana, bosi weka kuba sadila. **32**
Mu masika, thangu bu yidiama, bannatina bambevo zioso ayi
batu bobo baba ziphevi zimbimbi. **33** Batu boso ba divula
bakutakana va muelo nzo. Simoni ayi Andele. **34** Wubelusa batu
bawombo baba bimbevo bi phila mu phila ayi wukukaziphevi
ziwombo zimbimbi ayi wuzikandika zibika yoluka bila zizaba
Yesu niandi nani. **35** Mu nsuka buna kukidi tombo fioti, Yesu
wukotuka ayi wutotuka ku nganda, wuyenda ku buangu kisuama
mu diambu di sambila. **36** Simoni ayi batu bobo baba yandi
bantomba. **37** Buna bambakula, bankamba: —Batu boso ngeyo
bantomba! **38** Vayi wuba vutudila: —Tuendanu kueto ku buangu
kinkaka, mu mala momo mafikimini. Mfueti longa mu mala
beni, bila diawu ndiyizila! **39** Buna wulonga mu zinzo ziawu zi
zikhutukunu mu Ngalili dioso ayi wukuka ziphevi zimbimbi. **40**
Mutu wumosi wuba buazi wuyiza fukimina Yesu ayi wunkamba:
—Enati tidi, beki kuaku bu kumbelusa. **41** Yesu wummona
kiadi, wunonuna koko, wunsimba ayi wunkamba: —Nyinga thidi,
beluka kuaku! **42** Vana vawu buazi bubotukidi, mu mutu beni,
wutumbu beluka. **43** Yesu wumvutula ku nzo andi bu kanlubula
ti: **44** —Keba, kadi kamba kadi mutu wumosi mambu mama vayi
yenda kimonisa kuidi nganga Nzambi ayi yenda tambika makaba
momo Moyize kavanina lutumunumu diambu di kiba kimbangi
kuidi bawu ti ngeyo belukidi. **45** Vayi buna katumbu totuka;
wutona yamikisa kuidi batu bosomambu moso mavangama mu
niandi ayi wutembikisa tsangu beni mumo. Mu bila kioki yesu
kakadila mu bibuangu bisuama. Vayi batu baba mu zindambu
zioso baba kuizanga kuidi niandi.

2 Ndambu bilumbu bu bivioka, Yesu wubuela kuenda ku
Kafalinawumi. Bawa tsangu ti widi kuna nzo. **2** Nkangu wu
batu wukutakana muna. Batu bawokila ngolo, diawu nkutu
bibuangu bisia buela monika ko ka diambu ko va muelo. Vayi
Yesu wuba longa mambu ma Nzambi. **3** Batu baya bayiza
kuidi niandi, ayi, banata dikoka. **4** Vayi bu basia nunga ko mu
kuntudisa vaba Yesu bila nkangu wu batu wuwokila ngolo; diawu
batobudila divudu mu muanzu vana vawu vabela Yesu. Bosi
bakulula kiphoyi bila wuba wuleka va kiphoyi beni. **5** Yesu
bu kamona minu kiawu; buna wukamba kuidi dikoka ti: —A
muan'ama, masumu maku malemvokolo! **6** Minlongi minkaka
mi Mina miba vana mitona niunguta mu mintima miawu: **7**
—A bila mbi mutu wawu kanyolukila bobo e? Keti lembo vuezi
Nzambi! Nani wunlemvukilanga masumu e? A keti Nzambi kaka
wunlemvukilanga masumu! **8** Vana vawu Yesu, mu pheve andi,
bu kazaba mayindu mawu, wuba kamba: —Bila mbi lunyindudila
mayindu ma phila yoyi e? **9** Diambu mbi diodi dikambulu
phasi mu kamba kuidi dikoka: “Masumu makumalemvokolo” voti
“Telama, nanguna kiphoyi kiaku ayi diata”. **10** Vayi muingi luzaba
ti Muana Mutu beki lulendo lu lemvukila masumu va ntoto… **11**
Buna wukamba dikoka ti: —Ndikutumina: Telama, bonga kiphoyi
kiaku, vutuka ku nzo'aku! **12** Vana vawu mutu beni wutelama,
wubonga kiphoyi kiandi, wutotuka va meso ma batu boso.
Baboso basimina ayi bakembisa Nzambi bu batuba: —Tumueni
ko mambu ma phila yayi! **13** Yesu wuyenda diaka ayi wudiata mu
mbembele mbu, nkangu wu batu wuyiza ku kaba ayi wuba longa.
14 Bu kaba vioka, wumona Levi, muana Alafayi, vuendi mu bilu
kiba mfutisilanga ziphaku ayi wunkamba: —Wundandakana.
Niandi wutelama ayi wunlandakana. **15** Yesu bu kaba dia ku

nzo Levi; mimfutisi mi ziphaku miwombo ayi bankua masumu
bawombo badia yandi va kimosi ayi minlonguki miandi; bila
batu bawombo banlandakana. **16** Minlongi mi mina mi Bafalisi
bu mimona ti Yesu wulembo dia va kimosi ayi mimfutisi mi
zipaku ayi bankua masumu, mieka nyuvula minlonguki mi Yesu:
—Bila mbi Nlongi eno kalembo dila va kimosi ayi mimfutisi mi
ziphaku ayi bankua masumu e? **17** Yesu bu kawa bobo, buna
wuba vutudila: —Batu badi buvini basi mfunu wu munganga
ko, vayi badi kimbevo bawu bantombanga munganga! Ndisia
kuiza ko mu tela basonga vayi ndiyiza mu tela bankua masumu.
18 Minlonguki mi Yowani ayi Bafalisi baba kukifuisanga nzala
mudiambu di lusambulu. Buna bayiza yuvula Yesu: —Bila mbi
minlonguki mi Yowani ayi mi Bafalisi beti kukifuisila nzala mu
diambu di lusambulu vayi minlonguki miaku mikifuisanga nzala
ko mu diambu di lusambulu e? **19** Yesu wuba vutudila: —Buevi;
batu batumusu ku nyengo makuela balenda kukifuisa nzala
mu diambu di lusambulu bu bakidi va kimosi ayi mutu wowo
kuedidi e? Mutu wowo sadisidi nyengo bu kadi yawu va kimosi,
balendi kifuisa nzala mu diambu di lusambulu ko. **20** Vayi vela
ba lumbu, bu bela ku babotula mutu wowo kuedidi bunabosi
bela kifuisa nzala mu diambu di lusambulu. **21** Mutu kalendi
bonga tendi kimona ko muingi kalondila nledi wukhulu. Niandi
vanga bobo buna kimona kieka buela kakuna nledi wukhulu ayi
buna divudu diela ba dinneni. **22** Bobuawu mutu kalendi tula
ko vinu kimona mu zitsaku zikhulu bila vinu kimona kibeki bu
kanzunina zitsaku zioso. Buna vinu kibungani ayi zitsaku zifuidi.
Vayi beti lundila vinu kimona mu zitsaku zimona. **23** Bu kaba
viokila mu tsola yi ble mu lumbu ki saba; minlonguki miandi bu
miba vioka, mivela ble. **24** Buna Bafalisi bankamba: —Tala! Bila

mbi minlonguki miaku mimvangila mambu momo makanduku mu
lumbu ki saba e? **25** Niandi wuba vutudila: —Lutengi ko mambu
Davidi kavanga mu thangu niandi ayi bakundi bandi baba nzala
ayi bakambu bidia e? **26** Wukota muna Nzo Nzambi, niandi ayi
bakundi bandi badia maphamomo matambuku kuidi Nzambi.
Mu thangu beni Abiatali niandi wuba pfumu yi zinganga. Muaki
zinganga ziawu kaka ziba minsua mu dia mapha beni; vayi
Davidi wudia mawu ayi wuvana batu bandi. **27** Yesu wubuela
bakamba: —Lumbu ki saba kivangu mu diambu di mutu, bika sia
ti mutu niandiwuvangu mu diambu di lumbu ki saba. **28** Diawu
Muana Mutu niandi Pfumu lumbu ki saba.

3 Yesu wubuela kota diaka mu nzo lukutukunu, kuna kuba
mutu wumosi wuba koko kusioka. **2** Yesu baba tala keni lenda
kumbelusa mu lumbu ki saba muingi babaka bu kumfundila. **3**
Yesu wukamba mutu wowo wuba koko kusioka: —Telama vana,
va ntuala batu boso. **4** Bosi wuba yuvula: —Minsua midi mu
vanga mamboti voti mambimbi mu lumbu ki saba e? Minsuamidi
mu vukisa luzingu lu mutu voti mu vonda e? **5** Vayi kadi mutu
kasia vutula kadi diambu ko. Yesu wuba tala mu nganzi ayi
weka mona kiadi mu diambu di mintima miawu miba banga
matadi. Bosi wukamba kuidi mutu wuba koko kusioka: —Nonuna
koko kuaku! Wunonuna kuawu ayi koko kuandi kufuana. **6** Vana
vawu, Bafalisi batumbu totuka mu nzo lukutukunu, bayenda kaza
ayibatu ba dingumba di Elode muingi batomba diluaku di vondila
Yesu. **7** Yesu ayi minlonguki miandi babotuka vana, bayenda ku
ndambu mbu. Vayi nkangu wuwombo wu batu wuba landakana:
baba ku Ngalili, **8** ku Yuda, ku Yelusalemi, ku tsi Idume, ku
disimu dinkaka di Yolidani. Batu bobo bazungidila bizunga bi
Tile ayi Sidoni bayiza bawombo kuidi niandi bu bawa mambu

momo kavanga. **9** Wukamba minlonguki miandi minkubikila
nlungu muingi nkangu wu batu wubika kumfietikisa. **10** Muaki
sumbu kabelusa batu bawombo, diawu bobo baba minsongo
balundumuka kuiza kuidi niandi muingi bansimba. **11** Bosi thangu
batu baba ziphevi zimbimbi bammona, babua va ntual'andiayi
bayamikina: —Ngeyo widi Muana Nzambi! **12** Vayi wuba kandika
babika zabikisa ti niandi nani. **13** Yesu wukuma va mbata mongo;
wutela batu bobo kazola ayi batu beni bayiza kuidi niandi.
14 Kumi batu buadi kasobula bobo kabieka bamvuala muingi
babanga yandi va kimosi; **15** ayi muingi kaba fidisa mu kuenda
longi ayi mu diambu baba lulendo lu totudila ziphevi zimbimbi.
16 Tala mazina makumi batu buadi bobo kasobula: **17** —Simoni
mutu kabieka Piela; Zaki, muana Zebede ayi khomb'andi Yowani.
Wuba vana dizina di Bowanelingesi bu dinsundula “bana ba
nzazi” **18** Andele, Filipi, Balitelemi, Matayi, Toma, Zaki muana
Alafayi, Tade, Simoni wuba mu dingumba di Bazeloti **19** ayi Yuda
Isikalioti, mutu wuvakusa Yesu. **20** Bu kakota mu nzo, nkangu wu
batu wuyiza kutakana diaka muna. Yesu ayi minlonguki miandi
basia buela baka ko bu dila. **21** Bibutu biandi bu biwa nsamu
beni, biyiza kunlanda mu kingolo bila baba tuba: “Weka dilawu”.
22 Minlongi mi mina miba ku Yelusalemi mituba: —Ku tsi minsua
mi Belezebuli kadi. Mu lulendo lu pfumu yi ziphevi zimbimbi
kalembo kukila ziphevi zimbimbi. **23** Buna Yesu wuba tumisa
ayi wuba sudikisila mu zinongo: —Buevi Satana kalenda kukila
Satana e? **24** Enati kipfumu kivasukidi kiawu veka, buna kipfumu
beni kilendi zingila ko. **25** Enati nzo yivasukidi yawu veka, buna
nzo beni yilendi zingila ko. **26** Enati Satana weka kinuanisa
niandi veka, ayi enati widi wuvasuka, buna, kalendi zingila ko.
Tsukulu andi yimonikini. **27** Kuisi ko mutu beki bukotila mu nzo yi

mutu widi ngolo ayi yiba bima biandi enati kasi tuama kanga ko
mutu beni. Buna bosi kalenda baka bu yibila bima bioso bidi
mu nzo andi. **28** Bukiedika ndikulukamba ti masumu moso ayi
bifingu biosobilenda fingu Nzambi biela lemvukulu **29** vayi woso
kuandi wela finga Pheve yinlongo, kalendi lemvukulu ko; wela
natanga nkanu wu masumu momo mu zithangu zioso. **(aiōn g165,
aiōnios g166)** **30** Yesu wubayolukila buawu mu diambu di batu
baba tubanga ti: “ku tsi minsua mu pheve yimbimbi kadi”. **31**
Ngudi yi Yesu ayi bakhomba bandi bayiza. Batelama ku nganda
ayi batuma mutu mu kuntela. **32** Batu bawombo bavuanda ayi
banzungidila Yesu. Buna bayiza ku nkamba: —Tala ngudi aku
ayi bakhomba ziaku badi ku nganda ayi ngeyo bantomba. **33**
Yesu wuba vutudila: —A nani ngudi ama ayi banani bakhomba
ziama e? **34** Bu tala batu bobo bantula va lukongolo, buna wuba
kamba: —Tala ngudi ama ayi bakhomba ziama bawu baba. **35**
Woso mutu wumvanga luzolo lu Nzambi, niandi khomb'ama yi
bakala ayi khomb'ama yi nketo ayi ngudi ama.

4 Yesu wubuela tona diaka longa va disimu di mbu. Nkangu wu
batu wukutakana va kaba wuba wuwombo. Diawu kakumina mu
nlungu, wuvuanda muna. Nkangu wu batu wuba va disimu va
ndambu mbu. **2** Wuba longila mambu mawombo mu zinongo.
Tala mambu kaba nlonga: **3** —Wanu mboti: Nkuni wumosi
wuyenda ku kuna. **4** Bu kaba muanga mbongo, ndambu yibua
mu yenda nzila; zinuni ziyiza mana kuyidoda. **5** Ndambu yinkaka
yibua va matadi; vuma beni vasia ba ntoto wuwombo ko. Zitheti
zivika mena kuandi bila ntoto wusia ba phiba ko. **6** Vayi muini
wungolo bu wutotuka, mintuidila beni milebuka ayi miyuma bila
misia ba mianzi ko. **7** Yinkaka yibua va zitsendi. Zitsendi beni
zimena ayi zifietikisamintuidila beni. Diawu mintuidila beni misia

buta mimbutu ko. **8** Vayi yinkaka yibua mu ntoto wumboti, yitotula
mintuidila, mikula ayi mibuta mimbutu: yimosi makumatatu;
yinkaka makumasambanu, yinkaka khama. **9** Buna wubuela
bakamba: woso widi matu ma wila buna bika kawa. **10** Bu
kaba va niandi veka, batu bobo banzungidila va kimosi ayi
kumi mimvuala miandi miodi banyuvula tsundu yi zinongo. **11**
Wuba vutudila: —Beno lutambula diluaku di zabila mansueki
ma kipfumu ki Nzambi. Vayi kuidi batu bankaka bobo badi ku
nganda, mamo mu zinongo kaka manyolokolo **12** muingi: Mu
thangu bantala, batedi kuawu vayi bakadi mona. Mu thangu
banwa, bawilu kuawu vayi bakadi sudika muingi babika baluka
kuidi Nzambi ayi masumu mawu mabika lemvokolo. **13** Bosi
wubuela bakamba: —Lukadi sudika nongo yayi e? Buna buevi
lulenda sudikila zinongo zioso e? **14** —Nkuni niandi wunkunanga
mambu ma Nzambi. **15** Batu bankaka badi mbongo yidi muyenda
nzila, mu kunu mambu ma Nzambi. Bu bawilu mawu, buna
satana wunkuizanga nsualu mu ziona mambu ma Nzambi
makunu mu bawu. **16** Bosi bankaka badi banga mbongo yikunu
va ntoto widi matadi. Bawu wa mambu ma Nzambi, bantumbu
vika kumatambulanga mu khini. **17** Vayi bu bakambulu mianzi,
bazingilanga ko. Bila enati ziphasi voti zithotolo zitonini mu
diambu di mambu ma Nzambi, buna beti vika bua. **18** Bankaka
badi banga mbongo yikunu va zitsendi. Bawu beti wa mambu
ma Nzambi. **19** Vayi mambu beni makadi buta mimbutu mu
diambu mayindu ma nza yayi, luvunu lu kimvuama ki nza
ayi zitsatu zi mambu mankaka bu makotidi mu bawu buna
mamfietikisanga Mambu ma Nzambi. **(aiōn g165)** **20** Bosi bankaka
bawu bantambulanga mbongo mu ntoto wumboti. Bawu bobo
beti wanga mambu ma Nzambi ayi bawu beti buta mimbutu

miwombo: yinkaka makumatatu, yinkaka makumasambanu bosi
yinkaka khama. **21** Wuba kamba diaka: —A bwevi, beti nata
muinda mu diambu di kuwutula ku tsi katini voti ku tsi mbuka
e? A keti beti kuwunata mu diambu di kuwutula va yilu meza.
22 Mamo masuama mafueti ba va kiezila ayi mamo masueko
mafueti totuka va nganda. **23** Enati mutu widi matu mawila buna
bika kawa. **24** Buna wubuela diaka: lulubuka mbote mu mamo
momo lulembo wa bila bela kulutezila mu tezo kioki lusadila ayi
bela buela mawombo. **25** Bila kuidi woso mutu beki, bela buela
kumvana vayi kuidi mutu wowokambulu, bela kunziona biobi kutu
bidi yandi. **26** Wubuela tuba diaka: —Tala Kipfumu ki Nzambi
kidedikini banga mutu wumosi wukuna mbongo mu ntoto. **27**
Kaleka voti kakotuka va builu voti va muini, mbongo yimena ayi
yiyonzuka yawu veka niandi mukambu zaba. **28** Ntoto wawu
veka, wubuta mimbutu; va thete wumenisa ntuidila, bosiwutotula
tsangu bosi mimbutu miyela. **29** Thangu mimbutu mayedidi; nkuni
wubonga kikhondolo kimvedolongo mimbutu muingi kavedila
mimbutu bila thangu yivedila yifuana. **30** Wubuela kamba diaka:
—Mu mbi tulenda dedikisa kipfumu ki Nzambi? Mu nongo mbi
tulendakulukambila yawu e? **31** Kipfumu ki Nzambi kidedikini
banga luteti lu mutalide. Bu lukununumu ntoto, luawu lututidi
keva mu zitheti zioso va nza. **32** Vayi luawu kunu mu ntoto lueti
menanga ayi lumviokanga bikunusubioso mu kula ayi lueti totula
matafi manneni; kuna zinuni zilenda tungilazindiala ziawu ku
tsi phozi andi. **33** Buna wuba longa mambu ma Nzambi mu
zinongo ziwombo ziphilayayi, boso bubela diluaku di balenda
kunsudikila. **34** Kalendi kuba yolukila ko mu kambu sadila nongo.
Vayi ti weka va niandi veka ayi minlonguki miandi, buna wuba
kuba sudikisanga mambu moso. **35** Va thangu masika muna

lumbu kina, Yesu wukamba minlonguki miandi: —Tusabukanu
ku disimu dinkaka. **36** Basia bika nkangu wu batu; bawu bannata
mu nlungu boso bu kabela. Minlungu minkaka miba yandi vana.
37 Buela zimbukila vuka kingolo kieka. Mayo ma ngolo mabua
mu nlungu. Bosi nlungu wutona wala nlangu. **38** Niandi wuba
wuleka kuna tsongi nlungu. Wuniekika ntu andi va mbatakusa.
Minlonguki minkotula ayi minkamba: —A Nlongi! Tueka mfua
vayi Ngeyo wummona diawu diambu di phamba e? **39** Wukotuka,
wutemina vuka ayi wuvana lutumu kuidi mbu: —Bika biyoko!
Ba dio sui! Vuka kimanisa ayi ndembama yivutuka. **40** Bosi
wuyuvula minlonguki miandi: —A bila mbi luididi boma-boma? A
buevi lukambulu minu e? **41** Beka mona boma buwombo ayi
beka niunguta bawu veka: —A buna nani mutu wawu muingi
vuka ayi mbu bintumunika e?

5 Bu batula ku disimu dinkaka di mbu mu zunga ki basi
Ngelasa. **2** Yesu bu katotuka mu nlungu; mutu wumosi wuba
ziphevi zimbimbi wutotuka mu mabumbi, wuyiza kundengana.
3 Mutu beni wuba vuandanga mu mabumbi ayi kadi mutu
kalendikunkanga ko, ka diambu ko mu zisieni. **4** Bila zikhumbu
ziwombo baba ku nkanganga bisengo ayi zisieni mu malu vayi
wuba tabulanga zisieni beni ayi wuba bukunanga bisengo mu
bitini. Ayi kadi mutu kasia ku nyodika ko. **5** Zithangu zioso, builu
ayi muini, niandi wuba vuandanga mu biziamiayi ku miongo,
wuba kuenda yamikinanga ayi ku kiluekanga mu matadi. **6** Bu
kamona ti Yesu wukidi thama; wuzawula ayi wuyiza fukama
va ntual'andi, **7** ayi wuyamikina mu mbembo yi ngolo: —A
yesu, Muana Nzambi yi zangama, mambu mbi tidi kuidi minu
e? Mu dizina di Nzambi ndikuleba: kadi kundiamisa. **8** Bila
wuba kambanga pheve yimbimbi: —Pheve yi mbimbi totuka mu

mutu wawu! **9** Bosi Yesu wunyuvula: —A dizina diaku nani!
Niandi wumvutudila: —Dizina diama “Lengio” bu dinsundula
tuidi bawombo. **10** Pheve yimbimbi yileba Yesu muingi kabika
kuba kuka mu zunga ki tsi beni. **11** Nkangu wu zingulu wunneni
wuba dia kuna, kuna ndambu mongo. **12** Zipheve zimbimbi
zileba Yesu: —Wututuma tukota kueto mu zingulu ziazi! **13**
Yesu wuba vana minsua. Buna ziphevi zimbimbi zitotuka mu
mutu beni ayi ziyenda kota mu zingulu. Zingulu beni ziba tezo
ki zimilizizole; zinengumuka nsualu mu mongo ayi ziyenda
bua mu mbu, ayi, zimana diama. **14** Minsungi mi zingulu beni
mitina ayi minata tsangu mu mavula ayi mu ziphangu zi bibulu
zitsola. Batu bayiza tala mambu momo mavioka. **15** Bu batula
vaba Yesu, bamona mutu beni wowo wuba ziphevi zimbimbi,
mutuwowo wuba lengio, buna kavuendi; vueti minledi ayi diela
diandi diosodiduka. Buna bamona boma. **16** Ayi baba kamba
mambu mavioka kuidi batu bobo bamona boso mavangiminamu
mutu wuba ziphevi zimbimbi ayi mu zingulu. **17** Buna batu beni
baleba Yesu kabotuka mu zunga kiawu. **18** Mu thangu Yesu kaba
nkota mu nlungu, mutu wowo wuba ziphevi zimbimbiwuyuvula
Yesu enati lenda kunlandakana. **19** Vayi Yesu kasia kumvana ko
minsua mu kunlandakana ayi wunkamba: —Vutuka ku nzo'aku,
kuidi bakhomba ziaku ayi wuba kambi mambu Pfumu kavangidi
ayi buevi kamuenini kiadi. **20** Buna wuyenda ayi wutona samuna
mu “kumi di mavula” mambu moso mamvangila Yesu. Baboso
basimina buwombo. **21** Yesu bu kabuela sabuka, mu nlungu,
ku disimu dinkaka di mbu; nkangu wu batu bawombo bayiza
kunzungidila vana disimu di mbu. Niandi va ndambu mbu kaba.
22 Buna mutu wumosi dizina diandi Yayilusi, wuba wumosi mu
bapfumu zi nzo lukutukunu wuyiza vana. Bu kamona Yesu,

wufukama va ntual'andi. **23** Wunleba ngolo ayi wunkamba:
—Muan'ama wunketo widi mu ziphasi zi lufua. Wundemvukila;
yizawuntetika mioko muingi kabeluka ayi kazinga! **24** Yesu
wuyenda yandi va kimosi ayi nkangu wu batu wunlandakana ayi
wumfietikisa mu zindambu zioso. **25** Nketo wumosi wuba muna
nkangu beni wuba kimbevo ki viokanga menga, kumi mimvu
miodi kabedila kimbevo beni. **26** Wumona ziphasi ziwombo
kuidi minganga miwombo ayi bima biandi bioso bimana mu
diambu di kimbevo beni, kasia beluka ko vayi ziphasi ziluta
buelama. **27** Bu kawa zitsangu zi Yesu, buna wuyiza, muna
nkangu wu kaba, ku manima ayi wusimba nledi wu Yesu. **28**
Bila wuyindula ti: —Minu simba kuandi minledi miandi mandi
beluka kuama! **29** Muna thangu yina kaka, menga malembolo
buela vioka ayi wumona mu nitu'andi ti belukidi mu nsongo
wowo. **30** Muna thangu yina, Yesu wubakula ti lulendo luandi
lutotuka, wubaluka kuidi nkangu wu batu ayi wuba yuvula ti: —A
nani simbidi minledi miama e? **31** Minlonguki miandi minkamba:
—Wummona kuaku buevi nkangu wu batu balembo fietikisila
mu zindambu zioso ayi weka buela yuvula: “Nani wutsimbidi
e?” **32** Vayi niandi thalu andi yiba kaka kuidi nkangu muingi
kazaba mutu vengi diawu. **33** Nketo wumona boma ayi weka
tita. Bu kazaba diambu divangama mu nitu andi buna wufikama,
wufukama va ntuala Yesu ayi wunkamba kiedika kioso. **34** Buna
Yesu wunkamba: —A muan'ama wunketo, minu kiaku kibelusidi!
Yenda mu ndembama ayi beluka kuaku mu ziphasi ziaku. **35**
Buna wukidi yoluka, ndambu yi batu baba ku nzo pfumu yi
nzolukutukunu bayiza kunkamba: —Muan'aku wunketo fuidi. Bila
mbi mu buela tatisa nlongi e? **36** Vayi Yesu bu kawa mambu
batuba, wukamba pfumu yi nzo lukutukunu, ti: —Kadi mona

boma. Wilukila kaka! **37** Bosi Yesu kasia vana ko minsua, kadi
kuidi mutu wumosi, mu kunlandakana botula kaka Piela, zaki ayi
khomb'andi Yowani. **38** Buna batula ku nzo Pfumu lukutukunu,
Yesu wumona divuda diba kuna: batu badila ayi bayamikina. **39**
Buna wukota mu nzo ayi wutuba: —A bila mbi divuda diodi e?
Ayi bila mbi lulembo didila e? Muana kasi fua ko vayi leka kuandi
kalekidi! **40** Vayi bansekinina. Buna Yesu wutotula batu boso ku
nganda. Wubonga dise ayi ngudi yi muana ayi minlonguki miomi
miba yandi. Bawu bakota yandi muna khati vinga muba muana
beni. **41** Wusimba koko ku muana ayi wunkamba: —Talita kumi!
Bu dinsundula: Muana ndumba ndikutumina kotuka! **42** Vana
vawu muana ndumba wutelama ayi wudiata bila nduka-nduka
kumi mimvu miodi miba yandi. Babo basimina ngolo. **43** Vayi
Yesu wuba kandika babika kamba mambu beni kadi kuidi mutu
wumosi ayi wuba kamba bamvana bidia.

6 Buna Yesu wubotuka kuna; wuvutuka ku tsi andi yika butukila
ayi minlonguki miandi minlandakana. **2** Mu lumbu ki saba,
Yesu wutona longa mu nzo lukutukunu. Buna bawombomu batu
bobo banwa basimina ayi batuba: —A kuevi kabakidi mambu
momo e? A phila nduenga mbi yoyibamveni e? A buevi kalembo
vangila bikumu biobi e? **3** Niandi ko salaphati; muana Maliya;
khomba yi Zaki, Yose, Yuda ayi Simoni e? Bakhomba bandi zi
baketo keti zikala yeto vava? Niandi wuba nkaku kuidi bawu
muingi babika wilukila. **4** Buna Yesu wuba kamba: —Mbikudi
kantambulanga minzitusu ko mu tsi andi, kuidi bibutu biandi
koayi mu dikanda diandi ko. **5** Diawu kadi kumu kasia vanga
kuna ko. Vayi botuka kaka ndambu bambevokatetika mioko
ayi kabelusa. **6** Wusimina buwombo mu kambu kuawu ku
minu. Yesu wudiengila mu mala ma zunga kina mu diambu di

longa. **7** Wutumisa kumi mimvuala miandi miodi ayi wuba fidisa
buadi-buadi. Wuba vana lulendo lu yadila ziphevi zimbimbi. **8**
Wuba kamba babika nata kadi kima kimosi mu nzila botula
kaka nti wutula va koko. Buna wuba kamba: —Bu lunkuenda,
lubika nata kadi khuta; kadi nata khutu; kadi nata zimbongo mu
photimoni. **9** Luvuata zisapatu mu malu vayi kadi nata kikhutu
ki viakisa. **10** Yoso nzo bela ku luyakula, buna lukala muna
nate luela kuenda. **11** Kioso buangu bela manga ku luyakula
voti kuluwa; buna muthangu luela botuka vana luba kukumuna
mbungi-mbungi yi malu meno. Diodi diela ba kimbangi kuidi
bawu. **12** Buna bayenda ayi balonga batu ti babalula mavanga.
13 Bakuka ziphevi ziwombo zimbimbi ayi badukudila bambevo
ziwombomafuta ayi baba belusa. **14** Ntinu Elode wuwa zitsangu
zi Yesu, bila dizina diandi ditembakanamu zindambu zioso. Baba
tubanga: —Yowani Mbotiki niandi wufulukidi mu bafua! Diawu
kadidi lulendo luvangilabikumu. **15** Vayi bankaka baba tubanga:
—Niandi Eli. Bankaka diaka ti: —Widi mbikudi banga wumosi mu
mimbikudi. **16** Vayi Elode bu kawa mambu momo, buna wutuba:
—Yowani mutu ndizengisa ntu, niandi wufulukidi! **17** Muaki niandi
veka Elode wuvana lutumunu mu buila yowani ayi wunkangisa
mu zisieni mu nloko mu diambu Elode kakuela Elodiasi nketo
nkhomb'andi Filipi. **18** Bila Yowani wuba kambanga ntinu Elode:
—Wusi ko minsua mu kuela nketo khomb'aku! **19** Elodiasi
wumfuemina ayi wuntombila diluaku di kumvondila. Vayi kasia
nunga ko. **20** Bila Elode tsisi kaba monanga Yowani bila wuzaba
ti Yowani wuba mutu wusonga ayi wunlongo. Diawu kaba ku
nkebilanga bumbote. Bu kaba kunwanga buna wuba yindulanga
buwombo ayi khini kaba monanga mu kunwa. **21** Vayi lumbu
kimosi diluaku dimonika mu thangu Elode, mu lumbu ki nyengo

wu mbutukulu andi; kakubika nyengo wunneni wu ndiwulu,
wutumisa bapfumu zioso zi leta, bapfumu zioso zi masodi ayi
bapfumu zioso zi malamu zunga ki Ngalili muingi biza dia
ku nzo'andi. **22** Mu thangu yi nyengo, muana ndumba wu
Elodiasi wukota muna nzo, wukina. Wumonisa Elode khini va
kimosi ayi batu boso Elode katumisa ku nyengo. Diawu ntinu
kakambila muana ndumba beni: —Wundomba kioso tidi, ndieka
kuvana kiawu. **23** Wumvana tsila bu kaleva ndefi ti kioso kuandi
wunlomba, yiba kuandi ti ndambu yi kipfumu kiama, ndieka
kuvana kiawu! **24** Muana ndumba beni wuyenda yuvula ngudi
andi: —A mbi ndomba e? Ngudi andi wunkamba: —Ntu wu
Yowani Mbotiki! **25** Buna muana ndumba wuvika vutuka nsualu
kuidi ntinu ayi wunkamba: —Thidi mu nsualu wuphana buabu
ntu wu Yowani Mbotiki mu dilonga. **26** Ntinu wumona kiadi,
vayi mu diambu di zindefi zi kaleva ayi batu bobo batumusu;
buna kasia zola kunyimina wawu ko. **27** Buna ntinu wufidisa
disodi dimosi mu masadi momo maba kunsungangaayi wuntuma
kanata ntu wu Yowani. Disodi beni diyenda kuna nloko ayi
dizenga ntu wu Yowani. **28** Dinata ntu beni mu dilonga; divana
wawu kuidi muana ndumba bosimuana wuyenda wuvana kuidi
ngudi andi. **29** Minlonguki mi Yowani bu miwa nsamu, miyiza
bonga nitu andi, mizika yawu. **30** Mimvuala mikutakana vaba
Yesu ayi mimvumbudila kipholo kimamo bavanga ayi balonga. **31**
Buna wuba kamba: —Yizanu va lutengo, va buangu kikambulu
batu ayi luvunda fioti. Muaki batu bawombo baba kuendanga
ayi kuizanga. Diawu basia bakila ko thangu yi dila bidia. **32**
Diawu bakumina mu nlungu mu kuenda ku lutengo; va buangu
kikambulu batu. **33** Batu bawombo baba mona bu bayenda ayi
baba bakula. Diawu batu bawombo baba mu mavula bazawula

kuna ayi baba tuamina va buangu kioki baba kuenda. **34** Yesu
bu kakuluka mu nlungu; wumona nkangu wu batu; wuba mona
kiadi bila baba banga mameme makambulu nsungi. Wutona
kuba longa mambu mawombo. **35** Buisi buna bueka nduka
yila, minlonguki miyiza kunkamba: —Va buangu kikambulu batu
tuidi bosi buisi bueka yila. **36** Diawu vutula batu baba muingi
benda mu ziphagu zi bibulu zitsola ayi mu mala mafikimini mu
diambu benda sumbi bidia. **37** Vayi Yesu wuba vutudila: —Luba
vananu beno veka bidia! Vayi bawu banyuvula: —Tidi tuenda
sumbi mapha ma zikhama zizole zi denali muingi tuba vana
badia. **38** Yesu wuba yuvula: —Mapha ma kua madi yeno e?
Yendanu lutala. Bu bazaba, buna bankamba: Mapha matanu ayi
zimbizi zizole. **39** Buna wuvana lutumunu mu vuandisa nkangu
wu batu mu makabu, va biti binlangu. **40** Batu bavuanda mu
makabu; mankaka khama yi batu, mankaka makumatanu ma
batu. **41** Bosi wubonga mapha beni matanu ayi zimbizi beni
zizole, wuvumbulameso ku Yilu, wuvutula matondo; wubukuna
mapha, wuvana minlonguki muingimikabudila nkangu wu batu.
Wubuela kabudila zimbizi zizole beni kuidi batu boso. **42** Batu
boso badia ayi bayukuta. **43** Batota kumi bipani biodi biwala
mu bitini bi mapha ayi mu zimbizi ziozi zisiadidila. **44** Thalu
yoso yi batu badia mapha yiba mili tanu yi babakala. **45** Ku
nzimunina Yesu wutuma minlonguki miandi mikuma mu nlungu
muingi mintuaminina ku disimu dinkaka di mbu ku ndambu
Betisayida; niandi veka bu kaba vutula nkangu wu batu. **46** Buna
kamana vutula nkangu buna wuyenda ku mongo mu kuenda
sambila. **47** Buisi buna bueka yila, nlungu weka va ngingi mbu;
Vayi buna Yesu wukidi niandi veka ku disimu. **48** Wumona ti
minlonguki miandi milembo moni ziphasi ziwombo mu vuila mu

diambu di phemo yiba kuba vutula ku manima. Yiba ndukandukathangu yinya yi builu. Yesu wuyenda ku baba vayi va
mbata mbukaba diatila. Ayi wuzola kuba viokakana. **49** Vayi bu
bammona wundiatila va mbata mbu, babanzila ti nkuyuayi diawu
bayamikinina. **50** Bila baboso bammona ayi bamona boma.
Vayi vana vawu wuba kamba: —Bika luba bukhafi bila minu
kuandi; lubika mona boma. **51** Bosi wukuma mu nlungu mu
baba ayi phemo yilembama. Minlonguki misimina ngolo, **52**
bila misia sudika ko tsundu yi kumu ki mapha mu diambu di
mintimamiawu miba mi matadi. **53** Buna bamana sabuka mbu,
batula ku zunga ki Ngenezaleti; bakanga nlungu va dibongo. **54**
Bu batumbu kuluka mu nlungu, batu babakula Yesu. **55** Buna
batu beni bayenda nsualu mu zunga kioso. Bannatina bambevo
mu biphoyi koso buangu bawa ti kuna kadi. **56** Mu bibuangu
bioso kaviokila yiba mu mala, mu mavula voti mu zitsola batu
batula bambevo mu mazandu, ayi, baba nlebanga Yesu muingi
kaba vana kaka minsua mu simba kaka tsongi yi nledi andi.
Babo bobo basimba wawu babeluka.

7 Bafalisi ayi ndambu yi minlongi mi mina baba ku Yelusalemi,
bayiza kutakana vaba Yesu. **2** Bamona ti minlonguki miandi
minkaka miba dia dipha ayi miokomi mvindu bu dinsundula
mioko mikambu sukulu. **3** Bila Bafalisi ayi Bayuda boso balendi
dia ko mu kambu tuama sukulabumbote mioko miawu; buawu
bobo baba kinzikilanga kikhulu ki bakulu bawu. **4** Ayi enati
ku zandu babedi, balendi dia ko enati basi yobila ko. Bifu
binkaka biwombo baba bikila kuidi bakulu bawu banga mu
phila yisukudila zikopo, mimvungu ayi zinzungu zi bisengo. **5**
Diawu Bafalisi ayi minlongi mi mina bayuvudila Yesu ti: —A bila
mbi minlonguki miaku mikinzikanga ko kikhulu ki bakulubeto

e? Bila mbi beti dila ayi mioko mikambu sukulu e? **6** Yesu
wuba vutudila: —Beno luidi bankua mayuya! Ezayi wubikula
bumboti mu diambu dieno. Banga bu disonimina mu minkanda:
Batu baba mu tsongi zi bididi kaka beta kunzitisila vayi mintima
miawu thama midi ayi minu. **7** Mu phamba kuandi balembo
tsambidila bila malongi balembo longi madi zithumunu zikubuku
kuidi batu. **8** Bila lueti loza Mina mi Nzambi ayi lueti kinzika
kikhulu ki batu. **9** Wubuela ku bakamba diaka: —Beno lueti
vunzikisa Mina mi Nzambi muingi lukinzika kikhulu kieno. **10** Bila
Moyize wutuba ti: Kinzika Dise diaku ayi ngudi aku, ayi woso
wunsinga dise diandi votingudi andi kafueti baka thumbudulu
yi lufua. **11** Vayi tala phila lueti tubila: woso wunkamba kuidi
dise diandi voti kuidingudi andi ti: “Bima biabi ndiedi kaveni mu
kusadisa bidi kolibani, budinsundula dikaba ditambuku kuidi
Nzambi”, **12** ayi lueti vana minsua kuidi mutu wowo mu kambu
sadisa dise diandi ayi ngudi andi. **13** Buawu bobo beno lueti
vunzikisila Mambu ma Nzambi bu lueti kinzikakikhulu kieno
kioki lueti kukilonga ayi lueti vanga mambu mawombo ma phila
yoyi. **14** Yesu wutumisa diaka nkangu wu batu ayi wuba kamba:
—Lungua beno boso ayi lusudika: **15** Kuisi ko kima kidi ku
nganda yi mutu kilenda sumuna mutu bu kikotidi mu khati mutu
vayi biobi bieti totuka mu niandi biawu bieti kunsumuna. **16** [Enati
mutu beki matu ma wila buna bika kawa.] **17** Buna kabotuka
vaba nkangu wu batu, Yesu wukota ku nzo; bunaminlonguki
miandi minyuvula muingi kaba kamba tsundu nongo yoyi katuba.
18 Buna wuba kamba: —Beno mamveno luisi ko diela e? Lukadi
zaba ti bibioso bidi ku nganda yi mutu bilendi kunsumuna ko bu
bikotidi mu niandi. **19** Bila bikotanga ko mu ntim'andi vayi mu
vumu binkuendanga bosibintotukanga ku nganda. Mu mambu

momo buna Yesu wuvedisa bidia bioso. **20** Wubuela ku bakamba
diaka: —Vayi mantotukanga mu mutu, mawu meti sumuna mutu.
21 Bila mu khati, mu ntima wu mutu, muawu mueti totukila
mayindumambimbi meti nata mutu mu vanga mambu matsoni,
mu yiba, mu vonda, **22** mu kitsuza, mu nzinunu, mu mambu
mambimbi, mu luvunu, mu divunzi, mu kikhenene, ku bifingu, ku
luniemo ayi ku mambu ma buvungisi ayi mambimbi. **23** Mambu
moso mama mambimbi mu khati ntima meti ba ayi mawu meti
sumuna mutu. **24** Yesu bu kabotuka vana, wuyenda mu zunga ki
divula di Tile. Buna wukota mu nzo yimosi ayi kasia zola ko
ti mutu kazaba. Vayi kasia baka busuamina ko. **25** Bila nketo
wumosi, wuwa zitsangu ziandi ayi wuba ayi muan'andiwunketo
wuyamusu kuidi pheve yimbimbi, wuyiza ayi wufukama va malu
mandi. **26** Nketo beni wuba muisi Ngelese, wubutukila ku Fenisi
didi mu tsi Sili. Wuleba Yesu muingi katotula pheve yimbimbi yiba
mu muan'andi wunketo. **27** Vayi Yesu wumvutudila: —Bika theti
bana batuama yukuta; bila busi fuana ko mu bonga dipha di bana
ayi lozila diawu zimbua. **28** Nketo beni wunkamba: —Nyinga
Pfumu, zimbua zidi ku tsi meza zieti dia bitsiedi-tsiedi biobi bana
beti dodula. **29** Buna Yesu wumvutudila: —Mu diambu di mvutu
wowo, yenda kuaku! Pheve yimbimbi yitotukidi mumuan'aku
wunketo. **30** Bu kavutuka ku nzo'andi; wuyenda bata muan'andi
buna kalekidi va mbuka, pheve yimbimbi yitotukidingi kuandi.
31 Yesu bu kabotuka mu zunga ki Tila, wuviokila mu Sidoni
ayi mu Dekapoli bu kayenda ku mbu wu Ngalili. **32** Bannatina
mutu wumosi wufua matu ayi wuba yolukilanga mu phasi.
Banleba muingi kantetika mioko. **33** Yesu wubotula mutu beni va
khatitsika nkangu, wunnata va lutengo, wutula minlembo miandi
mu matu; wulobula madita bosi wusimba ludimilu mutu beni. **34**

Buna wuvumbula meso ku yilu, wuvumisa ayi wutuba: —Efata!
Bu dinsundula zibuka kuaku. **35** Vana vawu matu ma mutu beni
mazibuka; ludimi luandiluniangukа ayi wutona tuba bumboti.
36 Yesu wuba kandika babika kamba nsamu beni kadi kuidi
mutu wumosi. Bu kaluta kuba kandika buna baluta tembikisa
wawu. **37** Nkangu wu batu basimina ngolo ayi batuba: —Mambu
moso keti vanga madi mamboti; weti zibula matu ma batu bafua
matuayi weti yolukisa mababa!

8 Muna bilumbu beni, nkangu wu batu bawombo bakutakana.
Sumbu basia ba kadi kidia ko, buna Yesu wutela minlonguki
miandi ayi wuba kamba: **2** —Kiadi ndimmona nkangu wu
batu baba. Bila bilumbu bitatu bavuandidi yama vava ayi basi
kadi kidia ko. **3** Enati ndibavutudi ayi nzala mu zinzo ziawu
buna maba bua dibutumu nzila bila bankaka thama babedi. **4**
Minlonguki miandi mimvutudila: —Va buangu kikambulu batu
tuidi, buna kuevi tulenda bakila maphamafueni mu dikila nkangu
wu batu wawu e? **5** Yesu wuba yuvula: —A mapha makua
madi yeno e? **6** Buna Yesu wutumina batu boso bavuanda
va tsi; wubonga tsambuadi di mapha beni, wuvutula matondo,
wubukuna mawu ayi wuvana mawu minlongukimiandi ayi miawu
mikabudila nkangu wu batu. Buawu bobo mivanga. **7** Baba
ayi ndambu bina bi zimbizi zifioti zi nlangu. Bu basakumuna
biawu wuvana minlonguki miandi muingi mikabudila batu. **8**
Badia ayi bayukuta. Botota tsambudi di bipani mu bitini biobi
bisiadidila. **9** Batu babo baba, nduka-nduka mili ya yi babakala.
Bosi Yesu wuba vutula. **10** Muna thangu beni, Yesu wukota
mu nlungu ayi minlonguki miandi, bayenda ku Dalimanuta. **11**
Bafalisi bayiza ayi batona kumfindisa ziphaka. Banlomba dimbu
kimosikiba ku Diyilu mu diambu di kuntambila ntambu. **12** Yesu

wuvumina ayi wutuba: —Bila mbi batu ba tsungi yayi bantombila
dimbu e? Bukiedika ndikulukamba tikadi dimbu kimosi balendi
mona ko. **13** Wu babika, wukuma mu nlungu ayi wuyenda
ku disimu dinkaka. **14** Minlonguki mizimbakana nata mapha;
dipha dimosi kuandi kaka diba yawu muna nlungu. **15** Vayi
wuba lubula: —Lukeba ayi luzibula meso mu luvi lu Bafalisi
ayi lu Elode! **16** Minlonguki miyuvusana miawu na miawu:
—Mu diambu tukambulu mapha diawu kantubila bobo! **17** Yesu
wuzaba mayindu mawu ayi wuba yuvula: —Bila mbi lulembo
kukiyuvula beno na beno mu diambu lukambulu mapha e? A
beno, lusudikidi ko e? Ayi lubakudi ko e? Mintima mieno mikidi
banga matadi e? **18** Meso madi yeno vayi lukadi mona e?
Makutu madi yeno vayi lukadi wa e? Lukadi buela tebuka moyo
e? **19** Bu ndibukuna mapha matanu mu diambu di mili tanu
yi batu, bipani bikua lutota biobi biba biwala mu bitsadisila e?
Bamvutudila: —Kumi bibiodi. **20** Bu ndikabula tsambuadi di
mapha mu diambu di mili ziya zi batu. A bipani bikua lutota biobi
biba biwala mu bitsiadisila e? Bamvutudila: —Tsambuadi. **21**
Buna wubuela diaka: —Vayi nate buabu lusudikidi ko e? **22** Bu
batula ku Betesayida banata phofo kuidi Yesu, banleba muingi
kansimba. **23** Yesu wusimba phofo beni mu koko, wunnata
ku fula di buala, wulobula madita mu meso ma phofo beni;
wuntetika mioko ayi wunyuvula: —Lembo moni kima e? **24** Phofo
wutala ayi wuvutula: —Ndimmona batu, banga minti mindiata. **25**
Yesu wubuela tetika mioko miandi mu meso ma phofo beni. Bosi
Phofo weka mona; wubeluka ayi wumona bumboti bima bioso.
26 Yesu wumvutula ku nzo'andi. Vayi wunkamba ti: —Kadi kota
ku buala. **27** Yesu ayi minlonguki miandi miyenda mu mala ma
Sezale mu Filipi. Mu nzila, wuyuvula minlonguki miandi: —Batu

beti tuba ti minu ndidi nani e? **28** Bamvutudila: —Bankaka widi
Yowani Mbotiki; bankaka widi Eli, ayi bankaka widiwumosi mu
mimbikudi. **29** Buna wuba yuvula: —Vayi beno veka lueta tuba
ti minu ndidi nani e? Piela wumvutudila: —Ngeyo widi Klisto.
30 Vayi wuba kandika babika yolukila diawu kadi kuidi mutu
wumosi. **31** Bosi wutona kuba longa ti Muana mutu kafueti mona
ziphasi ziwombo, bila bakulutu, bapfumu zi zinganga Nzambi,
minlongi mi mina, baboso bobobela kunloza; bela kumvonda
vayi bilumbu bitatu bu biela vioka, niandi wela fuluka. **32** Wuba
kamba mambu moso mama mu kambu sueka kadi diambu.
Buna Piela wunnata va ndambu ayi wutona kuntubidila. **33** Vayi
Yesu wubaluka ayi wutala minlonguki miandi, weka ntubidila
Piela mu kingolo ti: —Satana! Botuka va ndidi! Bila mayindu
maku masi ko ma Nzambi vayi ma kimutu. **34** Yesu wutumisa
nkangu wu batu ayi minlonguki miandi, wuba kamba: —Enati
mutu tidi kundandakana buna kafueti kukizimbakana niandi veka
vayi kabonga dikulusi diandi ayi kandandakana. **35** Bila woso tidi
keba luzingu luandi wela luzimbisa, vayi woso wela luzimbisa mu
diambu diama ayi mu diambu di Nsamu wumboti, wela luvukisa.
36 Enati mutu beki nza yimvimba vayi zimbisidi muel'andi, buna
ndandu mbi kela baka e? **37** Voti mu kima mbi mutu kalenda
sombikisa muel'andi e? **38** Bila woso mutu wukumfuila tsoni ayi
wumfuila mambu mama tsoniva khatitsika tsungi yayi yi bankua
kitsuza ayi yi bankua masumu, buna muana mutu mamvandi
wela kumfuila tsoni mu thangu kela kuiza mu nkembo wu dise
diandi va kimosi ayi zimbasi ziandi zinlongo.

9 Ayi wubuela diaka: —Bukiedika ndikulukamba: batu bankaka
badi vava balendi ba fuako nate bela mona Kipfumu ki Nzambi
kinkuizila mu lulendo. **2** Bilumbu bisambanu bu bivioka, Yesu

wubonga Piela, Zaki ayi Yowani, wuba nata va bawu veka, va
lutengo, va mbata mongo wumosi wunda. Wukituka va ntual'awu;
3 minledi miandi mitona lezama ayi mieka miphembi dio ve.
Kuisi ko mutu va ntoto wumvimba beki buvedisila minledi muingi
miba phembi yi phila yina **4** Tumbu zimbukila Eli ayi Moyize
baba monikina; bansolula ayi Yesu. **5** Buna Piela wukamba
Yesu: —A Nlongi! Bulutidi mbote tukala kueto vava! Bika tutunga
zinzozitatu zikapu: yimosi mu diambu diaku, yimosi mu diambu
di Moyize, yimosi mu diambu di Eli. **6** Bukiedika kasia zaba
ko diambu dituba bila bawu boso boma baba mona. **7** Buna
dituti dimosi dimonika ayi diba fuka. Mbembo yimosi yitotuka
mu dituti beni, yiwakana: —Niandi, niawu muan'ama wu luzolo,
lunwila! **8** Muna yina thangu, minlonguki bu mitala ku ndambu
ayi ndambu misia buela mona Moyize ayi Eli ko vayi Yesu kaka
wusiala yawu. **9** Bu baba nengumuka mongo, Yesu wuba vana
lutumunu ti babikakamba mambu mama bamueni kadi kuidi
mutu wumosi nate Muana Mutu kelafuluka mu bafua. **10** Balunda
mambu beni vayi bayuvasana bawu yi bawu tsundu yi “fuluka mu
bafua”. **11** Buna banyuvula: —A bila mbi minlongi mi Mina mieta
tubila ti Eli kafueti tuama kuiza theti e? **12** Yesu wuba vutudila:
—Bukiedika Eli kafueti tuama kuiza ayi wela kubika mambu
moso. Vayi bila mbi disonimina mu minkanda ti Muana Mutu
wela mona ziphasi ziwombo ayi wela sekonono e? **13** Vayi minu
ndikulukamba ti Eli wuyiza vayi bamvangila mambu bosobubela
luzolo luawu banga bu disonimina mu diambu diandi. **14** Buna
batula kuba minlonguki; bamona nkangu wu batu wuba zungidila
ayi milembo findana ziphaka ayi minlongi mi Mina. **15** Vana
vawu nkangu wu batu buna wumona Yesu, wusimina ngolo.
Buna batu boso bazawula mu diambu bamvana mbote. **16** Buna

wuba yuvula: —A diambu mbi lulembo findinina yawu ziphaka e?
17 Mutu wumosi wuba muna nkangu wumvutudila: —A Nlongi,
ndinatiningi muan'ama wu bakala widi pheve yi dibaba. **18**
Mu kioso kuandi buangu Pheve yimbimba yawu kumbuila, yeti
kuntutumuna ngolo ayi weti totula difulu mu munu; weti kueta
meno, bosi nitu yifueti mana kangama. Khembi minlonguki miaku
muingi mikuka pheve beni vayi misi nunga ko. **19** Yesu wuba
vutudila: —Tsungi yikambulu minu! Zithangu zikua ndiela kadila
yeno va kimosi e? Zithangu zikua ndiela buela kangila ntima
mu bila kieno e? Lundatina niandi. **20** Bantuadila muana beni.
Pheve yimbimbi bu yitumbu mona Yesu, yitutumuna muana beni;
muana wulumbama va tsi; muana wumvindumuka va tsi. Difulu
dieka ntotuka va munu. **21** Yesu wuyuvula dise diandi: —Tona
thangu mbi katonina mona ziphasi ziazi e? Dise diandi divutula:
—Tona mu bumuana buandi. **22** Zikhumbu ziwombo Pheve
beni yimbimbi yeti kunlumba ku mbazu voti mu nlangu muingi
yimvonda. Enati wulenda vanga diambu, bunabika wutumona
kiadi, wutusadisa! **23** Yesu wumvutudila: —Enati wulenda!
Mambu moso malenda vangama kuidi woso mutu wilukidi! **24**
Vana vawu dise di muana diyamikina: —Nguilukidi, wutsadisa
mu kambu kuama ku minu. **25** Yesu bu kamona ti nkangu wu
batu wulundumuka, buna wutemina pheveyimbimbi ayi wutuba:
—A Pheve yimbimbi yeti kanga mbembo ayi matu ma muana,
minu ndikutumina: Totuka mu muana wawu ayi muisi ko thangu
mu buela vutuka mu niandi. **26** Pheve yimbimbi yiyamikina,
yitutumuna muana beni, bosi yitotuka. Muana beni weka banga
wufua. Diawu batu boso baba vana batubila: “Yimeni, fuidi.” **27**
Vayi yesu wunsimba mu koko, wuntedimisa, bosi muana beni
wutelama. **28** Yesu bu kakota mu nzo, minlonguki miandi mieka

kunyuvula va bawu veka: —A bila mbi beto tusi nunganga ko
mu kuka pheve yoyo e? **29** Yesu wuba vutudila: —Pheve yi
phila yayi yeti totukila kaka mu lusambulu. **30** Babotuka muna
zunga beni, baviokila ku Ngalili. Yesu kasia zola ko ti mutu ka
buzaba **31** bila minlonguki miandi kaba longo; wuba kamba:
—Muana Mutu wela yekolo mu mioko mi batu. Bela kumvonda.
Vayi bilumbu bitatu bu biela vioka, wela fuluka mu bafua. **32** Vayi
minlonguki misia sudika ko tsundu malongi beni, bosi boma miba
mona mu kunyuvula biuvu. **33** Batula ku Kafalinawumi. Yesu bu
kaba muna nzo, buna wuba yuvula: —A mambu mbi lulembo
findininanga ziphaka mu nzila e? **34** Baboso baba dio sui! Bila bu
baba mu nzila, bafindasana bawu nabawu ziphaka mu diambu
di zaba nani muna badi lutidi munneni. **35** Yesu wuvuanda,
wutumisa Kumi mimvuala miodi ayi vuba kamba: —Enati mutu
tidi ba wutheti, buna kaba wutsuka mu batu boso ayikaba kisadi
ki batu boso. **36** Bosi wubonga muana lezi, wuntelimisa va
khatitsik'awu. Buna kambonga mu mioko miandi bosi wuba
kamba: **37** —Woso wunyakula muana lezi wuphila yayi mu dizina
diama, minu kuandi kayakudi. Ayi woso mutu wundiakudi buna
bika sia ti minu kaka kayakudi vayi yakudi diaka mutu wowo
wuthuma. **38** Bosi Yowani wunkamba: —Nlongi, tumueningi
mutu wumosi wuntotula ziphevi zimbimbi mu dizinadiaku vayi
tunkandikidingi bila katulandakananga ko. **39** Yesu wumvutudila:
—Lubika kunkandika, bila kuisi ko mutu weti vanga kumu mu
dizinadiama ayi zimbukulu weka kuthubidila mambu mambimbi.
40 Bila woso wukambu bumbeni kuidi beto buna ku ndambu
eto kadi. **41** Tala, bukiedika ndikulukamba: woso kuandi mutu
wukuluvana banza ti kopoyi nlangu mu dizina diama bila luidi
batu ba Klisto, kalendi zimbisa ko mfutu andi. **42** Ayi wubuela

tuba ti: —Woso mutu wumbuisa mu masumu wumosi mu bana
balezi baba betikunguilukila, bulutidi mboti bankanga, mu tsingu,
ditadi dinneni diodi beti nikina zitheti bosi banloza mu mbu. **43**
Enati koko kuaku kulembo buisi mu masumu buna zenga kuawu
bila mboti wukota mu luzingu ayi koko kumosi ayi kuenda ku
bulungi, kuidi mbazuyizimanga ko ayi mioko miodi miduka. [
(Geenna g1067) **44** Kuna zimvidi ziawu zilendi fua ko ayi mbazu
yilendi zima ko.] **45** Enati kulu kuaku kulembo buisi mu masumu,
buna zenga kuawu bilamboti wukota mu luzingu ayi kulu kumosi
ayi mu lozo ku bulungi ayi malu muadi maduka. [**(Geenna g1067)**
46 Kuna zimvidi ziawu zilendi fua ko ayi mbazu yilendi zima ko.]
47 Enati dieso diaku dieti kubuisa mu masumu, buna dovula
diawu bila mboti wukota mu Kipfumu ki Nzambi ayi dieso dimosi
ayi mu lozo ku bulungi ayi meso muadi maduka; **(Geenna g1067)**
48 kuna zimvidi ziawu zilendi fua ko ayi mbazu yilendi zima ko.
49 Bila kadika mutu wela kitulu lueki mu mbazu banga tsalu bu
yinkitudilanga bidia lueki. **50** Tsalu kima kimboti vayi ti yisiedi ko
lueki, buna buevi lulenda vutudila diakalueki luandi e? Diawu
bika luba tsalu mu beno veka ayi zingilanganu mu ndembama
beno na beno.

10 Yesu wubotuka kuna mu kuenda mu zunga ki Yuda ayi ku
ndambu yinkakayi Yolidani. Nkangu wu batu wubuela kutakana
va kaba ayi wutona kuba longabanga boso bu kayuku. **2**
Bafalisi bayiza kuidi niandi mu diambu bamfiela, bana banyuvula:
—Minsua midi kuidi bakala mu botula nketo andi va makuela
e? **3** Niandi wuba vutudila: —Moyize mbi kalutumina e?
4 Bankamba ti: Moyize wuvana minsua mu sonika nkanda
luvambanu mu vonda dikuela ayi mu kuka nketo andi. **5** Yesu
wuba vutudila: —Moyize wulusonikina lutumunu lolo mu diambu

di mintima mieno midi banga matadi **6** vayi vana thonono
Nzambi wubavanga bakala ayi nketo. **7** Diawu bakala kela
bikila dise diandi ayi ngudi andi mu bundana ayi nketo andi, **8**
buna bawu buadi bela kituka nsuni wumosi. Buna basiedi diaka
batu buadi ko vayi beka nsuni wumosi kaka. **9** Diawu mutu
kabika vambisa kibundisa Nzambi. **10** Bu baba diaka mu nzo,
minlonguki minyuvula diaka mu diambu di mambu beni. **11** Wuba
kamba: —Mutu niandi botula nketo andi va makuela ayi kuedidi
nketo wunkaka, vengi kitsuza kuidi nketo wutheti. **12** Bosi enati
nketo botukidi va makuela, ayi kuedidi bakala dinkaka, buna
vengi kitsuza. **13** Banatina Yesu bana balezi muingi kaba tetika
nioko vayi minlonguki mitemina batu bobo babanata. **14** Vayi bu
kamona bobo; wufuema ayi wuba kamba: —Lubika bana bafioti
biza kuidi minu ayi kadi kuba kandika; bila kipfumu ki Nzambi
kivuiwilu kuidi bobo baba dedikini. **15** Bukiedika ndikulukamba,
woso mutu wummanga tambula Kipfumu ki Nzambibanga muana
lezi, kalendi baka ko bu kotila mu Kipfumu beni. **16** Vana vawu
wubonga bana ba lezi, wuba tetika mioko ayi wuba sakumuna.
17 Bu kaba kuenda, mutu wumosi wuyiza fukama mu nsualu ku
ntual'andi ayi wunyuvula: —Nlongi wumboti, diambu mbi phanga
muingi ndibaka luzingu lukalumani e? **(aiōnios g166)** **18** Yesu
wumvutudila: —Bila mbi wukuthedila wumboti e? Kuisi ko mutu
widi wumboti. Nzambi kaka widi wumboti. **19** Vayi ngeyo zebi
zithumunu: kadi vonda, kadi vanga kitsuza, kadi yiba, kadi tuba
kimbangi ki luvunu, kadi vangila mutu mbimbi, kinzika dise diaku
ayi ngudi aku. **20** Mutu beni wunkembi: Nlongi, ndieti sadila
mambu momo tona mu bumuana buama! **21** Yesu wuntala,
wunzola ayi wunkamba: —Diambu dimosi kaka dikambulu yaku:
yenda, sumbisa bima bioso bidi yaku ayi vana kuidi minsukama.

Buna ma wubaka kiuka mu Diyilu, bosi yiza ayi wundandakana.
22 Bu kamana wa mambu momo, mutu beni wutumbu vonga,
wuyenda ayi kiadi mu ntima bila kimvuama kiwombo kiba yandi.
23 Buna Yesu wuzungisa thalu mu zindambu zioso ayi wukamba
minlonguki miandi: —Didi diambu di phasi kuidi batu bobo
badi kimvuama mu kota mu kipfumu ki Nzambi. **24** Minlonguki
misimina buwombo mu diambu di mambu mandi. Vayi Yesu
wubuela bakamba: —Bana, ziphasi ziwombo zidi mu kota mu
Kipfumu ki Nzambi. **25** Bukiedika kadi kuandi phasi kuidi kamela
mu viokila va divudu di tsoma vayi bika kuidi mutu widi kimvuama
mu kota mu Kipfumu ki Nzambi. **26** Minlonguki misimina ngolo
ayi bayuvasana bawu na bawu: —A buna nani wulenda vuka e?
27 Yesu wuba tala ayi wuba kamba: —Kuidi batu malendi baka bu
vangiminina ko vayi bika kuidi Nzambi bila kuidi Nzambi mamo
malenda vangama. **28** Diawu Piela kanyuvudila: —Tala, beto
tumana bika bima bioso ayi tulandakana! **29** Yesu wumvutudila:
—Bukiedika ndikulukamba, kadi mutu wumosi wubikidi nzo,
bakhomba bandi zi babakala, bakhomba bandi zi baketo, ngudi
andi; dise diandi, bana bandi voti zitsola ziandi mu diambu
diama ayi mu diambudi Nsamu Wumboti, **30** Wela kambu
baka mu thangu yayi yi tuidi: zinzo, bakhomba zi babakala
ayi zi baketo, zingudi, bana ayi zitsola va kimosi ayi yamusu
vioka zikhama zi zikhumbu. Bosi mu thangu yela kuiza, wela
baka luzingu lukalumani. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **31** Vayi batu
bawombo mu bobo badi batheti bela ba batsuka, bosi, bobo badi
batsuka bela ba batheti. **32** Bu baba mu nzila mu kuenda ku
Yelusalemi, Yesu ku ntuala kaba. Minlonguki misimina, batu
bobo baba landakana bamona boma. Buna Yesu wubonga diaka
kumi mimvuala miandi miodi ayi wutona kuba kamba mambu

momo mafueti kumbuila. **33** Wuba kamba: —Lutala, tulembo
yendi ku Yelusalemi, vayi kuna Muana Mutu kela yekodolo mu
mioko mi bapfumu zinganga ayi kuidi minlongi mi Mina. Bela
ku nzengila nkanu wu lufua ayi bela ku nyekula mu mioko mi
Bapakanu. **34** Bela kunsekinina, bela kunlobudila madita, bela
ku mbeta bikoti ayi bela kumvonda. Vayi bilumbu bitatu bu biela
vioka, wela fuluka mu bafua. **35** Buna Zaki ayi Yowani, bana ba
Zebede, bayiza fikama vaba Yesu, bankamba: —A Nlongi! Tutidi
wutuvangila mambu momo tueka ku lomba. **36** Wuba yuvula: —A
diambu mbi lutidi ndiluvangila e? **37** Bamvutudila: —Mu thangu
wela ba mu nkembo'aku, bika wumosi kaba vuanda va lubakala
luaku, wumosi va lumoso luaku. **38** Vayi Yesu wuba kamba:
—Beno lusi zaba ko mambu momo lunlomba! Buna beno lulenda
nua mbunguyoyi ndiela nua e? Voti buna lubotimini mbotama
yoyi mfueti botama e? **39** Bamvutudila: —Tulenda kueto! Yesu
wuba kamba: —Luela nua kueno mbungu yoyi ndikuiza nua
ayi luela botama mbotama yoyi ndikuiza botimina! **40** Vayi mu
diambu di vuanda va lubakala luama voti va lumoso luama,
diodi disi kuthala ko. Bila bibuangu beni bidi mu diambu di batu
bobo bakubukulu biawu. **41** Thangu kumi di mimvuala minkaka
miwa mambu momo, mifuemina Zaki ayi Yowani. **42** Bosi
Yesu wuba tumisa bawu boso, wuba kamba: —Luzebi ti bobo
bammonikanga ti bapfumu zi Bapakanu zieta kuba tuminanga
mu kingolo ayi batu bawu baluvalu beti kuba yadila. **43** Vayi
kuidi beno, buawu ko bufueti bela. Bila woso tidi ba wunneni
vakhatitsik'eno buna bika kaba kisadi kieno. **44** Ayi woso tidi ba
wutheti buna luidi, bika kaba mvika wu batu boso. **45** Bila Muana
Mutu kasia kuiza ko muingi bansadila vayi wuyiza mu diambudi
sadila ayi vana luzingu luandi mu diambu di kula bawombo. **46**

Bosi batula ku Yeliko. Mu thangu Yesu, va kimosi ayi minlonguki
miandi ayi nkangu, bu batotuka mu Yeliko buna Balitime, muana
bakala wu Time, wuba phofo ayi wuba wuvuanda mu myenda
nzila ayi zimbongo kaba lombanga. **47** Buna kawa ti niandi nina
Yesu muisi Nazaleti, wutona yamikina: —A Yesu! Muana Davidi,
wumbona kiadi! **48** Bawombo bantemina muingi kabika biyoko.
Vayi niandi wulutabuela yamikina ngolo: —A Muana Davidi!
Wumbona kiadi! **49** Yesu wutelama ayi wutuba: —Luntela! Batela
phofo ayi bakamba: —Ba bukhafi! Telama! Ngeyo kantela. **50**
Wuloza yunga kiandi, wutumbu telama, wuyenda nsualu kuidi
Yesu. **51** Yesu wunyuvula: —Diambu mbi tidi ndivangila e? Phofo
wumvutudila: —A Nlongi, thidi mona! **52** Buna Yesu wunkamba:
—Yenda, minu kiaku kibelusidi! Vana vawu Balitime wumona ayi
wulandakana Yesu mu nzila.

11 Mu thangu bafikama ku Yelusalemi, buna beka nduka tula
ku Betifange ayi ku Betani ku ndambu mongo minti mi Olive;
Yesu wutuma minlonguki miandi miodi ayi **2** wuba kamba:
—Yendanu ku buala bobo buidi ku ntual'eno, beno tula, buna
ma lumona muana phunda wukangama, kadi mutu kawudiatidi
ko. Lunianguna wawu ayi lutuala wawu. **3** Vayi enati mutu
wuluyuvudi: “Bila mbi lumvangila bobo e?”, buna lunkamba:
“Pfumu mfunu kawuvuidi”. Buna wela kuwufila nsualu vava. **4**
Bayenda, bamona muana phunda beni buna wukangimini va
ndambu muelo, ku nganda, mu yenda nzila. Bawu nianguna. **5**
Batu bankaka baba vana bayuvula: —A mbi biobi lumvana e?
A mu diambu di mbi luniangunina muana phunda wowo e? **6**
Bavutula banga boso Yesu kabatumina. Batu beni bababika
benda kuawu. **7** Banata muana phunda beni kuidi Yesu; bayala
minledi miawu vambata muana phunda beni, ayi, Yesu wuvuanda

va mbata muana phunda beni. **8** Batu bawombo bayala minledi
miawu mu nzila, bankaka bayala matafi maminti momo bazenga
mu zitsola. **9** Batu bobo baba ku ntuala ayi bobo baba ku
mbusa baba yamikinanga: Ozana! Bika kasakumunu mutu wowo
wunkuizila mu dizina di Pfumu! **10** Bika kisakumunu Kipfumu
kioki kinkuiza, kipfumu ki nkulu'eto Davidi Ozana mu bibuangu
binzangama. **11** Yesu bu kakota ku Yelusalemi, wuyenda mu
Nzo Nzambi. Bu kazungisa thalu andi mu bima bioso, wuyenda
ku Betani va kimosi ayi kumi minlonguki miandi miodi mu diambu
di thangu yeka kielo. **12** Mu lumbu kilanda, bu batotuka mu
Betani, Yesu wumona nzala. **13** Buna wukidi thama, wumona nti
wumosi wu figi wuba meza mamboti. Wufikama mu tala kani
lenda mona muna makundi. Vayi bu kafikama vaba nti, meza na
meza kaka kamona, bila yisia ba tsungi yi makundi ma figi ko.
14 Buna Yesu wukamba nti wu figi: —Kadi mutu kalendi buela
dia dikundi di nti aku ko. Minlonguki miandi miwa bu katuba
mambu momo. **(aiōn g165)** **15** Buna bayetula ku Yelusalemi, Yesu
wukota ku luphangu lu Nzo Nzambi, ayi wukuka batu bobo baba
sumbisa bima ayi bobo baba sumba bimamuna luphangu lu Nzo
Nzambi. Wusengubula zimeza zi batu bobo baba sienzanga
zimbongo ayi bikundu bi bobo baba sumbisanga mabembi.
16 Ayi wukandika ti kadi mutu wumosi kabika buela viokisila
mimfuna mu Nzo Nzambi. **17** Buna wutona longa ti: —Tala
Disia sonama ko ti bela tedilanga nzo ama Nzo yi lusambulu
mu diambu di batu boso e? Vayi beno lukitudi yawu nsuku wu
mivi. **18** Bapfumu zi zinganga Nzambi ayi minlongi mi Mina bu
bawamambu momo kavanga, batomba nzila yi kumvondila. Bila
boma baba kummonamu diambu di nkangu wu batu boso simina
wuba simina mu diambu di malongi mandi. **19** Bu batula va

masika, Yesu ayi minlonguki miandi batotuka mu divula. **20**
Mu nsuka wu lumbu kilanda bu baba viokila vana, bamona nti
wufigi wumeni yuma nate muna mianzi. **21** Piela wutebuka moyo
mu mambu mavioka, wukamba Yesu: —A Nlongi! Tala nti wu
figi wowo wusingidi wuyumini! **22** Yesu wuvutula: —Bika minu
kieno kiba mu Nzambi. **23** Bukiedika ndikulukamba, enati mutu
kembi kuidi mongo wawu: “botuka vava, wukilozi mu mbu” ayi
enati kakadi memeta mu ntim'andivayi wilukidi ti mambu momo
kakembi mafueti kaka vangama, buna diambu beni difueti kaka
vangama. **24** Diawu ndikulukambila ti dioso kuandi diambu di
lunlomba mu lusambulu, luwilukila ti lutambudi diawu, ayi, luela
mona ti divangimini. **25** Vayi mu thangu lutidi sambila enati mutu
beki ndiandi diambu, bikakanlemvukila muingi dise dieno didi ku
Diyilu niandi mamvandi kalulemvukila mu zinzimbala zieno. [
26 Vayi enati lumengi lemvukila, buna dise dieno didi ku Diyilu
kalendi kululemvukila ko mu zinzimbala zieno.] **27** Bosi batula
diaka ku Yelusalemi. Yesu bu kaba ndiengila mu luphangu lu nzo
Nzambi, bapfumu zi zinganga Nzambi, minsoniki ayi bakulutu
ba batu bayiza kuidi niandi. **28** Banyuvula: —Mu lulendo mbi
wulembo vangila mambu momo e? Ayi nani wuveni lulendo beni
e? **29** Yesu wuba vutudila: —Thidi ku luyuvula kiuvu kimosi; enati
lupheni mvutu, buna bosi minu mamvama ndieka kulukamba
mu lulendo lu nani ndilembo vangilanga mambu momo. **30**
Nani wuvana Yowani minsua mu botika, Nzambi voti batu e?
Luphana mvutu. **31** Bayindula, bawu na bawu ayi bakamba:
—Enati tukembi ti “Nzambi” buna maka tuyuvula: “Vayi buna bila
mbi lukambu kunwilukila e?” **32** Vayi enati tuvutudi ti “Batu”…
Batu baba mona boma bilabatu boso bawilukila ti Yowani wuba
mbikudi wukiedika. **33** Buna bavutudila Yesu ti: —Tuisi zaba

ko. Yesu mamvandi wuba vutudila: —Minu mamvama ndilendi
kulukamba ko kani mu lulendo lu nani ndilembo vangila mambu
mama.
12 Buna wutona kuba tubila mu zinongo: —Mutu wumosi
wukuna ndima yi vinu ayi wutungila yawu luphangu. Wukaba
dibulu dimosi mu kamuninanga makundi ma vinu ayi wutunga
nzo yimosi yi banga mu diambu di sunganga ndim'andi. Bosi
mutu beni wuyekula ndima beni mu mioko mi minkuni muingi
miyifutilanga. Bosi wuyenda mu nzietolo. **2** Thangu yi mvedolongo
mimbutu bu yifuana, buna wutuma kisadi kiandi kimosi kenda
landi ndambu makundi mandi ma vinu kuidi bisadi bi ndima. **3**
Vayi bisadi bi ndima bikanga mutu beni ayi bintuta khuba bosi
bimvutula mioko na mioko. **4** Pfumu yi ndima wubuela tuma
kisadi kinkaka. Banlueka ku ntu bosi bamfinga. **5** Pfumu yi
ndima wubuela tuma kisadi kintatu, bamvonda. Bosi wubuela
tuma bisadi binkaka biwombo, binkaka bitutu khuba ayi binkaka
bivondo. **6** Pfumu yi ndima wusiala ayi mutu wumosi. Mutu
beni muan'andi wowoketi luta zola. Ku nzimunina niandi wuba
wutsuka mu fidisu bu katuba: “Bela kinzika Muan'ama”. **7** Vayi
minkuni mi ndima mikambasana bawu na bawu: “Taleno mutu
wowo wela vinginina kiuka, yizanu tumvonda muingi kiuka
kikituka kieto.” **8** Buna mimbuila, mimvonda ayi minloza ku
nganda ndima vinu. **9** Buna Pfumu ndima mbi kela vanga e?
Niandi veka wela kuiza, wela vonda minkuni miomi ayi wela
defisa ndima beni kuidi minkuni minkaka. **10** Lusia tanga ko
masonuku mama: Ditadi diodi diloza mintungi, dikituka ditadi
di mfunu di fuma ki nzo **11** Pfumu niandi wuvanga buawu ayi
didi diambu ditsiminanga mu meso meto! **12** Buna batomba
diluaku di kangisila Yesu. Bila bazaba kuawu ti bawu Yesu

kavekula vayi boma baba mona nkangu wu batu. Diawu basia
kumbikila ayi bayenda kuawu. **13** Batuma ndambu yi Bafalisi ayi
batu ba dikabu di Elode biza kuidi Yesu mu diambu di tomba
diluaku di kumbuidila mu mambu momo kalenda tuba niandi
veka. **14** Bayiza kunyuvula: —A Nlongi, tuzebi ti ngeyo kiedika,
wumonanga mutu boma ko bila wutalanga bizizi bi batu ko; weti
longa nzila yi Nzambi mu kiedika. Diawu wutukambi, minsua midi
mu futa phaku kuidi Sezali voti nana e? Tufuta voti tubika futa e?
15 Vayi Yesu wuzaba mayuya mawu ayi wuba kamba: —Bila
mbi lunkumfiedila e? Luthuadila denali kimosi muingi ndikitala.
16 Bannantina kiawu ayi wuba yuvula: —A zizi kinani kiaki ayi
bisono biabi bi nani e? Bamvutudila: —Bi Sezali! **17** Buna Yesu
wuba kamba: —Diawu luvana bi Sezali kuidi Sezali; bi Nzambi
kuidi Nzambi. Babo bansimina ngolo. **18** Bosi Basaduki, batu
bobo beti tuba ti bafua balendi fuluka ko, bayiza kuidi Yesu ayi
banyuvula: **19** —Nlongi, Moyize wutusonikina ti Bakala dikuela
bu kafuidi, enati kasia buta bana ko, buna khomb'andi kafueti
vinginina nketo wowo kabikidi muingi kabuta bana mu diambu di
khomb'andi wufua. **20** Vaba tsambuadi di bakhomba zi babakala,
Muana wutheti wukuela nketo, wufua vayi kasia buta bana ko.
21 Wumuadi wuvinginina nketo beni. Niandi mamvandi wufua,
kasia butabana ko. Buawu bobo buvangimina kuidi khomba
yintatu, **22** nate tsambuadi yoso bakuela nketo beni, vayi basia
buta kadi muanako. Kunzimunina, nketo beni mamvandi wufua.
23 Buna mu lumbu kimfulukulu, nketo beni wela ba wunani e?
Bila tsambuadi yoso yinkuela. **24** Yesu wuba vutudila: —Lulembo
kukivuni. Bila lusi zaba masonoko ko ayi lusi zaba ko lulendo
lu Nzambi. **25** Bila batu bafua bu bela fuluka, batu balendi
buela kuelana ko ayi kuedisa ko, vayi bela ba banga zimbasi

mu Diyilu. **26** Vayi mu diambu di mfulukulu yi bafua, lutengi ko
mu buku yi Moyize mu diambu di nti wu zitsendi phila Nzambi
kanyolukila ti: Minu ndidi Nzambi yi Abalahami; Nzambi yi Isaki
ayi Nzambi yi Yakobi. **27** Nzambi kasi Nzambi yi batu bafua ko,
vayi Nzambi yi batu badi moyo. Diawu mu nzimbala yinneni luidi!
28 Nlongi wumosi wu Mina wuba wa mu thangu baba findasana
ziphaka. Bu kamona ti Yesu wuvutudila bumboti Basaduki,
wuyiza fikama va kaba, bosi wunyuvula: —Mu Mina mioso,
Muina mbi wulutidi mfunu e? **29** Yesu wumvutudila: —Muina
wulutidi mfunu wawu wawu: Wa Iseli, Pfumu niandi Nzambi
eto, niandi kaka Nzambi; **30** diawu zola Pfumu Nzambi aku mu
ntim'aku wumvimba, mu muel'akuwumvimba, mu mayindu maku
moso ayi mu zingolo ziaku zioso. **31** Tala Muina wummuadi
wudedikini banga wutheti: zola ndiakubanga bu weti kukizodila
ngeyo veka. Kuisi ko Muina wunkaka wuviokidi Mina miami.
32 Nlongi beni wu Mina wumvutudila: —Nlongi, mambu kembi
madi makiedika bila Pfumu Nzambi widi wumosi kaka, kuisi ko
wunkaka; **33** zola Nzambi mu ntim'aku wumvimba, zola Nzambi
mu diela diaku dioso ayi mu zingolo ziaku zioso ayi zola nkundi
aku banga bu wukukizodilanga, diviokidi yokila Nzambi dikaba
ayi kumvana mintindu mioso mi makaba ma mfunu. **34** Yesu
wumona ti mu diela kavutudila, diawu kankambila: —Wisi thama
ko ayi kipfumu ki Nzambi! Momo bu mavioka, kadi mutu kasia
buela kunyuvula biuvu ko. **35** Yesu bu kalonga muna luphangu
lu Nzo Nzambi, wuba yuvula: —A buevi minlongi mi Mina
mintubilanga ti Klisto Muana Davidi e? **36** Bila niandi veka Davidi
bu katuadusu kuidi pheve Yinlongo, wutuba: Pfumu wukamba
kuidi Pfumu'ama vuanda va koko kuama ku lubakala. Nate
mbeni tula bambeni ziaku ku tsi bitambi biaku. **37** Diawu, enati

niandi veka Davidi wuntedila Klisto “Pfumu”, buna buevi kafueti
buela bela muan'andi e? Nkangu wu batu wuwila Yesu mu khini.
38 Wutuba mu malongi mandi: —Lulubukila minlongi mi Mina.
Bila bawu khini beti monamu diatilanga mu mazuela manda ayi
beti zola baba vaninanga mbotimu bibuangu bidi batu bawombo.
39 Bayuku vuandilanga mu bibuangu bidi ku ntuala muna zinzozi
lukutukunu, ayi mu bibuangu bi nzitusu mu minyengo. **40** Vayi
beti yiba zinzo zi mafuola ayi beti sambila zitsambulu zinda
muingi bamonika kuidi batu. Bela tambula thumbudulu yilutidi
ngolo. **41** Bosi Yesu wuyenda vuanda va ndambu; va talana
ayi pani ki makaba kiba muna nzo Nzambi. Ayi wuba talanga
phila yoyi batu baba tudilanga zimbongo mu pani. Zimvuama
ziwombo zitula zimbongo ziwombo. **42** Ku nzimunina kuyiza
nsukami wumosi wu nketo, wuba difuola, wuyiza mamvandi mu
vana makaba, wutula kaka bivangi biodi bifioti-fioti. **43** Buna
Yesu wutela minlonguki miandi ayi wuba kamba: —Bukiedika
ndikulukamba, nsukami wawu wu nketo, difuola diadi, niandi
lutidi vana zimbongo mu pani viokila batu boso **44** bila batu boso
baveni zimbongo, ziosi zibakambulu vua mfunuvayi niandi mu
sukama kuandi veni zizioso zibedi yandi ziozi, kafueti zingila.

13 Yesu bu katotuka mu Nzo Nzambi, nlonguki andi wumosi
wunkamba: —A Nlongi! Tala matadi mama ma kitoko ayi zinzo
zikitoko! **2** Yesu wumvutudila: —Nyinga, tala bumboti zithungulu
ziazi; kadi ditadi dimosi dilendi ba siala ko va mbata ditadi
dinkaka, mamoso mela tiolomono. **3** Bu kavuanda va mbata
mongo minti mi Olive, mongo wowo wuntalananga ayi Nzo
Nzambi buna Piela, Zaki, Yowani ayi Andele banyuvula va bawu
veka: **4** —Wutukambi thangu mbi mambu beni mela vangimina
e? Bosi dimbu mbi kiela monisa ti thangu yifueti vangimina

mambu beni yifueni e? **5** Yesu wutona kuba kamba: —Lukeba
luedi vunu kuidi mutu! **6** Bila bawombo bela kuizila mu dizina
diama buna bela tuba ti: “Minu kuama” ayi bela vuna bawombo.
7 Mu thangu luela wa zitsangu zi zimvita ayi biyoko bi zimvita
bunalubika ba tita; bila mambu beni mafueti kaka vangama. Vayi
yawu ko yela ba tsukulu yi nza. **8** Bila tsi yimosi yela nuanisa tsi
yinkaka, batu ba Kipfumu kimosi belanuanisa batu ba Kipfumu
kinkaka ayi ntoto wela nikuka mu bibuangu biwombo. Nzala yela
ba yiwombo. Vayi yoyi yela ba kaka thonono yi minsongo. **9**
Diawu lulubuka mu diambu di beno veka! Bila bela ku lufunda ku
mu ntilubinadu wu Bayuda ayi bela kulu beta bikoti mu nzo zi
zikhutukunu, luela samba va ntuala minyadi ayi va ntualamintinu
mu diambu diama. Yoyi yela ba nzila mu kuba natina kimbangi.
10 Vayi tuamina mamo, Nsamu Wumboti wufueti teka mana
longo kuidibatu ba makanda moso. **11** Vayi mu thangu luela natu
va ntuala bapfumu muingi lusambusu, lubika ba ba mayindu
mu diambu di mambu momo luela tuba. Vayi lutuba kaka moso
mambu mela lukuizila bila bika sia ti beno luela yoluka, vayi
pheve Yinlongo yela yoluka. **12** Khomba yela yekula khomb'andi
mu diambu bamvonda ayi dise diela yekula muan'andi; bosi
bana bela fuemina bambuta ziawu ayi bela kuba vondisa. **13**
Bosi batu boso bela lulenda mu diambu diama. Vayi woso mutu
wela kanga ntima nate kuna tsukulu wela vuka. **14** Bu luela
mona mbungi telimini va buangu kioki kikalendi telama ko, [bika
mutu wowo wulembo tangi kasudika,] buna boso batu bela
batakana mu tsi Yuda, batinina ku miongo. **15** Woso mutu widi
ku mbata muanzu, kabika kuluka mu nzo ayi kabikamu kota mu
diambu di totula ka diambu ko kima kimosi. **16** Woso mutu wela
batakana mu tsola, kabika buela vutuka ku nzo mu bonga yunga

kiandi. **17** Mabienga mela ba mu bilumbu bina kuidi baketo bela
ba mu buemba ayi kuidi bobo bela yemika. **18** Lusambila muingi
mambu beni mabika bela mu tsungi yi kiozi kingolo. **19** Bila
mu bilumbu, bina ziphasi zingolo ziela ba, nkutu ziphasizina
zibedi ko tona thonono yi nza ayi ziphasi zi phila yina zilendi
buela ba ko. **20** Enati Pfumu kasia baka ko lukanu lukufisa
bilumbu beni, nganu kadi mutu wumosi kalendi vuka ko. Vayi
wukufika biawu mu diambu di batu bobo kasobula. **21** Enati
mutu wulukembi: “Lutala Klisto widi vava” voti “widi kuna!” Lubika
kunwilukila. **22** Bila ba Klisto baluvunu ayi mimbikudi mi luvunu
miwombo mielatotuka ayi bela vanga bidimbu binneni ayi bikumu
bitsisi muingi babakabu vunina enati baka bubela batu bobo
Nzambi kasobula. **23** Tala, ndilulubudi. **24** Ziphasi zi bilumbu
beni bu ziela manisa, buna thangu yela tumbu nomba; ngondi
yela zimbisa miezi miandi **25** zimbuetete ziela doduka tona mu
diyilu nate va ntoto ayi lulendo lu diyilu luela nikuka. **26** Buna
bosi bela mona Muana Mutu wela kuizila mu matuti mu lulendo
loso ayi mu nkembo wunneni. **27** Wela tuma zimbasi ziandi mu
zitsongi zioso ziya zi ntoto mu kutikisa batu boso bobo Nzambi
kasobula va nza yimvimba, tona ku tonina nza nate ku sukinina
nza. **28** Bika buabu lulonguka dilongi di nti wu figi. Enati matafi
mandi mekamalebila ayi matonini totula meza, buna luzebi ti
thangu mvula yifikimini. **29** Beno mamveno bobuawu, buna
luela mona mambu moso momo buna luzaba ti Muana Mutu
weka nduka kuiza, banga ti niandi weka va muelo. **30** Bukiedika
ndikulukamba ti tsungi yayi yilendi kiviokila ko tuamina mambu
moso mama mavangama. **31** Diyilu ayi ntoto biela vioka vayi
Mambu mama malendi vioka ko. **32** Vayi mu diambu di thangu
voti lumbu kiela vangama mambu beni, kadi mutu wumosi kasi

zaba ko ayi zimbasi zisi zaba ko. Ka diambu ko Muana Mutu kasi
zaba ko. Niandi veka Tata zebi. **33** Lulubuka, luleka nkielo ayi
lusambila bila lusi zaba ko thanguyela vangimina mambu momo.
34 Mambu beni mela vangimina banga mutu wubika nzo'andi mu
kuendamu nzietolo ayi wusia vana minsua kuidi bisadi biandi;
kadika kisadiayi kisalu kiandi. Wusia kamba satinela kasunganga
bumboti. **35** Diawu beno mamveno, luleka nkielo. Bila lusi zaba
ko thangumbi yela vutukila pfumu nzo: kani va masika, kani va
midi miphipa votiva thangu yinkokulanga tsusu, voti, va nsuka.
36 Bila buisi fuana ko kiza lubati buna luledi tulu enati niandi
wizidi mu kinzimbukila. **37** Mambu mama ndilukembi, khembi
mawu kuidi batu boso. Luleka nkielo.

14 Buna bilumbu biodi bisiala muingi nyengo wu Pasika wuba
ayi nyengo wowo Bayuda baba dianga mapha makambu siwu
luvi. Bapfumu banganga Nzambi ayi minsoniki baba tombanga
buevi balenda kangila Yesu mu luvunu muingi bamvonda. **2**
Bila batuba: —Tubika bu vanga mu thangu yi nyengo, muingi
khindu yibika bua mu batu. **3** Yesu bu kaba ku Betani, ku nzo
Simoni mutu wowo wuba kimbevo ki buazi; mu thangu kaba
va meza, nketo wumosi wuyiza ayi bungu kimosikivangulu mu
ditadi di alabatele kiwala malasi ma nale makambu sobukusu,
maba malasi mathalu. Wubula ntu wu bungu beni ayi wudukula
malasiku ntu Yesu. **4** Batu bankaka baba vana basia mona ko
khini diawu baniungutila bawu na bawu: —Bila mbi bunga malasi
momo e? **5** Nganu mboti mu sumbisa mawu viokila zikhama
zitatu zidenali, bosi vana zimbongo beni kuidi minsukami. Diawu
batubidila buwombo nketo beni. **6** Vayi Yesu wuba kembi:
—Lumbikanu! Bila mbi lulembo kummonisina phasi e? Diambu
kaphangidi didi diambu di mboti. **7** Bila minsukami mikala

kuandi yeno mu zithangu zioso ayi lulenda kueno kuba vangila
mamboti mu zithangu zioso zilutidi, vayi minu ndilendi kuiza
kalanga ko yeno mu zithangu zioso. **8** Nketo wawu vengi
diambu kalenda vanga; wukivindidi nitu'ama malasi mu diambu
di kubika nzikulu'ama. **9** Bukiedika ndikulukamba ti muamo
muela longo Nsamu Wumboti va nza yimvimba, diambu divengi
nketo wawu diela yolokolongo ayi diela tebokolongo moyo mu
diambu diandi. **10** Buna, wumosi mu kumi mimvuala miodi,
dizina diandi Yuda Isikalioti, wuyenda kuidi bapfumu zi zinganga
Nzambi muingi kasumbisa Yesu. **11** Bu bawa bila kikayizila,
bamona khini ayi bamvana tsila yi kumvana zimbongo. Diawu
kaba tombilanga diluaku difuana di kuba yekudila Yesu. **12** Mu
lumbu kitheti ki nyengo wu mapha makambu tulu luvi, lumbu
kioki beti vonda muana dimemi mu dia mu Pasika, minlonguki
minyuvula: —Kuevi tidi tuenda kubikila ndiwulu yi Pasika e?
13 Buna wufidisa minlonguki miandi miodi ayi wuba kamba:
—Yendanu ku divula, maludengana mutu wumosi neti mvungu
wunlangu, buna lunlandakana. **14** Yoso nzo yika nkota buna
lukamba kuidi pfumu yi nzo beni ti: “Nlongi wututumini muingi
tuyuvula: Kuevi kuidi vinga kiama kiokimfueti dila Pasika ayi
minlonguki miama e?” **15** Buna ma kalumonisa vinga kidi ku yilu
banga; vinga beni kikubuku ayi kidi kinneni. Kuawu ma luvangila
khubukulu mu diambu dieto. **16** Minlonguki miandi miyenda.
Mitula ku divula ayi miyenda bata mamo banga bu kambila
Yesu. Bosi mikubika bidia bi Pasika. **17** Mu thangu masika, Yesu
wuyiza ayi kumi mimvuala miodi. **18** Mu thangu baba dia va
meza, Yesu wuba kamba: —Bukiedika ndikulukamba ti buna
luidi vava mutu wumosi mu beno, mutu wowo wundia yama va
kimosi, weka kunduekula. **19** Baboso beka mona kiadi, wumosi-

mosi weka kunyuvula: —Buna minu e? **20** Yesu wuba vutudila:
—Wumosi mu kumi mimvuala miodio; mutu wowo wumbuika
tini kiandi va kimosi mu dilonga ayi minu. **21** Bila Muana mutu
wulembo yendi banga busonimina mu masonuku mu diambu
diandi vayi mabienga kuidi mutu wowo wunkumvakula! Nganu
bufueni kuidi mutu beni mu kambu kuandi butuka. **22** Mu thangu
baba dia, Yesu wubonga dipha wudisakumuna, wudibukuna mu
bitini ayi wuvana minlonguki miandi ayi wuba kamba: —Bonganu,
yayi yawu nitu'ama. **23** Bosi wubonga mbungu, wuvutudila
Nzambi matondo, wuba vana yawu. Bawu boso banua. **24**
Buna wuba kamba: —Mama mawu menga mama, menga ma
Nguizani, madukulu mu diambu di batu bawombo. **25** Bukiedika
ndikulukamba ti ndilendi buela ko nua vinu nate mu lumbu kioki
ndiela nua vinu mu phila yinkaka mu Kipfumu ki Nzambi. **26**
Bu bamanisa yimbila nkunga. Batotuka mu kuenda ku mongo
minti mi olive. **27** Yesu wuba kamba: —Beno boso luela nikunu
mu minu bila disonama ti: Ndiela beta nsungi mamemi ayi
mamemi moso mela mana tiakana. **28** Vayi bu ndiela fuluka,
ndiela ku lutuaminina ku Ngalili. **29** Piela wunkamba: —Ka
diambu ko baboso bela nikunu mu minu vayi minu ndilendi ko.
30 Yesu wumvutudila: —Bukiedika ndikukamba, buabu kuandi va
builu, sumbu tsusu yinkuiza kokula mu zikhumbu zizole, ngeyo
mawu thunukina mu zikhumbu zitatu! **31** Vayi Piela wuvutula mu
ngolo: —Ka diambu ko; fua, ndifua yaku vayi ndilendi kutunuka
ko. Baboso phila yimosi batubila. **32** Bosi batula ku buangu
beti tedila Ngetesemane. Yesu wukamba minlonguki miandi:
—Lukala vava minu, ndiedi ku sambila. **33** Wunata Piela, Yowani
ayi Zaki. Wutona mona kiadi ayi maniongo. **34** Bosi wuba kamba:
—Muel'ama weka kiadi nate nduka mu fua. Lusiala vava; luleka

nkielo. **35** Wuyenda thama fioti, wufukama ayi wuyinika zizi
mu tsi, wusambila Nzambi ti baka bubela muingi thangu yoyi
yintatukila. **36** Buna wutuba: Aba! Tata! Kuidi ngeyo mambu
moso malenda vangama. Thatudila mbungu yayi. Muaki bika
sia ti boso bunzodidi vayi boso bu zodidi! **37** Wuvutuka vaba
minlonguki miandi. Wuyenda babata balembo lekitulu. Buna
wukamba Piela: —A Simoni, wulembo leki e? Wusi nunga ko
mu leka nkielo mu thangu yimosi ko e? **38** Luleka nkielo ayi
lusambila muingi luedi bua mu phukumunu. Bila pheve yidi ayi
luzolo lu mboti vayi nitu yidi yilebakana. **39** Wuyenda diaka
ayi wubuela sambila lusambulu banga lolo katuama sambila.
40 Bu kavutuka diaka, wuyiza buela babata buna balekidi bila
mesomatulu maba yawu. Basia baka diambu di nkumvutudila
ko. **41** Bu kavutuka mu khumbu yintatu, wuba kamba ti: —Lukidi
leka ayi lulembo vundi e? Bufueni. Thangu yifueni. Muana Mutu
yekolo mu mioko mi bankua masumu. **42** Telamanu! Tuendianu!
Bila mutu wowo wukundiekula fikimini. **43** Buna kamanisini
ko yoluka, tala Yuda, wumosi mu kumi mimvuala miodiwuyiza
va kimosi ayi nkangu wu batu banata zimbedi ayi zimbondo,
batumu kuidi bapfumu banganga Nzambi, minsoniki ayi kuidi
bakulutu ba Bayuda. **44** Yuda, mutu wuyekula Yesu, wuba vana
dimbu kiaki: —Woso mutu ndikuiza fifi besi buna niandi; lufueti
kanga ayi lunnata bumboti. **45** Yuda bu katula, wufikama vaba
Yesu bosi wuntela: “A mueni Nlongi!” Bosi wumfifa besi. **46** Buna
bosi bambuila ayi bankanga. **47** Vayi mutu wumosi mu bawu
baba vana, wutotula mbedi andi, wuzuba kisadi kimosi ki pfumu
yi zinganga Nzambi ayi wunzenga dikutu. **48** Yesu wuba yuvula:
—Ndieka dovula muingi luiza khangi ayi zimbedi ayi zimbondo
zi minti mu mioko e? **49** Keti bilumbu bioso ndibedi kalanga

yeno va kimosi, ndibedi longangamu Nzo Nzambi ayi lusia
kukhanga ko. Vayi mambu moso mama mavangimini mu diambu
di dedikisa masonuku. **50** Mu thangu beni, baboso basia kumbika
ayi batina. **51** Ditoko dimosi divuata kaka diphiya di nledi,
niandiwunlandakana. Bu bankanga, **52** wuyekula diphiya beni
ayi pheni nkua katina. **53** Banata Yesu kuidi pfumu yi banganga
Nzambi, kuna ku kutakana bapfumuzioso zi banganga Nzambi,
bakulutu ba dibundu ayi minsoniki. **54** Piela wunlandakana
kuna manima, nate ku luphangu lu pfumu yi banganga Nzambi.
Wuvuanda va kimosi ayi minsungi va muenda mbazu yi bayota.
55 Bapfumu banganga Nzambi ayi batu boso ba lukutukunu
lunneni batomba kimbangi mu diambu di Yesu muingi babaka
bila ki kumvondisila vayi basi baka ko. **56** Bila bawombo batuba
bimbangi bi luvunu mu diambu diandi, vayibimbangi beni bisia
dedakana ko. **57** Buna ndambu yi batu bankaka batelama mu
telama kimbangi ki luvunu, bawu bakamba: **58** —Tunwa bu
katuba ti: “Ndiela tiolumona Nzo Nzambi yayi yitungulu mu
mioko mi batu vayi mu bilumbu bitatu, ndiela tungayinkaka yoyo
yela kambu tungulu mu mioko mi batu.” **59** Vayi ka diambu
ko batuba bobo, bimbangi biawu bisia dedakana ko. **60** Buna
pfumu yi banganga Nzambi wutelama va khatitsika batu boso;
wuyuvula Yesu: —Kadi diambu wukadi vutula e? Kimbangi mbi
kioki batu baba balembo kutelimina e? **61** Vayi Yesu kasia vutula
kadi diambu ko. Pfumu yi banganga Nzambi wunyuvula diaka:
—Ngeyo widi Klisto, Muana wu mutu wowo wusakumunu e?
62 Yesu wumvutudila: —Nyinga, ndidi Klisto! Ayi luela mona
Muana Mutu vuendi va koko ku lubakala lu Nzambi, nkua
lulendo boso ayi luela mona phila kela kuizila mu nkembo mu
matuti. **63** Buna Pfumu yi banganga Nzambi, wukanzuna minledi

miandi ayi wukamba: —Bila mbi tufueti buela tombila bambangi
bankaka e? **64** Beno veka luwilu phila kavuezidi Nzambi. Beno
buevi lumbanzila e? Babo banzengila nkanu wu lufua. **65** Buna
bankaka banlobudila madita, bamfukidila busu bosi banzuba
zikhomi ayi bankamba: —A ngeyo, bikula e! Bosi minsungi
minnata ayi mimbeta. **66** Mu thangu Piela kaba ku ndimba, ku
khati luphangu, kisadi kimosi ki nketo kiba nsalanga kuidi pfumu
yi banganga Nzambi kiyiza. **67** Bu kamona Piela wunyota mbazu,
wunsungamana mboti ayi wukamba: —Ngeyo Mamvaku bedingi
va kimosi ayi Yesu muisi Nazaleti! **68** Vayi Piela wutunuka
kuandi ayi wukamba: —Ndisi zaba ko ayi ndikadi sudika mambu
momo wuntuba. Bosi wutotuka ku nganda, wuyenda telama ku
ndambu muelo wu luphangu. Muna thangu beni tsusu yikokula.
69 Kisadi beni ki nketo bu kamona diaka Piela, weka kamba
batu bobo baba vana: —A beno! Mutu wowo widi wumosi mu
batu bana! **70** Vayi Piela wubuela tunuka diaka. Buela kala fioti,
batu bobo baba vana, bakamba Piela: —Bukiedika ti ngeyo
widi wumosi mu batu bobo bila widi muisi Ngalili. **71** Buna
wutona kukitombila tsingulu ayi wuleva ndefi ti: —Ndisi zaba
ko mutu wowo lulembo yolukila. **72** Muna thangu beni, tsusu
yikokula mu khumbu yimmuadi. Bosi Piela keka ntebukila moyo
mambu makamba Yesu ti: “Sumbu tsusuyinkuiza kokula mu
zikhumbu zizole, ngeyo mawu thunukina mu zikhumbu zitatu.”
Bu kayindula bobo buna wudila ngolo.

15 Muna nsuka bapfumu banganga Nzambi, bakulutu ba
dibundu, minlongi mi Mina ayi batu babo ba lukutukunu lunneni
bakutakana. Bakanga yesu, bannata ayi banyekula mu mioko mi
Pilatu. **2** Pilatu wunyuvula: —Ngeyo widi Ntinu wu Bayuda?
Yesu wumvutudila: —Ngeyo veka tubidi buawu! **3** Bosi bapfumu

banganga Nzambi zimvubudila mambu mawombo. **4** Pilatu
wunyuvula diaka: —Wulendi vutula kadi diambu ko? Wulembo
wi mambu momo balembo kumfundila? **5** Vayi Yesu kasia vutula
diaka kadi diambu dimosi ko. Buna Pilatu wusimina ngolo. **6**
Kifu kiba yawu mu thangu nyengo, Pilatu wuba totulanga mutu
wumosi mu nloko, woso mutu wuba nlombongo kuidi batu. **7** Vayi
mutu wumosi wuba mu nloko, dizina diandi Balabasi, wukangu
va kimosi ayi bakundi bandi bu batotula khindu. Muna khindu
beni bavondila mutu. **8** Nkangu wu batu wuyamikina, wunlomba
kavanga banga bobo keta ku bavangilanga. **9** Pilatu wuba
yuvula: —Lutidi ndilutotudila Ntinu wu Bayuda e? **10** Bila wuzaba
mboti ti bapfumu banganga Nzambi zinyekudila Yesumu diambu
di kikhenene. **11** Vayi bapfumu banganga Nzambi zikambisila
nkangu wu batu ti wulomba katotula Balabasi. **12** Pilatu wuba
yuvula e? —A vayi mbi lutidi phangila mutu wowo luntedilanga
ntinu wu Bayuda? **13** Babo babuela yamikina: —Wumbanda va
dikulusi! **14** Pilatu wuba yuvula: —Diambu mbi di mbimbi kavengi
e? Vayi baluta yamikina ngolo: —Wumbanda va dikulusi! **15**
Pilatu wuzola monisa nkangu wu batu khini, diawu kabatotudila
Balabasi. Bu kamana zubisa Yesu bikoti ayi wuba yekudila
niandi muingi bambanda va dikulusi. **16** Masodi manata Yesu ku
luphangu, buangu kioki beti sambisila batu, bakutikisa masodi
moso. **17** Bamvuika yunga kimbuaki. Buna bamana vanga phu
ki kipfumu ki zitsendi; bamvuika kiawu ku ntu. **18** Buna bamvana
mboti: —Mbote, ntinu wu Bayuda! **19** Baba kunzubanga nti ku
ntu, banlobudila madita ayi bamfukiminaayi baba kumvananga
minzitusu. **20** Buna bamana kunsekinina, bamvula yunga beni
kimbuaki ayibamvuika minledi miandi; bosi bannata ku nganda
muingi bambanda va dikulusi. **21** Mutu wumosi muisi Silene,

dizina diandi Simoni, dise di Alekizandele ayi Lufusi, wuba ku
nsitu. Vioka kuandi kaba mviokila mu nzila beni. Vayi masodi
buna mammona, mankuika kanata dikulusi di Yesu. **22** Banata
Yesu va buangu kintedulungu “Ngolongota”. Tsundu Ngolongota
“buangu ki mvesi wu ntu.” **23** Kuna bamvanina vinu kisobokoso
ayi mila muingi kanua, vayi kasia kinua ko. **24** Bu bambanda va
dikulusi, bakabana minledi miandi, babudila miawutsombo mu
diambu di zaba miomi kadika mutu kafueti tambula. **25** Yiba
nduka-nduka thangu yi vua yi nsuka mu thangu bambanda
va dikulusi. **26** Tini ki dibaya kisonama bila kioki bamfundila,
kisonama mambu mama: “Ntinu wu Bayuda”. **27** Bidovula
biodi bibandu mu makulusu va kimosi ayi Yesu; wumosi ku
koko ku lubakala, wunkaka ku koko ku lumoso. [**28** Buawu
bobo budedikinina mambu momo masonama mu Minkanda:
“Bantula mu nkangu wu batu bambimbi.”] **29** Batu bobo baviokila
vana, bamfinga, banikuna mintu ayi bakamba: —E e ngeyo!
Ngeyo wuntiolumunanga Nzo Nzambi ayi wukuyitungilanga
mu bilumbu bitatu! **30** Wukivukisa ngeyo veka; bosi kuluka
va dikulusi! **31** Bapfumu banganga Nzambi ayi minlongi mi
mina mamvawubansekinina. Bakambasana bawu na bawu:
—Wuvukisidi batu bankaka vayi niandi veka kalendi kukivukisa
ko! **32** Bika Klisto ntinu wu Iseli kakuluka buabu va dikulusi
muingi tumona ayi tuwilukila! Bobo babandu yandi va dikulusi,
mamvawu bamfinga. **33** Mu thangu midi, tombi kibua mu tsi
yimvimba, kizingila natemu thangu yi ntatu yi masika. **34** —Mu
thangu yintatu, Yesu wuyamikina mu ndinga yingolo: —Eloyi,
Eloyi, lama sabakatani! Bu dinsundula: Nzambi ama! Nzambi
ama! Bila mbi wundiekudi! **35** Batu bankaka baba vana bu
bawa bobo batuba: —Tala Eli kantela. **36** Wumosi wuzawula

ayi wuyenda buika tini ki eponzi mu vinu ki ngami, wukisomika
va tsongi nti ayi wutambika Yesu muingi kanua; bu katuba:
—Bika, tutala kani Eli makiza nkulula. **37** Vayi Yesu wuyamikina
ngolo ayi wuzenga vumunu. **38** Muna thangu beni lido yi Nzo
Nzambi yikanzuka mu zindambuzizole; tona ku yilu nate ku
tsi. **39** Nkulutu wu masodi, wutalana ayi Yesu, bu kamona ti
wutabukavumunu mu yamikina bobo, buna wutuba: —Bukiedika,
mutu wawu bedi Muana Nzambi! **40** Vaba diaka ayi ndambu yi
baketo baba ntadilanga ku thama. Mu bawu muba: Maliya muisi
Mangadala, Maliya ngudi yi Zaki di nleki wu Yose ayi ngudi yi
Salome. **41** Bawu baba kunlandakananga, baba kunsadisanga
mu thangu kaba ku Ngalili. Baketo bankaka bawombo bayiza
yandi va kimosi ku Yelusalemi baba vana. **42** Mu thangu masika,
mu lumbu ki khubumunu, buna lumbu kimosi kisiedimuingi
lumbu ki saba kiba. **43** Zozefi muisi Alimate wuyiza. Wuba mutu
wunneni mu lukutukunu lunneni lu Bayuda. Niandi mamvandi
wuba vingilanga ndizulu yi Kipfumu ki Nzambi; wuyenda mu
bukhafi boso kuidi Pilatu mu kunlomba nitu yi Yesu. **44** Pilatu
wusimina bu kawa ti Yesu fuidingi. Buna wutumisa pfumu yi
masodi ayi wunyuvula keni thama kafuidingi. **45** Bu kawa buawu
kuidi pfumu yi masodi, buna wuvana Zozefi minsua mu bonga
nitu yi Yesu. **46** Zozefi bu kasumba dikendi diphembi di thalu,
wubotula mvumbi yi Yesu va dikulusi, wuyizinga va dikendi beni
bosi wuyizika mu ziami kisokolomu ditadi; wunengumuna ditadi
vana muelo ziami. **47** Maliya muisi Mangadala ayi Maliya ngudi
yi Yose bamona buangu kioki bantula.

16 Lumbu ki saba bu kivioka, Maliya muisi Mangadala, Maliya
ngudi yi Zaki ayi Salome, basumba malasi ma vinda mu
nitu Yesu; **2** Bayenda ku biziami mu lumbu kitheti ki sabala

buna buisi bukiedi ko bumboti. Bayenda buna thangu yeka
ntotuka. **3** Bayuvasana bawu na bawu mu nzila: —Nani
wukuiza tunengumunina ditadi didi va muelo wu ziami e? **4**
Vayi bu bamvumbula meso, bamona ti ditadi diodi diba dinneni
dinengumunu va ndambu. **5** Bakota muna ziami beni, bamona
ditoko dimosi divuata minledi miphembi buna kavuendi va
ndambu koko ku lubakala. Baketo beka mona boma. **6** Vayi
ditoko beni diba kamba: —Bikanu mona boma! Yesu muisi
Nazaleti wubendu va dikulusi luntomba e? Kasiedi vava ko!
Fulukidi! Talanu buangu kioki bantula. **7** Vayi tumbu yendanu,
lukamba minlonguki miandi ayi Piela, ti niandi wulutuaminini ku
Ngalili. Kuna luela kummona, banga kuandi bobo kalukambila.
8 Batotuka nsualu mu ziami ayi bazawula. Boma ayi lukhuku
bibabuila. Kadi diambu dimosi basia kamba ko kadi mutu bila
boma baba mona. **9 (note: The most reliable and earliest manuscripts
do not include Mark 16:9-20.)** Yesu bu kafuluka mu nsuka wu lumbu
kitheti ki sabala, wutuamamonikina theti Maliya muisi Mangadala,
nketo wowo kakuta ziphevi tsambuadi zimbimbi. **10** Niandi
wuyenda kamba nsamu beni kuidi bobo baba landakananga
Yesu, bobo baba mu kaniki ayi baba dila. **11** Vayi bawu bu bawa
ti Yesu widi moyo ayi monikini Maliya, basia kunwilukila ko.
12 Momo bu mavioka, wumonikina minlonguki miodi mu lunitu
lunkaka bu baba diengila mu tsi. **13** Bavutuka ayi bakamba
mambu beni kuidi batu bankaka vayi basia ku bawilukila ko.
14 Bosi, wubuela monikina diaka kumi mimvuala wumosi mu
thangu baba va meza. Wuba tubidila mu diambu di kambu
kuawu ku minu ayi mu diambu baba mintima miba banga matadi,
bila basia wilukila ko batu bobobammona ti fulukidi mu bafua.
15 Buna wuba kamba: —Yendanu mu nza yimvimba, longanu

Nsamu wumboti kuidi batu boso. **16** Woso mutu wela wilukila
ayi wela botama, wela vuka. Vayi woso wela kambu wilukila,
wela zengolo nkanu. **17** Tala bidimbu biobi biela landakana batu
bobo bela wilukila; mu dizina diama: bela kuka ziphevi zimbimbi,
bela yoluka zimbembo banzenza; **18** bela simba zinioka ayi
enati banuini yimbu kadi buma kiela ba vavanga ko. Bela tetikila
bambevo mioko ayi ziela beluka. **19** Yesu bu kamana bakamba
mambu momo, wutombolo ku Diyilu, wuyenda vuanda va koko
ku lubakala lu Nzambi. **20** Bosi minlonguki miyenda, balonga
Nsamu wumboti va nza yimvimba. Pfumu wusala yawu va kimosi
mu kisalu beni ayi wukindisa malongi mawu mu bikumu biobi
biba landakananga malongi mawu.

Luke

1 Sumbu batu batona sonika mambu momo mavioka va
khatitsik'eto; **2** banga bubatukambila mawu kuidi batu bobo baba
bambangi bamona mesotona vana thonono ayi baba bisadi bi
mambu ma Nzambi. **3** A mueni Tewofile, ndimona ti didi dimbote,
sumbu ndifiongunina bumbotemambu moso tona vana thonono
mu kusonikina mawu boso bu malandikinini **4** muingi wuzaba
kiedika ki mambu momo wulongu. **5** Mu thangu Elode kaba
ntinu mu Yuda, muba ayi nganga Nzambi yimosi, dizina diandi
Zakali. Niandi wuba mu dikabu di Abia ayi nketo andi Elizabeti
wuba mu nkuna Aloni. **6** Bawu buadi baba batu basonga va
meso ma Nzambi ayi baba kinzikangazithumunu zioso ayi mina
mioso mi Pfumu mu kambu tsembolo. **7** Basia buta bana ko bila
Elizabeti wuba sita ayi bawu buadi baba banuna ngolo. **8** Lumbu
kimosi Zakali kaba sala kisalu kiandi ki kinganga Nzambi va
ntuala Nzambi bila yiba thangu yi dikabu diandi; **9** landila bu
bela kifu ki zinganga Nzambi, niandi wubuilu tsombo mu kota mu
vinga ki nlongo ki Pfumu mu diambu di yoka ansa. **10** Mu thangu
yinyokongo ansa, nkangu woso wu batu widi mu lusambulu ku
nganda. **11** Tumbu zimbukila mbasi yi Pfumu yintotukila, buna
yitelimini va koko ku lubakala lu diziku di banyokilanga ansa. **12**
Zakali bu kammona, weka ntita ayi weka mona tsisi. **13** Vayi
mbasi yinkamba: —A Zakali, bika mona tsisi bila Nzambi wuwilu
lusambulu luaku, diawu nketo'aku Elizabeti wela kubutila muana
wu bakala ayi wela kuntedilanga Yowani. **14** Wala ba tho yi
khini ayi di tsaya kuidi ngeyo ayi batu bawombo bela mona
khini mu mbutukulu andi. **15** Wela ba wunneni va ntuala Pfumu,
kalendi nua kadi vinu ko, kadi malavu mankolosongo ko. Wela
ba wufuluka mu Pheve Yinlongo tona mu vumu ki nguandi.

16 Wela vutula bana ba Iseli bawombo kuidi Nzambi awu. **17**
Wela tuamina Pfumu ku ntuala mu mpeve ayi mu lulendo lu Eli
mu diambu di vutula nguizani va khatitsika madisa ayi bana
bawu, mu diambu di batu bobo badi matingu batula mu tezo ki
yindula bangabatu basonga ayi mu kubika batu bakubama mu
diambu di Pfumu. **18** Buna Zakali wuyuvula mbasi: —A buevi
ndiela bu zabila e? Bila minu veka ndieka nunu ki ngolo ayi
nketo ama mimvu miwombo keka. **19** Mbasi yimvutudila: —Minu
ndidi Ngabi, minu nditelamanga va ntuala Nzambi, thumunu mu
kuyolukila ayi ku kamba minsamu miami mimbote. **20** Vayi weka
kituka dibaba ayi wulendi baka bu buela yolukilanga ko nate
lumbu kioki mambu mama mela vangama. Bobo buela bela
bila wusi wilukila ko mambu mama, momo mela vangama mu
thangu yifuana. **21** Vayi mu thangu beni, nkangu wu batu wuba
vingila Zakali. Batu basimina bu bamona ti wulembu zingila
muna vinga ki nlongo. **22** Bu katotuka, kasi baka bu yolukila
ko batu bobo bakutakana. Buna basudika ti tsongolo kamueni
muna vinga nlongo. Niandi mu bidimbu kaba kuba yolukila ayi
wusiala dibaba. **23** Bu kamanisa bilumbu biandi bi kisalu, buna
wuvutuka ku nzo'andi. **24** Bilumbu bina bu bivioka, nketo andi
Elizabeti weka mu buemba. Vayi zingondi zitanu kasuamina bila
wukamba ti: **25** —Tala maphangidi Pfumu! Niandi wumbengudidi
thalu yimbote ayi botudi zitsoni ziama va meso ma batu boso. **26**
Mu ngondi yi nsambanu, Nzambi wufidisa mbasi Ngabi ku divula
dimosi didi mu Ngalili. Dizina di divula beni Nazaleti, **27** kuidi
muana ndumba wumosi wuwizana makuela ayi bakala dimosi,
diba mu nkuna Davidi. Dizina di bakala beni Zefu ayi dizina di
muana ndumba Maliya. **28** —Mboti aku e! Ngeyo wumonokono
nlemvo kuidi Nzambi! Pfumu widi yaku! **29** Maliya weka mona

boma bu kawa mambu momo. Wuba ku kiyuvula tsundu yi
mbote yoyo. **30** Buna mbasi yinkamba: —Bika mona tsisi Maliya
bila Nzambi wumueni kiadi. **31** Tala: wela ba mu buemba ayi
wela buta muana wu bakala; wela kuntedilanga Yesu. **32** Wela
ba wunneni. Wela tedudulungu “Nzambi yizangama” ayi Pfumu
Nzambi wela kumvana kundu ki kipfumu ki nkulu andi Davidi.
33 Wela biadilanga, mu zithangu zioso, batu batotukila mu
Yakobi ayilubialu luandi lulendi suka ko. **(aiōn g165)** **34** Maliya
wukamba Mbasi: —A buevi mela vangimina bila ndisi zaba nitu
yi bakala ko? **35** Mbasi yimvutudila: —Pheve Yinlongo yela
kuluka mu ngeyo ayi kitsusula ki lulendo lu Nzambi wuzangama
kiela kufukidila. Diawu wunlongo wela butuka, wela tedudulungu
Muana wu Nzambi. **36** Tala khomb'aku Elizabeti, mamvandi widi
mu buemba bu muana wu bakala mu bununu buandi. Niandi
baba tedilanga sita weka mu ngondi andi yi nsambanu. **37** Bila
kuisi ko diambu diela lembakana vanga Nzambi. **38** Buna Maliya
wuvutula: —Minu ndidi kisadi ki Pfumu. Bika mavangimina kuidi
minu boso buididi mambu maku. Buna mbasi yimbika. **39** Mu
bilumbu bina, Maliya wuyenda nsualu-nsualu ku divula didiku
miongo, mu zunga ki Yuda. **40** Wukota mu nzo Zakali ayi wuvana
Elizabeti mboti. **41** Thangu Elizabeti kawa mbote yi Maliya
muan'andi wunikuka mu vumu kiandi. Buna wuwala mu Pheve
Yinlongo. **42** Ayi wuyamikina mu mbembo yingolo: —Ngeyo
widi wusakumunu va miudi baketo ayi muana widi mu vumu
kiaku widi wusakumunu. **43** Buna kuevi kubedi diambu diadi ti
ngudi yi Pfumu ama kiza kuidi minu e? **44** Bila mu thangu nguilu
mboti'aku mu matu mama buna muana wunikukini mu vumu
kiama mu diambu di khini. **45** Khini kuidi nketo wowo wuwilukila
bila mambu momo makamba Pfumu mu diambu diandi mela

vangama. **46** Buna Maliya wukamba: Muel'ama wunkembisanga
nzitusu wu Pfumu **47** ayi mpeve yama yilembo mona khini mu
diambu di Nzambi, Mvulusi ama. **48** Bila wubengudi thalu'andi
va kisadi kiandi kikambulu mfunu, diawu zitsungi zioso ziela
kuthedilanga nketo wu zikhini. **49** Bila Nzambi yi zingolo zioso
wuphangidi mambu manneni Dizina diandi didi dinlongo. **50**
Ayi mamboti mandi mela zingilanga mu tsungi ka tsungi, kuidi
bobo ba kunkizikanga. **51** Wumonikisidi zingolo ziandi mu koko
kuandi, wusasikisidi batu badi luniemo mu mintima miawu **52**
Wukuludi batu ba lulendo mu bikundu biawu bi kipfumu ayi
wunangikidi batu bobo badi balembama **53** Wuyukutisidi batu
bobo baba nzala mu bima bimbote. Wusindika bamvuama mioko
yi mioko **54** Wusadisidi kisadi kiandi Iseli mu thebukulu yi moyo
mu mambote mandi. **55** Banga buididi tsila yi kavana bakulu
beto kuidi Abalahami ayi kuidi nkun'andi mu zithangu zioso.
(aiōn g165) **56** Tezo ki zingondi zitatu Mliya kavuandila kuidi
Elizabeti, bosi wuvutuka ku nzo'andi. **57** Lumbu ki Elizabeti ki
buta bu kifuana, wubuta muana wu bakala. **58** Bakundi bandi ayi
bibutu biandi bu bawa phila Pfumu kamonisina mambote mandi,
bamona khini va kimosi ayi niandi. **59** Muana bu kadukisa dinana
di bilumbu, bayiza mu diambu di nzengulu yi nitu yi kibakala.
Bawu boso bazola kuntedila Zakali banga dizina di siandi, **60**
vayi nguandi wukamba ti: —Nana, dizina diandi Yowani. **61** Vayi
bawu bankamba: —Kadi mutu wumosi mu dikanda diaku kasi
ko dizina diodi. **62** Buna bayuvula dise, mu bidimbu, mu zaba
dizina mbi katidi vana muana. **63** Wulomba tini ki dibaya; muna
kasonika ti: —Dizina diandi Yowani. Buna batu boso basimina.
64 Muna thangu yina, munu andi wuzibudidi ayi ludimi luandi
luniangukidi. Wuyolukidi ayi wukembisidi Nzambi. **65** Batu babo

bafikasana yawu bamona tsisi, ayi, bayolukilamambu beni mu tsi
yoso yi miongo mi Yuda. **66** Babo bawa nsamu beni balunda
wawu mu mintima miawu ayi batuba: “A buna muana beni buevi
kela bela e?” Bila Pfumu wuba yandi. **67** Dise diandi Zakali
wufuluka mu Pheve Yinlongo, diawu kabikudila ti: **68** Nkembo
kuidi Pfumu, Nzambi yi Iseli Bila wuyiza tala batu bandi ayi
wuba kudidi **69** Wututotudidi nkudi wu lulendo mu nkuna Davidi,
kisadi kiandi. **70** Banga bu kayolukila tona vana thonono mu
miunu mi mimbikudi miandi minlongo: **(aiōn g165)** **71** ti wela ku
tukula mu mioko mi bambeni zieto; mu mioko mi batu bobo ba
kutulendanga. **72** Mu diambu di dukisa mambote kuidi bakulu
beto ayi mu diambu di tebukila nguizani andi yinlongo moyo; **73**
ayi tebukila moyo ndefi yoyo kalevila nkulu eto Abalahami **74**
mu kutuvana diluaku di kunsadila mu kambu tsisi bu kameni
kutukula mu mioko mi bambeni zieto **75** mu bunlongo ayi mu
busonga, mu bilumbu bieto bi luzingu, va ntual'andi. **76** Ngeyo
muana, wela tedudulungu Mbikudi wu Nzambi yizangama bila
ngeyo wela tuaminina Pfumu ku ntual'andi mu diambu di kubika
nzil'andi; **77** mu diambu di zabikisa kuidi batu bandi ti Nzambi
wumveni phulusu ayi wunlemvukidi masumu andi. **78** Bila
Nzambi eto fulukidi mu diadi ayi mu mambote Diawu mbuetete
yi nsuka yela totukila ku yilu mu diambu dieto **79** mu diambu di
kienzula bobo badi mu tombi ayi bobo badi mu kini ki lufua, ayi
mu diambu di diaisa zithambi zieto mu nzila yi ndembama. **80**
Muana wuyunduka ayi wukinda mu mpeve. Bosi wuzingila mu
bibuangu bisuama nate mu lumbu kioki kakimonisa va meso ma
batu ba Iseli.

2 Mu bilumbu bina, ntinu Sezari Ogisite wuvana lutumu lu
tangabatu boso disasama va ntoto wumvimba. **2** Disasama beni

diawu diba dithete divangama mu thangu Kiliniusi kaba nyadi
wu Sili. **3** Kadika mutu wuyenda kisonikisa ku divula diandi. **4**
Sumbu Zefu kaba mu nkuna wu Davidi, diawu kabotukila ku
divula di Nazaleti, mu tsi yi Ngalili mu kuenda mu tsi yi Yuda ku
divula di Betelemi, divula di Davidi. **5** Wuyenda va kimosi ayi
Maliya, nketo wukazola kuela, wuba mu buemba. **6** Buna badi ku
Betelemi, Maliya wutula mu thangu'andi yibutila. **7** Buna wubuta
muana wubakala: muan'andi wuthete. Wunzinga mu minledi ayi
wuntula mu dikulu ki bibulu bila bibuangu bisia bakana ko mu
diambu diawu mu zinzo zinlekanga banzenza. **8** Minsungi mi
mamemi miba mu zitsola zizungidila zunga beni mibansunga
mu nkielo buisi minkangu miawu mimamemi. **9** Kuna mbasi yi
Pfumu yiba monikina ayi nkembo wu Pfumu wubazungidila. Buna
tsisi yingolo yiba buila. **10** Vayi mbasi yiba kamba: —Bikanu
mona boma. Tsangu yimboti ndilunatini. Yikuiza monisabatu
boso khini. **11** Bila buabu balubutidi Mvulusi mu divula di Davidi.
Niandi Mesiya, Pfumu. **12** Luela mona muana wu tsombi zingulu
mu minledi ayi tululu mu dikulu ki bibulu. Kiawu kioki dimbu
luela kunzabila. **13** Buela zimbukila nkangu wu zimbasi ziba mu
dikabu di masodi ma diyilu wumonika va ndambu mbasi beni.
Nkangu beni wuyimbila minzitusu mi Nzambi: **14** Nkembo kuidi
Nzambi yizangama Ndembama va ntoto kuidi batu baketa zola.
15 Zimbasi bu zibika minsungi, zivutuka ku diyilu, buna minsungi
mi mameme mikambasana miawu na miawu ti: —Bika tuendanu
ku Betelemi mu kuenda tadi mambu momo mavangimini kuna;
momo Pfumu katusamunini. **16** Bayenda nsualu ayi bayenda
bata Maliya ayi Zefu va kimosi ayi muana wu tsombi wulekusu mu
dikulu ki bibulu. **17** Buna baba mona, basamuna mambu moso
momo baba kamba mu diambu di muana. **18** Babo bobo bawu

wawu, basimina buwombo mu diambu di mambu momominsungi
mi mameme miba kamba. **19** Vayi Maliya wulunda mambu moso
ayi wuba ku mayindulanga mu ntim'andi. **20** Bosi minsungi
mivutuka, minkembisa ayi minsanisina Nzambi mu diambu di
mamo ma bamona ayi ma bawa. Mawu maba banga kuandi bu
babakambila mawu. **21** Dinana di bilumbu bu biduka, thangu yi
zengisa lunitu lu kibakala lu muana bu yifuana, buna bamvana
dizina Yesu. Diawu dizina divana mbasi tuamina nguandi kaba
mu buemba buandi. **22** Bilumbu bizengu mu Mina mi Moyize mu
diambu di tsukudulu awu bu bifuana, bambuta ba Yesu zinnata
ku Yelusalemi mu diambu dikummonisa kuidi Pfumu. **23** Boso
buidi busonama mu Mina mi Pfumu ti: Woso muana wuthete wu
bakala wumbutuka, wela tambuku kuidi Pfumu. **24** Bayiza diaka
mu diambu di tambika dikaba boso buididi mu Minami Pfumu:
biduka biodi voti bana buadi ba mabembi. **25** Mutu wumosi wuba
ku Yelusalemi, dizina diandi Simewoni. Wubamutu wufuana ayi
wusonga. Wuba vingila mbombolo yi Iseli ayi Pheve Yinlongoyiba
va niandi. **26** Bila Pheve Yinlongo yinkamba ti kalendi vika fua
ko enati kamuenieti ko Klisto yi Pfumu. **27** Niandi wuyiza ku nzo
Nzambi mu lutumunu lu Mpeve Yinlongo. Mu thangu bambuta ba
Yesu zinata muana mu diambu di dukisa mambu madi mu Mina,
28 buna Simewoni wunsimba mu mioko ayi wusanisina Nzambi
bu katuba: **29** A Pfumu, yekula buabu kisadi kiaku kienda mu
ndembama boso buididi tsil'aku **30** bila meso mama manueni
phulusu aku **31** yoyi wukubika mu diambu di batu boso **32** yawu
yidi muinda mu diambu di kienzula makanda; ayi nkembo wu
Iseli, batu baku. **33** Dise ayi ngudi basimina buwombo mu wa
mambu katuba mu diambu diandi. **34** Simewoni wuba sakumuna
ayi wukamba Maliya, nguandi Yesu ti: —Tala muana wawu wu

kubukulu mu diambu di buisa ayi mu telimisa batu bawombo mu
Iseli. Wela ba dimbu kiela bangusanga bawombo; **35** muingi
mayindu ma mintima mi batu bawombo matotuka. Vayi kuidi
ngeyo veka, wela ba banga mbedi yela tobul mpeve aku. **36**
Mbikudi wumosi wu nketo wuba diaka muna. Dizina diandi Anna,
muana Fenueli, wuba mu dikanda di Aseli. Wuba wununa ngolo.
Tsambudi di mimvu kaka kavuandila va makuela mu bumuana
buandi. **37** Bosi wukituka difuola ayi wuzingila mu kidifuola nate
mu tezo ki lunana lu mimvu ayi mimvu minya. Kadi lumbu kimosi
kasia bika ko nzo Nzambi bila muna kaba nsadilanga Nzambi
builu ayi muini mu lusambulu ayi mu kukifuisa nzala mu diambu
di lusambulu. **38** Niandi mamvandi bu kayiza muna thangu yina,
wusanisina Nzambi ayi wuyolukila mambu ma muana kuidi batu
bobo baba mvingilanga khudulu yi Yelusalemi. **39** Bu bamana
dukisa mambu momo masonama mu Mina mi Pfumu, Maliyaayi
Zefu bafutuka ku buala buawu, Nazaleti, didi mu Ngalili. **40**
Muana wuyunduka ayi wukinda. Diela diwombo diba yandi ayi
nlemvo wu Nzambi wuba mu niandi. **41** Kadika mvu bambuta ba
Yesu ziba kuendanga ku Yelusalemi mu nyengo Pasika. **42** Yesu
bu kadukisa kumi mimvu miodi buna bayenda ku Yelusalemi,
mu diambu di nyengo, boso bubela kifu kiawu. **43** Nyengo
bu wumanisa, bavutuka kuawu. Vayi muan'awu Yesu wusiala
ku Yelusalemi ayi bambuta bandi zisia bu zaba ko. **44** Bawu
babanzila ti widi muidi bakundi bawu bayenda yawu va kimosi.
Bu badiata lumbu kimvimba, buna batona kuntomba muba bibutu
biawu ayi bazabana yawu. **45** Vayi sumbu basia kummona ko;
diawu bavutukila ku Yelusalemi mu kuenda ntombi. **46** Bilumbu
bitatu bu bivioka, bambakula muna nzo Nzambi, buna kavuendi
va khatitsika minlongi mi mina. Wuba wa ayi wuba yuvula biuvu.

47 Babo bobo banwa, basimina mu diambu di diela diandi ayi mu
diambu di mimvutuziandi. **48** Zimbuta bandi zisimina buwombo
bu zimmona vana. Buna nguandi wunkamba: —Muan'ama,
bila mbi wutuvangidi bobo e? Zebi kuaku ti siaku ayiminu tsisi
yiwombo tumueni ayi tutombidi ngolo. **49** Buna Yesu wuba
vutudila: —Bila mbi lufueti kuthombila e? Lusi zaba ko ti mfueti
ba mu nzo yi dise diama? **50** Vayi basia sudika ko mambu momo
ka bakamba. **51** Buna wuyenda yawu ayi wuvutuka ku Nazaleti.
Wuba tumukina. Vayi nguandi wulunda bumboti mambu moso
momo mavioka. **52** Yesu wuyunduka mu nduenga ayi mu ntela.
Khini yiwombo kamonisa Nzambi ayi batu.

3 Mu mvu wu kumi wu ntnu wu lubialu lu ntinu Tibeli Sezari,
Ponse Pilatu niandi wuba nyadi mu Yuda, Elode Tetalake
wubiadila mu Ngalili, khomb'andi Filipi mu Itule ayi mu Talakonite,
Lisaniasi wubiadila mu Abileni. **2** Ana ayi Kayife baba bapfumu zi
zinganga Nzambi. Mu mvu beni mambu ma Nzambi mayiza kuidi
Yowani muana Zakali, bu kaba mu dikanga. **3** Yowani wudiengila
tsi yoso yiba mu yenda Yolidani ayi wuba kuenda longingi:
“Bila lubotama mu monisa ti lubaludi mavanga, buna Nzambi
wela lemvukila masumu meno.” **4** Banga bu busonimina mu
nkanda wu mbikudi Ezayi: Mbembo yi mutu wulembu yamikina
mu dikanga: Lukubika nzila yi Pfumu Luludika minsolo miandi
5 Mindimba mioso miela sesolo, Miongo mioso ayi zimbata
zioso zimiongo ziela lendumunu zinzila zi zikhondo ziela lulama
minsolo mi mabadi miela fuanusu. **6** Ayi batu boso bela mona
phulusu yi Nzambi. **7** Yowani wuba kambanga batu bobo baba
kuizanga mu botama kuidi niandi ti: —Bana ba bikusa! Nani
wululubudi mu tina nganzi yoyi yeka kuiza? **8** Monisanu mavanga
mamboti momo mafueni kuidi batu bobo babalula mavanga.

Lubika banza bu lulembu yindulanga mu mintima mieno ti:
“Beto dise dieto Abalahami!” Bila bukiedika ndikulukamba ti
Nzambi wulenda totula bana ba Abalahami mu mataid mama. **9**
Lukeba: soka kikubimini mu zenga mianzi mi minti. Woso nti
wunkambu buta mu zenga mianzi mi minti. Woso nti wunkambu
buta makundimamboti wela kuangu ayi wela viku ku mbazu. **10**
Buna nkangu wu batu wunyuvula: —Buna mbi tufueti vanga
e? **11** Wuba vutudila: —Woso mutu widi bikhutu biodi, bika
kavana kimosi kuidi mutu wowo kambulu. Woso mutu widi bidia
bika kavanga bobuawu. **12** Ayi mimfutisi mi ziphaku miyiza
botama kuidi Yowani, minyuvula: —Nlongi, mbi tuvanga e? **13**
Buna wuba vutudila: —Lubika buelanga thalu va mbata thalu
yoyo yizengo. **14** Masodi mamvawu manyuvula: —Buna beto,
mbi tuvanga e? Buna niandi wuba vutudila: —Lubika zionanga
bima bingana; lubika fundanga batu mu mambu ma luvunu.
Lutadidilanga kaka mfutu eno. **15** Batu boso bata diana di ngolo
bila babanzila ti Yowani niandi Klisto. **16** Yowani wuba vutudila
bawu boso ti: —Minu mu nlangu ndilembu lubotikila. Vayi mutu
wowo wulembu yizi wundutidi mu lulendo; ndisi fuana ko u
zibula minsinga mi zisapatu ziandi. Niandi wela kulubotikila
mu Pheve Yinlongo ayi mu mbazu. **17** Ayi simbidi mbangu mu
mioko miansi; niandi wela kombula buangu kioki kela vevila.
Wela lunda ble ku yilu banga vayi wela yoka biti ku mbazu
yi kayilendi zima ko. **18** Yowani bu kaba vananga zithumunu
ziwombo kuidi batu, buna wuba kubalonganga Nsamu Wumbote.
19 Vayi Yowani wuba tubidilanga buwombo nyadi Elode mu
diambu di kakuela Elodiasi, nketo wu khomb'andi ayi mu diambu
di kavanga mavanga mawombo mankakamambimbi. **20** Elode
wubuela diaka yika bila kiaki va yilu mambimbi mandi moso:

wukotisa Yowani mu nloko. **21** Batu boso bu bamana botama,
Yesu mamvandi wubotama. Bu kaba sambila, diyilu dizibuka **22**
ayi Pheve Yinlongo yi nkitila banga dibembi. Kuna kuwakana
mbembo yimosi yitotukila ku diyilu, yikamba ti: —Ngeyo widi
Muan'ama wu luzolo; khini yiwombo wukumbonisanga. **23** Yesu
buna weka nduka-nduka makumatatu ma mimvu bu katona
kisalu kiandi. Batu babanzila ti niandi muana Zefu wu Heli: **24** wu
Mata, wu Levi, wu Maliki, wu Yanayi, wu Zefu **25** wu Matatiasi,
wu Amosi, wu Nahumi, wu Esili, wu Nangayi. **26** Wu Mati, wu
Matatiasi, wu Simeyini, wu Yose, wu Yoda. **27** Wu Yowanani, wu
Leza, wu Zolobabeli, wu Salatieli, wu Neli **28** wu Meleki, wu Adi,
wu Kosami, wu Elimadami, wu El. **29** Wu Yesu, wu Eliezeli, wu
Yolimi, wu Mata, wu Levi **30** wu Simewoni, wu Yuda, wu Zozefi,
wu Yonami, wu Eliakimi. **31** Wu Meleya, wu Mena, wu Matata,
wu Natani, Wu Davidi. **32** Wu Isayi, wu Obedi, wu Vowazi, wu
Salimoni, wu Nasoni **33** wu Aminadabi, wu Adimini, wu Alini,
wu Esiloni, wu Pelesi, wu Yuda, **34** wu Yakobi, wu Isaki, wu
Abalahami, wu tela, wu Nawoli. **35** Wu Selungi, wu Lewu, wu
Faleki, wu Hebeli, wu Sala **36** wu Kayinani, wu Alifazadi, wu
Semi, wu Nowa, Wu Lemeki. **37** Wu Matusalemi, wu Enoki,
wu Yeledi, wu Maleleli, wu Kenami, **38** wu Enosi, wu Seti, wu
Adami, niandi veka wuba muana wu Nzambi.

4 Yesu wuba wuwala mu Pheve Yinlongo, wubotuka ku Yolidani.
Mpeve yinnata ku dikanga. **2** Kuna satana kamvukumunina mu
tezo ki makumaya ma bilumbu. Kadi kiasa kasia dia ko mu
bilumbu beni. Bu biduka, buna wumonanzala. **3** Buna satana
wunkamba: —Kamba ditadi diadi dikituka dipha enati widi muana
Nzambi. **4** Yesu wumvutudila: —Disonama ti: mutu kalendi
zingilanga kaka mu dipha ko. **5** Buna satana wunnata va kingiela

ayi wummonisa mu khumbu yimosibipfumu bioso bi ntoto **6** ayi
wunkamba: —Ndiela kuvana lulendo loso lualu, ayi nkembo
wu bimbumu biabi. Bila minu veka ndivanu wawu ayi ndenda
kuwuvana kuidi woso mutu nsodidi. **7** Ngeyo kumbuongimina
kuandi buna bibioso biobi bieka ba biaku. **8** Yesu wumvutudila:
—Disonama: Pfumu Nzambi aku niandi kaka fueti buongimina
ayi niandi kaka fueti sadila. **9** Buna bosi satana wunnata ku
Yelusalemi, wuntula ku buangu kilutidizangama kimbata muanzu
wu nzo Nzambi ayi wunkamba: —Enati bukiedika ti widi Muana
Nzambi, wukilozi ku ntoto bila disonama: **10** Nzambi wela fidisa
zimbasi ziandi mu diambu diaku muingi zikeba **11** ayi ziela kunata
mu mioko miawu mu diambu di kulu kuaku kuedibumina thutu
mu ditadi. **12** Yesu wumvutudila: —Bakamba: Wulendi vukumuna
Pfumu Nzambi aku ko! **13** Satana bu kamana kumvukumuna
mu zithotolo zi phila mu philabuna wuntatukila nate mu thangu
yizengo. **14** Buna Yesu wuvutuka ku Ngalili; lulendo lu Pheve
luba mu niandi. Tsangu andi yimana tembakana mu zunga
kioso. **15** Wuba longanga mu zinzo ziawu zi zikhutukunu ayi
batu boso baba kuniemisanga. **16** Wuyenda ku Nazaleti ku
Kayundukila ayi wukota mu nzo yi lukutukunu mu lumbu ki saba
bila bobo bu bela kifu kiandi. Wutelama mu diambu di tanga
masonoko. **17** Buna bamvana nkanda wu mbikudi Ezayi. Bu
kazibula nkanda beni, wubua va tini kisonama mambu mama: **18**
Pheve yi Pfumu yidi va minu bila wutsodula mu longa Nsambu
Wumbote kuidi minsukami, wumfidisa mu yamikisa khudulu yi
batu bakangama, mu zibula meso ma baphofo, mu nata phulusu
kuidi batu banyamusu **19** ayi yamikisa mvu wu nlemvo wu
Pfumu. **20** Wuzibika nkanda beni ayi wuvutula wawu kuidi kisadi
ki nzo yi lukutukunu bosi wuvuanda. Meso ma batu boso baba

mu nzo yi lukutukunu maba kuntala. **21** Buna wuba kamba:
—Buabu, masonuku mama ma luwilu masundukidi. **22** Batu
boso bantelimina kimbangi. Basimina mu diambu di mambu
ma nlemvo matotukila mu munu andi. Buna batuba: —Niandi
ko muana Zefu e? **23** Buna wuba kamba: —Bukiedika ti ma
lukhamba kingana kiaki: “Munganga, wukibelusa ngeyo veka!”
ayi maluthela: “Tuwilu mambu mavangimini ku Kafalinawumi.
Vanga buawu kuaku, mu divula diaku!” **24** Buna wubuela ku
bakamba ti: Bukiedika ndikulukamba ti kuisi ko mbikudi wela
yakulu bumboti mu tsi andi! **25** Bukiedika ndikulukamba ti
mafuola maba mawombo mu Iseli mu thangu Eli. Zimvula zisia
noka ko mu tezo ki mimvu mintatu ayi ndambu; ayi kanda kingolo
kiba mu tsi yoso. **26** Vayi Eli kasia fidusu kuidi mfuola moso
ko. Vayi kuidi difuoladimosi diba zingilanga ku Salapeta, mu
tsi yi Sidoni. **27** Batu babela buazi baba bawombo mu Ieli mu
thangu mbikudi Elisa vayi kadi wumosi mu bawu kasia vedusu
ko; botula kaka Namani muisi Sili. **28** Batu boso baba muna nzo
yi lukutuku bafuema ngolo bu awa mambu mama. **29** Batelama,
banata Yesu ku nganda yi divula; nate ku tsongi wu mongo,
kutungulu divula beni. Bannata kuna muingi bannunguna ku
tsi. **30** Vayi wufielumuka va khatitsik'awu ayi wuyenda kuandi.
31 Wuyenda ku Kafalinawumi, divula di Ngalili. Kuawu kaba
longila mu lumbu bi saba. **32** Basimina buwombo mu wa malongi
mandi bila wulongila mu lulendo. **33** Muna nzo lukutukunu muba
mutu wumosi wuba mpeve yimbimbi, wuyamikina mu ndinga
yingolo: **34** —A Yesu muisi Nazaleti, mambu mbi tuidi betu yaku
e? Wizidi mu kutubunga e? Minu nzebi ti ngeyo widi nani: Widi
mutu wunlongo wu Nzambi. **35** Yesu wutemina pheve yimbimbi
ayi wuntumina: —Bika biyoko; totuka mu mutu wawu! Mpeve

beni yimbimbi yilumba mutu beni va tsi, va meso ma batu boso
babavana. Buna yitotuka mu kambu kumvanga mpasi. **36** Batu
boso basimina ayi bayuvasana bawu na bawu: —A mambu mbi
mama e? Bila niandi wumvana zithumunu kuidi ziphevi zimbimbi
mu kibakala ayi mu lulendo ayi ziawu zilembu totuka. **37** Tsangu
yi Yesu yimuangana mu mala moso ma zunga kina. **38** Bu
katotuka mu nzo yi lukutukunu, wuyenda ku nzo yi Simoni. Nzitu
wu Simoni wuba zinzangala zingolo ayi baleba Yesu muingi
kambelusa. **39** Wuyinama va kaba, wutemina zinzangala ayi
ziawu zitumbu kumbika. Buna nzitu wu Simoni wutelama mu
nsualu ayi wuba kubikila bidia. **40** Thangu buna yeka diama,
baboso baba bedisa bambevo banata bambevo ziawu, ziba
bimbevo bi mpila mu mpila, kuidi Yesu. Wutetika mioko kuidi
kadika mutu ayi wuba belusa. **41** Ziphevi zimbimbi zitotuka mu
batu bawombo. Sumbu zintotuka zi kuenda yamikina: —Ngeyo
widi Muana Nzambi. Vayi Yesu wutemina ziphevi beni zimbimbi
ayi kasia zivana ko minsua mu yoluka bila zizaba ti niandi Klisto.
42 Buisi buna bukia, Yesu wutotuka ayi wuyenda ku buangu
kisuma. Nkangu wu batu wuntomba ayi bu wutula va kaba; batu
bazola kunsimbidila mu diambu kabika kuenda. **43** Vayi wuba
kamba: —Mfueti samuna diaka Nsamu Wumbote wu Kipfumu ki
Nzambi mu mavula mankaka bila diawu ndifidusulu. **44** Buna
wulonga mu zinzo zi zikhutukunu zi Yuda.

5 Lumbu kimosi yesu kaba muyenda disimu di mbu wu
Ngenezaleti ayi sumbu nkangu wu batu wunzungidila mu diambu
di wa mambu ma Nzambi, **2** buna wumona minlungu miodi
muyenda mbu. Minlobi mi zimbizi bakuluka kuawu mu minlungu
miawu bila makondi mawu baba sukula. **3** Nlungu wumosi wuba
wu Simoni. Yesu wukuma muawu ayi wunkambakatatukila fioti

disimu. Buna wuvuanda muna nlungu ayi wutona longa nkangu.
4 Buna kamanisa yoluka, wukamba Simoni: —Kuesa nlungu
kungingi nlangu, kuna kuidi thimpula bosi ngeyo ayi bakundi
baku lozanu makondi meno mu diambu di luloba. **5** Vayi Simoni
wumvutudila: —A nlongi, builu bumvimba tusedi vayi kadi kiasa
tusia baka ko. Vayi sumbu wuthumini, ndieka loza makondi. **6**
Baloza makondi ayi babaka zimbizi ziwombo; ayi makondi mawu
tsatu makanzuka. **7** Buna batumisa bakundi bawu bobo baba
mu nlungu wunkaka muingi biza basadisa. Bayiza ayi minlungu
mioso mimiodi miwala zimbizi, ayi tsatu midiama. **8** Bu kamona
bobo, Simoni-Piela wufukama va malu ma Yesu ayi wunkamba:
—Pfumu, bika wuthatukila bila ndidi nkua masumu. **9** Muaki
lukhuku lumbuila va kimosi ayi bakundi bandi mu mona phila
zimbizi baloba. **10** Zaki ayi Yowani, bana ba Zebede, bakundi ba
Simoni, mamvawu lukhuku lu babuila. Buna Yesu wukamba
Simoni: —Bika mona tsisi bila tona buabu wela ba nlobi wu batu.
11 Bu bavutula minlungu miawu ku disimu, basia bika bibioso
ayi balandakana Yesu. **12** Lumbu kimosi Yesu bu kaba mu
divula dimosi, kuna kutotukila mutu wumosi wuba ayi buazi. Bu
kamona Yesu, mutu beni wufukamava ntual'andi vayi wuyinika
zizi kiandi mu tsi ayi wunleba: —A Pfumu, enati tidi buna wulenda
kuaku kumvedisa! **13** Yesu wunonuna koko kuandi, wunsimba
ayi wunkamba: —Nyinga, thidi, vedila kuaku! Mu yina thangu,
wuvedila mu buazi buandi. **14** Vayi wunkandika kabika kamba
kadi kuidi mutu wumosi mambu mavangimini mu niandi. Vayi
wunkamba: —Yenda kimonisa kuidi nganga yi Nzambi ayi nata
dikaba dilomba Moyizemu diambu diba kimbangi kuidi bawu. **15**
Tsangu yi Yesu yiluta muangana. Diawu minkangu miwombo mi
batu bayiza muingi banwa ayi muingi babelusu mu bimbevo

biawu. **16** Vayi niandi wuyenda tinina mu bibuangu bisuama mu
diambu kasambila. **17** Lumbu kimosi bu kaba longa, Bafalisi ayi
minlongi mi mina bobobatotukila mu mala moso ma Ngalili, ma
Yuda ayi ma Yelusalemi bayizavuanda vana ayi lulendo lu Pfumu
lumonika mu bambevo baba balusanga Yesu. **18** Zimbukila
babakala batotuka, banata dikoka mu kimpoyi. Batomba diluaku
di kunkotisila mu nzo muingi bantula va ntuala Yesu. **19** Vayi
basia baka ko diluaku di kunkotisila mu diambu di nkangu
wu batu. Diawu bakumina ku mbata muanzu ayi batobudila
divudumu muanzu, bosi, bakulula dikoka beni mu kiphoyi va
khatitsika batu, va ntuala Yesu. **20** Yesu bu kamona minu ki batu
bobo, wukamba: —Nkundi ama, masumu maku malemvokolo. **21**
Minlongi mi Mina ayi Bafalisi batona niunguta ayi bakambasana:
—Buna nani mutu wawu wuntuba mamu ma mvuezolo e? Nani
beki minsuamu lemvukil masumu? A keti Nzambi kaka e? **22**
Vayi Yesu wuzaba mayindu mawu, ayi wuba kamba: —Bila
mbi lunyindudila bobo mu mintima mieno e? **23** Mbi bilutidi
kambu phasi mu kamba: “Masumu maku malemvokolo” voti
“telama kuaku ayi diata?” **24** Vayi muingi luzaba ti muana mutu
beki lulendo va ntoto lu lemvukila masumu… Buna wukamba
dikoka: —Minu ndikutumina: “Telema, bonga kiphoyi kiaku ayi
vutuka ku nzo'aku!” **25** Vana vawu dikoka ditelama, va meso
ma batu boso, dibongakiphoyi kiandi ayi divutuka ku nzo'andi.
Sumbu kavutuka wulembu kembisa Nzambi. **26** Batu boso
basimina, bakembisa Nzambi kutsi boma baba vayi batuba:
—Matsiminanga tumueni buabu. **27** Mambu momo bu mavioka,
Yesu wuyenda kuandi. Vayi wumona mfutisi wumosi wu ziphaku
mu nzila, buna kavuendi mu bilu kimfutusulungu ziphaku, dizina
diandi Levi. Buna wuntela ayi wunkamba: —Wundandakana.

28 Mutu beni wutelama, wubika bima bioso ayi wulandakana
Yesu. **29** Buna Levi wukubikila Yesu ndikulu dinneni, ku nzo'andi.
Batu bawombo baba yawu va meza. Mu bawu muba mimfutisi
mi ziphaku. **30** Bafalisi ayi minlongi mi mina miomi miba mu
dingumba diawu mifuema ayi bayuvula minlonguki mi Yesu ti:
—Bila mbi lulembo dila ayi nuina va kimosi ayi mimfutisi mi
ziphaku miomi, bankua masumu e? **31** Yesu wuba vutudila:
—Batu bobo badi nitu yi buvini batombanga munganga ko.
Vayi batu badi bimbevo bawu bantombanga munganga. **32**
Ndisia kuiza tela batu basonga ko vayi ndiyiza mu diambu di
tela bankua masumu. **33** Buna bankaka banyuvula: —Bila mbi
minlonguki mi Yowani ayi mi Bafalisi mikukifuisanganzala mu
diambu di lusambulu vayi miaku mindia ayi minua e? **34** Yesu
wuba vutudila: —A beno lumbanza ti batu bobo batumusu,
kuidi ditoko diodi dikuedidi, balenda kukifuisa nzala mu diambu
di lusambulu ditoko dikuedidi bu dikidi yawu va kimosi e? **35**
Vayi vadi thangu bu bela ku babotula ditoko, buna bosi mu
bilumbu binabela kukifuisa nzala mu diambu di lusambulu. **36**
Buna wuba kamba nongo yimosi: —Mutu kalendi ko kanzuna
tendi kinledi wumona muingi kalondila nledi wunkhulu. Bila
buna maka kanzuna nledi wumona ayi tendi kioki kabongidi
mu nledi wumona kilendi fuanakana ko ayi tendi kikhulu. **37**
Bobuawu, mutu kalendi tula ko vinu kimona mu zitsaku zikhulu
bilanganu vinu kimona kilenda kanzuna zitsaku zikhulu. Buna
vinu kidukukidi ayi zitsaku zifuidi. **38** Vayi bufueni mu tula vinu
kimona mu zitsaku zimona. **39** Kuisi ko mutu wunua vinu kikhulu
wubuela tomba diaka nua vinu kimona bila kafueti tuba: vinu
kikhulu kilutidi lueki!

6 Kiba lumbu ki saba, Yesu wuviokila mu tsola yi ble. Minlonguki
miandi mivela makundi ayi midia mawu. **2** Bafalisi bankaka
bayuvula: —Bila mbi lulembo vangila mambu makanduku mu
lumbu ki saba e? **3** Yesu wubavutudila: —Lutengi ko mambu
Davidi kavanga mu thangu niandi ayi bakundi bandibaba mu
nzala e? **4** Niandi wukota mu nzo Nzambi, wubonga mapha
matambuku kuidi Nzambi ayi wudia mawu; wukabudila batu bobo
baba yandi, ka diambu ko, kasia ba ko minsua bila banganga
Nzambi kaka ziba minsua mu dia mawu. **5** Buna wubuela tuba
diaka: —Muana mutu niandi Pfumu yi lumbu ki saba. **6** Mu
lumbu kinkaka ki saba, Yesu wukota mu nzo yi lukutukunu ayi
wutona longa. Muna muba mutu wumosi wuba koko ku lubakala
kusioka. **7** Minlongi mi mina ayi Bafalisi basunga Yesu mu tala
kani wulendakumbelusa mu lumbu ki saba mu diambu babaka
bila kioki balenda kumfundila. **8** Vayi Yesu bu kazaba mayindu
mawu, buna wukamba mutu wuba koko kusioka: —Telama,
yiza va ntuala batu boso! Mutu beni wutelama. Wuyiza vana.
9 Buna Yesu wuba kamba: —Kiuvu kidi yama ki kuluyuvula:
minsua midi mu vanga mambotevoti mambimbi mu lumbu ki
saba e? Minsua midi mu vukisa luzingu voti mu kuluvonda
e? **10** Buna wuzungisa thalu andi kuidi batu boso baba vana
bosi wukamba mutu beni: —Nonuna koko kuaku. Mutu beni
wunonuna koko ayi koko kuandi kubeluka. **11** Minlongi mi mina
ayi Bafalisi bafuema ngolo ayi bayuvasana bawu na bawu mu
zaba diambu mbi balenda vangila Yesu. **12** Muna bilumbu beni,
Yesu wuyenda ku mbata mongo mu diambu di sambila. Builu
bumvimba kasambidila. **13** Buisi buna bu kia, buna wutela
minlonguki miandi ayi wusobula va khatitsik'awu kumi mi miodi.
Wuba vana dizina di bamvuala. **14** Mazina mawu mawu mama:

Simoni wuka bieka Piela ayi khomb'andi Andele; Zaki, Yowani,
Filipi, Balitelemi **15** Matayi, Toma, Zaki muana Alife, Zimoni
wuba mu dingumba di ba Zeloti, **16** Yuda muana zaki ayi Yuda
Isikalioti, mutu wumvakula. **17** Bu kaba kuluka mongo va kimosi
ayi bawu Yesu wutelama va ndimba. Minlonguki miandi miwombo
miba vana va kimosi ayi nkangu wuwombo wu batu baba mu
zunga kioso ki Yuda, ki Yelusalemi, mu mala ma Tile ayi Sidoni
momo madi mu yenda nzadi. **18** Baboso bayiza mu diambu
di banwa ayi babelusu mu bimbevo biawu. Bobo bayamusu
kuidi ziphevi zimbimbi babeluka. **19** Baboso batomba kunsimba
bila lulendo lutotukila mu niandi luba lubelusa batu boso. **20**
Buna Yesu wutala minlonguki miandi ayi wuba kamba: —Khini
kuidi beno minsukama bila beno luvuidi Kipfumu ki Nzambi. **21**
Khini kuidi beno luidi buabu mu nzala bila luela yukutusu. Khini
kuidi beno lulembu didi buabu bila luela seva. **22** Khini kuidi
beno mu thangu bela ku lulenda, bu bela ku luloza, bu bela ku
lufinga, bu bela ku lukuka, bu bela manga mazinga meno banga
mazina mambimbi mu diambu di Muana Mutu. **23** Mu lumbu
kina buna luela mona khini ayi luela dumuka mu diambu di khini
bila mfutu eno widi wunneni mu diyilu. Bila buawu bobo kuandi
bakulu bawu bayamisila mimbikudi. **24** Vayi mabienga kuidi beno
zimvuama bila lukitambudidi yeno mbombolo. **25** Mabienga kuidi
beno luidi bayukuta buabu bila luela mona nzala. Mabienga
kuidi beno lulembu sevi buabu bila luela ba mu kaniki ayi luela
dila. **26** Mabienga kuidi beno batu boso bu bela kuluniemisa bila
buawu bobobakulu bawu bavangila mimbikudi mi luvunu. **27**
—Vayi kuidi beno lunwa, ndikulukamba: luzola bambeni zienu;
luvangila mambote bobo bakululendanga; **28** Lusakumuna bobo
bakulusinganga; lusambidila bobo bakuluvangilanga mambu

mambimbi. **29** Enati mutu wuzubidi mbata mu luvenga lumosi,
buela ntambika luvenga lunkaka. Enati mutu wuzionini yunga
kiaku, buna kadi ku nkandika kaziona kikhutu kiaku. **30** Vana kuidi
woso mutu wukulomba. Enati mutu wuzionini bima biaku, buna
kadi kunlomba diaka biawu. **31** Mambu momo lutidi baluvangila,
mawu mamveno lufueti vangila bankaka. **32** Enati lunzolanga
kaka bobo bakuluzolanga buna mbi lumbaka e? Bila bankua
masumu, mamvawu, beta zola bobo baku bazolanga. **33** Enati
lumvangila mamboti kuidi bobo bakuluvangilanga kaka mambote,
buna mbi lumbaka? Bila bankua masumu mamvawu beta bu
vanga. **34** Enati lueta devisa kaka bobo balenda kuluvutudila,
buna mbi lumbaka e? Bila bankua masumu mamvawu beta
devisa bankua masumu yawu muingi baba vutudila. **35** Vayi beno
bika luzola bambeni zienu, luba vangila mambote ayi ludevisa
mu kambu ba mayindu keni bela kuluvutudila. Buna mfutu eno
welaba wunneni, luela ba bana ba Nzambi yizangama bila niandi
veka widi wumbote kuidi bobo bazabanga ko vutula matondo ayi
kuidi batu bambimbi. **36** Bika luba batu bambote banga dise
dieno widi wumbote. **37** —Lubika sambisa tala mamveno luedi
sambusu. Lubika zengila batu nkanu tala mamveno luedi zengulu
nkanu. Lulemvukila badienu muingi mamveno balulemvukila.
38 Luvananga buna mamveno bela kuluvana. Bela kuluvana
kuku kifuana, kuku kikomana, kinikunu ayi kinsapuka bila bela
kulutezila luelo luela dedakana banga lolo lutezila. **39** Yesu
wubuela bakamba diaka nongo yayi: —A buevi, phofo wulenda
nata phofo yandi e? Buna bawu buadi balenda bua mu dibulu e?
40 Nlonguki kasi viatuka ko nyiyisi andi vayi bu kameni kubuku
bu mbote, buna boso kalenda dedakana banga nyiyisi andi. **41**
Bila mbi wuntadila kiti kidi mu diesu di khomb'aku vayi ngeyo

vekawukadi mona tunga yidi mu diesu diaku e? **42** Voti, buevi
wulenda kambila khomb'aku ti: “A khomba bika ndibotula kiti kidi
mu diesu diaku!” vayi ngeyo veka wukadi mona tunga yidi mu
diesu diaku e? Mutu wu mayuya! Botula nteti tunga yidi mu diesu
diaku buna bosi mawumona bumboti mu botula kidi kidi mu diesu
di khomb'aku. **43** —Bila kuisi ko nti wumbote wela buta makundi
mambimbi ayi nti wumbimbi wulendi buta makundi mambote
ko. **44** Bila banzabilanga nti mu makundi mandi. Bila balendi
vela ko makundima figi mu nti wu zitsendi ayi balendi vela ko
makundi ma vinu mu nti wu zitsolokoto. **45** Mutu wumbote
wuntotulanga mambote momo mambanga mu kiuka kimboteki
ntim'andi. Mutu wumbimbi wuntotulanga mambimbi mambanga
mu kiuka kimbimbi ki ntim'andi bila mutu wuntubanga mambu
momo mafulukidi mu ntim'andi. **46** —Bila mbi lukuthedilanga
“Pfumu, Pfumu” vayi lukadi vanga mambu momo ndilembu
lukambi e? **47** Ndieka kulumonisa buevi budedikinini woso mutu
wowo wunkuiza kuidiminu, wulembu wi mambu ndilembu tubi
ayi wulembu kumasadila. **48** Niandi dedikini banga mutu wowo
wutunga nzo. Wutimuna fondasio yimula ayi wutungila yawu va
yilu matadi. Khuka yi nlangu bu yiyiza, yiyiza lumbama muna
nzo beni ayi yisia yinikuna ko bila yitungu va yilu matadi. **49** Vayi
woso wulembu wi mambu mama ayi wunkambu sadila mambu
beni dedikini banga mutu wutunga nzo'andi va mbata ntoto mu
kambu fondasio. Khuka yi nlangu bu yiyiza lumbama mu nzo
beni, yawu yitumbu bua, mfuilu yi nzo beni yiba yinneni.

7 Bu kamana kamba batu mambu maba yandi, Yesu wuyenda
ku Kafalinawumi. **2** Pfumu yimosi yi masodi wuba ayi mvik'andi
wuba mu kimbevo, wuba nduka mu fua. Pfumu beni wuba
zolanga ngolo mvika beni. **3** Bu kawa tsangu yi Yesu, buna pfumu

beni yi masodi wumfidisila bakulutu ba Bayuda muingi banleba
kiza belusa mvik'andi. **4** Bu batula vaba Yesu mbadi banleba:
—Niandi fueni wumvangila buawu. **5** Bila wunzolanga tsi etu ayi
niandi veka wututungila nzo yi lukutukunu. **6** Yesu wuyenda
yawu. Buna weka nduka tula ku nzo, pfumu yi masodiwumfidisila
bakundi bandi mu kunkamba: —A pfumu, bika kuaku kiyamisa
bila ndisi wufuana ko muingi ngeyo wukota mu nzo'ama. **7** Diawu
ndisi kuiza kudenginina ko minu veka vayi tuba kaka diambu
dimosi buna kisadi kiama ma kibeluka. **8** Bila minu veka ndidi
ku tsi luyalu lu bapfumu ayi mbeki masodi ma ndieta tumina.
Minu kamba kuidi wumosi: “Yenda” makenda. Minu kamba
kuidi wunkaka: “Yiza” makiea. Minu kamba kuidi mvik'ama:
“vanga diadi!”, balavanga diawu. **9** Yesu wusimina buwombo bu
kawa mamu ma pfumu yi masodi. Buna wubaluka kuidi nkangu
wuba kunlandakana ayi wutuba: —Bukiedika ndikulukamba
ndimueni ko, ka diambu ko mu Iseli, minu kinneni banga kiaki.
10 Bamvuala mi pfumu masodi zivutuka kuawu kuna nzo, kuna
yiyenda bata mvika beni mu buvini. **11** Mu lumbu kilanda, Yesu
wuyenda ku divula dimosi diba bantedilanga Nayini. Minlonguki
miandi minlandakana va kimosi ayi nkangu wuwombo. **12** Bu
katula va difula di divula, wudengana batu banata mvumbi
ku nganda yidivula. Wuba muana wumosi kaka wu difuola.
Nkangu wu wombo wu divula wuba yandi va kimosi. **13** Pfumu
bu kamona difuola beni buna wummona kiadi ayi wunkamba:
—Bika dila. **14** Bosi wufikama vaba kesi yi mvumbi ayi wutetika
koko kuandi va mbata kesi beni. Bobo banata kesi batelama.
Buna wukamba: —Ndikutumina, muana ditoko, telama kuaku! **15**
Zimbukila mutu wuba wufua wuvumbuka, wuvuanda ayi wutona
yoluka. Yesu wumvana kuidi ngudi andi. **16** Babo bamona tsisi,

bakembisa Nzambi ayi batuba: —Mbikudi wunneni wututotukidi
ayi Nzambi wizidi mu sadisa batu bandi. **17** Tsangu yi nsamu
wawu yitembakana mu Yuda dioso ayi mu bizunga bizungidila.
18 Minlonguki mi Yowani mimana kamba Yowani mambu moso
momo mavioka. Buna wutumisa minlonguki miandi miodi **19** ayi
wuba fidisa kuidi Pfumu mu diambu banyuvula: —Bukiedika
kuandi ti ngeyo mutu wowo wufueti kuiza voti tufueti vingila
wunkaka e? **20** Batu beni bayenda kuidi Yesu ayi bankamba:
—Yowani Mbotidi wututumini. Katu kembi tuyuvula: “ngeyo
mutu wowo wufueti kuiza voti tufueti vingila wunkaka e?” **21**
Muna thangu yina, Yesu wubelusa batu bawombo baba mu
bimbevo ayi mu minsongo. Wubelusa batu bayamusu kuidi
ziphevi zimbimbi ayi wuzibula meso ma baphofo bawombo. **22**
Buna wukamba kuidi bobo bafidudu: —Luvutuka kudi Yowani ayi
lunkamba mambu momo lumueni ayi luwilu; baphofo zilembu
moni; makoka malembu diati; batu ba buazi balembu vedusu,
batu bafua matu balembu wi, bafua balembu fuluka; nsamu
wumboti wulembu longu kuidi batu basukama. **23** Khini kuidi
mutu wela manga zimbisa minu kiandi mu diambu diama. **24**
Bamvuala zi Yowani bu zivutuka, Yesu wubaka diluaku di yolukila
mambuma Yowani kudi nkangu wu batu: —Mbi biobi luyenda
tala ku dikanga e? Nti wufioti wulembu vevumunu kuidi phemo
e? **25** Vayi buna nani luyenda tale e? Mutu wuvuata minledi mi
kitoko e? Tala batu bobo bamvuatanga minledi mi kitoko ayi
banzingilanga mu zikhini mu zinzo zi mintinu bankalanga. **26**
Vayi buna mbi luyenda tala e? Mbikudi luyenda tala e? Nyinga
buawu kuandi vayi ndikulukamba ti niandi viokidi mbikudi. **27** Bila
niandi wuyolukulu mu minkanda ti: Tala mfidisidi mvual'ala ku
ntual'aku, niandi wela kubika nzil'aku ku ntual'aku. **28** Bukiedika

ndikulukamba: mu batu boso bobo babutu kuidi baketo, kuidiko
mutu wowo viokidi Yowani. Vayi wulutidi kefa mu kipfumu ki Diyilu
wunlutidi. **29** —Batu boso bawa mambu momo ayi mimfutisi mi
ziphaku, bazababusonga bu Nzambi bu babotoko kuidi Yowani.
30 Vayi Bafalisi ayi minlongi mi mina, bobo bamanga botoko kuidi
niandi, va meso mawu baloza luzolo lu Nzambi. **31** Banga banani
ndenda dedikisa tsungi yayi e? Yidedikini banga babani e? **32**
Yidedikini banga bana bafioti bavuedi va zandu ayi balembu
kambasana bawu na bawu: Beto tulusikidi nsioni vayi lusia
kina ko. Tuyimbila minkunga mi mafua vayi lusia dila ko. **33**
Bila Yowani wuyiza, kasia dia mampa ko ayi kasia nua vinu
ko. Vayi lukamba: “Pheve yibmimbi yidi yandi.” **34** Muana mutu
wuyiza; wundia, wunua ayi luntuba: “Niandi nzuna kadi ayi kolu
mbungu; nkundi mimfutisi mi ziphaku ayi bankua masumu.” **35**
Vayi nduenga yimmonikanga yisonga mu nzila yi bana bandi.
36 Mfalisi wumosi wuleba Yesu mu dia yandi va meza. Yesu
wuyenda ku nzo'andi ayi wuvuanda va meza. **37** Zimbukila
va totuka nketo wumosi wu divula, wuba nsumuki. Wuzaba ti
Yesu vuendi va meza ku nzo yi Mfalisi buna wunata bungu ki
wala malasi, bungu beni kivangulu mu ditadi di alabatele. **38**
Wutelama ku mbusa malu mandi. Wuba dila ayi matsuela mandi
mabua mu malu ma Yesu. Buna wufiona mawu mu zitsuki ziandi.
Wufifa malu mandi besi ayi wufukudila mawu malasi. **39** Bu
kamona bobo, Mfalisi wowo wutumisa Yesu wuniunguta: enati
bukiedika mutu wawu mbikudi nginu bakudingi nani nketowowo
wulembu nsimbi nani ayi buevi kadidi; bila nkento nkua masumu.
40 Yesu wunkamba mu mbembo yingolo: —A Simoni, diambu
didi yama di kukamba. Buna Mfalisi wumvutudila ti: —A nlongi,
tuba kuaku! **41** Buna Yesu wunkamba ti: —Vaba mutu wumosi

wudevisa zimbongo kuidi batu buadi. Wutheti wudeva zikhama
zitanu zi denali bosi wummuandi wudeva makumatanu. **42**
Sumbu bawu buadi basia ba ko zimbongo zikumvutudila, buna
wubalemvukila. Mu mpila yaku, mu bawu buadi; nani wela luta
kunzola e? **43** Simoni wuvutula: —Minu mbueni Mutu wowo
wuba pholo yinneni. Buna Yesu wunkamba: —Bukiedika kuaku
tubidi. **44** Bosi wubaluka kuidi nketo ayi wukamba kuidi Simoni:
—Mueni nketo wawu e? Mu thangu khotidingi mu nzo'aku,
wusia kundatinanga ko nlangu mu diambu ndisukula malu. Vayi
niandi bodisidingi malu mama mu matsuela mandi ayi fioniningi
mawu mu zitsuki ziandi. **45** Wusia ku mfifanga besi ko vayi tona
buna khotidingi, niandi kakadi vonga mu lembu kafifanga malu
mama bibesi. **46** Wusia dukulanga ko mafuta ku ntu ama vayi
niandi dukudingimalasi mu malu mama. **47** Diawu ndikukambila
ti masumu mawombo momo mabedi yandi malemvokolobila
wumonisina luzolo luwombo. Vayi mutu wowo beta lemvukila
fioti, niandi mamvandi fioti kaka keti zodila. **48** Bosi wukamba
nketo: —Masumu maku malemvukulu. **49** Batu bobo baba yandi
va meza bakambasana bawu na bawu ti: “Buna nani mutu wawu
wulemvukila masumu?” **50** Vayi Yesu wukamba nketo: —Minu
kiaku kivukisidi; yenda mu ndembama!

8 Bosi Yesu wuyenda mu mavula ayi mu mala mu yamikisa ayi
mu samuna Nsamu Wumboti wu Kipfumu ki Nzambi. **2** Kumi
bamvuala buadi banlandakana va kimosi ayi ndambu baketo
bobokabelusa bu bayamusu kuidi ziphevi zimbimbi ayi bobo
kabelusa mu zimpasi. Baketo beni bawu baba: Maliya baba
ntedilanga Maliya muisi Mangadala. Mu niandi katotula ziphevi
tsambudi zimbimbi, **3** Zana nketo Suza mutu wuba lundanga
bima bi Elode, Suzani ayi bawombo bankaka baba kunsadisanga

mu bima biawu. **4** Nkangu wuwombo wu batu wuyiza kutakana.
Batu beni batotukila mu mavula mavombo. Buna Yesu wuba
samunia nongo yayi: **5** —Nkuni wumosi wuyenda ku muanga
mbongo andi. Mu thangu kaba muanga mbongo andi, ndambu yi
zitheti yibua mu ndambu yi nzila. Batu badiatila ziawu ayi zinuni
zidoda ziawu. **6** Ndambu yinkaka yi zitheti yibua va matadi. Bu
zimena, zivika yuma bilavasia ba mbozi ko. **7** Zinkaka zibua
va zitsendi. Zitsendi ziyunduka va kimosi ayi mintuidilavayi
zitsendi zifietikisa miawu. **8** Vayi zinkaka zibua va ntoto wumboti.
Zimena ayi zibuta makundi. Kadika luteti lubuta khama yinkaka
yi zitheti. Buna katuba mambu momo, wuyamikina: —Woso widi
matu ma wila buna bika kawa. **9** Minlonguki miandi minyuvula
tsundu yi nongo yoyi. **10** Buna wuba kamba: —Beno lutambula
diluaku di zabila matsueki ma Kipfumu ki Nzambi vayi kuidi
bankaka mambu mama mafueti yolokolo mu zinongo muingi
ka diambu kobalembu tadi vayi bakadi mona; ka diambu ko
balembu wa vayi balendi sudika ko. **11** —Luwa tsundu yi nongo
yayi: mbongo yawu mambu ma Nzambi **12** Mu ndambu nzila yidi
batu beti wanga mambu ma Nzambi vayi satana wunkuizanga
ayi wunzionanga mawu mu mintima miawu mu diambu di kuba
kandika babika wilukila muingi bedi vuka. **13** “Mbongo yibua
va matadi” yidi batu beti wanga mambu ma Nzambiayi beti
tambulanga mawu mu khini vayi basiko mianzi. Minu kiawu
kizingilanga ko. Mu thangu yi thotolo bavika kukitabilanga. **14**
“Mbongo yibua va zitsendi” yidi batu bobo bawa mambu ma
Nzambi ayi bayenda kuawu. Vayi bafietukusu mu diambu di
mayindu, bamvuama ayi makhini ma luzingu. Babutanga ko
mimbutu milenda yela. **15** Bosi “mbongo yibua va ntoto wumbote”
yidi batu bobo bawa mambuma Nzambi, balunda mawu mu

ntima wukambulu mayuya ayi wumbote. Bawu bambutanga
mimbutu bu bavibididi. **16** —Mutu bu kalemisini muinda, kalendi
kuwufukidila nzungu kovoti kuwutula ku tsi mbuka; vayi va
yilu meza kafueti wutula mu diambu di bobo bankota bamona
kiezila. **17** Bila mamo masuama mafueti ba va kiesila; mamo
masueku mafueti zabakana ayi totuka va nganda. **18** Diawu
lulubuka mu mpila lulembu wila bila bela buela vana kuidi mutu
wowo beki vayi kudi mutu wowo kambulu bela kunziona, ka
diambu ko, biobi kambanza ti bidi yandi. **19** Ngudi yi Yesu ayi
bakhomba bandi bayiza kuidi niandi vayi basianunga ko fikama
va kaba mu diambu di nkangu wu batu. **20** Buna bankamba:
—Ngudi aku ayi bakhomba ziaku badi ku nganda ayi batidi
kumona. **21** Yesu wuba vutudila: —Bobo beti wanga mambu ma
Nzambi ayi bansadilanga mawu bawu ngudiama ayi bakhomba
ziama. **22** Lumbu kimosi Yesu wukuma mu nlungu va kimosi ayi
minlongukimiandi, buna wuba kamba: —Bika tusabukanu ku
disimu dinkaka di mbu. Buna batula ku ngingi nlangu. **23** Bu baba
vuila, Yesu wuleka tulu. Zimbukila vuka kimosi kingolo kitonamu
mbu, nlangu wutona wala mu nlungu ayi mu ziphasi miba. **24**
Minlonguki mifikama vaba Yesu, minkotula mu yamikina: —A
nlongi, A nlongi tueka fua! Wukotuka ayi wutemina vuka ayi
mayo ma mbu. Buna biawu bilembama ayi ndembama yivutuka.
25 Buna wukamba minlonguki miandi: —A kuevi kuidi minu
kieno e? Vayi bawu bamona tsisi ayi basimina. Ayi bayuvasana
bawu na bawu ti: —Buna nani niawu wuntumina vuka ayi
nlangu, ayi biawu binkutumukina e? **26** Batula mu zunga ki basi
Ngalasa, kitalani ayi ngalili **27** Yesu bu kakuluka va disimu buna
mutu wumosi muisi divula beniwuba ayi ziphevi zimbimbi tona
thama wuyiza kundengana. Pheni nkua kaba kibanga; kaba

vuandanga ko mu nzo vayi ku biziami kaba vuandanga. **28** Bu
kamona Yesu, wubua va ntual'andi ayi wutuba mu mbembo yi
ngolo: —A diambu mbi tuidi betu yaku, ngeyo muana Nzambi
yizangama e? Wundemvukila, kadi kundiamisa. **29** Wutuba
bobo mu diambu Yesu wutumina mpeve yimbimbi yitotuka
mu mutu wowo. Bila tona thama, mpeve beni yimbila. Buna
mutu beni baba kunkanganga ayi kunkebilanga mu zisieni ayi
bisengo mu malu vayi wuba kubi tabunanga ayi mpeve yimbimbi
yiba kunnatanga mu bibuangu bisuama. **30** Yesu wunyuvula:
—Dizina diaku nani e? Niandi wuvutula: —Lengio. Bila ziphevi
ziwombo zimbimbi zikota mu mutu beni. **31** Ziphevi zimbimbi
beni zileba Yesu muingi kabika kuba tuma benda ku diyenga.
(Abyssos g12) **32** Nkangu wu zingulu wuba dia vana mbata
mongo. Ziphevi zimbimbizileba Yesu muingi zikota mu zingulu
beni. Buna wuba vana minsua. **33** Ziphevi zimbimbi zitotuka
mu mutu ayi zikota mu zingulu. Muna yina thangu nkangu wu
zingulu wunengumuka mu mongo nate ziyiza bua mu mbu.
Buna zidiama. **34** Mu thangu minsungi mi zingulu mimona
mambu momo mavioka, mitina ayi miyenda kamba mambu beni
ku divula ayi mu zitsola. **35** Batu bayiza tala mambu momo
mavioka. Bayiza vaba Yesu ayi bamona mutuwowo wutotulu
ziphevi zimbimbi buna kavuendi va malu ma Yesu. Wuvuata
minledi ayi diela diandi diduka. Buna bamona boma. **36** Batu
bobo bamona mambu beni baba kamba buevi bu vukila mutu
wowo wuyamusu kuidi ziphevi zimbimbi. **37** Vana vawu batu
ba zunga ki Ngelasa bu bamona boma bu ngolobuna baleba
Yesu kabotuka mu zunga kiawu. Niandi wukuma mu nlungu ayi
wuvutuka. **38** Mutu wowo wukulu mu ziphevi zimbimbi wuleba
Yesu muingi kanlandakanavayi Yesu wumvutula ayi wunkamba:

39 —Vutuka ku nzo'aku ayi samuna mambu moso Nzambi
kavangidi. Buna mutu beni wuyenda, wuyemikisa, mu divula
dioso, mambu Yesu kamvangila. **40** Bu kavutuka, nkangu wu
batu wuyakula Yesu bila batu boso baba kumvingila. **41** Tala
mutu wumosi dizina diandi Yayilusi. Niandi wuba pfumu yi nzo
yi lukutukunu, wuyiza ayi wubua va malu ma Yesu, wunleba
mu diambu kiza ku nzo andi **42** bila muan'andi wumosi kaka
wunketo, wuba nduka-nduka kumi mimvu miodi wuba nduka mu
fua. Bu kaba kuenda vayi nkangu wu batu wumfietikisa. **43** Nketo
wumosi wuba kimbevo kiviokanga menga; kumi mimvu miodi
kabedila kimbevo beni ayi wumana fukisa bima biandi bioso
kuidi minganga. Vayi kadi munganga wumosi kasia nunga ko mu
kumbelusa. **44** Wufikama ku manima ma Yesu ayi wusimba
tsongi nledi andi. Vana vawu menga makangama. **45** Buna Yesu
wuyuvula: —Nani wutsimbidi. Baboso bamanga kuawu kikinina.
Diawu Piela kankambila va kimosi ayi bobo baba yandi: A Nlongi,
nkangu wu batu wuzungididi ayi wufietikisidi ku zindambu zioso.
46 Vayi niandi wuvutula: —Mutu wumosi wutsimbidi bila nzebi ti
lulendo lutotukidi mu munu. **47** Nketo beni bu kamona ti kalendi
suama ko, buna, wuyiza ayi lunkuku, wufukama va malu ma
Yesu. Wusudikisa va ntuala wu batu boso bila kiokikansimbila
ayi buevi kabelukididi. **48** Yesu wunkamba: —A muan'ama
wunketo, minu kiaku kivukisidi, yenda mu ndembama. **49** Buna
kamanisini ko tuba, mutu wuba kuidi pfumu nzo yilukutukunu
wuyiza ayi wunkamba: —Muan'aku wunketo fuidi, bika buela
yamisa nlongi. **50** Yesu bu kawa bobo, wukamba Yayilusi ti:
—Bika mona boma vayi wilukila kaka bila muan'aku wunketo
wela beluka. **51** Bu katula ku nzo, wukandika batu boso babika
kota mu nzobotula kaka Piela, Yowani, Zaki ayi dise ayi ngudi yi

muana ndumba. **52** Batu boso badila ayi banionga mu diambu
diandi ayi wuba kamba: —Bikanu dila bila kadi fua ko, tulu
tuandi kalekidi. **53** Batu baba kunsekinina bila bazabati fuidi. **54**
Buna Yesu wusimba koko ku muana ndumba ayi wutuba mu
mbembo yingolo: —Muan'ama, telama kuaku. **55** Buna wufuluka
ayi wutelama; Yesu wuvana minsua mu diambu bamvana bidia.
56 Zimbuta zi muana ndumba zisimina. Yesu wuba kandika
babika kambakadi kuidi mutu wumosi mambu maviokidi.

9 Yesu wukutikisa kumi mimvuala miodi ayi wuba vana lulendo
ayi luyalu lu totudila ziphevi zioso zimbimbi ayi lubelusila
bambevo. **2** Bosi wuba tuma benda yamikisa luyalu lu Nzambi
ayi wuba tuma babelusa bambevo. **3** Wuba vana zithumunu
ziazi: —Kadi nata kadi kiasa mu nzila: kadi nata nkawa, kadi
tsaku, kadi khuta, kadi zimbongo. Kadi mutu kanata kikhutu
kiviakisa. **4** Yoso nzo luela kota buna luvuanda muna nate luela
botuka va divula beni. **5** Enati bamengi kulutambula buna mu
thangu luela totuka mu divula beni, buna luba kukumuna mbungi-
mbungi yi malu meno muingi kiba kimbangi kuidi bawu. **6** Buna
miyenda. Midiengila mu mala moso. Milonga nsamu Wumbote
ayi mibelusa bambevo mu bibuangu bioso. **7** Nyadi Elode
wawu zitsangu zi mambu mamo mavioka, wukiyamisangolo.
Bila bankaka batuba: “Yowani niandi wufulukidi mu bafua!” **8**
Vayi bankaka: “Eli niandi wumonikini.” Vayi bankaka “Niandi
widi mbikudi wumosi mu mimbikudi mikhulu, niandi fulukidi.” **9**
Vayi Elode wuba tuba: —Keti minu veka ndizengisa Yowani ntu!
Vayi buna nani mutuwowo, ndilembu wilanga mambu momo?
Buna wutomba nzila mu kummona. **10** Mimvuala mivutuka
ayi mivumbudila Yesu kipholo ki mamo mivanga; wuba nata
va lutengo ku ndambu divula dibeti tedila Betisayida. **11** Vayi

nkangu wu batu bu bazaba nsamu beni, buna banlandakana.
Yesu wuba yakula, wuba yolukila nsamu wu kipfumu ki Nzambi
ayi wu belusa batu baba tsatu yi belusu. **12** Buisi buna bueka
yila, kumi mimvuala miodi va kaba ayi minkamba: —Vutula
nkangu wu batu muingi benda mu mala ayi mu zitsola zifikimini
mu diambu babaka bidia ayi minleku bila va buangu kikambulu
batu tuidi. **13** Vayi Yesu wuba kamba: —Luba vananu beno veka
bidia. Vayi bawu bavutula: —Mampa matanu kaka madi yeto ayi
zimbizi zizole zi nlangu. Mananga tidi beto veka tuenda sumbi
bidia mu diambu di batu boso baba e? **14** Bila nduka-nduka
mili tanu yi babakala yiba vana. Yesu wukamba minlonguki
miandi: —Luba vuandisa mu makabu ma makumatanu ma
batu. **15** Buawu mivanga ayi mivuandisa batu boso. **16** Buna
Yesu wubonga mampa beni matanu ayi zimbizi beni zizole zi
nlangu. Wumvumbula meso ku Yilu, wusakumuna mawu bosi
wubukuna mawuayi wuvana mawu minlonguki miandi mu diambu
bakabudila nkangu wu batu. **17** Bawu boso badia ayi bayukuta.
Mu bitini bisiadidila, batota kumi bipani biodi. **18** Lumbu kimosi
Yesu kaba sambila va lutengu, minlonguki miandi miba yandi va
kimosi. Buna wuba yuvula: —Buevi batu beti tubanga; minu ndidi
nani e? **19** Minlonguki mimvutudila: —Bankaka beta tuba widi
Yowani Mbotikii; bankaka Eli; bankakabeta tuba widi wumosi
mu mimbikudi mi tsi khulu wufulukidi. **20** Buna wuba yuvula:
—Vayi benu veka, lueta tuba ti minu ndidi nani e? Buna Piela
wumvutudila: —Ngeyo widi Klisto, wu Nzambi. **21** Buna Yesu
wuba kamba: —Lubika kamba mambu mama kadi kuidi mutu
wumosi. **22** Buna wubuela diaka: —Muana Mutu kafueti mona
ziphasi ziwombo ayi bakulutu ba batu, bapfumu zi zinganga ayi
minlongi mi mina miela kunloza. Wela vondu vayi wela fuluka

mu lumbu kintatu. **23** Buna wukamba batu boso ti: —Enati mutu
tidi kundandakana buna kafueti kukizimbakana niandi veka vayi
kabonga dikulusi diandi kadika lumbu ayi kandandakana. **24**
Bila woso tidi keba luzingu luandi wela luzimbisa vayi wosowela
luzimbisa mu diambu diama, buna wela luvukisa. **25** Enati mutu
beki ntoto wumvimba vayi wukizimbisidi voti wukibivisidiniandi
veka, buna ndandu mbi kambaka e? **26** Enati mutu wumfuididi
tsoni voti fuidi tsoni mu diambu di mambu mama, buna Muana
mutu wela kumfuila tsoni bu kela kuizila mu nkembu'andi,
mu nkembo wu Tata ayi wu zimbasi zinlongo. **27** Bukiedika
ndikulukamba ti batu bankaka badi vava balendi ba fuako nate
bela mona kipfumu ki Nzambi. **28** Dinana di bilumbu bu bivioka,
landila mambu momo, Yesu wubonga Piela, Yowani ayi Zaki
ayi wuyenda ku mbata mongo mu kuenda sambila. **29** Mu
thangu kaba sambila, zizi kiandi kikituka, minledi miandimieka
miphembi dio lio, milezama banga lusiemo. **30** Batu buadi baba
solula yandi: Moyize ayi Eli. **31** Mu bawu mu monika nkembo.
Bayolukila lufua lolo kela dukisa ku Yelusalemi. **32** Piela ayi
bakundi bandi buadi baba baleka. Mu thandu bakotuka, bamona
nkembo wu Yesu ayi bamona batu beni baba buadi baba yandi.
33 Mu thangu batu beni baba nduka vambana ayi Yesu, Piela
wunkamba: —Pfumu, bulutidi mboti tukala kuetu vava. Tueka
tunga zinzozitatu zikapu: yimosi mu diambu diaku, yimosi mu
diambu di Moyize, yimosi mu diambu di Eli. Vayi kasia zaba ko
mambu momo katuba. **34** Buna wukidi tubi, dituti dimosi diyiza
ayi diba fukidila. Buna minlonguki mimona tsisi mu thangu mikota
mu dituti. **35** Buna mbembo yitotuka mu dituti beni yiwakana:
—Niandu niandi Muan'ama wundisobula, lunwila! **36** Mbembo
yoyo bu yiwakana, Yesu niandi veka wusiala. Vayi bawu baba

dio sui; Mu bilumbu bina basia yolukila ko kadi kuidi mutu
wumosi mambu momo bamona. **37** Mu lumbu kilanda bu baba
kuluka mongo, nkangu wu batu wuyiza dengana Yesu. **38** Muna
nkangu beni mutotukila mutu wumosi wuyamikina: —A Nlongi,
ndikuleba, tala muan'ama wubakala. Wawu kaka muana widi
yama. **39** Mpeve yawu kumbuila, buna muana wunyamikinanga.
Mpeve beni yinkuntutumunanga, yikuntotulanga difulu ayi bu
yimeni kumvongisa bunabosi yinkumbikanga. **40** Ndebidingi
minlonguki miaku muingi miyitotula vayi misi nunganga ko. **41**
Buna Yesu wuvutula: —Tsungi yikambulu minu ayi yimbimbi!
Zithangu zikua ndielakadilanga yeno diaka va kimosi? Zithangu
zikua ndiela buela kangilanga ntima mu bila kieno e? Buna
wukamba mutu beni ti: —Tuala muan'aku vava! **42** Mu thangu
muana kaba fikama, mpeve yimbimbi yinlumba va ntotoayi
yitona kuntutumuna ngolo. Buna Yesu wutemina mu kingolo
mpeveyimbimbi. Buna wubelusa muana wubakala ayi wutambika
wawu kuidi Siandi. **43** Babo basimina mu diambu di bunneni bu
Nzambi. Buna babo bakidi simina mu diambu di mambu moso
momo Yesu kaba vanganga, buna wukamba minlonguki miandi:
44 —Lulunda bumbote mama luwilu bila Muana Mutu weka
yekulu mu mioko mi batu. **45** Vayi minlonguki misia sudika ko
mambu momo. Baba suekila tsundu yi mambu beni mu diambu
mibika sudika. Ayi mimona tsisi mu yuvula tsunduyi mambu
momo. **46** Ziphaka zitotuka mu bawu na bawu mu diambu di
zaba nani lutidi munneni. **47** Yesu bu kazaba mayindu mawu ma
mintima miawu, wubonga muanalezi, wuntedimisa va ndambu
andi **48** ayi wuba kamba: —Woso mutu wunyakula muana
wawu mu dizina diama buna minu kuandi kayakudi. Ayi woso
wundiakudi buna yakudi diaka mutu wowo wuntuma. Bila woso

lutidi keva mu beno, buna niandi lutidi munneni. **49** Buna Yowani
wunkamba: —A nlongi, tumueningi mutu wumosi wulembu
totulanga ziphevizimbimbi mu dizina diaku. Vayi tunkandikidingi
bila kadiatanga yetu va kimosi ko. **50** Vayi Yesu wumvutudila ti:
—Lubika kunkandika bila woso kambulu bumbeni kudi beno buna
ku ndambu eno kadi. **51** Thangu yoyi Yesu kafueti kuendila ku
diyilu bu yifuana, bunawubaka lukanu lu kuenda ku Yelusalemi.
52 Wufidisa mimvuala ku ntual'andi. Buna miyenda mikota mu
buala bumosi bu Samali mu diambu minkubikila nleko. **53** Vayi
basi Samali bamanga ku ntambula bila ku Yelusalemi kaba
kuenda. **54** Minlonguki miandi, Zaki ayi Yowani, bu mimona
bobo, mituba: —Pfumu, tidi tutumina mbazu, yintotukila ku diyilu,
yibuila batu baba muingi yiba yoka? **55** Vayi Yesu wubaluka ayi
wuba temina. **56** Buna bayenda ku buala bunkaka. **57** Buna
bakidi mu nzila mutu wumosi wuyiza kamba Yesu: —Nlongi
thidi kulandakana koso ku wunkuenda. **58** Yesu wumvutudila:
—Mimbaku midi ayi minsuku miawu momo mieta leka ayi
zinuni zidiayi zindiala ziawu vayi muana mutu kasi ko buangu
kivundisila ntu andi. **59** Yesu wukamba kuidi wunkaka: —Ngeyo
ndandakana. Vayi mutu beni wumvutudila: —A Pfumu, phani
minsua ndienda tuami ziki siama. **60** Buna Yesu wunkamba:
—Bika bazika batu bawu bafua vayi ngeyo yenda samuna
Kipfumu ki Nzambi. **61** Wunkaka diaka wunkamba: —A Pfumu,
ndiela kulandakana vayi bika theti ndienda vanimboti zitsuka
kuidi dikanda diama. **62** Vayi Yesu wumvutudila: —Mutu wowo
simbidi tsengu mu sala mu tsola vayi tedi ku manima, kasi fuana
ko mu diambu di Kipfumu ki Nzambi.

10 Momo bu mavioka, Pfumu wusobula diaka lusambudi lu
makumi ayi minlonguki miodi; wuba tuma buadi-buadi muingi

bantuaminina ku ntuala mu mavula moso ayi mu bibuangu bioso
biobi niandi veka kafueti viokila. **2** Wuba kamba: —Makundi
meka mawombo mu ndima vayi bisadi bidi bifioti. Diawu luleba
Pfumu yi ndima muingi kafidisa bisadi mu ndim'andi. **3** Tala minu
ndiludidisidi banga mameme va khatitsika memvu. **4** Lubika
nata kadi photimoni, kadi sakosi, kadi zisapatu ayi lubika vana
kadi mutu mbote mu nzila. **5** Bu luela kota mu nzo yimosi,
lutuba theti: “Bika ndembama yiba mu nzo yayi”. **6** Enati mutu
wundembama wudi mu nzo beni buna ndembama yeno yela
ba mu niandi vayi enati buawu ko buna ndembama beni yela
luvutukila. **7** Buna luvuanda mu nzo beni, ludia bidia bela
kuluvana ayi lunuanduinu bena kuluvana bila “kisadi kifueni
mu tambula mfutu andi.” Lubika ba ti lueka nzo yayi, luedi mu
nzo yina. **8** Mu dioso divula di lunkota ayi enati baluyakudi
buna ludia bioso bela kuluvana, **9** lubelusa bambevo ziela ba
muna ayi luba kamba: “Kipfumu ki Nzambiki lufikimini.” **10** Vayi
mu dioso divula di lunkota ayi enatibamengi kuluyakula buna
lutotuka mu zinzila zi divula beni ayi lutuba: **11** “Ka diambu
ko mbungi-mbungi yi divula dieno yinemi mu malumeto, tueka
yikukumuna; vayi luzaba diadi ti Kipfumu ki Nzambi ki fikimini.”
12 Ndikulukamba ti mu lumbu kina, thumbudulu yi divula dina
yelaviatuka thumbudulu ui Sodoma. **13** Mabienga kuidi ngeyo
Kolazini! Mabienga kuidi ngeyo Betesayida! Bila enati bikumu
bivangulu va khatitsik'eno biawu bivangulu ku Tile ayi ku Sidoni,
nganu thama batu ba mavula beni babalula mavanga mawu ayi
mu monisa buawu mu vuata zitsaku ayi mu kivinda dibombi. **14**
Vayi mu lumbu ki tsambusu, thumbudulu yeno yela viatuka yi
Tile ayi yi Sidoni. **15** A ngeyo Kafalinawumi, ngeyo wummuena ti
wela tombulu nateku diyilu e? Wela kululu nate ku tsi yi bafua!

(Hadēs g86) **16** Buna wubuela diaka: —Woso mutu wukuluwila
buna minu kuandi kawilu; ayi woso mutu wululozidi buna minu
kuandi kalozidi vayi woso mutu wundozidi buna lozidi mutu
wowo wuthuma. **17** Lusambudi ayi minlonguki miodi mivutuka,
khini ayi mituba: —A Pfumu, ka diambu ko ziphevi zimbimbi
zitutumimini beto kuzivana zithumunu mu dizina diaku. **18** Niandi
wuba vutudila: —Ndimueni satana wubuidi va tsi banga lusiemo.
19 Tala; ndiluveni lulendo lu diatila zinioka, zikhutu ayi kipfumu
va lulendo loso lu mbeni ayi kadi kima kimosi kilendi kuluvanga
mbimbi ko. **20** Muaki lubika mona khini mu diambu ziphevi
zilutumimini vayi lumona khini mazina meso bu madi masonama
ku Diyilu. **21** Muna thangu beni, Yesu wumona khini mu Mpeve
ayi wutuba: —A Tata, Pfumu yi Diyilu ayi yi ntoto, ndikukembisa
bila wusuekamambu mama kuidi batu banduenga ayi badiela
vayi wumonisini mawu kuidi bana balezi. Nyinga, tata, mu luzolo
luaku buawu bobo wumuenina. **22** Dise diama dindiekudila
mambu moso kuisi ko mutu zebi muana botula kaka Dise. Kuisi
ko mutu zebi Dise botula kaka Muana ayi woso-woso mutu wowo
Muana katidi monikisa Dese. **23** Bu kabaluka kuidi minlonguki
miandi, buna wuba kamba va bawu veka: —Khini kuidi batu
balembu moni mambu momo lulembo moni! **24** Bila bukiedika
ndikulukamba mimbikudi miwombo ayi mintinumiwombo mizola
mona mambu momo lulembo moni vayi misia mamona ko;
mizola wa mambu momo lulembo wi vayi misia mawa ko. **25**
Nlongi wumosi wu Mina wutelama ayi wuyuvula Yesu kiuvu
mu kumfiela ayi wunkamba: —A nlongi, diambu mbi mfueti
vanga muingi ndibaka luzingu lukalimani e? **(aiōnios g166)** **26**
Yesu wumvutudila: —A mambu mbi masonama mu mina?
Mambu mbi wuntanganga muna e? **27** Niandi wumvutudila:

—Fueti zola Pfumu Nzambi aku mu ntim'aku wumvimba, mu
muel'akuwumvimba, mu zingolo ziaku zioso, mu mayindu maku
moso ayi fueti zolandiaku banga bobo weta kukizodila ngeyo
veka. **28** Yesu wumvutudila: —Ngeyo vutudi bumboti, vanga
buawu buna wela zinga. **29** Vayi nlongi wu mina beni wuzola
kukinungisa, wubuela yuvula Yesu: —A buna nani ndiama e?
30 Buna Yesu wumvutudila: —Kuba mutu wumosi wuba ku
Yelusalemi wuba kuenda ku Yeliko; wudengana mivi. Minziona
bima biandi bioso; minlueka miyenda kuawu ayi mimbika weka
nduka fua. **31** Vayi nganga Nzambi yimosi yiviokila mu nzila
beni, wumona mutu beni vayi wuzengisa ku ndambu yinkaka
ayi wuyenda kuandi. **32** Bobuawu, wumosi mu dikanda di Levi
wutula vana buangu beni, wumona mutu beni, wuzengisa ku
ndambu yinkaka ayi wuyenda kuandi. **33** Vayi muisi Samali
wumosi wuba viokila vana, wutula va ndambu vaba mutu beni.
Bu kamona mutu, wummona kiadi. **34** Wufikama va kaba, wutula
mafuta ayi vinu mu zimputa ziandi ayi wuzizinga ziphasima.
Bosi wuntula va yilu mpund'andi, wunnata ku nzo yi banzenza
ayi kuna kansadisa bumboti. **35** Mu lumbu kilanda, wubonga
denali biodi, wuvana biawu kuidi pfumu yi nzo yi banzenza ayi
wunkamba: “Sadisa bumbote mutu wawu. Zimbongo zioso wela
fukisa va yilu, minu veka ndiela kuvutudila ziawumu thangu
ndiela vutuka.” **36** Buna Yesu wubuela diaka: —Kuidi ngeyo, mu
bawu batatu nani wumonikini ndiandi kuidi mutu wowo wuvangu
phasi kuidi mivi e? **37** Buna nlongi wu mina beni wuvutula:
—Mutu wowo wummona kiadi. Buna Yesu wunkamba: —Yenda
ayi vanga banga mutu wuna. **38** Buna bakidi mu nzila, Yesu
wukota mu buala bumosi. Kunakuba nketo wumosi, dizina diandi
Malite, wunyakula ku nzo'andi. **39** Wuba ayi khomb'andi yinketo,

dizina diandi Maliya. Niandi wuyiza vuanda va malu ma Yesu
ayi wuba lembu kawanga mambu matuba Yesu. **40** Vayi Malite
wukiyekula mu bisalu biwombo. Buna wufikama vaba Yesu
ayi wunkamba: —A nlongi, disi kuvanga phasi ko mu mona ti
khomb'ama wundiekudidi bisalu bioso e? Nkambi kiza tsadisa.
41 Vayi Yesu wumvutudila: —Malite, Malite, ngeyo weka mayindu
ayi wulembo kukiyamisamu diambu di mambu mawombo! **42**
Vayi diambu dimosi kaka dilutidi mfunu. Maliya niandi sobudi
kukukimbote ayi balendi kunziona kiawu ko.

11 Bu kaba sambila va buangu kimso; bu kamanisa, nlonguki
andi wumosi wuyiza ayi wunyuvula: —A Pfumu, wutulongisa
sambila banga Yowani bu kalongisila minlonguki miandi. **2**
Buna wuba vutudila: —Mu thangu lunsambila, lutubanga: Tata,
Bika dizina diaku diba dinlongo Bika Kipfumu kiaku kiza **3**
Wutuvana, kadika lumbu, bidia bioni bifueni **4** Wutulemvukila
masumu meto bila beto mamveto tueti lemvukila bobo bakutu
vangilanga mambimbi ayi kadi kutubika tubua mu phukumunu. **5**
Buna wubuela diaka: —Zimbukila mutu wumosi mu beno widi
ayi nkundi andi, ayi wedi va khatitsika builu mu kunkamba: “A
nkundi ama, ndevisa mapha matatu **6** bila nkundi ama wumosi
meba mu nzietolo weka yama kuna nzo vayi ndisi ko kadi
kima ki kunyakudila.” **7** Vayi mutu wowo widi mu khati nzo
maka mvutudila: “Bila kundiamisa, muelo wukangimininginyi
bana bama ayi minu veka tukilekidingi; diawu ndilendi kotuka
ko mu diambu ndivana mawu.” **8** Bukiedika ndikulukamba,
kadiambu ko kalendi kotuka ko mu diambu di kumvana mawu
bila kadi nkundi andi vayi wela kotuka bila mutu wunawulembu
nyamisa, buna wela kumvana bibioso, boso buididi mfunu andi.
9 —Diawu ndikulukambila ti: lulomba ayi luela tambula; lutomba

ayi luela bakula; lukokuta ayi luela zibudulu. **10** Bila woso
wunlombanga niandi wuntambulanga; woso wuntombanga niandi
wumbakulanga ayi woso wunkokutanga niandi wunzibudulungu.
11 Nani mu beno, madise, lenda vana muan'andi nioka bu
kanlombidi mbizi yi nlangu e? **12** Voti kumvana khutu niandi bu
kanlombidi diki e? **13** Buna enati beno batu bambimbi luzebi
vana bana beno bima bimbotebuna dise dieno didi ku diyilu wela
luta vana Mpeve yinlongo kuidi bobobakunlombanga yawu. **14**
Buna wutotula mpeve yimbimbi yi dibaba. Mpeve yimbimbi bu
yitotuka, dibaba dieka yoluka ayi nkangu wu batu wusimina. **15**
Vayi ndambu yi batu mu bawu batuba: —Keti mu lulendo lu
Belezebuli, pfumu yi ziphevi zimbimbi, kalembo totudila ziphevi
zimbimbi. **16** Bankaka mu kumfiela banlomba dimbu kintotukila
ku diyilu. **17** Vayi kazaba mayindu mawu, buna wuba kamba:
—Kipfumu kioso kivasukidi kiawu veka kifueti muangana ayi nzo
yivasukidi yawu veka yifueti bua. **18** Enati satana vasukidi niandi
veka, buna buevi kipfumu kiandikilenda zingila e? Bila beno
lulembo tubi ti mu lulendo lu Belezebuli ndilembo totudila ziphevi
zimbimbi. **19** Enati bukiedika ti mu lulendo lu Belezebuli ndilembo
totudila ziphevi zimbimbi, buna nani wuvana bana beno lulendo
lutotudila ziawu e? Diawu bela ba mazuzi meno. **20** Vayi enati
mu lulendo lu Nzambi ndilembu totudila ziphevi zimbimbibuna
luzaba ti kipfumu ki Nzambi kieka vadi beno. **21** Mutu widi ngolu
ayi widi binduanina bifuana bu kalembu sungi nzo'andi buna
bima biandi bidi mu ndembama. **22** Vayi enati vatotukidi mutu
wunlutidi ngolu ayi wunnungini buna ma kanziona binduanina
biandi bioso bi kabedi tudilanga diana, ma kanziona bima biandi
bioso ayi ma kakabula biawu. **23** Woso kambulu ku ndambu
ama buna mbeni ama, ayi woso wunkamba kupika yama buna

niandi lembu sasikisa. **24** —Mu thangu mpeve yimbimbi yitotukidi
mu mutu, buna yindiengilangamu bibuangu biyuma mu tomba
luvundulu vayi enati yikadi baka buangu, buna yintubanga:
“Bika ndivutuka mu nzo'ama yoyi nditotukila.” **25** Bu yivutukidi
buna yimbabanga nzo'andi yinkombulu ayi yikubulu bumboti.
26 Bosi yimvutukanga ayi yimbonganga tsambudi di ziphevi
zinkaka, zimviatukidi nganzi. Bu zikotidi buna zinkalanga muna.
Buna khadulu yi zimunina yi mutu wowo yilutidi biva ayi yina
yithete. **27** Muthangu kaba tuba bobo, nketo wumosi wuba muna
nkangu wuyamikina: —Khini kuidi nketo wubuta ayi wuyemika.
28 Vayi Yesu wumvutudila: —Khini kuidi bobo beti wanga ayi
beti tumukinanga mambu ma Nzambi. **29** Nkangu wu batu bu
wukutakana, buna wutuba: —Tsungi yayi yidi tsungi yimbimbi
yilembo tombi dimbu. Dimbu … Yilendi tambula dimbu dinkaka ko
boyula kaka ko botula kakakioki ki Zonasi. **30** Bila banga bubela
Zonasi dimbu kuidi basi Ninive, buawu bobo Muana Mutu kela
bela dimbu kuidi batu ba tsungi yayi. **31** Mu lumbu ki tsambusu,
ntinu wu nketo wu Sude wela telama va kimosiayi batu ba tsungi
yayi ayi wela bazengila nkanu. Bila niandi wubaku tsongi ntoto
mu diambu di kuiza wa malongi ma diela ma Salomo. Muaki tala
mutu widi vava viatukidi Salomo. **32** Mu lumbu ki tsambusu basi
Ninive bela telama va kimosi ayi batu ba tsungi yayi ayi bela
bazingila nkanu bila bawu babalula mavanga mawu bu bawa
malongi ma Zonasi. Muaki vava vadi mutu wuviatukidi Zonasi.
33 Kuisi ko mutu bu kameni lemisa muinda, wuntulanga wawu va
buangu kisuama voti ku tsi katini. Vayi wuntulanga wawu va yilu
meza mu diambu babo bankota mu nzo bamona kiezila kiandi.
34 —Meso maku mawu muinda mu nitu aku. Mu thangu meso
maku madi mamboti buna nitu aku yimvimba yidi mu kiezila. Vayi

enati madi mambimbibuna nitu aku yimvimba yidi mu tombi. **35**
Diawu lubuka mu diambu di kiezila kidi mu ngeyo kibika kituka
tombi. **36** Diawu enati nitu aku yimvimba yidi mu kiezila, mu
kambu ndambu yi nitu mu tombi buna yela ba yikienzuka ngolo
banga mu thangu muinda wukukienzulanga mu nlaki andi. **37** Bu
kaba yoluka, Mfalisi wumosi wuntumisa mu dia ku nzo'andi.
Bu kakota wuvuanda va meza. **38** Mfalisi bu kamona bobo,
wusimina bila Yesu kasi kisukula ko tuamina kadia. **39** Buna
Pfumu wunkamba: —Bena Bafalisi lunsukulanga bumboti va
mbata yi kopo ayi yi dilonga vayi mu khati lufulukidi ayi mayindu
ma buivi ayi mambimbi. **40** Beno luidi bivulu! Mutu wowo
wuvanga va mbata kasia vanga ko mu khati e? **41** Luvana bima
biobi bidi yeno kuidi minsukami buna bosi bima bioso biela ba
bivedila. **42** Vayi mabienga kuidi beno Bafalisi bila lumvananga
kuku ki kumi ki mintindu mioso mi biti ayi ki “meti ayi li” vayi
lunlenzanabusongaayi luzolo lu Nzambi. Nganu mawu mama
mambu lufueti vanganga ayi kadi zimbaka mana. **43** Mabienga
kuidi beno Bafalisi bila lunzolanga vuanda mu bibuangubinzitusu
mu zinzo zi zikhutukunu; lunzolanga baluvaninanga mbotimu
bibuangu bi batu bawombo. **44** Mabienga kuidi beno! Ludedikini
banga mabumbi mankumbu monika; batu balembu madiatidila
mu kambu zaba. **45** Vana vawu nlongi wumosi wu mina wuyuvula
Yesu ti: —Nlongi, bu wulembu tubi mambu momo buna beto
kuandi wulembo fingi. **46** Buna Yesu wumvutudila ti: —Mabienga
ayi kuidi beno minlongi mi mina bila lueta kuika batu bizitu
bidi zitu mu nata vayi beno veka kadi nlembo eno wumosi
wusimbanga ko bizitu beni. **47** Mabienga kuidi beno bila lueta
tunga mabumbi ma mimbikudi ayi bakulu beno baba vonda.
48 Lueta telimina mavanga ma bakulu beno kimbangi ayi lueti

monangakhini. Bila bawu baba vonda vayi beno luntunganga
mabumbi mawu. **49** Diawu nzayilu yi Nzambi yitubila ti: “Ndiela
kuba fidisila mimbikudi ayi bamvuala, bela vondabankaka ayi
bela yamisa bankaka.” **50** Muingi menga ma mimbikudi mioso
matengulu tona va vangimina ntoto mela tombulu va tsungi yayi
51 tona mu menga ma Abeli nate mu menga ma Zakali, mutu
wowo bavondila va khatitsika diziku dinyokulungu makaba ayi
nzo Nzambi. Bukiedika ndikulukamba mambu moso momo mela
builu batu ba tsungi yayi. **52** Mabienga kuidi beno minlongi
mi Mina, beno luziona tsabi yinzayilu. Kadi sia ti beno veka
lu kotanga ko vayi lunkandikanga bobo bazola kota. **53** Bu
kabotuka vana, minsoniki ayi Bafalisi batona kumfietikisaayi
banzonzisa mu mambu mawombo; **54** banlekila mintambu;
batomba diambu dilenda totukila mu munu'andi muingibabaka
bila ki kumfundila.

12 Muna thangu yina, nkangu wu batu wuwombo-wombo
wukutakana, babandiatasana bawu na bawu mu malu. Buna
Yesu wutona kamba theti minlonguki miandi: —Lulubukila luvi lu
Bafalisi. Mayuya mawu luawu luvi beni. **2** Bila kuisi ko diambu
disuama diela kambu zabukusu voti kuisi ko matsueki mela
kambu zabakana. **3** Diawu mambu moso luyolukila mu tombi
mela wakakana ku kiezila ayi momo luyolukila va dikutu, mu
bivinga, mela yamukusu ku mbata muangu. **4** Ndikulukamba,
beno bakundi bama, lubika mona tsisi bobo balenda vonda nitu
bila bawu vonga bobo balendi buela vanga diambu dinkaka
ko. **5** Vayi ndieka kulumonisa bobo lufueti mona tsisi: Lutina
mutu wowo beki lulendo lu lozila ku bulungi bu kameni vonda.
Bukiedikandikulukamba, niandi mutu lufueti mona tsisi. **(Geenna
g1067)** **6** Basumbisanga ko zitsiodila zitanu mu zimbongo zizole

zi bisengo e? Vayi Nzambi kasi zimbakana ko kadi yimosi mu
zizioso. **7** Ayi zitsuki zi mintu mieno zidi zitangu. Lubika mona
tsisibila lulutidi nkangu wu zitsiodila mu luvalu. **8** Bukiedika
ndikulukamba ti woso mutu wela kuntelimina kimbangi vameso
ma batu, muana mutu mamvandi wela kuntelimina kimbangi va
meso ma zimbasi zi Nzambi. **9** Vayi woso mutu wela kuthunuka
va meso ma batu, mamvama ndielakuntunuka va meso ma
zimbasi zi Nzambi. **10** Woso mutu wela yolukila mambimbi mu
diambu di Muana mutu wela lemvukulu vayi woso mutu wela
finga Mpeve yinlongo kalendi lemvukulu ko. **11** Mu thangu bela
kulunata va ntuala zinzo zi lukutukunu, va ntualamazuzi ayi va
ntuala bapfumu, lubika ba mayindu mu zaba buevi luelakukitabila
ayi diambu mbi luela vutula ayi buevi lueta yolukila. **12** Bila Mpeve
yinlongo wela kuluvana mambu momo luela tuba mu thangu
yina kaka. **13** Mutu wumosi wuba muna nkangu, wukamba Yesu:
—A nlongi, khambila khomb'ama tukabana yandi kiuka. **14**
Vayi Yesu wumvutudila: —A Nkundi ama, nani wumbiekidi zuzi
dieno voti nkabudi wu kiuka kieno e? **15** Bosi wuba kamba:
—Lulubuka luedi ba tsuina yi phila yina bila luzingu lu mutu
luisi ko mu tezo ki bima biandi. **16** Buna wuba kamba nongo
yayi: —Zitsola zi mutu wumosi wu busina zibutu ngolo. **17** Buna
mutu beni wuyindula mu ntim'andi ti: “Mbi mfueti vanga? Bila
ndisi ko bibuangu biobi mfueti lundila mbongo ama! **18** Buna
wukamba, tala diambu diodi ndieka vanga: Ndieka tiolumuna
bilundulu biama ayi ndieka tunga bilutidi tola. Muawu ndiela
lundila mbongo'ama yoso ayi bima biama. **19** Buna ndiela kamba
muel'ama: A muel'ama: bima biwombo bieka yaku mutezo ki
mimvu miwombo. Vunda kuaku, dia, nua ayi mona khini.” **20**
Vayi Nzambi wunkamba: “vungisi! Builu buabu kuandi maba

lomba muel'aku! Buna bima bioso biobi wukubikidi biela ba bi
nani e?” **21** Buawu bobo buididi mutu wunyidikanga busina mu
diambu di niandiveka; vayi kasi sina ko mu mambu ma Nzambi.
22 Yesu wukamba minlonguki miandi: —Diawu ndikulukambila;
lubika bela luzingu mayindu mu diambu di biobi luela dia; lubika
bela nitu mayindu mu diambu di biobi luela vuata. **23** Luzingu
luviatukidi bidia ayi nitu yi vuatukidi minledi. **24** Lutala zinuni
ziozi beti tedilanga “minganga”, zikunanga ko ayi zitotanga bidia
ko; zisi ko kadi nzo voti lundulu vayi Nzambi wukuzidikila. Keti
beno luvalu luidi viokila zinuni. **25** Nani mu beno, mu diambu
di mayindu mandi, lenda buela yika luzingu luandi ntela e?
26 Enati luisi ko kadi lulendo mu mambu mama mafioti, buna
bila mbi luididi mayindu mu diambu di momo mankaka e? **27**
Lutala biteka; buevi bieti kudilanga, bisalanga ko, bitungangako
vayi ndikulukamba, banza Salomo munkembo andi woso kasia
vuata banga kiteka kimosi ko mu biteka biobi. **28** Enati Nzambi
wuvuatisa kunusu kidi buabu ku tsola vayi mbazi ki lozolo ku
mbazu. Buna buevi kela luta kuluvuatisila beno batu ba minu
kifioti e? **29** Lubika banga mayindu mu diambu di tomba biobi
luela dia ayi luela nua e? Lubika kukiyamisa mu mambu momo.
30 Bila Bapakanu ba ntoto bawu bantombanga mambu moso
momo. Vayi Dise dieno zebi ti mfunu luvuidi bima biobi. **31** Vayi
lutomba kipfumu kiandi buna bima bioso biobi bela kulubuedila
biawu. **32** Bika mona tsisi, ngeyo nkangu wu mameme! Bila
Dise dieno dimuenikhini mu kuluvana kipfumu. **33** —Sumbisanu
bima biobi bidi yenu ayi lukabudila minsukami. Bika lukikubikila
ziphotomoni ziozi kazi fuanganga ko ayi lukikubikila kiuka, mu
diyilu, kioki kakilendi suka ko, bila kuna muivi kalendi kukiyiba ko
ayi zitselele zilendi bunga ko. **34** Bila koso kiudi kiuka kiaku kuna

kuidi ntim'aku. **35** —Luba bakubama mu kisalu ayi bika minda
mienu milema. **36** Banu banga bisadi bimvingila pfumu awu mu
yoso thangu bu kayendaku nyengo wu makuela, mu diambu bu
kela vutuka ayi kela kokuta, bisadi biandi biela kunzibudila. **37**
Khini kuidi bisadi biobi Pfumu awu bu kela vutuka, wela kuiza
bata badi bakubama. Bukiedika ndikulukamba, niandi wela vuata
minledi mi kisaluayi wela vuandisa bisadi biandi va meza wela
fikama ayi wela kuba tudila bidia. **38** Kiza va midi mi phipa voti va
nkielo wu buisi, wukuiza babati buna badi bakubama, buna khini
kuidi bisadi bina. **39** Vayi luzaba kueno ti enati pfumu yi nzo zebi
thangu mbi muivikankuizila, nganu wuleka nkielo ayi kasia tala
ko bayiba nzo andi. **40** Beno mamveno, banganu bakubama bila
mu thangu yoyi lunkambubela mayindu yawu yinkuizila muana
mutu. **41** Piela wunyuvula: —A Pfumu, tubidi nongo yoyo mu
diambu di beto kaka voti mu diambu di batu boso e? **42** Pfumu
wuvutula: —Buna nani kisadi kikuikama ayi ki diela kioki Pfumu
kavana minsua mu yadila bisadi binkaka bi nzo andi mu kuba
vananga kuku kiawuki ble mu thangu yifuana e? **43** Khini kuidi
kisadi kioki, pfumu andi bu kela vutuka, wela buanu wunsala,
boso bu kantumina. **44** Bukiedika ndikulukamba pfumu andi wela
kumvana minsua mu yadilabima biandi bioso. **45** Vayi enati kisadi
beni yindudi mu ntim'andi ti: “Pfumu amakakadi vika vutuka” ayi
tonini yamisa bisadi bi babakala ayi bi bakieto, tonini dia, nua
ayi kolu, **46** pfumu yi kisadi kina wela kuiza, mu lumbu kioki
kela kambu bela mayindu ayi mu thangu yoyi kakambulu zaba.
Buna pfumu andi wela kunloza ayi wela kumvana thumbudulu
yi ngolo va kimosi ayi bakambulu bakuikama. **47** Kisadi kioki
kizaba luzolo lu Pfumu andi vayi kasia kubama ko ayi kasia
vanga ko boso buididi luzolo lu pfumu andi, wela zububikoti

biwombo. **48** Vayi kisadi kioki kikambu zaba luzolo lu Pfumu
andi ayi vengi mambu makalenda zubulu bikoti, wela zubu
bikoti bifioti. Bila bela tomba biwombo kuidi mutu wowo bavana
biwombo, ayi kuidimutu wowo bayekudila biwombo bela tombulu
biwombo. **49** —Mbazu ndiyizidi loza va ntoto ayi diambu mbi
nzodidi enatimbazu beni yikikuikulu? **50** Vayi vadi mbotokolo
yimfueti botama ayi ndikidi ku tsi mayindu nate yela vangama.
51 —Beno lumbanzila ti minu ndembama ndineti vava ntoto e?
Nana vayi khabunu. **52** Bila tona buabi, enati batu batanu badi
mu nzo, bela ba bavasana: batatu bela ba ku ndambu yimosi
bosi babuadi bela ba ku ndambu yinkaka. **53** Dise diela fuemina
muana wubakala ayi muana wubakala welafuemina Dise. Ngudi
wela fuemina muana wunketo ayi muana wunketo wela fuemina
ngudi. Nzitu wunketo wela fuemina nketo wu muan'andi ayinketo
wu muana wela fuemina nzitu andi wunketo. **54** Bosi Yesu
wubuela kamba nkangu wu batu: —Bu lueti monanga dituti
ku ndambu wesite, buna lueti tuba: “mvula ma yinoka”, buna
bobo bueta bela. **55** Bu lueti monanga phemo wu sude weka
vevumuka, buna luetituba: “muini mawu ba wu ngolo”; buna
bobo bueta bela. **56** Bankua mayuya! Luzebi bakula bidimbu
bi ntoto ayi bi diyilubuna buevi lunkambu bakudilanga thangu
yayi e? **57** —Bila mbi lunkambu sudikilanga, mu beno veka,
mambu masonga e? **58** Diawu bu lulembu yendi ku tilibinadu ayi
mutu wowo wufundidibuna nuana mu dedikisa mambu beni bu
lukidi mu nzila. Bila nganu wela ku funda kuidi zuzi ayi niandi
wela kuyekula mu mioko mi masodi ayi mawu mela kukotisa mu
nloko. **59** Muaki bukiedika ndikukamba wulendi totuka muna ko
nate wela futazimbongo zioso zi tsuka.

13 Mu thangu yina ndambu yi batu bankaka baba vana,
bankamba mambu momo mavioka momo matedi basi Ngalili
bobo Pilatu kavondusu bu kasobikisamenga mawu ayi makaba
mawu. **2** Yesu wuba vutudila: —Benu lumbanza ti basi Ngalili
bobo bamueni ziphasi ziphila yoyo mu diambu babedi bankua
masumu viokila basi Ngalili bankaka e? **3** Buawu ko ndikulu
kamba, vayi enati beno lukadi balula khadulubuna beno mamveno
phila yimosi luela fuila. **4** Voti kumi dinana di batu bobo babuilu
banga ki Silowe, bu kibavonda, beno lumbanza ti bawu baluta ba
batu bambimbi viokilabatu bobo bamvuandanga ku Yelusalemi?
5 Nana ndikilukamba, vayi enati lukadi balula khadulu buna
beno mamveno phila yimosi luela fuila. **6** Buna, wuba kamba
nongo yayi: —Mutu wumosi wuba ayi nti andi wu figi wukunu
mu ndim'andiyi vinu. Wuyiza tomba muawu makundi vayi kasia
baka ko. **7** Buna wukamba kisadi kiba nsalanga mu ndima beni:
“Tala, wawu mvu wuntatu ndimeni tombila makundi ma figi mu
nti wawu vayi kadidikundi ndibakanga ko. Kuanga kuandi wawu,
bila mbi wulembu bungila kuandi buangu ki ntoto mu phamba
e?” **8** Vayi kisadi beni kimvutudila: “A pfumu, bika wutadidila
diaka wawu mvu wawu nate ndiela mana balula ntoto muyenda
nti ayi ndiela mutula mbozi. **9** Mananga wela buta makundi
mu mvu wunkuiza. Enati buawu ko buna wela kuanga wawu.”
10 Yesu bu kaba longa, mu lumbu ki saba, mu nzo yimosi yi
lukutukunu, **11** tala, nketo wumosi wuba muna wuba ayi yimbimbi
yi kimbevo mu tezo ki kumi dinana di mimvu. Nketo beni wuba
wukomvama; kadi baka bu luliminina. **12** Yesu bu kammona,
buna wuntela ayi wunkamba: —A nketo, kululu mu kimvevo
kiaku! **13** Buna wuntetika mioko ayi vana vawu wululama ayi
wukembisa Nzambi. **14** Vayi pfumu yi nzo yi lukutukunu wufuema

mu diambu di Yesukabelusa nketo beni mu lumbu ki saba; buna
wubaluka kuidi nkangu ayi wutuba: —Bilumbu bi kisalu bidi
bisambanu; luizanga mu belusu mu bilumbu bina vayi bika mu
lumbu ki saba. **15** Vayi Pfumu wumvutudila: —Luidi bankua
mayuya! Kadika mutu mu beno kaniangunanga ko ngombi andi
voti mpund'andi, mu dikulu mu lumbu ki saba ayi kuzinatangamu
kuzi nuikina e? **16** Ayi nketo wawu widi muana wu nketo wu
Abalahami. Tala kumi dinana di mimvu dimeni vioka tona Satana
kankangila, buna disi fuana ko mu ku nnianguna mu lumbu ki
saba e? **17** Bu kaba tuba mambu momo buna bambeni bandi
zioso zifua tsonivayi nkangu woso wumona khini mu diambu di
mambu momo ma nkembo momo mavangimina mu niandi. **18**
Buna Yesu wukamba: —Mu mbi mu dedikini kipfumu ki Nzambi
ayi mu mbi ndenda ku kidedikisila e? **19** Kidedikini banga dikundi
di mutalide di loza mutu mu tsol'andi. Dikundi beni diyunduka,
dikituka nti. Zinuni ziyiza tungila madianza mawu mu bitafi
biandi. **20** Buna wubuela diaka: —Mu mbi ndenda dedikisila
Kipfumu ki Nzambi e? **21** Kidedikini banga luvi lubonga nketo,
wusobikisa luawu mu bitezo bitatu bi falina nate yimana funa. **22**
Yesu wuviokila mu mavula ayi mu mala; wulonga muawu bu
kalandakana nzil'andi mu kuenda ku Yelusalemi. **23** Buna mutu
wumosiwunyuvula: —A pfumu, bati buna batu bafioti kuandi bela
vuka e? **24** Buna wuba vutudila: —Bika lunuana mu kotila mu
luelo wufioti bila ndikulukambabawombo bela tomba mu kota
vayi bela nunga ko. **25** —Pfumu yi nzo bu kela telama ayi bu
kela zibika muelo, enati ku nganda luela batakana, luela kokuta
ayi luela leba: “A Pfumu, wutuzibudila”. Buna niandi wela ku
luvutudila: “Ndisi zaba ko kuevi lubedi e?” **26** —Buna luela tuba:
“Keti beto tudia ayi tunua yaku va kimosi. Keti ngeyo wulonga mu

zinzila zietu…” **27** Buna wela vutula: “Bukiedika ndikulukamba
ndisi zaba ko kuevi lubedi. Luthatukila beno boso bisadi bi
mambimbi.” **28** Kuna kuela ba bidilu ayi nkuetosolo wu meno mu
thangu luela mona Abalahami, Isaki ayi Yakobi ayi mimbikudi
mioso mu Kipfumu ki Nzambi, vayi, benu luela lozo ku nganda.
29 Batu bela ba ku Esite ayi ku Wesite, ku Node ayi ku Sude bela
vuanda mu Kipfumu ki Nzambi. **30** Buna tala vadi batsuka bela
ba batheti ayi batheti bela ba batsuka. **31** Mu lumbu kina, Bafalisi
bayiza ayi bankamba: —Katuka vava ayi yenda kuaku bila Elode
tidi kuvonda. **32** Vayi Yesu wuba vutudila: —Yendanu lukamba
mbaku wuna ti: “Tala ndilembo totula ziphevi zimbimbi ayi
buabu ndilembu belusa bambevo. Vayi mbazi ayi lumbu kintatu
mbanisini kuama. **33** Vayi mfueti diata buabu mbazi ayi lumbu
kina bila buisi fuana kombikudi kafuila ku nganda yi Yelusalemi.”
34 —A Yelusalemi! A Yelusalemi, divula dimvondanga mimbikudi
ayi minlozilanga matadi bobo bakufidisilanga. Zikhumbu zikua
ndizola kutikisilabana baku banga tsusu bu kankutikisilanga
bana bandi ku tsi mavavi mandi vayi lumanga kuenu! **35** Vayi
tala beka kuluyekudila nzo eno. Ndikulukamba ti lulendi buela
kumbona ko nate luela tuba: Bika kasakumunu mutu wowo
wunkuizila mu dizina di Pfumu.

14 Lumbu kimosi ki saba, Yesu bu kakota mu dia ku nzo yi
pfumuyimosi yi Bafalisi, buna bobo baba muna baba kuntala
bumboti. **2** Tala mutu wumosi wuba kimbevo kimvimbu wuba va
ntual'andi. **3** Buna Yesu wuyuvula minlongi mi Mina ayi Bafalisi
ti: —Minsua midi mu belusa mutu mu lumbu ki saba e? **4** Baba
kuawu dio sui. Buna Yesu wusimba mutu beni, wumbelusa ayi
wumvutula. **5** Bosi wukamba batu baba vana: —Nani mu beno
wuidi muan'andi voti ngombi'andi vayi zimbukila yidodukidi mu

dibulu, wunkambu vika ku yitapula mu lumbu ki saba e? **6** Basia
vutula kadi diambu ko mu mambu momo. **7** Muaki wukamba
nongo yimosi mu diambu di bobo batumusubu kamona buevi
baba sobudilanga bibuangu binzitusu; ayi wuba kamba: **8** —Mu
thangu bela kutumisa ku nyengo wu makuela buna bika kuenda
vuanda va meza va buangu ki nzitusu, ayi zimbukila mutu
wumosiwulutidi minsua wutumusu kuidi mutu wowo wutumisa **9**
bila buna mutu wowo wulutumisa ngeyo ayi niandi wela kuiza
ayi kukamba: “vana buangu kiaku kuidi mutu wawu”. Buna wela
monazitsoni kuenda vuanda ku buangu kitsuka. **10** Vayi bu bela
kutumisa yenda ayi vuanda ku buangu kitsuka mu diambu mutu
wowo wulutumisini bu kela kuiza wela ku kamba: “A nkundi ama,
yiza vuandi vava”. Buna wela zitisu va ntuala batu bosobela ba
yaku va meza. **11** Bila woso wukukinangikanga wela kululu ayi
woso wukukikululanga wela nanguku. **12** Buna wukamba mutu
wowo wuntumisa: —Ngeyo tumisa batu mu dia va muini voti va
masika kadi tumisa bakundi baku, bakhomba ziaku, bambuta
ziaku voti bamvuama bafikimini yakutala mamvawu babika
kutumisa muingi bavutudila mambu momo wuba vangila. **13** Vayi
mu thangu wumvangisa nyengo, bufueni wutumisa minsukami,
babela binama, bantiudikanga, baphofo. **14** Ngeyo wela ba mu
khini bila batu bobo basi ko kadi kiasa mu diambu bavutudila
mambu momo wuba vangila. Buna Nzambi wela kumfuta mu
lumbu kioki basonga bela fuluka. **15** Buna mutu wumosi mu
bobo baba va meza, bu kawa mambu momowukamba Yesu ti:
—Khini kuidi mutu wowo wela dia mu Kipfumu ki Nzambi! **16**
Yesu wumvutudila: —Mutu wumosi wuvangisa nyengo wunneni,
wutumisa batu bawombo. **17** Thangu yi dia bu yifuana, wufidisa
kisadi kiandi mu diambu kakamba batu batumusu ti “yizanu

bila mamo makubinini.” **18** Vayi babo balomba nlemvo. Wutheti
wunkamba: “Tsola ndisumbidi ayi mfueti kaka kuenda kuyitala,
diawu ndemvukila.” **19** Wunkaka wukamba: “Dikundi di zingombi
ndisumbidi, ziawu ndieka kuenda makisa, diawu wundemvukila.”
20 Wunkaka wukamba: “Bosi kuandi ndikuedidi, diawu ndilendi
baka bu kuizila ko.” **21** Kisadi beni bu kivutuka, kiyiza kamba
Pfumu andi mambu moso mama. Buna pfumu yi nzo beni
wufuema ayi wukamba kisadi kiandi: “Yenda nsualu mu zinzila
ayi mu bina bi zinzila zi divula ayi tuala vava: minsukami, babela
binama, baphofo ayi bantiudikanga…” **22** Buna kisadi beni kiyiza
kunkamba: “A pfumu matumininginingi mavangimini vayi bibuangu
bikidi.” **23** Buna pfumu andi wumvutudila: “Yenda mu zinzila,
mu yenda ziphangu kuika batu biza koti mu diambu di nzo'ama
yifuluka. **24** Bila bukiedika ndikulukamba kadi mutu wumosi
mu bobo batumusu kalendi dia ko.” **25** Nkangu wu batu wuba
wuwombo wuba kuenda nlandakananga. Buna Yesu wubaluka
kuidi nkangu ayi wuba kamba: **26** —Enati mutu wizidi kuidi minu
ayi enati kakadi lenda siandi, nguandi, nketu'andi, bana bandi,
bakhomba bandi zi babakala ayi bakhomba bandi zi baketo,
nkutu ayi luzingu luandi veka buna kkalendi banlonguki ama
ko. **27** Woso wunkambu nata dikulusi diandi ayi wunkambu
kundandakana, kalendi ba nlonguki ama ko. **28** Bila nani buna
luidi bu katidi tungisa nzo yi banga wunkambu tuama vuandanga
mu yindula thalu yela fua mu nzo beni mu diambu di zaba
kani lenda manisa kisalu beni. **29** Bila enati kakadi nunga mu
manisa thungulu andi bu kamanisini tula zifundasio buna batu
boso bobo bela kummona, bela kunsekinina **30** bu bela tuba:
“mutu wawu wutona tungisa nzo vayi kasia nunga ko manisa
yawu”. **31** Voti ntinu mbi wowo tidi nuanisa ntinu wunkanka mvita

wunkambu tuama vuandanga mu yindula kani mu dikumi mili di
masodi buna lenda nungamu nuanisa mutu wowo wunkuiza
kuidi niandi ayi makumuadi ma mili e? **32** Enati buawu ko buna
bu kakidi thama buna makafidisa mvualakuidi ntinu wunkaka ayi
kunyuvula mambu mafueni mu kotisa ndembama. **33** Diawu
woso kuandi buna luidi wunkambu yekula bima bioso bidi yandi
buna kalendi ba nlonguki ama ko. **34** —Tsalu kidi kima kimboti
vayi enati yizimbisidi lueki luandi bunabuevi balenda vututila
lueki beni e? **35** Yisiedi kadi mfunu ko kani mu ntoto voti mu
mbozi, yifueti kaka lozu ku nganda. Woso widi matu mawila
buna bika kawa.

15 Mimfutisi mi ziphaku ayi bankua masumu bayiza kutakana
vaba Yesu, muingi banwa. **2** Bafalisi ayi minlongi mi mina
baniunguta ayi batuba: —Mutu wawu wunyakula bankua masumu
ayi wundia yawu va kimosi! **3** Buna Yesu wuba kamba nongo
yayi: **4** —Nani mutu mu beno buna luidi vuidi khama yimosi yi
mameme vayi zimbukila zimbisidi dimeme dimosi, wunkambu
sia yekula luvua ayi vua lu mameme mankaka muingi kenda
tombi diodi dizimbala, nate kela dimona e? **5** Bu kadi bakudi,
buna mu khini kela kuditudila va mavangiti mandi. **6** Niandi tula
ku nzo'andi, buna wela tumisa bakundi bandi ayi bobo bafikimini
yandi ayi wuba bakamba: “bila lumona yama khini va kimosi bila
ndimueni dimeme diama dizimbala.” **7** Ndikulukamba ti khini yela
ba mu Diyilu mu diambu di nkua masumuwumosi bu kabaludi
mavanga mandi yela viokakana ayi yoyi yidi mu tala luvua ayi vua
lu basonga bakambulu kuawu mfunu wu balula mavanga mawu.
8 —Voti nketo mbi wowo vuidi dikumi di zimbongo zi bisengo
vayi zimbisidi sengo kimosi, wunkambu lemisanga muinda ayi
wunkambu kombulanga nzo ayi wunkambu tombanga bumboti

sengo kiandi nate kammonakiawu e? **9** Bu kamueni kiawu, buna
wela kutikisa bakundi bandi ayi bobo bafikimini yandi ayi wela
bakamba: “bika lumona yama khini va kimosibila ndimueni sengo
kiama ki zimbongo kioki kizimbala.” **10** Bobuawu ndikulukamba
ti khini yiwombo yidi kuidi zimbasi zi Nzambi nkua masumu
wumosi bu kabaludi mavanga mandi. **11** Buna wubuela tuba
diaka: —Vaba mutu wumosi wuba ayi bana buadi bababakala.
12 Nleki wunkamba dise diandi: “a tata, bika wuphana ndambu ki
kiuka kiama!” Buna dise diba kabudila kiuka kiandi. **13** Ndambu
yi bilumbu bu bivioka, nleki wutota bima biandi ayi wuyenda mu
tsi yi thama. Kuna kamana fukisila bima biandi bioso mu luzingu
lu divunzi. **14** Bu kamana fukisa bibio, buna kanda kingolo
ki nzala ki yiza bua mu tsi beni ayi wutona mona nzala. **15**
Buna wuyenda sonama mu kisalu kuidi pfumu yimosi yi tsiyina.
Buna pfumu beni wumfidisa ku zitsola ziandi mu diambu kenda
sunganga zingulu. **16** Buna wuzola kuandi wesa dikutu diandi
mu dianga bidia bi zingulu vayi kadi mutu kasia kumvana biawu
ko. **17** Buna wutona yindula mu tsi andi ntima: “bisadi bioso bi
dise diama bindianga boso buididi luzolo luawu vayi minu kuaku
ndilembu fua nzala! **18** Ndieka telama, ndieka kuenda kuidi
dise diama ayi ndielakunkamba: Tat'ama, ndivodidi masumu
kuidi Nzambi ayi kuidi ngeyo. **19** Ndisi fuana diaka ko bathedila
muan'aku vayi bika wuthangila banga kisadi kiaku.” **20** Buna
wutelama ayi wuyenda kuidi siandi. Buna wukidi thamasiandi
wummona ayi kiadi kingolo kimbuila. Buna wuyenda dengana
nsualumuan'andi, wumbumbakana ayi wumfifa bibesi. **21** Buna
muana wunkamba: “Tata ndivodidi masumu kuidi diyilu ayi kuidi
ngeyo, ndisi fuanadiaka ko bathedila muan'aku.” **22** Vayi dise
dikamba bisadi biandi: “Lusia nsualu, lutuala kikhutu kilutidi

kitoko ayi lumvuatisakiawu; lumvuatisa pheti mu nlembo ayi
lumvuatisa zisapatu. **23** Bika lutuala muana wungombi wu
mafuta ayi luvonda wawu. Tudianu ayi tuvangisa nyengo; **24**
bila muan'ama wawu wubedi wufua vayi wufulukidi; wubedi
wuzimbala ayiwumonikini." Buna batona nyengo mu khini. **25**
Mu thangu yina, muan'andi wu nkulutu wuba sala ku tsola. Bu
kaba vutuka ayi bu kafikama ayi nzo wuwa miziki ayi makinu.
26 Buna wutumisa kisadi kimosi ayi wunyuvula keni mambu
mbi malembu vioki kuna. **27** Kisadi beni kimvutudila: "Keti
khimb'aku niandi vutukidi. Dise diaku divondisidi muana ngombi
wu mafuta bila wummueni wumvimba ayi wukambu kimbevo."
28 Buna nkulutu wufuema ayi wumanga kota. Siandi wutotuka
ayi wunleba. **29** Vayi niandi wumvutudila: "Tala, mimvu miwombo
ndimeni kusadila vayi kadi khumbu yimosi ndisia tinguna ko
zithumunu ziaku, ayi kadi khumbu yimosi wusia kuphana ko
muana khombo muingi ndimona khini va kimosi ayi bakundi
bama. **30** Vayi muan'aku, mutu wowo wumana sikisa kiuka kiaku
va kimosi ayi bandumba zi leta bu kizidi, buna vondisidi muana
ngombi wu mafuta mu diambu diandi." **31** Siandi wumvutudila:
"A muan'ama, ngeyo zithangu zioso widi yama va kimosi mu
ayi bima biosobiobi phuidi ngeyo vuidi biawu. **32** Vayi mboti
mu vangisa nyengo ayi mona khini bila khomb'aku yayiwubedi
wufua ayi wufulukidi, wubedi wuzimbala ayi monikini."

16 Yesu wukamba minlonguki miandi: —Mutu wumosi wuba
busina buwombo, wuba ayi dikalaka diandi, vayi batu bayiza
funda dikalaka diandi ti niandi wufukisidi busina buandi. **2**
Buna pfumu andi bu kantumisa buna wunyuvula: "mambu mbi
momondilembu wanga mu diambu diaku e? Vumbula kipholo mu
zaba bueviwukebidi kisalu kiaku bila wulendi buela ba nkebi

wu bima biama ko.” **3** Buna nkebi wu bima wuyindula mu
ntim'andi: “diambu mbi ndiekavanga e? Bila buabu pfumu ama
weka kumbotula, ndilendi buela kebangabima biandi ko. Ndilendi
salanga ntoto ko bila ndisi ko ngolo; tsoni mu kuenda lombanga.
4 Buabu mbakudi diambu mbi ndieka vanga muingi batu baba
kundiakulanga mu zinzo ziawu bu bela kumbotula mu kisalu.”
5 Vana vawu wutumisa batu boso baba zipholo kuidi pfumu
andi. Wuyuvula wutheti: “Kikua fueti futa pfumu ama e?” **6** Mutu
beni wumvutudila ti: “Makumuandi ma mangungulu ma mafuta.”
Nkebi beni wunkamba: “tamla nkanda wowo wusonika, wawu
vuanda vovo, tula nsuala ayi sonikati dikumi di mangungulu.”
7 Bosi wukamba wunkaka: “Ngeyo kikua fueti futa e?” Niandi
wumfutudila ti: “Zikhama zitanu zi zitsaku zi ble.” Buna nkebi
beni wunkamba mutu beni ti: “bonga nkanda wowo wusonika
ayi sonika zikhama ziya.” **8** Buna pfumu beni wuniemisa nkebi
wowo wukambu kiedika mu philadiela diandi di kasadila. Bila, mu
mambu mawu veka, batu ba thanguyayi balutidi bana ba kiezila
mu diela. **(aiōn g165)** **9** Ayi minu ndikulukamba ti mboti lusadila
kimvuama ki ntoto muingi lubaka bakundi mu diambu dieno veka
muingi mu thangu kiela manababa kuluyakula mu zinzo zi mvu
ka mvu. **(aiōnios g166)** **10** Woso mutu widi wukuikama mu bima
bifioti buna widi diaka wukuikama mu bima biwombo. Ayi woso
kambulu wukuikama mu bima bifioti kalendi ba wukuikama ko
mu bima binneni. **11** Enati lusi ko bakuikama mu kimvuama
kikambulu kisonga buna nani wela kuluyekudila kimvuama
kikiedika e? **12** Enati luisi ko bakuikama mu bima bingana buna
nani wela kuluvana bima bieno veka e? **13** —Kuisi ko kisadi
kilenda sadila bapfumu buadi. Bila bukiedika wela lenda pfumu
yimosi ayi wela zola pfumu yinkaka. Voti wela kiyekulakuidi

pfumu yitheti ayi wela lenza pfumu yinkaka. Lulendi sadila
Nzambi ayi zimbongo va kimosi ko. **14** Buna bamana wa mambu
momo, Bafalisi babazolanga zimbongo basekinina Yesu. **15** Vayi
niandi wuba kamba: —Benu luidi batu beta zola kukimonikisa
basonga va meso ma batu vayi Nzambi zebi mintima mieno.
Bila mambu momo mammonika ma mfunuva meso ma batu
madi mambu maphamba va meso ma Nzambi. **16** —Tsungi
yi Mina ayi yi mimbikudi yiba nate mu thangu yi Yowani. Tona
thangu yina Nsamu Wumbote wu Kipfumu ki Nzambi wulembu
samunu ayi kadika mutu wulembo sadilanga zingolo ziandi mu
kota muawu. **17** Muaki kadi kuandi phasi diyilu ayi ntoto mu
vioka vayi kadi sonu kimosi ki Mina kilendi botulu ko. **18** —Woso
wumbotula nketo andi ayi kuedidi nketo wunkaka vengi kitsuza
ayi woso wunkuela nketo wubotalo kuidi bakala diandi vengi
kitsuza. **19** —Kuba mutu wumosi wu kimvuama, wuba vuatanga
minledi mintalu ayi mimboti. Kadika lumbu, luzingu luandi luba
lu minyengo. **20** Nsukami wumosi, dizina diandi Lazale wuba
lekanga vana muelonzo yi nkua kimvuama. Nitu andi yoso yiba
ziphuta-ziphuta. **21** Wuba mayindu ma yukutanga mu bitsiadisila
biobi biba dodukanga mu thangu mutu wu busina kaba dianga
va meza. Vayi zimbua ziba kuiza vendanga ziphuta ziandi. **22**
Vayi nsukami wuyiza fua ayi zimbasi zinnata nate vana ndambu
Abalahami. Mutu wu kimvuama, mamvandi, wufua ayi wuziku.
23 Kuna tsi yi bafua, wumona ziphasi ziwombo, wuvumbula
meso ayi wumona kuna thama Lazale buna kadi va ndambu yi
Abalahami. **(Hadēs g86)** **24** Buna wuyamikina: “A tata Abalahami,
bika wumbona kiadi! Tuma Lazale kabuika tsongi yi nlembo
andi mu nlangu muingi kandakisila dibeti mu ludimi luama bila
phasi ndilembu moni mu diambu di minlaki mi mbazu.” **25** Vayi

Abalahami wumvutudila: “A muan'ama, bika wutebuka moyo
ti ngeyo wutambula bima biaku mu thangu yi luzingu luaku
vayi Lazale wutambula mabienga. Vayi buabu niandi wulembo
bombo kuaku vayi ngeyo wulembo yamusu. **26** Ayi botula
mambu momo, diyenga dinneni didi va khatitsika beto ayi beno
mu diambu di bobo badi kuaku batidi kuiza kuidi beno babika
bakadiluaku dikuizila koko luidi ayi mu diambu di bobo badi koko
luidi batidi kuiza kuaku babika baka diluaku dikuizila kuaku tuidi.”
27 Buna mutu wu busina wubuela tuba diaka: —A tata, lemvuka!
Tuma Lazale ku nzo yi siama **28** bila zikhombo zitanu zidi yama
mu diambu di kabalubula muingi mamvawu babika kuiza ku
buangu kiaki ki kiphasi. **29** Vayi Abalahami wumvutudila: “Moyize
ayi mimbikudi badi yawu bika baba wilukila”. **30** Buna nkua
busina wubuela tuba: “Nana, buawu ko bobo Tata Abalahami.
Bila enati mutu fulukidi mu tsi yi bafua ayi wedi kuidi bawu buna
bela balula mavanga mawu.” **31** Vayi Abalahami wubuela vutula
ti: “Enati bakadi wila Moyize ayi mimbikudi buna balendi wila ko
mutuwufua ka diambu ko wufuluka.”

17 Yesu wukamba minlonguki miandi: —Ziphukumunu zilendi
kambu ko vayi mabienga kuidi woso wuntotukidilanga ziawu. **2**
Bulutidi mboti bankanga ditadi diodi bannikinanga makundi mu
tsingu, ku nloza mu mbu ayi mu diambu kabika vodisa, wumosi
mu banababa, masumu. **3** Diawu lulubuka! —Enati khomb'aku
vodidi masumu, buna bika wuntubidila. Ayi enati baludimavanga
buna bika wunlemvukila. **4** Ayi buba kuandi ti tsambudi di
zikhumbu kavodidi masumu kuidi ngeyo mu lumbu kimosi, ayi
tsambudi di zikhumbu kiza tubila ti: “mbaludi khadulu”. Buna bika
wunlemvukila. **5** Mimvuala mikamba Pfumu Yesu: —Wutubuela
minu. **6** Buna Pfumu Yesu wuba vutudila: —Bukiedika ti minu

kieno, ka diambu ko kidi banga buididi dikundi di mutalide,
nganu lulenda tumina nti wuna ti: “Vuzuka ayi yenda kikuni mu
mbu” buna muna yina thangu wufueti kulutumukina. **7** —Nani
buna luidi widi ayi kisadi kiandi kinkunanga voti kinsunganga
bibulu, kikunkambanga bu kabedi ku zitsola ti: “yiza nsualu
ayi vuanda nsualu va meza?” **8** Keti kafueti kunkamba theti ti:
“ndambila bidia, vuata minledi mi kisalu ayi thudila bidia va meza
nate ndimanisa dia ayi nua; bosi ngeyo mamvaku wudia ayi
wunua?” **9** A Buevi pfumu kavueti vutudila kisadi kiandi matondo
mu diambu kavengi bumboti momo katumunu e? Nana! **10**
Buawu bobo kuidi beno mamveno. Bu luela mana vanga momo
lutumunu buna bika luba tuba: “tuidi kaka bisadi bikambulu
mfunu, tuvengi kaka momo tutumunu.” **11** Buna wulembo yendi
ku Yelusalemi, Yesu wuviokila ku Samali ayi Ngalili. **12** Buna
weka va difula di buala bumosi, kuna dikumi di batu babelabuazi
bandengana. Thama batelimina **13** ayi bayamikina mu mbembo
yingolo ayi batuba: —A Pfumu Yesu, bika wutumona kiadi! **14**
Yesu bu kaba mona, buna wuba kamba: —Yendanu lukimonikisa
kuidi banganga Nzambi. Mu thangu baba kuenda mu nzila,
bazimbukila batumbulu vedila. **15** Wumosi mu bawu bu kamona
ti belukidi, wuvutuka, wukembisa Nzambi mu ndinga yingolo.
16 Wufukama va malu ma Yesu, wuyinika zizi kiandi va tsi ayi
wumvutudila matondo. Vayi mutu beni wuba muisi Samali. **17**
Buna Yesu wunyuvula: —Keti dikumi divedusulungu e? A kuevi
kuidi divua dinkaka? **18** Buna kadi mutu kasi yindula ko mu
vutuka ayi vutudila Nzambi matondo botula kaka nzenza yayi e?
19 Buna Yesu wunkamba: —Telama ayi yenda kuaku; minu kiaku
kibelusidi. **20** Bafalisi bayuvula Yesu mu diambu di zaba kani
lumbu mbi kiela kuiza Kipfumu ki Nzambi. Niandi wuba vutudila:

—Kipfumu ki Nzambi bu kiela kuiza kilendi monu mu meso ko.
21 Ayi balendi tuba ko: “Tala, kidi kuaku” voti “tala kidi kuna”
bila luzaba mboti ti Kipfumu ki Nzambi kidi va khatitsik'eno. **22**
Bosi wukamba minlonguki: —Bilumbu biela kuiza biobi luela
bela tsatu yi mona, banza lumbu kimosi ki muana mutu vayi
lulendi kimona ko. **23** —Buna bela kulukamba: “Tala Klisto widi
kuaku” voti “tala widikuna”. Buna kadi ba kuenda ayi kadi ku
balandakana. **24** Bila banga lusiemo lueta totukila mu diyilu ayi
lueta kienzudila tona tsongi yimosi nate tsongi yinkaka yi diyilu,
buna buawu bobo buela bela muana mutu mu lumbu kiandi. **25**
Vayi kafueti tuama mona ziphasi ziwombo ayi kafueti tuama
lozu kuidi batu ba tsungi yayi. **26** —Mambu momo maba mu
thangu yi Nowa mawu mela buela ba mu bilumbu bi Muana
Mutu. **27** Bila batu badia, banua, bakuelana, bakuedisa nate
mu lumbu kioki Nowa kakota mu masuwa. Buna bosi nkuka yi
nlangu yiyiza, ayi yimana ku babunga. **28** Banga kuandi bubela
mu bilumbu bi Loti: batu badia, banua, basumba, basumbisa,
bakuna batungisa. **29** Vayi mvula yi mbazu ayi yi sufele yinoka
ayi yimana ku babungamu lumbu kioki Loti katotuka mu Sodoma.
30 Buawu bobo buela bela mu lumbu kioki Muana mutu kela
monika. **31** Mu lumbu kina, enati mutu widi ku yilu muanzu vayi
widi ayi bima biandi mu nzo buna kabika kuluka muingi kenda
bongi biawu; bobuawu woso wela batakana ku zitsola kabika
buela vutuka ku nzo andi. **32** Bika lutebukila nketo wu Loti moyo.
33 Woso wela tomba vukisa luzingu luandi, wela luzimbisa vayi
wosowela luzimbisa wela luvukisa. **34** Bukiedika ndikulukamba,
muna builu buna, batu buadi bela lekamfulu yimosi, wumosi mu
bawu wela botulu vayi wunkaka wela siala. **35** Baketo buadi bela
tuta mfufu va kimosi, wumosi mu bawu wela botulu vayi wunkaka

wela siala. [**36** Babakala buadi bela ba ku zitsola, wumosi mu
bawu wela botuluvayi wunkaka wela siala.] **37** Buna minlonguki
minyuvula: —A Pfumu, kuevi kuela viokila mambu momo e?
Niandi wuba vutudila: —Koso kuidi mvumbi, kuawu kuidi bibala.

18 Yesu wukamba minlonguki miandi nongo yayi mu diambu
di kuba sudikisa ti bafueti sambilanga mu zithangu zioso mu
kambu vonga. **2** —Kuba zuzi dimosi diba mu divula dimosi,
zuzi beni kaba monanga Nzambi tsisi ko ayi kaba kinzikanga ko
kadi mutu wumosi. **3** Mu divula beni muba diaka difuola dimosi.
Difuola beni diba kuizanga kuidi niandi ayi diba kunkambanga:
“Bika wundungisa va ntuala mbeni ama”. **4** Thangu yiwombo
zuzi beni kasia zola ko. Vayi niandi wukamba mu ntim'andi
ti: “ka diambu ko ndimonanga Nzambi tsisi ayi ndikinzikanga
batu ko, **5** vayi difuola diandi dilembu thatisa buna ndieka
kunnungisa muingi kabika buela kuiza ku thatisanga.” **6** Buna
Pfumu wela tuba diaka: —Lunwa bumboti mambu matuba zuzi
diodi di mbimbi. **7** Buna lumbanza ti Nzambi kalendi nungisa ko
batu bandi bobo kasobula ayi bobo baku nsambilanga builu ayi
muini? Beno lumbanzila ti niandi wela zingila mu kuba sadisa e?
8 Bukiedika ndikulukamba, mu nsualu kela kuba nungisa. Vayi
muana mutubu kela kuiza, buna wela kuiza bata kuandi batu
badi minu va ntoto e? **9** Wubuela tuba diaka nongo yayi mu
diambu di batu bobobakukimonanga ti badi batu basonga vayi
banlenzanga bankaka. **10** —Babakala buadi bayenda ku nzo
Nzambi mu diambu di sambila. Mfalisi wumosi ayi mfutisi wu
ziphaku wumosi. **11** Mfalisi wutelama va lutengo ayi wusambila
lusambulu lualu: “A Nzambi, ndikuvutudila matondo bu khambulu
dedakana bangabatu bankaka, bobo banzionanga bima bingana,
bobo bakambulu basonga, bobo bavanganga kitsuza voti bobo

badi kuandi banga mfutisi wu ziphaku wowo. **12** Minu mu kadika
sabala bilumbu biodi ndieta kukifuisila nzala mu diambu di
lusambulu ayi ndieta vana kuku ki kumi mu bima bioso biobi bidi
yama." **13** Mfutisi wu ziphaku thama kayenda telimina ayi kasia
zolavumbula meso mandi ku diyilu ko. Vayi thulu andi yawu
kaba bundanga bu katuba: "A Nzambi, bika wumbona kiadi bila
ndidi nkua masumu!" **14** Bukiedika ndikulukamba, mfutisi wu
ziphaku wowo sumbu kavutuka ku nzo andi, wumonika wusonga
va meso ma Nzambi vayi bika mutu wowo wunkaka bila woso
wukukikululanga wela nanguku ayi woso wukukinangikanga
wela kululu. **15** Bannatisa bana bafioti muingi kaba simba vayi
minlonguki bu mimonabobo mitubidila batu bobo babanata. **16**
Yesu wuba tumisa ayi wuba kamba: —Bika bana bafioti biza
kuidi minu ayi kadi kuba kandika bila kipfumu ki Nzambi kivuiwulu
kuidi batu badi banga bobo. **17** Bukiedika ndikulukamba ti woso
wunkambu tambula Kipfumu ki Nzambi banga muana wu fioti
kalendi mu kota ko. **18** Buna pfumu yimosi yinyuvula: —A
nlongi wumboti, diambu mbi mvanga muingi ndibaka luzingu
lukalumani e? **(aiōnios g166)** **19** Buna Yesu wumvutudila: —Bila
mbi wukuthedila wumboti? Kuisi ko mutu wumboti botula kaka,
Nzambi. **20** Keti zebi zithumunu: Kadi vanga kitsuza, kadi vonda,
kadi yiba, kadi telama kimbangi ki luvunu, kinzika siaku ayi ngudi
aku. **21** Buna niandi wuvutula: —Ndinkebanga mambu moso
momo tona bumuana buama. **22** Yesu bu kawa bobo, buna
wunkamba: —Diambu dimosi dinkamba kuidi ngeyo: Yenda
sumbisa bima bioso biobi bidi yaku ayi kabudila minsukami bioso
wumbaka buna wela bakakiuka ku diyilu. Buna bosi wiza ayi
wundandakana. **23** Bu kawa bobo, kiadi kingolo kimbuila bila
kimvuama kiwombo kiba yandi. **24** Yesu bu kamona ti mutu beni

weka kiadi-kiadi buna wutuba: —Didi diambu di phasi kuidi batu
badi kimvuama mu kota mu kipfumu ki Nzambi. **25** Bila kadi
kuandi phasi kuidi kamela mu viokila va divudu di tsoma vayi
phasi kuidi nkua kimvuama mu kota mu kipfumu ki Nzambi. **26**
Buna batu bobo bawa bobo, batuba: —Buna nani wulenda vuka
e? **27** Yesu wuba vutudila: —Mambu momo batu beti lembakana,
Nzambi lenda ku mavanga. **28** Buna Piela wunyuvula: —Tata,
tumana yekula bibioso ayi tulandakana. **29** Yesu wuba vutudila:
—Bukiedika ndikulukamba, kuisi ko mutu wusia bika mu diambu
di Kipfumu ki Nzambi, nzo andi, bambuta bandi bakhomba
bandi, nketo andi voti bana bandi, **30** wela kambu tambula
mu thangu yayi, biwombo viokila biobi kabika ayiwela kambu
tambula, mu thangu yinkuiza, luzingu lukalumani. **(aiōn g165,
aiōnios g166)** **31** Yesu wunata kumi ayi mimvuala miodi ayi wuba
kamba: —Tala, tueka kuenda ku Yelusalemi ayi mambu moso
masonika mimbikudi mu diambu di Muana Mutu meka sunduka.
32 Bila bela kunyekula mu mioko mi bapakanu, bela kunsekinina,
bela kumfinga, bela kunlobudila madita; **33** ayi bela kunzuba
bikoti, bela kumvonda. Bosi wela fuluka mu lumbu kintatu. **34**
Minlonguki misia sudika kadi diambu dimosi ko mu mambu moso
mana bila tsundu yi mambu momo yiba yisuama kuidi bawu; ayi
misia bakula ko mambu mbi Yesu kaba yolukilanga. **35** Yesu bu
kafikama ayi Yeliko, phofo yimosi yivuanda mu yenda nzila, wuba
lombanga zimbongo. **36** Bu kawa biyoko bi nkangu wu batu
wuba vioka, buna wuyuvula kani mbi biobi. **37** Buna bamvutudila
ti Yesu muisi Nazaleti wulembu vioki. **38** Buna wuyamikina mu
ndinga yingolo ti: —Yesu, Muana Davidi, wumboni kiadi! **39** Btu
bobo baba ku ntuala nkangu bantemina muingi kabika biyoko
vayiniandiwuluta buela yamikina: —A muana Davidi, wumboni

kiadi! **40** Yesu bu katelama, buna wuvana lutumu ti bannatina
niandi. Bu kafikama, Yesu wunyuvula: **41** —A diambu mbi tidi
ndivangila e? Wumvutudila: —A pfumu, ntidi buela mona. **42**
Buna Yesu wunkamba: —Mona kuaku bila minu kiaku kibelusidi.
43 Vana vawu niandi wumona ayi wunlandakana. Wunkembisa
Nzambi. Batu boso bu bamona bobo bakembisa Nzambi.

19 Wukota mu divula di Yeliko ayi wudisabuka. **2** Tala mutu
wumosi, dizina diandi Zakayi, wuba pfumu yi mimfutisi mi ziphaku
ayi wuba nkua busina. **3** Wuzola mona Yesu mu diambu kazaba
buevi kadidi vayi kadia nunga ko mu diambu di nkangu wu batu
bila ntela wu khufi wuba yandi. **4** Buna wuzawula kuna ntuala
ayi wumota mu nti wu sikomole mu diambu kamona Yesu bila
vana kafueti viokila. **5** Mu thangu Yesu katula vana buangu beni,
wumbula meso, wummona ayi wunkamba: —Zakayi, kuluka
nsualu bila buabu mu nzo aku mfueti vuanda. **6** Zakayi wukuluka
mu nsualu ayi wutambula Yesu mu khini. **7** Bu bamona bobo,
batu boso baniunguta ayi batuba: —Tala, wedi leki ku nzo
nkua masumu wowo! **8** Vayi Zalayi wutelama wukamba Pfumu:
—Tala, ndieka vana minsukami khatitsika yi bima biama ayi enati
mutu ndivangila mbimbi mu kumvuna buna ndieka kumvutudila
mu zikhumbu ziya. **9** Buna Yesu wunkamba: —Pulusu yikotidi
mu lumbu kiaki mu nzo yayi bila mutu wawu, mamvandi, widi
muana wu Abalahami. **10** Bila muana mutu wuyiza mu tomba
ayi mu vukisa bobo baba bazimbala. **11** Nkangu bu wuba wa
mambu mama, Yesu wubuela bakamba nongo yimosibila buna
Yelusalemi difikimini ayi batu babanzila ti kipfumu ki Nzambi kieka
kuiza nsualu. **12** Buna wuba kamba: —Mutu wumosi wu dikanda
di luzitu wuyenda ku tsi yi thama muingi kenda bieku ntinu.
Niandi mana bieku buna bosi kela vutuka ku tsi andi. **13** Buna

wutumisa dikumi di bisadi biandi ayi wuvana kuidi kadikamutu
sengo kimosi ki nolo. Bosi wuba kamba: “Bika lubutisa zimbongo
ziazi nate ndiela vutuka.” **14** Vayi basi tsi andi banlenda. Diawu
ku manima mandi bamfidisilamimvuala mu diambu mituba ti:
“Tumengi ti mutu wawu katu yadila.” **15** Bu kamana bieku
ntinu, wuvutuka ku tsi andi ayi wutumisa bisadibiobi kasia bikila
zimbongo. Wuzola zabathalu yibutisa kadika mutu mu zimbongo
zikatambula. **16** Wutheti wuyiza ayi wutuba: “A Pfumu, sengo
kiaku ki nolo kibutidi dikumi di bisengo bi nolo.” **17** Buna Pfumu
beni wunkamba: “Sedi bumbote! Widi kisadi kimboti. Sumbu
wubedi wukuikama mu mambu mafioti, diawu ndiveni minsua mu
yadila dikumi di mavula.” **18** Mutu wummuadi wuyiza ayi wutuba:
“A Pfumu, sengo kiaku ki nolo kibutidi bisengo bitanu binkaka bi
nolo.” **19** Buna Pfumu wukamba kuidi kisadi kimmuadi: “Ngeyo
ndiveni minsua mu yadila mavula matanu.” **20** Wunkaka wuyiza
ayi wutuba: “A Nlongi, tala sengo kiaku kinolo, ndiki sueka
bumboti va dikolo di nledi. **21** Bila minu tsisi ndimueni bila widi
mutu wumosi mu thewa; ngeyo wunzionanga biobi wukambu
sala, ngeyo wuntotanga bidia biobi wusia kuna ko.” **22** Buna
pfumu wunkamba: “Ndieka kusambisa mu mambu momo tubidi
ngeyo veka widi kisadi kimbimbi! Zebi kuaku ki ndidi mutu
wu thewa. Ndinzionanga biobindikambu sala ayi ndintotanga
bidia biobi ndisia kuna ko. **23** Vayi bila mbi wukambu tudila
zimbongo ziama ku banki muingi ndibakila ziawu ndandu mu
thangu ndivutukidi e?” **24** Buna wukamba batu bobo baba vana
ti: “Lunzionanu sengo kinolo ayi vananu kiawu mutu widi dikumi
di bisengo bi nolo.” **25** Vayi batu beni bankamba: “A Pfumu, keti
dikumi didi yandi e!” **26** Buna niandi wuba vutudila: “Bukiedika
ndikulukamba ti kuidi mutu wowo beki bela kumvanaayi kuidi

mutu wowo kambulu, bela kunziona banza biobi bidi yandi. **27**
Bosi lundatina vava bambeni ziama ziozi zimanga ti ndibika
ku bayadila ayi luba vondila va meso mama." **28** Bu kamana
tuba mambu momo, Yesu wuba tuaminina ku ntuala mu kuenda
ku Yelusalemi. **29** Buna beka nduka tula ku Betefange ayi
ku Betani, ku ndambu mongo wu beta tedila "mongo minti mi
Olive", buna wutuma minlonguki miandi miodi **30** wuba kamba:
—Yendanu ku buala bobo butalini yeno. Beno kota muawu,
buna malu monamuana phunda wukangama. Kadi mutu wumosi
kavuandidiabu wawu ko. Luniangunawawu ayi lutuala wawu.
31 Enati mutu wuluyuvudi: "bila mbi lulembo niangunina wawu
e?" Buna lumvutudila ti: "Pfumu mfunu kavuidi wawu." **32** Bobo
batumbu bu bayenda, bamona mambu moso boso kabakambila.
33 Bu baba nianguna muana phunda, buna batu bobo bavua
wawu baba yuvula: —A bila mi luniangunina muana phunda
wowo e? **34** Bawu bamvutula: —Pfumu mfunu kavuidi wawu. **35**
Buna bawu nata kuidi Yesu. Bu bamana yala minledi miawu va
mbata phunda bakumisa vawu Yesu. **36** Bu kaba vioka, mu nzila
batu bayala minledi miawu mu nzila. **37** Buna beka nduka tula,
bu baba nengumuka mongo wu minti mi olive, nkangu woso
wu minlonguki wumona khini, wukembisa Nzambi, mu ndinga
yingolo, mu diambu di bikumu biobi mimona. **38** Bawu batuba
ti: —Bika kasakumunu ntinu wowo wunkuizila mu dizina di
Pfumu. Bika ndembama yiba ku diyilu ayi nkembo mu bibuangu
bizangama! **39** Buna Bafalisi bankaka baba muna nkangu
bakamba Yesu ti: —A nlongi, temina minlonguki miaku. **40**
Yesu wuba vutudila: —Bukiedika ndikulukamba, enati balembulu
biyoko buna matadi mamayamikina. **41** Mu thangu kafikama ayi
divula, wumona divula ayi wudila mu diambudi divula beni. **42**

Bosi wutuba: —Enati ngeyo mamvaku wedi zaba, kani ka lumbu
kiaku kiaki mambu momo malenda kunatina ndembama! Vayi
buabu masuekulu va meso maku. **43** Bila bilumbu biela ku kuizila,
biobi bambeni ziaku ziela kaba mimbuingi, ziela kuzungidila,
ziela kufietikisa mu zindambu zioso. **44** Ziela kuvindubula va
ntoto va kimosi ayi bana baku badi yaku ayi kadi ditadi dimosi,
mu ngeyo, dilendi siala va yilu ditadi dinkaka ko. Bila wusia zaba
ko thangu yoyo Nzambi kayiza ku buminina. **45** Yesu wukota mu
nzo Nzambi ayi wutona kuka batu bobo baba sumbisa bima,
wuba kamba: **46** —Didi disonama: nzo ama yela ba nzo yi
lusambulu vayi beni lukitudi yawu suamunu ki mivi! **47** Bilumbu
bioso Yesu wulonga mu nzo Nzambi. Zimbumu zi banganga
Nzambi, minlongi mi mina ayi bakulutu ba batu batomba diluaku
di kumvondisila. **48** Vayi basia zaba ko busila bila batu boso
banlandakana mu wa mambu mandi.

20 Lumbu kimosi Yesu bu kaba longa batu mu nzo Nzambi,
wuba kuba samunina Nsamu Wumbote; zimbukila bapfumu
banganga Nzambi, minlongi mi mina ayi bakulutu ba batu bayiza,
2 banyuvula: —Wutukamba mu lulendo mbi wulembu vangila
mambu momo? Voti nani wuvana lulendo beni e? **3** Yesu
mamvandi wuba kamba: —Minu mamvama kiuvu kimosi kidi
yama mu kuluyuvula. **4** Bika lukhamba: mbotokolo yi Yowani, ku
diyilu yiba voti kuidi batu e? **5** Buna beka lembu kayindulanga mu
bawu veka. Buna baniunguta: enati tutubidi ti: “Ku diyilu” buna
maka tuyuvula “vayi bila mbi lusia kunwilukila ko e?” **6** Vayi enati
tutubidi ti “kuidi batu” buna batu boso maba tuvondila mu matadi
bila batu boso bazebi ti Yowani wuba mbikudi. **7** Buna bavutula
ti basi zaba ko kuevi kaba. **8** Buna Yesu wuba vutudila: —Minu
mamvama, ndilendi kulukamba ko kani mu lulendo lu nani

ndilembu vangila mambu mama. **9** Bosi wukamba batu nongi
yayi: —Mutu wumosi wukuna ndima yi vinu; wuyekudila yawu
minkuni muingi mimvananga ndambu yi mimbutu mu kadika mvu
ayi wuyenda mu nzietolo mu mimvu miwombo. **10** Mu thangu
yimvelungu makundi ma vinu, wutuma kisadi kiandikimosi kuidi
minkuni bi ndima muingi mimvana ndambu yi mimbutu mi vinu
vayi minkuni mi ndima mintuta khuba ayi mimvutula mioko yi
mioko. **11** Wubuela fidisa diaka kisadi kinkaka. Mamvandi wututu
khuba, wufingu ayi mimvutula mioko yi mioko. **12** Pfumu yi
ndima wubuela fidisa diaka kisadi kintatu vayi minkuni mi ndima
minlueka ayi minloza ku nganda yi ndima. **13** Buna pfumu yi
ndima wututba: A mbi ndieka vanga e? Ndieka fidisamuan'ama
wu luzolo; mananga bela kummona lukinzu bu bela kummona.
14 Vayi minkuni mi ndima bu mimmona, mitubana bawu na
bawu: “Tala mutu wela vinginina ndima, bika tumvonda muingi
ndima beniyikituka yeto veka!” **15** Buna minkoka ku nganda yi
ndima ayi mimvonda! Buna pfumu yi ndima mbi kela vangila
minkuni mi ndima e? **16** Buna wela kuiz, wela vondisa minkuni
mi ndima ayi wela yekudila ndima beni kuidi minkuni minkaka.
Batu bobo bawa, bamvutudila: —Bulendi baka bu bela ko. **17**
Vayi niandi wuba tala ayi wuba kamba: —Buna masonuku mama
mbi mansundula: Ditadi diloza mintungi dikituka ditadi di mfunu
diodi didi va fuma ki nzo **18** woso wela bua va yilu ditadi beni
wela keluka tsingu ayi woso mutu ditadi beni diela builu wela
kosakana. **19** Bapfumu zi zinganga Nzambi ayi minlongi mi mina
batomba mu thangu yina kaka, mu kunkanga vayi bamona batu
tsisi bila basudika kuawu ti bawukavekula bu katuba nongo yoyi.
20 Buna batona kumfiela; diawu bamfidisila batu mu diambu
bamfiela. Batu beni baba kukimonikisanga batu basonga mu

diambu bambuidila mu moso kuandi mambu kakuiza tubi muingi
banyekula mu mioko mi zuzi ayi mu luyalu lu nyadi. **21** Buna
batubeni banyuvula: —A Nlongi, tuzebi ti ngeyo weta tubila
mu busonga ayi weta longila mu busonga. Ngeyo wutalanga
bizizi bi batu ko vayi weta longila mu bukiedika nzila yi Nzambi.
22 A buevi, minsua midi yetu mu futa phaku kuidi Sezali voti
tuisi ko minsua e? **23** Bu kabakula mayuya mawu, buna wuba
kamba: **24** —Mbonisanu sengo kimosi ki denali! Mfikula yayi
yi nani ayi bisono biabi binani e? Bamvutudila ti bi Sezali. **25**
Buna wuba kamba ti: —Bika luvana bi Sezali kuidi Sezali bosi bi
Nzambi kuidi Nzambi. **26** Basia nunga ko kumbuidila mu mambu
makatuba va meso ma batu. Basimina bu bawa mvutu andi
ayi basia baka diaka diambu di tuba ko. **27** Ndambu Basaduki,
batu bobo kaba kikininanga ko ti batu beti fuluka, bafikama ayi
banyuvula kiuvu: **28** —A nlongi, Moyize wutusonikina ti: enati
mutu fuidi vayi kasia bika muana ko, buna khomb'andi yi bakala
kafueti vinginina nketo wowo kabikidi muingi kabutila khomb'andi
bana. **29** Vayi vaba tsambudidi bakhomba zi babakala. Wutheti
wukuela, wufuamu kambu bika muana, **30** wummuadi, ayi wowo
wuntatu bankuela. Buawu bobo buvangimina mu bawu boso, **31**
bawu tsambudi bafua mu kambu bika bana. **32** Ku nzimunina
bawu boso nketo beni mamvandi wufua. **33** Mu thangu yi
mfulukulu, wela ba nketo wu nani bila wuba nketo wu tsambudi
di bakhomba ziozo e? **34** Yesu wuba vutudila: —Bana ba ntoto
wawu balembo kuedi ayi balembo kuedisa **(aiōn g165)** **35** vayi
bobo bela monika ti bafueni mu tula mu thangu yinkuiza ayi
mu fuluka mu bafua balendi buela kuela ko ayi balendi buela
kuedusu ko. **(aiōn g165)** **36** Bila balendi buela fua ko bila beka
banga zimbasi ayi beka banaba Nzambi, bana ba mfulukulu. **37**

Moyize wutelama kimbangi ti bafua bela fuluka mu nzila yi finti
fiba lema. Bila kuna katedila Pfumu ti: Nzambi yi Abalahami,
Nzambi yi Izaki, Nzambi yi Yakobi. **38** Vayi niandi kasi Nzambi
yi bafua ko vayi Nzambi yi batu banzinga. Bila kuidi niandi,
bawu boso balembu zingi. **39** Buna ndambu minlongi mi mina
mitaba: —A nlongi, vutudi bumbote. **40** Basia buela kunyuvula
kadi diambu dimosi ko. **41** Buna Yesu wuba yuvula: —A buevi
beta tubila ti Klisto widi muana wu Davidi e? **42** Bila niandi
veka Davidi wutuba mu minkunga: Pfumu wukamba kuidi Pfumu
ama: Vuanda va koko kuama ku lubakala **43** nate ndimanisa
tula bambeni ziaku banga tetuku kiaku ki malu maku. **44** Davidi
wunkuntedila Pfumu, buna buevi kalenda buela bela muan'andi
e? **45** Sumbu batu boso bawa, buna wukamba minlonguki
miandi: **46** —Lulubukila minlongi mi mina mimmonanga khini mu
diatilanga mu mazuela ma mula ayi minzolanga baba vaninanga
zimbote mu mazandu, minzolanga vuandanga mu bibuangu
binzitusu mu zinzo zi zikhutukunu ayi mu minyengo. **47** Minlongi
beni mi mina minyibanga mu zinzo zi mafuola ayi mieta vunikisa
sambila zitsambulu zi mula. Bawu bela baka thumbudulu yi lutidi
ngolo.

21 Bu katala, buna wumona bamvuama batula makaba mawu
mu bipani. **2** Buna wumona diaka nsukami wu difuola wuyiza
tibula bisengo biodi bi zimbongo. **3** Buna wutuba: —Bukiedika
ndikulukamba nsukami wu difuola diadi niandi lutidi vana viokila
batu boso bankaka. **4** Bila batu boso baba batambikidi bitsiadisila.
Vayi difuola diadi diveni zizioso zibedi yandi mu zingila. **5** Sumbu
bankaka bayolukila nzo Nzambi bu batuba ti yawu yitungulu
mu matadi ma kitoko ayi mu bima bitambuku banga makaba **6**
buna Yesu wuba kamba: —Mu diambu di bima biobi lulembo

tadi, bilumbu biela kuiza, biobi biela ba ti; kadi ditadi dimosi
diela siala va mbata ditadidinkaka ko dinkambutiolumuka. **7**
Buna bawu banyuvula: —A nlongi, thangu mbi mambu beni
mela vangiminina ayi mu bidimbu mbi bela zabila ti mambu
momo mafueti vangama e? **8** Yesu wuba vutudila: —Lulubuka
tala luedi vukumunu bila bawombo bela kuizila mu dizinadiama,
bela tuba ti: “Minu kuandi” ayi “thangu yifikimini”. Buna kadi ku
balandakana! **9** Mu thangu luela wa zimvita ayi zikhindu buna
lubika ba mona tsisibila mambu moso momo mafueti tuama
ba. Vayi kadi sia ti buna tsukusunuyi ntoto yeka nduka. **10**
Buna wubuela diaka: —Luela mona tsi yela nuanisa tsi yinkaka;
kipfumu kiela nuanisa kipfumu kinaka. **11** Kuela ba zindikunu
zinneni zi ntoto mu bibuangu biwombo; kuela ba bikanda ayi
minsongo; kuela ba mambu ma tsisi ayi bidimbu bitsisi bi diyilu.
12 —Vayi tuamina mambu moso momo, bela tuama ku lubuila
bela kuluyamisa, bela ku lunata mu zinzo zi zikhutukunu; bela ku
lukotisa mu nloko. Bela ku lunata va ntuala mintinu ayi minyadi
mu diambudi dizina diama. **13** Mambu momo mela lukuizila
mu diambu ma luvana diluakudi kuthelimina kimbangi. **14** Bika
lusudika mu mintima mieno ti: lubika ba mayindu mu diambu
mambu luela vutula mu kukikakila. **15** Bila minu ndiela luvana
munu wutubila ayi diela ayi bambeni beno zilendi baka bu
nuanisina ko ayi bu sudikila ko. **16** Zimbuta beno, bakhomba
zieno, bibutu bieno ayi bakundi beno bela ku luyekula ayi bela
vondisa bankaka mu beno. **17** Batu boso bela ku lulenda mu
diambu di dizina diama. **18** Vayi kadi lusuki lumosi lu mintu
mieno lulendi zimbala ko. **19** Lukindama buna luela tambula
luvulusu. **20** —Bu luela mona masodi mazungididi Yelusalemi
buna luzaba ti dieka nduka bungu. **21** Buna bika batu bobo badi

mu Yuda batinina ku miongo. Bika bobo badi mu Yelusalemi
baba tomba butinina. Bika bobo badi mu zitsola babika buela
kota ku divula! **22** Bukiedika bilumbu bina biela ba bilumbu bi
vututila landi muingi mambu moso masonama madedakana. **23**
Vayi mabienga kuidi baketo bobo badi mu buemba ayi kuidi
bobo bela yemika mu bilumbu bina. Bila ziphasi zingolo ziela ba
mu tsi ayi nganzi yingolo yela fuemunu batu baba. **24** Batu beni
bela vondulu mu mbedi voti bela natu mu kivika mu zitsizioso
ayi bapakanu bela diatila Yelusalemi nate thangu yi fuana. **25**
—Bidimbu bi tsisi biela monika mu thangu, mu ngonda ayi mu
zimbuetete. Va ntoto, batu bela mona tsisi yingolo mu diambu di
biyoko bi mbuayi bi mayo mandi. **26** Batu bela fuila mu tsisi
mudiambu di boma bu mambu mela bua va ntotowumvimba bila
lulendo lu diyilu luela nikunu. **27** Buna bela mona Muana Mutu
wela kuizila mu matuti mu lulendo ayi mu nkembo wunneni. **28**
Mambu mama bu mela tona buna luvumbuka ayi luba vumbula
mintu mienobila buna khudulu eno yifikimini. **29** Wubuela tuba
diaka nongo yayi: —Lutala nti wu figi ayi minti mioso. **30**
Muthangu mieti tona mena buna beno veka, mu ku mitala, luzebi
ti thangu yi luanga yifikimini. **31** Bobuawu, beno mamveno buna
luela mona ti mambu momo mavangiminibuna luzaba ti kipfumu
ki Nzambi kifikimini. **32** Bukiedika ndikulukamba ti tsungi yayi
yilendi vioka ko tuaminamambu moso mama mavangama. **33**
Diyilu ayi ntoto biela vioka vayi mambu mama malendi vioka ko.
34 Lukikeba beno veka mu diambu di mintima mieno mibika ba
zitumu diambudi phulu yi dia ayi yi kolo malavu; ayi mu diambu
di mayinduma luzingu lualu muingi lumbu kina kibika lukuizila mu
kinzimbukila. **35** Bila kiela kuizila banga dikondi dibuididi batu
boso bamvuandanga va ntoto. **36** Luzibula meso ayi lusambila

mu zithangu zioso mu diambu luba monikabatubafuana mu tina
mambu moso mama mafueti kuiza ayi mu diambu lubakabu
telumina va ntuala Muana Mutu. **37** Mu muini Yesu wuba
longanga mu nzo Nzambi. Wuba totukanga kadika builu ayi
wuba vuandanga ku mongo wu minti mi olive. **38** Muna nsuka-
nsuka batu boso baba kuizanga ku nzo Nzambi mu diambu
banwa.

22 Buna Pasika yeka nduka, “nyengo wu mapha makambu
tulu luvi”, **2** bapfumu banganga Nzambi ayi minlongi mi mina
batomba diluaku divondisila Yesu bila batu baba mona tsisi.
3 Buna satana wukota mu Yuda wubaba ntedilanga Isikalioti,
wubawumosi mu kumi ayi minlonguki miodi. **4** Niandi wuyenda
wuwizana ayi bapfumu banganga Nzambi ayi bapfumu zi bobo
bansunganga nzo Nzambi mu zaba buevi kafueti kuba yekudila
niandi. **5** Bawu bamona khini ayi bawizana mu kumvana
zimbongo. **6** Yuda wukikinina ayi wutona tomba diluaku dimboti
di kuba yekudila niandi nkanguwu batu mu kambu zaba. **7**
Lumbu kinyengo wu mapha makambu tulu luvi kifuana; kiawu
lumbu baba tambikanga muana dimemi wu Pasika. **8** Yesu
wutuma Piela ayi Yowani wuba kamba: —Yendanu lutukubikila
bidia bi Pasika muingi tudia. **9** Bawu banyuvula: —A kuevi
tidi tuenda kubikila yawu e? **10** Niandi wuba vutudila: —Tala,
muthangu lukuiza koti mu divula buna ma dengana bakala
dimosi dineti mvungu. Buna lunlundakana nate mu nzo kankota.
11 Bosi lutuba kuidi pfumu yi nzo ti: “nlongi wuyuvuditi: kuevi
kuidi buangu kioki kafueti dila Pasika va kimosi ayi minlonguki
miama e?” **12** Niandi ma kalumonisa ku yilu banga vinga kimosi
kinneni kikubuku. Kuna lufueti kubikila bidia bi Pasika. **13**
Bawu bayenda ayi babata mambu moso boso kaba kambila

ayi bawubakubika bidia bi Pasika. **14** Thangu bu yifuana, Yesu
wuvuanda va meza va kimosi ayi mimvuala miandi. **15** Buna
wuba kamba: —Phuila yiwombo yiba yama mu diambudi dia
Pasika yayi va kimosi ayi beno tuamina ndimona ziphasi. **16** Bila
ndikulukamba ndilendi buela yi dia ko nate yela mana fuana mu
Kipfumu ki Nzambi. **17** Bu kabonga mbungu, wuvutula matondo
ayi wutuba: —Bonganu mbungu yayi ayi lukabana yawu beno
na beno **18** bila ndikulukamba ti ndilendi buela nua vinu ko nate
kipfumu ki Nzambi kiela kuiza. **19** Wubonga dipha, wuvutula
matondo. Wubukuna diawu ayi wuba vana diawu. Bosi wutuba:
—Yayi yawu nitu ama [yitambuku mudiambu dieno. Luvanganga
bobo mu kumbanzanga. **20** Buna bamanisa dia, wuba vana
mbungu ayi wutuba: —Mbungu yayi yidi Nguizani yimona mu
menga mama matengulu mu diambu dieno.] **21** —Vayi tala
mutu wowo wukunyekula widi vava, wundia yama va meza. **22**
Ayi Muana mutu wedi bumbote boso butezulu vayi mabienga
kuidimutu wowo wunyekudi. **23** Buna batona kukiyuvula bawu
na bawu kani nani mu bawu wukuiza vangi diambu diodi. **24**
Minlonguki mifindana ziphaka ziwombo mu diambu di zaba
nani mu bawu lutidi munneni. **25** Buna Yesu wuba kamba:
—Mintinu mi Bapakanu minyadilanga batu bawuayi bobo beti
yadila mubawubeti tedulu: “mimvangi mi mambote”. **26** Vayi
bwawu ko bufueti bela kuidi beno. Woso widi wunneni mu
benobuna bika kakituka banga muana lezi. Ayi woso weti yala
kaba banga kisadi. **27** Bila nani lutidi munneni: mutu vuendi va
meza voti mutu wowo wulembu sadi e? Keti mutu wowo vuendi
va meza lutidi munneni e? Vayi minu ndidi va khatitsik'enu banga
kisadi. **28** —Vayi beno, luidi batu bobo babedi bakuikama yama
mu zithotolo ziama. **29** Sumbu didi ti Tata wuphana Kipfumu,

mamvana ndiluveni Kipfumu beni **30** muingi lubaka budila ayi bu
nuina va meza yama mu Kipfumu kiama ayimuingi lubaka bu
vuandila mu bikundu bi Kipfumu mudiambu di sambisa kumi
makanda muadi ma Iseli. **31** Yesu wukamba Simoni ti: —A
Simoni, A Simoni, satana wululombidi mudiambu kaluyungula
banga bu beti yungudila ble. **32** Vayi minu tsambidingi mu
diambu diaku muingi minu kiaku kibika lebakana. Diawu buna
ngeyo wela vutuka, buna wuba kindisa bakhomba zikau. **33**
Simoni wunkamba: —A Pfumu, ndidi wukubama mu kuenda
yaku mu nloko ayi ku lufua. **34** Vayi Yesu wumvutudila: —A
Piela, bukiedika ndikukamba ti mu buabu kuandi tuamina tsusu
yikokula ngeyo zikhumbu zitatu mawu thunukina ti wusi kunzaba
ko. **35** Buna wuba kamba: —Mu thangu ndilutuma mu kambu
nata photomoni, mu kambu sakosi, mu kambu nata zisapatu; a
kima mbi lukambu e? Bawu bamvutudila ti: —Kadi kima tusia
kambu ko. **36** Vayi Yesu wuba kamba: —Vayi buabu woso
widi photomoni buna bika kayibonga; bobuawu woso widi ayi
sakosi bika kayibonga ayi woso kambulu mbedi bika kasumbisa
nledi andi mu diambu kasumba mbedi **37** bila ndikulukamba
ti mama masonama madedakana mu diambudiama: bantula
mu ntanda wu batu bambimbi. Bila mambu momo masonama
mu diambu diama madi ayi tsukulu. **38** Bawu batuba: —A
Pfumu, tala zimbedi zizole zidi vava! Niandi wuba vutudila ti:
—Bufueni. **39** Buna wutotuka boso bubela kifu kiandi, wuyenda
ku mongo mingi mi olive. Minlonguki miandi minlandakana. **40**
Bu katula, ku buangu beni, buna wuba kamba: —Lusambila tala
luedibua mu phukumunu. **41** Buna niandi veka wuba tatukila
fiote mu tezo kilenda tudila ditadi bu diozulu. Buna wufukama
ayi wusambila: **42** —A Tata, enati zodidi, khatudila mbungu

yayi. Muaki bika luzolo luaku luvangama vayi bika luama. [
43 Buna mbasi yitotukila ku Diyilu yiyiza kunkindisa. **44** Bu
kaba mu tsisi yi khindu; wuluta buela sambila diaka ngolo ayi
diunga ditotuka mu nitu andi diba banga mabeti ma menga
maba bua va ntoto.] **45** Bu kamanisa sambila, wutelama ayi
wuyiza vaba minlonguki miandi. Wuba buana baleka mu diambu
di kiadi. **46** Buna wuba kamba: —Bila mbi lulembo lekila tulue?
Kotukanu! Lusambila tala luedi bua mu phukumunu. **47** Buna
kamanisini ko tuba, tala nkangu wu batu wutotuka. Yuda, wumosi
mu kumi mimvuala miandi miodi, wuba vana ntuala; wufikama
vaba Yesu mu diambu kamfifa besi. **48** Vayi Yesu wunkamba:
—A Yuda, mu besi weka yekudila Muana mutu e? **49** Bobo
banzungidila bu bamona mambu momo meka bua bankamba:
—A nlongi, tubonga zimbedi muingi tunuana e? **50** Wumosi
mu bawu wuzuba kisadi ki pfumu yi banganga Nzambi ayi
wunzenza dikutu diandi di lubakala. **51** Vayi Yesu wuba vutudila:
—Bikanu mabela bobo nate buabu! Bu kasimba dikutu buna
wumbelusa. **52** Bosi yesuwukamba bapfumu banganga Nzambi,
bapfumu zi minsungi mi nzo Nzambi ayi bakulutu ba batubobo
banata nkangu wubatu mudiambubiza nkangi: —Lutotukidi ayi
zimbedi ayi zimbindi mudiambu di lunuanisa dovula e? **53**
Bilumbu bioso bu ndibedi yeno mu nzo Nzambi ayi kadi mutu
kadiaku khanga ko vayi buabu yawu thangu eno ayi thangu
yi luyalu lu tombi. **54** Buna bambuila, bannata ayi bankotisa
mu nzo yi pfumu yi zingangazi Nzambi. Piela kuna manima
kaba nlandikinina. **55** Mu thangu balunga mbazu va khatitsika
nganda ayi bu bavuanda va kimosi. Piela mamvandi wuvuanda
yawu. **56** Kisadi kimosi ki nketo wummona buna kavuendi va
ndambu mbazu, wunsungimina kuntala mu kiezila wu nlaki wu

mbazu, ayi wunkamba: —Mutu wawu bedingi yandi! **57** Vayi
Piela wutunuka kuandi bu katuba: —A nketo, ndisi kunzaba
ko! **58** Buela vuanda fioti, mutu wunkaka wumona Piela ayi
wunkamba: —Ngeyo widi mu dikabu di batu bobo! Vayi Piela
wuvutula ti: —A bakala, minu ndisi ko mu dikabu diawu. **59**
Nduka-nduka thangu yimvimba yivioka, mutu wunkaka wuyiza
buelasindisila diaka ti: —Bukiedika mutu wawu bedingi yandi
bila mamvandi widi muisi Ngalili. **60** Vayi Piela wuvutula ti: —A
bakala, ndisi zaba ko diambumbi wunyolukila! Muna thangu buna
wukidi tubi tsusu yikokula. **61** Pfumu wubaluka, wutala Piela.
Buna Piela wutebukila moyo mambumankamba Yesu ti “tuamina
tsusu yikokula, ngeyo mu zikhumbu zitatu mawuthumukina”. **62**
Buna Piela wutotuka ku nganda ayi wudila ngolo. **63** Batu bobo
basunga Yesu bansekinina ayi bambeta. **64** Bamfukidila zizi ayi
banyuvula: —A ngeyo, bikula ko e! Nani wubetidi e? **65** Buna
batuba mambu mawombo mankaka mu diambu di kumfinga.
66 Buisi buna bukia, bakulutu ba batu, bapfumu banganga
Nzambi va kimosi ayi minlongi mi mina bakutakana. Banata
Yesu va ntualalukutukuu luawu lunneni; **67** Bawu banyuvula:
—Enati ngeyo widi Klisto, buna bika wutukamba. Buna wuba
vutudila: —Enati ndilukembi, buna lulendi wilukila ko. **68** Ayi enati
ndiluyuvudi biuvu, lulendi kuphana ko mvutu. **69** Vayi tona buabu
Muana mutu wela vuanda va koko ku lubakala lu lulendo lu
Nzambi. **70** Buna bawu bobo batuba: —Buna ngeyo widi muana
Nzambi e? Yesu wuba vutudila: —Beno veka lutubidi ti minu
buawu bobo ndididi. **71** Vana vawu bayamikina: —Mbi kimbangi
kinkaka tufueti buela tomba e? Bila beto veka tunwilumu mambu
mandi katubidi.

23 Batu boso batelama va kimosi ayi bannata kuidi Pilatu. **2**
Kuna bamfundila bu batuba ti: —Mutu wawu tummueni wulembo
votikisa batu ba tsi eto. Niandi wubedi kuba kandikanga babika
futa phaku kuidi Sezali ayiwubedi tubanga ti niandi Klisto (bu
dinsundula ti ntinu). **3** Buna Pilatu wunyuvula: —Ngeyo widi
ntinu wu Bayuda e? Yesu wumvutudila: —Ngeyo weka tubidi
buawu. **4** Buna Pilatu wukamba bapfumu banganga Nzambi
ayi nkangu wu batu ti: —Ndisi mona kadi diambu di mbimbi
ko mu mutu wawu. **5** Bawu baluta buela sindisila ti: —Niandi
wutonisanga zikhindu mu malongi mandi momo kalonga mu
Yuda dioso; bu katonina ku Ngalili nate kuaku. **6** Pilatu bu kawa
ti bayolukila Ngalili, buna wuyuvula kani mutu wowo wuba muisi
Ngalili. **7** Bu kawa ti wuba muisi zunga kiyadila Elode; buna
wumfidisa kuidi Elode bila mu bilumbu bina, Elode buna widi ku
Yelusalemi. **8** Elode wumona khini bu kamona Yesu bila tona
thama wuba tombanga diluaku di kummonina mu diambu di
mambu mawombo kawa mu niandi; ayi wutula diana ti maka
mona kumu kioki maka vanga. **9** Buivu biwombo kanyuvula
vayi Yesu kasia vutula kadi diambu dimosi ko. **10** Vayi bapfumu
banganga Nzambi ayi minlongi mi mina batelama vana ayi baba
kumfunda ngolo. **11** Elode va kimosi ayi masodi mandi banlenza
bansekinina bamvuikanledi wu kitoko; wumvutula kuidi Pilatu.
12 Pilatu ayi Elode bakituka bakundi tona mu lumbu kina bila
batuama ba bambeni. **13** Pilatu wukutikisa bapfumu banganga
Nzambi, bakulutu ba batu va kimosi ayi batu. Wuba kamba:
14 —Beno lundatiningi mutu wawu bu lumfundidingi ti niandi
wulembu vukumuna batu. Vayi tala minu veka mbeni kunsambisa
va meso meno ayi ndisi mona kadi diambu di mbimbi ko mu mutu
wawu mu mambu momo lulembu mfundila. **15** Elode mamvandi

kasi mona diambu di mbimbi ko bila wutuvutudidi niandi. Mutu
wawu kasi vanga ko bila kioki kafueti vondulu. **16** Diawu ndieka
kunzubisa bikoti bosi ma ndiyekula. [**17** Pilatu wuba kifu ki
kuba totudilanga mutu wumosi wu nloko mu kadikanyengo.] **18**
Vayi nkangu woso wuyamikina: —Vondisa mutu wowo; totula
Balabasi! **19** Balabasi beni wukotusu mu nloko mu diambu di
khindu yimosi yiba mu divula, ayi mu diambu di vonda batu. **20**
Vayi Pialatu wuzola totula Yesu, wubuela yuvula nkangu vayi
wawu wuyamikina diaka: **21** —Mbanda va dikulusi! Mbanda va
dikulusi! **22** Buna wuyuvula diaka mu khumbu yintatu ti: —Vayi
mbimbi mbi kavengi e? Ndisi mona kadi diambu di mbimbi
kodiodi kafueti zengulu nkanu wu lufua. Ndieka kunzubisa bikoti
bosi ma ndinyekula. **23** Vayi babuela sindisila mu ngolo ayi
baluta buela yamikina ti kabandu va dikulusi. Buna yamikina
kuawu ayi koko ku bapfumu zi zinganga Nzambi kununga. **24**
Pilatu wubaka lunaku luvanga luzolo luawu. **25** Wuba totukila
mutu wowo balomba, wowo wuba mu nloko mu diambu di khindu
ayi mu diambu di vonda batu. Wuba yekudila Yesu muingi
bamvangila boso bubela luzolo luawu. **26** Bu baba kunnata,
babuila mutu wumosi dizina diandi Simoni muisi Silene ku nsitu
kuandi kaba. Bankuika kanata dikulusi, ku manima ma Yesu. **27**
Nkangu wu batu wunlandakana va kimosi ayi baketo banionga
mu diambudiandi, badila mu diambu diandi. **28** Bu kabaluka
kuidi baketo beni; wuba kamba: —A beno baketo ba Yelusalemi,
lubika dila mu diambu diama! Vayi ludila mu diambu dieno veka
ayi mu diambu di bana beno. **29** Bila tala bilumbu bilembu yizi ku
ntuala biobi batu bela tuba ti: “Khini kuidi bisita ayi kuidi bivumu
bikambu buta ayi khini kuidi mabenimakambu yemika!” **30** Buna
bela kamba miongo: “Bika lutubuila!” ayi zikhundubula: “bika

lutufuka!” **31** Bila enati bamvangila mambu mama kuidi nti wu
nlandu bunabuevi bela vangila nti wu yuma e? **32** Batu buadi
bankaka, mimvangi mi mambu mambimbi, banatu yandi mu
vondu va kimosi. **33** Bu batula va buangu kintedulungu “Mvesi
wu ntu” vana bambandilava dikulusi va kimso ayi mimvangi
miodi mi mambu mambimbi. Wumosiku koko kuandi ku lubakala
ayi wunkaka ku koko kuandi ku lumoso. **34** Buna Yesu wutuba:
—A tata, bika wuba lemvukila bila basi zaba ko mambu balembu
vangi. Babula zeki mu diambu di kabana minledi miandi. **35**
Nkangu wu batu wutelama vana, wutala. Ayi minyadi mamvawu
minsekinina bu mituba: —Niandi wuvukisidi batu bankaka, bika
kakivukisa niandi veka enati niandi Klisto, mutu wusobulu kuidi
Nzambi! **36** Masodi mamvawu mansekinina; mafikama va kaba
ayi mantambika vinu ki ngami **37** ayi batuba: —Enati ngeyo widi
ntinu wu Bayuda, bika wukivukisa ngeyo veka! **38** Va mbata
ntu andi vaba tini ki dibaya kisonama mambu mama: “Niandi
niawu ntinu wu Bayuda.” **39** Wumosi mu mimvangi mi mambu
mambimbi wubandu va mdikulusiwumfinga bu katuba: —Ngeyo
ko Klisto e? Buna wukivukisa ngeyo veka bosi wutuvukisa beto
mamveto! **40** Vayi wunkaka wuntebidila bu kankamba: —Ngeyo
kadi tsisi wukadi mona Nzambi! Bila ngeyo widi ku thumbudulu
yimosi? **41** Beto tubeki thumbudulu yifueni ayi yisonga bila
tutambudi mfutu wufueni mu mambu matuvengi vayi niandi kasi
vanga kadi diambu dimosi dimbimbi ko. **42** Buna wukamba Yesu:
—A Pfumu bika wuba kuthebukila moyo mu thangu wela kuiza
mu kipfumu kiaku! **43** Buna Yesu wumvutudila: —Bukiedika
ndikukamba, mu lumbu kiaki ngeyo ma wuba yama va kimosi ku
Paladisu. **44** Yiba nduka-ndkuka midi, tsi yoso yiba mu tombi
ayi kiawukinzingila nate mu thangu yi ntatu ku manima midi.

45 Thangu yinomba bosi lido yinneni yi nzo Nzambi yikanzuka
va khatitsika. **46** Buna Yesu wuyamikina mu ndinga yingolo:
—A tata, mu mioko miaku ndintambika mpeve yama! Bu katuba
mambu momo, wufua. **47** Pfumu yi masodi bu kamona mambu
mavioka, wukembisa Nzambi bu katuba: —Bukiedika kuandi
ti mutu wawu wubedi wusonga! **48** Nkangu woso wu batu
bakutakana mu tala mambu mavangama, bu bamona mambu
mavioka, bavutuka kuawu, ayi baba nionga. **49** Ayi batu bobo
bazabana yandi ayi baketo bobo banlandakana tona ku Ngalili
thama batelimina mu tala mambu momo. **50** Tala, mutu wumosi
dizina diandi Zefu wuba wumosi mu batu baba kotanga mu
lukutukunu lunneni lu Bayuda. Wuba mutu wumboti ayi wusonga.
51 Niandi kasia bundana mu nzengolo yawu ko ayi mu mavanga
mawu ko. Niandi wuba muisi divula di Alimate, divula di bayuda
ayi niandi mamvandi wuba vingilanga Kipfumu ki Nzambi. **52**
Wuyenda kuidi Pilatu, wunlomba nitu yi Yesu. **53** Bu kayi kulula
va dikulusi, buna wuyizinga mu dilasola di lino ayi wutula yawu
mu dibumbi disokulu mu ditadi dinneni. Kadi mutu kazikulu ko
mu dibumbi beni. **54** Kiba lumbu ki khubumunu, tuamina lumbu
ki saba. **55** Baketo bobo balandakana Yesu tona ku Ngalili
balandakana Zefu, bamona bibumbi ayi buevi batudila nitu yi
Yesu. **56** Bosi bavutuka kuawu ayi bakubika mafuta ma tsudi
yi kotoko ayi malasi. Bavunda kuawu mu lumbu ki saba boso
bubela mina.

24 Mu nsuka-nsuka wu lumbu kitheti ki sabala, baketo bayenda
kudibumbi. Banata mafuta ma tsudi yi kitoko momo bakubika.
2 Bamona ditadi difuka mualo wu dibumbi divindumunu va
ndambu muelo. **3** Bakota vayi basia mona ko nitu yi Pfumu
Yesu. **4** Buna bakidi yindula tsundu yi diambu diodi, bazimbukila

batu buadibavuata minledi miba lezama batelama va ndambu.
5 Sumbu bamona tsisi ayi bayinika bizizi biawu mu tsi, buna
batu beni baba yuvula: —Bila mbi luntombila mutu widi moyo va
khatitsika yi batu bafua e? **6** Kasiedi vava ko vayi fulukidingi.
Lutebuka moyo buevi kaluyolukilabuna wukidi ku Ngalili bu
kalukamba ti: **7** “Muana Mutu kafueti yekulu mu mioko mi bankua
masumu, wela bandu va dikulusi ayi wela fuluka mu lumbu
kintatu. **8** Buna batebukila mambu mandi momo moyo. **9** Basia
bika dibumbi, bavutuka kuawu ayi bavumbudila kipholo ki mambu
moso mama kuidi kumi mimvuala wumosi ayi kuidi batu boso
bankaka. **10** Mu bawu muba Maliya muisi Mangadala, Zana,
Maliya ngudi yi Zaki va kimosi ayi maketo bankaka basamuna
mambu mama kuidi mimvuala. **11** Vayi mimvuala mimanga
wilukila mambu mawu bila mimonina mambu mawu banga
mambu makambulu tsundu. **12** Vayi Piela wutelama, wuzawula
ku dibumbi. Bu kayinama, buna miomiminledi mikazikulu kaka
kamona. Wuvutuka kuandi ku nzo andi wusiminamu diambu di
mambu momo mavioka. **13** Mu kina kiawu lumbu, minlonguki
miodi miyenda ku buala bumosibaba ntedilanga Emawusi.
Buala beni butatukila Yelusalemi nduka-ndukamu tezo ki kumi
kilometele biodi. **14** Miyolukila mambu moso momo mavioka. **15**
Bu miba solula ayi miba findana zimpaka, mizimbukila niandi
veka Yesu wuba fikama ayi wuyenda yawu va kimosi. **16** Vayi
meso mawu maba mafuku mu diambu babika kumbakula. **17**
Buna wuba yuvula: —A mambu mbi momo lulembu yolukila
bu lueti kuenda yendingi e? Mitelama ayi bizizi bi kiadi-kiadi.
18 Wumosi mu bawu, dizina diandi Klewopasi wumvutudila:
—Vayi buna ngeyo kaka mu batu bobo bamvuandanga ku
Yelusalemikambulu zaba mambu maviokidi muawu mu bilumbu

biabi e? **19** Niandi wuba yuvula: —A mambu mbi momo e? Bawu
bamvutudila: —Mambu mabuilulu Yesu muisi Nazaleti wubedi
mbikudi wu lulendomu mavanga mandi ayi mu thubulu andi
va ntuala Nzambi ayi va ntuala batu boso. **20** Bapfumu zieto
zi banganga Nzambi ayi bapfumu zieto zinyekudi mu diambu
di banzengila nkanu wu lufua ayi mu diambu di bambanda
va dikulusi. **21** Diana tubedi tulanga ti niandi wukuiza kudi
Iseli. Vayi talabuabu kiawu kiaki lumbu kintatu tona mambu
beni makibelanga. **22** Bukiedika kuandi ti baketo bankaka
mu beto batuyindusidingi ngolo bu babedingi ku dibumbi va
nsuka-nsuka. **23** Sumbu basi monanga ko nitu andi, buna
biza samunanga ti tsongolobamueningi; bamueningi zimbasi
zibakembingiti bukiedika widi moyo. **24** Buna bankaka mu bobo
badi yeto bedingi ku dibumbi. Benda buanangamambu boso
busamuninningi baketo; vayi, niandi, basi kummonanga ko. **25**
Buna Yesu wuba kamba: A batu bakambu diela ayi fuana phasi
lummona mu mintima mu wilukila mambu moso mimbikudi
mibikula. **26** A keti Klisto kafueti tuama mona phasi mu diambu
di mambu momosimbu kakota mu nkembo andi e? **27** Bosi Yesu
wutona kuba sudikisa mambu moso masonama mu diambu
dianditonina mu Moyize nate mu mimbikudi mioso. **28** Vayi
buna bafikama buala bobo baba kuenda; niandi wuvunikisa
kuenda thama **29** vayi bansimbidila bu banleba: —Vuanda yeto,
tala buisi bueka yila ayi masika mazidi. Buna wukota yawu
mu nzo ayi wuvuanda yawu. **30** Wuvuanda yawu va meza,
wubonga dipha ayi wudisakumuna, wudibukuna bosi wuba
kabudila diawu. **31** Buna meso mawu mazibuka ayi bambakula
vayi kasia buela monikako, wutumbu zimbala va meso mawu.
32 Buna bakambasana bawu na bawu: —Keti mintima mieto

misi banga mu khini ko mu thangu kalembukutuyolukilanga mu
nzila, bu katuzingu budidi masonuku e? **33** Muna yina thangu,
bavutuka ku Yelusalemi. Bayiza bata kumi mimvuala wumosi
buna bakutikini va kimosi ayi bobo baba yawu, **34** balembu
tubi ti: —Bukiedika ti Pfumu fulukidingi; wukimonikisidingi kuidi
Simoni. **35** Buna minlonguki miodi beni mamvawu misamuna
mambu momo mimonamu nzila ayi buevi miyiza bakudila Yesu
mu thangu kabukuna dipha. **36** Buna bakidi solula mu diambu di
mambu beni, Yesu wutelamava khatitsik'awu ayi wuba kamba:
—Ndembama yibanga yeno. **37** Vayi baboso batita, bamona
tsisi bila babanzila ti nkuyu bamueni. **38** Buna wuba kamba:
—A bila mbi luekila tsisi-tsisi? Bila mbi mayindu mu mintima
mieno? **39** Talanu mioko miama ayi malu mama. Keti minu
kuandi e! Bika lutsimba ayi lutala! Keti nkuyu kasi ko minsuni ayi
mimvesi vayi lulembu moni kueno ti minu minsuni ayi mimvesi
midi yama. **40** Bu katuba bobo, wuba monisa mioko miandi
ayi malu mandi. **41** Bu bakambu vika wilukila mu diambu di
khini ayi mu diambu di simina, buna wuba yuvula: —Kima kidia
kidi yeno vava e? **42** Buna bamvana tini ki mbizi ki lambu. **43**
Wukibonga ayi wukidia va meso mawu. **44** Bosi wuba kamba:
—Tala mawu mama mambu ndilukamba buna ndikidi yeno va
kimosimambu mamo masonama mu diambu diama mu Mina mi
Moyize, mu minkanda mi mimbikudi ayi mu minkunga mafueti
kaka dedakana!” **45** Buna wuzibula diela diawu muingi babaka
bu sudikila masonuku. **46** Wuba kamba ti: —Disonama ti Klisto
kafueti mona phasi ayi wela fuluka mu lumbu kintatu **47** ayi bela
samuna kuidi batu ba makanda moso tonina mu Yelusalemi
ti mu dizina diandi, batu babalula mavanga ayi batambula
nlemvo mu masumu mawu. **48** Beno luidi bambangi ba mambu

momo. **49** Tala minu ndieka nduka kulufidisila biobi Dise diama
kaluvaninatsila. Diawu beno luvuanda kaka mu divula nate
luela vuiku lulendo lu diyilu. **50** Bosi wuba nata ku nganda yi
divula nate ku ndambu yi Betani. Kuna kamvumbudila mioko
miandi ayi wuba sakumuna. **51** Mu thangu kaba kubasakumuna,
wuvambana yawu ayi wutombulu mu diyilu. **52** Bawu buna
bamana kunsambila, mu khini bavutukila ku Yelusalemi. **53**
Thangu ka thangu bavuanda kuawu mu nzo Nzambi mu diambu
di zitisanga ayi kembisanga Nzambi.

John

1 Va thonono, Diambu dikibela, Diambu diba va kimosi ayi
Nzambi ayi Diambu diawu Nzambi. **2** Diambu diba va thonono
va kimosi ayi Nzambi. **3** Bima bioso bivangimina mu diawu,
kuisi ko kima kikambu vangu mu kambu diawu mu bibioso
bikivangulu. **4** Mu diawu muba Luzingu. Luzingu beni luba
kiezila ki batu. **5** Kiezila kilembo kienzuka mu tombi vayi tombi
kisia kisudika ko. **6** Vaba Mutu wumosi wutumu kuidi Nzambi,
dizina diandi Yowani. **7** Wuyiza mu telama kimbangi; mu telama
kimbangi mu diambu di kiezila muingi batu boso bawilukila mu
niandi. **8** Niandi veka kasia ba kiezila ko, vayi, niandi wuyiza
kaka mu telama kimbangi mu diambu di kiezila. **9** Kiezila ki
kiedika kiawu kioki kiyiza va ntoto, kioki kieti kienzulanga batu
boso. **10** Niandi diambu diyiza va ntoto ayi ntoto wuvangu
mu niandi vayi ntoto wusia kunzaba ko. **11** Niandi wuyiza ku
tsi'andi vayi basi tsi'andi basia kuntambula ko. **12** Vayi kuidi
batu boso bantambula, niandi wuba vana lulendo lukitukila bana
ba Nzambi; bobo bawilukila mu dizina diandi. **13** Bika sia ti
bana beni mu menga voti mu luzolo lu nsuni babutukila, voti mu
luzolo lu mutu vayi babutu mu luzolo lu Nzambi. **14** Diambu
dikituka nsuni ayi diyiza zinga va khatitsik'eto. Beto tumona
nkembo andi; banga nkembo wu Muana wumosi kaka wowo
wuba kuidi Tata. Nkembo beni wuba wuwala mu nlemvo ayi
mu kiedika. **15** Yowani wuntelimina kimbangi bu katuba mu
yamikina: —Talanu mutu wawu, niandi ndiyolukila mu thangu
ndilukamba: mutu wowo wunkuiza ku manima mama wundutidi
munneni, bila niandi wutuama kukibela ayi minu. **16** Mu diambu
di fuluka ku nlemvo andi, beto boso tutambula lusakumunu va
mbata lusakumunu. **17** Bila Moyize niandi wuvana Mina vayi

Yesu Klisto niandi wunata nlemvo ayi kiedika. **18** Kadi mutu
kamuenieti Nzambi ko vayi Muan'andi wumosi kaka widi va
ndambu yi Tata, niandi wunzabikisidi. **19** Vava vadi kimbangi ki
Yowani mu thangu Bayuda baba ku Yelusalemi bafidisa zinganga
Nzambi ayi Balevi muingi banyuvula: “ngeyo widi nani e?” **20**
Buna wuba kamba kiedika mu kambu memata: —Minu ndisi
ama Klisto ko. **21** Babuela kunyuvula: —Vayi buna widi nani
e? Widi Eli? Wuba vutudila: —Ndisi ama Eli ko! Bawu babuela
kunyuvula: —Widi mbikudi e? Wuba vutudila: —Nana. **22** Buna
babuela kunyuvula diaka: —Vayi widi nani e? Wutukamba muingi
tubaka buvanina mvutu kuidi bobo batutumini. Mbi wuntuba mu
diambu di ngeyo veka e? **23** Buna wuba kamba: —Minu ndidi
mbembo yi mutu wowo wulembo yamikina mu dikanga: luludika
nzila yi Pfumu banga bu bikudila mbikudi Ezayi. **24** Batu Bobo
bafidusu baba mu dikabu di Bafalisi; **25** banyuvula: —Enati wisi
Klisto ko voti Eli ko, voti mbikudi ko vayi buna bila mbi wulembo
botikila e? **26** Yowani wuba vutudila: —Minu ndilembo lubotikila
mu nlangu, vayi va khatitsik'eno vadi mutu wumosi wulukambulu
zaba, **27** mutu wowo wunkuiza ku manima mama, ndisi fuana ko
mu nianguna minsinga mi zisapatu ziandi. **28** Mambu mama ku
Betani maviokila, buala buidi va disimu di nzadi Yolidani, kuna
Yowani kaba botikilanga batu. **29** Mu lumbu kilanda, Yowani
wumona Yesu wunkuiza kuidi niandi, buna wutuba: —Tala,
Muana dimemi di Nzambi wumbotulanga masumu ma nza. **30**
Niandi mutu wowo ndiluyolukila bu ndilukamba ti: “Mutu wowo
wunkuiza ku manima mama wundutidi munneni bila niandi
wutuama kukibela ayi minu.” **31** Minu ndisia tuama kunzaba ko,
vayi mu diambu kazabakana kuidi Iseli diawu minu ndilembo
botikila mu nlangu. **32** Yowani wutelama kimbangi bu katuba:

—Ndimona Pheve yitotukila ku Diyilu banga dibembe, yivuanda
va niandi. **33** Kuidi minu, ndisi kunzaba ko; vayi mutu wowo
wuthuma mu kuiza botika mu nlangu niandi wukhamba: “Va
mutu wowo wela mona Pheve yikulukidi va niandi ayi yivuendi
va niandi; buna niandi mutu wela botikila mu Pheve Yinlongo.”
34 Buna minu ndimona ayi nditelama kimbangi ti mutu wawu
niandi muana Nzambi. **35** Diaka mu lumbu kilanda, Yowani
wuba diaka vana ayi minlonguki miandi miodi. **36** Mu thangu
kamona Yesu wumviokila vana buna wutuba: —Tala, Muana
dimemi di Nzambi. **37** Minlonguki mi miodi minwa bu katuba,
buna milandakana Yesu. **38** Yesu bu kabaluka wuba mona
balembo nlandakana. Diawu kaba yuvudila: —A mbi luntomba e?
Bamvutudila: —Labi bu dinsundula Nlongi, kuevi wukala e? **39**
Wuba kamba: —Yizanu ayi malumona. Bayenda ayi bamona va
kaba nkalanga. Bakala yandi mu lumbu kina; yiba nduka-nduka
thangu yi nya yi masika. **40** Andele, khomba yi Simoni Piela,
wuba wumosi mu minlonguki beni miodi miomi miwa mambu
ma Yowani ayi milandakana Yesu. **41** Ku nzimunina, niandi
wuyenda bata theti khomb'andi Simoni, wunkamba: —Beto
tumueningi Mesiya Tsundu Mesiya Klisto. **42** Buna wunnata
kuidi Yesu. Yesu bu kantala, buna wunkamba: —Ngeyo widi
Simoni, muana Zonasi. Ngeyo wela tedolongo Sefasi. Tsundu
Sefasi “Ditadi”. **43** Mu lumbu kilanda, Yesu wukana kuenda
ku Ngalili. Wumona Filipi ayi wunkamba: —Wundandakana!
44 Filipi wuba muisi Betesayida, divula dimosi ayi Andele ayi
Piela. **45** Filipi wuyenda tala Natanayeli ayi wunkamba: —Beto
tumueningi mutu wowo Moyize kayolukila mu Mina ayi wowo
mimbikudi miyolukila, dizina diandi Yesu, muana zozefu muisi
Nazaleti. **46** Natanayeli wunkamba: —Buna ku Nazaleti kulenda

kuandi totukila diambu dimboti e? Filipi wumvutudila: —Yiza ayi
mona. **47** Yesu wumona Natanayeli wulembo yizi ku kaba, buna
wutuba: —Tala muisi Iseli wukiedika, mu niandi mukambulu
mayuya. **48** Natanayeli wunyuvula: —Kuevi wunzabidi e? Yesu
wumvutudila: —Tuamina Filipi kiza kambi, bu vuendingi kuna tsi
nti wu figi, minu ndimueningi. **49** Buna Natanayeli wunkamba:
—Nlongi, ngeyo widi Muana Nzambi, widi ntinu wu Iseli. **50** Yesu
wumvutudila: —Ngeyo wilukidi bu ndikembi ti ndimueningi bu
vuendingi ku tsi nti wu figi e? Wela mona mambu manneni viokila
mama. **51** Buna wubuela kamba: —Bukiedika ndikulukamba,
luela mona Diyilu dizibukidi ayi zimbasi zi Nzambi ziela maka ayi
kuluka va muana mutu.

2 Mu lumbu kintatu, nyengo wu makuela wuba ku Kana mu tsi
Ngalili. Ngudi Yesu yiba kuna. **2** Yesu ayi minlonguki miandi
mamvawu batumusu ku nyengo beni wu makuela. **3** Vayi
zimbukila vinu kimeni. Buna ngudi Yesu yiyiza kunkamba:
—Basiedi diaka ayi vinu ko. **4** Yesu wumvutudila: —A nketo,
mambu mbi tuidi beto yaku e? Thangu'ama yifueni ko. **5**
Buna ngudi andi wukamba bisadi ti: —Luvanga mambu moso
ka kuiza lukambi. **6** Mimvungu minsambanu miba vana mu
diambu di lundilanga nlangu, mitulu vana boso bubela kifu
ki Bayuda mu kukivedisanga. Mvungu wumosi wulenda kota
nduka-nduka khatitsika yi dingungulu di nlangu. **7** Buna Yesu
wukamba bisadi: —Wesanu nlangu mu mimvungu. Buna bawesa
mimvungu beni nate vana ntu. **8** Yesu wubuela kuba kamba
diaka: —Buabu bonganu fioti ayi lunata fiawu kuidi nkulutu
wu nyengo. Bawu bannatina kiawu. **9** Nkulutu wu nyengo bu
babimba nlangu wukituka vinu, kasia zaba ko kuevi kuba vinu
beni Vayi bisadi biteka nlangu bizaba. Buna nkulutu wu nyengo

wutumisa mu nsualu dibakala diodi dikuela **10** ayi wunkamba:
—Woso kuandi mutu weta tuama kabudila batu vinu kimboti;
bosi ku nzimunina wunkabulanga vinu kidekuka, batu bu bameni
nua bufuana. Vayi ngeyo kimboti kiawu lundidingi nate thangu
yayi. **11** Kiaki kiawu kumu kitheti mu bikumu bivanga Yesu;
kiawu kivangimina ku Kana mu tsi yi Ngalili. Kuna kamonisa
nkembo'andi ayi minlonguki miandi minwilukila. **12** Momo bu
mavioka, Yesu wuyenda ku Kafalinawumi va kimosi ayi ngudi
andi, ayi bakhomba bandi ayi minlonguki miandi. Ndambu
bilumbu kaka bavuandila kuna. **13** Pasika buna yeka nduka,
Yesu wuyenda ku Yelusalemi. **14** Wumona muna luphangu
lu nzo Nzambi minsumbisi mi zingombi, mi mamemi ayi mi
mabembi ayi minsienzi mi zimbongo buna mimvuendi. **15** Buna
wubonga minsinga, wuvanga kikoti. Buna wukuka batu boso
ku luphangu lu Nzo Nzambi ayi mamemi ayi zingombi, wuloza
zimbongo zi minsienzi va tsi ayi wusengubula zimeza. **16**
Bosi, wubaluka kuidi minsumbisi mi mabembi, wuba kamba:
—Botulanu bima biobi vava! Lubika kitula nzo yi dise diama
dizandu! **17** Minlonguki miandi mitebuka moyo ti busonama: A
Nzambi, luzolo luidi yama mu diambu di nzo'aku luawu luela
kuphondisa. **18** Bayuda bamvutudila: —A kumu mbi wulenda
vanga mu kutumonisa ti bukiedika lulendo luidiyaku luvangila
mambu moso momo e? **19** Yesu wuba kamba: —Tiolumunanu
Nzo Nzambi yayi, ndiela kuyitungila mu bilumbu bitatu. **20** Buna
Bayuda batuba: —Mu makumaya ayi mimvu minsambanu nzo
Nzambi yayi yitungulu vayi ngeyo mu bilumbu bitatu kuandi fueti
buela kuyitungila? **21** Vayi niandi wuyolukila nzo Nzambi yi nitu
andi. **22** Yesu bu kafuluka mu bafua, minlonguki miandi mitebuka
moyo ti wutuba buawu. Buna miwilukila masonuku ayi mambu

momo matuba Yesu. **23** Mu thangu Yesu kaba ku Yelusalemi
mu nyengo wu Pasika, batu bawombo bamona bikumu biobi
kavanga ayi bawilukila mu dizina diandi. **24** Vayi yesu kasi
kubasila diana ko bila wuzaba batu boso. **25** Bila kasia ba mfunu
ko muingi mutu wunkaka katelama kimbangi mu diambu di mutu
wunkaka bila niandi veka wuzaba mambu madi mu mutu.

3 Vaba mutu wumosi mu Bafalisi dizina diandi Nikodemi, wuba
pfumu yimosi yi Bayuda. **2** Niandi wuyiza bata Yesu va builu
ayi wunkamba: —Labi, tuzebi kueto ti ngeyo widi nlongi wuba
kuidi Nzambi bila kuisi ko mutu wulenda vanga bikumu biobi
wulembo vangi enati Nzambi kasi yandi va kimosi ko. **3** Yesu
wumvutudila: —Bukiedika ndikukamba, enati mutu kakadi butuka
mbutuka yimonabuna kalendi ko mona kipfumu ki Nzambi! **4**
Nikodemi wuyuvula: —Buna buevi mutu kalenda butukila mu
thangu keka nunu e? Wulenda buela vutuka diaka mu vumu
ki ngudi andi ayi butuka e? **5** Yesu wumvutudila: —Bukiedika
ndikukamba, enati mutu kakadi butuka mu nlangu ayi mu Pheve,
kalendi ko kota mu Kipfumu ki Nzambi. **6** Kioso kibutuka mu
kinsuni kidi kinsuni. Vayi kioso kibutuka mu Pheve kidi kipheve.
7 Bika kuaku simina bu ndikembi ti lufueti butuka mbutuka
yimona. **8** Phemo yimvevumukanga koso ku yitidi ayi ngeyo
weti wanga biyoko, vayi wukadi zaba kuevi wubedi ayi kuevi
wulembo yendi. Buawu bobo buididi kuidi woso mutu wubutuka
mu Pheve. **9** Nikodemi wunyuvula: —Buevi mambu momo
malenda vangiminina e? **10** Yesu wumvutudila: —Ngeyo widi
nlongi wu Iseli vayi wukadi zaba mambu mama e? **11** Bukiedika
ndikukamba: beto tuntubanga mambu tuzebi; tunteliminanga
kimbangi mu mambu tumona, vayi beno lutambudilanga ko
kimbangi kieto. **12** Enati ndiluyolukidi mambu ma ntoto vayi

lukadi wilukila buna buevilulenda wilukila enati ndiluyolukidi
mambu ma Diyilu e? **13** Kuisi ko mutu wukuma ku Diyilu, botula
kaka Mutu wukulumuka va ntoto bu kaba ku Diyilu: Muana
mutu niandi kaka wukuma ku diyilu. **14** Boso bu nangikina
Moyize nioka mu dikanga, buawu bobo mamvandi Muana Mutu
kela nangukulu. **15** Mu diambu di woso mutu wunkunwilukila
kabaka luzingu lukalumani. **(aiōnios g166)** **16** Bila Nzambi wuzodila
ngolo batu va nza, diawu kavanina Muan'andi wumosi kaka
muingi woso mutu wukunwilukila kabika bungana vayi kabaka
luzingu lukalumani. **(aiōnios g166)** **17** Bila Nzambi kasia fidisa ko
Muan'andi va nza mu diambu di sambisa ntoto vayi muingi nza
yivuka mu niandi. **18** Woso wukunwilukila kalendi sambusu ko
vayi woso wunkambu wilukila wukisambusulu bila niandi mengi
wilukila Muana wumosi kaka wu Nzambi. **19** Nzengolo nkanu
yawu yayi: kiezila kiyiza va nza vayi batu baluta kuawu zola
tombi viokila kiezila bila mavanga mawu maba mambimbi. **20**
Bila woso mutu wumvanganga mambu mambimbi kazolanga ko
kiezila ayi kalendi kuiza kuidi kiezila ko tala mavanga mandi
mambimbi medi monika. **21** Vayi woso mutu wunsadilanga
kiedika, wunkuizanga ku kiezila mu diambudi mavanga mandi
mamonika ti malembo vangimina mu Nzambi. **22** Momo bu
mavioka, Yesu ayi minlonguki miandi, bayenda vuanda ndambu
bilumbu mu Yuda. Kuna kaba botikilanga. **23** Yowani mamvandi
buna wulembo botikila ku Enoni yifikimini ayi Salimi bila nlangu
wuwombo wuba kuna; batu bayiza ayi babotoko. **24** Bila buna
Yowani kakotosolo ko mu nloko. **25** Ziphaka zibua va khatitsika
minlonguki mi Yowani ayi nyuda wumosi, mu diambu di vedila.
26 Buna bayenda kuidi Yowani ayi bankamba: —Labi, mutu
wowo bedingi yaku kuna disimu di Yolidani, wowo telimininginі

kimbangi, tala niandi mamvandi wulembo botika ayi batu boso
balembo yendi kuidi niandi. **27** Yowani wuba vututila: —Mutu
kalendi tambula kima ko enati kasi kukitambula ko bu kiba ku
diyilu. **28** Beno veka lulembo thelimina kimbangi bu ndituba ti:
minu ndisi'ama Klisto ko vayi minu ndifidusu ku ntual'andi. **29**
Nketo wukuelo vuiwulu kuidi bakala dinkuedidi. Vayi nkundi wu
bakalakuedidi wuntelamanga va ndambu ayi wunkunwanga weti
monanga khini mu wanga mbembo yi bakala dikuedidi. Khini
yoyo yidi mu minu, yidukidi. **30** Bufueni niandi kaluta zangama
vayi minu ndikuluka. **31** Mutu wowo wuba ku Diyilu lutidi batu
boso. Vayi mutu wowo wutotukila va ntoto, widi muisi ntoto;
ayi wuntubanga banga muisi ntoto. Mutu wowo wuba ku Diyilu
lutidi batu boso. **32** Niandi wunteliminanga kimbangi mu mambu
momo kamona ayi momo kawa vayi kadi mutu kakadi wilukila
kimbangi kiandi. **33** Woso mutu wukikinina kimbangi kiandi, buna
wunwilukila ti Nzambi wid wukiedika. **34** Bila mutu wowo Nzambi
katuma, weta tuba mambu ma Nzambi bila Nzambi wumvananga
Pheve mu kambu teza. **35** Dise dinzolanga Muana ayi wutula
bima bioso mu mioko miandi. **36** Woso mutu wunwilukilanga
Muana beki luzingu lukalumani vayi wosowunkambu wilukila
Muana kalendi baka ko luzingu lukalumani. Vayi nganziyi Nzambi
yidi va niandi. **(aiōnios g166)**

4 Yesu bu kazaba ti Bafalisi bawa ti wukitula ayi wubotika
minlonguki miwombo vioka Yowani, **2** muaki niandi veka Yesu
kasia botika mutu ko vayi minlongukimiandi kaka miba botikanga
batu; **3** buna wukatuka mu Yuda, wuvutuka ku Ngalili. **4** Kafueti
kaka viokila va Samali. **5** Buna wutula va divula dimosi di
Samali bantedilanga Sikali, difikimini ayi nsitu wu Yakobi wowo
kavana muan'andi Zozefi. **6** Kuna kuba dibulu di nlangu di

Yakobi. Yiba nduka-nduka midi, Yesu wuvuanda mu nkuefu
wu dibulu bila phokongo yi nzietolo yiba yandi. **7** Zimbukila
nketo wumosi wu muisi Samali wuyiza ku teka nlangu, Yesu
wunkamba: —Wuphana nlangu wunua! **8** Minlonguki miandi
miyenda ku divula ku sumba bidia. **9** Vayi nketo beni wunkamba:
—Buna buevi ngeyo widi Nyuda wufueti kundombila nlangu wu
nua minu nketo wu muisi Samali e? Bila Bayuda ayi basi Samali
baba wizananga ko. **10** Yesu wumvutudila: —Enati zebi dikaba
di Nzambi ayi mutu wulombidi nlangu wu nua; nganu ngeyo
wunlombidi nlangu wu nua ayi niandi wuveni nlangu wu luzingu.
11 Nketo wumvutudila: —A Tata, wusi ko kadi kima kitekila
nlangu, ayi dibulu thipula didi. Buna kuevi wulenda bakila nlangu
beni wu luzingu e? **12** Nkulu'eto Yakobi wutuvana dibulu diadi,
niandi veka wunua nlangu wu dibulu diadi va kimosi ayi bana
bandi ayi bibulu biandi. Buna wumbanzila ti ngeyo lutidi nkulu
eto Yakobi mu buneni e? **13** Yesu wumvutudila: —Woso kuandi
mutu wela nua nlangu wawu wela buela mona phuila; **14** vayi
woso mutu wela nua nlangu wowo ndiela kumvana kalendi buela
mona phuila ko. Bila nlangu wowondiela kumvana wela kituka
mu niandi nto yinkumba nate mu luzingu lukalumani. **(aiōn g165,
aiōnios g166)** **15** Buna nketo beni wunkamba: —A Tata, wuphana
nlangu beni muingi ndibika buela monanga phuilaayi muingi
ndibika buela kuiza tekanga nlangu vava! **16** Yesu wunkamba:
—Yenda tedi bakala diaku mbila, buna wiza yandi vava. **17** Nketo
wumvutudila: —Ndisi wukuela ko. Yesu wunkamba: —Buiedika
kuandi tubidi ti wisi wukuela ko. **18** Bila babakala batanu baba
yaku. Diodi didi yaku buabu kasi'andibakala diaku ko. Mambu
momo tubidi madi makiedika. **19** Nketo wumvutudila: —A tata,
mbueni ti widi mbikudi. **20** Bakulu beto basambila va mongo

wawu vayi beno lueta tuba ti ku Yelusalemi kaka kuawu bafueti
sambidilanga. **21** Yesu wumvutudila: —Nketo, wunguilukila;
thangu yeka kuiza yoyi luela sambidila Tata bika va mongo wawu
ayi bika ku Yelusalemi. **22** Beno lunsambilanga ma lukambulu
zaba. Vayi beto tuzebi ma tuetasambila, bila phulusu yitotukila
kuidi Bayuda. **23** Vayi thangu yeka nduka kuiza, ayi yifueni yoyo
minsambidi mikiedika miela sambilanga Tata mu Pheve ayi
mu kiedika, bila Tatawuntombanga bobo bankunsambidilanga
mu phila yoyo. **24** Nzambi niandi Pheve, buna bufueni bobo
bakunsambila bafueti kunsambidila mu Pheve ayi mu kiedika.
25 Nketo wunkamba: —Nzebi ti Mesiya mutu beta tedila Klisto
wela kuiza, bu kela kuiza. Buna kela kuiza buna wela kutu
sudikisa mambu moso. **26** Yesu wumvutudila: —Minu wawu
wunyoluka yaku. **27** Muna thangu yina, minlonguki miandi
mivutuka, misimina bu miyiza kumbata wulembo solula ayi nketo
wu muisi Samali. Muaki kadi mutu wumosi kasia kunyuvula ko ti:
“mbi wulembo nyuvulanga e?” Bila “mbi wulembo soludilanga
yandi e?” **28** Vana vawu nketo wutumbu bika mvungu'andi,
wuvutuka nsualu ku divula ayi wukamba batu: **29** —Yizanu,
lutala mutu wukhembi mambu moso momo ndivanga. Niandi ko
Klisto e? **30** Diawu batu batotuka mu divula ayi bayenda ku kaba.
31 Mu thangu yina, minlonguki miandi mintatimisa bu minkamba:
—Labi, dia! **32** Vayi Yesu wuba vutudila: —Minu bidia bidi yama
biobi beno lukambulu zaba. **33** Minlonguki miyuvasana bawu na
bawu: —Buna mutu wunnatiningi bidia e? **34** Yesu wuba kamba:
—Vanga luzolo lu mutu wuthuma ayi manisa kisalu kiandi biawu
bidia biama. **35** Beno lutubanga ko ti: zingonda ziya zisiedi
buna thangu yi tota bidia mu zitsola yifueni e? Vayi tala minu
ndikulukamba ti: luvumbula meso meno, lutala zitsola, makundi

mameni yela. **36** Mvedi wu makundi wuntambulanga mfutu andi
ayi wunkupikanga mu diambudi luzingu lukalumani muingi nkuni
ayi mvedi bamona khini va kimosi. **(aiōnios g166)** **37** Bila vava
vamonikini tsundu yi nongo yayi: “Wunkaka niandi wunkunanga;
wunkaka niandi wumvelanga”. **38** Ndilutuma luenda vedi makundi
mu tsola yi lukambu kueno sala, batu bankaka bawu basala
vayi beno luvela makundi ma kisalu kiawu. **39** Mu divula dina,
basi Samali bawombo bawilukila Yesu mu diambu di kimbangi
kitelama nketo wuna bu katuba ti: “wukhembingi mambu moso
momo ndivanga.” **40** Thangu basi Samali bayiza vaba Yesu,
banleba kateka kala yawu. Bilumbu biodi kavuandila yawu. **41**
Buna batu bawombo bankaka bawilukila mu diambu di mambu
mandi **42** ayi bakamba nketo beni ti: —Buabu beto tuwilukidi, bika
sia ti mu diambu di mambu maku wutukembingivayi mu diambu
di beto veka tunwilu. Tuzebi bukiedika kuandi ti niandi Mvulusi
wu nza. **43** Bilumbu biodi biobi bu bivioka, Yesu wubotuka
kuna, wuyenda ku Ngalili. **44** Bila niandi veka Yesu wutelama
kimbangi, bu kakamba ti: Mbikudi kasi nzitusu mu yandi tsi
ko. **45** Bu katula ku Ngalili, basi Ngalili banyakula bu bamona
bikumu biobi kavanga ku Yelusalemi mu thangu nyengo bila
bawu mamvawu baba kuendanga ku nyengo. **46** Wuvutukila
ku Kana, mu tsi Ngalili, kuna kakitudila nlangu vinu. Vayi kuba
Pfumu yimosi yi leta, muisi Kafalinawumi, wuba ayi muan'andi
wubakala wuba kimbevo **47** Bu kawa ti Yesu wubotukidi mu tsi
Yuda; buabu widi mu tsi Ngalili, buna wuyiza kunleba mu diambu
kiza belusa muan'andi wubakala wuba nduka mu fua. **48** Yesu
wunkamba: —Enati lukadi mona bidimbu ayi bikumu buna lulendi
wilukila ko e? **49** Pfumu beni wunleba: —Pfumu, tuenda nsualu
tuamina muan'ama kafua! **50** Yesu wumvutudila: —Yenda kuaku,

muan'aku wulembo zingi! Mutu wuwilukila mambu mankamba
Yesu, ayi, wuyenda kuandi. **51** Buna wukidi mu nzila, bisadi
biandi biyiza kundengana, binkamba ti: “muan'aku wulembo
zingi.” **52** Wuba yuvula kani thangu mbi muan'andi kamonina
mbote. Bamvutudila: —Zinzangala zimeni kibedi zono va thangu
yitheti ku manima midi. **53** Dise dizaba ti yawu yina thangu Yesu
kankambila ti: “Muan'aku wulembo zingi” Buna mutu beni va
kimosi ayi batu boso baba mvuandanga ku nzo'andi bawilukila.
54 Kioki kumu kimmuadi kivanga Yesu bu kaba mu tsi Yuda mu
kuenda ku Ngalili.

5 Momo bu mavioka, kuyiza ba nyengo wu bayuda, Yesu
wuyenda ku Yelusalemi. **2** Va ndambu muelo phaka yi mamemi,
vaba buindi kimosi ki nlangu kiba mintanda mintanu mi makunzi.
Dizina di buindi beni mu ki Ebelewo Betezata. **3** Mu makunzi
beni muleka bambevo bawombo: baphofo, batu babantiudikanga
ayi batu baba binama bibela. [Baba vingilanga nlangu wunikuka.
4 Bila zithangu zinkaka mbasi yi Pfumu yiba kulukanga mu
buindiayi nikunanga nlangu. Woso wuba mutu wutheti mu
kukiloza mu buindi, nlangubu wunikunu, niandi wumbeluka
boso buididi kimbevo kiandi.] **5** Vaba mbevo yimosi yibedila
mu makumatatu ayi nana di mimvu. **6** Yesu bu kammona
buna kalambididi vana, ayi bu kazaba ti mutu beni wubedila
kimbevo kiandi tona thama; buna wunyuvula: —Tidi beluka e?
7 Mbevo yimvutuddila: —Tata, ndisi ko mutu wukutsadisa mu
vika kuthibula mu buindi nlangu bu wunikunu. Bila mu thangu
minu ndinkuiza buna wunkaka wuntibukanga tuamina minu. **8**
Buna Yesu wunkamba: —Telama, bonga khual'aku ayi diata. **9**
Vana vawu, mutu wubeluka. Wubonga khual'andi, wutona diata.
Vayi lumbu beni kiba ki saba. **10** Bayuda bakamba mutu wowo

wubeluka ti: —Buabu kidi lumbu ki saba, mina mieti kandika
mu nata khuala! **11** Vayi mutu beni wuba vutudila: —Mutu
wowo wumbelusidi, niandi wukhembingi ti “bonga khual'aku ayi
diata!” **12** Banyuvula: —Nani mutu wowo wukembingi ti: “bonga
khual'aku ayi diata e?” **13** Vayi mutu wowo wubeluka kasia zaba
ko mutu wowo wumbelusa. Bila Yesu wukifielumukinina mu
nkangu wu batu wuba vana. **14** Mambu momo bu mavioka, Yesu
wudengana mutu beni mu Nzo Nzambi, wunkamba: —Tala,
buabu belukidi. Vayi, kadi buela vola masumu tala wedi builu
malutidi biva. **15** Buna mutu beni wuyenda ayi wukamba Bayuda
ti Yesu niandi wumbelusidingi. **16** Mu diambu diodi Bayuda
bayamisa Yesu bila wuvanga mambu momo mu lumbu ki saba.
17 Vayi yesu wuba vutudila: —Dise diama dilembo sadi nate
buabu, diawu minu mamvama ndilembo sadi! **18** Mu diambu di
mambu momo, Bayuda baluta buela tomba kumvonda; bika sia
ti mu diambu kambundulanga lumbu ki saba vayi mu diambu
kankambanga diaka ti Nzambi niandi Dise diandi ayi weta
kukidedikisanga banga Nzambi. **19** Vayi Yesu wuba vutudila:
—Bukiedika ndikulukamba ti Muana kalendi vanga diambu mu
niandi veka ko. Wumvanganga kaka moso mambu kamona kuidi
dise diandi. Moso mambu mamvanganga Tata mawu Muana
keti vanga. **20** Bila Tata wunzolanga Muana, wunkumonisanga
mambu mosomomo keti vanganga niandi veka; wela kummonisa
mavanga malutiditola ayi mama muingi lulembo kasiminanga. **21**
Bila banga Tata bu keti fulukisanga bafua ayi keti kuba vananga
luzingu, buawu bobo muana keti vanina luzingu kuidi woso
wukatidi. **22** Niandi veka Tata kasambisanga mutu ko vayi
wuyekula tsambusulu yoso mu mioko mi Muana **23** mu diambu
batu boso bakinzika Muana banga bobo beta kinzikila Tata.

Woso mutu wunkambu kinzikanga Muana, buna kakinzikanga
ko Dise diodi dintuma. **24** Bukiedika ndikulukamba ti woso
mutu wu wa mambu mama ayiwunwilukila mutu wowo wuthuma
buna niandi beki luzingu lukalumaniayi kalendi sambusu ko,
bila wukatukidi mu lufua ayi wuyizidi ku luzingu. **(aiōnios g166)**
25 Bukiedika, bukiedika ndikulukamba ti thangu yeka kuiza,
ayi yifueni, yoyi bafua bela wila mbembo yi Muana Nzambi
ayi bobo bela kuyiwa bawu bela zinga. **26** Bila banga Tata
bu kabakidi luzingu mu niandi veka, buawu bobo kavanina
Muana mu baka luzingu mu niandi veka. **27** Sumbu kadi ti
Muana Mutu, buna wumvana lulendo lu sambisila. **28** Bikanu
kueno simina mu diambu diodi; bila thangu yeka kuiza, yoyi
babo bobo badi mu biziami bela wila mbembo andi; **29** bela
totuka. Babo bavanga mamboti bela fuluka mu diambu di
tambulaluzingu vayi bobo bavanga mambu mambimbi bela
fuluka mu diambu di tambula thumbudulu. **30** Minu ndilendi
vanga kadi diambu dimosi ko mu minu veka. Ndieti sambisa boso
buididi mambu momo ndieti wa ayi tsambusulu'ama yidi yisonga.
Bila nditombanga ko luzolo luama vayi ndintombanga luzolo lu
mutu wowo wuthuma. **31** —Enati minu veka ndikukiteliminanga
kimbangi buna kimbangi kiamakisi ki kiedika ko. **32** Vayi vadi
mutu wunkaka wukuthelimina kimbangi ayi nzebi ti kimbangi
kiandi, mu diambu diama, kidi ki kiedika. **33** Beno lutuma batu
kuidi Yowani ayi niandi wutelimina kiedika kimbangi. **34** Vayi
minu, ndisi ko mfunu telomono kimbangi kuidi mutu vayithubidi
bobo muingi luvuka. **35** Yowani wuba muinda wunlema ayi
wunlezama, ayi, beno luzola monakhini mu ndambu thangu
kaka mu kiezila kiandi. **36** Vayi kimbangi kidi yama kiviokidi
munneni ayi kimbangi ki Yowani. Bila mavanga maphana Tata

mu dukisa, mawu ndieta vanga ayi mawu meta telama kimbangi
mu minu ti Tata wuthuma. **37** Tata, mutu wowo wuthuma,
niandi veka wutelama kimbangi mu diambudiama. Vayi luwilu
ko mbembo'andi andi lumueni ko zizi kiandi **38** ayi mambu
mandi masi ko mu beno, bila mutu wowo katuma benolukadi
kueno kunwilukila. **39** Beno lueti fiongunina masonoko ila lueta
banzila ti mu mawu lubakidi luzingu lukalumani ayi masonoko
beni mawu meta telama kimbangi mu diambu diama. **(aiōnios**
g166) **40** Ayi lumengi kueno kuiza kuidi minu muingi lutambula
luzingu. **41** Nditombanga ko nkembo wowo wumbanga kuidi
batu. **42** Muaki minu ndiluzebi ti luisi ko luzolo mu Nzambi. **43**
Minu ndiyiza mu dizina di Dise diama ayi lumengi kuthambula.
Enati mutu wunkaka wizidi mu dizina diandi veka buna niandi
luntambulanga. **44** Buevi lulenda wilukila, beno lueti tombanga
nkembo mu beno yi benoayi lutombanga ko nkembo wumbanga
kuidi Nzambi e? **45** Bikanu kueno banza ti minu ndiela kulufunda
kuidi Tata vayi vadimutu wela kulufunda kuidi Tata, Moyize, mutu
wowo beno lusila diana. **46** Bila enati lueta wilukila Moyize,
nganu lueta kunguilukila; bila niandi wusonika mu diambu diama.
47 Enati lukadi wilukila mambu kasonika, buna buevi lulenda
wilukila mambu momo ndintuba e?

6 Mambu momo bu mavioka, Yesu wusabuka ku disimu dinkaka
di mbu wu Ngalili, wubeta tedila diaka mbu wu Tibeliadi. **2**
Nkangu wu batu wunlandakana bila batu bamona bikumu
ki kavanga mu bambevo. **3** Yesu wumaka ku mongo; kuna
kavuanda ayi minlonguki miandi. **4** Muaki Pasika, nyengo wu
Bayuda, wuba nduka. **5** Yesu bu kazungisa thalu mu zindambu
zioso; wumona nkangu wu batu weti kuiza ku kaba, wuyuvula
Filipi ti: —Filipi, kuevi tufueti sumbila mapha muingi batu baba

badia e? **6** Wutula bobo mu kummeka kuandi bila niandi veka
wuzaba diambu mbi keka vanga. **7** Filipi wumvutudila: —A
mueni Nlongi: mapha makua tulenda sumbila mu zikhama zizole
zi denali, malenda fuana muingi kadika mutu kabaka tini e?
8 Nlonguki wumosi mu minlonguki miandi, Andele khomba yi
Simoni Piela wunkamba: **9** —Muana ditoko dimosi didi vava beki
mapha matanu ayi zimbizi zizole zinlangu. Vayi mbi binsundula
mu diambu di nkangu wu batu baba e? **10** Yesu wukamba:
—Luvuandisa batu boso. Biti biwombo biba va buangu beni.
Babakala bavuanda. Baba nduka-nduka mili tanu. **11** Yesu
wubonga mapha beni, wuvutula matondo, wukabudila batu bobo
bavuanda. Wuba vana zimbizi boso bu bela luzolo luawu. **12** Bu
bamana yukuta, Yesu wukamba minlonguki miandi: —Buabu,
lukubika bitini biobi bisiadidi muingi ka diambu ko tini kimosi
kibika bungana. **13** Bakubika bitini beni; bawesa kumi ayi bipani
biodi mu bitini bisiadidila mu mapha matanu momo batu badia.
14 Batu bu bamona kumu kioki Yesu kavanga; buna bakamba ti:
—Bukiedika kuandi ti mutu wowo niandi mbikudi wowo wufueti
kuiza va nza! **15** Yesu bu kazaba ti batidi kuiza ayi kunkitula
ntinu mu kingolo; buna wuyenda diaka niandi veka ku mongo.
16 Mu thangu masika, minlonguki miandi minengumuka ku mbi,
17 mikuma mu nlungu ayi miyenda ku Kafalinawumi ku disimu
dinkaka di mbu. Buisi buna buyididi vayi Yesu katudidi ko ku
baba. **18** Vuka kingolo ki muphepi kitona ayi mbu wunikuka
ngolo. **19** Bu bavuila mu tezo nanga ki kilometele bitanu voti
bisambanu, Yesu wulembo diatila va mbata nlangu ayi wufikama
vaba nlungu. Tsisi yingolo yiba buila. **20** Vayi Yesu wuba kamba:
—Bikanu kueno mona tsisi bila minu kuandi! **21** Bazola ku
nkotisa mu nlungu, vayi muna thangu beni kaka bazimbukila

nlungu wusesa va disimu, va buangu kioki baba kuenda. **22**
Mu lumbu kilanda, nkangu wu batu wowo wusiala ku disimu
di dinkaka di mbu, bu wumona ti vasia ba ko nlungu wunkaka
botula kaka wowo minlonguki miandi mikuma ayi bu wumona
ti Yesu kasia kuma ko mu nlungu banga minlonguki miandi,
vayi minlonguki miandi miyenda miawu veka. **23** Vayi minlungu
minkaka miba ku Tibeliasi miyiza sesa va ndambu vovo badila
mapha, Pfumu bu kamana vutula matondo. **24** Diawu nkangu
bu wumona ti Yesu ayi minlonguki miandi basia ba vana ko,
buna bakuma mu minlungu ayi bayenda ku Kafalinawumi mu
kuenda tombi Yesu. **25** Bu bammona ku disimu dinkaka di mbu,
banyuvula: —Labi, thangu mbi wizidingi kuaku e? **26** Yesu wuba
vutudila: —Bukiedika ndikulukamba ti: lulembo thombila bika
sia ti mu diambu bu lumueni bikumu vayi mu diambu ludidi
mapha ayi luyukutidi. **27** Lusala, bika sia ti mu diambu di bidia
bieta bola vayi lusala mu diambu di bidia biobi binzingilanga
nate mu luzingu lukalumani, biobi Muana mutu kela kuluvana
bila niandi Nzambi Dise katula dimbu. **(aiōnios g166)** **28** Bawu
banyuvula: —Buna mbi tuvanga muingi tuvanga mavanga ma
Nzambi e? **29** Yesu wuba vutudila: —Mavanga ma Nzambi
mawu mama: wilukila mutu wowo kafidisa. **30** Buna banyuvudila:
—Kumu mbi ngeyo tidi vanga muingi beto tukimona ayi tuwilukila
e? Mbi wukuiza vangi e? **31** Bakulu beto badia mana mu
dikanga banga bu busonimina: Wuba vana mapha maba ku
Diyilu. **32** Yesu wuba kamba: —Bukiedika ndikulukamba: bikanu
banza ti Moyize niandi wuluvana diphadiodi diba ku Diyilu;
vayi Siama niandi wuluveni dimpa di kiedika diodi diba ku
Diyilu. **33** Mutu wowo wuba ku diyilu niandi dipha di Nzambi ayi
niandi wumvananga luzingu va ntoto. **34** Bankamba: —Pfumu,

wutuvananga dimpa beni mu zithangu zioso. **35** Yesu wuba
vutudila: —Minu ndidi dipha dimvananga luzingu. Woso mutu
wunkuiza kuidi minu kalendi buela monanga nzala ko. Woso
mutu wukunguilukila kalendi buela monanga phuila ko. **36** Vayi
ndilukembi ti beno lumbueni vayi lumengi kueno wilukila. **37**
Batu boso baphana Tata bela kuiza kuidi minu. Ndilendi ko
loza woso mutu wunkuiza kuidi minu. **38** Bila minu bu ndiba ku
diyilu ndisia kuiza ko mu diambu di vanga luzolo luama vayi
mu diambu di vanga luzolo lu mutu wowo wuthuma. **39** Vayi
luzolo lu mutu wowo wuthuma luawu lualu: ndibika zimbisakadi
mutu wumosi mu batu boso bobo kaphana vayi ndibafulukisa
mu lumbu ki tsuka. **40** Luzolo lu Siama luawu lualu: woso mutu
wummona Muana ayi wukunwilukila kabaka luzingu lukalumani
ayi minu ndiela kumfulukisa mu lumbu ki tsuka. **(aiōnios g166)**
41 Bayuda baniunguta mu diambu diandi bila niandi wutuba
ti “minu ndidi dipha diba ku Diyilu.” **42** Buna bawu batuba:
Niandi ko Yesu Muana Zefu e? Keti tuzebi siandi ayi nguandi e?
Buna buevi kalenda tubila ti ku Diyilu kaba e? **43** Vayi Yesu
wuba vutudila: —Bikanu kueno miunguta mu beno na beno! **44**
Bila mutu kalendi kuiza kuidi minu ko enati Dise diodi dithuma
kasikuntuta ko ayi minu ndiela kumfulukisa mu lumbu kitsuka.
45 Bila mimbikudi misonika: Babo, Nzambi wela kuba longa.
Diawu woso mutu wuwa Tata ayi wulongu kuidi niandi, wela
kuiza kuidi minu. **46** Bila kuisi ko mutu wumona Tata vayi mutu
wowo kaka wubakuidi Nzambi; niandi kaka wumona Tata. **47**
Bukiedika bukiedika ndikulukamba ti woso kuandi mutu wilukidi,
niandi wela baka luzingu lukalumani. **(aiōnios g166)** **48** Minu ndidi
dipha dimvananga luzingu. **49** Bakulu beno badia mana mu
dikanga vayi bafua. **50** Vayi tala diawu diadi dipha diba ku

Diyilu mu diambu di woso wukudidia kabika fua. **51** Minu ndidi
dipha dimvananga luzingu. Dipha beni ku Diyilu diba. Woso
mutu wukudidia wela zinga mu zithangu zikazimani. Dipha diodi
ndiela vanayawu nitu ama. Yawu ndiela vana mu diambu di
luzingu lu nza. **(aiōn g165)** **52** Bayuda bafindana bawu na bawu
zimpaka, batuba: —Buna buevi mutu wowo kalenda kutuvanina
nitu'andi muingi tuyidia e? **53** Yesu wuba kamba: —Bukiedika
ndikulukamba: enati lukadi dia nitu yi Muana Mutu ayi enati
lukadi nua menga mandi, buna lulendi baka ko luzingu mu beno
veka. **54** Bila woso mutu wela dia nitu'ama ayi wela nua menga
mama, wela baka luzingu lukalumani ayi ndiela kumfulukisa
mu lumbu ki tsuka. **(aiōnios g166)** **55** Bila nitu'ama biawu bidia
bikiedika, menga mama mawu nduinu yi kiedika. **56** Woso wela
dia nitu'ama ayi wela nua menga mama wela ba mu minu ayi
minu ndiela ba mu niandi. **57** Bu didi ti Tata wuthuma widi moyo
ayi minu ndilembo zingi mu diambudi Tata, diawu woso wundia
nitu ama wela zinga mu diambu diama. **58** Diawu diadi dipha
diba ku Diyilu, disi ko banga diodi didiabakulu beno ayi bafua.
Vayi woso wundia dipha diadi wela zinga mu mvu ka mvu.
(aiōn g165) **59** Yesu wutuba mambu momo bu kaba longa mu
nzo lukutukunu ku Kafalinawumi. **60** Bu bamana kunwa, buna
bawombo mu minlonguki miandi mikamba: —A beno, mambu
mama ngolo madi. Nani wulenda ku masudika e? **61** Yesu
wuzaba ti minlonguki miandi miniunguta mu diambu dina, buna
wuba kamba: —A buevi mambu mama malumonisini phasi mu
mintima mieno e? **62** Buna enati lumueni Muana Mutu kumini
ku katuama ta…? **63** Pheve yawu yimvananga luzingu. Nitu
yisi kadi mfunu ko. Mambu mama ndilukembi mawu Pheve ayi
luzingu. **64** Vayi bankaka muna luidi bakadi wilukila. Bila Yesu

wukizabila tona vana thonono batu bobo bankambu wilukila ayi
wukizabila mutu wowo wela kunsumbisa. **65** Yesu wubuela tuba
diaka: —Diawu ndilukambila ti kuisi ko mutu wulenda kuiza kuidi
minu, enati Tata kasi kumvana ko diluaku. **66** Tona thangu yina,
minlonguki miandi miwombo mivutuka, misia buela diata yandi
va kimosi ko. **67** Buna Yesu wuyuvula kumi bamvuala buadi: —A
buevi, beno mamveno, lutidi kueno kuenda e? **68** Buna Simoni
Piela wumvutudila: —Pfumu, kuidi nani tulenda diaka kuenda e?
Ngeyo widi mambu mamvananga luzingu lukalumani. **(aiōnios
g166)** **69** Beto tuwilukidi ayi tuzebi ti ngeyo widi mutu wunlongo
wu Nzambi. **70** Yesu wuba kamba: —Keti minu ndilusobula beno
kumi bamvuala buadi? Vayi wumosi mu beno beki pheve yi
satana. **71** Yesu wutubila bobo mu diambu di Yuda Isikalioti,
muana Simoni. Bila niandi wuzola kunsumbisa, niandi wuba
wumosi mu kumi bamvuala buadi.

7 Momo bu mavioka, Yesu wudiengila mu Ngalili, kasia zola
vuanda mu Yuda ko, bila Byuda batomba ku mvonda. **2** Nyengo
wu Bayuda, nyengo wu zinzo zi kapu, wuba nduka. **3** Buna
bakhomba bandi zinkamba: —Katuka vava, yenda ku Yuda
muingi minlonguki miaku mimona mavanga momo wulembo
vangi. **4** Bila kuisi ko mutu wumvanganga diambu mu kinsueki
ayi tidi zabakana kuidi batu. Bu wulembo vangi mambu mama,
wukimonisa ngeyo veka kuidi batu ba nza. **5** Bila bakhomba
bandi mamvawu zisia kunwilukila ko. **6** Yesu wuba vutudila:
—Thangu'ama yifueni ko vayi beno thangu eno yidi yimbote mu
zithangu zioso. **7** Nza yilendi ku lulenda ko. Vayi minu yifueti
kaka kundenda bu ndieti kuyitelimina kimbangi ti mavanga mandi
madi mambimbi. **8** Diawu beno yendanu kueno ku nyengo
beni. Minu ndisi nkuenda ko ku nyengo beni bila thangu ama

yifueni ko. **9** Yesu wuvuanda ku Ngalili bu kamana kuba kamba
mambu momo. **10** Bakhomba bandi bu bayenda ku nyengo,
niandi mamvandi wuyenda mu kinsueki, mu kambu kukimonisa
kuidi batu. **11** Bayuda bantomba ku nyengo bu batuba: —Kuevi
kuidi mutu wowo e? **12** Maniunguta mawombo mabua mu
diambu diandi va khatitsika nkangu wu batu. Batu bankaka
batuba ti: —Mutu wowo widi mutu wumboti. Vayi batu bankaka
batuba ti: —Nana, batu kalembo vukumuna. **13** Vayi kadi mutu
kasia baka kibakala ko mu ku nzonzila va meso ma batu, mu
diambu di boma baba mona Bayuda. **14** Nyengo buna weka va
khatitsika, Yesu wukota mu Nzo Nzambi ayi wulonga. **15** Bayuda
basimina buwombo ayi batuba: Buevi mutu wawu kazabidi
masonuku bu didi ti niandi kasia longa ko e? **16** Yesu wuba
vutudila: —Malongi mama masi mama veka ko vayi malongi
ma mutu wowo wuthuma. **17** Woso tidi kuandi vanga luzolo lu
Nzambi buna buedika wela zaba ti malongi ma ndieta longa
kuidi Nzambi maba voti mu luzolo luama veka ndieta yolukila. **18**
Mutu wunlonganga mu luzolo luandi veka, wuntombanga wandi
nkembo. Vayi mutu wowo wuntombanga nkembo wu mutu wowo
wuntuma, buna niandi mutu wukiedika ayi kuisi ko diambu di
luvunu mu niandi. **19** Moyize kasia kuluvana mina ko e? Vayi kadi
mutu mu beno kakinzikanga Mina ko. Buna bila mbi luntomba
kuphondila e? **20** Nkangu wuvutula: —Pheve yi mbimbi yidi yaku!
Nani tidi kuvonda e? **21** Yesu wuba vutudila: —Kumu kimosi
ndivengi, vayi beno babo lulembo simina. **22** Moyize wuluvana
muina wu zenganga nitu yi kibakala, (wusia ba muin'andi ko vayi
wuba wu bakulu). Vayi beno lueti zenganga nitu yi kibakala mu
lumbu ki saba. **23** Enati bakala zengusulu nitu yi kibakala mu
lumbu ki saba mu diambu di bika bundula muina wu Moyize,

buna bila mbi beno lufueti kumfuemina bu ndibelusa mbevo mu
lumbu ki saba e? **24** Diawu bikanu sambisa batu mu thalu yi zizi
vayi lusambisa mu tsambusulu yi songa. **25** Basi Yelusalemi
bankaka batuba: —Niandi ko mutu wowo batidi vonda e? **26** Vayi
tala buabu wulembo longi mu kiphuanza vayi bakadi kunkanga
kadi diambu dimosi. Mananga bapfumu zimueni ti bukiedika
kuandi niandi Klisto e? **27** Vayi tuzebi mutu wowo ayi tunzebi
kuevi kaba vayi Klisto bu kela kuiza, kadi mutu kasi zaba ko
kuevi kela ba! **28** Muna nzo Nzambi, Yesu wuyamikina, bu kaba
longa: —Bukiedika luzebi minu ndidi nani ayi kuevi ndiba! Ndisia
kuizila mu luzolo luama veka ko vayi mutu wowo wuthuma niandi
wukiedika; beno luisi kunzaba ko. **29** Minu ndinzebi, bila kuidi
niandi ndiba ayi niandi wuthuma. **30** Bazola kumbuila. Vayi kadi
mutu kasia nunga ko mu kumbuila, bila thangu andi buna yifueni
ko. **31** Batu bawombo mu bobo baba mu nkangu banwilukila ayi
batuba: —Klisto bu kela kuiza, wela vanga bikumu biwombo
viokila biobi bilembu vangi mutu wawu e? **32** Bafalisi bawa
nkangu wu batu wuniunguta mambu momo mu diambu diandi.
Diawu Bafalisi va kimosi ayi bapfumu zi zinganga Nzambi
batumaminsungi mi Nzo Nzambi muingi mienda kangi Yesu.
33 Vayi Yesu wukamba: —Ndikidi yeno diaka vava mu thangu
yikhufi, bosi ndiela vutuka kuidi mutu wuthuma. **34** Buna luela
kuthomba vayi lulendi kumbona ko. Koko ndiela ba, beno lulendi
kuiza kuna ko. **35** Bayuda bakambasana bawu na bawu: —Buna
kuevi mutu wawu kela kuenda koko tulendi kummonina ko e?
Mananga tidi kuenda kuidi batu bobo bamuangana mu zitsi zi
Bangeleki ayi tidi kuenda longi Bangeleki e? **36** Buna buevi
buididi tsundu yi mambu momo katubidi ti: “Luela kuthomba, vayi
lulendi kumbona ko ayi koko ndiela ba beno lulendi kuiza kuna

ko e?” **37** Mu lumbu kitsuka ki nyengo, kiawu lumbu kinneni ki
nyengo, Yesu wutelama vana ayi wuyamikina: —Enati mutu
phuila kadi buna bika kiza kuidi minu ayi kanua. **38** Banga
bu dikisonimina: woso wukunguilukila, minlangu miwombo mi
luzingu miela kumba mu niandi. **39** Wutubila bobo mu diambu di
Pheve Yinlongo yela tambula batu babo bela kunwilukila. Mu
thangu yina batu batambudi ko Pheve bila buna Yesu katambudi
ko nkembo. **40** Batu bawombo mu nkangu bu bawa mambu
momo, batuba: —Kiedika mutu wawu mbikudi. **41** Vayi bankaka
ti: —Niandi Klisto. Bankaka ti: —Buna Klisto wulenda kuandi
totukila mu Ngalili e? **42** Tala, masonoko matubanga ko ti Klisto
kafueti totukila mu nkuna Dividi ayi kafueti butukila ku Betelemi,
buala bu Davidi e? **43** —Nkangu wu batu wuvasuka mu diambu
diandi. **44** Bankaka bazola kumbuila vayi kadi mutu kasia ku
mbuidikisa ko. **45** Minsungi mi Nzo Nzambi mivutuka kuidi
bapfumu zinganga Nzambi ayi Bafalisi; bawu baba yuvula: —Bila
mbi luisi kuntuadila ko e? **46** Minsungi mivutula: —Kuisi ko mutu
wumatuama yolukila banga buyolukidi mutu wowo! **47** Bafalisi
baba yuvula: —Buna beno mamveno luvunukini e? **48** Vadi mutu
wumosi mu bapfumu voti mu Bafalisi wuwilukidi mutu wowo
e? **49** Vayi nkangu wu batu bobo bakambulu zaba Mina, widi
wusingu! **50** Buna mutu wumosi mu bawu, Nikodemi, mutu wowo
wuyenda kuidi Yesu va builu, wuba kamba: **51** —A buevi, Mina
mieto mieti zengila mutu nkanu mu kambu teka wa mutu beni ayi
mu kambu teka zaba mambu mbi kavengi e? **52** Bamvutudila:
—Ayi ngeyo mamvaku widi muisi Ngalili e? Tanga mu Mina ayi
yindula masonoko, buna ma wumona ti mbikudi kalendi totukila
mu Ngalili ko. [**53** Buna kadika mutu wuvutuka ku nzo'andi.

8 Yesu wuyenda ku mongo minti mi Olive. **2** Vayi mu nsuka-
nsuka, Yesu wuvutuka ku Nzo Nzambi. Batu boso bayizaku
va kaba; wuvuanda ayi wuba longa. **3** Minlongi mi mina ayi
Bafalisi bannatina nketo wumosi babuila mu kitsuza; bantula
va ntuala wu batu boso; **4** bankamba: —Nlongi, nketo wawu
bambuila mu thangu kaba vanga kitsuza. **5** Mu Mina, Moyize
wututuma ti tufueti vonda baketo ba phila yayi mu matadi. Vayi
ngeyo, mbi wuntuba e? **6** Banyuvudila kiuvu kioki mu diambu di
bamfiela muingi babaka bila kioki bafueti kumfundila. Vayi Yesu
wuyinama, wusonika mu nlemvo va tsi. **7** Bu bantantisa mu
kunyuvula; buna niandi wuvumbuka ayi wuba kamba: —Woso
mutu mu beno zebi ti kasi disumu ko, kaba mutu wutheti mu
kunzuba ditadi. **8** Buesidi yinama, wusonika va tsi. **9** Bu bawa
bobo, baboso batona tina wumosi wumosi; tonina kuidi banuna.
Yesu wusiala niandi veka va kimosi ayi nketo va ntual'andi. **10**
Buna Yesu wuvumbuka ayi wunkamba: —A nketo, mimfundi
miaku kuevi midi e? Kadi mutu kasi kubedisa ko e? **11** Nketo
wumvutudila: —A tata, kadi mutu. Buna Yesu wukamba: —Minu
mamvama ndikadi kubedisa, Yenda kuaku vayi kadi buelavola
masumu.] **12** Yesu wubuela kuba kamba diaka: —Minu ndidi
kiezila ki nza. Woso mutu wukundandakana kalendi diatila mu
tombi ko, vayi wela baka kiezila ki luzingu. **13** Buna Bafalisi
bankamba: —Ngeyo veka wulembo kiteliminanga kimbangi,
kimbangi kiaku kisi ki kiedika ko! **14** Vayi Yesu wuba vutudila:
—Kimbangi kiama kidi ki kiedika, ka diambu ko minu veka
ndilembo kitelimina kimbangi. Bila minu nzebi kuevi ndiba ayi
nzebi kuevi ndinkuenda. Vayi beno luisi zaba ko kueve ndiba ayi
kuevi ndinkuenda. **15** Beno mu kimutu lueta sambisila. Vayi minu
ndikadi sambisa kadi mutu wumosi. **16** Enati minu ndilembo

sambisa, buna tsambusulu'ama yidi yi kiedika; bila ndisi ko minu
veka vayi Tata wuthumba widi yama. **17** Madi Masonama mu
Mina mieno ti: kimbangi ki batu buadi kidi ki kiedika. **18** Minu
veka ndilembo kitelimina kimbangi ayi Tata wuthuma wulembo
thelimina diaka kimbangi. **19** Banyuvula: —Kuevi kuidi Dise
diaku e? Yesu wuba vutudila: —Beno luisi kunzaba ko ayi luisi
zaba ko Dise diama! Enati lunzebi, nganu luzebi Dise diama. **20**
Yesu wutubila mambu momo bu kaba longa mu Nzo Nzambi,
wutelama va ndambu buangu bantambikilanga makaba. Kadi
mutu kasia nunga ko mu kumbuila, bila thangu'andi yifueni ko.
21 Yesu wubuela ku bakamba: —Minu ndieka nkuenda, muaki
luela kuthomba ayi luela fuila mu masumu meno. Ku ndinkuenda
beno lulendi kuiza kuawu ko. **22** Buna Bayuda bayuvasana:
—Buna wela kukivonda e? Mananga diawu kalembo tubilanga ti:
“Ku ndinkuenda beno lulendi kuiza kuawu ko e?” **23** Yesu wuba
kamba: —Beno luidi basi nza vayi minu ndidi muisi diyilu. Beno
luidi basi nza yayi, vayi minu ndisi ko muisi nza yayi. **24** Diawu
ndilukambidi ti “beno luela fuila mu masumu meno”, bila enati
lukadi wilukila ti “Minu ndidi”, buna luela fuila mu masumu meno.
25 Buna banyuvula: —Ngeyo widi nani e? Yesu wuba vutudila:
—Wowo ndieti ku lukambanga mu zithangu zioso. **26** Mawombo
madi yama mu tuba mu diambu dieno ayi ma kulusambisila; vayi
mutu wowo wuthuma widi wu kiedika ayi mambu momo ndiwa
kuidi niandi mawu ndieta kamba kuidi basi nza. **27** Vayi basia
sudika ko ti Yesu wuyolukila bobo mu diambu di Tata. **28** Buna
Yesu wuba kamba: —Bu luela nangika Muana-Mutu, buna bosi
luela zaba ti “Minu ndidi” ayi buna luela zaba ti ndivanganga ko
kadi diambu dimosi mu minu veka vayi ndilembo tubi mambu
momo mandonga Tata. **29** Mutu wowo wuthuma widi yama; kasia

kumbika minu veka ko, bila minu ndieta vanga mu zithangu zioso
mambu momo meta kummonisa khini. **30** Bu katuba mambu
momo, batu bawombo banwilukila. **31** Yesu wukamba Bayuda
bobo banwilukila ti: —Enati beno lunkangananga mu mambu
mama buna luidi minlonguki miama mu kiedika, **32** luela zaba
kiedika ayi kiedika kiela kulukula. **33** Bamvutudila: —Beto tuidi
mu nkuna Abalahami ayi kadi khumbu tusia beto bavika ba mutu
ko! Buna buevi wuntubila ti: “Luela ba batu ba kiphuanza e?” **34**
Yesu wuba vutudila: —Bukiedika ndikulukamba ti: Woso mutu
wumvanganga masumu, buna niandi mvika wu masumu. **35**
Mvika kasi muisi dikanda ko vayi muana, mu zithangu zioso,
widi muisi dikanda. **(aiōn g165)** **36** Diawu enati Muana wulukudidi,
buna lukululu mu kiedika. **37** Nyinga, nzebi ti luidi mu nkuna
Abalahami, vayi lutidi kuphonda bila mambu mama masi ko
buangu mu beno. **38** Ndilembo lukambi mambu momo minu
ndimona bu ndiba kuidi Siama vayi beno lulembo vangi mambu
momo luwa kuidi Sieno. **39** Bankamba: —Abalahami niandi
sieto! Yesu wuba vutudila: —Enati luidi bana ba Abalahami,
nganu lulembo vangi mavanga ma Abalahami. **40** Vayi buabu
beno lulembo tombi kuphondisa, minu, mutu ndilukembi kiedika
kioki ndiwa kuidi Nzambi. Abalahami kasia bu vanga ko. **41**
Beno lulembo vangi mavanga ma sieno. Bawu bamvutudila:
—Beto tuisi bana ba kindumba ko. Vayi Nzambi niandi khatika
Sieto. **42** Yesu wuba kamba: —Enati Nzambi niandi Sieno nganu
lueta kunzola, bila mu Nzambi nditotukila; ayi buabu ndidi vava.
Ndisia kuizila ko mu luzolo luama vekavayi niandi wuthuma. **43**
Bila mbi lunkambu sudikila mambu ndilembo lukambi e? Bila
lulendi ko wa mambu mama. **44** Beno Satana niandi dise dieno
ayi lutidi vanga zinzinunu zi dise dieno. Niandi mvondi tona vana

thonono ayi kasia zingila ko mu kiedika, bila mu niandi muisi ko
kadi kiedika. Mu thangu keta vuna, buna mu ntim'andi mueta ba
luvunu bila niandi nkua luvunu ayi dise di luvunu. **45** Vayi minu
bu ndilembo tubi kiedika, beno lukadi kunguilukila. **46** Nani mu
beno wulenda kukhamba disumu diodi ndivanga e? Buna bila
mbi lukadi kunguilukila enati ndilembo lukambi kiedika e? **47**
Woso mutu Nzambi kavuidi wunwanga mambu ma Nzambi.
Beno Nzambi kasi luvua ko, diawu ka luwilanga ko. **48** Bayuda
bamvutudila: —Mueni ti bukiedika kuandi tulembo kambanga ti
ngeyo widi muisi Samaliayi Pheve yimbimbi yidi yaku. **49** Yesu
wuba vutudila: —Nana, minu ndisi'ama Pheve yimbimbi ko. Vayi
Dise diama ndieta kinzikavayi beno lulembo kundenzi. **50** Minu
nditombanga nkembo'ama ko. Vayi vadi mutu wuntombanga
wawu ayi weta sambisa. **51** Bukiedika ndikulukamba: woso
mutu wunlundanga mambu mama, kalendi fua ko. **(aiōn g165)** **52**
Buna byuda bamvutudila: —Buabu tuzebi ti Pheve yi mbimbi yidi
yaku! Bila Abalahami ayi mimbikudi bamana fua, vayi ngeyo
wunkamba ti woso mutu wunlunda mambu maku kalendi fua ko!
(aiōn g165) **53** Buna ngeyo wumbanza ti ngeyo lutidi mu bunneni.
Dise dieto Abalahami, diodi difua voti mimbikudi miomi mimana
fua e? Buevi wulembo kibanzila e? **54** Yesu wuba vutudila:
—Enati minu ndilembo kikembisa minu veka, buna nkembo'ama
widi wuphamba. Vayi Dise diama, diodi lulembo tedila Nzambi
eno niandi wulembo khembisa. **55** Muaki beno luisi kunzaba
ko vayi minu ndinzebi. Enati thubidi ti ndisi kunzaba ko, buna
ndieka nkua luvunu banga beno. Bayi minu ndinzebi ayi ndieta
lunda mambu mandi. **56** Dise dieno Abalahami wumona khini
bu kayindula ti wulenda mona lumbu kiama; wumona kiawu
ayi wumona khini yiwombo. **57** Bayuda bankamba: —Ngeyo

kudukisidi ko makumatanu ma mimvu, vayi buabu wulembo
tubi ti wumona Abalahami! **58** Yesu wuba vutudila: —Bukiedika
ndikulukamba ti tuamina Abalahami kabutuka, buna minu ndidi.
59 Bu katuba mambu momo, batota matadi muingi banzuba vayi
Yesu wusuama ayi wutotuka mu nzo Nzambi.

9 Yesu bu kaba mvioka, wumona mutu wumosi wubutuka
phofo. **2** Buna minlonguki miandi minyuvula: —Labi, nani wuvola
masumu: mutu wawu voti bambuta bandi muingi kabutuka phofo
e? **3** Yesu wuba vutudila: —Nana, kadi sia ti niandi wuvola
masumu voti zimbota ziandi vayi mu diambu di mavanga ma
Nzambi mamonika mu niandi. **4** Mfueti vanga mavanga ma
mutu wowo wuthuma muini bu wukidi. Buisibuawu yila mutu
kalendi buela sala ko. **5** Bu ndikidi va nza, minu ndidi kiezila ki
nza. **6** Bu kamana tuba mambu momo, wulobula madita va tsi,
wusoba nyamba mu madita mandi; wuvinda nyamba beni mu
meso ma phofo. **7** Buna wunkamba: —Yenda ayi wukisukula ku
buindi ki Silowe (“Silowe” dinsundula “wutumu”). Phofo beni
wuyenda, wukisukula. Wutoma mona bu kaba mvutuka. **8** Batu
bafikasana yandi ayi batu babo batuama kunzaba ti niandi
wubanlombi, bayuvasana: —A beno! Niandi ko mutu wowo
wubedi vuandanga ayi wubedi lombanga e? **9** Bankaka batuba
ti: —Niandi! Bankaka batuba ti: —Nana, niandi ko! Dedakana
kuandi badedikini! Vayi niandi veka wuba kamba: —Minu kuandi!
10 Buna bawu banyuvula: —Vayi buevi buzibukididingi meso
maku e? **11** Wuba kamba: —Mutu wowo bantedilanga Yesu,
niandi sobikisidingi nyamba, vindidi yawu mu meso mama,
bosi wukhembi ti yenda kisukula ku buindi ki Silowe. Buna
ndiedingi, ndikisukudi ayi mbueningi. **12** Banyuvula: —Mutu
beni kuevi kadi e? Wuba vutudila: —Ndikadi zaba! **13** Banata

mutu wowo wuba phofo kuidi Bafalisi. **14** Kiba lumbu ki saba
kioki Yesu kasobikisa nyamba ayi kazibula meso ma phofo. **15**
Bafalisi mamvawu banyuvula buevi meso mandi mazibukila.
Niandi wuba vutudila ti: —Nyamba katudidingi mu meso mama,
ndikisukudingi ayi ndilembo moni! **16** Ndambu Bafalisi bakamba:
—Mutu wawu kasi ba kuidi Nzambi ko. Bila kakinzikanga ko
lumbu ki saba! Vayi bankaka bavutula: —Buna buevi nkua
masumu kalenda vangila bikumu banga biobi e? Mu bila kioki
batu bavasuka. **17** Babuela yuvula diaka phofo: —Ngeyo veka,
mbi wuntuba mu diambu di mutu wowo e? Bila meso maku
kazibudi. Wuba vutudila: —Niandi mbikudi kadi. **18** Bayuda basia
wilukila ko ti niandi wuba phofo ayi basia wilukila ko ti meso
mandi mazibukidi; diawu nate batumisa bambuta bandi. **19** Baba
yuvula: —Bukiedika kuandi ti niawu niandi muan'eno wowo lueti
kamba ti wubutuka phofo e? Vayi buna buevi kalembo monina
buabu e? **20** Zimbuta bandi baba vutudila: —Tuzebi ti niawu
niandi muan'eto, wubutuka phofo. **21** Vayi buevi keka monina
buabu, diodi tukadi dizaba ayi tukadi zaba nani wunzibudingi
meso. Vayi weka wuyunduka, lunyuvula niandi veka bila maka
tuba mambu momo madi mu niandi. **22** Zimbuta bandi zitubila
mambu momo bila boma zimona Bayuda; mu diambu di Bayuda
bawizana ti woso mutu wela kikinina ti niandi Klisto, buna mutu
wowo wela kanduku mu buela kotanga mu nzo yi lukutukunu. **23**
Diawu bambuta bandi zitubila ti: “weka wuyunduka, lunyuvula
niandi veka.” **24** Bafalisi batumisa mu khumbu yimmuadi mutu
wowo wuba phofo, bankamba: —Vana nkembo kuidi Nzambi
bila beto tuzebi ti mutu wuna widi nkua masumu! **25** Vayi mutu
beni wuba vutudila: —Enati widi nkua masumu, diodi ndisi
dizaba ko vayi diambu dimosi kaka nzebi: ndibedi phofo vayi

buabu ndilembo moni. **26** Babuela kunyuvula diaka: —Vayi
mbi kasidingi e? Buevi kazibudidingi meso maku e? **27** Niandi
wuba vutudila: —A mamveno diaka, keti ndilukembingi mambu
moso! Vayi lumengi kueno wa! Bila mbi lutididi diaka kuma wila
e? Bati beno mamveno lutidi kituka minlonguki miandi e? **28**
Bamfinga ayi bankamba: —Ngeyo widi nlonguki andi, vayi beto
tuidi minlonguki mi Moyize! **29** Beto tuzebi ti Nzambi wuyolukila
mu Moyize, vayi mutu wowo, tuisi zaba ko kuevi kaba! **30** Mutu
beni wuba vutudila: —Didi ditsiminanga! Beno luisi zaba ko
kuevi kaba, vayi zibudingi meso mama e. **31** Muaki beto tuzebi
ti Nzambi kawilanga bankua masumu ko vayi enati mutu weti
kinzika Nzambi ayi weta vanga luzolo luandi buna niandi Nzambi
keta wila. **32** Bila tuwilu ko ti mutu wuzibula meso ma mutu
wubutuka phofo. **(aiōn g165)** **33** Enati mutu wowo kasia ba kuidi
Nzambi ko nganu kalendi vanga diambu dimosi ko. **34** Bawu
bamvutudila: —Ngeyo wubutukila mu masumu ayi ngeyo weka
kutulonga e? Bankuka ku nganda. **35** Yesu bu kawa ti bankuka ku
nganda ayi bu kambakula, buna wunkamba: —Wunwilukila mu
Muana Mutu e? **36** Buna mutu beni wumvutudila: —Tata, mutu
beni nani muingi ndiwilukila mu niandi e? **37** Yesu wunkamba:
—Wummueni, mutu wowo wulembo tubana yaku, niandi. **38**
Mutu wumvutudila: —Pfumu, nguilukidi! Wumbuongimina. **39**
Yesu wunkamba: —Minu ndiyiza va nza yayi mu diambu di
tsambusulu muingi bankambu monanga bamona ayi muingi
bobo bammonanga bakituka baphofo. **40** Bafalisi bankaka baba
yandi bawa mambu momo, banyuvula: —Buevi, beto mamveto
tuidi baphofo e? **41** Yesu wuba vutudila: —Enati luidi baphofo
nganu luisi masumu ko. Vayi buabu lulembo tubi ti lulembo moni
diawu masumu meno madi kaka yeno!

10 —Bukiedika, bukiedika ndikulukamba ti woso wunkambu
kotila va muelo phaka wu mamemi vayi wunkotila ku yilu niandi
khatika muivi ayi dovula! **2** Vayi woso wunkotila va muelo
buna niandi nsungi. **3** Niandi beti zibudila kuidi nsungi wu
luphangu ayi mamemi meta wa mbembo'andi. Wuntelanga
mamemi mandi mu mazina mawu ayi wunkumatotulanga ku
nganda. **4** Bu katotudi mamemi mandi moso ku nganda, weti
kuma tuaminina ku ntuala ayi mamemi meti kunlandakananga
bila mazebi mbembo'andi. **5** Muaki malendi landakana nzenza
ko vayi meta kuntina bila masi zaba ko mbembo yi banzenza. **6**
Yesu wuba kamba nongo yoyo vayi basia sudika ko mambu
momo kaba kuba kamba: **7** Yesu wubuela ku bakamba diaka:
—Bukiedika, bukiedika ndikulukamba ti minu muelo phaka wu
mamemi. **8** Mivi ayi bidovula bawu batu bayiza ku ntual'ama.
Vayi mamemi masia kubawila ko. **9** Minu ndidi muelo. Woso
wunkotila mu munu wela vuka. Niandi wela kota, wela totuka
ayi wela baka bidia. **10** Muivi weta kuiza kaka mu diambu di
yiba, vonda ayi bunga. Minu ndiyiza mu diambu di mamemi
mabaka luzingu muingi mabaka luawu mu buwombo-wombo.
11 Minu ndidi Nsungi Wumboti. Nsungi wumboti weta vana
luzingu luandi mu diambu di mamemi. **12** Vayi mutu wowo
wumfutungu, kambulu nsungi wumboti, kambulu vua mamemi,
niandi mona diemvu dilemvu yizi, wunyekulanga mamemi
ayiwuntinanga; buna diemvu dikumabuilanga ayi dinsasikisanga
mamemi. **13** Mutu wumfutungu weta tina bila futu keta futu;
kabelanga mamemi mayindu ko. **14** Minu ndidi nsungi wumbote;
nzebi mamemi mama ayi mamemi mama manzebi. **15** Sumbu
Tata kanzebi ayi minu nzebi Tata. Ndieta vana luzingu luama
mu diambu di mamemi. **16** Minu mbeki mamemi mankaka

makambulu mu phaka yayi, mamvawu mfueti ku matuala ayi
mela wa mbembo'ama. Buna vela ba nkangu wumosi ayi nsungi
wumosi. **17** Tata wunzodidi mu diambu diadi: minu ndieti vana
luzingu luama muingindibuela lubonga diaka. **18** Kadi mutu
kalendi kuphonda ko vayi minu veka ndieti vana luzingu luama.
Bila minu veka mbeki lulendo mu kuluvana ayi mbeki lulendo lu
buela kulubonga. Luawu lolo thumunu nditambula kuidi Dise
diama. **19** Bayuda babuela vasuka diaka mu diambu di mambu
momo. **20** Bawombo mu bawu batuba: —Pheve yimbimbi yidi
yandi ayi kilawu kadi. Bila mbi lufueti kunwila e? **21** Vayi bankaka
mu bawu batuba: —Mutu widi Pheve yimbimbi kalendi tuba
mambu momo ko. Pheve yimbimbi yilenda kuandi zibula meso
ma phofo e? **22** Yiba thangu nyengo wu mbiekolo Nzo Nzambi,
ku Yelusalemithangu yi kiozi kingolo, **23** Yesu wudiata mu Nzo
Nzambi, ku ndambu buangu baba ntedilanga: makunzi ma
Solomo. **24** Bayuda banzungidila, banyuvula: —Nate thangu mbi
fueti lembo tutudilanga mintima mu yilu e? Enati bukiedika ngeyo
widi Klisto, wutukambi! **25** Yesu wuba vutudila: —Ndilukamba
buawu vayi lumanga kueno wilukila. Mavanga momo ndieti vanga
mu dizina di dise diama mawu meti kuthelimina kimbangi. **26** Vayi
beno lukadi wilukila bila luisi mamemi mama ko banga kuandi bu
ndilukamba. **27** Mamemi mama manwanga mbembo'ama ayi
minu ndimazebi, meta kundandakana. **28** Minu ndieta kumavana
luzingu lukalumani ayi malendi fua ko. Kuisi ko mutu wulenda
kumaziona mu mioko miama. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **29** Bila
Dise diama diodi diphana mawu, viatukidi babo. Kuisi ko mutu
wulenda kumaziona mu mioko mi Dise diama. **30** Minu ayi
Tata tuidi mutu wumosi. **31** Bayuda batota diaka matadi muingi
banzuba. **32** Yesu wuba vutudila: —Minu ndilumonisa mavanga

mawombo mamboti maba kuidi Dise diama. Mu diambu di
mavanga mbi momo lutidi kunzubila matadi e? **33** Bayuda
bamvutudila: —Tukadi kuzuba matadi mu diambu di mavanga
mamboti vayi mu diambu wulembo vuezi Nzambi ayi ngeyo widi
mutu kaka vayi wulembo tubi ti widi Nzambi. **34** Yesu wuba
vutudila: —Mu mina mieno musia sonama ko: Minu thubidi ti
beno luidi zinzambi e? **35** Enati niandi wuntedila batu bawa
mambu ma Nzambi “zinzambi” ayi masonama malendi vunzu ko,
36 buna bila mbi lulembo tubila kuidi mutu wukitulu nlongo kuidi
Tata ayi mutu wowo kafidisa va nza ti wulembo vuezi Nzambi e?
Bila thubidingi ti “minu ndidi Muana Nzambi e?” **37** Enati ndikadi
vanga mavanga ma Dise diama, buna bikanu kueno kunguila.
38 Vayi enati ndilembo mavangi, bu lukambu kueno kunguila,
vayi bika luwilukila mavanga muingi luzaba ayi luwilukila ti Tata
widi mu minu ayi minu ndidi mu niandi. **39** Batomba diaka
mu kunkanga, vayi wutina mu mioko miawu **40** ayi wuyenda
diaka kuna disimu di Yolidani va buangu kioki Yowani katonina
botikila; wuvuanda kuna. **41** Batu bawombo bayiza kuidi niandi
ayi batuba: —Yowani kasia vanga kadi kumu kimosi ko, vayi
mambu mamo matuba Yowani mu diambu di mutu wawu madi
makiedika. **42** Kuna buangu beni batu bawombo banwilukila.

11 Vaba mutu wumosi wuba mbevo, dizina diandi Lazale.
Niandi wuba muisi Betani, buala buba mvuandanga Maliya ayi
khomb'andi Malata. **2** Maliya, niandi nketo wudukudila Pfumu
Yesu malasi ma tsudi mu malu ayi wufiona mawu mu zitsuki
ziandi. Lazale wuba kimbevo, wuba khomba yi bakala yi Maliya.
3 Buna bakhomba bandi babaketo zituma mutu kuidi Yesu mu
kunkamba: —Pfumu, tala mutu wowo weta zola wulembo bedi.
4 Vayi Yesu bu kawa bobo, wutuba: —Kimbevo kioki kilendi

kumvonda ko, vayi kidi mu diambu di nkembo wu Nzambi muingi
Muana Nzambi kakemboso mu kimbevo kioki. **5** Muaki Yesu
wuzola buwombo Malata, khomb'andi yi nketo ayi Lazale. **6**
Vayi bu kawa ti Lazale wulembo bedi, wubuela vuanda bilumbu
biodi va buangu kioki kaba. **7** Bosi wukamba minlonguki miandi:
—Tuvutukanu ku Yuda. **8** Vayi minlonguki miandi minkamba:
—A Labi, keti ndambu kuandi yi bilumbu biviokidi, Bayuda
bazola kuzuba matadi vayi buabu tidi kuaku buela vutuka ku
Yuda! **9** Yesu wuba vutudila: —Muisi ko kumi zithangu zizole mu
muini e? Enati mutu dieti va muini kalendi bumina thutu ko bila
wulembo moni kiezila ki nza. **10** Vayi enati mutu wulembo diati
va builu, buna maka bumina thutu, kiezila kisi ko mu niandi.
11 Bu kamanisa tuba mambu momo, buna wubuela diaka:
—Nkundi eto lazale wulembo leki tulu vayi ndiedi mu kuenda
nkotula. **12** Minlonguki mimvutudila: —Pfumu, enati lekidi tulu
buna wela beluka. **13** Muaki Yesu wuyolukila lufua luandi vayi
bawu babanzila ti Yesu wuyolukila tulu toto tunlekongo. **14** Buna
Yesu wuba sudikisa ti: —Lazale fuidi. **15** Vayi khini ndimmona
mu diambu dieno bu ndikambu ba vawu muingi luwilukila. Vayi
tuendano buabu ku kadi. **16** Tona mutu wowo baba ntedilanga
Didime, wukamba bakhomba bandi minlonguki: —Tuendano
kuna mu diambu beto mamveto tufua yandi va kimosi. **17** Yesu
bu katula, wuyenda bata buna Lazale weka bilumbu biya ku tsi
ntoto. **18** Betani diba divula difikama ayi Yelusalemi, ndukа-
nduka bikilometele bitatu, **19** ayi Bayuda bawombo bayiza kuidi
Malata ayi Maliya mu kuba bomba mu diambu di khomb'awu
wu bakala. **20** Malata bu kawa ti Yesu lembu yizi, wuyenda
kundengana vayi Maiya wuba wuvuanda ku nzo. **21** Malata
wukamba Yesu: —Pfumu, enati wubedi vava nganu khomb'ama

kasi fua ko. **22** Vayi buabu nzebi kuama ti dioso kuandi diambu di
wela lomba kuidi Nzambi, Nzambi wela kuvana diawu. **23** Yesu
wunkamba: —Khomb'aku wela fuluka. **24** Malata wumvutudila:
—Nzebi ti wela fuluka mu lumbu kitsuka, batu bu bela fuluka.
25 Vayi yesu wunkamba: —Minu ndidi mfulukulu ayi luzingu.
Woso wukunguilukila, ka diambu ko wufua, wela zinga. **26** Woso
wunzinga ayi wukunguilukila kalendi fua nkutu ko. Wilukidi mawu
e? **(aiōn g165)** **27** Malata wumvutudila: —Nyinga Pfumu, minu
nguilukidi ti ngeyo Klisto, Muana Nzambi, wunkuiza va nza. **28** Bu
kamana tuba mambu momo, Malata wuyenda tela mu kinsueki
Maliya, khomb'andi yinketo, mu kunkamba: —Maliya, Nlongi
wizidingi, ngeyo kantela! **29** Maliya bu katumbu wa Malata;
wutelama mu nsualu ayi wuyenda kuidi Yesu. **30** Muaki buna
Yesu kakikotidi ko mu buala, wuba kaka va buangu kioki Malata
kayiza kundenginina. **31** Bayuda bobo baba ayi Maliya mu nzo
ayi bobo baba kumbomba, bu bamona ti Maliya wutumbu telama
mu nsualu ayi wutotuka, buna banlandakana bila babanizla ti
wedi ku biziami ku dila. **32** Vayi Maliya wutula vaba Yesu, bu
kammona buna wubua va malu mandi ayi wunkamba: —Pfumu,
enati wubedi vava nganu khomb'ama kasi fua ko! **33** Yesu bu
kamona ti Maliya wulembo didi va kimosi ayi bayuda bobo
babayandi, buna kiadi kingolo kimbuila mu ntima. **34** Buna
wuyuvula: —Kuevi luntudidi e? Bamvutudila: —Pfumu Yiza
tadi. **35** Yesu wudila. **36** Bayuda batuba: —A beno…, Tala
phila yikanzodila! **37** Vayi bankaka mu bawu batuba: —Mutu
wawu niandi wuzibula meso ma phofo, nganu kasi vanga ko
diambumuingi mutu wawu kabika fua e? **38** Yesu wuluta buela
mona kiadi kiwombo mu ntima. Wuyenda ku biziami. Ziami beni
kiba kisokolo mu ditadi. Va muelo vawu batula ditadi dinneni. **39**

Yesu wuba kamba: —Botulanu ditadi diodi. Malata, khomba yi
mutu wufua, wunkamba: —Pfumu, weka kuiza tsudi bila kiaki
kieka lumbu kinya tona kazikulu. **40** Yesu wunkamba: —Ndisi
kukambanga ko ti mawumona nkembo wu Nzambi enati wilukidi
e? **41** Babotula ditadi. Yesu wuvumbula meso mandi ku diyilu,
wutuba: —Tata, ndivutudidi matondo bila wukunguilanga. **42**
Nzebi ti weta kunguila mu zithangu zioso, vayi enati ndintubila
bobo mu diambu di nkangu wawu wunzungididi muingi bakikinina
ti ngeyo wuthuma. **43** Bu kamana tuba mambu momo, Yesu
wuyamikina mau mbembo yingolo: —Lazale, totuka! **44** Mutu
wufua wutotuka, wuzingu bitendi-bitendi bi minledi mu mioko
ayimu malu; zizi kiandi kifuku ku tsi nledi. Yesu wuba kamba:
—Lunnianguna, lumbika kenda kuandi. **45** Bawombo mu Bayuda
bobo bayiza kuidi Maliya, bu bamona mambu momo mavanga
Yesu, banwilukila. **46** Vayi bankaka mu bawu bayenda bata
Bafalisi ayi baba kamba mamo mavanga Yesu. **47** Buna bapfumu
zi zinganga Nzambi ayi Bafalisi bakutakana mu lukutukunu
lunneni ayi bakamba: —Mbi tufueti vanga e? Bila mutu wawu
wulembo vangi bikumu biwombo. **48** Beto kumbika ti kalembo
kavanganga bobo, buna batu babo mabanwilukila. Buna basi
Loma bela kuiza, bela tulula nzu'eto Nzambi ayi tsi eto. **49** Vayi
wumosi mu bawu, dizina diandi Kayife, niandi wuba pfumu yi
zinganga Nzambi mu mvu beni, wuba kamba: —A buna lusi
zaba kadi kiasa ko e? **50** Luisi zaba ko ti bulutidi mboti mutu
wumosi kafua mu diambu di batu boso ayi tsi yoso yibika bungu!
51 Kasia tuba mambu momo mu luzolo luandi veka ko. Vayi bu
kaba pfumu yi zinganga Nzambi mu mvu beni, buna wubikula
ti Yesu kafueti fua mu diambu di tsi andi. **52** Bika sia ti mu
diambu di tsi kaka, vayi mu diambu di kutikisabana babo ba

Nzambi bamana sasakana muingi bakituka mutu wumosi. **53**
Tona lumbu kina, bawizana va kimosi mu diambu bamvondisa.
54 Diawu, Yesu kasi buela kukimonikisa ko va meso ma bayuda.
Wubotuka kuna, wuyenda ku zunga kifikimini ayi dikanga, ku
divuladibeti tedilanga Efalayimi. Wuvuanda kuna ayi minlonguki
miandi. **55** Pasika yi Bayuda yifikama batu bawombo baba mu
mala bayenda ku Yeluzalemi tuamina Pasika yiba mu diambu di
bakivedisa. **56** Batomba Yesu. Ayi bu baba mu Nzo Nzambi
bayuvasana bawu na bawu: —Buevi lumbanza e? Lummuena ti
kalendi kuiza ko ku nyengo e? **57** Bapfumu zi zinganga Nzambi
ayi Bafalisi bavana lutumunu muidi batu ti woso kuandi wunzaba
kuidi Yesu, buna kafueti samuna muingi bankanga.

12 Bilumbu bisambanu bisiala muingi nyengo Pasika wuba,
Yesu wuyenda ku Betani kuba Lazale mutu wowo kafulukisa. **2**
Banlambila ndikulu yinneni. Malata wuba tudila bidia va meza;
Lazale mamvandi wuba wumosi mu bawu bavuanda yandi va
meza. **3** Maliya wubonga ndambu yi lita yi malasi, makambu
sobukusu, mathalumavangulu mu nale wudukula mawu mu
malu ma Yesu, wufiona malu mandi muzitsuki ziandi. Nzo yoso
yimana wala tsudi malasi. **4** Wumosi mu minlonguki miandi,
Yuda Isikalioti wukana kumvakula, wutuba: **5** —Bila mbi kadi
kuandi sumbisa malasi beni mu zikhama zitatu zi denali, bosi
yeka vana zimbongo beni kuidi minsukami e? **6** Wutubila bobo
bika sia mu diambu di kabela minsukami mayinduvayi wutubila
bobo bila wuba muivi, niandi wuba lundanga kesi ya zimbongo
ayi wuba yibanga zimbongo ziozi ziba tulungu muna. **7** Yesu
wutuba: —Lumbika, bila lundidi mawu mu diambu di lumbu ki
nzikulu'ama. **8** Bila minsukami midi yeno mu zithangu zioso
va kimosi vayi beno lulendi kalanga yama mu zithangu zioso

ko! **9** Nkangu wunneni mu bayuda bazaba ti Yesu widi kuna,
buna bayiza kuna, bika sia ti mudiambu di tala Yesu kaka vayi
muingi bamona Lazale mutu wowo Yesu kafulukisa. **10** Buna
bapfumu zi zinganga Nzambi zikutakana mu diambu di vondisa
Lazale. **11** Bila mu diambu diandi Bayuda bawombo batina ayi
bawilukila Yesu. **12** Lumbu kilanda, nkangu wu batu wuyiza
ku nyengo bu wuwa ti Yesuwulembo yizi ku Yelusalemi; **13**
buna babonga mandalala ayi bayenda ku ntual'andi bayamikina
mu mbembo yingolo: —Ozana! Bika kasakumuna mutu wowo
wunkuizila mu dizina di Pfumu, Ntinu wu Iseli. **14** Yesu bu
kamona muana phunda wuvuanda va mbata phunda beni banga
busonimina: **15** Bika kuaku mona boma ngeyo muana ndumba
wu Sioni Tala ntinu'aku wizidi, buna kavuendi va mbata muana
phunda. **16** Minlonguki miandi misia tuama zaba ko tsundu
mambu momo. Vayi Yesu bu kamana kemboso, bosi mitebuka
moyo ti mambu beni momo masonama mu diambu diandi ayi
bavanga mambu momo mu diambu diadi. **17** Nkangu wowo
wuba yandi wuntelimina kimbangi mu diambu katotula Lazale
mu ziami ayi mu diambu kamfulukisa mu bafua. **18** Diawu diodi
bawombo bayiza ku ntual'andi mu kundengana bu bawa ti niandi
wuvanga kumu kioki. **19** Bafalisi bakambasana bawu na bawu:
—Lulembo moni ti lulendi nunga ko! Bila tala batu boso balembo
nlandakana. **20** Basi Ngelesi bankaka bayiza mu sambila ku
Yelusalemi mu lumbu ki nyengo, **21** bayenda bata Filipi muisi
Betesayida; divula didi mu tsi Ngalili, banleba ayi bankamba:
—Tata, tutidi mona Yesu! **22** Filipi wuyenda ayi wukamba buawu
Andele. Andele va kimosi ayi Filipi bayiza kamba buawu yesu. **23**
Yesu wuba vutudila: —Thangu yifueni yoyi Muana Mutu yikafueti
kembosolo. **24** Bukiedika, bukiedika ndikulukamba enati luteti

lu ble lolo lubuidi va ntoto lukadi bola, buna luidi kaka luawu
veka. Vayi enati lubodidi buna lumbutanga zitheti ziwombo. **25**
Woso mutu wunzola luzingu luandi, wela luzimbisa vayi woso
wunlenda luzingu luandi va ntoto wawu wela lulunda mu diambu
di luzingu lukalumani. **(aiōnios g166)** **26** Woso wukutsadila, bika
kandandakana. Ayi koso ku ndidi kuna kuela ba kisadi kiama.
Tata wela kinzika woso wu kutsadila. **27** Buabu muel'amam weka
kiadi kiwombo. Mbi mfueti tuba e? Tata, wukhula mu thangu yayi.
Vayi ndiyizila mu diambu di thangu yayi. **28** Tata, kembisa dizina
diaku! Muna thangu beni, mbembo yiba ku Diyilu yiwakana:
—Minu ndikembisa diawu ayi ndiela buela kudikembisa diaka.
29 Nkangu wu batu baba vana bawa mbembo beni, batuba ti:
—Yibedi nzazi. Vayi bankaka batuba ti: —Mbasi yiza kunyolukila.
30 Yesu wuba kamba: —Mbembo yisi wakakana mu diambu
diama ko vayi yiwakikini mu diambu dieno. **31** Buabu tsambusulu
yi nza yayi yifueni; buabu pfumu yi nza yayi lozolo ku nganda.
32 Minu bu ndiela tombolo ku diyilu, buna ndiela tuta batu boso
kuidi minu. **33** Yesu wutuba mambu momo mu diambu di monisa
phila lufua kela fuila. **34** Nkangu wumvutudila: —Beto tuzebi mu
Mina ti Klisto kafueti zinga mu zithangu zioso. Vayi buna buevi
ngeyo wuntubila ti Muana Mutu kafueti tombulu ku Diyilu e?
Buna nani Muana mutu beni e? **(aiōn g165)** **35** Yesu wuba kamba:
—Mu thangu yifioti kaka, kiezila kididi va khatitsik'eno buna bika
ludiata bu luki ayi kiezila muingi tombi kibika kulubuila. Bila
woso wundiatila mu tombi kakadi zaba kuevi keti kuenda. **36**
Sumbu lukidi ayi kiezila buna luwilukila mu kiezila muingi beno
luba bana ba kiezila. Yesu wutuba mambu momo, wuyenda,
wusuama va meso mawu. **37** Ka diambu ko Yesu wuvanga
bikumu biwombo va meso mawu vayi bamanga ku nwilukila.

38 Buawu bobo budedikinina mambu mabikula mbikudi Ezayi:
Pfumu, nani wuwilukila mambu momo kawa kuidi beto e? Ayi
kuidi nani kumonikinina lulendo lu Pfumu e? **39** Diawu balendi
wilukila ko bila Ezayi wubuela bikula: **40** Niandi wuvonda meso
mawu Ayi wukitula mintima miawu matadi muingi babika mona
ayi babika sudika mu mintima miawu mu diambu babika balula
mavanga; muingi ndiedi kuba belusa. **41** Ezayi wutubila bobo
mu diambu kamona nkemo wu Yesu ayi wuyolukila mu diambu
diandi. **42** Muaki bawombo mu bapfumu zi Bayuda bawilukila
Yesu vayi bamanga kuditelimina kimbangi mu diambu di Bafalisi
bedi ku batotula mu nzo yi lukutukunu. **43** Bila baluta zola
nkembo wu batu bika nkembo wu Nzambi. **44** Yesu wutuba mu
ndinga yingolo: —Woso wunguilukidi buna bika sia ti minu veka
kawilukidi vayi wilukidi diaka mutu wowo wuthuma. **45** Woso
mutu wumbueni, mueni mutu wuthuma. **46** Minu ndiyiza va nza
banga kiezila mu diambu di woso mutuwukunguilukila kabika ba
mu tombi. **47** Woso mutu wulembo wi mambu mama vayi kakadi
kumasadila, ndilendi kunsambisa ko bila ndisia kuiza mu diambu
di sambisa nza ko vayi ndiyiza mu diambu di vukisa nza. **48**
Woso wu kundoza ayi wunkamba tambula mambu mama beki
zuzi diandi. Mambu momo ndituba mawu mela kunsambisa mu
lumbu kitsuka. **49** Bila ndisia tubila mu luzolo luama veka ko vayi
mu luzolo lu Dise diodi dithuma. Niandi veka wuthumina mambu
momo mfueti tuba ayi buevi mfueti tubila. **50** Nzebi ti thumunu
andi yidi luzingu lukalumani. Diawu mambu momo ndilembo tubi,
ndilembo tubila mawu boso bukhambila Tata. **(aiōnios g166)**

13 Nyengo Pasika buna weka nduka Yesu wuzaba ti thangu
andi yifueni mu bika ntoto wawu ayi mu kuenda kuidi Tata; bu
kazola batu bandi, bobobaba mu nza, buna wuba zola nate

kuna tsukusunu. **2** Mu thangu baba ndia mu masika, buna
Satana wukikotisila mayindu mambimbi mu ntima Yuda Isikalioti,
muana Simoni, muingi kavakula Yesu. **3** Yesu bu kazaba ti
Tata wuyekula bima bioso mu mioko miandi, bu kazaba ti kuidi
Nzambi kaba ayi bu kazaba ti buna weka kuenda kuidi Nzambi,
4 buna wutelama va meza va baba; wutula minledi miandi va
ndambu; wubonga nledi wumosi; bosi wukanga wawu mu luketo
luandi. **5** Mbadi wudukula nlangu mu dibodi, wutona sukula
malu ma minlongukimiandi ayi wufiona mawu mu nledi wowo
kakanga mu luketo luandi. **6** Bu katula vaba Simoni Piela, Piela
wunkamba: —A Pfumu, ngeyo Wunsukula malu mama e? **7**
Yesu wumvutudila: —Mambu momo ndimvanga wusi mazaba ko
buabu vayi wela ku masudika ku ntuala. **8** Piela wunkamba:
—Nana, Pfumu! Ngeyo kadi khumbu wulendi ko sukula malu
mama! Yesu wumvutudila: —Enati ndikadi kusukula malu buna
kuisi yama kithuadi ko! **(aiōn g165)** **9** Simoni Piela wunkamba:
—A Pfumu, bika sia ti mo malu mama kaka vayi mioko miama
ayi ntu ama. **10** Yesu wumvutudila: —Mutu yobidi mu nitu
yimvimba, widi kaka mfunu mu sukula malu bila widi wuvedila
nitu yimvimba. Beno luidi bavedila, vayi bika sia ti beno boso!
11 Yesu wuzaba kuandi mutu wowo wufueti kumvakula. Diawu
katubila ti: “Beno boso luisi bavedila ko!” **12** Bu kamana ku
basukula malu ayi bu kavuata minledi miandi, wuyenda buela
vuanda diaka va meza ayi wuba yuvula: —A buevi, lusudikidi
diambu diodi ndiluvangidi e? **13** Beno lueta kuthedila Nlongi ayi
Pfumu, bukiedika kuandi lueta tuba bila ndidi Pfumu ayi ndidi
Nlongi. **14** Enati minu Pfumu ayi Nlongi ndilusukudi malu, buna
beno mamveno lufueti kukisukulanga malu meno beno na beno.
15 Bila ndilumonisini kifuani. Banga bu ndiluvangidi, buawu beno

mamveno luvanganga. **16** Bukiedika, bukiedika ndikulukamba ti
kisadi kasi viatuka ko pfumu'andi ayi mvuala kasi viatuka ko
mutu wowo wuntuma. **17** Enati luzebi mambu mama, buna ma
luba batu ba zikhini beno sadila mawu. **18** Bika sia ti mu diambu
di beno boso ndintubila bobo bila nzebi bobo ndisobula. Vayi mu
diambu di masonuku madedakana: Woso wundia yama dipha
va kimosi niandi wumbalumukini. **19** Ndilukembi mawu tona
buabu, tuamina mambu beni mavangama muingi muthangu
mela vangama luba wilukila ti minu ndidi mutu wowo widi tona
vana thonono. **20** Bukiedika, bukiedika ndikulukamba woso
mutu tambudi mutu ndiela fidisa; buna minu katambudi ayi woso
wuthambudi buna tambudi mutu wowo wuthuma. **21** Bu kamana
tuba mambu momo, Yesu wumona kiadi mu ntima ayi wutelama
kimbangi bu katuba ti: —Bukiedika ndikulukamba ti mutu wumosi
mu beno wela kundiekula. **22** Minlonguki mitalasana, ayi misia
zaba ko nani kayolukila. **23** Wumosi mu minlonguki miandi,
wowo Yesu kaluta zola, wuyekama va thulu yi Yesu. **24** Simoni
Piela wulabikisa nlonguki beni muingi kayuvula Yesu kani nani
kayolukila. **25** Buna nlonguki beni wuyekama va thulu yi Yesu,
wunyuvula: —Pfumu, buna nani kuandi e? **26** Yesu wunkamba:
—Woso mutu wowo ndikuiza vani tini ki dipha kioki ndikuiza
buiki mu supu. Bu kabuika tini ki dipha mu supu; wuvana kiawu
kuidi Yuda Isikalioti, muana Simoni. **27** Yuda bu katambula
tini ki dipha beni, buna Satana wukota mu niandi. Buna yesu
wunkamba: —Tula nsualu mu vanga diambu diodi tidi vanga! **28**
Kadi mutu wumosi mu babo bavuanda va meza kasia sudika ko
bila mbi Yesu kankambila bobo **29** bila bankaka babanzila ti
Yesu wukamba Yuda, bu kaba nlundi wu zimbongo, ti kenda
sumbi bibio bavua mfunu mu diambu di nyengo voti wumvana

lutumunu mu vana zimbongo kuidi minsukami. **30** Bu kamana
tambula tini ki dipha, Yuda wutotuka nsualu. Vaba va builu. **31**
Yuda bu Yuda bu katotuka, Yesu wutuba: —Buabu Muana Mutu
kembosolo ayi Nzambi kembosolo mu niandi. [**32** Enati Nzambi
kembosolo mu niandi,] buna Nzambi mamvandi wela kembisa
Muana Mutu mu niandi ayi fioti fisiedi buna wela kunkembisa. **33**
Bana bama, mu ndambu thangu kaka ndikididi yeno. Luela ku
thomba vayi banga bu ndikamba kuidi Bayuda: koko ndinkuenda
beno lulendi baka bu kuizila kuawu ko. Buabu kuidi beno khembi
buawu. **34** Ndiluveni thumunu yimona: Luzolosananga beno na
beno. Banga bu ndiluzodidi, beno mamveno luzolasananga beno
na beno. **35** Enati luzolo luidi yeno beno na beno, buna buawu
bobo bela zabila ti luidi minlonguki miama. **36** Simoni Piela
wunyuvula: —Pfumu, kuevi wunkuenda e? Yesu wumvutudila:
—Buabu wulendi kundandakana ko koko ndinkuenda vayi wela
kundandakana mu bilumbu bidi ku ntuala. **37** Piela wubuela
kunyuvula diaka: —A Pfumu bila mbi ndilendi ku landikinina ko
buabu e? Ndiela yekula luzingu luama mu diambu diaku. **38**
Yesu wumvutudila: —Wela yekula luzingu luaku mu diambu
diama e? Vayi bukiedika ndikukamba ti wela kuthunuka mu
zikhumbu zitatu tuamina tsusu yikokula.

14 Yesu wuba kamba: —Mintima mieno mibika ba mu kiadi.
Luwilukila Nzambi ayi lunguilukila mamvama. **2** Mu nzo Dise
diama bibuangu biwombo bidi muna. Enati buawu ko nganu
ndilukembi buawu. Bila ndiedi mu diambu di kulukubikila buangu.
3 Enati ndiedi ayi ndilukubikidi buangu, buna ndiela vutuka ayi
ndiela kuiza kululanda muingi mamveno luba ba va ndiela ba. **4**
Beno luzebi koko ndinkuenda ayi luzebi nzila! **5** Toma wunyuvula:
—A Pfumu, tukadi kueto zaba koko wunkuenda. Buna buevi

tufueti zabila nzila e? **6** Yesu wumvutudila: —Minu ndidi nzila,
kiedika ayi luzingu. Kadi mutu kalendikuenda kuidi Tata ko enati
kasi viokila ko vadi minu. **7** Enati beno lunzebi, nganu luzebi
Dise diama; vayi tona buabu lunzebi ayi lummueni. **8** Buna Filipi
wunkamba: —Pfumu, wutumonisa Tata, buna difueni kuandi
kuidi beto! **9** Yesu wumvutudila: —Filipi, tona thama ndidi yeno
va kimosi vayi wusi kunzaba ko e? Woso mutu wumbueni, mueni
Tata. Buna buevi wulenda tubila ti: “wutumonisa tata e?” **10**
Wukadi kuaku wilukila ti minu ndidi mu Tata ayi Tata widi mu
minu e? Mambu ndikulukamba, ndikadi ku matubila mu luzolo
luama veka. Tata widi mu minu niandi weti vanga mavanga
mandi. **11** Lunguilukila minu ndidi mu Tata ayi Tata widi mu
minu. Muaki mbote kuandi luwilukila mu diambu di mavanga. **12**
Bukiedika ndikulukamba woso mutu wukunguilukila, mamvandi
wela vanga mavanga mama ndilembo vangi. Ayi mavanga kela
vanga mela viatuka mama bila minu ndieka kuenda kuidi Tata.
13 Mamo luela lomba mu dizina diama, ndiela mavanga muingi
Tatakakemboso mu muana. **14** Enati lulombidi diambu mu dizina
diama minu ndiela divanga. **15** —Enati beno lueta kunzola
buna lukinzikanga zithumunu ziama. **16** Ndiela leba Tata ayi
wela kuluvana mbombi wunkaka muingi kakalanga yeno mu
zithangu zioso; **(aiōn g165)** **17** niandi Pheve yi kiedika. Nza yilendi
tambula Pheve beni ko, bila nza yilendi kuyimona ko ayi kasi
yizaba ko vayi beno luyizebi bila yidi yeno ayi yela ba mu beno.
18 Ndilendi kulubika banga bana basana ko vayi ndiela kuiza
kuidi beno. **19** Fioti fisiedi buna nza yilendi buela kumbona
diaka ko, vayi beno luela kumbona bila minu ndilembo zingi
ayi beno mamveno luela zinga. **20** Mu lumbu kina luela zaba ti
kiedika minu ndidi mu Dise diama, beno luidi mu minu ayi minu

ndidi mu beno. **21** Woso mutu wunlundanga zithumunu ziama
ayi wukuzisadilanga bunaniandi wukunzolanga; ayi woso mutu
wukunzolanga, Dise diama diela kunzola ayi minu ndiela kunzola
ayi ndiela kukimonikisa kuidi niandi. **22** Yuda, vayi bika Yuda diodi
batedfila Isikalioti, wunyuvula: —Pfumu, bila mbi kuidi beto kaka
wela kukimonikisa vayi bika kuidi nza e? **23** Yesu wumvutudila:
—Enati mutu wunzodidi, wela sadilanga mambu mama ayi
Dise diama diela kunzola. Tuela kuiza kuidi niandi ayi tuela
tunga nzo'eto mu niandi. **24** Woso mutu wukambu kunzolanga,
buna kasadilanga ko mambu mama. Mambu lulembo wi masi
mambu mama ko vayi mambu ma Dise diodi dithuma. **25**
Ndilukembi mambu mama bu ndikidi yeno. **26** Vayi mbombi,
Pheve Yinlongo, yoyi Tata kela fidisa mu dizina diama, wela
kululonga mambu moso ayi wela kulutebula moyo mu mambu
moso momo ndilukembi. **27** Minu ndilubikidi ndembama ayi
ndiluveni ndembama yama. Minu ndikadi kuluvana banga bueta
vanina nza. Mintima mieno mibika ba kiadi ayi mibika mona tsisi.
28 Beno luwa ti minu ndilukamba: Minu ndiedi vayi ndiela kuiza
kuidi beno. Enati bukiedika beno lunzola nganu khini lummona
mu diambu ndiela kuenda kuidi Tata, bila Tata niandi wundutidi
munnene. **29** Ndilukembi mambu mama bu kamavangimini ko
muingi luba wilukila thangu mela vangama. **30** Ndisiedi ko thangu
yiwombo mu buela solula yeno bila pfumu yi nza wulembo yizi.
Muaki kasi ko kadi lulendo mu minu. **31** Vayi mu diambu nza
yizaba ti ndieta zola Tata, ndieta vanga boso buididi thumunu yi
tata, bika lutelama; tubotukanu vava.

15 —Minu ndidi nsinga wukiedika wu vinu, Dise diama niandi
nkuni. **2** Dioso ditafi didi mu minu dinkambu buta makundi,
niandi wukudizenganga. Dioso ditafi dieta buta makundi,

wukudisukulanga muingi diluta buela buta makundi. **3** Buabu
lueka bavedila mu diambu di mambu momo ndilukembi. **4**
Lukangama mu minu ayi minu mu beno. Banga buididi ditafi:
dilendi buta dikundi ko mu niandi veka enati disi ko dikangama
mu nsinga. Beno mamveno lulendi buta makundi ko enati lukadi
kangama mu minu. **5** Minu ndidi nsinga wu vinu; beno luidi
matafi. Woso widi wukangama mu minu, minu ndidi wukangama
mu niandi, buna wela buta makundimawombo. Bila kambu minu
lulendi vanga diambu dimosi ko. **6** Enati mutu kasi wukangama
mu minu buna wunlozungu ku nganda nanga ditafi ayi weti
yuma. Beti kupikanga matafi beni, meti tulungu ku mbazu ayi
meti vianga mbazu. **7** Enati luidi bakangama mu minu ayi
mambu mama madi mu beno, buna lulenda kueno lomba kioso
kima kilutidi, luela kitambula! **8** Diambu dimvananga nkembo
wu Dise diama diawu diadi: lubuta mimbutu miwombo ayi
lukituka minlonguki miama. **9** Bu didi ti Tata wunzola, minu
mamvama ndiluzola. Lukangama mu luzolo luama. **10** Enati
lunsadilanga zithumunu ziama, buna luela kangama mu luzolo
luama banga bu ndieta sadila zithumunu zi Dise diama ayi bu
ndidi wukangama mu luzolo luandi. **11** Ndilukembi mambu mama
muingi khini ama yiba mu beno ayi khini eno yiba yiduka. **12**
Thumunu yama yawu yayi: Luzolasana beno na beno banga bu
ndiluzodila. **13** Kuisi ko mutu beki luzolo lulutidi banga mutu
wowo wumvanaluzingu luandi mu diambu di bakundi bandi. **14**
Beno luidi bakundi bama enati lumvanganga mambu momo
ndikulutumina. **15** Ndikadi buela kulutedila bisadi bila kisadi
kizabanga ko mambu mamvanganga pfumu'andi. Vayi ndilutedidi
bakundi bila ndilukembi mambu mamo ndiwa kuidi Tata. **16**
Beno lusia kutsobula ko vayi minu ndilusobula ayi ndilubieka mu

diambu luenda ayi lubuta mimbutu. Mimbutu mieno mizingila
muingi Dise diama kaluvana kioso luela lomba kuidi niandi
mu dizina diama. **17** Diambu ndikulutumina diawu diadi: bika
luzolasana beno na beno. **18** —Enati nza yilulendidi, buna
luzaba ti minu yituama lenda. **19** Enati beno luidi basi nza nganu
nza yikuluzolanga bila yawu yi luvuidi. Vayi bu luisi ko basi nza
ayi bu didi ti minu ndilusobula mu nza, diawu nza yifueti ku
lulenda. **20** Lutebuka moyo mu mambu momo ndilukembi ti
kisadi kasi viokapfumu'andi mu bunneni ko. Enati bandiamisa
buna beno mamveno bela kuluyamisa. Enati basadila mambu
mama buna bela sadila mambu meno. **21** Vayi bela kuluvangila
mambu moso mu diambu di dizina diama; bila basi zaba ko
mutu wowo wuthuma. **22** Enati ndisia kuiza ko ayi ndisia kuba
yolukila ko, nganu basi masumu ko! Vayi buabu basi ko kadi
phengomokono mu masumu mawu. **23** Woso wukundenda,
buna wunlendanga Dise diama. **24** Enati ndisia vanga mavanga
manneni ko mu bawu, momo makamavengieti mutu wunkaka
ko, nganu basi masumu ko. Vayi buabu bamueni, bandedidi
minu va kimosi ayi Dise diama. **25** Vayi mu diambu di dedikisa
masonama mu Mina miawu: Bandenda mu kambu bila. **26**
Mbombi bu kela kuiza, wowo ndiela kulufidisa bu kela ba kuidi
Tata, Pheve yikiedika, yoyo yiba kuidi tata, wela kuthelimina
kimbangi. **27** Beno mamveno luela telama kimbangi bila tona
vana thonono beno luidi yama va kimosi.

16 Ndilukembi mambu mama mu diambu di lubika bua mu
zithotolo. **2** Bela ku lukuka mu zinzo ziawu zi zithutukunu ayi
thangu yeka nkuiza yoyi woso mutu bu kela kuluvonda; kela
banzila ti Nzambi kalembo sadila. **3** Bela vanga mambu bila
momo basi zaba ko Tata ayi basi kunzaba ko. **4** Ndilukembi

mambu mama muingi thangu bu yela fuana, luba tebuka moyoti
ndilukamba mawu. Ndisia kulukamba ko mambu mama tona
vana thononobila buna ndikidi yeno. **5** —Buabu ndieka kuenda
kuidi mutu wuthuma. Vayi kadi mutu wumosimu beno kakadi
kundiuvula: kuevi wunkuenda e? **6** Vayi mu diambu ndilukembi
mambu mama, kiadi kiwedi mu mintima mieno. **7** Vayi makiedika
ndikulukamba: bulutidi mbote kuidi beno minu ndienda; bila
enati ndikadi kuenda, buna mbombi kalendi kuiza ko kuidi beno.
Vayi enati ndiedi, buna ndiela kulufidisa mbombi. **8** Bu kela
kuiza, wela sudikisa bumboti nzimbala yi batu mu diambu di
masumu, mu busonga ayi mu diambu di tsambusulu. **9** Mu
diambu di masumu bila bakadi ku nguilukila. **10** Mu diambu
di busonga bila ndieka kuenda kuidi Tata, ayi lulendi buela
kumbona ko. **11** Mu diambu di tsambusulu bila pfumu yi nza
yayi wukisambusulu. **12** Muaki mambu mawombo makidi yama
ma kulukamba, vayi buabululendi ku manatikisa ko. **13** Vayi
niandi, Pheve yi kiedika, bu kela kuiza, buna wela kuludiatisa mu
kiedika kioso, bila kalendi tuba ko mambu mandi veka, vayi
wela kulukamba mambu momo kawa. Wela kulukamba mambu
mela kuiza ku ntuala. **14** Wela kukhembisa bila wela bonga
mambu moso madi mu miny ayi mawu kela kulukamba. **15**
Bibio bivuidi tata, minu kuandi ndibivuidi. Diawu thubidingi ti
wela bonga mambu moso madi mu minu ayi wela kulukamba
mawu. **16** Fioti kuandi kaka fisiedi buna lulendi buela kumbona
ko, vayi fioti kuandi fisiedi buna luela kumbona! **17** Ndambu
mu minlonguki miandi mikambasana miawu na miawu: —Buna
buevi bunsundula mambu momo makatubidi bu kakembi ti:
“fioti kuandi fisiedi buna lulendi buela kumbona ko”, bosi “fioti
kuandi fisiedi buna malu buela kumbona e?” Ayi bu katubidi ti:

“Bila ndieka nkuenda kuidi Tata e?” **18** Bawu na bawu batuba:
—Buevi bunsundula bu kantuba: “fioti kuandi fisiedi e”? Tukadi
sudika mbi kantuba. **19** Yesu wuzaba ti bazola kunyuvula kiuvu,
buna wuba kamba: —Beno lulembo kiyuvula beno na beno mu
mambu momo thubidingi: “fioti kaka fisiedi buna lulendi buela
ku mbona ko” ayi “fioti kaka fisiedi buna luela kumbona!” **20**
Bukiedika ndikulukamba ti luela dila ayi luela nionga. Muaki nza
yela mona khini. Beno luela ba mu kiadi vayi kiadi kieno kiela
kituka khini. **21** Nketo bu keti buta wumonanga ziphasi bila
thangu'andi yifueni. Vayi bu kabutidi, buna wunzimbakananga
ziphasi ziandi mu diambu di khini yoyo kammonanga mu mona ti
mutu butukidi mu nza. **22** Beno mamveno, buabu mu phasi lueka
vayi ndiela buela kulumona ayi mintima mieno miela mona khini
ayi kuisi ko mutu wela kuluziona khini eno. **23** Mu lumbu beni
kina, lulendi ba kundiuvula kadi diambu dimosi ko. Bila bukiedika
ndikulukamba ti bima bioso biobi luela lomba kuidi Tata mu
dizina diama, buna wela kuluvana biawu. **24** Nate buabu kadi
diambu dimosi lulombidi ko mu dizina diama, vayi bikalulomba
ayi malu tambula muingi khini eno yiba yiduka. **25** Ndilukembi
mambu momo mu zinongo. Vayi thangu yeka nkuiza yoyi ndiela
kambu buela kuluyolukila mu zinongo; vayi ndiela kulusudikisa
mambu mamo matedi tata. **26** Mu lumbu kina, luela lomba mu
dizina diama. Ayi kadi tuba ti minu ndiela leba Tata mu diambu
dieno, **27** bila niandi veka Tata weta kuluzola; bila beno lueta
kunzola ayi lueta wilukila ti kuidi Nzambi tata minu ndiba. **28**
Kuidi tata ndiba ayi ndiyiza va nza; buabu ndieka buela bika nza
ayi ndieka kuenda kuidi tata. **29** Minlonguki miandi minkamba:
—Buabu wulembo sudikisa bumboti, wukadi tubila mu zinongo.
30 Buabu tusudikidi mboti ti ngeyo zebi mambu moso ayi wisi

ko mfunuti mutu kayuvula diambu. Mu diambu diodi tuwilukidi
mboti ti ngeyo kuidi wuba. **31** Yesu wuba vutudila: —Buabu
luwilukidi e? **32** Tala thangu yeka kuiza ayi yifueni, yoyi luela
bela basasakana, kadika mutu ku nzo'andi; ayi luela kumbika
minu veka. Muaki ndisi ko minu veka bila Tata widi mu minu.
33 Ndilukembi mambu mama muingi lutambula ndembama mu
minu. Luela yamusu va nza vayi luba bukhafi bila minu ndungini
nza.

17 Yesu bu katuba mambu momo, wuvumbula meso mandi ku
diyilu ayi wutuba: —Tata, thangu yifueni, kembisa Muan'aku
muingi muan'aku kakembisa; **2** bu didi ti ngeyo wumvana lulendo
mu batu boso mu diambu kavana luzingulukalumani kuidi babo
bobo wumvana. **(aiōnios g166)** **3** Muaki luzingu lukalumani luidi mu
kuzaba ngeyo Nzambi yimosi kakayi kiedika ayi mu zaba Yesu
Klisto mutu wowo wutuma. **(aiōnios g166)** **4** Minu ndikembisidi va
ntoto; ndimanisini kisalu kioki wuphana mu sala. **5** Buabu Tata
bika wukhembisa va ntual'aku mu nkembo wowo wubayama bu
ndiba yaku va kimosi, tuamina nza yivangama. **6** —Ndizabikisidi
dizina diaku kuidi batu bobo wuphana, bobowubonga mu nza.
Baba batu baku ayi wuphana bawu ayi balunda mambu maku.
7 Buabu bazebi ti mambu moso momo wuphana, kuidi ngeyo
maba. **8** Bila ndiba veni mambu momo wuphana. Batambula
mawu; bukiedikabazaba ti kuidi ngeyo ndiba. Bawilukila ti ngeyo
wuthuma. **9** Ndinsambila mu diambu diawu. Ndisi nsambila
ko mu diambu di nza, vayi mu diambu di batu bobo wuphana
bila batu baku. **10** Ayi bibioso biobi phuidi ngeyo kuandi vuidi
biawu; bibioso biobi vuidi minu kuandi phuidi biawu ayi ndilembo
kemboso mu bawu. **11** Ndisiedi diaka va nza ko, vayi baba
badi va nza, minu ndieka kuizakuidi ngeyo. Tata di Nlongo, bika

wuba keba mu lulendo lu dizina diaku, dizina diodi wuphana,
muingi baba mutu wumosi, banga beto butuididi mutu wumosi.
12 Bu ndibedi yawu va kimosi ndibakebidi mu dizina diaku
diodiwuphana. Ndibalundidi, kadi mutu wumosi mu bawu kasia
zimbala ko; botula kaka wumosi: muana wu bulungi muingi
masonuku madedakana. **13** Buabu minu ndieka kuiza kuidi
ngeyo. Ndilembo tubi mambu mama bundikidi va nza muingi
khini ama yoyo yiduka yiba mu bawu. **14** Ndibaveni mambu
maku; nza yiba lendidi bila basiko basi nza bangaminu ndisiko
muisi nza. **15** Ndikadi kulomba ti wuba botula va nza vayi wuba
keba mu nkua wumbi. **16** Basiko basi nza banga minu ndisiko
muisi nza. **17** Wuba bieka mu kiedika bila mambu maku madi
makiedika. **18** Sumbu didi ti ngeyo wuthuma va nza, minu
mamvama ndiba tuma va nza. **19** Ndikivedisidi minu veka mu
diambu diawu, muingi mamvawu kiedika ki bavedisa. **20** Ndikadi
sambila mu diambu diawu kaka vayi mu diambu di batu bobo
bela kunguilukila mu diambu di mambu mawu. **21** Ndinlomba
muingi babo baba mutu wumosi banga ngeyo Tata widi mu
minu, minu mu ngeyo muingi bawu mamvawu baba mu beto;
mu diambu di nza yiwilukila ti ngeyo wuthuma. **22** Ndibavana
nkembo wowo wuphana muingi baba mutu wumosi, banga beto
bu tuididi mutu wumosi. **23** Minu mu bawu, ngeyo mu minu
muingi mu kiedika baba mutu wumosi, mu diambu di nza yizaba
ti ngeyo wuthuma, ayi yizaba ti wuba zola banga bu wunzodila.
24 Tata, thidi ti batu bobo wuphana baba vovo minu ndiela
ba muingi bamona nkembo'ama, nkembo wowo wuphana bila
ngeyo wunzola tuamina nza yivangama. **25** A Tata di busonga,
nza yisi kuzaba ko; vayi minu ndizaba ayi baba bazaba ti ngeyo
wuthuma. **26** Minu ndiba zabikisa dizina diaku ayi ndiela buela

kuba zabikisadiawu muingi luzolo lolo wunzodila luba mu bawu
ayi minu ndiba mu bawu.

18 Bu kamana tuba mambu momo, Yesu wuyenda ayi
minlonguki miandi ku ndambu yinkaka yi mvuila nlangu yi
Sediloni. Bakota mu ndima yimosi yi minti yiba kuna. **2** Yuda
mutu wowo wunyekula, wuzala buangu beni, bila zikhumbu
ziwombo Yesu kaba kutakananga kuna ayi minlonguki miandi. **3**
Buna Yuda wunata kuna nkangu wu masodi ayi minsungi mi
Nzo Nzambi, miomi bamvana kuidi bapfumu zi zinganga Nzambi
ayi Bafalisi. Bayiza ayi minda mi masisa, minda mi mavidila
ayi binduanina. **4** Yesu bu kazaba mamo meka kunkuizila,
wuyenda ku baba ayi wuba yuvula: —Nani luntomba e? **5**
Bamvutudila: —Yesu muisi Nazaleti! Yesu wuba kamba ti:
—Minu'awu. Yuda, mutu wunyekula wuba yawu va kimosi. **6** Mu
thangu Yesu kaba kamba ti “Minu awu”; bavutikisa mambusa-
mbusaayi babua va ntoto. **7** Yesu wubuela kuba yuvula diaka:
—Nani luntomba e? Bawu babuela kumvutudila: —Yesu muisi
Nazaleti! **8** Yesu wukamba ti: —Ndilukembi ti minu'awu. Enati
minu luntomba, buna lubika baba benda kuawu! **9** Buawu bobo
bu dedikinina mambu katuba: “kadi mutu wumosi ndisi zimbisa
ko mu bobo wuphana”. **10** Simoni Piela wuba ayi sabala, wuvola
sabala kiandi; wuzuba kisadi ki pfumu yi zinganga Nzambi ayi
wunzenga dikutu di lubakala. Dizina di kisadi beni Malikusi.
11 Vayi Yesu wukamba Piela: —Vutula sabala mu lubunda. A
buevi ndibika nua mbungu yoyi yiphana Tata e? **12** Nkangu
wu masodi ayi pfumu awu va kimosi minsungi mi Bayuda,
babuila ayibakanga Yesu. **13** Bannata theti kuidi Ana, bila
wuba nkuekizi wu Kayife, wuba pfumu yi zinganga Nzambi
mu mvu beni. **14** Muaki Kayife niandi wuvana ndongi kuidi

Bayuda ti bulutidi mbotimutu wumosi kafua mu diambu di batu
boso. **15** Simoni Piela ayi nlonguki wunkaka, balandakana Yesu.
Nlonguki beni wuzabakana kuidi pfumu yi zinganga Nzambi.
Diawu nlonguki beni kakotila ayi Yesu ku luphangu lu pfumu yi
zinganga Nzambi. **16** Vayi Piela wutelama va muelo, ku nganda.
Nlonguki wowo wuzabakana kuidi pfumu yi zinganga Nzambi,
wutotuka ayi wusolula ayi nsungi wunkieto wu muelo wuba
vana; mbadi wukotisa Piela. **17** Kisadi ki nketo kisunga muelo
wuyuvula Piela: —A ngeyo, widiko wumosi mu minlonguki mi
mutu wowo e? Piela wumvutudila: —Nana, ndisi nlonguki andi
ko. **18** Bisadi ayi minsungi balunga mbazu, bayizungidila mu
kuyiyotila bila kiozi kuba. Piela mamvandi wuba yawu va kimosi;
wuyota mbazu. **19** Pfumu yi zinganga Nzambi wutona yuvula
Yesu biuvu mu diambu di minlonguki miandi ayi mu diambu di
malongi mandi. **20** Yesu wumvutudila: —Va meso ma batu boso
ndiyolukila; ndibedi longanga mu zinzo zilukutukunu mu zithangu
zioso ayi mu nzo Nzambi, kuna kubedi kutakananga Bayuda
boso ayi kadi diambu dimosi ndisia tubila ko mu kinsueki. **21**
Buna bila mbi wulembo kundiuvula biuvu biobi e? Yuvula batu
bobobabedi kunguanga, mambu mbi ndiba kamba. Bukiedika
bawu bazebi mambu ndituba. **22** Yesu bu kamana tuba bobo,
nsungi wumosi wuba vana wuzuba Yesu mbata, wunkamba:
—Buawu bobo fueti vutudila mvutu kuidi pfumu yi zinganga
Nzambi. **23** Yesu wumvutudila: —Enati bu mbimbi thubidi buna
mbonisa mbimbi yoyi thubidi. Buna bila mbi wunzubidi mbata
enati bukiedika thubidie? **24** Ana wufidisa Yesu wukangama mu
minsinga kuidi Kayife, pfumu yi zinganga Nzambi. **25** Simoni
Piela wuba vana, wunyota mbazu. Banyuvula: —Ngeyo wisiko
wumosi mu minlonguki miandi e? Piela wutunuka bu katuba:

—Nana, ndisi nlonguki andi ko. **26** Vayi kisadi kimosi, mu bisadi
bi pfumu yi zinganga Nzambi, wubakhomba yi mutu wowo Piela
kazenga dikutu, wukamba Piela: —Ngeyo, ndisi kumonanga ko
va kimosi ayi mutu wuna ku ndima yi minti e? **27** Piela wubuela
tunuka diaka. Mu thangu yina kaka tsusu yikokula. **28** Mu
nsuka, batotuka ku nzo Kayife ayi banata Yesu ku buangu kioki
bansambisilanga batu. Bobo bannata basia kota ko ku buangu
beni muingi babika sumuka vayi mu diambu babaka budila
Pasika. **29** Pilatu wutotuka, ku baba ayi wuba yuvula: —Mambu
mbi lufundidi mutu wowo e? **30** Bamvutudila: —Enati mutu wawu
kasi ba mvangi wu mambu mambimbi ko nganu tuisi kunyekula
ko kuidi ngeyo. **31** Buna Pilatu wuba kamba: —Lumbonga
beno veka ayi lunsambisa beno veka, boso buididi Mina mieno!
Bayuda bamvutudila: —Beto tuisiko minsua mu vonda mutu. **32**
Buawu bobo bu dedikinina mambu matuba Yesu mu diambu di
monisaphila lufua kela fuila. **33** Pilatu wukota ku buangu kioki
bansambisilanga batu, wutela Yesu, wunyuvula: —Ngeyo widi
ntinu wu Bayuda e? **34** Yesu wumvutudila: —Mambu momo
wuntuba kuidi ngeyo veka mabedi voti batu bankaka bakembi
mawu mu diambu diama e? **35** Pilatu wumvutudila: —Minu ndidi
Nyuda e? Basi tsi aku ayi bapfumu zi zinganga Nzambi bawu
bayekudi kuidi minu. Mbi wuvengi e? **36** Yesu wumvutudila:
—Kipfumu kiama kisi ki nza yayi ko. Enati kipfumu kiama kidi ki
nzayayi, nganu bisadi biama binueni mu diambu ndibika yekulu
mu mioko mi Bayuda. Vayi buabu kipfumu kiama kisi ki nza yayi
ko. **37** Pilatu wunyuvula: —Buna widi ntinu e? Yesu wumvutudila:
—Ngeyo tubidi buawu, ti minu ndidi ntinu! Minu ndibutuka mu
diambu diadi ayi mu diambu diadi ndiyizila va nza: mu diambu di
telimina kiedika kimbangi. Woso mutu widi mu kiedika buna

weta wanga mbembo ama. **38** Pilatu wunyuvula: —Buna mbi
biobio kiedika e? Bu kamana tuba bobo, wubuela totuka diaka
ku nganda kuba Bayuda ayi wuba kamba: —Kadi bila kimosi
ndikadi mona mu niandi. **39** Vayi kifu kieno kidi ti mfueti ku
lutotudila mutu wumosi mu nloko mu thangu yi Pasika. A buevi,
lutidi ndilutotudila ntinu wu Bayuda e? **40** Buna babo bayamikina
mu mbembo yingolo: —Nana! Niandi ko! Wututotudila balabasi!
Balabasi wuba dovula.

19 Buna Pilatu wubonga Yesu ayi wunzubisa bikoti. **2** Masodi
matunga budu ki zitsende; matula kiawu va ntu Yesu ayi
mamvuika yunga kimbuaki. **3** Mayiza ku kaba ayi mankamba:
—Mboti'aku ntinu wu Bayuda! Banzuba zimbata. **4** Pilatu
wubuela totuka diaka ku nganda, wuba kamba: —Tala! Ndieka
ku lunatina niandi ku nganda muingi luzaba mboti ti ndikadi
mona kadi bila kimosi mu niandi. **5** Yesu wutotuka ku nganda,
wuvuata budu ki zitsende ayi yungakimbuaki. Pilatu wuba
kamba: —Tala, mutu beni! **6** Bapfumu zi zinganga Nzambi ayi
minsungi mi Nzo Nzambi bu bammona, bayamikina mu kingolo:
—Mbandi va dikulusi! Mbanda va dikulusi! Vayi Pilatu wuba
kamba: —Lumbonganu beno veka ayi lumbanda va dikulusi
bila minu ndikadi mona kadi bila kimosi mu niandi. **7** Bayuda
bavutudila Pilatu: —Beto Mina midi yeto ayi landakana mu
matedi mina mieto niandi kafueti kaka fua bila wukibiekidi Muana
Nzambi. **8** Pilatu bu kawa mambu momo, wuluta mona boma. **9**
Wubuela kota ku buangu kioki bansambisilanga batu. —Kuevi
wuba e? Vayi yesu kasia vutula kadi diambu dimosi ko. **10** Pilatu
wunkamba: —Ngeyo mengi kundiolukisa e? Kuisi zaba ko ti
minu mbeki minsua mu kuyekula voti ku bandisa va dikulusi
e? **11** Yesu wumvutudila: —Kulendi baka lulendo ko mu minu

enati Nzambi widi ku Yilu kasi kuvana luawu ko. Diawu mutu
wowo wutsumbisidi kuidi ngeyo vodidi masumu ma ngolo. **12**
Tona mu thangu yina, Pilatu wutomba nzila yikafueti kunyekudila
vayi Bayuda baluta yamikina: —Enati yekudi mutu wawu, buna
wisi nkundi wu Sezali ko bila woso mutu wukibiekidi ntinu buna
mbeni yi Sezali. **13** Bu kawa mambu momo, Pilatu wubuela nata
Yesu ku nganda; wuyenda vuanda ku tilibinadu, va buangu baba
tedilanga “Nganda matadi makitoko.” Mu ki Ebelewo “Ngabata”.
14 Mambu momo mavangama mu lumbu kituamina nyengo wu
Pasika, nduka-nduka va thangu midi. Buna Pilatu wukamba
bayuda: —Tala ntinu'eno niandi niawu! **15** Vayi bayamikina:
—Kafua! Kafua! Mbandi va dikulusi! Pilatu wuba yuvula: —Buevi,
ndibandisa ntinu'eno va dikulusi e? Bapfumu zi zinganga Nzambi
zimvutudila: —Beto tuisi ntinu wunkaka ko, ntinu'eto Sezali kaka!
16 Pilatu wuba yekudila Yesu muingi bambanda va dikulusi. Buna
babonga yesu ayi bannata. **17** Wutotuka ayi wunata dikulusi
diandi, wuyenda ku buangu kibabantedilanga: “Mvesi wu ntu” bu
dinsundula mu ki Ebelewo: “Ngolongota”. **18** Kuna bambandila
va dikulusi va kimosi ayi batu buadi bankaka: wumosi ku lumoso,
wumosi ku lubakala; Yesu va khatitsika. **19** Pilatu wuvanga
tini ki dibaya, wutula kiawu vana dikulusi; munamusonama:
“Yesu muisi Nazaleti, ntinu wu Bayuda.” **20** Bayuda bawombo
batanga tini ki dibaya beni bila buangu kioki babandila Yesu va
dikulusi kiba kifikama ayi divula. Tini ki dibayabeni kisonimina
mu Kiebelewo, mu Kingeleki, mu Kilatini. **21** Buna bapfumu zi
zinganga Nzambi zi Bayuda zikamba Pilatu: —Kadi sonika ti
“Ntinu wu Bayuda” vayi sonika ti “Mutu wawu wutuba ti: minu
ndidi ntinu wu Bayuda”. **22** Vayi Pilatu wuvutula: —Mambu
momo tsonikini, mafueni! **23** Masodi bu mamana banda Yesu va

dikulusi, mabonga minledi miandi, bavasa miawu mu bikuku
biya; kadika disodi ayi kuku kiandi. Babonga diaka yunga kiandi;
muaki yunga beni kiba ki nledi wumosi kaka tona ku yilu nate ku
wanda, kikambu tungu. **24** Diawu masodi makambasana mawu
na mawu: —Tubikeno kukikanzuna vayi tukitela wadi muingi
tutala nani wumbuilu wadi beni. Mambu momo mavangama
mu diambu di dedikisa masonuku mantuba ti: Bakabasana
minledi miama ayi batela yunga kiama wadi. Masodi mavanga
mambu momo. **25** Ngudi yi Yesu, nkomba ngudi yi Yesu, Maliya:
nketo wu Klopasi ayi Maliya muisi Mangadala batelama va
ndambu vaba dikulusi di Yesu. **26** Yesu bu kamona ngudi andi
ayi nlonguki wowo kaluta zola wutelama vana; buna wukamba
ngudi andi: —Nketo, tala muan'aku! **27** Bosi wukamba nlonguki:
—Tala ngudi aku! Tona mu ntangu beni nlonguki wowo wulunda
ngudi yi Yesu ku nzo'andi. **28** Yesu bu kazaba ti mambu moso
madukidi, wutuba mu diambu masonoko madedakana: —Ndieka
mona phuila. **29** Mvungu wumosi wuba vana, wuba wuwala
vinu ki ngami. Babuika eponzi mu vinu beni; basomika eponzi
beni va tsongi nti wu isopi; bavumuna nti beni nate va mutu wu
Yesu muingi kanua. **30** Yesu bu kabimba vinu beni ki ngami,
wutuba: —Mamoso madukidi. Buna wudokika ntu'andi, wutabuka
vumunu. **31** Sumbu kiba lumbu ki khubumunu, bila lumbu kina
kiba lumbu kinneni ki saba, diawu Bayuda balombila Pilatu
ti babakelula malu ayi baba botula va dikulusi mu diambu di
zinitu ziawu zibika vuanda va dikulusi mu lumbu ki saba. **32**
Masodi mayiza ayi makelula malu ma mutu wutheti ayi ma mutu
wowo wunkaka wu babanda yandi va dikulusi. **33** Bu batula
vaba Yesu, bamona ti Yesu wukifuididingai, basia kelula malu
mandi ko. **34** Vayi disodi dintobula dionga mu luvati; vana vawu

menga ayi nlangu bitotukidi. **35** Mutu wowo wummona wutelama
kimbangi ayi kimbangi kiandi kidi kikiedika ayi niandi zebi ti weti
tuba kiedika muingi beno mamveno luwilukila. **36** Bila mambu
momo mavangama mu diambu di masonoko masunduka: kadi
mvesi andi wumosi wusia kelulu ko. **37** Buela diaka, masonuku
mankaka meti kamba: thalu'awu yela ba kuidi mutu wowo
batobula. **38** Momo bu mavioka, Zefu muisi Alimate, wuba
nlonguki wu Yesu mu kinsueki bila wuba ntinanga Bayuda,
wuyenda lomba minsua kuidi Pilatu muingi kabotula nitu yi Yesu
va dikulusi. Pilatu wumvana minsua. Wuyenda bonga nitu Yesu.
39 Nikodemi, mutu wowo va thonono wuyenda bata Yesu mu
builu, mamvandi wuyiza, wunata bungu kimalasi matsudi ma
mile masobakana ayialowesi. Malasi beni maba nduka-nduka
makumatatu makilo. **40** Babonga nitu yi Yesu, bazinga yawu
malasola ma lino momo badukudila malasi boso buididi kifu ki
Bayuda mu zika mvumbi. **41** Va buangu kioki babandila Yesu
va dikulusi vaba ndima yi minti. Muna ndima beni muba ziami
kimona disokolo mu ditadi, muzikulu mutu ko. **42** Batula muawu
Yesu bila ziami beni kiba kifikama mu diambu di khubumunu yi
Bayuda.

20 Mu lumbu kitheti kisabala, buna kudi tombi, Maliya muisi
Mangadala wuyenda ku ziami; wumona ditadi dibotulu va muelo
ziami. **2** Wuzawula ayi wuyiza kuidi Simoni Piela ayi nlonguki
wowo Yesu kaluta zola, wuba kamba: —Babotudi nitu yi Pfumu
mu ziami; tukadi zaba kuevi batudidi yawu! **3** Piela ayi nlonguki
wowo batotuka; bayenda ku ziami. **4** Bawu buadu bazawula va
kimosi, vayi nlonguki wowo wunkaka wulutila Piela mu thinu ayi
wuba wutheti mu tula ku ziami. **5** Bu kayinama, wumona kaka
minledi mizikulu Yesu va tsi vayi kasia kota ko. **6** Simoni Piela,

mutu wuba kunlandakana ku manima, wutula, wukotamu ziami
ayi wumona minledi va tsi **7** ayi nledi wowo bazinga ntu wu Yesu.
Nledi beni wusia ba va kimosi ko ayi minledi miomi mizikulu
Yesu vayi wawu va buangu kinkaka wuba. **8** Bosi nlonguki
wunkaka wowo wuba wutheti mu tula ku ziamimamvandi wukota.
Wumona ayi wuwilukila. **9** Bila buna basudikidi ko ti Yesukafueti
fuluka mu bafua. **10** Bosi minlonguki mivutuka kuawu. **11** Vayi
Maliya wutelama ku nganda, va ndambu ziami, wudila ngolo.
Bu kaba dila, wuyinama mu ziami, **12** wumona zimbasi zizole
zivuata minledi miphembi zivuanda va buangu kioki batula nitu yi
Yesu: wumosi wuvuandila ku ndambu kubela ntu, wumosi ku
ndambu yibela malu. **13** Zinyuvula: —A nketo, bila mbi wulembo
didila e? Maliya wuba vutudila: —Mu diambu bayibidi nitu yi
Pfumu ama, ndikadi zaba kuevi batudidi yawu! **14** Bu katuba
bobo, wubaluka; wumona yesu buna katelimini. Vayi kasia zaba
ko ti niandi. **15** Yesu wunyuvula: —A nketo, bila mbi wulembo
didila e? Nani wuntomba e? Maliya kabanzila ti mutu beni wuba
kisadi mu ndima yi minti. Buna wunkamba: —A tata, enati ngeyo
wumbongidi, buna wukhamba kuevi wuntudidi muingi ndienda
mbongi. **16** Yesu wuntela mbila: —A Maliya! Wabaluka ku kaba,
wutambudila mu kiebelewo: —Labuni; bu dinsundula: “nlongi”.
17 Yesu wunkamba: —Kadi kutsimba, bila ndiyedi ko kuidi Dise
diama. Vayi yenda bati bakhomba ziama ayi wuba kamba ti
ndieka kuenda kuidi Dise diama ayi Dise dieno; kuidi Nzambi
ama ayi Nzambi eno. **18** Maliya muisi Mangadala wuyenda bata
minlonguki; wuba kamba ti: —Mbueni Pfumu ayi mawu mama
mambu kakhembi. **19** Mu masika ma lumbu beni, lumbu kitheti
ki sabala; mielo mi nzoyoyi yiba minlonguki miba mizibama mu
diambu di boma bamona bayuda. Bazimbukila Yesu wuyiza

ayi wutelama va khatitsik'awu. Wuba kamba: —Ndambama
yibanga yeno. **20** Bu katuba bobo; wuba monisa mioko miandi
ayi luvati luandi. Minlonguki mimona khini bu mimona Pfumu. **21**
Yesu wubuela kuba kamba diaka: —Ndembama yibanga yeno!
Banga buthumina, Tata minu mamvama buawu ndikulutumina!
22 Bu katuba bobo; wuba vemunina phemo ayi wuba kamba:
—Tambulanu Pheve Yinlongo! **23** Woso luela lemvukila masumu,
mela lemvokolo Vayi woso luela manga lemvukila, buna masumu
mandi balendi lemvokolo ko. **24** Toma, wumosi mu kumi
bamvuala buadi, mutu babantedilanga “kitsimba”, kasia ba yawu
ko mu thangu Yesu kayiza. **25** Minlonguki minkaka minkamba:
—Toma, beto tumueningi Pfumu! Vayi wuba vutudila: —Enati
ndikadi mona biviasi bi zitsoso mu mioko miandi ayi enati ndikadi
tula nlembo mu biviasi bi zitsoso ayi ti ndikadi tula koko kuama
va luvati luandi buna ndilendi wilukila ko. **26** Nana di bilumbu bu
bivioka, minlonguki mibuela ba diaka muna nzo. Toma mamvandi
wuba yawu. Yesu wuyiza, vayi mielo miba mizibama. Yesu
wutelama va khatitsik'awu, wuba kamba: —Ndembama yibanga
yeno! **27** Bosi wukamba Toma: —A Toma, tula nlembo aku
vava, tala mioko miama; tuala koko kuaku ayi tula kuawu mu
luvati luama. Kadi memata vayi wilukila! **28** Toma wumvutudila:
—Pfumu'ama ayi Nzambi'ama! **29** Yesu wunkamba: —Buabu
wilukidi bila wumbueni. Khini yiwombo kuidi bakambulu mona,
vayi bawilukidi! **30** Yesu wubuela vanga diaka bikumu biwombo,
binkaka va meso ma minlonguki miandi, bikambu sonama mu
buku yayi. **31** Vayi mambu mama masonama muingi luwilukila ti
Yesu niandi Klisto, Muana wu Nzambi, muingi lubaka luzingu mu
dizina diandi beno bu luwilukidi.

21 Momo bu mavioka, Yesu wubuela monikina diaka minlonguki
miandi va ndambu disimu di mbu wu Tibeliadi. Tala phila
kamonikina: **2** Simoni Piela, Toma baba ntedilanga kitsimba,
Natanayeli muisi Kana mu tsi yi Ngalili, bana ba Zebede ayi
minlonguki miodi minkaka baba va kimosi. **3** Simoni Piela wuba
kamba: —Ndiedi kuama ku loba. Bawu bamvutudila: —Beto
mamveto tunkuenda yaku! Bayenda, bakuma mu nlungu. Vayi
builu buna basia baka kadi kima ko. **4** Buisi bu bukia Yesu
wutelama va disimu. Muaki minlonguki misia bakula ko ti niandi
Yesu. **5** Buna yesu wuba yuvula: A bana, lubeki ndambu zimbizi
e? Bamvutudila: —Nana tata, kadi kiasa! **6** Buna wuba kamba:
—Lozanu dikondi ku ndambu lubakala lu nlungu, buna ma
lubaka! Baloza dikondi, basia nunga ko mu vumuna dikondi mu
diambu di zimbizi ziwokila ngolo. **7** Bosi nlonguki wowo Yesu
kaluta zola, wukamba Piela ti: —Niowo Pfumu! Piela bu kawa ti
Pfumu, wuvuata kikhutu kiandi, bila pheni kaba; bosi wukiloza
mu mbu. **8** Minlonguki minkaka miyiza ku nlungu bila misia
thama ayi disimu ko; nduka-nduka khama yimosi yi zimetele;
mituta dikondi diba zimbizi. **9** Bu batula va disimu, bamona
mbizi va yilu makala ma mbazu ayi dipha va ndambu. **10** Yesu
wuba kamba: —Tualanu ndambu zimbizi mu ziozi lubeki! **11**
Simoni Piela wukuma mu nlungu, wututa dikondi ku disimu.
Khama yimosi ayi makumatanu zimbizi zitatu zinnene ziwesa
dikondi. Ka diambu ko zimbizi ziba ziwombo vayi dikondi disia
kakuka ko. **12** Yesu wuba kamba: —Yizanu, ludia. Muaki kadi
nlonguki wumosi kasia kunyuvula ko ti: “widi nani e?” Bila
mizaba kuawu ti niowo Pfumu. **13** Niandi veka yesu wufikama
wubonga dipha, wuba kabudila, buawu bobo kavanga mu mbizi.
14 Yiza khumbu yintatu Yesu kamonikini minlonguki miandi

tona lumbu kikafuluka mu bafua. **15** Bu bamanisa dia, Yesu
wuyuvula Simoni Piela: —Simoni, muana Zonasi, wunzodidi
viokila bumvangila baba e? Piela wumvutudila: —Nyinga Pfumu,
zebi kuaku ti ndieta kuzola! Yesu wunkamba: —Buna dikilanga
bana bama ba mamemi. **16** Mu khumbu yimmuadi, wunyuvula
diaka: —Simoni, muana Zonasi, wunzodidi e? Piela wumvutudila:
—Nyinga Pfumu, zebi kuaku ti ndieta kuzola. Yesu wunkamba:
—Buna sunganga mamemi mama! **17** Yesu wubuela kunyuvula
diaka mu khumbu yintantu: —Simoni, muana Zonasi, wunzodidi
e? Piela wumona kiadi bu kabuela kunyuvula kiuvu mu khumbu
yintatu ti: “Wunzodidi e?” Buna wumvutudila: —Pfumu, ngeyo
zebi mambu moso; ngeyo zebi ti ndieta kuzola. Yesu wunkamba:
—Buna sunganga mamemi mama. **18** Bukiedika, bukiedika
ndikukamba, bu wuba ditoko, wuba nkanganga nsinga mu luketo
luaku ngeyo veka ayi wuba nkuendanga koso ku wuzola kuenda.
Vayi bu wela nuna, wela nonuna mioko ayi mutu wunkaka
wela kukanga nsinga mu luketo ayi wela kunnata ku mengi
kuaku kuenda. **19** Wutuba mambu momo mu monisa phila yi
lufua lu kela fuila, lolo kela kembisila Nzambi. Bu katuba bobo,
wunkamba: —Wundandakana. **20** Piela bu katala ku manima,
wumona nlonguki wowo Yesu kaluta zola, wuba landakana.
Niandi wuyekama va thulu yi Yesu ayi wunyuvula mu thangu
baba ndia: “Pfumu, nani wela kuvakula e?” **21** Piela bu kammona,
wuyuvula Yesu: —Pfumu, buevi benzi mu diambu diandi e?
Mambu mbi mela kumbuila e? **22** Yesu wumvutudila: —Enati thidi
kazinga nate ndiela vutuka, buna ngeyo matedi e? Vayi ngeyo
ndandakana! **23** Tsangu yimuangana muidi bakhomba ti nlonguki
beni kalendi fua ko. Muaki yesu kasia kamba ko ti kela fua ko
vayi wukamba kaka: “Enati thidi kazinga nate ndiela vutuka buna

ngeyo matedi e?” **24** Nlonguki beni niandi wulembu telimina
mambu mama kimbangi ayi niandiwusonika mawu. Tuzebi kueto
ti kiambangi kiandi kidi kikiedika. **25** Muaki mawombo mankaka
mavanga yesu. Enati mana kumasonika dimosi-dimosi, nganu
buangu kilendi bakama ko va ntoto wumvimba kilendalundulu
zibuku zioso zifueti sonoko.

Acts

1 A mueni Tewofile, mu buku ama yitheti ndiyolukila tona vana
thonono mambu moso momo matona vanga Yesu ayi makalonga
2 nate mu lumbu kioki katombolo ku Diyilu bu kamana vana
zithumunu, mu lulendo lu Pheve Yinlongo, kuidi bamvuala ba
kasobula. **3** Bu kamana mona ziphasi, wukimonikisa wu moyo
kuidi bawu mu kuba monisa bidimbu biwombo. Wukimonisa kuidi
bawu mu makumaya ma bilumbu ayi wuba kuba yolukilanga
mambu ma Kipfumu ki Nzambi. **4** Bu kadia yawu va kimosi, wuba
vana lutumunu ti: —Lubika totuka mu Yelusalemi vayi bavingila
tsila yi Tata yoyi luwa kuidi minu. **5** Bila Yowani mu nlangu
kabotikila, muaki fioti kuandi fisiedi buna lueka botama mu Pheve
Yinlongo. **6** Bu bakutakana va kimosi, bamvuala banyuvula: —A
Pfumu, buna yayi thangu weka mvutudila kipfumu ki Iseli e? **7**
Wuba vutudila: —Disi diambu dieno ko mu zaba zithangu ayi
zitsungi zikubika Tata mu lulendo luandi. **8** Vayi Pheve Yinlongo
bu kela kuiza va beno; buna luela tambula lulendo ayi luela
ba bambangi bama tona mu Yelusalemi, mu Yuda dioso, mu
Samali ayi nate muna mu sukisina ntoto. **9** Buna kamana tuba
mambu momo, bammona wutombolo ku diyiluayi dituti dimosi
dimfuka va meso mawu. **10** Bu basungimina tala ku diyilu,
mu phila kaba nkuendila, talababakala buadi bavuata minledi
miphembi batelama va ndambu'awu; **11** babakamba: —A beno
basi Ngalili, a bila mbi lutelimini vava bu lulembo talanga ku
diyilu e? Yesu diodi dimeni tombolo ku diyilu va khatitsik'eno,
wela buela vutuka boso lummuenini kendidi ku Diyilu. **12** Buna
bamvuala bavutuka ku Yelusalemi bu babotuka va mongo wu
minti mi olive, mongo wowo wuba nduka-nduka mu tezo ki nana
di zikhama di zimetele mu tula ku Yelusalemi. **13** Muna batula

ku divula, bakuma ku yilu banga; kuawu baba nkutikininanga.
Kuna kuba: Piela, Yowani, Zaki, Andele, Filipi, Toma, Balitelemi,
Matayi, Zaki muana Alife, Simoni muisi dikabu di Zeloti ayi Yuda
muana Zaki. **14** Babo mu kithuadi kimosi baba nkutakananga
bilumbu bioso mu diambu di sambila va kimosi ayi baketo ayi
Maliya ngudi yi Yesu, ayi bakhomba zi Yesu. **15** Mu bilumbu
beni, Piela wutelama va khatitsika bakhomba. Thalu yi batu
bakutakana baba nduka-nduka khama yimosi ayi makumuadi.
16 Wuba kamba: —A bakhomba, bufueni masonoko matuba
Pheve Yinlongo mu munu Davidi madedakana bu kayolukila
Yuda, mutu wowo wutuadisa batu bobo bakanga Yesu. **17** Niandi
wuba wumosi mu beto, niandi mamvandi wutambula kiandi
kuku mu kisalu kiaki tutambula. **18** Mu zimbongo ziozi bamfuta,
mu diambu di mambimbi mandi, ziawu kasumbila tsola. Niandi
wubua ntu wutuama ku tsi, wutumbu buka vumu, midi mioso
mimana totuka va nganda. **19** Basi Yelusalemi boso bawa tsangu
beni; diawu babiekila tsola beni mu mbembo awu “Akelidama”
bu dinsundula: “Tsola yi menga”. **20** Muaki masonama mu
Minkunga ti: Tala! Bika nzo'andi yiba dio yambi, mu bika mutu
kabika mu kala; bosi mutu wunkaka kabonga kisalu kiandi. **21**
Diawu bufueni tusobula mutu wumosi mu batu bobo babedi
kutulandakananga mu thangu Pfumu Yesu kabedi zinganga yeto
va kimosi, **22** tona thangu Yowani kabotika nate mu lumbu kioki
katombolo va khatitsik'eno, wumosi mu bawu fueti kala mbangi
banga beto mu diambu di mfulukulu yi Yesu. **23** Basobula batu
buadi: Zozefi baba ntedilanga “Balisabasi”. Dizina diandi dinkaka
“Yusitusi”; ayi Matiasi. **24** Bu baba nsambila, buna batuba: —A
Pfumu, ngeyo zebi mintima mi batu boso, wutumonisa nani
wusobula mu batu buadi baba **25** muingi katambula kuku ki

kisalu kiandi ayikimvuala kiandi, kisalu kioki kibika Yuda wuyenda
ku buangu kiandi. **26** Bosi bata wadi. Wadi yibuila Matiasi ayi
niandi wubuelama mu dikabu di kumi mvuala wumosi.

2 Lumbu ki Pantekoti bu kidedakana, babo bakutakana va
kimosi. **2** Zimbukila biyoko bingolo biba ku diyilu banga vuka
ki ngolo, bimana wasa mu nzo yoso yi baba. **3** Bosi minlaki
mi mbazu mivasuka, miba monikina, mitelama va mbata mintu
miawu. **4** Batu boso bamana wala mu Pheve Yinlongo; ayi
batona yolukazimbembo bankaka, boso Pheve Yinlongo kaba
kuba yolukisila. **5** Bayuda bawombo baba kinzikanga Mina mi
Nzambi baba mu zitsi zioso zi ntoto bayiza ku Yelusalemi. **6**
Biyoko bina bu bitembakana, nkangu wu batu wukutakana ayi
wusimina mu mona ti kadika mutu wulembo wa mu mbembo
andi. **7** Basimina buwombo ayi bakiyuvula bawu na bawu:
—Tala, batu boso bobo bantuba basi ko basi Ngalili e? **8**
Vayi buevi, beto boso, tulembo wila kadika mutu mu yandi
mbembo, yoyi kabutukila e? **9** Bila vava vadi basi Palitesi, basi
Medesi, basi Elami, ayi beto tumvuandanga mu Mezopotami,
basi Yuda, basi Kapadose, basi Ponti, basi Azi, **10** basi Filizi,
basi Pamfili, basi Ezipite, basi zunga ki Libi kioki kifikimini ayi
Silene, bosi beto basi Loma, tumvuandanga vava; **11** Bayuda
ayi banzenza bankaka zikituka Bayuda, basi Kelete, basi Alabi;
tulembo kuba wi balembo samuna mambu manneni ma Nzambi.
12 Babo basimina ayi bayuvasana: “Diambu diadi mbi dinsundula
e?” **13** Vayi bankaka baba nseva, batuba: “A beno keti vinu
bakololo!” **14** Bosi Piela wutelama ayi kumi mvuala wumosi,
wuvumbula mbembo, wuba kamba: —Beno basi Yuda ayi beno
boso lumvuandanga mu Yelusalemi, bika luzaba diambu diadi
ayi luteka matu mu mambu mama. **15** Batu baba basi kolo vinu

ko banga bu lulembo yindudila bila tukidi kueto mu thangu yi vua
yi nsuka. **16** Vayi mambu mama mawu mambu mabikula mbikudi
Yoweli: **17** Nzambi wutuba ti: Tala mambu mela ba mu bilumbu
bi tsuka: ndiela dukula Pheve ama Yinlongo mu batu boso, bana
beno babakala ayi babaketo bela bikula, bamatoko meno mela
mona zitsongolo, bosi biboba bieno biela lota zindozi. **18** Nyinga,
mu bilumbu bina, ndiela dukula Pheve ama Yinlongo mu bisadi
biama, bibaketo ayi bi babakala ayi bela bikula; **19** Ndiela vanga
bikumu mu matuti, mu diyilu. Ndiela monisa bidimbu va mbata
ntoto: Menga, mbazu ayi muisi; **20** thangu yela kituka tombi,
bosi ngondi yela kituka menga. Mawu mambu mela monika
tuamina lumbu ki Pfumu, lumbu kinneni ayi ki nkembo; **21** ayi
buela, woso mutu wela tela dizina di Pfumu wela vuka. **22** A
beno basi Iseli, wanu mambu mama: Yesu muisi Nazaleti, mutu
wowo Nzambi kalumonisa ayi kakikinina va meso meno mu
bikumu, mu mambu manneni ayi mu bidimbu biobi Nzambi
kavangila mu mioko miandi va khatitsik'eno, banga kuandi bu
luzebi buawu **23** baluyekudila niandi boso bubela mayindu ma
Nzambi ayi boso bubela lukanu lukakikanina. Beno lumbanda
va dikulusi ayi lumvondisa mu mioko mi bankua masumu. **24**
Nzambi wumfulukisa ayi wunkula mu mianga mi lufua bila lufua
lusia ba kadi lulendo ko mu kunsimbidila. **25** Bila Davidi wutuba
mu diambu diandi: Minu ndimona mu zithangu zioso Pfumu ku
ntual'ama. Bila widi va koko kuama ku lubakala muingi ndibika
nikunu. **26** Diawu ntim'ama wumona monina khini ayi ludimi
luama lumona moni khini ayi nitu ama yela vundila mu diana
dioso. **27** Bila wulendi yekula ko muel'ama wusiala ku tsi yi
bafua, ayi wulendi kikinina ko ti nitu yi kisadi kiaku kinlongo yi
bola. **(Hadēs g86)** **28** Ngeyo wumbonisa zinzila zi luzingu. Bosi

wela ku mbonisa khini yiwombo bu wela kumbengudila thalu
aku. **29** A bakhomba ziama, bika ndilukamba mu kambu memata
mu diambudi nkulu eto Davidi, niandi wufua ayi wuziku. Ziami
kiandi kidinate lumbu kiaki. **30** Bu kaba mbikudi, ayi bu kazaba
ti Nzambi wunlevila ndefi ti wela vuandisa va kundu kiandi
ki kipfumu mutu wowo wela totukila mu nkun'andi, **31** buna
niandi wukimuena ayi wuyolukila mfulukulu yi Klisto. Wutuba
ti: kasia yekolo ko mu tsi yi bafua ayi nitu andi yisia bola ko.
(Hadēs g86) **32** Yesu beni, Nzambi wumfulukisa. Beto boso tuidi
bambangi mu diambu diodi. **33** Bosi wutombolo mu diambu di
vuanda va koko ku lubakala ku Nzambi, ayi, wutambula kuidi
Tata Pheve Yinlongo yivanunu tsila; buna niandi wutembikisa
mambu lulembo moni ayi lulembo wi. **34** Bila Davidi kasia
kuenda ku Diyilu ko, vayi niandi veka wutuba: Pfumu wukamba
kuidi Pfumu'ama: Vuandila va koko kuama ku lubakala, **35** nate
ndiela mana tula bambeni ziaku zioso ku tsi malu maku! **36**
Bika Iseli dioso dizaba mu bukiedika ti Yesu beni diodi lubanda
va dikulusi Nzambi wunkitudi Pfumu ayi Klisto! **37** Bu bawa
mambu mama, mintima miawu miluala; diawu bayuvudila Piela
va kimosi ayi bamvuala bankaka: —A bakhomba, a mbi tuvanga
e? **38** Piela wuba vutudila: —Lubalula mavanga! Bika kadika
mutu mu beno kabotama mu dizina di Yesu Klisto mu diambu di
ndemvokolo yi masumu. Buna luela tambula dikaba di Pheve
Yinlongo. **39** Bila tsila beni yidi mu diambu dieno, mu diambu di
bana beno ayi mu diambu di baboso badi thama, babo bobo
Pfumu eto Nzambi kela tela mbila. **40** Piela wubuela kuba kamba
diaka mambu mawombo muingi bawilukila ayi wuba kindisa
ti: —Bika lukivukisa mu tsungi yayi yi mbimbi. **41** Babo bobo
bawilukila mambu ma Piela babotama. Mu lumbu kina nduka-

nduka mili tatu zi batu zi buelama. **42** Buna bazingila ngolo
mu landakananga malongi ma bamvuala, ayi mu kithuadi, mu
ndiwulu dipha ayi mu zitsambulu. **43** Baboso bamona boma;
bamvuala bavanga mambu manneni ayi bikumu. **44** Batu boso
bawilukila baba kalanga va buangu kimosi ayi batula bima bioso
mu kithuadi. **45** Baba sumbisanga mintoto miawu ayi bima
biawu ayi baba kabulanga kuidi batu babo boso bubela minkiza
mi kadika mutu. **46** Bilumbu bioso, mu kithuadi kimosi baba
kutakananga mu Nzo Nzambi, baba dianga mapha mu zinzo
ziawu, baba dianga bidia biawu mu khini ayi mu kukikulula koso.
47 Baba kembisanga Nzambi ayi batu boso baba zola. Kadika
lumbu Pfumu wuba kuba buelanga batu bobo baba mvukanga.

3 Lumbu kimosi mu thangu yintatu yi masika, Piela ayi Yowani
bayenda ku lusambulu ku Nzo Nzambi. **2** Banata mutu wuba
dikoka tona kabutuka. Baba kuntulanga kadika lumbuva muelo
Nzo Nzambi, wowo wuba ntedolongo: “Muelo kitoko” mu diambu
di lombanga lusadusu kuidi batu bobo baba kotanga mu Nzo
Nzambi. **3** Mutu beni bu kamona ti Piela ayi Yowani beka kota
mu nzo Nzambi, wuba lomba lusadusu. **4** Piela ayi Yowani
bansungimina kuntala, bosi Piela wunkamba: —Wututadi! **5**
Dikoka beni dieka batala, dibanzila ti beka kumvana lusadusu. **6**
Vayi Piela wutuba: —Ndisi kadi palata ko voti nolo ko bikuvana
vayi biobi bidi yama ndieka kuvana biawu: Mu dizina di Yesu
Klisto, muisi Nazaleti, telama ayi diata kuaku! **7** Bu kansimba mu
koko ku lubakala, wuntelimisa. Mu yina yawu thangu, bitambi
biandi ayi bikodi biandi bikinda. **8** Wudumuka, wutelama ayi
wudiata. Wukota yawu va kimosimu Nzo Nzambi, wundiata,
wundumuka ayi wunkembisa Nzambi. **9** Batu boso bammona
wulembo diati ayi wulembo kembisa Nzambi. **10** Bazaba ti niandi

wuba mvuandanga va “muelo kitoko” wu Nzo Nzambi. Batu
basimina, bamona tsisi bu bamona mambu momo mavangama
mu niandi. **11** Mutu beni bu kasimbidila Piela ayi Yowani; buna
batu boso basimina, bazawula ku baba ku ndambu yi nzo yiba
ntedilanga “Velanda yi Solomo”. **12** Piela bu kamona bobo,
wukamba batu: —A beno basi Iseli, bila mbi lulembo siminina
mu diambu diadi e? Voti bila mbi lulembo tutadila bobo banga ti
mu lulendo lueto veka ayi mu buvedila bueto tutelimisini mutu
beni e? **13** Nzambi yi Abalahami, yi Isaki, yi Yakobi ayi Nzambi
yi bakulu beto niandi wukembisidi kisadi kiandi Yesu, diodi beno
luyekula ayi diodi lutunuka va ntuala Pilatu mu thangu kabaka
lukanu lu kunyekula. **14** Vayi beno lutunuka mutu wunlongo
ayi wu busonga, vayi beno luzola ti baluyekudila mvondi. **15**
Beno luvondisa tho yi Luzingu, yoyi Nzambi kafulukisa mu
bafua. Beto tuidi bambangi ba mambu momo. **16** Mu minu
mu dizina diandi, mutu wawu wu lulembo moni ayi wu luzebi,
kabakidi zingolo. Mu dizina di Yesu ayi mu minu kioki kidi mu
niandi mutu wawu kabelukididi banga bu lulembo monina beno
boso. **17** Buabu bakhomba ziama, nzebi ti beno ayi bapfumu
beno luvangila buawu mu kambu ku zaba, beno ayi bapfumu
zieno. **18** Vayi Nzambi wudedikisa mambu momo katuba mu
mimbikudi miosoti Klisto andi kafueti mona phasi. **19** Lubalula
mavanga meno ayi luvutuka kuidi Nzambi muingi masumu meno
malemvokolo. **20** Buna Pfumu wela kuluvana zithangu zivundila
ayi wela kulufidisila Yesu: Klisto mutu wowo kalukubikila tona
thama. **21** Vayi kafueti tuama vuanda ku Diyilu nate mu thangu
mambu moso mela kituka mamona banga bobo buyolukila
Nzambi mu miunu mi mimbikudi miandi minlongo. **(aiōn g165)** **22**
Moyize wutuba thama ti: Pfumu, Nzambi eno, wela kulutotudila

mbikudi va khatitsika bakhomba zieno banga minu. Beno luela
kunwa mu mambu moso, momo kalenda kulukamba. **23** Ayi vela
ba ti woso mutu wela kambu wila mbikudi wowo, wela zimbukusu
va khatitsika di batu. **24** Ayi mimbikudi mioso nkutu tona Samueli
nate mimbikudi mioso minlandakana, bayolukila bilumbu biabi.
25 Beno luidi bana ba mimbikudi ayi bana ba Nguizani yoyi
Nzambi kawizinina ayi bakulu beto bu kakamba Abalahami ti:
mu nkun'aku makanda moso ma ntoto mela sakumunu. **26** Mu
diambu dieno theti Nzambi kafulukisila kisadi kiandi mu bafua.
Wuntuma muingi kalusakumuna ayi kabotula kadika mutu, mu
beno, mu masumu.

4 Piela ayi Yowani bu baba yoluka kuidi batu, buna vatotuka
banganga Nzambi, pfumu yi batu baba sunganga Nzo Nzambi
ayi Basaduki; **2** bamona phiti mu ntima mu diambu di bamvuala
balonga batu ayi zisamuna mfulukulu mu bafua mu nzila yi Yesu.
3 Buna baba kanga. Vayi bu yiba thangu masika, baba tula
mu nloko nate mu lumbu kilanda. **4** Vayi bawombo bawilukila
mu batu bobo bawa malongi mawu. Thalu yi batu yibuelama
nduka-nduka mili tanu. **5** Muaki yiyiza ba ti mu lumbu kilanda,
bapfumu ziawu, bakulutu bawu ba batu ayi minsoniki miawu mi
mina bakutakana ku Yelusalemi. **6** Kuna kuba Ana, Pfumu yi
banganga Nzambi, Kayife, Yowani, Alasendele ayi bawombo
bankaka baba mu nkuna wu pfumu yi banganga Nzambi. **7**
Batula Piela ayi Yowani va ntual'awu, bosi baba yuvula: —Mu
lulendo mbi voti mu dizina di nani luvangidi diambu diadi e? **8**
Buna Piela, bu kaba wuwala mu Pheve Yinlongo, wuba vutudila:
—A bapfumu zi batu; bakulutu ba Iseli! **9** Enati lumbu kiaki tueka
sambusu mu diambu di mavanga mamboti momo mavangimini
kuidi mutu wubela ayi mu diambu di zaba buevi kabelukididi, **10**

buna bika luzaba beno boso ayi beno batu boso ba Iseli ti mu
dizina di Yesu Klisto muisi Nazaleti. Yesu diodi beno lubanda va
dikulusi, diodi Nzambi kafulukisa mu bafua. Mu dizina diodi mutu
wawu kadidi va tual'eno vava ayi nitu yi buvini. **11** Bila niandi,
ditadi dilozo kuidi beno mintungi, diyikidi ditadi di mfunu va fuma.
12 Phulusu luisi ko mu mutu wunkaka; bila va nza yimvimba kuisi
ko dizina dinkaka divanu kuidi batu diodi tufueti vukila. **13** Bu
bamona bukhafi bu Piela ayi bu Yowani, ayi, bu babakula ti Piela
ayi Yowani basia ba balonguka ko ayi badi batu baphamba; buna
basimina buwombo. Bazaba ti bawu baba kibanga ayi Yesu. **14**
Bu bamona mutu wowo wubelusu wuba yawu vana, buna basia
baka ko diambu di findisila ziphaka. **15** Baba vana lutumunu lu
totuka ku nganda yi lukutukunu lu minyadi. Buna bayuvasana
bawu na bawu: **16** —A mambu mbi tufueti vangila batu baba e?
Bila kuidi batu boso bankalanga mu Yelusalemi, didi dikiedika ti
batu bobo bavengi kumu kinneni ayi tulendi ditunuka ko. **17** Vayi
muingi nsamu beni wubika luta tembakana muangana batu,
bika tuba kandika muingi babika buela yolukila mu dizina diodi
buba kuidi nani. **18** Bosi bu baba tumisa, baba kandika babika
buela yolukila voti buela longila mu dizina di Yesu. **19** Vayi Piela
ayi Yowani baba vutudila: —Zenganu beno veka: didi difuana
va ntuala Nzambi mu kuluwila voti mu wila Nzambi e? **20** Bila
beto tulendi vonga ko yolukila mambu momo tumona ayi momo
tuwa! **21** Bu babuela ku batitisa diaka, baba yekula bila basi
mona ko buevi balenda kuba vanina thumbudulu. Bila batu
boso bakembisa Nzambi mu diambu di kumu kioki kivangama.
22 Bila mutu wowo wuvangulu kumu kioki wuba viokila tezo
makumaya ma mimvu. **23** Bu babayekula, Piela ayi Yowani
bayenda bata bakundi bawu ayi baba kamba mambu moso

mabakamba bapfumu zi zinganga Nzambi ayi bakulutu ba batu.
24 Bu bawa mambu momo, va kimosi bawu boso batumbula
mbembo mu sambila Nzambi: —Pfumu ngeyo wuvanga Diyilu
ayi ntoto, mbu ayi bibioso bidi muna; **25** ngeyo wuyolukila mu
Pheve Yinlongo mu munu wu nkulu eto Davidi, kisadi kiaku. A
bila mbi makanda mafuemini e? Bila mbi batu balembo yindudila
mambu makambulu fuana e? **26** Mintinu mi ntoto mitelama
bapfumu zikutikini mu nuanisa Pfumu ayi Klisto andi. **27** Bila mu
divula diadi ntinu Elode ayi Ponse-Pilatu, Bapakanu ayi basi
Iseli bawizini muingi banuanisa Yesu, kisadi kiaku kinlongo,
kioki wubieka, **28** mu diambu di vanga mambu moso momo
wuyindula tona thama mu luzolo ayi mu lulendo luaku. **29** Vayi
buabu, Pfumu, tala bu balembo tutitisila ayi vana bisadi biaku
bukhafi bu longila mambu maku. **30** Bika wunonumuna koko
kuaku mu diambu di belusa ayi mu diambu dibikumu ayi mambu
manneni mavangama mu dizina di Yesu, kisadi kiaku kinlongo.
31 Bu bamanisa sambila, buangu kioki ki bakutikinina kinikukaayi
baboso bawala mu Pheve Yinlongo. Balonga mambu ma Nzambi
mu bukhafi. **32** Nkangu woso wu batu bobo bawilukila baba
ntima wumosi ayi pheve yimosi. Kusia ba ko mutu wubanzila ti
bima biandi biba mu diambu diandi veka; vayi bina bioso biba bi
kithuadi. **33** Mu lulendo lungolo, bamvuala batelimina mfulukulu
yi Pfumu Yesu kimbangi ayi nlemvo wuwombo wumonika mu
bawu boso. **34** Kadi mutu wumosi mu bawu kasia ba wusukama
ko. Bila batu boso baba zitsola voti zinzo bazisumbisa **35** ayi
banata kuidi bamvuala thalu yi zimbongo yoyo basumbisila bima
biawu. Bamvuala baba kabulanga ziawu kuidi kadika mutu boso
bubela minkiza mi kadika mutu. **36** Buna Zozefi, wubieko kuidi
bamvuala “Balinabasi” tsundu dizina beni “muana mbombolo”

wuba muisi sanga ki Sipeli mu dikanda di Levi. **37** Niandi
mamvandi wusumbisa tsol'andi, wunata zimbongo ayi wuvana
ziawu kuidi bamvuala.

5 Vayi mutu wumosi dizina diandi Anania, va kimosi ayi
nketo'andi Safila basumbisa tsol'awu. **2** Vayi bu kawizana
ayi nketo'andi, Anania wusueka ndambu yi zimbongo ziozi
kasumbisila tsola. Bosi wunata ndambu yinkaka kuidi bamvuala.
3 Piela wunkamba: —A Anania! Bila mbi Satana kawadidi
mu ntim'aku e? Vunini Pheve Yinlongo, suekidi ndambu yi
zimbongo ziozi sumbisidi tsol'aku e? **4** Tuamina wusumbisa
tsola beni, yisi ba yaku veka ko e? Bosi ku nzimunina bu wumeni
kuyisumbisa, wulendi sadila zimbongo beni ko boso buzodidi e?
Buna buevi bakidi lukanu luvangila diambu di phila yayi e? Bika
sia ti batu vunini vayi Nzambi vunini! **5** Anania bu kamana wa
mambu mama, wubua va tsi ayi wufua. Batu boso bobo bawa
diambu beni bamona boma. **6** Matoko mayiza zinga mvumbi,
manata yawu ku nganda bosi mayenda kuyizika. **7** Nduka-nduka
zithangu zitatu zivioka bosi nketo'andi wuyiza kota, mukambu
zaba mambu mavioka. **8** Piela wunyuvula: —Wutsudikisa: yawu
yoyi thalu lusumbisididi tsol'eno e? Niandi wumvutudila: —Mu
thalu yoyi kaka! **9** Bosi Piela wunkamba: —A bila mbi luwizinini
mu diambu di tota Pheve yi Pfumu e? Tala batu bobo babedi ku
zika bakala diaku badi va muelo ayi ngeyo mamvaku, beka ku
nata. **10** Muna thangu yina wubua va malu ma Piela ayi wufua.
Matoko bu mavutuka mammona wufua. Mannata ayi manzika
vana ndambu bakala diandi. **11** Mambu mama mamonisa basi
dibundu tsisi yiwombo ayi batu boso bobo bawa mambu beni.
12 Bamvuala zivanga bikumu ayi bidimbu biwombo va khatitsika
batu. Babo baba kifu kikutakananga ku velanda yi Solomo. **13**

Kadi mutu wunkaka kasia fubana yawu ko, muaki batu baba
kuba niemisanga ngolo. **14** Vayi babakala ayi baketo bawombo
bawilukila Pfumu ayi babuelama. **15** Buna batu baba natina
bambevo bawombo mu ziphambu zi zinzila; bazitula va zikhuala
ayi mu biphoyi muingi Piela bu kamvioka, kitsuisula kiandi kibua
vadi bambevo bankaka. **16** Batu bawombo baba kuizanga,
baba mu mavula mafikimini Yelusalemi; banata bambevo ziawu
ayi banata batu baba yamusu kuidi ziphevi zimbimbi. Baboso
babeluka. **17** Pfumu yi zinganga Nzambi ayi batu bandi boso
va kimosi ayi basi dikabu di Basaduki; bamona kikhenene **18**
bakanga bamvuala ayi babakotisa mu nloko wunneni. **19** Vayi
mbasi yi Pfumu yiyiza va builu, yizibula mielo mi nloko ayi yitotula
bamvuala, **20** buna yiba kamba: —Yendanu ku Nzo Nzambi,
lulonga batu malongi ma luzingu lualu. **21** Bu bawa bobo, mu
nsuka-nsuka bayenda ku nzo Nzambi, batona longa! Pfumu yi
zinganga Nzambi ayi batu bandi batumisa batu ba lukutukunu lu
minyadi ayi bakulutu boso ba Iseli. Buna batuma batu benda
landi bamvuala mu nloko. **22** Vayi minsungi bu miyenda tula
kuna nloko, misia bamona ko mu nloko. Mivutuka ayi mituba: **23**
—Tuenda bata nloko widi wukangama ayi minsungi mi nloko
buna mitelimini va mielo. Vayi bu tuzibudi kadi mutu wumosi
tuisi mona ko! **24** Thangu pfumu yi minsungi mi Nzo Nzambi
ayi pfumu yi zinganga Nzambi bawa mambu mama, basia
zaba ko mbi bivanga. Bayindula kani buevi bu kuiza sukila
Nsamu wawu. **25** Vana vawu mutu wumosi wuyiza ku bakamba:
—Batu bobo lukotisa mu nloko badi muna Nzo Nzambi, balembo
longi! **26** Pfumu yi minsungi mi Nzo Nzambi wuyenda va kimosi
ayi masodi mandi kuna nzo Nzambi. Wunata bamvuala ku
lukutukunu lu minyadi, bika sia ti mu kingolo bila boma baba

mona mu diambu di batu bedi kuba zuba matadi. **27** Bu baba
nata, baba tula va ntuala lukutukunu lu monyadi bosi Pfumu yi
zinganga Nzambi wuba yuvula: **28** —Tulukandika lubika buela
longilanga mu dizina di mutu wuna. Vayi tala malongi meno
mameni tembakana mu Yelusalemi dioso, bosi lutidi beto tunata
nkanu wu lufua lu mutu wuna e? **29** Vayi Piela ayi bamvuala
bavutula: —Bulutidi mboti mu tumukina Nzambi vayi bika batu.
30 Nzambi yi bakulu beto wufulukisa Yesu beni mu bafua. Yesu
diodi luvondisa bu lumbanda va nti. **31** Vayi Nzambi wunnangika
bu kamvuandisa va koko kuandi ku lubakala banga Pfumu
ayi Mvulusi mu diambu di basi Iseli babalula mavanga ayi
balemvokolo mu masumu. **32** Beto tuidi bambangi ba mambu
mama va kimosi ayi Pheve Yinlongo yoyi Nzambi kavana kuidi
batu beti kuntumimina. **33** Vayi bawu bu bawa mambu momo,
bafuema ngolo; bawizana mu diambu di baba vondisa. **34**
Vayi mfalisi wumosi mu dikabu di lukutukunu lu minyadi, dizina
diandi Ngamalieli, wuba nlongi wu Mina; wuba kinzukungu kuidi
batu boso, wutelama va khatitsika lukutukunu minyadi; wuvana
lutumunu batotula bamvuala ku nganda mu ndambu thangu. **35**
Buna wuba kamba: —A beno basi Iseli, lulubuka mu diambu di
batu baba ayi talanu mambu mbi lutidi kuba vangila. **36** Bila mu
bilumbu kuandi bibedi, mutu wumosi wutotuka, dizina diandi
Tewudasi wuzola kukimonisa mutu wu minsua. Nduka-nduka
zikhama ziya zi batu banlandakana. Vayi bu kavondo, buna
batu bandi boso baba kuntumukinanga basasukusu. Dingumba
diandi disia buela wakakana ko. **37** Niandi bu kavioka, mu
thangu yiba disasama, Yuda muisi Ngalili wutotuka. Niandi
mamvandi wuvitumuna batu bawombo mu diambu batotula
khindu, vayi mamvandi wufua ayi batu baba kuntumukinanga

bamana sasukusu. **38** Buabu ndieka ku lukamba: Bikanu buela
kota mambu ma batu baba ayi luba yekula benda kuawu; bila
enati lukanu lualu votimavanga mama madi ma batu buna mela
fua. **39** Vayi enati madi mavanga ma Nzambi buna lulendi
nunga ku mavonda ko ayi lukeba luedi nuanisa Nzambi. **40**
Batu boso bakikinina ndubu andi. Bu batumisa bamvuala; baba
kandika babika buela yolukila dizina di Yesu. Bu bamana kuba
tuta khuba; bosi baba yekula. **41** Bawu batotuka va ntuala
lukutukunu lu minyadi mu khini bila bamonika ti bafueni mona
ziphasi mu diambu di dizina di Yesu. **42** Bosi kadika lumbu mu
nzo Nzambi ayi mu zinzo, bamvuala basia vonga ko mu longa
ayi mu yamikisa Yesu banga Klisto.

6 Muaki mu bilumbu bina, thalu yi minlonguki yibuelama, Bayuda
bobo baba tubanga kingeleki baniungutina Bayuda bobo baba
tubanga Kiebelewo. Bila mu thangu kabula bidia bi lumbu
ka lumbu baba babanzilangamafuola mawu mu bufuana. **2**
Buna kumi bamvuala buadi zitumisa nkangu wu minlonguki,
baba kamba: —Busi fuana ko ti tubika buela longa mambu
ma Nzambi muingi tukabulanga bidia! **3** Zikhomba, sobulanu
tsambudi di batu, bobo badi kimbangi kimboti, badi bawala mu
Pheve Yinlongo ayi badi diela muingi tuba vana kisalu kioki.
4 Vayi beto, tueka yekimina kisalu kisambila ayi kilonga! **5**
Nkangu woso wumona khini mu diambu di mambu momo. Diawu
basobudila Etieni, mutu wuba wuwala mu minu ayi wuwala mu
Pheve Yinlongo; Filipi, Polokoli, Nikanoli, Timoni, Palimenasi
ayi Nikola, muisi Antioshi wukituka Nyuda. **6** Baba tuala va
ntuala bamvuala. Bamvuala bu zisambila, babatetika mioko. **7**
Mambu ma Nzambi maluta buela tembakana; thalu yi minlonguki
yiluta buelama mu Yelusalemi ayi banganga Nzambi bawombo

ziwilukila. **8** Etieni wuba wuwala mu nlemvo ayi mu lulendo,
wuvangamambu manneni ayi bikumu biwombo va khatitsika
batu. **9** Buna batu bankaka ba nzo lukutukunu, lolo baba
tedilanga nzo lukutukunu lu batu bakulu mu buvika va kimosi
ayi batu basi Silene, basi Alesandeli ayi basi Silisi ayi basi Azi,
batona findana ziphaka ayi Etieni. **10** Vayi basia nunga ko va
ntuala diela ayi Pheve yoyi yika yolukila. **11** Vana vawu bafuta
batu muingi batuba ti: —Beto tuwilu mutu wawu wulembo yoluka
mambu mamvuezolo mu diambu di Moyize ayi mu diambu di
Nzambi. **12** Bakitumuna khindu muidi batu, muidi bakulutu, muidi
minsoniki mi Mina; bayiza kuidi Etieni, bankanga ayi bannata va
ntuala lukutukunu lu minyadi. **13** Batotula bambangi baluvunu,
zituba ti: —Mutu wawu kakadi vonga mu yolukanga mambu
mambimbi mu diambu di buangu kiaki kinlongo ayi mu diambu
di Mina. **14** Bila tuwilu boso kabedi tuba ti Yesu diodi di muisi
Nazaleti, wela tiolomuna buangu kiaki ayi wela viakisa bifu bi
tulonga Moyize. **15** Vayi meso ma batu boso bobo baba mu
lukutukunu lu minyadi masungimina tala Etieni. Bamona zizi
kiandi kikituka banga zizi ki mbasi.

7 Bosi pfumu yi zinganga Nzambi wunyuvula: —Mambu mama
bafundidi madi makiedika e? **2** Buna Etieni wuvutula: —Batata
ayi bakhomba ziama, bika luwa mambu ndieka ntuba: Nzambi yi
nkemboyimonikina Dise dieto Abalahami bu kaba ku Mesopotami,
tuamina kavuanda ku Alani, **3** ayi wunkamba: Bika tsi aku
ayi bibutu biaku vayi yenda ku tsi yoyi ndiela ku monisa. **4**
Buna wubika tsi yi Kalide ayi wuyenda vuanda ku Alani. Dise
diandi bu kafua, Nzambi wuntumisa mu tsi yayi lulembo zingila
buabu. **5** Vayi Nzambi kasia kumvana kadi kiuka ko mu tsi
yayi, ka diambu ko tini kintoto kioki kalenda tula lutambi luandi.

Muaki Nzambi wunvana tsila yi kunvana tsi beni va kimosi ayi
nkun'andi. Vayi mu thangu yina buna kabutidi kadi muana ko.
6 Buna Nzambi wunkamba: nkun'aku wela zingila mu tsi yi
kinzenza; bela kuwuyadila ayi bela kuwuyamisa **7** Vayi Nzambi
wubuela kamba diaka: ndiela sambisa tsi yoyi yela kuba yadila
Bosi bela totuka mu tsi beni ayi bela kuiza ku tsambidila va
buangu kiaki. **8** Nzambi wuvanga nguizani andi ayi Abalahami:
nguizani yi nzengolo yi nitu yi kibakala. Abalahami wubuta Isaki,
wunzenga mu lumbu ki nana. Isaki wubuta Yakobi bosi Yakobi
wubuta kumi bakulu buadi. **9** Bakulu basumbisa Zozefi ku Ezipite
mu diambu di kikhenene. Vayi Nzambi wuba yandi. **10** Diawu
kankudila mu ziphasi ziandi zioso ayi mu nlemvo wu Nzambi,
Zozefi wumonika mutu wu diela va ntuala Falawo, ntinu wu
Ezipite. Diawu kanbiekila nyadi mu Ezipite dioso ayi mu nzo
andi yoso. **11** Vayi kutotuka kanda kingolo mu Ezipite dioso ayi
mu Kana. Ziphasi zingolo ziba mu thangu beni. Bakulu beto
basia baka bidia ko. **12** Yakobi bu kawa ti ble yiba ku Ezipite,
buna kuna kafidisa bakulu beto mu khubu yitheti. **13** Mu khumbu
yimmuadi yayi kaba fidisa, Zozefi wukimonikisa kuidi bakhomba
bandi ayi Falawo wuyiza zaba dikanda de Zozefi. **14** Buna Zozefi
wutumisa dise diandi Yakobi ayi bibutu biandi bioso. Thalu yi
batu boso yiba lusambudi lu batu ayi batu batanu. **15** Yakobi
wuyenda ku Ezipite, kuawu kafuila va kimosi ayi bakulu beto.
16 Banatu ku Sikemi, baziku mu biziami bisumba Abalahami
kuidi bana ba Amoli, bobo baba nkalanga mu Sikemi. **17** Sumbu
thangu yifueti dedikinina tsila Nzambi kavana Abalahami bu
yifikama, buna batu babuelama ayi baluta buelama mu Ezipite
18 nate ntinu wunkaka wukambu zaba Zozefi wutotuka mu
Ezipite. Zozefi. **19** Ntinu beni wusadila luvunu va ntuala dikanda

dieto, wumonisa bakulu beto ziphasi nate mu kuba kuika baloza
bana bawu batsombi mu diambu bana beni babika zinga. **20**
Yawu thangu yibutukila Moyize, wuba muana wu kitoko va ntuala
Nzambi. Zingondi zitatu bambuta bandi bansuekila mu nzo.
21 Vayi bambuta bandi bu banloza, buna muana wunketo wu
Falawo wuntota ayi wunyundula, wunkitula muan'andi. **22** Diawu
Moyize wulongila mu ndongokolo yoso yi basi Ezipite, wuyiza
ba mutu wunneni mu thubulu andi ayi mu mavanga mandi. **23**
Moyize bu kadukisa makumaya ma mimvu, wubaka lukanu lu
kuenda tadi bakhomba bandi; bana ba Iseli. **24** Bu kamona
wumosi mu bawu, wumonoso phasi, buna wunkotila ayi wuvonda
muisi Ezipite mutu wumonisa muana Iseli phasi. **25** Wubanza ti
bakhomba bandi zilznda sudika ti mu nzil'andi Nzambi wela kuba
kula vayi basia sudika ko. **26** Mu lumbu kilanda, wukimonisa kisa
bana ba Iseli thangu baba nuana. Wuzola vutula ndembama va
bawu bu kaba kamba: —A kiti beno luidi bakhomba! A bila mbi
lulembo kimonisina phasi beno na beno e? **27** Vayi mutu wowo
wumonisa ndiandi phasi wutemina Moyize ayi wunkamba: —A
nani wubiekidi pfumu ayi zuzi dieto e? **28** Fuana ngeyo minu tidi
vonda banga bobo wuvondidi muisi Ezipite kibeni yono e? **29**
Moyize bu kawa bobo, wutina ayi wukituka nzenza mu tsi yi
Madiani, kuawu kabutila bana buadi bababakala. **30** Makumaya
ma mimvu bu mavioka, buna mbasi yimmonikina mu dikanga di
mongo wu Sinayi. Wummonikina mu nlaki wu mbazu mu finti. **31**
Moyize bu kamona bobo, wusimina mu diambu di tsongolo. Bu
kafikama mu kuenda tadi, buna mbembo yi Pfumu yiwakana: **32**
Minu ndidi Nzambi yi bakulu baku; Nzambi yi Abalahami, yi Izaki
ayi yi Yakobi. Moyize weka tita ayi kasia nunga buela tala ko. **33**
Buna Pfumu wunkamba: Vula zisapatu zidi mu malu maku, bila

buangu kioki telimini kidi ntoto wunlongo. **34** Ndimueni ziphasi zi
batu bama badi ku Ezipite. Ndiwilu bidilu biawu. Diawu ndizidi
mu kuba kula. Yiza buabu bila ngeyo ndieka tuma ku Ezipite. **35**
Moyize beni diodi bamanga bu batuba: Nani wubiekidi pfumu ayi
zuzi e? Buabu Nzambi wuntuma mu ba pfumu ayi nkudi mu
lusadusu lu mbasi yoyi yimmonikina mu finti. **36** Niandi wuba
totula bu kavanga mambu manneni ayi bikumu mu tsi yi Ezipite,
mu mbu wu mbuaki ayi mu dikanga mu tezo ki makumaya ma
mimvu. **37** Moyize beni niandi wukamba bana ba Iseli: Nzambi
wela kulutotudila mbikudi wela ba banga minu va khatitsika
bakhomba zieno. **38** Niandi wuba mu lukutukunu ku dikanga va
kimosi ayi mbasi yoyi yinyolukila ku mongo Sinayi va kimosi
ayi bakulu beto. Niandi wutambula mambu ma moyo muingi
katutudisila mawu. **39** Vayi bakulu beto bamanga kuntumukina;
banloza ayi mintima miawu mibaluka ku Ezipite. **40** Bawu
bakamba Aloni: —Wutuvangila zinzambi zilenda ku tutuaminina
ku ntuala bila tukadi zaba mambu mbi mabuilulu Moyize diodi
ditutotula mu tsi yi Ezipite. **41** Diawu mu bilumbu bina, bavanga
tumba kimuana ngombi ayi batambika makaba kuidi tumba beni.
Bamona khini mu diambu di bima bivanga mioko miawu. **42** Vayi
Nzambi wuba tamba manima, wuba yekula mu sadila zimbuetete
banga busonimina mu nkanda wu mimbikudi: A basi Iseli, minu
lutambikila bibulu ayi makaba mu makumaya ma mimvu mu
dikanga e? **43** Beno lunata nzo ngoto yi Moloki ayi mbuetete yi
nzambi Lefani, zimfikula ziozi luvanga muingi lubi; sambidila
diawu ndiela kulunata mu buvika vioka Babiloni! **44** Bakulu
beto baba ayi Nzo ngoto yi kimbangi mu dikanga, yivangama
banga bu tumina Nzambi, Nzambi mutu wukamba Moyize ti
kavanga yawu boso buididi mfikula yoyi kamona. **45** Bakulu beto

bu batambula yawu; bayikotisa mu thangu zozue mu zitsi zi
Bapakanu, babo Nzambi kakuka ku ntuala bakulu beto nate mu
thangu Davidi, **46** mutu wowo wumonokono nlemvo kuidi Nzambi
ayi wuzola tungila Nzambi Yakobi nzo. **47** Vayi Salomo wuyiza
kuntungila nzo. **48** Muaki, Nzambi yizangama kakalanga ko mu
zinzo zitungulu mu mioko mi batu, banga bu tubila mbikudi: **49**
Pfumu wutuba: Diyilu diawu kundu kiama, ntoto kiawu buangu
ndieti tetika malu mama. Buna phila nzo mbi luela kuthungila
e? Voti phila buangu mbi kiela ba vundulu kiama e? **50** Mioko
miama misia vanga ko bima bioso biobi e? **51** A beno bankua
matingu! Beno luidi mintima mikangama ayi matu mafua! Beno
mamveno lukidi tingunanga kueno Pheve Yinlongo mu zithangu
zioso banga bakulu beno. **52** Mbikudi mbi wowo bakulu beno
bakambu yamisa e? Bavonda mimbikudi miomi mitubila ndizulu
yi “Mutu wusonga”, mutu wowo beno lusumbisidi ayi lumvodisidi;
53 beno lutambula Mina mu nzila yi zimbasi ayi lusia keba mina
beni ko. **54** Bu bawa mambu momo, bafuema ayi bakueta meno
mu diambu diandi. **55** Vayi niandi wuba wuwala mu Pheve
Yinlongo, wutala ku Diyilu, wumona nkembo wu Nzambi ayi
wumona Yesu buna katelimini va koko ku lubakala lu Nzambi.
56 Buna wuba kamba: —Talanu, ndilembo moni Diyilu dizibukidi
ayi Muana Mutu telimini va koko ku lubakala lu Nzambi. **57**
Bayamikina mu mbembo yingolo, bazibika matu mawu. Mu
kithuadi baboso batumbu kumfuakana, **58** bankoka ku fula di
divula ayi banzuba matadi. Bambangi batula minledi miawu va
malu ma ditoko dimosi dizina diandi Sawuli. **59** Bazuba Etieni
matadi vayi niandi wusambila ayi wutuba: —A Pfumu Yesu,
tambula Pheve ama. **60** Bosi wufukama ayi wuyamikina mu

mbembo yingolo: —A Pfumu, kadi kuba tangila disumu diadi! Bu
kamana tuba bobo, wufua.

8 Sawuli wukikinina ti bavonda Etieni. Tona lumbu kina batona
yamisa ngolo Dibundu diba ku Yelusalemi. Baboso botula kaka
bamvuala, bamana sasukusu mu zunga ki Yuda ayi ki Samali. **2**
Batu baba kinzikanga mambu ma Nzambi bayenda zika Etieni
ayi bandila ngolo. **3** Vayi Sawuli wuyamisa dibundu, wuba
kotanga mu kadika nzo, mu kanga babakala ayi baketo ayi kuba
loza mu nloko. **4** Vayi batu bobo basasukusu bayenda ndambu
na ndambu, balonga mambu ma Nzambi. **5** Filipi wuyenda ku
divula dimosi di Samali. Wulonga nsamu wu Klisto. **6** Nkangu
wu batu, mu kithuadi kimosi, batamba bumboti matu mu mambu
Filipi kaba kuba kamba bu banwa ayi bammona mu bikumu
kaba vanganga. **7** Bila ziphevi zimbimbi ziyamikina mu mbembo
yingolo bu ziba totuka mu batu bawombo makoka mawombo ayi
batu bawombo baba ntiudika babeluka. **8** Khini yiwombo yiba
mu divula dina. **9** Muaki tuamina mambu momo, mu divula beni
muba mutu wumosi dizina diandi Simoni, wuba sadilanga mazi,
ayi basi Samali baba siminanga mu diambu di mavanga mandi;
wukibieka mutu wu luvalu. **10** Batu boso, tona mu bana balezi ayi
bakulutu, banwilukila ayi batuba ti: —Mutu niawu niandi lulendo
lu Nzambi, lolo luntedolongo “Lulendo lunneni”. **11** Banwilukila
bila tona thama baba siminanga mu diambu di mazi mandi. **12**
Vayi bu bawilukila Filipi bu kaba samunina Nsamu Wumboti
wutedi Kipfumu ki Nzambi ayi wutedi dizina di Yesu Klisto;
babakala ayi baketo babotama. **13** Mamvandi Simoni wuwilukila;
bu kabotama buna wukala ayi Filipi mu zithangu zioso. Bu
kamona mambu manneni ayi bikumu binneni biba vangamanga,
buna wusimina ngolo. **14** Mu thangu bamvuala bobo baba ku

Yelusalemi bu ziwa ti basi Samali batambula mambu ma Nzambi,
baba fidisila Piela ayi Yowani. **15** Bu batula, baba sambidila
muingi batambula Pheve Yinlongo, **16** bila buna yikulukidi ko kadi
va mutu wumosi; vayi mu dizina di Pfumu Yesu kaka babotimina.
17 Piela ayi Yowani babatetika mioko ayi batambula Pheve
Yinlongo. **18** Vayi Simoni bu kamona ti Pheve yinlongo yivanunu
mu thetokolo yi mioko mi bamvuala, buna wuba vana zimbongo;
19 bosi wuba kamba: —Bika luphana mamvama lulendo lolo
muingi babo ndikuizatetika mioko batambula Pheve Yinlongo. **20**
Vayi Piela wumvutudila: —Bika wufua ngeyo ayi zimbongo ziaku
bu wuyindudi sumba dikaba di Nzambi. **21** Kadi kuku ayi kadi
ndambu wisi ko mu diambu diadi bila ntima'aku wisi wululama
ko va meso ma Nzambi. **22** Bika wubalula mavanga maku
mambimbi, ayi sambila Pfumu muingi enati baka bubela mayindu
ma ntim'aku malemvokolo. **23** Bila ndimmona ti kikhenene ayi
masumu bidi yaku. **24** Buna Simoni wuvutula: —Bika beno veka
lusambila Pfumu muingi mambu momo lutubidi mabika kumbuila.
25 Buna bamana telimina Yesu Klisto kimbangi ayi longa Mambu
ma Pfumu, Piela ayi Yowani bavutuka ku Yelusalemi. Balonga
Nsamu wumboti mu mala mawombo ma Samali. **26** Mbasi yi
Pfumu yikamba Filipi: —Telama! Yenda mu ndambu yi sude mu
nzila yitonina ku Yelusalemi nate ku Ngasa; nzila yikambulu
batu. **27** Niandi wutelama ayi wuyenda. Tala muisi Etiopi wumosi
wuba lundanga zimbongo ayi kiuka kioso ki ntinu wunketo wu
Etiopi; wuyiza ku Yelusalemi mu sambila. **28** Bu kaba mvutuka,
wuvuanda mu Saleti kiandi. Wuba tanga nkanda wu mbikudi
Ezayi. **29** Pheve yikamba Filipi: —Fikama ayi bakidila saleti
yoyi. **30** Filipi wuzawula; wunwa wulembo tangi nkanda wu
mbikudi Ezayi; buna wunyuvula: —Wulembo sudika kuaku

mambu momo wulembo tangi e? **31** Mutu beni wumvutudila:
—Buevi ndenda kumasudikila enati mutu kakadi kutsudikisa
mawu e? Bosi wuleba Filipi kakuma mu Saleti ayi wunleba
kavuanda va ndambu andi. **32** Buku ki mambu kioki kaba tanga
kiawu kiaki: Bannata banga dimemi diyenda ku vondo; banga
muana dimemi diodi dinkambu samba va ntuala mutu wowo
wulembo nkulula mika, vayi kasia zibula munu ko; **33** mu diambu
di kukikulula bamanga kunnungisa. Nani wela yolukila nkun'andi
e? Bila basukisidi luzingu luandi va ntoto e? **34** Buna nlundi
wu kiuka ki ntinu wunketo wuyuvula Filipi: —Wundemvukila;
wutsudikisa mu diambu di nani mbikudi kayolukila mambu mama
e? Mu diambu di niandi veka voti mu diambu di mutu wunkaka
e? **35** Filipi wutona yoluka, wutona kunsamunina mambu ma
Yesu, tonina mu nkanda wowo. **36** Bu batatamana diata mu
nzila, batula va buindi kinlangu. Buna nlundi wu kiuka ki ntinu
wunketo wutuba: —Tala nlangu wawu! A mbi bi kukhakidika mu
botama e? [**37** Filipi wumvutudila: —Enati wilukidi mu ntim'aku
wumvimba buna wulenda kuaku botama! Mutu beni wuvutula:
—Ndinwilukila ti Yesu Klisto niandi Muana Nzambi.] **38** Wuvana
minsua mu telimisa Saleti. Filipi ayi nlundi wu kiuka ki ntinu
wunketo, bawu buadi batibuka mu nlangu; bosi Filipi wumbotika.
39 Bu batotuka mu nlangu, Pheve yi Pfumu yizimbisa Filipi, ayi
nlundi wu kiuka ki ntinu wunketo kasia buela kummona ko. Vayi
mutu beni wulandakana nzil'andi mu khini yiwombo. **40** Vayi Filipi
wuyenda monikila ku Azoti. Bu kaviokila mu tsiwulonga Nsamu
Wumboti mu mala moso momo kaviokila nate katula ku Sezali.

9 Mayindu ma Sawuli maba kaka mu yamisa ayi mu vonda
minlonguki mi Pfumu, wuyenda kuidi Pfumu yi zinganga Nzambi
ku Yelusalemi **2** ayi wunlomba minkanda minata mu zinzo

zi zikhutukunu zi Damasi muingi kabaka bukangila babakala
voti baketo, bobo banlandakana nzila yi Pfumu ayi kuba nata
bakangama ku Yelusalemi. **3** Bu kaba mu nzila, buna weka
nduka tula ku Damasi, kazimbukila kiezilakikienzuka mu diyilu
banga lusiemo. **4** Bu kabua va tsi, wuwa mbembo yinkamba: —A
Sawuli e! A Sawuli e! A bila mbi wulembo ndiamisina e? **5** Sawuli
wuvutula: —Pfumu, ngeyo widi nani e? Pfumu wunkamba:
—Minu Yesu diodi wunyamisanga! **6** Vayi telama buabu! Kota ku
divula, kuawu maba kamba mambu mawu fueti vanga! **7** Batu
boso baba yandi mu nzila batelama, basia baka kadi dituba ko,
bawa mbembov ayi basia mona mutu ko. **8** Sawuli wutelama.
Meso mandi maba mazibuka vayi kasia mona ko. Bansimbidila
mu koko, bannata ku Damasi. **9** Bilumbu bitatu kasia kadi mona,
kasia dia voti kadi nua. **10** Nlonguki wumosi wuba ku Damasi,
dizina diandi Ananiasi. Pfumu wummonikina mu tsongolo ayi
wuntela: —"Ananiasi!" Niandi wuvutula: —Tala, Minu kawu
Pfumu! **11** Bosi Pfumu wunkamba: —Telama! Yenda mu nzila
yoyi bantedilanga: "nzila yilulama" ayi tomba mutu wumosi
bantedilanga Sawuli muisi Talisi widi ku nzo Yuda. Vayi tala mutu
wulembo sambila **12** ayi wumueni mu tsongolo mutu wumosi,
bantedilanga Ananiasiwukotidi ayi wuntetikidi mioko mu diambu
di kabuela mona diaka. **13** Ananiasi wuvutula: —A Pfumu!
Ndiwilu batu bawombo banyolukila mambu ma mutu wowo ayi
mabienga momo kavangidi banlongo baku mu Yelusalemi. **14**
Beki kuaku lulendo lubedi kuidi bapfumu banganga Nzambi,
lukangisila babo bansambilanga dizina diaku. **15** Vayi Pfumu
wunkamba: —Yenda bila ndisobudi mutu wowo mu kutsadila;
wela zabikisa dizina diama kuidi Bapakanu, mintinu ayi kuidi
bana ba Iseli. **16** Bosi ndiela kummonisa mambu mawombo

momo mafueti kummonisa phasi mu diambu di dizina diama.
17 Ananiasi wuyenda; wukota muna nzo beni, wutetika Sawuli
mioko ayi wunkamba: —A khomb'ama Sawuli, Pfumu Yesu diodi
dimonikini mu nzila yoyi wuyizidi, wuthumini muingi wubuela
mona diaka ayi wuba wuwala mu pheve Yinlongo. **18** Vana vawu,
bima bidoduka mu meso mandi biba banga makua ma mbizi yi
nlangu. Wutona buela mona. Buna wutelama ayi wubotama. **19**
Bu kadia zingolo zivutuka. Sawuli wukala ndambu bilumbu ayi
minlonguki ku Damasi. **20** Ayi mu bilumbu bina kaka wutona
longa mu zinzo zi zikhutukunu ti Yesu niandi Muana Nzambi. **21**
Batu bobo banwa basimina buwombo ayi batuba: —A beno!
Niandi ko mutu wowo wubedi yamisanga batu bobo babedi
sambilanga dizina diodi ku Yelusalemi ayi wuyizila kuaku mu
lukanu lu kuba nata bakanga kuidi bapfumu banganga Nzambi
e? **22** Vayi Sawuli wukinda mu lulendo wukangisa miunu mi
Bayuda baba kalanga ku Damasi bu kaba kuba sudikisanga
mu bukiedika ti Yesu niandi Klisto. **23** Bilumbu biwombo bu
bivioka, Bayuda bawizana mu kumvonda. **24** Vayi Sawuli wuwa
lufiefi beni. Basunga builu ayi muini, mielo mi divula muingi
bamvonda. **25** Vayi, va builu, minlonguki miandi minkuludila
mu pani mu yenda baka ki luphangu lu divula. **26** Bu katula
ku Yelusalemi, wutomba fubakana ayi minlonguki, vayi baboso
bammona tsisi. Bila basia kikinina ko ti weka nlonguki. **27** Vayi
Balinabasi wumbonga ayi wunnata kuidi bamvuala. Wuba kamba
buevi Sawuli kamonina Pfumu mu nzila yi Damasi; Pfumu yoyi
yinyolukila ayi buevi kalongila mu kambu tsisi, mu dizina di
Yesu ku Damasi. **28** Wuba kuenda ayi kuiza yawu va kimosi ku
Yelusalemi ayi wuyolukila mu kambu tsisi mu dizina di Pfumu.
29 Wusolula, wufindana ziphaka ayi Bayuda bobo baba tubanga

Kingeleki vayi bawu batomba kumvonda. **30** Vayi bakhomba bu
zizaba diambu beni, zinnata ku Sezali bosi zimfidisa ku Talise.
31 Dibundu diba mu ndembama mu Yuda dioso, mu Ngalili ayi
mu Samali bu dikindusu ayi bu dikinzika Pfumu. Batu babuelama
mu lusadusu lu Pheve yinlongo. **32** Bu diba ti Piela wudiengila
mu zunga kioso, wuyenda tala banlongo bobo baba kalanga ku
Lide. **33** Kuna kamonina mutu wumosi dizina diandi Ene, wuba
dikoka. Nana di mimvu kabela wuleka va mbuk'andi. **34** Piela
wunkamba: —A Ene! Yesu beti tedila Klisto wubelusidi. Telama
kuaku! Kubika mbuk'aku ngeyo veka. Vana vawu wutelama. **35**
Batu boso baba kalanga ku Lide ayi ku Saloni bammona ayi
babaluka kuidi Pfumu. **36** Kuba nlonguki wumosi wu nketo ku
Yope, baba tedilanga Tabita bu dinsundula Dolukasi wuba nketo
wu mavanga mamboti ayi minsukami miwombo kasadisa. **37**
Vayi yiyiza ba mu bilumbu beni, bu kabakana kimbevo buna
wufua. Bu bamana kunsukula, bantula ku vinga kidi ku yilu
banga. **38** Sumbu Lide diba difikama ayi Yope, minlonguki bu
miwa ti Piela widi ku divula di Yope, buna mifidisa babakala buadi
kuidi niandi ayi bankamba: —Kadi zingila mu kuiza kuidi beto.
39 Piela wutelama, wuyenda yawu. Buna katumbu tula, bannata
ku vinga kidi ku yilu banga. Mafuola moso mayiza ku kaba
mu bidilu. Mammonisa biyunga ayi minledi; bima bioso biobi
katunga bu kabedi yawu va kimosi. **40** Vayi Piela bu katotula
batu boso ku nganda, buna wufukama, wusambila, wutadisa ku
ndambu kubela mvumbi ayi wutuba: —Tabita! Kotuka kuaku!
Mbadi Tabita wuzibula meso; Wumona Piela, wuvuanda. **41**
Piela wunsimba mu koko, wuntelimisa, wutumisa banlongo ayi
mafuola; bosi wuba monisa niandi wumoyo. **42** Tsangu beni
yimana tembakana mu Yope dioso ayi bawombo bawilukila

Pfumu. **43** Piela wukala bilumbu biwombo ku Yope, ku nzo
Simoni diodi diba salanga kisalu ki vanganga bima mu minkanda
mi bibulu.

10 Pfumu yimosi yi masodi ma basi Loma mu nkangu wuba
ntedilanga “Italiya” wuba kalanga ku Sezali, dizina diandi Khoneli.
2 Wuba mutu wu busonga, wuba kinzikanga mambu Nzambi va
kimosi ayi basi nzo'andi yoso. Wuba sadisanga minsukami ayi
wuba sambilanga Nzambi mu zithangu zioso. **3** Wumona mu
tsongolo nduka-nduka mu thangu yintatu mu masika, mbasi yi
Nzambi yikota mu nzo'andi ayi yinkamba: —A Khoneli! **4** Khoneli
wusungamana kuntala ayi lukhuku, ayi wunyuvula: —A Pfumu!
Mbi biobi e? Mbasi wumvutudila: —Zitsambulu ziaku ayi makaba
weti vana minsukami bitudidi kuidi Nzambi, wubitebukidi moyo.
5 Fidisa buabu batu ku Yope; tumisa Simoni, mutu wowo beti
tedila Piela, **6** Widi ku nzo Simoni diodi wumvanganga bima mu
minkanda mi bibulu nzo beni va muenda mbu yidi. **7** Mbasi yoyi
yiba kunkamba bu yitumbu kuenda, Kolineyi wutumisa bisadi
biodi mu bisadi biandi ayi disodi dimosi mu masodi momo maba
kalanga va ndambu'andi, diodi diluta kinzikanga mambu ma
Nzambi. **8** Bu kamana kuba samunina mambu moso, buna
wuba fidisa ku Yope. **9** Mu lumbu kilanda, bu baba mu nzila
ayi bu bafikama ayi Yope, Piela wumaka ku yilu muanzu mu
kuenda sambila. Yiba nduka-nduka midi. **10** Nzala yiwombo yiba
yandi ayi wuzola dia. Sumbu diba ti buna bakidi nlambila bidia,
buna wuzamuka mu Pheve. **11** Wumona diyilu dizibukidi ayi
wumona kima kimosi kidedakani banga nledi wunneni wukuluka
mu zitsongi ziandi ziya va ntoto. **12** Muna muba mintindu mioso
mi bibulu; bibio bindiatilanga mu bivumu, ayi mintindu mioso mi
zinuni. **13** Wuwa mbembo yimosi yinkamba: —Piela, telama!

Vonda ayi dia! **14** Piela wuvutula: —Nana Pfumu! Bila ndididi ko
bima bisumuka ayi bimvindu. **15** Mbembo yibuela kunkamba mu
khumbu yimmuadi: —Biobi Nzambi kavedisa ngeyo kadi kubi
mona bisumuka. **16** Mu zikhumbu zitatu kamonina tsongolo beni
bosi ku nzimunina kima beni kikuma ku diyilu. **17** Piela bu kaba
yindula tsundu yi tsongolo yoyi kamona, muna thangu beni, batu
bobo Kolineyi kafidisa buna bateliminiva muelo nzo bu bamana
yuvula nzo yi Simoni. **18** Batela mbila ayi bayuvula enati Simoni
diodi beti tedila Piela widi mu nzo beni. **19** Piela bu kaba yindula
tsongolo beni, Pheve wunkamba: —Tala, batu batatu balembo
tombi. **20** Vayi telama, kuluka ayi yenda yawu mu kambu memata
bila minu veka ndiba fidisidi. **21** Piela bu kabaluka kuba batu
beni, buna wukamba: —Tala minu mutu wowo luntomba; A
diambu mbi luizidi e? **22** Bamvutudila: —Kolineyi, pfumu yi
masodi ma basi Loma wututumini, niandi widi mutu wusonga ayi
wunkinzikanga Nzambi ayi tsi yoso yi Bayuda yeti kuntelimina
kimbangi kimboti. Mbasi yi Nzambi yinlubudi mu diambu katumisa
ku Nzo'andi muingi kawa mambu kuidi ngeyo. **23** Bu kaba
kotisa mu nzo; wuba vangisila nleko. Va nsuka, wutelama
ayi wuyenda yawu ayi ndambu yi bakhomba zi divula Yope
bayenda yandi. **24** Batula ku Sezali mu lumbu kilanda. Kolineyi
wuba kuba vingila, wumana kutikisa bibutu biandi ayi bakundi
bandi. **25** Mu thangu Piela kaba kota mu nzo, Kolineyi wuyiza
dengana Piela, wubua va malu mandi ayi wumbuongimina.
26 Vayi Petelo wuntelimisa bu katuba: —Telama kuaku! Bila
minu mamvama ndidi mutu! **27** Bu kaba solula yandi, wukota
mu nzo ayi wumona batu bawombobuna bakutikini. **28** Piela
wuba kamba: —Beno luzebi ti dikandama mu Mina mi Bayuda
kuidi Nyuda mu fubakananga voti buminanga mutu kambulu

Nyuda. Vayi Nzambi wumbonisini ti kadi mutu wumosi ndilendi
tedilanga ko wusumuka voti wumvindu ko. **29** Diawu bu lufidisi
batu biza thombi, ndizidi mu kambu ziphaka. Buabu thidi zaba
diambu mbi luthumisini. **30** Kolineyi wumvutudila: —Kiawu kiaki
lumbu kinya mu thangu yi phila yayi; mu thangu yintatu yi
masika buna ndilembo sambila mu nzo'ama, tala mutu wumosi,
wuvuata minledi miba lezama, wuyiza kuthelimina ku ntuala. **31**
Ayi wukhamba: “Khoneli, Nzambi wuwilu zitsambulu ziaku bosi
wutebukidi moyo makaba maku momo weti vana minsukami. **32**
Fidisa batu ku Yope, tumisa Simoni diodi bantedilanga Piela,
widi ku nzo Simoni diodi dieti vangila bima mu minkanda mi
bibulu. Nzo andi vana muenda mbu yidi. **33** Diawu mu kambu
vingila, mfidisi batu kuidi ngeyo ayi diambu dimboti vengi bu
wizidi. Buabu beto boso tuidi vava va ntuala Nzambi mu wa
mambu mamo Pfumu katumini mu kutukamba!” **34** Piela weka
nyoluka: —Bukiedika mbakudi ti Nzambi katalanga bizizi bi
batu ko. **35** Vayi mu zitsi zioso woso mutu weti kunkinzika ayi
weti sadila busonga, niandi wummonisanga Nzambi khini. **36**
Niandi wufidisa mambu mandi kuidi bana ba Iseli, mu kuba
samunina Nsamu Wumboti wu ndembama mu nzila yi Yesu
Klisto, niandi Pfumu yi batu boso. **37** Luzebi mambu moso
masamunu mu Yuda dioso, tonina mu zunga ki Ngalili mu thangu
Yowani kamanisa longa nsamu wumbotokolo; **38** buevi Nzambi
kadukudila Pheve Yinlongo ayi lulendo kuidi Yesu, wuba muisi
Nazaleti. Niandi wudiengila mu bibuangu bioso mu vanganga
mamboti ayi mu belusa batu bobo baba bakangama mu buvika
bu lulendo lu Satana, bila Nzambi wuba yandi. **39** Beto tuidi
bambangi ba mambu moso momo kavanga mu tsi yi Bayuda ayi
mu Yelusalemi. Niandi bavondisa bu bambanda va nti. **40** Vayi

Nzambi wumfulukisa mu lumbu kintatu ayi wumvana minsua
mi monikina diaka, **41** bika sia ti kuidi batu boso vayi kuidi
bambangi ziozi niandi veka Nzambi kakisobudila thama, fuana
beto tudia ayi tunua yandi ku nzimunina bu kafuluka mu bafua.
42 Niandi wututuma tulonga batu ayi tutelama kimbangi ti niandi
Nzambi kabieka zuzi di batu badi moyo ayi bafua. **43** Mimbikudi
mioso mintelimina kimbangi ti woso wunkuwilukilawela lemvokolo
masumu mandi mu dizina diandi. **44** Buna Piela wikidi tubi
mambu mama, Pheve Yinlongo yikuluka mu batu boso bobo
bawa mambu beni. **45** Bayuda bobo bawilukila bayiza ayi Piela,
basimina mu mona ti dikaba di Pheve Yinlongo dieka ayi kuidi
batu bobo bakambulu Bayuda. **46** Bila babawa babo banyoluka
zimbembo zinkaka ayi bankembisa Nzambi. **47** Buna Piela wuba
yuvula: —A buevi, mutu wulenda kandika batu baba babotama
mu nlangu, bawu batambudi Pheve Yinlongo banga beto e? **48**
Diawu wuvana lutumunu muingi babotama mu dizina di Yesu
Klisto. Bosi banleba mu diambu kakala ndambu bilumbu.

11 Bamvuala ayi bakhomba baba mu Yuda ziwa ti batu bobo
bakambulu Bayuda mamvawu batambula mambu ma Nzambi. **2**
Vayi Piela bu kavutuka ku Yelusalemi, Bayuda bobo bawilukila
bafindana yandi ziphaka **3** ayi bankamba: —Ngeyo wubedi
kuidi batu bakambu zengoso nitu yi kibakala ayi wudidi yawu! **4**
Vayi Piela wuba sudikisa mambu moso boso bu malandikinina;
Wuba kamba: **5** —Bu ndiba sambila ku Yope, ndizamuka mu
Pheve, ndimona tsongolo. Ndimona kima kimosi kiba banga
nledi wunneni kikangu mu zitsongi ziya, kiba nkuluka tona
ku diyilu nate va ndiba. **6** Bu ndikitala, ndikifiongunina, buna
ndimona bibulu bi malu maya, bibulu bi nsitu, bibulu bindiatilanga
mu bivumu ayi zinuni. **7** Ayi ndiwa mbembo yikhamba: “Piela,

telama, vonda ayi dia”. **8** Vayi ndivutula: “Nana Pfumu, bila
kadi kima kisumuka ayi kimvindu kikotidi ko mu munu ama.”
9 Mbembo yiwakana diaka mu khumbu yimmuadi mu diyilu:
“Kioki Nzambi kavedisa ngeyo kadi kukitala kisumuka”. **10**
Mu zikhumbu zitatu diambu diodi divangimina bosi bima bioso
bikuma ku diyilu. **11** Muna thangu beni ndimona batu batatu
baba ku Sezali bafidusu kuidi minu, batelama va ntuala nzo yoyi
ndiba. **12** Pheve yikhamba ndienda yawu mu kambu memata.
Bakhomba basambanu ziazi ziyiza yama ayi tukota mu nzo yi
mutu wuna. **13** Mutu beni wutukamba buevi kamonina mbasi
mu nzo'andi, yimmonikina ayi yinkamba: “fidisa batu ku Yope,
tumisa Simoni beti tedila Piela. **14** Niandi wela kukamba mambu
malenda kuvukisa ngeyo ayi nzo'aku yimvimba.” **15** Bu nditona
yoluka, Pheve Yinlongo yikuluka mu bawu banga bu yikulukila
mu beto vana thonono. **16** Bosi nditebukila moyo mambu ma
Pfumu mu thangu katuba ti: Nyinga, Yowani mu nlangu kabotikila
vayi beno mu Pheve Yinlongo luela botokolo. **17** Enati niandi
veka Nzambi wuba vana dikaba dimosi ayi beto mu thangu beto
tuwilukila Pfumu Yesu Klisto, buna minu ndidi nani mu diambu
di kandika Nzambi e? **18** Bu bawa mambu mama, baba dio
sui, bakembisa Nzambi ayi batuba: —Nyinga, Nzambi wuveni
diluaku kuidi batu bakambulu Bayudamu balula mavanga muingi
batambula luzingu! **19** Bobo basasakana, mu thangu bayamisa
dibundu mu diambu di lufua lu Etieni bayenda nate ku Fenisi,
Sipeli ayi ku Antioshi. Vayi basia longa Nsamu Wumboti kadi
kuidi mutu ko botula kaka Bayuda. **20** Muaki mu batu bankaka,
bayenda ku Antioshi muba basi Sipeli ayi basi Silene basolula
ayi balonga Nsamu Wumboti wu Pfumu Yesu kuidi basi Ngelesi.
21 Lulendo lu Pfumu luba yawu, batu bawombo bawilukila ayi

babaluka kuidi Pfumu. **22** Tsangu beni yitula mu matu ma
basi dibundu di Yelusalemi. Diawu bafidisila Balinabasi nate
ku Antioshi. **23** Bu katula, wumona nlemvo wu Nzambi. Buna
wumona khini bosi wukindisa batu boso muingi baba bakuikama
mu Pfumu. **24** Bila Balinabasi wuba mutu wumboti, wuba wuwala
mu Pheve Yinlongo ayi mu minu. Nkangu wunnene wu batu
wuwilukila Pfumu. **25** Bosi Balinabasi wuyenda ku Talisi mu
tomba Sawuli. **26** Buna kammona, wunnata ku Antioshi. Mvu wu
mvimba bawu buadibakutikinina ayi dibundu, balonga nkangu
wunneni. Ku Antioshi kuawu minlonguki mitedolo “Bankua
Klisto” voti “Baklisto” mu khumbu yitheti. **27** Muna bilumbu beni
mimbikudi miba ku Yelusalemi miyenda ku Antioshi, **28** wumosi
mu bawu, dizina diandi Agabusi, wutelama ayi wubikula mu
Pheve ti kanda kingolo kiela ba mu tsi yimvimba. Kanda beni
kiba mu thangu ntinu Klode. **29** Diawu minlonguki mizenga,
kadika mutu boso bubela diluaku diandi, mu fidisa lusadusu kuidi
bakhomba baba kalanga mu Yuda. **30** Buawu bobo mivangila.
Mifidisa makaba mawu kuidi bakulutu ba dibundu mu mioko mi
Balinabasi ayi Sawuli.

12 Mu thangu yina, ntinu Elode wukangisa ndambu yi batu ba
dibundu di Yelusalemi mu diambu di kuba yamisa. **2** Wuvondisa
Zaki, khomba Yowani, mu sabala. **3** Bu kamona ti Bayuda
bamuena diambu beni khini wubuela kangisa Piela; yiba mu
thangu nyengo mapha makambu tulu luvi. **4** Bu kankangisa,
wunkotisa mu nloko ayi wutula kumi masodi masambanu
muingi mansunga. Mayindu maba yandi, Pasika yawu vioka, ma
kunsambisa va ntuala batu. **5** Piela wuba mu nloko; vayi dibundu
disambila zitsambulu, mu kambu vonga kuidi Nzambi mu diambu
diandi. **6** Vayi thangu Elode kaba mayindu ma kunsambisa,

mu builu buna Piela wuba wuleka va khatitsika masodi muadi.
Wuba wukangama mu zisieni zizole. Minsungi miba va muelo
mu sunga nloko. **7** Tala mbasi yi Pfumu yitotuka ayi kiezila
kingolo kikienzulanloko. Mbasi yisimba Piela mu luvati, yinkotula
ayi yinkamba: —Temala nsualu. Zisieni ziba mu mioko miandi
zidabuda. **8** Bosi mbasi yinkamba: —Vuata minledi miaku ayi
zisapatu. Wuvanga buawu. Mbasi yinkamba diaka: —Buela
tetika yunga kiaku bosi ndandakana. **9** Piela wutotuka mu
nloko, wunlandakana. Kasia zaba ko ti mambu momo mavanga
mbasi maba makiedika vayi kabanzila ti tsongolo kalembo
moni. **10** Bu bavioka vaba minsungi mitheti ayi vaba minsungi
mimmuadi, buna batula va muelo wusengo wuyenda ku ndambu
yi divula, wuzibuka wawu veka! Bu batotuka ayi bayenda nate
ku tsongi nzila. Tumbu zimbukila mbasi yizimbala va meso ma
Piela. **11** Diela di Piela bu divutukisa, Piela wukamba: “Buabu
khikinini ti Pfumu fidisidi mbasi'andi, yikhudidi mu mioko mi
Elode ayi mu mambu momo Bayuda bazodidi kuphangila.” **12** Bu
kabakula buawu, wuyenda ku nzo Maliya, ngudi yi Yowani diodi
baba ntedilanga Malako, kuawu kukutakana batu bawombo ayi
basambila. **13** Piela bu kakokuta va muelo, kisadi kimosi kinketo,
dizina diandi Lode wuyiza mu vana mvutu. **14** Bu kabakula
mbembo Piela; mu diambu di khini kasia zibula ko muelo vayi
wuvutuka mu nsualu ayi wuba kamba: —Piela widi va muelo. **15**
—Bawu bankamba: —A ngeyo bati lawukidi e? Vayi wuba kamba
ti diambu beni didi di kiedika. Vayi bawu batuba: —Buna mbasi
andi. **16** Piela wutatamana kokuta, buna bazibula; bammona ayi
basimina. **17** Piela wuba labikisa mu koko muingi babika biyoko,
wuba sudikisa buevi Pfumu kantotudila mu nloko. Wuba kamba:
—Lukamba mambu mama kuidi Zaki ayi kuidi bakhomba. Bu

katotuka, wuyenda ku buangu kinkaka. **18** Buisi bu bukia, tsisi
yingolo yibua mu masodi mu diambu masia zaba ko mambu mbi
mabuila Piela. **19** Elode bu kantombisa ayi bu kasia kummona
ko, buna wusambisa minsungi mi nloko, ayi wuvana lutumunu
lu kuba vondisa. Elode wubotuka mu Yuda ayi wuyenda ku
Sezali, wuvuanda kuna. **20** Elode wufuemina ngolo basi Tile ayi
basi Sidoni. Vayi basi Tile ayi Sidoni bawizana, bayiza kuidi
niandi. Mu lusadusu lu Balasitusi, mutu wowo wuba nsalanga
mu vinga kiba nlekanga ntinu, batomba vutula ndembama bila
tsi yi ntinu Elode yiba zingisanga zitsi ziawu. **21** Mu lumbu kioki
bawizana, Elode wuvuata minledi miandi mi kitinu; wuvuanda
va kundu kiandi ki kitinu, wutona kuba yolukila mu luniemo.
22 Batu bayamikina: “A keti mbembo yi Nzambi yoyi; yisi yi
mutu ko!” **23** Vana vawu, mbasi yi Nzambi yiyiza kumbeta mu
diambu kasia vana nkembo kuidi Nzambi ko. Zimvidi zindia; bosi
wufua. **24** Muaki mambu ma Nzambi maluta tembakana ngolo.
25 Balinabasi ayi Sawuli bu bamanisa kisalu kiawu, babika
Yelusalemi. Bayenda ayi Yowani, diodi baba ntedilanga Malako.

13 Mu dibundu di Antioshi muba mimbikudi ayi minlongi mi
Mina; muna muba Balinabasi, Simewoni mutu baba ntedilanga
“Ningeli” bu dinsundula: “Ndombi”, Lusuisi muisi Silene, Manayeni
mutu wuyunduka va kimosi ayi ntinu Elode ayi Sawuli. **2** Bu
baba sadila Pfumu ayi kukifuisa nzala mu diambu di lusambulu,
Pheve Yinlongo yituba: —Luphengumunina Balinabasi ayi Sawuli
mu diambu di kisalu kioki ndiba tedila! **3** Diawu bu bamana
kukifuisa nzala mu diambu di lusambulu ayi bu bamana sambila,
baba tetika mioko ayi baba bika benda. **4** Mu lutumunu lu
Pheve Yinlongo, Balinabasi ayi Sawuli bayenda ku Selesi. Kuna
babakila masuwa mu kuenda ku Sipeli. **5** Bu batula ku Salamine,

balonga mambu ma Nzambi mu zinzo zi zikhutukunu zi Bayuda.
Yowani wuba kuba sadisanga. **6** Bu basabuka sanga kioso nate
ku Pafosi, badengana Nyuda wumosi wuba nsadilanga mazi,
dizina diandi Bali-Yesu, wuba mbikudi wu luvunu. **7** Bali-Yesu
wuba vuandanga va kimosi ayi Selingiusi Pawulusi, nyadi wu
sanga, wuba mutu wu diela. Niandi wutumisa Balinabasi ayi
Sawuli bila wuzola wa mambu ma Nzambi. **8** Vayi Elimasi nkua
mazi (yawu tsundu yi dizina diandi), wuba kakidila ayi wutomba
bu zimbikisa minu ki Nyadi. **9** Bosi Sawuli baba tedilanga
diaka Polo bu kaba wuwala mu Pheve Yinlongo, wusungimina
tala nkua mazi bosi wunkamba: **10** —A ngeyo mutu wuwala
luvunu ayi mutu wu mambu mambimbi, muana wu Satana mbeni
yi mambu masonga, wulendi vonga ko mu vondanga zinzila
zilulama zi Pfumu e? **11** Vayi tala buabu koko ku Nzambi kueka
kuvana thumbudulu; weka kituka phofo; wulendi buela mona ko
muini mu ndambu bilumbu! Vana vawu weka mona mbungi ayi
tombi mu meso, wubaluka mu zindambu zioso, wutomba mutu
wulenda kunsimba mu koko mu kuntuadisa. **12** Nyadi beni buna
kamona mambu mama mavioka, wuwilukila bilawusimina mu
diambu di malongi ma Pfumu. **13** Polo ayi bakundi bandi boso
bakota mu masuwa ku Pafosi, bayenda ku Pelinge mu zunga ki
Pamfili. Yowani wuvasuka yawu, wuvutuka kuandi ku Yelusalemi.
14 Vayi bawu bu babotuka ku Pelinge, basabuka tsi ayi batula
ku Antioshi mu zunga ki Pisidi. Mu lumbu ki saba, bu bakota
mu nzo lukutukunu, buna bavuanda. **15** Buna bamana tanga
minkanda mi Mina ayi mi mimbikudi, bapfumu zi nzo lukutukunu
baba fidisila batu mu kuba kamba: —A bakhomba, enati mambu
malenda kindisa batu madi yeno, buna lulenda tuba! **16** Polo bu
katelama, wuvumbula koko kuandi ayi wutuba: —A basi Iseli ayi

beno boso lueti kinzika Nzambi, bika luwa: **17** Nzambi yi batu
baba ba Iseli wusobula bakulu beto, wufunisa batu bu baba
vuandanga mu tsi yi Ezipite ayi wuba totula mu koko kuandi ku
lulendo. **18** Wuba sadisa mu makumaya ma mimvu mu dikanga.
19 Bu kamana vonda tsambudi di makanda mu tsi Kana, wuba
vana mawu banga kiuka. **20** Mambu momo bu mavioka, nate
nduka-nduka zikhama ziya ayi makumatanu ma mimvu, wuba
vana mazuzi nate mu thangu mbikudi Samueli. **21** Bosi balomba
ntinu; buna Nzambi wuba vana Sawuli muana Kisi, muisi dikanda
di Benyamini; niandi wuba yadila mu makumaya ma mimvu. **22**
Vayi Nzambi wumvengumuna, wuba totudila Davidi mu ba ntinu,
niandi Nzambi katelimina kimbangi kiaki: Ndimueni mu Davidi,
muana Yese, mutu wudedakani banga ntim'ama, wela vanga
luzolo luama loso. **23** Vayi mu nkuna Davidi Nzambi katotudila
Yesu, Mvulusi mu diambu Iseli bila bobo bubela tsil'andi. **24**
Tuamina ndizulu andi, Yowani wulonga batu boso malongi matedi
mbotokolo bu bameni balula mavanga mawu. **25** Ku tsukusunu
luzingu luandi, Yowani wuba yuvula: “Kuidi beno minu ndidi
nani e? Minu ama ko mutu wowo lulembo vingila vayi niandi
wela kuiza ku mbus'ama. Minu ndisi fuana ko mu nianguna
minsinga mi zisapatu ziandi.” **26** A bakhomba ziama, beno luidi
mu nkuna Abalahami, kuidi beno ayi kuidi bobobeti kinzika
Nzambi, luzaba ti kuidi beto kuyiza mambu mama ma phulusu.
27 Bila batu bakalanga ku Yelusalemi ayi bapfumu ziawu basia
zaba Yesu ko, ayi basia sudika ko minkanda mi mimbikudi miba
tangungu kadika lumbu ki saba. Badedikisa mambu beni bu
bazengila Yesu nkanu. **28** Ka diambu ko basia mona ko mu
niandi kadi bila kikalenda vondolo vayi baleba Pilatu mu diambu
kamvondisa. **29** Bu bamana dukisa mambu moso masonama

mu diambu diandi, bankulula va nti ayi bantula mu ziami. **30**
Vayi Nzambi wumfulukisa mu bafua! **31** Bosi wukimonikisa mu
bilumbu biwombo kuidi batu bobo bayenda yandi tona ku Ngalili
nate ku Yelusalemi. Buabu batu beni bawu bayika bambangi
bandi va meso ma batu. **32** Beto, tulembo lusamunina Nsamu
wumboti landila tsilayivana Nzambi kuidi bakulu beto **33** ti
Nzambi wudedikisidi yawu kuidi beto bana bawu bu katotula
banga busonimina mu Nkunga wummuadi: Widi Muan'ama,
buabu ndibutidi. **34** Muaki wumfulukisa mu bafua muingi kabika
buela fua. Diawu katubila ti: Ndiela kulusakumuna mu mambu
manlongo, mavedila momo ndivanina Davidi tsila. **35** Diawu
katubila mu buangu kinkaka: Wulendi tala ko ti nitu yi mutu aku
wunlongo yibola. **36** Bila Davidi, bu kamana sala mu tsungi
andi mu luzolo lu Nzambi, wufua ayi wuziku va buangu kimosi
ayi bakulu bandi, bosi wubola. **37** Vayi mutu wowo Nzambi
kafulukisa, kasia bola ko. **38** A bakhomba; bika luzaba ti mu
niandi muyizila ndemvokolo yi masumu. **39** Ayi mu niandi, woso
mutu wukunwilukila, wela kunnungisa mu mambu moso momo
Mina mi Moyize milendi baka ko bu kulununguisila. **40** Diawu,
lulubuka muingi mambu matuba mimbikudi mabika kulubuila:
41 Lutala beno lueti vueza Nzambi, lusimina ayi lubotuka! bila
minu ndieka vanga diambu mu bilumbu bieno, luisi ba wilukila
diambu beni ko enati mutu wulusamunini diawu. **42** Bu batotuka
ku nganda, baleba Polo ayi Balinabasi mu diambu di biza longi
diaka mambu beni mu lumbu ki saba kinkuiza. **43** Lukutukunu
bu lumanisa mu nzo lukutukunu; Bayuda bawombo ayi basi
makanda mankaka baba sadilanga Nzambi, bobo bakikinina
Kiyuda, balandakana Polo ayi Balinabasi; basolula yawu ayi
baba kindisa mu tatamana mu nlemvo wu Nzambi. **44** Mu

lumbu ki saba kilanda, nduka-nduka divula dioso dikutakana mu
wa mambu ma Nzambi. **45** Vayi Bayuda bu bamona nkangu
wu batu, bamona kikhenene ayi bavunisa Polo mu mambu
momo kaba tuba, bamvunisa ayi bavueza Nzambi. **46** Polo ayi
Balinabasi babakamba mu bukhafi boso ti: —Kuidi beno theti
kufueti samununu Mambu ma Nzambi vayi sumbu lu malozidi
ayi sumbu lukimonisini ti luisi bafuana ko mu baka luzingu
lukalumani, tala tueka mbaluka kuidi Bapakanu. **(aiōnios g166)**
47 Bila Pfumu wutuvana lutumunu ti: Ndibieka mu ba kiezila
kuidi Bapakanu mu diambu di nata phulusu nate ku sukisina
ntoto. **48** Bapakanu bu bawa mambu mama, bamona khini.
Baniemisa mambu ma Nzambi ayi bobo bakubuku mu baka
luzingu lukalumani bawilukila. **(aiōnios g166)** **49** Mambu ma Pfumu
ma tembakana mu tsi yoso. **50** Vayi Bayuda bakambisila baketo
bobo baba luvalu, baba sadilanga Nzambi va kimosi ayi batu ba
luvalu ba divula beni; batona yamisa Polo ayi Balinabasi ayi
baba kuka mu zunga kiawu. **51** Polo ayi Balinabasi bakukumuna
mbungi-mbungi yiba mu malu mawu, bayenda ku Ikonuimi. **52**
Muaki minlonguki miba miwala mu khini ayi mu Pheve Yinlongo.

14 Buna bayetula ku Ikoniumi, Polo ayi Balinabasi bakota
mu nzo lukutukunu yi Bayuda, balonga mu lulendo loso. Batu
bawombo mu Bayuda ayi mu basi Ngelese bawilukila. **2**
Vayi Bayuda bobo bakambu wilukila, bakambisila Bapakanuayi
babivisa mayindu ma Bapakanu mu diambu bafuemina
bakhomba. **3** Polo ayi Balinabasi bilumbu biwombo bazingila
kuna. Balonga mu bukhafi bu basingimina mu Pfumu. Bosi
Pfumu wuba vana lulendo luvangila bikumu ayi mambu manneni
mu diambu di monisa ti mambu momo balembo longi, mu
nlemvo'andi, madimakiedika. **4** Vayi nkangu wu divula wutumbu

vasuka. Bankaka baba ku ndambu Bayuda, bosi bankaka baba
ku ndambu yi bamvuala. **5** Bapakanu ayi Bayuda, va kimosi ayi
bapfumu ziawu, bawizana mu kuba yamisa ayi kuba vondila
mu matadi. **6** Polo ayi Balinabasi bu bazaba mabanza mawu,
batinina mu mavulama Likawoni, ku Lisitele, ku Delibe ayi mu
zitsi zi kinzungidila. **7** Balonga Nsamu wumboti ku Lisitele. **8**
Ku Lisitele kuba mutu wumosi, wubela malu tona kabutuka;
kadiatanga ko, **9** wuwa malongi ma Polo. Polo bu kansungimina
ku ntala, wumona ti minu kibelukila kidi yandi; **10** buna wunkamba
mu mbembo yi ngolo: —Telama kuaku! Mutu beni wudumuka ayi
wutona diata. **11** Nkangu wu batu bu wumona mambu mavanga
Polo; bayamikini mu mbembo yi tsi awu ti: —A beno, zinzambi
zidi lunitu lu kimutu zizidi mu kutubumina! **12** Babieka Balinabasi
“Zeyisi” bosi Polo “Elimesi” bila Polo niandi wuba phovi. **13**
Nganga yi Nzambi Zeyisi, yoyi nzo andi yi lukutukunu yiba
kuna fula di divula, wunata zingombi zimbakala ayi biteka ku
muelo divula. Bila va kimosi ayi batu baba vana, bakubama
mu kuzitambika banga makaba. **14** Vayi Balinabasi ayi Polo
bu bazaba mambu beni, bakanzuna minledi miawu, bazawula
kuna kuba nkangu wu batu, bayamikina ayi batuba: **15** —A
bakhomba, bila mbi lulembo vangila mambu momo e? Beto
mamveto tuidi kaka batu banga beno! Beto tulunatini Nsamu
Wumboti mu diambu lubika zinzambi zikambulu mfunu vayi
lubaluka kuidi Nzambi yi moyo, yivanga diyilu, ntoto ayi mbu
ayi bibioso bidi mu mbu. **16** Mu zitsungi ziviokidi, Nzambi beni
wuyekula batu ba zitsi zioso badiata mu zinzila ziawu veka. **17**
Muaki wukimonikisa mu mamboti keti vanga: tona ku diyilu niandi
weti kulunokisina zimvula ayi weti kuluvana zitsungi zimbozi.
Weti wesa mintima mieno mu bidia ayi mu zikhini. **18** Ka diambu

ko Polo ayi Balinabasi batuba mambu mono, vayi bamona phasi
mu kandika batu muingi babika kuba tambikila makaba. **19**
Bayuda baba ku Antioshi ayi ku Ikoniumi bakambisila nkangu.
Balozila Polo matadi, bankoka nate kuna fula di divula bila
babanzila ti fuidi. **20** Vayi minlonguki bu minzungidila, wutelama,
wukota ku divula. Mu lumbu kilanda, wuyenda ku Delibe va
kimosi ayi Balinabasi. **21** Bu bamana longa Nsamu Wumboti mu
divula dina ayi bu babaka minlonguki miwombo, bavutuka ku
Lisitele, ku Ikoniumi ayi ku Antioshi. **22** Bakindisa mintima mi
minlonguki; baba leba basimbidila minu kiawu. Baba kamba
ti: —Tufueti mona ziphasi ziwombo muingi tukota mu kipfumu
ki Nzambi. **23** Baba sobudila bakulutu mu kadika dibundu. Bu
bamanakukifuisa nzala mu diambu di lusambulu, baba yekula
mu mioko mi Pfumu yoyi bawilukila. **24** Bu baviokila mu Pisidi,
bayenda ku Pamfili. **25** Bu bamana longa mambu ma Nzambi ku
Pelinge, buna bayenda ku Atali. **26** Kuna bakotila mu masuwa
mu kuenda ku Antioshi bila kuawu baba tudila ku tsi nlemvo wu
Nzambi mu diambu di kisalu kioki basala. **27** Buna batumbu tula;
bakutikisa dibundu, basamuna mambu mosomavanga Nzambi
mu nzil'awu ayi buevi kazibudila Bapakanu nzila mu wilukila. **28**
Bilumbu biwombo bakadila ayi minlonguki.

15 Ndambu yi batu baba ku Yuda, balonga bakhomba, bu
batuba: —Enati lukadi zengoso nitu yi kibakala banga bu tumina
Mina mi Moyize, buna lulendi vuka ko. **2** Polo ayi Balinabasi
baba vunisa ayi baba findisa ziphaka. Diawu babakila lukanu
ti Polo ayi Balinabasi ayi ndambu yi batu mu bawu bafueti
kuenda ku Yelusalemi kuidi bamvuala ayi bakulutu mu diambu di
nsamu wowo. **3** Dibundu diba sindika mu nzil'awu. Baviokila
ku Fenisi ayi Samali. Buna basamuna phulusu yi Bapakanu;

khini yiwombo bamonisa bakhomba. **4** Bu batula ku Yelusalemi,
bayakulu kuidi dibundu, kuidi bamvuala ayi bakulutu ba dibundu.
Bamana samuna mambu moso momo mavanga Nzambi mu
nzil'awu. **5** Vayi ndambu yi batu, bobo bawilukila, baba mu
dikabu di Bafalisi batelama ayi batuba ti: bufueni bazengoso nitu
yi kibakala ayi balandakana Mina mi Moyize. **6** Bamvuala ayi
bakulutu ba dibundu bakutakana mu diambu di yindula nsamu
wowo. **7** Ziphaka zingolo zibua, buna Piela wutelama ayi wuba
kamba: —A bakhomba! Luzebi beno veka ti tona thama, Nzambi
wutsobula va khatitsik'eno mu diambu di longa Nsamu Wumboti
kuidi Bapakanu muingi bawu bawilukila. **8** Nzambi zebi mintima
mi batu, wuba telimina kimbangi bu kaba vana Pheve Yinlongo
banga bu katuvanina. **9** Niandi kasia tula kadi luviakunu ko va
khatitsika beto ayi bawu bu kavedisa mintima miawu mu minu.
10 Vayi buabu bila mbi lueka totila Nzambi mu kuika va tsingu yi
minlonguki mfuna wowo bakulu beto ayi beto veka katulendi
natikisa ko e? **11** Vayi beto tuwilukidi ti mu nlemvo wu Pfumu eto
Yesu tuvukidi. Buawu bobo buididi kuidi bawu mamvawu. **12**
Nkangu woso wuba dio sui! Bosi batu boso bawa Balinabasi ayi
Polo basamuna bikumu ayi mambu manneni momo Nzambi
kavanga mu bawu va khatitsika Bapakanu. **13** Buna bamanisa,
Yoluka, Zaki wuvutula: —A zinkomba ziama, bika luwa mambu
ndieka tuba! **14** Simoni samuni buevi tona vana thonono Nzambi
kabuminina Bapakanu mu diambu di sobula va khatitsik'awu
dikanda di batu difueni muba batu bandi veka. **15** Buawu bobo
budedikinini mambu matuba mimbikudi, boso bu sonimina: **16**
Mambu momo mawu vioka, ndiela vutuka; ayi ndiela buela
tunga nzo yi Davidi, yoyi yibua. Ndiela buela tunga bibuangu
bioso bitiolumuka, ndiela buela bifuanisa **17** muingi batu bobo

basiala batomba Pfumu va kimosi ayi Bapakanu boso bakubuku
muba batu bama. Buawu bobo butubidi Pfumu Wuvanga mambu
mama **18** Mazabikini mu zithangu zioso. **(aiōn g165)** **19** Diawu
minu mbueni, tubika yamisa Bapakanu bobo balembo baluka
kuidi Nzambi. **20** Vayi mboti tuba sonikina, mu kuba kamba
ti: babika dianga zimbizi zisumuka, zitambuku makaba kuidi
bitumba, babika kitsuza ayi babika dianga bibulu biobi bifuidi
mu kambu totuka menga ayi babika dianga menga. **21** Bila
mu zitsungi zithama, Moyize beki mu kadika divula minlongi
miandi mieti tanga Mina mu bilumbu bioso bi saba mu zinzo zi
zikhutukunu. **22** Bosi bamvuala ayi bakulutu ba dibundu ayi
badibundu boso bawizana mu sobula batu mu bawu ayi kuba
fidisa ku Antioshi va kimosi ayi Polo ayi Balinabasi. Basobula
Sila ayi Yuda diodi baba ntedilanga “Balisabasi” baba bakulutu
va khatitsika bakhomba. **23** Tala busonimina nkanda wowo
babavana: —Beto bamvuala, bakulutu ba dibundu ayi bakhomba
zieno, tueti vana mboti kuidi bakhomba badi mu makanda ma
Bapakanu madi ku Antioshi, ku Sili ayi ku Silisi. **24** Banga bu
tuwilu ti bakhomba bankaka zitotukila kuidi beto bayiza lusia mu
divuda, mu diambu di mu mambu batuba bosi bayiza vudikisa
miela mieno. Beto tusia bavana kadi lutumunu ko. **25** Tumueni ti
didi diambu dimboti, bu tumeni wizana, mu sobula batu buadi
mu beto ayi kulufidisila bawu va kimosi ayi bakhomba zieto zi
luzolo Balinabasi ayi Polo; **26** bobo bayekula luzingu luawu
mu diambu di dizina di Pfumu eto Yesu Klisto. **27** Tufidisidi
Yuda ayi Sila, bawu bela kulukamba mambu tulusonikini. **28**
Bila dimonikini diambu dimboti kuidi Pheve Yinlongo ayi beto
mu kambu kulukuika bizitu binkaka vayi mambu mama kaka
ma nfunu: **29** lubika dianga zimbizi zitambuku makaba kuidi

bitumba, lubika dianga menga, lubika dianga bibulu bifuidi mu
kambu totuka menga; lubika kitsuza. Enati lukikebidi mu mambu
momo, buna luvengi diambu di mboti. Lusiala mboti. **30** Bawu bu
basinduku, bayenda ku Antioshi. Bakutikisa nkangu wu batu,
babavana nkanda beni. **31** Batu bamona khini bu bamana
tanga nkanda beni bila wuba bomba. **32** Yuda ayi Sila sumbu
baba mimbikudi, balonga bakhomba mu mambu mawombo
ayi baba kindisa. **33** Bu bavuanda kuna ndambu bilumbu;
bakhomba baba sindika mu ndembama kuidi bobo baba fidisa.
[**34** Vayi Sila wuzenga mu siala ku Antioshi; Yuda wuvutuka
niandi veka ku Yelusalemi.] **35** Polo ayi Balinabasi bavuanda ku
Antioshi, va kimosi ayi bankaka, balonga ayi basamuna Mambu
ma Pfumu. **36** Ndambu bilumbu bu bivioka, Polo wukamba
Balinabasi: —Bika tuvutuka bumina bakhomba badi mu mavula
moso momo tulonga mambu ma Pfumu muingi tutala buevi
badidi. **37** Balinabasi wuzola nata Yowani, diodi baba ntedilanga
Malako. **38** Vayi Polo wumona ti buisi fuana ko mu nata mutu
wowo wusia kuba tina tona ku Pamfili ayi wukambu sala yawu
va kimosi. **39** Polo ayi Balinabasi bazonza ayi bayiza vambana.
Balinabasi wunata Malako, wukota mu masuwa ayi wuyenda ku
Sipeli. **40** Polo wubonga Sila ayi bayenda bakhomba bu zimana
kuba yekula mu mioko mi Pfumu. **41** Wuviokila mu Sili ayi mu
Silisi, wukindisa mabundu.

16 Polo wutula ku Delibe ayi ku Lisitele. Kuna kuba nlonguki
wumosi, dizina diandi Timote; ngudi andi wuba Nyuda wutambula
phulusu vayi dise diandi diba muisi Ngelese. **2** Bakhomba baba
ku Lisitele ayi ku Ikoniumi zitelimina Timote kimbangi kimboti.
3 Polo wuzola ti Timote kenda yandi. Bu kambonga, buna
wunzengisa nitu yi kibakala mu diambu di Bayuda bobo baba

mu bibuangu bina bila batu boso bazaba ti dise diandi wuba
muisi Ngelese. **4** Mu mavula moso baviokila, basamuna mambu
mazenga bamvuala ayi bakulutu ba Yeluzalemi ayi baba lomba
batumimina mambu beni. **5** Mabundu maba makinda mu minu ayi
ntalu yi batu yibuelama lumbu ka lumbu. **6** Bosi basabuka Filingi
ayi tsi yi Ngalatiya bila Pheve Yinlongo wuba kandika babika
longa mambu ma Nzambi ku Azi. **7** Bu batula ku ndilu yi tsi yi
Misi, bazola kuenda ku Bitini vayi Pheve yi Yesu yisia kuba vana
minsua ko. **8** Vayi bu baviokila ku Misi, bayenda ku Tolowasi. **9**
Va builu, Polo wumona tsongolo. Wumona muisi Maseduani
wuntelimina va ntuala ayi wunleba: —A Tata, lemvuka! Yiza
ku Maseduani mu kutusadisa! **10** Tsongolo yoyi bu yivioka,
tutomba nzila mu kuenda ku Maseduani bila tumona ti niandi
veka Nzambi wututela mu kuenda longi kuna Nsamu wumboti.
11 Tukota mu masuwa ku Tolowasi bosi tuyenda ku sanga ki
Samotalasi. Mu lumbu kilanda, tutula ku Neyapolisi. **12** Bosi
tuyenda ku Filipi, divula dimosi dinneni di Maseduani diba mu
mioko mi luyalu lu basi Loma. Bilumbu biwombo tukadila kuna.
13 Mu lumbu ki saba, bu tutotuka ku divula, tuyenda ku muenda
nlangu wuba ku difula di buala bila kuawu tubanzila kuidi buangu
ki lusambulu. Tuvuanda ayi tusolula ayi baketo bobo bayiza
kutakana. **14** Nketo wumosi, mu bobo baba nwa, dizina diandi
Lidi, wuba muisi Tiatile; minledi mimbuaki kaba nsumbisanga.
Wuba kinzikanga Nzambi. Pfumu wuzibula ntim'andi muingi kawa
bumboti mambu ma Nzambi malonga Polo. **15** Bu kabotama va
kimosi ayi nzo'andi, wutuleba bu katukamba: —Enati lumueni ti
ndidi wukuikama mu Pfumu buna luiza lukota ku nzo'ama ayi
luvuanda kuna. Buna wutuleba ngolo. **16** Lumbu kimosi bu tuba
kuenda ku sambila. Tudengana mvika wumosi wu nketo wuba

ayi pheve yimbimbi, yoyi kaba bikudilangamambu. Zimbikudulu
ziandi zivana bapfumu bandi zimbongo ziwombo. **17** Mvika beni
wu nketo, wutulandakana ayi wuyamikina: —“Tala; batu baba
badi bisadi bi Nzambi yi zangama, bawu balembo lulongi nzila yi
phulusu.” **18** Bilumbu biwombo kavangila buawu. Polo wumona
kiadi mu tezo kiviokakana, wutala ku mbusa bosi wukamba
pheve yimbimbi: —Mu dizina di Yesu Klisto, ndikutuma totuka
mu ndumba yayi! Pheve yimbimbi yitotuka muna thangu yina. **19**
Bapfumu zi mvika beni wu nketo bu zimona ti diana di buela
bakila zimbongo dimana, buna zikanga Polo ayi Sila, babakoka
va buangu ki batu bawombo ayi va ntuala mazuzi. **20** Baba
funda kuidi bapfumu zi ntiliminadu ayi batuba: —Batu baba
badi Bayuda, balembo tudi divunzi mu divula dieto. **21** Balembo
longi khadulu yoyi beto basi Loma tulendi kikinina ko ayi tulendi
sadila ko. **22** Nkangu wu batu wufuemina Polo ayi Sila. Buna
bapfumuzi ntiliminadu zituma babavula minledi ayi bababeta
bikoti. **23** Bu babetolo ngolo, bosi baba kotisa mu nloko ayi
bavana lutumunu kuidi nsungi wu nloko kaba sunga bumboti. **24**
Nsungi bu katambula lutumunu lolo, buna wuba tula mu vinga ki
khati kidi muna khati nloko. Bosi wukangikisa malu mawu mu
bitini bi makunzi ma mabaya. **25** Nduka-nduka midi miphipa, Polo
ayi Sila basambila ayi bayimbidila Nzambi, bobo bankaka baba
mu nloko ba bawa. **26** Buela zimbukila ntoto weka nikuka ngolo
nate zifondasio zi nloko zinikuka, mielo mioso mi nloko mimana
zibuka; zisieni zioso zi batu baba mu nloko zitabuka. **27** Nsungi
wu nloko wukotuka ayi bu kamona ti mielo mioso mimana zibuka;
wutotula sabala kiandi ayi wuzola kukivonda bila kabanzilati batu
ba nloko batina. **28** Vayi Polo wuyamikina mu mbembo yingolo:
—Bika kukivanga mbimbi, bila beto boso tuidi vava! **29** Nsungi

wu nloko wulomba muinda, wukota muna khati nloko, wufukama
va ntuala Polo ayi Sila mu lukhuku. **30** Wuba totula ku nganda
ayi wuba yuvula: —A bamueni, mbi phanga muingi ndivuka e?
31 Bamvutudila: —Wilukila Pfumu Yesu, buna mawu vuka ngeyo
ayi nzo aku! **32** Banlonga mambu ma Pfumu ayi batu boso baba
mu nzo'andi. **33** Muna builu, muna thangu beni, nsungi wu nloko
wusukula ziphuta ziawu. Niandi wubotama va kimosi ayi nzo
andi yoso. **34** Wunata Polo ayi Sila ku nzo'andi, wuba vana
bidia. Nzo andi yoso yimonakhini mu diambu bawilukila Nzambi.
35 Va nsuka, bapfumu zituma batu muingi bakamba nsungi wu
nloko: —Yekula batu beni! **36** Bosi nsungi wu nloko wukamba
buawu kuidi Polo ti: —Bapfumu zitumini batu muingi ndiluyekula.
Totukeno ayi yendanomu ndembama! **37** Vayi Polo wuvutula:
—Nana, beto tuidi basi Loma; basi kutusambisa ko; batubetisidi
bikotiva meso ma batu; batukotisidi mu nloko. Vayi buabu batidi
ku tuyekula mu kinsueki e! Nana! Biza tutotula bawu veka! **38**
Batu bana bayenda kamba nsamu beni kuidi bapfumu. Bosi
bapfumu zimonaboma bu ziwa ti Polo ayi Sila badi basi Loma.
39 Bayenda kuna nloko, baleba Polo ayi Sila; babatotula ayi
babalombababotuka mu divula dina. **40** Polo ayi Sila bu batotuka
mu nloko, bayenda ku nzo Lidi. Kunabamona bakhomba ayi
babakindisa. Bosi bayenda kuawu.

17 Bu bamana vioka Amfipolisi ayi Apoloni, Polo ayi Sila
batula ku Tesalonika; kuna kuba nzo lukutukunu yi Bayuda.
2 Polo wukota mu nzo lukutukunu banga bubela kifu kiandi.
Zimbingu zitatu kasoludila yawu mu masonoko. **3** Wuba kuba
sudikisa ayi kuba monisa bumboti ti Klisto kafuetimona ziphasi
ayi kafueti fuluka mu bafua; wuba kamba ti: —Yesu diodi
ndilembo lulongi niandi Klisto! **4** Bayuda bankaka mu bawu

bawilukila, bafubakana kuidi Polo ayi Sila. Buawu bobo basi
Ngelese, bawombo bobo bankizikanga Nzambi, va kimosiayi
baketo baluzitu bakutakana yawu. **5** Vayi Bayuda bankaka
bamona kikhenene, bakambisila bivungisi biobi bieti diengila
phamba-phamba mu zinzila muingi batotula khindu. Bawizana
ayi batotula khindu mu divula. Bakota mu nzo yi Yasonimu tomba
Polo ayi Sila mu diambu di kuba nata kuidi nkangu wu batu. **6**
Bu bakambu kuba mona, bakanga Yasoni ayi basi dibundu bobo
babayandi, babanata kuidi bapfumu zi divula ayi bayamikina:
—Batu bobo balembo nikuna tsi, beka kuaku. **7** Yasoni niandi
wuba tambula ku nzo'andi! Baboso babundudi Mina mi Sezali,
bila balembo tubanga ti ntinu wunkaka widi, dizina diandi Yesu!
8 Nkangu wu batu ayi bapfumu bu bawa bobo, bafuema ngolo.
9 Diawu bafutisila Yasoni ayi baklisto bankaka lumandi, bosi
babayekula. **10** Muna builu, bakhomba zitinisa Polo ayi Sila ku
Bele. Bu bayetula kuna, bakota mu nzo lukutukunu lu Bayuda.
11 Muaki Basi Bele baba batu ba mintima mimboti viokila basi
Tesalonika. Bakikinina Mambu ma Nzambi mu luzolo loso
lumboti; ayi kadika lumbu baba fionguninanga masonoko mu
diambu di zaba kani mambu momo baba kuba longanga maba
makiedika. **12** Buna bawombo mu bawu bawilukila va kimosi ayi
baketo ba luvalu ba basi Ngelese buela ayi babakala bawombo.
13 Vayi Bayuda ba basi Tesalonika bu bawa ti Polo wulembo
longi mambu ma Nzambi ku Bele, bayiza kuna, batona divunzi
ayi khindu mu batu. **14** Bakhomba batinisa Polo ku ndambu
mbu. Vayi Sila ayi Timote basiala kuna. **15** Batu bobo banata
Polo, bantudisa nate ku Atene bosi bavutukaku Bele. Bawu
banatina Sila ayi Timote thumu ti Polo wuba kamba bavikaku
nlandakana. **16** Polo bu kaba vingidila bakundi bandi ku Atene,

buna wumonakiadi mu ntima mu mona ti bitumba biwombo biba
mu divula. **17** Wuba solulanga ayi Bayuda ayi batu bankaka
baba sambilanga Nzambi mu nzo lukutukunu. Kadika lumbu
Polo wuba solulanga va nyalu-nguba va kimosi ayi batu bobo
kaba denganangа kuna. **18** Ndambu yi batu bankaka baba mu
dikabu di Baepikuli ayi dikabu di Basitoyika, bafindana yandi
ziphaka. Bankaka batuba: —Kiololoko kioki mbi kantuba e? Vayi
bankaka batuba ti: —Tumueni ti niandi wulembo longi zinzambi
banzenza! Bayolukila bobo mu diambu di Polo kaba nlonga
nsamu wu Yesu ayi wu mfulukulu yi bafua. **19** Vayi babuila
Polo ayi bannata va buangu kiba ntedilanga “Aleyopaze”, vovo
bayuku findininanga ziphaka. Bankamba: —Tulenda kueto zaba
tsundu yi malongi momo ma mona wulembo longi e? **20** Bila
mambu momo wuntuba madi mamona kuidi beto ayi tutidi zaba
tsundu yi mambu momo. **21** Muaki basi Atene ayi banzenza
babakalanga ku Atene, kisalu baluta sala viokisanga thangu
mu tuba ayi mu wa mambu mamona. **22** Polo wutelama vana
khatitsika Aleyopaze, wutuba: —A basi Atene, ndimmona ti
lueti zola buwombo sambila **23** bila bu ndibedi zieta mu divula
dieno, ndimueni bitumba biwombo biobi lueti sambila. Tala,
ndimueni va diziku dietitambukulu makaba vasonama: “kuidi
nzambi yoyi tukambulu zaba!” Diawu Nzambi yoyi lueti sambila
mu kambu kunzaba niandi ndikulusamunina. **24** Nzambi yoyi
yivanga nza ayi bibioso bidi mu nza ayi niandi Pfumu yi Diyilu
ayi ntoto, kakalanga mu zinzo zi Nzambi zitungulu mu mioko
mi batu ko. **25** Bosi mioko mi batu milendi kunsadila ko, bila
kasukamanga ko! Niandi weti vana luzingu ayi weti vana batu
boso phumukunu; niandi weti vana bima kuidi batu boso. **26** Mu
mutu wumosi kavangila batu boso mu diambu bavuanda va

ntoto wumvimba. Wuvasa zithangu; wutula zindilu zi bibuangu
biobio balenda vuanda muingi batomba Nzambi. **27** Mu mamoso
mama kavanga, wuntomba ti batu bantomba bila thangu yinkaka
balenda kunsimba mu fifita ayi kumbakula ka diambu ko kasi ko
thama kuidi kadika mutu buna tuididi. **28** Bila mu diambu diandi
tulembo zingila, tundiatila ayi tuididi. Banga minsoniki mieno
minkaka misonika: “Bila beto mamveto tuidi mu nkun'andi.”
29 Bu tuidi mu nkuna Nzambi buna tubika banza ti kinzambi
kidedikinibanga nolo, palata voti banga ditadi; bima bivangulu
mu mioko mi batu ayi mu mabanza ma batu. **30** Mu thama
Nzambi wuvibidila kambu ku diela ku batu, buabu wulembokambi
batu boso badi mu bibuangu bioso ti babalula mavanga mawu.
31 Bila wukubika lumbu kioki kela sambisa batu ba nza mu
busonga, mu nzila yi mutu wowo kakubika bu kavana dimbu
kuidi batu boso mu fulukisa mutu beni mu bafua! **32** Buna
bawa nsamu wu mfulukulu yi batu bafua; bankaka banseva bosi
bankaka bankamba: —Tuela kuwa mu khumbu yinkaka. **33**
Diawu Polo kaba bikila. **34** Muaki batu bankaka bafubakana
yandi ayi bawilukila. Mu bawu muba Denisi wuba mu dikabu di
Aleyopaze, nketo wumosi baba tedilanga Damali ayi bankaka
mu bawu.

18 Mambu momo bu mavioka, Polo wukatuka mu Atene,
wuyenda ku Kolinto. **2** Wubuana Nyuda wumosi, dizina diandi
Akilasi, wubutukila ku Ponti; buna bosi kuandi kabedi ku Itali
ayi nketo'andi Pilisiye. Bila ntinu Klode wutuma ti bamana
kuka Bayuda boso baba ku Loma. Polo wufubakana yawu. **3**
Sumbu baba salanga kisalu kimosi kitunga zinzo zi ngoto, Polo
wuvuandayawu ayi basala va kimosi. **4** Kadika lumbu ki saba,
Polo wuba longanga mu nzo lukutukunu, wuwilukisa Bayuda

ayi basi Ngelese. **5** Sila ayi Timote bu baba ku Maseduani,
buna Polo wukiyekula mu kisalu ki longa ayi telimina Yesu
kimbangi kuidi Bayuda ti niandi Klisto. **6** Vayi Bayuda bu
bantinguna ayi bu bavueza Klisto, Polo wunikuna minledi miandi
ayi wuba kamba: —Bika menga meno matombolo va mbata
mintu mieno. Tona buabu ndieka kuenda longi Bapakanu. **7**
Bu kabotuka vana, wukota ku nzo mutu wumosi, dizina diandi
Titiusi Yusitusi, wuba sadilanga Nzambi. Nzo'andi yiba yifikama
ayi nzo lukutukunu. **8** Vayi Kilisipusi, pfumu nzo lukutukunu ayi
basi nzo'andi boso bawilukila Pfumu. Basi Kolinto bawombo,
bu banwa buna bawilukila ayi babotama. **9** Lumbu kimosi va
builu, Pfumu wukamba Polo mu tsongolo ti: —Bika mona boma!
Longa kaka! Kadi ba dio sui! **10** Bila minu ndidi yaku! Kadi
mutu kalendi kubuila ko mukuvanga phasi bila ndidi mu divula
diadi! **11** Polo mvu mvimba ayi zingondi zisambanu kakadila ku
Kolinto, wuba longanga mambu ma Nzambi. **12** Vayi thangu
Ngalioni kabiadila mu Akayi, Bayuda bu bawizana va kimosi
bayendila Polo manenga, bankanga ayi bannata ku ntiliminadu.
13 Kuna bamfundila: —Mutu wawu weti wilukisa batu mu diambu
basambila Nzambimu phila yikandika Mina. **14** Vayi Polo bu
kedi katona yoluka, Ngalioni wukamba Bayuda ti: —A beno
basi Yuda! Enati mutu wawu masumu kavodidi voti mambu
mambimbi kavengi, nganu ndieka vibidila ku luwa. **15** Vayi
enati bidi biuvu bitedi mambu, mazina ayi Mina mieno, buna
bika lutala mawu beno veka. Minu mbengi ba zuzi mu mambu
momo. **16** Wuba kuka ku ntiliminadu. **17** Batu boso bu babuila
Sositeni, pfumu nzo lukutukunu, bamfuza khuba vana nganda
ntiliminadu. Vayi Ngalioni kasi kota mambu beni ko. **18** Polo
wubuela kala kuna bilumbu biwombo, buna wubika bakhomba,

wukota mu masuwa mu kuenda ku Sili va kimosi ayi Akilasi ayi
Pilisiye. Bu kavukusu dikungulu ku Sansela, bila tsila kavana.
19 Bu katula ku Efeso, Polo wubika Akilasi ayi Pilisiye ayi
wukotaniandi veka mu nzo lukutukunu; wusolula ayi Bayuda. **20**
Banleba kakala yawu bilumbu biwombo vayi wumanga kuandi.
21 Wubabika ayi wuba kamba: —Enati Nzambi tidi, ndiela kuiza
kulubumina! Wukota mu masuwa, wubika Efeso. **22** Bu katula
ku Sezale, wuyenda ku Yelusalemi mu vana badibundu mboti.
Kuzimunina, wuyenda ku Antioshi. **23** Bu kakala kuna ndambu
bilumbu, wuyenda ayi wuviokila mu zunga ki Ngalatiya ayi ki
Filingi mu kindisa minlonguki mioso. **24** Nyuda wumosi, dizina
diandi Apolo, wuyiza ku Efeso wuba muisi Alekisandiya wuba
mutu wumosi wuludede ayi wuzaba bumboti masonoko. **25**
Niandi wukilongolo nzila yi Pfumu, wuba wu fuluka mu Pheve,
wutuba, wulonga boso bufueni mambu mitedi Yesu. Niandi
wuzaba kaka malongi ma mbotokolo yi botika Yowani. **26** Niandi
wulonga mu nzo yi lukutukunu mu kambu memata. Pilisiye ayi
Akilasi bu banwa buna bannata ku nzo'awu; batona ku nsudikisa
bumboti nzila yi Nzambi. **27** Sumbu kaba mayindu makuenda
ku Akayi, bakhomba zisonikina minlonguki ayi baba kindisa
muingi banyakula bumboti. Buna katula kuna, wusadisa batu
bobo bawilukila mu nlemvo wowo katambula. **28** Bila wuba
bedisanga Bayuda va nyalu nguba, wumonisa mu masonoko ti
Yesu niandi Klisto.

19 Apolo bu kaba ku Kolinto, Polo wusabuka zunga ki miongo,
wutulaku Efeso; kuna kadenginina minlonguki minkaka. **2** Wuba
yuvula: —Beno lutambula Pheve Yinlongo mu thangu luwilukila
e? Bamvutudila: —Nana! Tuwilu'eto ko ti pheve Yinlongo yidi!
3 Polo wuba yuvula diaka: —A mbotokolo mbi lutambula e?

Bamvutudila: —Mbotokolo yibotika Yowani tutambula! **4** Bosi
Polo wuba kamba: —Yowani wubotika mbotokolo yi batu bobo
babalula mavanga bu katuba ti bawilukila mutu wowo wunkuiza
ku manima mandi; Yesu niandi mutu beni. **5** Buna bawa mambu
momo, babotama mu dizina di Pfumu Yesu. **6** Bosi, Polo bu
kaba tetika mioko babaka Pheve Yinlongo ayi bayolukamu
zimbembo zinkaka ayi babikula. **7** Baba nduka-nduka kumi
batu buadi. **8** Bosi bu kakota mu nzo lukutukunu, wuyolukila
mu kambu memata mu tezo ki zingondi zitatu, wuba leba mu
wilukila mambu ma Kipfumu ki Nzambi. **9** Vayi sumbu bankaka
bamanga wilukila ayi baba matingu bu baba tubanga mambimbi
mu diambu di nzila yi Pfumu va ntuala nkangu, diawu Polo
kaba bikila, wuvambana yawu ayi wunata minlonguki mu nzo
nkanda yi Tilanusi; kuawu kalonga kadika lumbu. **10** Mimvu
miodi kasadila buawu. Diawu babo baba kalanga mu Azi, baba
Bayuda voti basi Ngelese, bawa mambu ma Pfumu. **11** Bosi
Nzambi wuvanga bikumu binneni mu nzila yi Polo; **12** nkutu
nate batu babonga misuala ayi minledi miomi mibelakana nitu
yi Polo mu diambu batetika miawu bambevo; buna bambevo
zibeluka ayi ziphevi zimbimbi zitotuka. **13** Bayuda bankaka
baba kuenda diengilanga mu bibuangu mu kuendatotulanga
ziphevi zimbimbi mu batu, batona sadila dizina di Pfumu Yesu
mu totula ziphevi zimbimbi. Bakamba ziphevi zimbimbi ti: —Mu
dizina di Yesu diodi Polo keti longila, ndikulutumina totuka! **14**
Tsambuadi di bana ba Sikeva bawu bavanga mambu momo.
Sikeva wuba pfumu yi zinganga Nzambi zi Bayuda. **15** Vayi
pheve yimbimbi yiba vutudila: —Minu nzebi Yesu ayi nzebi nani
Polo vayi beno luidi banani e? **16** Vana vawu, mutu wowo wuba
pheve yimbimbi wuba buila mu nitu, wuba lutila mu ngolo ayi

wuba yamisa mu kikhesa. Batina mu nzo beni. Sumbu baba
kuenda tini, bamemana luala ayi pheni nkua baba. **17** Nsamu
beni wumana tembakana muidi batu boso bobo baba kalanga
ku Efeso; basi Ngelese ayi bayuda. Babo bamona boma, bosi
dizina di Yesu dikemboso. **18** Bawombo mu batu bobo bawilukila
bayiza ayi batuba mambu mosomambimbi momo bavanga. **19**
Bawombo mu batu bobo basadila mazi banata zibuku ziawu,
bayoka ziawu va meso ma batu boso. Thalu yifua zibuku beni
yiba nduka-ndukamakuma tanu ma zimili zi bivanza. **20** Mu
lulendo lolo mambu ma Pfumu matembikinina ayi mamonisa
zingoloziandi. **21** Mambu mama bu mavioka, Polo wukubika
nzila mu mabanza mandi muviokila ku Maseduani ayi ku Akayi
ayi mu kuenda ku Yelusalemi bu katuba: —Minu mana ba kuna,
mfueti kuenda ku Loma. **22** Wutuma bisadi biba salanga yandi
va kimosi Timote ayi Elasitusi, ku Maseduani vayi niandi veka
wusiala fioti ku Azi. **23** Vayi muna thangu beni, khindu yitotuka
ku Efeso mu diambu di nzila yi Pfumu. **24** Bila mutu wumosi,
dizina diandi Demetiliwusi, wuba fulanga bisengo, niandi wuba
vanganga zinzo zi nzambi zi Alitemisi, nzambi yimosi yi nketo,
wuvana diluaku dibakila zimbongo ziwombo kuidi bisadi biandi.
25 Wukutikisa bisadi biandi ayi batu bobo baba salanga bisalu bi
ntindu wowo, wuba kamba: —Zikhomba, luzebi kueno ti mamboti
meto mu kisalu kiaki madi. **26** Lulembo moni ayi lulembo wi, bika
sia ti mu Efeso kaka vayi nate mu Azi dioso, mambu malembo
vangi Polo diodi dilembo kambisilanga batu ti zinzambi ziozi
zivangulu mu mioko mi batu zisi kuandi zinzambi ko ayi batu
bawombo kavukumuni. **27** Bika sia ti kioki kisalu kieto kuandi
ki kuiza fui vayi ayi nzo nzambi yi Alitemisi, nzambi yinneni
yi nketo, yikuiza kambu kinzukungu. Buna dilenda ba ti batu

balendi buela kinzikanga Alitemisi ko, nzambi yoyi Azi dioso
ayi nza yimvimba bansambilanga! **28** Batu bu bawa mambu
momo, bafuema ayi batona yamikina: —Alitemisi di basi Efeso
widi wunneni! **29** Divula dioso di Efeso dikota divunzi ayi mu
kithuadi, bakota mu nzo yi bisavu. Bavitumuna Ngayusi ayi
Alisitalike basi Maseduani, bakundi baba kibanga va kimosi
ayi Polo. **30** Polo bu kaba mayindu ma kota kuna kuba batu,
minlongukiminkandika. **31** Bapfumu bankaka zi zunga kina ziozi
baba bakundi ba Polo bamfidisila thumu ti kabika kuenda ku
nzo yi bisavu. **32** Divuda dinneni dibua mu nkangu, bankaka
bayamikina diambu diadi; bankaka diambu dina. Bawombo mu
bawu basia sudika ko bila mbi bakutikinina. **33** Bayuda babonga
alekizande va khati nkangu, bantula ku ntuala ayi batu bankaka.
Niandi wuvumuna koko kuandi mu diambu wuzola nuanina batu
bandi va ntuala nkangu. **34** Vayi bu babakula ti niandi Nyuda,
buna baluta buela yamikina ngolomu mbembo yimosi nduka-
nduka mu tezo ki zithangu zizole ti: —Alitemisi yi basi Efeso widi
wunnene! **35** Bosi nsoniki wu divula diyiza lembika biyoko; diba
kamba: —A basi Efeso! A nani mu batu zimbulu ti divula di basi
Efeso didi divula dinkebanga nzo yi nzambi yi Alitemisi wunneni
ayi tumba kiandi kioki kiba ku diyilu e? **36** Bu didi ti diambu diadi
didi di kiedika, buna mboti luba dio sui, lubika vanga diambu mu
kambu yindula. **37** Bila batu bobo luneti vava basi yiba bima mu
nzo nzambi ko ayi basi finga nzambi eno yinketo ko. **38** Enati
Demetiliwusi ayi batu beti sala yandi bawu babeki mutu mambu,
ntilibinadu widi wuzibuka ayi mazuzi madi; buna balenda kuawu
fundana. **39** Enati mambu mankaka madi yeno ma buela, buna
mela talu ku lukutukunu boso buididi Mina. **40** Bila balenda
kutufunda banga batu batotudi khindu mu diambu di mambu

mavangimini buabu ayi bila kikadi monika kioki tukutikinini,
buelatulendi baka diambu di vutula ko enati batuyuvudi. **41** Bu
kamana tuba mambu momo; wutulula nkangu.

20 Biyoko bu bimanisa, Polo wutumisa minlonguki, wuba
kindisa, wubavana mboti bosi wuyenda ku Maseduani. **2**
Wusabuka bizunga bina, wukindisa mikhuikizi mu malongi
mawombo, bosi wuyenda ku Ngelese. **3** Zingonda zitatu kakadila
kuna. Thangu Polo kabaka lukanu lu kuendila ku Sili mu masuwa,
Bayuda banyendila manenga, diawu kabakila lukanu luvutukila
mu nzila yi Maseduani. **4** Batu baba bayenda yandi nzila yimosi:
Sopatele muisi Belemuana Pilusi, Asitaleke ayi Sekundusi basi
Tesalonika, Ngayusi muisi Delebe; Timote, Titsike ayi Tolofime
basi Azi. **5** Bawu batuama ku ntuala, batuvingidila ku Tolowasi.
6 Nyengo wu mampa momo ka mafunanga ko bu wuvioka,
tukuma mu masuwaku Filipi. Bilumbu bitanu tusabukila nlangu
bosi tuyiza babata ku Tolowasi; bilumbu bisambanu tuzingila
kuna. **7** Mu lumbu kitheti kilanda lumbu ki saba, tukutakana mu
diambu di bukunamapha. Polo wulonga batu bobo bakutakana
vana. Sumbu kaba mayindu ma kuenda mu lumbu kilanda,
diawu kalongila nate mu midi miphipa. **8** Minda miwombo miba
muna vinga kioki tukutikinina kuna banga. **9** Ditoko dimosi,
dizina diandi Ewutiku wukadila va nela, sumbu Polo kalongila
ngolo, meso ma tulu mambuila, wusangumuka bua ku ntototona
ku yilu banga kintatu. Mu thangu bannanguna, bammona wufua.
10 Polo bu kakuluka, wufukama, wunsimba mu mioko miandi;
wutuba: —Bikanu kueno mona boma, widi kuandi moyo! **11**
Wukuma diaka ku yilu banga; wubukuna dipha wudia. Wubuela
longadiaka nate mu nsuka, bosi, wuyenda. **12** Banata muana
ditoko wumoyo ayi bawu boso bakindusu buwombo. **13** Beto

bu tutuama ku ntuala, tukuma mu masuwa momo matunata
ku Asosi; kuna tufueti vitudila Polo, buawu bobo bubela luzolo
luandi. Bila wubaka lukanu lukuendila kuna dimalu. **14** Bu kayiza
kutubata, bosi tukuma mu masuwa, tuyenda ku Mitilene. **15**
Mu lumbu kilanda tubotuka kuna, tuyenda tula ku ndambu
Kio. Mu lumbu kinzole, tutula ku Samosi. Lumbu kimvimba ki
buela vioka bosi tutula ku Milete. **16** Bila Polo wumanga kuandi
telama ku Efeso mu diambu wumanga viokisa thangu ku Azi;
bila wuzola tula ku Yelusalemi enati baka bubela mu lumbu ki
nyengo wu Pantekoti. **17** Buna tutula ku Milete, Polo wufidisa
thumu kuidi bakulutu ba dibundu di Efeso muingi biza ndengana.
18 Buna batula, ku kaba, wuba kamba: —Beno luzebi mboti
buevi ndivuandidi yeno tona lumbu kitheti kiokinditula ku Azi.
19 Ndisadidi Pfumu mu kukikulula buwombo, mu matsuela mu
meso ayi mu zithotolo ziozi ndimona kuidi Bayuda bu baba
ku ndekilanga mintambu. **20** Muaki beno luzebi ti ndisia ku
lusuekila ko mambu momo madi mfunu kuidi beno. Ndilulonga
va nyalu-nguba ayi mu zinzo zieno. **21** Ndikamba kadika thangu
Bayuda ayi basi Ngelese ti babalula mavanga ayi bawilukila
Yesu, Pfumu eto. **22** Buabu ndiedi ku Yelusalemi. Buawu bobo
bulembo thuminapheve Yinlongo, vayi ndisi zaba ko mambu mbi
ndikuenda buani kuna. **23** Vayi nzebi ti pheve Yinlongo yiba ku
ndubulanga mu kadikadivula ti nloko ayi ziphasi bikuphingila. **24**
Vayi minu ndembo moni luzingu luama luidi kima kiphamba. Vayi
ndilembo tombi mu tula ku tsuka yi thinu yi ndilembo zawula
ayi manisa kisalu kioki Pfumu kaphana kioki kisamuna Nsamu
Wumboti wu nlemvo wu Nzambi. **25** Buabu nzebi bumboti ti
lulendi buela kumbona ko beno boso bobondilongidi Nsamu
wumboti wu Kipfumu ki Nzambi. **26** Diawu ndilu kambidi buabu ti:

kadi bila ndisi ko mu menga ma batu boso. **27** Bila ndisi manga
ku lukamba ko makani moso ma Nzambi. **28** Lukikeba bumboti
ayi lukeba bumboti nkangu wu mamemi moso momopheve
Yinlongo kalubiekila minsungi. Lukebanga bumboti Dibundu di
Nzambidiodi kakudila mu menga mandi. **29** Nzebi kuama ti minu
kuenda, memvu ma tsisi mela kota va khatitsik'eno, malendi
mona ko nkangu kiadi. **30** Batu bankaka bela totukila mu beno,
bela telama mu longa mambu ma luvunu mu diambu di tuta
minlonguki kuidi bawu. **31** Diawu luzibula meso! Lutebuka moyo
ti, mu mimvu mintatu, builu ayi muini, ndibedi lubulanga kadika
mutu ayi matsuela mama mu meso. **32** Buabu ndieka lutambika
mu mioko mi Nzambi ayi mu mambu mandi manlemvo andi,
mawu mabeki lulendo lu kulukindisila ayi lu kuluvanina kiuka va
kimosi ayi banlongo boso. **33** Ndisia tomba phalata ko, nolo, voti
minledi mi mutu ko. **34** Beno veka luzebi ti mioko miama misala
kisalu mu diambundibaka bima biobi ndiba tsatu ayi biobi bi bobo
baba yama. **35** Ndilumonisa mu mambu moso, mu salanga phila
yoyi; buawu tufueti sadisila batu balebakana ayi buawu tulenda
tebukila mambu matuba Pfumu Yesu ti: “Khini yidi mu vana
yiviokidi yoyi yidi mu tambula!” **36** Polo bu kamanisa yoluka,
wufukama va kimosi ayi bawu boso ayi wusambila. **37** Baboso
badila, bosi bambumbakana bu bamfifa besi. **38** Bamona kiadi
kiwombo bu bawa ti balendi buela kummona ko. Bosi bayenda
kumvekisa nate ku masuwa.

21 Buna tusia vambana yawu, tuyenda nate ku sanga ki Kosi.
Mu lumbu kilanda bosi tuyenda ku Lodi bosi tutula ku Patala.
2 Bu tubuana masuwa maba mvioka ku Fenisi, tukota mu
masuwa beni ayi tuyenda. **3** Bu tufikama ku sanga ki Sipeli kioki
tubika ku koko ku lumoso, beto tuviokila ku ndambu Sili, bosi

tutula ku disimu di Tile. Kuawu kufueti kulululu bima biba mu
masuwa. **4** Tubata minlonguki ayi tsambudi di bilumbu tuvuandila
yawu. Balubula Polo mu lutumunu lu pheve Yinlongo mu bika
kuenda ku Yelusalemi. **5** Bilumbu bieto bu bimanisa, tuyenda
ayi tutatamana nzietolo eto. Minlonguki mioso ayi baketo bawu
ayi bana bawu bayenda tuvekisa nate kuna difula di divula.
Bu tutula ku dibongo tufukama ayi tusambila. **6** Bu tumana
bumbakala beto yi beto, tukota mu masuwa bosi bawu bavutuka
mu zinzo ziawu. **7** Bu tumanisa nzietolo eto mu maza, botuka ku
Tile nate ku Pitolemayisi. Kuawu tuvanina bakhomba mboti.
Lumbu kimvimba tukadila yawu. **8** Mu lumbu kilanda, tuyenda ku
Sezale. Tukota mu nzo Filipi, nsamuni wu Nsamu Wumboti; wuba
wumosi mu tsambudi di bisadi biobi dibundu disobuladibundu.
Ku nzo'andi tuleka. **9** Bana baya babaketo baba yandi; basi
zaba nitu yi dibakala ko. Dikaba di bikula diba yawu. **10** Bu
tuvuanda kuna bilumbu biwombo, buna mbikudi wumosiwuba ku
Yuda dizina diandi Angabusi. **11** Wuyiza kutu bata; Wubonga
sentila yoyi Polo kaba mvuantilanga minledi; wukikanga malu ayi
mioko ayi wutuba: —Pheve Yinlongo kakembi: Buawu buabu
Bayuda bela kangila ku Yelusalemi mutu vuidi sentila yayi ayi
bela kunyekula mu mioko mi Bapakanu. **12** Bu tuwa mambu
momo, beto ayi mikhuikizi mi Sezale tuleba Polo muingi kabika
kuenda ku Yelusalemi. **13** Vayi niandi wutuvutudila: —A mbi
lulembo vangi bu lulembo didi ayi bu lulembo mbonisa kiadi mu
ntima e? Bila kuidi minu, ndidi wukubama bika sia ti, mu kota
mu nloko, vayi khubimini mu fua ku Yelusalemi mu diambu di
dizina di Pfumu Yesu! **14** Bu tusia nunga ko mu balula mabanza
mandi, tusia buela kunleba ko ayi tutuba: —Bika luzolo lu Pfumu
luvangama! **15** Bilumbu bina bu bivioka, tukubika bima bieto

ayi tuyenda ku Yelusalemi. **16** Ndambu minlonguki minkaka mi
Sezali miyenda yeto. Mitunata ku nzo Nasoni muisi Sipeli; niandi
wuba nlonguki wuthama; kuidi niandi tuvuanda. **17** Bu tutula ku
Yelusalemi, bakhomba zituyakula mu khini. **18** Mu lumbu kilanda
Polo wutunata kuidi Zaki, kuna ku kutakana bakulutuboso ba
dibundu. **19** Buna Polo wuba vana mboti, Polo wuba kamba
diambu dimosi-dimosidiodi Nzambi kavanga mu niandi kuidi
Bapakanu. **20** Bu bawa mambu moso momo, bakembisa Nzambi
bosi bakamba Polo: —A khomba, ngeyo mueni ti Bayuda
bawombo bawilukidi ayi bawu boso bankinzikanga ngolo Mina
mi Moyize. **21** Muaki bawilu ti ngeyo wulembo longi Bayuda
bobo beti zingila mu mavula ma Bapakanu ti babika buela
tumimina Mina mi Moyize. Ngeyo wukuba kambanga ti babika
buela zengisanga nitu yi kibakala yi bana bawu bababakala
ayi babika buela tumimina bifu bieto. **22** A buabu mbi tusia e?
Bila ma bawa ti wutudidi kuaku. **23** Diawu tumimina mambu
momo tueka kukamba: babakala baya badi yetovava bavengi
tsila. **24** Wuba bongi, wukivedisa va kimosi ayi bawu. Ayi wuba
futilazimbongo mu diambu bavukusu dikungulu. Buawu bobo
batu boso bakuiza zabila ti mambu moso bawilu mu diambu
diaku madi ma luvunu bila ngeyoveka weti kinzikanga Mina. **25**
Vayi mu diambu di Bapakanu bawilukila, tubaka lukanu ayi tuba
sonikina nkanda mu kuba kandika ti ba bika dianga zimbizi ziozi
zitambuku makaba kuidi zinzambi zi bitumba, babika dianga
bibulu biobibivondolo mu kambu totuka menga, babika dianga
menga ayi babika kitsuza. **26** Mu lumbu kilanda, Polo wubonga
batu beni, wukivedisa va kimosiayi bawu; wukota yawu mu Nzo
Nzambi mu diambu di kamba kuidi batu lumbu kiela manisa
tsukudulu ayi lumbu kiela vanu dikaba di kadika mutu. **27**

Buna tsambuadi di bilumbu bieka nduka duka, Bayuda baba
ku Azibayiza bakula Polo muna Nzo Nzambi, batuma batu
batotula khindu mu nkangu wu atu ayi bankanga. **28** Bayamikina:
—A basi Iseli! Luiza lu tusadisa! Talanu mutu wawu wetalonga
muamo ayi kuidi batu boso mu diambu di vueza batu beto, Mina
mieto ayi buangu kiaki. Tala kutu wukotisidi basi Ngelese, mu
Nzo Nzambi ayi wusumuni buangu kiaki kinlongo. **29** Batubila
bobo mu diambu bamona Polo, ku divula, va kimosi ayi Tolofime
muisi Efeso. Bawu babanzila ti Polo wunnata ku Nzo Nzambi. **30**
Divula dioso diyiza ba ntengu-ntengu ayi batu bawombo bayiza
kutakana kuna mu nsualu. Bakanga Polo, bankoka nate ku
nganda nzo Nzambi ayi bakanga mielo mi Nzo Nzambi. **31**
Bu batomba bu vondila Polo, tsangu yitula nate kuidi Pfumu
masodi ma basi Loma ti khindu yeka mu Yelusalemi dioso.
32 Muna thangu yina Pfumu masodi ma basi Loma wubonga
masodi ayi bapfumu ziawu, bayenda nsualu ku buangu ki
kutakana batu. Bu bamona pfumu masodiva kimosi ayi masodi,
balembolo buela beta Polo. **33** Pfumu masodi wufikama vaba
Polo, wunsimba ayi wutuma masodibakanga polo mu zisieni
zizole. Bosi wuyuvula kani Polo niandi nani ayi diambu mbi
kavengi. **34** Vayi va khatitsika batu bobo bakutakana; bankaka
bayamikina diambu dina; bankaka bayamikina diambu diadi.
Sumbu pfumu masodi kasia zaba ko diambu diodi ditotula khindu
bila divula diba dinneni; buna wutuma banata Polo ku ka ki
masodi. **35** Polo bu katula va kikada, masodi mannanguna mu
diambu di nganzi yi batu bobo bakutakana vana. **36** Bila nkangu
wu batu wuba kunlandakana wuba yamikina: —Kafua! **37** Mu
thangu banzola kotisa Polo ku Ka ki masodi, wukamba pfumu
masodi ti: —Ndilenda baka minsua mi kukambila diambu e?

Pfumu masodi wuyuvula Polo: —Zebi tuba ki Kingelesi e? **38**
Ngeyo wisiko muisi Ezipiti, wowo wutotula khindu mu bilumbu
bibedi, wuba kuenda natanga mili ziya zi mimvondi mu dikanga
e? **39** Polo wumvutudila: —Nana tata! Minu ndidi Nyuda, ndidi
muisi Talise, divula dimosi di mfunu didi mu zunga ki Silisi.
Ndemvukila, wuphana minsua miyolukila va ntuala batu. **40**
Pfumu masodi wumvana minsua. Polo wutelama va kikada,
wumuna koko mu diambu di sima biyoko bosi biyoko bimanisa.
Biyoko bioso bu bimanisa, bosi wutona yoluka mu mbembo yi ki
Ebelewo:

22 —Zikhomba ayi batata, wanu mambu madi yama ma
kulukamba mu kukitabila! **2** Bu bawa wunyoluka mu ki Ebelewo,
baboso beka dio sui. **3** Wutatamana kuba kamba: —Minu ndidi
Nyuda, minu ndibutukila ku Talise; divula didi mu zunga ki
Silisi. Mu divula diadi di Yelusalemi ndiyundukila; Ngamalieli
niandi wundonga mina mi Bakulu beto. Bufula buwombo buba
yama mu diambu di Nzambi banga bobo beno luididi buabu. **4**
Ndiyamisa ayi ndivondisa batu bobo balandakana nzila yayi yi
Pfumu. Ndikanga babakala ayi baketo, ndiba kotisa mu nloko. **5**
Pfumu yi zinganga Nzambi ayi lukutukunu lu minyadi balenda
kuawu telama kimbangi enati mambu ndintuba madi ma kiedika
voti ma luvunu. Bila kuidi bawu ndiyenda baka minkanda mu
diambu di vana kuidi bakhomba zi Damasi. Buna ndiyenda ku
Damasi mu diambu di kanga batu bobo baba kuna banlandakana
nzila yi Pfumu ayi kuba nata mu zisieni ku Yelusalemi muingi
batambula thumbudulu. **6** Bu ndiba mu nzila ayi buna ndieka
fikama ku Damasi, buna midi mieka nduka, ndizimbukila kiezila
kimosi kingolo kiba ku diyilu kinzungidila. **7** Nditumbu bua va
tsi, ndiwa mbembo yimosi yikhamba: “A Sawuli! A Sawuli, bila

mbi wulembo ndiamisinanga e?” **8** Buna ndiyuvula: “A Pfumu,
ngeyo widi nani e?” Niandi wuphutudila: “Minu Yesu, muisi
Nazaleti diodi weti yamisa”. **9** Batu bobo baba yama bamona
kiezila beni vayi basia wa ko mbembo. **10** Bosi ndiyuvula:
“A Pfumu, mbi mfueti vanga buabu e?” Pfumu wukhamba:
“Telama, yenda ku Damasi, kuna maba kamba mambu momo
fueti vanga.” **11** Kiezila beni kiphonda meso ayi batu bobo
baba yama batsimba mu koko ayi bandata nate ku Damasi. **12**
Kuna kuba mutu wumosi dizina diandi Ananiasi, niandi wuba
mutu wuba kinzikanga Nzambi boso buididi Mina mi Moyize ayi
wuba telumunungu kimbangi kimboti kuidi Bayuda boso baba
ku Damasi; **13** wuyiza kumbata ayi wukhamba: “Khomb'ama
Sawuli, buela moni kuaku!” Muna thangu beni kuandi, meso
mama mazibuka ayi ndimmona. **14** Bosi wukhamba: “Nzambi yi
bakulu beto niandi wusobula muingi wuzabaluzolo luandi, muingi
wumona mutu wusonga ayi wuwa mbembo andi. **15** Ngeyo fueti
ba mbangi andi kuidi batu boso muingi wuba kamba mambu
moso momo wumueni ayi momo wuwilu. **16** Vayi buabu mbi
wukidi vingila e? Telama, yenda botama ayi sambila dizina di
Pfumu muingi wuvedoso mu masumu maku.” **17** Bu ndivutuka
ku Yelusalemi ayi bundiba sambila mu nzo Nzambi, ndimona
tsongolo; **18** Pfumu wukhamba: “Yenda kuaku! Botuka nsualu mu
Yelusalemi bilabatu balendi kikinina ko kimbangi kiaku mu diambu
diama.” **19** Minu ndivutula: “A pfumu, bazebi kuawu ti minu
ndiba kotisanga batumu nloko ayi minu ndiba betisanga bikoti
batu boso bobo baba kuwilukilanga mu zinzo zi zikhutukunu. **20**
Bosi mbangi aku Etieni boso baba kumvonda, buna minu ndiba
vana. Minu ndikikinina mambu momo mavangama ayi ndisunga
minledi mi batu bobo bamvonda.” **21** Vayi Pfumu wumvutudila:

—Yenda, thama ndieka kufidisa; kuidi makanda ma Bapakanu!
22 Buna banwa nate katuba diambu diodi. Bayamikina mu
mbembo yingolo: —Mutu wu phila yoyi fueni botolo va ntoto.
Kasi fuana zinga ko! **23** Sumbu bayamikina diaka ngolo, baloza
minledi miawu ayi mbungi-mbungi ku yilu. **24** Buna Pfumu
masodi wuvana lutumunu mu diambu bakotisa Polo ku khati
ka ki masodi ayi bambeta bikoti muingi katuba bila kioki batu
baba yamikinina ngolo mu diambu diandi. **25** Mu thangu baba
kunkanga minsinga, Polo wuyuvula nkulutu masodiwuba va
ndambu yika ba: —A buevi, minsua midi mu betisa muisi Loma
mu kambu teka samba e? **26** Komanda ki masodi bu kawa bobo,
wuyenda kuidi pfumu'andi ayi wunkamba: —A mambu mbi momo
wumvanga e? Keti mutu wawu muisi Loma! **27** Pfumu masodi bu
kayiza vana vaba Polo, wunyuvula: —Bika wukhamba, bukiedika
widi muisi Loma e? Niandi wumvutudila: —Nyinga, bobo kuandi!
28 Pfumu masodi wubuela tuba: —Zimbongo ziwombo ndifuta
muingi minu ndibaka ki muisi Loma. Polo wumvutudila: —Vayi
minu, ki muisi Loma kiama kibutukila! **29** Buna batu bobo bedi
kambeta, banyekula muna thangu beni. Bosi Pfumu masodi
wumona boma bu kazaba ti mutu wuka kangisa mu zisieni widi
muisi Loma. **30** Mu lumbu kilanda, Pfumu masodi, wuzola zaba
bila kioki Bayudabafundila Polo. Wutuma ti banianguna Polo,
wukutikisa zinganga Nzambi ayi batu bankalanga mu lukutukunu
lu minyadi. Bosi wubonga Polo ayi wuntedimisa va khatitsik'awu.

23 Polo wusungimina tala batu ba lukutukunu lu minyadi ayi
wuba kamba: —A bakhomba ziama! Nate lumbu kiaki, mu
ntima wukambu bila ndidiatidi va meso ma Nzambi! **2** Vayi
Ananiasi, Pfumu banganga Nzambi wuvana lutumunu kuidi
bobo baba bafikama ayi Polo mu kumbeta va munu. **3** Vayi

Polo wunkamba: —A ngeyo baka kivindu phembi! Nzambi wela
kubeta! Vuandidi vovo mu diambu wutsambisa boso buididi
Mina. Vayi weti bundulamuina bu weti tuma ti bambeta! **4** Batu
bobo bafikama va bela Polo bakamba: —A ngeyo, wulembo fingi
pfumu banganga Nzambi e? **5** Polo wuvutula: —A Zikhomba!
Ndisi zaba ko ti niandi pfumu banganga Nzambi, bila disonama
ti: kadi yolukila mambimbi mu diambu di Pfumu yi dikanda
diaku. **6** Bosi Polo bu kazaba ti ndambu yi batu bankaka mu
bawu baba Basaduse bosi bankaka Bafalisi, buna wuyamikina
muna khati lukutukunu lu minyadi: —A bakhomba, minu ndidi
Mfalisi, muana Mfalisi. Bila ndinsambusulubuabu mu diambu
ndieti tula diana mu mfulukulu yi batu bafua! **7** Bu kamana tuba
bobo, ziphaka zingolo zibua va khatitsika Bafalile ayi Basaduse.
Nkangu wuvasuka. **8** Bila Basaduse bawu beti tuba ti kuisi ko
mfulukulu yi batu bafua ayi kuisi ko kadi zimbasi ayi kuisi ko
ziphevi. Vayi Bafalisi beti wilukila mambu moso momo. **9** Biyoko
biwombo bibua. Minsoniki minkaka mi Bafalisi mitelama ayi
mituba: —Tuisi mona ko kadi diambu dimosi di mbimbi mu mutu
wawu. Bilathangu zinkaka mbasi voti pheve yi nyolukila e? **10**
Ziphaka bu zisabila ngolo, pfumu masodi wutumisa nkangu
wumasodi mu diambu mabotula Polo va khatitsika lukutukunu
ayi mannata ku ka bila tsisi kamona mu diambu bobo baba
mu lukutukunu bedi vonda Polo. **11** Mu builu bulanda, Pfumu
wutelama va ndambu vaba Polo ayi wunkamba: —Bika wuba
bukhafi! Bila banga bu wuthelimini kimbangi ku Yelusalemi
buawu fueti kuthelimina kimbangi ku Loma. **12** Buisi bu bukia
Bayuda bakutakana; bayendila Polo manenga. Bavanga tsila ti
balendi dia voti nua ko nate bamvonda Polo. **13** Thalu yi batu
banyendila manenga baba vioka makumaya. **14** Buna bayenda

kuidi bapfumu banganga Nzambi ayi kuidi bakulutu, bakamba:
—Beto tuvengi tsila ti tulendi bimba kadi kima ko nate tumvonda
Polo. **15** Buabu, beno va kimosi ayi batu ba lukutukunu lu
minyadi lulubulapfumu masodi muingi kalunatina Polo; lusia ti
banga beno lueka buelatala mambu madi mu nitu andi lueka
buela kunsambisa. Buna beto tukubimini mu diamu di kumvonda
tuamina katula kuaku! **16** Vayi muana wu khomba yi nketo yi
Polo wuwa lufiefi lu ntambu beni, buna wuyenda ayi wukota
kuna ka ki masodi, wulubula Polo. **17** Buna Polo wutumisa
nkulutu wumosi wu masodi, wunkamba: —Nata muana ditoko
diodi kuidi Pfumu masodi bila diambu didi yandi di kunkamba.
18 Nkulutu beni wunnata kuidi pfumu masodi ayi wunkamba ti:
—A mueni, Polo diodio didi mu nloko, niandi wuthumisini ayi
wukhembi ti ndinata ditoko diadi kuidi ngeyo bila diambu didi
yandi dikukamba. **19** Pfumu masodi wusimba muana ditoko beni
mu koko, wunnata valutengo bosi wunyuvula: —A diambu mbi
tidi kukhamba e? **20** Niandi wumvutudila: —Bayuda bawizini
mu kuleba muingi mbazi wunata Polo va ntualalukutukunu lu
minyadi; banga ti batidi buela kunsambisa diaka. **21** Vayi ngeyo
kadi kuba wila. Bila viokila makumaya ma batu bela ku nlekila
ntambu, balembo mfiedi. Bavengingi tsila ti balendi dia voti nua
ko nate bamvondidi. Nzebi ti buabu baboso bameni kubama,
balembo vingila tsil'aku. **22** Pfumu masodi wuvutula muana
ditoko, wunkamba: —Kadi kamba kadi mutu wumosi ti ngeyo
wundubudi mu nsamu wowo. **23** Bosi pfumu masodi wutumisa
bakulutu buadi ba masodi, wuba kamba: —Kubikanu zikhama
zizole zi masodi ayi kubikanu lusambudi lu masodi mandiatilanga
mu ziphunda ayi zikhama zizole zi masodi mannuaninangamu
madionga mu diambu luenda ku Sezale va thangu yivua yi builu.

24 Kubikanu phunda mu diambu di Polo muingi katula bumboti
kuidi nyadi Felikisi. **25** Bosi wunsonikina nkanda wawu: **26** A
mueni nyadi Felikisi, tambula mboti yibedi kuidi minu Klode
Lisiasi. **27** Bayuda bakanga mutu wawu, buna fioti kuandi
fisiala nganu bamvonda. Ndivika totuka va kimosi ayi nkangu
wu masodi ayi ndinkula bu ndizaba ti niandi muisi Loma. **28**
Bosi bu ndizola zaba bila kioki bamfundila, ndinnata va ntuala
lukutukunu luawu lu minyadi. **29** Ndiyiza bakula ti bamfundila
mu diambu di mambu matedi Mina miawu; kasi vanga diambu
difueti kotila mutu mu nloko ko voti vondolo ko. **30** Vayi bu
bandubudi mu diambu di mintambu miomi Bayuda batambidi
mutu wawu, diawu mbakidi lukanu lukumfidisila kuidi ngeyo ayi
bu khembingimimfundi miandi ti biza kambi bawu veka mambu
mibeki mutu wawu. **31** Landila zithumu zi batambula, muna builu
masodi mabonga Polo ayimannata ku Antipatalisi. **32** Mu nsuka,
masodi mavutuka kuawu ku ka kiawu, mayekula Polo mu mioko
mi bobo bannatanga ziphunda. **33** Bu batula ku Sezale, bavana
nkanda kuidi nyadi, ayi bammonisa Polo. **34** Nyadi bu kamana
tanga nkanda ayi bu kamana yuvula keni Polo muisi zunga
mbi ayi bu kazaba ti niandi muisi Silisi, **35** buna wunkamba:
—Ndiela kusambisa nate mimfundi miaku miela kuiza! Bosi
wuvana lutumunu muingi bantula mu nzo yi Elode.

24 Bilumbu bitanu bu bivioka; Ananiasi, pfumu banganga
Nzambi, wutula ku Sezale va kimosi ayi bakulutu ayi phovi
yimosi, dizina diandi Telitulusi. Bayenda funda Polo va ntuala
nyadi. **2** Bu batumisa Polo. Buna Telitulusi wutona kumfunda
bu katuba: —A mueni Felikisi, mu diambu diaku tuididi mu
ndembama yingolo ayi diela diaku dimeni vutula mambu mafuana
mu tsi eto. **3** Mu zithangu zioso ayi mu bibuangu bioso tueti

makikinina ayi tueti kuvutudila matondo. **4** Vayi mu kambu ku
simbidila buwombo, ndiku leba mu diambu di mamboti maku
mu kutuwila mu mambu makhufi madi yeto. **5** Tumueni ti
mutu wawu nyandi tho yi mambu mambimbi. Niandi weti totula
zikhindu muidi Bayuda boso badi mu nza yimvimba. Niandi
ntuadisi wu kimvuka kintedolongo ki basi Nazaleti **6** ayi wutomba
busumunina Nzo Nzambi. Diawu tunkangila. [Tuzola kunsambisa
boso buididi Mina mieto **7** vayi Lisiasi, Pfumu masodi, niandi
wuyiza kunziona mu kingolo mu mioko mieto. **8** Ayi wuvana
lutumu ti mimfundi miza kuidi ngeyo.] Mawu bakula kuaku
ngeyo veka bu wunkuiza nsambisa kiedika ki mambu momo
tunfundidi. **9** Bayuda bakikinina mambu momo ayi batuba ti
buawu bobo bubela mambu beni. **10** Nyadi bu kavana Polo
minsua mi yolukila, buna Polo wutuba: —A mueni, nzebi ti
mimvu miwombo wididi zuzi mu tsi yayi, diawu mu bukhafi boso
ndieka samba va ntual'aku. **11** Ngeyo veka wulenda kuaku
bakula ti kadi dikumi ayi bilumbu biodi biviokidi ko tona ndikibela
ku Yelusalemi mu sambila. **12** Mimfundi miama misia kumbata
ko kani mu Nzo Nzambi, kani mu zinzozi lukutukunu, kani mu
divula kani ndilembo findana ziphaka ayi mutu voti ndilembo
tonisa khindu mu batu. **13** Batu baba bamfundidi, balendi nunga
ko mu sudikisa bumboti mambumoso momo bamfundidi buabu.
14 Vayi diambu dimosi diodi ndinkikinina diawu diadi: minu ndieti
sadila Nzambi yi bakulu beto boso buididi “Nzila” yoyi balembo
tubila ti “dikabu di bavasuka.” Ndieti wilukila mambu moso momo
masonama mu Mina mi Moyize ayi mu Minkanda mi mimbikudi.
15 Ndintulanga diana diama mu Nzambi banga diodi didi mu
bawu vekati batu basonga ayi batu bambimbi bela fuluka. **16**
Mu diambu diodi, minu mamvana ndieti nuana mu ba mayindu

mamboti ma ntima makambulu tsembolo va meso ma Nzambi
ayi va meso ma batu. **17** Mimvu miwombo bu miviokidi bosi
ndivutukidi ku tsi ama mu kuiza vanalusadusu kuidi minsukami
ayi mu tambika makaba kuidi Nzambi. **18** Mu diambu diodi,
bayiza kumbata buna mbeni kukivedisa mu nzo Nzambi mu
kambu kutikisa batu ayi mu kambu divunzi. **19** Muaki Bayuda
bankaka baba ku Azi nganu bawu bafueti ba va ntual'aku mu
kumfunda enati diambu bambeki. **20** Voti bika batu baba badi
vava batuba diambu mbi di mbimbi bamona mu thangu ndiba
samba va ntuala lukutukunu lu minyadi; **21** botula kaka mambu
momo ndituba bu ndiba va khatitsik'awu ti: “Ndieka nsambusu
buabu kuidi beno mu diambu di mfulukulu yi bafua”. **22** Sumbu
Felikisi kazaba bumboti mambu matedi nzila, yi Pfumu buna
wuba vutula ayi wuba kamba ti: —Thangu Lisiasi, pfumu masodi,
kela kuiza buna bosi ndiela tala mambu meno. **23** Wuvana
lutumunu kuidi nkulutu masodi muingi batula Polo mu nloko vayi
bamvanandambu kiphuanza ayi babika kandika badiandi mu
kunsadisa. **24** Ndambu yi bilumbu bu bivioka, Felikisi wuyiza
ayi nketo'andi Dilusiye. Dilusiye wuba Nyuda. Buna Felikisi
Wutumisa Polo ayi wu nwa mu diambu di minu mu Klisto Yesu.
25 Vayi Polo bu kaba bakamba mambu madi mu busonga, mu
kukikeba bumboti ayi mu mambu matedi tsambusulu; Felikisi
weka mona boma buna wunkamba: —Buabu, lenda kuaku
kuenda, ndiela ku tedisa bu ndiela baka diluaku dimboti. **26**
Bosi wusia diana ti Polo weka mfuta zimbongo; diawu kaba ku
ntedisilanga mu solula yandi mu zikhumbu ziwombo. **27** Mimvu
miodi bu miviokika; Felikisi bamvinginini kuidi Polikiusi Fesitusi.
Mu diambu di monisa Bayuda khini, Felikisi wubika Polo mu
nloko.

25 Fesitusi bu kakota mu zunga, bilumbu bitatu kaviokisa ku
Yelusalemi bu kaba ku Sezale. **2** Bapfumu banganga Nzambi
ayi bapfumu bankaka zi Bayuda bayenda kumbata mu diambu
di funda Polo. **3** Baleba Fesitusi mu diambu katumisa Polo ku
Yelusalemi muingi banlekila mintambu mu nzila mu diambu
bamvonda. **4** Vayi Fesitusi wuvutula: —Polo widi mu nloko ku
Sezale bosi minu veka fioti fisiedi buna ndieka mvutuka kuna, **5**
buna diawu batu badi minsua mu beno bika benda yama. Enati
diambu di mbimbi didi mu mutu beni, buna bika bamfunda! **6** Bu
kaviokisa nana voti dikumi di bilumbu kuidi bawu, wuyenda ku
Sezale. Bosi mu lumbu kilanda, wuvuanda ku tilibinadu. Wuvana
lutumu ti banata Polo. **7** Polo bu katumbu tula, Bayuda baba
ku Yelusalemi bamana kunzungidila ayi bamfunda mu mambu
mawombo ayi ma tsisi; momo bawu veka bankambu baka
busudikisila. **8** Polo wukivovila nkanu bu katuba: —Ndisi vanga
kadi diambu dimbimbi ko, ndisi vanga kadi diambu di mbimbi mu
diambu di Mina mi Bayuda ko voti mu diambu di Nzo Nzambi ko
voti mu diambu di ntinu Sezali ko! **9** Fesitusi bu kazola monisa
Bayuda khini, wuyuvula Polo ti: —Tidi kuenda ku Yelusalemi mu
kuenda sambi va ntual'ama mu diambu di mambu mama e? **10**
Polo wuvutula: —Minu ndidi va ntuala ntiliminadu Sezali, ayi
vawu mfueti sambusulu. Ndisi vanga diambu di mbimbi kuidi
Bayuda ko; ngeyo veka zebi buawu bumboti. **11** Enati diambu
di mbimbi ndivengi voti diambu ndivengi diodi ndilenda bakila
thumbudulu yi lufua, buna ndikadi manga fua. Vayi enati mambu
moso momo bamfundidi masi makiedika ko, buna kuisi ko mutu
wulenda kundiekula mu mioko miawu. Diawu thidi kuenda sambi
va ntuala Sezali. **12** Fesitusi bu kamana wizana ayi batu ba
lukutukunu lu minyadi wuvutula ti: —Bu tidi kuenda kuidi Sezali,

buna weka kuenda kuidi Sezali. **13** Ndambu bilumbu bu bivioka,
ntinu Angilipa va kimosi ayi Belenisi bayiza ku Sezale mu kuiza
vani Fesitusi mbote. **14** Bilumbu biwombo bakadila kuna. Fesitusi
wubaka diluaku di sudikisila mambu ma Polo kuidi ntinu: —Mutu
wumosi widi mu nloko, babika kuidi Felikisi. **15** Bu ndibedi ku
Yelusalemi, bapfumu banganga Nzambi ayi bapfumu bankaka
zi Bayuda bayiza kumfunda. Zilomba ti ndinzengila nkanu **16**
Vayi ndiba vutudila ti mu kikhulu ki basi Loma ti mutu kalendi
zengolo nkanu ko enati kasi samba va ntuala mimfundi miandi
ko; ayi kafueti tuama baka diluaku di kukitabila mu diambu di
mambu momo bamfundidi. **17** Buna bayiza vava, mu kambu
viokisa thangu. Mu lumbu kilanda, ndivuanda ku ntiliminadu,
buna ndituma batu batuala mutu beni. **18** Mimfundi bu mitelama,
misia kumfundila mu diambu dimosi ko mu mambu mamo momo
ndiyindula. **19** Vayi mambu ma dibundu diawu kuandi bamfundila
ayi mambu beni madi mu mutu wumosi beta tedila Yesu, mutu
wowo wufua vayi Polo keti tuba ti mutu widi moyo! **20** Bu
ndikambu zaba mambu mavanga mu diambu di mambu momo,
bunandiyuvula mutu beni keni tidi kuenda ku Yelusalemi mu
diambu di sambusu mu mambu momo. **21** Vayi Polo wulomba
mu kuenda sambi va ntuala ntinu wu Loma. Diawu ndivanina
lutumu ti bantula mu nloko nate ndiela kumfidisa kuidi Sezali. **22**
Angilipa wukamba Fesitusi: —Minu mamvama thidi wa mutu
beni. Fesitusi wumvutudila: —Wela kunwa mbazi. **23** Mu lumbu
kilanda, Angilipa ayi Belinisi, mu nzitusu wunnenibayizila, bakota
muna vinga kieti sambusulu mambu, va kimosi ayi bapfumu zi
masodi ayi batu ba luvalu ba divula. Mu lutumunu lu Fesitusi,
banata Polo. **24** Bosi Fesitusi wutuba: —A ntinu Angilipa ayi
beno boso luidi vava mu lumbu kiaki va kimosi ayi beto, lulembo

moni mutu wawu widi va ntual'eno, niandi bayiza nkangu woso
wu Bayuda wuyiza funda kuidi minu; buba ku Yelusalemi voti
vava, baba yamikinanga ti fueni vondo. **25** Vayi minu, ndimona
ti, kasia vanga diambu di kafueti vondoloko. Vayi niandi veka
mutu wawu wulomba mu kuenda kuidi ntinu wu Loma, diawu
ndieka kumfidisila ku Loma. **26** Vayi kadi diambu ndikadi mona
disonikina ntinu mu diambu diandi. Diawu ndinnatini va ntual'eno
ayi ndutu va ntual'aku, ngeyo ntinu Angilipa mu diambu ndibaka
diambu disonika bu kameni sambusu. **27** Bila ndimmona ti disi
diambu dimboti ko mu fidisa muisi nloko mu kambu zabikisa
mambu momo bamfundidi.

26 Bosi Angilipa wukamba Polo: —Beki minsua mu kukivovila.
Bosi Polo wunonuna koko kuandi ayi wukivavila: **2** —A mueni
ntinu Angilipa, khini ndimmona buabu bu wupheni minsua mu
samba va ntual'aku mu mambu moso momo Bayuda bamfundidi,
3 bila ngeyo zebi bumboti bifu biawu ayi ziphaka ziawu. Lemvuka
mueni, kanga ntima mu kungua bu ndieka ntuba. **4** Bayuda boso
bazebi buevi bubela nzingulu ama tona mu kimuana kiama ayi
buevi ndizingila tona vana thonono va khatitsika tsi ama ayi ku
Yelusalemi. **5** Bawu banzebi tona thama ayi enati batidi, balenda
telama kimbangi ti minu ndizingila banga Mfalisi, boso buididi
dikabu dieti landakana bumboti minsiku mi kinzambi kieto. **6**
Vayi buabu ndilembo sambi mu diambu di diana diama didi mu
tsilayoyi Nzambi kavana bakulu beto. **7** Dikumi ayi makanda
meto muadi meti tula diana mu mona ndungusulu yi tsila yoyi;
bu beti sadila Nzambi mu kambu vongabuilu ayi muini. A ntinu,
mu diambu di diana diodi Bayuda bamfundidi! **8** Vayi bila mbi
lunkambu wilukila ti Nzambi wumfulukisanga batu bafua e? **9**
Mu diambu diama, ndiyindula mu vanga mamo mafueni mu

diambu di kakidila dizina di Yesu, muisi Nazaleti. **10** Buawu
bobo ndivanga mu Yelusalemi. Banlongo bawombo ndikotisa mu
nloko bu ndibaka lutumunu kuidi bapfumu banganga Nzambi.
Bosi mu thangu baba mvondo, ndikikinina ti bafua. **11** Zikhumbu
ziwombo ndiba vana thumbudulu mu zinzo zi zikhutukunumu
kuba kuika bafinga Yesu. Zinganzi bu ziviokila ngolo, mu diambu
diawu, ndiba yamisa nate mu mavula manzenza. **12** Bu ndiba
kuenda ku Damasi mu diambu diodi mu lulendo ayi mu minsua
miomi nditambula kuidi bapfumu zi zinganga Nzambi. **13** A
ntinu, mu nzila mu thangu midi, ndimona kiezila kingolo biba
ku diyilu kilezama viokila kiezila ki thangu, kinzungidila minu
ayi batu bobo baba yama mu nzila. **14** Beto boso tubua va
tsi, ndiwa mbembo yiba kukhamba mambu mu ki Ebelewo: “A
Sawuli! A Sawuli! Bila mbi wulembo ndiamisinanga e? A keti
wulembo kilueki ngeyo veka bu wulembo diatilanga ba e?” **15**
Buna ndinyuvula: “A Pfumu, ngeyo widi nani e?” Bosi Pfumu
wutuba: “Minu Yesu diodi weti yamisanga. **16** Vayi vumbuka, ayi
telama, bila ndimonikini muingi wuba kisadi kiama ayi mbangi
mu diambu di mambu mama mueni ayi mu diambu di mambu
momo ndiela kumonisa. **17** Minu ndiela kukula va khatitsika
batu baku ayi kuidi Bapakanu; kuidi bawu ndiela kufidisa **18**
muingi wuba zibula meso mawu; babotuka mu tombi mu kuiza
ku kiezila; babotuka mu mioko mi Satana mu kuiza kuidi Nzambi
muingi batambula ndemvokolo mu masumu mawu ayi batambula
kiuka va kimosi ayi bobo bavedusu mu minu kiawu mu minu.”
19 A ntinu Angilipa, ndisia manga ko tumukina tsongolo yoyo
yiba ku Diyilu. **20** Vayi ndituama samunina theti batu bobo badi
ku Damasi, ayi bobobadi ku Yelusalemi ayi mu zunga kioso
ki Yuda, ayi kuidi Bapakanu muingi babalula mavanga mawu;

ayi babaluka kuidi Nzambi mu vanga mavanga mammonisa ti
bukiedika babaludi mavanga. **21** Mu bila kioki Bayuda balembo
tombi kuphonda bu bakhanga muna Nzo Nzambi. **22** Vayi
bu nditambula lusadusu lu Nzambi, diawu ndikidi zingila nate
lumbu kiaki, mu telama kimbangi kuidi batu ba luvalu ayi batu
baphamba. Ndilonga kaka mambu momo mayolukila mimbikudi
ayi Moyize ti mafueti vangama. **23** Klisto kafueti mona ziphasi
ayi bu kela ba mutu wutheti mu fuluka mu bafua, buna kafueti
samuna kiezila kuidi Bayuda ayi kuidi Bapakanu. **24** Polo bu
kaba samba, mu diambu di kukivavila; Fesitusi wutuba mu
mbembo yingolo: —A Polo, lawukidi! Diela diaku diwombo diawu
dilawukisidi! **25** Vayi Polo wuvutula: —A mueni Fesitusi, ndisi
dilawu ko. Mambu ma ndintuba madi makiedika ayi ma mfunu
26 bila Ntinu zebi mambu beni. Ndilembo tubi mu bukhafi va
ntual'andibila nzebi kuama ti zebi mamoso mama bila masi
vangimina mu nsueki ko! **27** A Ntinu Angilipa, weta wilukila
mimbikudi e? Nzebi ti weta wilukila! **28** Angilipa wukamba
Polo: —Mu thangu yikhufi tidi kukhitula nkua Klisto. **29** Polo
wumvutudila: —Buba mu thangu yikhufi voti mu thangu yimula,
ndinlomba kuidi Nzambi, bika sia ti ngeyo kaka vayi baboso
balembo ngui buabu, luba banga minu, botula kaka zisieni ziazi.
30 Bosi Ntinu, wutelama va kimosi ayi nyadi, Belinisi ayi batu
boso bavuanda yawu. **31** Bu batotuka, batubasana bawu na
bawu: —Mutu wawu kasi vanga diambu di kafueti vondolo ko
voti di kafueti kangulu mu zisieni ko. **32** Buna Angilipa wukamba
Fesitusi: —Mutu wawu fueni yekolo enati kasi lomba kuenda
sambi va ntuala Sezali ko.

27 Bu dizengo ti tufueti kuendila mu masuwa ku Itali, buna
bayekula Polo ayi basi nloko bankaka mu mioko mi nkulutu

wumosi wu masodi dizina diandi Yuliusi, wuba mu dikabu di
masodi ma ntinu. **2** Tukota mu masuwa mamosi ma Adilamite;
mafueti kuenda mu bisalu bidi muyendila tsi Azi ayi tuyenda
kueto. Alisitalike, muisi Maseduani divula diba mu Tesalonika,
wuyenda yeto. **3** Mu lumbu kilanda, tutula ku Sidoni. Yuliusi
wuvangila Polo mamboti; wumvana misua mu kuenda kuidi
bakundi bandi muingi bamvana lusadusu. **4** Bu tubotuka kuna,
tuyenda muyendila Sipeli mu diambu di tina phemo yingolo yiba
kutuvutulanga ku mbusa. **5** Bu tumana sabuka mbu; muyendila
Silisi ayi Pamfili, tutula ku Mila mu zunga ki Lisi. **6** Kuna nkulutu
wu masodi kamonina masuwa ma Alekisandiya maba kuendaku
Itali, muawu katukotisa. **7** Masuwa maba ndiata malembe mu
bilumbu biwombo ayi mu phasitutudila ku Kinide. Vayi phemo
yitumonisa phasi mu diata; diawu tuyenda muyendila Kelete
kitalana ayi Salimone. **8** Bu tukisabukila mu phasi, tutula ku
buangu kimosi bantedilanga “Bisabu bimboti” ku ndambu kuba
divula di Laze. **9** Thangu yiwombo bu yikiviokila ayi sumbu
tsisi yitona monika mu diatila mu masuwa bila thangu yi fuila
nzala mu diambu di lusambulu bu yikiviokila; diawu Polo kaba
lubudila ti: **10** —A bakhomba, ndimona ti nzietolo mu masuwa
yeka ba yi tsisi, ayi bima biwombo biela bungana; bika sia ti mu
mimfuna kaka ayi masuwa vayi ayi mu luzingu lueto veka. **11**
Vayi nkulutu wu masodi wuluta wilukila mambu ma mutu wunata
masuwaayi ma mutu wowo wuvua mawu, bika mambu momo
matuba Polo. **12** Ayi sumbu sabu beni kisi ba kimboti ko, mu
viokisila tsungi yi kiozi kingolo, buna batu bawombo baba muna
masuwa baba mayindu mu botuka kuna mu diambu di enati
baka bubela mu tula ku Fenisi, sabu kidi ku Kelete mu diambu
di viokisila tsungi yi kiozi kingolo. Sabu beni kitalani ayi Sude-

wesite ayi Node-weste. **13** Sumbu phemo yitotukila ku Sude,
yivevumuka mu malembi, buna batu baba mu masuwa babanzila
ti balenda vanga mambu momo bakana, buna batapula sengo
kieti tedimisa masuwa, bayenda muyendila Kelete. **14** Vayi
vuanda fioti, vuka kitedolongo “phemo yi Awulosilidoni” yitotuka
ku sanga. **15** Masuwa manatu kuidi phemo, masia nunga phemo
ko, buna tutumbu bika tunatu, ayi tuvevumunu. **16** Tuvioka
nsualu muyendila sanga kimosi kifioti, beti tedila Kloda. Phasi
tumona mu ludika, bumboti nlungu wu masuwa. **17** Buna bamana
tuta nlungu wu masuwa babonga minsinga minneni mibakangila
nlungu mu masuwa. Bu bamona tsisi yi kandana mu nzielo yi
Silite, diawu bakulula zivuali zi masuwa. Buawu bobo masuwa
mavevumununu. **18** Sumbu tubetolo ngolo khuba kuidi vuka, mu
lumbu kilandabaloza ndambu yi mimfuna. **19** Mu lumbu kintatu
baloza bisadulu bi masuwa. **20** Ayi sumbu tusia mona ko thangu
voti zimbuetete ko mu bilumbu biwombo ayi vuka kingolo bu
kituyamisa, buna tutumbu sakula diana di buela vuka. **21** Bilumbu
biwombo bu bivioka mu kambu buela dia, Polo wutelama va
khatitsik'awu ayi wutuba: —A beno bakhomba, nganu lunguila
mu kambu botuka ku Kelete ayi nganu tusia mona ko mabienga
mama ayi nganu bima bioso bisi bungana ko. **22** Vayi ndikululeba
buabu mu diambu di ba bukhafi bila kadi mutu wumosi mu beno
lulendi fua ko vayi masuwa mawu kaka mambungana. **23** Bila va
bedingi va builu mbasi Nzambi, yoyi yiphuidi ayi ndietisadila,
wiza kumbonikina **24** ayi wukhembi: “A Polo kadi mona boma bila
fueti kaka samba va ntuala Sezali ayi tala Nzambi wuveni batu
boso badi yaku mu masuwa.” **25** Diawu bakhomba, bika luba
bukhafi bila ndinwilukila Nzambi ayi nzebi ti mafueti vangama
boso bu kakhambidi. **26** Vayi tufueti kangama va sanga kimosi!

27 Buna mu builu bu lumbu ki kumi kinya, sumbu tuba vevumunu
kuidivuka mbu wu Andiliyatiki, batu baba salanga mu masuwa
babanzila ti bafikimini ayi disimu dimosi. **28** Bu batibula sengo
mu diambu di tala thipula yi nlangu, buna bamona makumatatu
ayi tsambuadi di zimetele. Buela diata fioti babuela tibula sengu
bamona yeka makumuadi ayi nana di zimetele. **29** Bu bamona
boma tala tuedi kangama mu matadi, batumbu tibulabisengo
biya biobi bieti telimisa masuwa ayi bazola ti buisi buvika kia. **30**
Sumbu batu bobo beti sadila mu masuwa baba mayindu ma tina
mu masuwa; diawu bakuludila nlungu wu masuwa mu mbu mu
vunikisa kuenda tibula bisengo biobi bieti tedimisa masuwa ku
ntuala. **31** Vayi Polo wukamba nkulutu wu masodi ayi masodi:
—Enati batu bobo bakadi vuanda mu masuwa, buna lulendi
vuka ko! **32** Buna masodi matabula minsinga mi buatu bosi
badodula buawu mu mbu. **33** Bu bavingila buisi bukia Polo
wuleba batu boso badia, wuba kamba: —Tona lutona vingila,
kiawu kiaki lumbu ki kumi kinya lueka mu kambu dia. **34** Vayi
ndikululomba ludia bila bidia mfunu bidi mu diambu di vukisa
zinitu zieno. Bikanu mona boma bila kadi mutu wumosi buna
luidimakazimbisa lusuki lumosi lu ntu'andi. **35** Buna kamana
tuba bobo, wubonga dipha; wuvutudila Nzambi matondo va
meso ma bawu boso; wubukuna diawu ayi wutona dia. **36**
Buna bukhafi buvutuka mu bawu boso, mamvawu batona dia.
37 Tuba nduka-nduka zinkama zizole ayi lusambuadi lu batu
ayi batu basambanu muna masuwa. **38** Buna bamana yukuta,
batatamana loza mu nbu ndambu yi bidia bi ble bisiala. **39** Buisi
bu bukia, basia bakula ko kuevi kuidi disimu; vayi bamona vama
vaba nlangu ayi nzielo. Baba mayindu mu nata vana masuwa.
40 Banianguna minsinga mi bisengo bieta tedimisa masuwa,

balozamiawu mu nbu. Bosi banianguna minsinga mi bisengo
bieta diatisa masuwa, bakumisa kapu ku ntuala masuwa muingi
masuwa menda ku disimu. **41** Vayi masuwa bu mabumina nzielo
yidi va khati mbu, buna makandana. Ntu wu masuwa wukuikama
muna nzielo vayi kimbusa kieka nikunu kuidi vuka ki phemo;
mbadi kitona zengana. **42** Masodi maba lukanu luvonda batu
bobo ba nloko muingi wumosi kabika siuka ayi tina. **43** Vayi
pfumu masodi wuzola vukisa Polo, wuba kandika mu bika dukisa
lukanu luawu. Wuvana lutumunu kuidi batu bobo bazaba siuka
bafudama batheti mu nlangu muingi benda ku disimu; **44** bosi
kuidi bobo bankaka, basimbidila bitini bi mabaya votibitsiadisila bi
masuwa. Buawu bobo batu boso batudila banvimba ku disimu.

28 Buna tumana vuka, batu batukamba ti dizina di sanga beni
Maliti. **2** Basi sanga beni batuyakula bumboti, batulungila mbazu
yinnenivana disimu dinbu muingi tuyotila mu diambu di kiozi
bila mvula kunoka. **3** Mu thangu Polo kaba tota zikhuni zitula
ku mbazu; kusa kimosi kiba mu zikhuni kitotuka mu diambu di
ndukutila yi mbazu, kinama mu koko kuandi. **4** Basi sanga bu
bamona ti nioka yinemi mu koko kuandi, bakambasana: —A beno
makiedika ti mutu wawu mvondi, bila, ka diambu ko vukidimu
mbu vayi busonga bu Nzambi bumengi ti kaba moyo! **5** Vayi Polo
wunikuna koko, nioka yibua ku mbazu, kadi buasa kasia mona
ko. **6** Batu boso baba mvingila muingi bamona ti kani maka
vimba voti makatumbu bua ayi fua. Vayi bu bavingidila ngolo
ayi bu bamona ti kadidiambu dimosi kasia mona ko; babalula
mayindu ayi batuba: —A beno, nzambi yoyo! **7** Vana muenda
disimu diodi tutapukila, vaba tini ki ntoto kiba ki Publiwusi, niandi
wuba pfumu vana sanga. Wutuyakula bumboti, bilumbu bitatu
katuvanina nleko. **8** Dise di Publiwusi wuba wulambalala va

mbuka bila zinzangala ayi vumu vioka kaba mbela. Polo bu
kayenda kuntala, wunsambidila, wuntetika mioko ayi wumbelusa.
9 Bosi batu bankaka baba mbela vana sanga bayiza kuidi
Polo, bamana beluka. **10** Buna bamona bobo, batukinzika ayi
batuniemisa. Thangu eto yikuendila bu yifuana, batuvana bima
bioso biobi tuba nfunu. **11** Zingondi zitatu tuvuandila vana;
bosi tukuma mu masuwa mamosi ma Alekisandiya, ma baba
ntedilanga “Bitsimba”. Masuwa beni maviokisa sivu va sanga ki
Malite. **12** Tuyenga tula ku Silakuze; bilumbu bitatu tukadila
kuna. **13** Tusia nanguka kuna, tulandakana muyenda nlangu
bosi tutula ku Legio. Lumbu kimosi bu kivioka, mpemo wuba ku
Sude wutona vevumuka. Bilumbu biodi tudiatila bosi tutula ku
Puzole. **14** Kuawu tumona bakhomba zituleba mu diambu tukala
yawu tsambudi bilumbu. Bosi tuyenda ku Loma. **15** Zikhomba ku
Loma bu ziwa zitsangu zieto, bayiza tudengana kuna “zandu di
Apiusi” ayi vana “zinzo zitatu”. Polo bu kabamona, wuvutula
matondo kuidi Nzambi; bosi wubaka kibakala. **16** Buna tutula
ku Loma, bavana Polo minsua mu vuanda mu nzo yi niandi
veka vayi disodi dimosi diba kunsunganga. **17** Bilumbu bitatu bu
bivioka, Polo wutumisa bapfumu zi Bayuda babaku Loma. Bu
bakutakana, wuba kamba: —A bakhomba ziama, kadi mbimbi
ndisia vangila ko basi dikanda dieto ayi bifu bi bakulu beto vayi
bakhanga ku Yelusalemi ayi bandiekula mu mioko mi basi Loma.
18 Basi Loma batsambisa, badi kandiekula kuama bila basia
mona ko diambu diodi mfueti vondolo. **19** Vayi Bayuda bamanga,
diawu ndilombila minsua mu kuiza sambi va meso ma Sezali.
Vayi ndisi ko mayindu ma funda basi dikanda diama. **20** Kiawu
kioki bila ndilutumisini muingi tumonana ayi tusolula yeno. Bila
mu diambu di diana diama mu Iseli diawu bakhangidi zisieni

ziazi. **21** Bayuda bamvutudila: —Kadi diambu dimosi beto tusi
kuwila ko! Bila kadi minkanda miba ku Yuda tusi mona ko kuidi
bakhomba bayiza kuaku. **22** Vayi wutukambi mambu moso momo
wulembo yindula, bila tuzebi ti mu bibuangu bioso balembo
findisa dibundu diaku ziphaka. **23** Bosi bawizana lumbu. Lumbu
beni bu kifuana, batu bawombo bayiza kunzo'andi. Masolo
mazingila tona va nsuka nate va masika. Wuba yolukilamambu
ma Kipfumu ki Nzambi bu kasingimina mu Mina mi Moyize
ayi mu minkanda mi mimbikudi. Wuba leba bawilukila Yesu.
24 Va khati ka batu beni, bankaka bawilukila, vayi bankaka
bamanga kuawu wilukila. **25** Vayi mu thangu bazola vutuka buna
bakidi findana ziphaka. Buna polo wutuba diambu dimosi kaka:
—Mambu matuba Pheve Yinlongo madi makiedika, mu munu
wu nbikudi Ezayi ti: **26** Yenda kambi batu baba ti: luela wa vayi
lulendi sudika ko; luela tala vayi lulendi mona ko, **27** bila mintima
mi batu baba ngolo midi bakengi matu mawu ayi meso mawu mu
diambu di meso mawu mabika mona, ayi matu mawu mabika
wa; mu diambu di mintima miawu mibika sudika tala bedi balula
mintima miawu muingi ndiba vukisa! **28** Polo wubuela tuba ti:
—Thidi luzaba ti Nzambi wuveni phulusu andi kuidi Bapakanuayi
bela tambula mambu beni. **30** Mimvu miodi Polo kakadila mu
nzo yoyi kaba futilanga. Wuba yakulangabumboti batu bobo
baba kuntalanga, **31** wuba kuba kambanga Nsamu wu Kipfumu
ki Nzambi ayi wuba kuba longanga Nsamu wu Pfumu Yesu
Klisto. Kadi mutu kasia ku nkandika ko.

Romans

1 Polo kisadi ki Yesu Klisto, wutelo mu ba mvuala ayi wusobolo
mu samuna Nsamu Wumboti wu Nzambi. **2** Nsamu wumboti beni
wawu kakivanina tsila tona thama mu mimbikudi mu Masonoko
Manlongo. **3** Wawu Nsamu beni weta yolukila mambu ma
Muan'andi, mu kimutu kiandi, wubutuka mu nkuna Davidi. **4** Bosi
Yesu Klisto, mu pheve Yinlongo, wubieko Muana Nzambi mu
lulendo lu mfulukulu'andi mu bafua. **5** Buabu mu diambu diandi,
tutambudidi nlemvo ayi kimvuala mu nata mu dizina diandi batu
ba makanda moso bawilukila ayi batumamana. **6** Beno mamveno
luidi mu dikabu diodi, ayi lutelo kuidi Yesu Klisto. **7** Ndieti sonika
kuidi beno boso badi ku Loma, batu bobo Nzambi kanzolanga
ayi beno lutelo mu ba banlongo! Bika nlemvo ayi ndembama
bibedi kuidi Nzambi Dise dieto ayi kuidi Yesu Klisto Pfumu eto
bibanga yeno. **8** Va theti ndimvutula matondo kuidi Nzambi mu
Yesu Klisto mu diambu dieno beno boso bila minu kieno kieti
yolokolo mu nza yimvimba. **9** Bila Nzambi yoyi ndieti sadila,
mu ntim'ama, mu longanga Nsamu Wumboti wu Muan'andi,
niandi mbangi ama bila wummonanga mu zithangu zioso buevi
ndikulutebukilanga moyo mu zitsambulu ziama. **10** Mu ziawu
ndieti lombanga mu zithangu zioso, mu kuphana diluaku, mu
luzolo luandi mu kuiza kulubumina. **11** Bila phuila yiwombo yidi
yama mu kulumona muingi ndilutudisila dikaba di kipheve mu
diambu luba bakinda. **12** Voti muingi tubombasana va kimosi,
beno ayi minu, mu minu kioki tuididi kithuadi. **13** Zikhomba thidi
luzaba ti zikhumbu ziwombo ndibedi bakanga lukanu lukuiza
lutadi vayi nate buabu ndibeki ko nzila, mu diambu ndibaka bu
bakila ndambu yi mimbutu mu beno banga buididi mu makanda
mankaka. **14** Bila pholo yinneni ndidi kuidi basi Ngelese ayi kuidi

batu bakambulu basi Ngelese; kuidi batu banduenga ayi batu
bakambulu diela. **15** Diawu diodi ndidi phuila mu longa Nsamu
Wumboti kuidi beno luidi ku Loma. **16** Bila ndimonanga tsoni ko
mu diambu di Nsamu Wumboti; wawu widi lulendo lu Nzambi
mu diambu di phulusu yi batu boso beti wilukila: tonina theti kuidi
Bayuda bosi kuidi Bapakanu. **17** Nsamu beni wumboti wawu
weta monisa buevi buididi busonga bu Nzambi: bobo bawilukila;
niandi wuba kitula basonga mu busonga bobo bu ntotukilanga
mu, minu mu diambu di minu banga bu disonimina mu minkanda:
Mu minu kaka mutu wu busonga kela zingilanga. **18** Zinganzi
zi Nzambi zieti monikanga, tona ku diyilu ayi zimbuanga mu
mavanga mambimbi mamvanganga batu bobo kaba kinzikanga
Nzambi ko ayi bobo bakambulu basonga. Kambu kuawu ku
busonga kulembo fietikisa kiedika. **19** Bila mambu momo
balenda zaba mu diambu di Nzambi mazabikini kuidi bawu,
ayi niandi veka Nzambi wuba zabikisa mambu beni. **20** Bila
tona nza yivangulu; khadulu yi Nzambi yoyi kayimonikanga
ko: lulendo luandi lukalumani ayi kinzambi kiandi; biawu bieti
monika bumboti mu nzila yi bima bioso biobi kavanga; mu
diambu babika baka phengomokono. **(aïdios g126)** **21** Bila, ka
diambu ko, bazaba Nzambi vayi bamanga kuawu kunkembisa
banga Nzambi ayi basia kumvutudila matondo ko vayi mayindu
mawu makituka maphamba ayi tombi kiwala mu mintima miawu
mikambu diela. **22** Bu bakiniemisa ti bawu batu ba diela, bakituka
malawu **23** ayi baviakisa nkembo wu Nzambi yikayifuanga ko
mu zimfikulazi batu bobo bamfuanga, mu zimfikula zi zinuni, zi
bibulu ayi mu zimfikula zi bibulu biobi bindiatilanga mu vumu.
24 Mu diambu di zinzinunu zi mintima miawu, Nzambi wuba
yekula mu kambu ku vedila muingi bawu veka baki bivisa

mu zinitu ziawu. **25** Bawu baviakisa luvunu va buangu ki
kiedika ki Nzambi; basambila ayi basadila vangu va buangu
ki mvangi, mutu wowo wusakumunu mu zikhama zi mimvu.
Amen. **(aiōn g165)** **26** Diawu Nzambi kaba yekudila mu zitsatu
zitsoni: bila baketobawu baviakisa tsadulu yi kimutu yi zinitu
ziawu mu tsadulu yikambulu yi kimutu. **27** Babakala, mamvawu
bobuawu; va buangu kibundananga ayi baketo; bakiyekula
mu zinzinunu ziawu mu bawu na bawu. Bavanga matsoni,
babundana babakala na babakala, batambula mfutuwufueni mu
nzimbala yawu. **28** Sumbu bamona ti kadi kuandi mfunu mu
zaba Nzambi, diawu Nzambi kaba yekudila mu mayindu mawu
ma buvungisi mu diambu bavanga mambu makambulu fuana.
29 Bu baba bawala mu kambu ku busonga ayi mu mambimbi,
mu bakanga zimbongo mu luvunu, mu mayuya; bawu badi batu
bawedi kikhenene, zitsatu zi vonda; zi zonza, zi vuna, zi mavanga
mambimbi. **30** Baba batu bamfundananga batu, bantubidilanga
badiawu, badi bambeni zi Nzambi, bankua bifingu, bankua
luniemo ayi lunangu, bakukiniemisanga; minyindudi mi mambu
ma mambimbi; batumukinanga bambuta ziawu ko. **31** Basi
kadi diela ko, batungunanga zitsila ziawu ko, basi ko luzolo
kuidi badiawu ayi bamonanga batu kiadi ko. **32** Bazebi bumboti
nzengolo yisonga yi Nzambi yintuba ti: batu bamvanganga
mambu mambimbi ma phila yayi bafueni mu vondo. Ka diambu
ko buawu bobo beti vanga vayi beti mona khini mu diambu di
batu bobo bamvanganga mawu.

2 Diawu, kadi phengomokono wisi ko ngeyo mutu; wuba kuaku
nani; ngeyo wunsambisa bila bu wulembo sambisa bankaka buna
wulembo kukibedisa ngeyo veka; bila wumvanganga mambu
momo beti vanga. **2** Muaki tuzebi ti tsambusulu yi Nzambi

yidi yikiedika kuidi batu bobo beti vanganga mambu ma phila
yayi. **3** Ngeyo mutu wunsambisanga batu bobo bamvanganga
mambu maphila yoyi ngeyo veka wukumasadilanga, wumbanzila
ti wela tina tsambusulu yi Nzambi e? **4** Voti wulembo vuezi
Nzambi mu diambu di kimvuama ki mamboti mandi ayi bu
zebi ti niandi zebi kanga ntima ayi bu kadi mvibudulu wu mula
e? Wukadi zaba ti mamboti ma Nzambi malembo tumi mu
diambu wubalula mavanga. **5** Vayi mu diambu di ntu aku
ngolo ayi bu ntim'aku wunkambu baluka; buna zaba mboti
ti wulembo kiyidikila ngeyo veka nganzi mu lumbu ki nganzi
ayi mu lumbu kiela monika tsambusulu yisonga yi Nzambi.
6 Bila mu lumbu kina, Nzambi wela futa kadika mutu boso
buididi mavanga mandi. **7** Kuidi bobo bantombanga vanganga
mamboti mu bufula, bantombanga nkembo, nzitusu ayi kambu
ku biva, bela tambula luzingu lukalumani. **(aiōnios g166)** **8** Vayi
kuidi batu bobo bamfindananga ziphaka ayi bobo bamanga
tumukinanga kiedika vayi bantumukinanga mambu mambimbi;
bela builu nganzi ayi makhesi ma Nzambi. **9** Bukiedika, ziphasi
ayi maniongo biela builu woso mutuwumvanganga mambimbi
tonina theti kuidi Nyuda bosi kuidi muisi Ngelese. **10** Vayi woso
mutu wumvanganga mamboti, Nzambi wela kumvana nkembo,
nzitusu ayi ndembama, tonina theti kuidi Nyuda bosi kuidi muisi
Ngelese. **11** Bila Nzambi katalanga zizi ki mutu ko. **12** Bila
babo bobo bamvolanga masumu mu kambu zaba Mina, bela
fua mu kambu Mina. Vayi babo bobo bamvolanga masumu
ku tsi luyalu lu mina bela sambusu boso buididi Mina. **13** Bila
kadi sia ti bobo beta wa Mina bawu badi basonga va meso
ma Nzambi vayi bobo beta kinzikanga miawu bawu bela kitulu
basonga. **14** Enati Bapakanu, bobo bakambulu zaba Mina,

balembo vangi mambu momo mantombanga Mina; buna diodi
dilembo monisa ti bawu veka balembo kivani Mina; ka diambu
ko basi zaba Mina ko. **15** Buna beti monisanga mavanga ma
Mina momo masonoko mu mintima miawu, mayindu ma mintima
miawu meti kumateliminanga kimbangi ayi mabanza mawu meti
kuba fundanga voti meti kuba nungisanga. **16** Mambu moso
mama mela monika mu lumbu kina Nzambi bu kela sambisa
mansueki ma batu mu nzila yi Yesu Klisto, boso buididi Nsamu
Wumboti wu ndieti longa. **17** Enati ngeyo widi Nyuda, ngeyo
weta tula diana mu Mina ayi weta kukiniemisanga mu Nzambi,
18 ngeyo zebi luzolo luandi ayi ngeyo zebi sobula mamboti;
ngeyo bu wulongo kuidi Mina; **19** ngeyo wukukibanzilanga ti widi
ntuadisi wu baphofo ayi wukukibanzilanga ti widi kiezila kuidi
bobo badi mu tombi **20** ayi wukukimonanga nlongi wu bivungisi
ayi nyiyisi wu bana balezi, ngeyo wukukibanzila ti ngeyo zebi
mambu moso ayi ngeyo zebi ti kiedika kidi mu Mina; **21** ngeyo
wunlonganga bankaka vayi bila mbi wulendi kilonga ngeyo veka
ko e? Ngeyo wunlonganga ti: Kadi yiba, vayi bila mbi ngeyo
wunyibilanga e? **22** Ngeyo wuntubanga ti: Kadi vanga kitsuza
vayi bila mbi ngeyo veka wumvangilanga kitsuza e? Ngeyo
wunkakumukinanga bitumba vayi bila mbi wukubisumbisilanga
e? **23** Ngeyo wukukiniemisanga mu diambu di Mina vayi bila mbi
wulembo vuezisa Nzambi bu wumbundulanga Mina e? **24** Bila
disonama ti: “dizina di Nzambi dilembo vuezu kuidi Bapakanu mu
diambu dieno.” **25** Bila nzengolo yi nitu yi kibakala didi diambu di
mfunu enati wutumiminanga Mina; vayi enati weti bundulanga
Mina, buna nzengolo aku yeka banga mutu wukambu zengo. **26**
Enati mutu wukambu zengo nitu yi kibakala, weti landakana
zithumunu zi Mina, buna kambu kuandi ku nzengolo kulendi

tangulu banga nzengolo ko e? **27** Buna mutu wowo wukambu
zengo nitu vayi weti tumiminanga Mina kalendi ko kusambisa
ngeyo wumbundulanga Mina, ka diambu ko zebi masonoko
ayi nzengolo e? **28** Bila kadi sia ti biobi bimmonikanga mu
meso biawu binkitulanga mutu Nyuda ayi bika sia ti dimbu
kimmonikanga mu nsuni kiawu nzengolo. **29** Nyuda wukiedika
widi mu khati; ayi nzengolo yi kiedika yidi yoyi yi ntima, mu
pheve vayi bika mu Mina. Ayi nkembo wu Nyuda wowo wubanga
kuidi batu ko vayi kuidi Nzambi weti ba.

3 Buna mfunu mbi widi muba Nyuda e? A buna ndandu mbi yidi
muba wuzengo e? **2** Nyinga, ndandu yidi yinneni. Bila bawu
baba batheti mu batu boso mu tambula mambu ma nzambi. **3**
A buna buevi e? Enati bankaka basia wilukila ko, lumbanza
buna kambu kuawu ku minu kuela vunza kikhuikizi ki Nzambi
e? **4** Nana, buawu ko. Bika Nzambi kamonika wukiedika vayi
kadika mutu kamonika mutu wu luvunu banga bu disonimina
ti: Bika wumonika mutu wusonga mu diambu di mambu maku
momo weta yoluka ayi wela nunga bu wela sambusu. **5** Enati
kambu kueto ku busonga kulembo monisa busonga bu Nzambi
buna mbi tufueti tuba e? Nzambi kasi wusonga ko bu keti
kutubuisilanga nganzi andi e? Mu kimutu thubidi buawu. **6**
Nana, buawu ko; buna buevi Nzambi kela sambisila nza e?
7 Enati kiedika ki Nzambi, mu luvunu luama, kiluta monika
mu diambu di nkembo'andi, buna bila mbi mfueti sambusulu
banga nkuamasumu e? **8** Buna bila mbi kadi tuba ti: tuvanganu
mambu mambimbi muingi mamboti mamonika e? Bila bankaka
balembo tufingi bu balembo tufundi ti buawu bobo tulembo
tubanga. Thumbudulu awu yidi yisonga. **9** Buna buevi e? Beto
tuviatukidi bankaka e? Nana, bila beto tumana monisa ti batu

boso, Bayuda voti basi Ngelese, badi ku tsiluyalu lu masumu. **10**
Banga bu disonimina ti: Kuisi ko mutu wusonga, kadi wumosi.
11 Kuisi ko mutu wulenda sudika, kuisi ko mutu wuntombanga
Nzambi. **12** Babo bamana vengama mu nzila yi Nzambi, va
kimosi baboso bamana kukikitula batu bakambulu mfunu. Kuisi
ko mutu wumvanganga mamboti, kadi wumosi. **13** Madinga
mawu madi biziami bizibuka; beta sadila ludimi luawu mu diambu
di luvunu; Mitsa mi ziniokamidi mu bididi biawu. **14** Mu miunu
miawu muwedi zitsingulu ayi mambu ma ndudi. **15** Malu mawu
nsualu madi mu tengulanga menga. **16** Mbivusu ayi ziphasi bidi
mu zinzila ziawu **17** ayi basi zaba ko nzila yi ndembama. **18**
Bakinzikanga Nzambi ko. **19** Muaki tuzebi ti mambu moso meti
tuba Mina matubulu mu diambu dibawu badi ku tsi luyalu lu Mina
muingi miunu mioso mikangama ayi muingi batu boso bamonika
ti bavola nkanu va ntuala Nzambi. **20** Diawu kuisi ko mutu wela
monika wusonga va meso ma Nzambi mu diambu di mavanga
ma Mina, bila mu diambu di Mina tunzabilanga masumu. **21**
Buabu busonga bu Nzambi bulembo monika kambu ku Mina:
Mina ayi mambu ma mimbikudi mitelimina buawu kimbangi.
22 Busonga bobo bumbanga kuidi Nzambi bunkuizilanga mu
minu mu Yesu Klisto, kuidi babo bobo bawilukila. Bila kuisi ko
luviakunu. **23** Batu boso bamana vola masumu ayi bakambulu
nkembo wu Nzambi. **24** Mu kambu futa kadi kima, bawu bakitulu
basonga mu nlemvo andi mu nzila yi khudulu yidi mu Klisto Yesu.
25 Bila niandi Nzambi kakubika muba dikaba di ndemvokolo
yi masumu mu nzila yi minu yidi mu menga mandi. Wuvanga
buawu mu monisa busonga buandi, mu mvibudulu andi, bila
kasia vana ko thumbudulu mu masumu mavolo thama. **26** Mu
diambu di monisa busonga buandi mu thangu yayi mu diambu

kamonika wusonga ayi mu ba mutu wowo wunkitulanga wusonga
woso mutu wuntula minu kiandi mu Yesu. **27** A buna kuevi kuidi
diambu tulenda kiniemisina e? Kuisi ko! Mu muina mbi tueka
kiniemisina e? Wowo wu mavanga e? Nana! Vayi mu muina wu
minu kaka! **28** Bila tuzebi ti mu diambu di minu mutu keti kitudulu
wusonga mu kambu mavanga ma Mina. **29** A buevi, Nzambi
widi kaka Nzambi yi Bayuda e? Kasi Nzambi yi bapakanu ko e?
Nyinga widi Nzambi yi Bapakanu, **30** bila Nzambi yimosi kaka
weti kitula bazengo batu basonga mu nzila yi minu ayi weti kitula
bakambulu bazengo batu basonga mu nzila yi minu. **31** A buevi,
tuvonda Mina mu nzila yi minu e? Nana. Mu nzila yoyi nkutu
tueti luta kindisila Mina.

4 Mbi tulenda tuba mu diambu di Abalahami nkulu'eto mu
kimutu e? **2** Enati Abalahami wukitulu wusonga mu diambu di
mavanga buna beki diambu di kalenda kiniemisina; vayi bika
va meso ma Nzambi. **3** Bila mambu mbi meti tuba masonoko
e? Abalahami wuwilukila Nzambi ayi diawu Nzambi kankitudila
wusonga. **4** Woso mutu wunsalanga kisalu wumfutungu. Mfutu
andi wisi dikaba ko vayi widi mfutu boso buididi kisalu kiandi.
5 Vayi kuidi mutu wunkambu salanga ayi wilukila mutu wowo
wunkitulanga bankua masumu batu basonga, buna wela tangulu
wusonga mu diambu di minu kiandi. **6** Banga bu tubila Davidi ti
khini kuidi mutu wowo Nzambi keta tangila mutu wusonga bika
mu mavanga: **7** O khini kuidi batu bobo balemvokolo minkanu
miawu ayi masumu mawu mafuku! **8** O khini kuidi woso mutu
Pfumu kankambu tangila masumu. **9** A buevi khini beni yidi
kaka mu diambu di bazengo nitu yi kibakala voti yidi ayi kuidi
bawu bakambulu bazengo e? Bila tueti tubanga ti: Abalahami
wukitulu wusonga mu minu. **10** Buna buevi divangimina e? Mu

thangu kaba wuzengo voti buna kazengolo ko e? Bika sia ti buna
widi wuzengo vayi buna kazengolo ko. **11** Wutambula dimbu
kinzengolo banga dimbu ki busonga mu diambu di minu kiandi
buna kazengolo ko, muingi kaba dise di batu bobo bawilukila
kambu nzengolo; muingi mamvawu bakituka batu basonga.
12 Ayi muingi kaba dise di bobo bazengo, bika sia ti bila badi
bazengo, vayi mu diambu beta landakana kifuani ki minu kioki
kiba dise dieto Abalahami buna kazengolo ko. **13** Bila tsila yi
tambula nza yimvimba banga kiuka yivanunu kuidi Abalahami
ayi kuidi nkun'andi bika sia ti mu diambu di Mina vayi mu diambu
di busonga bu minu. **14** Bila enati bobo badi ku tsi luyalu lu
Mina bela tambula kiuka, buna minu kikitukidi kima kikambulu
mfunu ayi buna tsila yimvunzulu. **15** Bila Mina mintotulanga
nganzi yi Nzambi. Bila vana vakambulu Mina, vasi mbundulu
yi masumu ko. **16** Diawu tsila yivanunu mu diambu di minu
muingi yiba dikaba; ayi tsila yiba yikuikama kuidi nkuna woso wu
Abalahami. Bika sia ti kuidi bobo kaka bantumukinanga Mina
vayi kuidi bobo badi minu kimosi ayi Abalahami, niandi dise di
beto boso. **17** Banga bu disonimina ti: minu ndibieka dise di
makanda mawombo. Niandi dise dieto va meso ma Nzambi
yoyi kawilukila; yoyo yimvananga luzingu kuidi bobo bafua ayi
wuntelanga bima biobi bikambulu banga ti bidi. **18** Mu kambu
bila kisila diana, vayi wutula diana ayi wuwilukila mu diambu
kaba dise di makanda mawombobanga bu nkambila Nzambi ti:
buawu bobo buela bela nkun'aku. **19** Kasia ba wulebakana ko
mu minu bu kasia bela nitu andi mayindu ko, bila yiba banga
yifua; bila buna weka nduka-nduka khama yi mimvu ayi buna
Sala kalendi buela buta ko. **20** Vayi mu diambu di tsila yi Nzambi,
kasia memata ko voti kasia kambu minu ko. Vayi wukindusu mu

minu bu kavana nkembo kuidi Nzambi **21** ayi wuzaba kuandi
bumboti ti mutu wowo wuvana tsila beki lulendo mu dukisa
yawu. **22** Diawu kankitudila wusonga. **23** Vayi kusia sonama
mu diambu diandi kaka ko ti niandi kaka wukitulu wusonga **24**
vayi ayi kuidi beto tuela kitulu basonga, beto tuwilukila mutu
wowo wufulukisa Yesu, Pfumu eto, mu bafua, **25** wuyekolo
mu diambu di zinzimbala zieto vayi wufulukusu mu diambu di
busonga bueto.

5 Sumbu tukitulu batu basonga mu nzila yi minu, buna tuidi mu
ndembama ayi Nzambi mu diambu di Pfumu'eto Yesu Klisto. **2**
Mu diambu diandi, mu nzila yi minu, tubakidi diluaku di kotila mu
nlemvo wu Nzambi; mu wawu tuididi batelama. Tulembo moni
khini bu lulembo fubakana mu nkembo wu Nzambi. **3** Bika sia ti
momo kaka, vayi tueti kukiniemisa mu ziphasi bila ziphasi ziawu
zieti buta mvibudulu; **4** mvibudulu weti buta kimutu kifuana;
kimutu kifuana kieti buta diana. **5** Ayi diana dilendi fuisu tsoni ko
bila Pheve Yinlongo, yoyibatuvana, wudukula luzolo lu Nzambi
mu mintima mieto. **6** Bila buna tukidi batu balebakana, mu
thangu yifuana, Klisto wufua mu diambu di bankua masumu. **7**
Phasi mu mona mutu wumfuila mu diambu di mutu wusonga vayi
mananga vadi mutu wulenda kikinina fuila mu diambu di mutu
wumboti. **8** Vayi Nzambi wumonisina luzolo luandi kuidi beto:
buna tukidi bankua masumu, Klisto wufua mu diambu dieto. **9**
Diawu sumbu buabu tukitulu basonga mu menga mandi buna
keti wela kutuvukisa mu zinganzi zi Nzambi. **10** Bila enati bu
tuba bambeni zi Nzambi, vayi wuvutula nguizani niandi ayi beto
mu lufua lu Muan'andi. Vayi buabu sumbu nguizani yi vutuka keti
wela kutuvukisa mu luzingu lu muan'andi. **11** Bika sia ti momo
kaka vayi tulembo kiniemisa mu Nzambi mu diambu di Pfumu

eto Yesu Klisto, mu niandi muvutukididi nguizani ayi Nzambi. **12**
Diawu, sumbu mu mutu wumosi muyizila masumu va nza, ayi
lufua luyizila mu masumu, diawu lufua lukotila mu batu boso bila
batu boso bavola masumu. **13** Masumu maba va nza tuamina
Mina. Vayi vakambulu Mina valendi tangulu masumu ko. **14**
Muaki lufua luyala tona Adami nate mu thangu Moyize ayi nate
mu batu bobo bakambu vola masumu banga Adami, mfikula
yi mutu wowo wufueti kuiza. **15** Vayi nzimbala yi Adami yisi
dedakana ko mu luvalu ayi dikaba di Nzambi. Bila enati batu
bawombo bafua mu diambu di nzimbala yi mutu wumosi, vayi
nlemvo wu Nzambi ayi dikaba di Nzambi biluta woka muidi batu
bawombo mu diambu di nlemvo wu mutu wumosi. Yesu Klisto
niandi mutu beni. **16** Kisalu ki dikaba di Nzambi luviakunu kidi
ayi kisalu ki disumu di mutu wumosi. Thumbudulu yitotukila
mu diambu di disumu di mutu wumosi yinata mbedoso vayi
dikaba divanu, mu diambu di zinzimbala zi batu bawombo,
dinata ndungusulu. **17** Bila enati mu diambu di nzimbala yi
mutu wumosi, lufua luyala mu diambu di mutu wowo, buna keti
batu bobo balembo tambula woka ki nlemvo wu Nzambi ayi
dikaba di busonga buandi bela yadila mu luzingu mu diambu
di Yesu Klisto. **18** Nzimbala yi mutu wumosi yinata mbedoso
yi batu boso; bobuawu mavanga masonga ma mutu wumosi
makula batu boso mu thumbudulu ayi malembo bazingisa. **19**
Bobuawu mu diambu di kambu kutumama ku mutu wumosi; batu
bawombo bakituka bankua masumu. Buawu bobo mu diambu
di tumamana ku mutu wumosi batu bawombo bela kitulu batu
basonga. **20** Mina mitotuka mu diambu di nzimbala yiwokila.
Vayi voso vawokidi masumu, vawu valutidi woka nlemvo; **21**
muingi sumbu masumu mayadila mu diambu di lufua, buawu

nlemvo wunyadila mu nzila yi busonga mu diambu di luzingu
lukalumani mu nzila yi Yesu Klisto, Pfumu eto. **(aiōnios g166)**

6 A diambu mbi tutuba e? Tutatamana volanga kueto masumu
muingi nlemvo wuwoka e? **2** Nana! Sumbu beto tuidi tufua mu
masumu, buna buevi tulenda buela zingila diaka mu masumu e?
3 A buevi, lukadi zaba ti beto boso bobo tubotama mu Yesu
Klisto, tubotama mu diambu di lufua luandi e? **4** Tuziku va
kimosi ayi niandi mu mbotokolo yi tubotama mu diambu di lufua
muingi banga bu fulukila Klisto mu bafua mu nzila yi nkembo
wu Tata, beto mamveto tuzinga luzingu lumona. **5** Bila enati
tufubakana ayi niandi mu lufua luandi buna tuela fubakana ayi
niandi mu mfulukulu andi. **6** Bu tuzebi ti kimutu kieto kikhulu
kibandu va kimosi ayi niandi va dikulusi muingi nitu yi masumu
yi biva mu diambu tubika buela ba bavika ba masumu. **7** Bila
mutu wowo wufua, wukulu mu masumu. **8** Muaki enati tufua va
kimosi ayi Klisto, buna tunwilukila ti tuela zinga va kimosi ayi
niandi. **9** Bu tuzebi ti Yesu wufuluka mu bafua, kalendi buela
fua ko. Lufua lusiedi diaka lulendo mu niandi ko. **10** Bila wufua
vayi wufua mfua yimosi mu diambu di masumu ayi bu kalembo
zingi, wulembo zingi mu diambu di Nzambi. **11** Diawu beno
mamveno lukimonanga beno veka banga beno lumana fua mu
diambu di masumu ayi lulembo zingi mu diambu di Nzambi
mu Yesu Klisto. **12** Diawu bika masumu mabika buela yadila
zinitu zieno ziozizimfuanga muingi lubika buela tumimina zitsatu
ziandi zimbimbi. **13** Lubika tambika binama bieno ku tsi luyalu
lu masumu banga bisadulu bi mambu mambimbi. Vayi bika
lukitambika beno veka kuidi Nzambi banga batu bafuluka mu
bafua mu diambu di luzingu ayi lutambika binama bieno kuidi
Nzambi banga bisadulu bi mambu masonga. **14** Bila masumu

malendi buela ku luyadila ko bu lusiedi ko ku tsi luyalu lu Mina
vayi lueka ku tsi luyalu lu nlemvo. **15** Buna buevi e? Tutatamana
kueto volanga masumu bu didi ti tusiedi ku tsi luyalu lu Mina
ko vayi ku tsi luyalu lu nlemvo e? Nana! **16** Lukadi zaba ti bu
lukiyekudi banga bavika kuidi mutu mu diambu di kuntumimina
buna lueka bavika ba mutu wowo lulembo tumimina; mananga
luidi bavika ba masumu mannatanga ku lufua voti mananga
luidi bavika ba tumamana kunnatanga ku luzingu lu busonga e?
17 Vayi matondo kuidi Nzambi bila bu luba bavika ba masumu
lutumukina mu mintima mieno malongi ma lulongo. **18** Bu lumana
kulu mu masumu, luyika bavika ba busonga. **19** Mu kimutu
ndilembo tubila mu diambu di lebakana kueno ku nitu. Bila
banga bu luyekula binama bieno mu kivika ki tsumukunu ayi ki
mambu mambimbi mu diambu di vanganga mambu mambimbi,
buawu bobo luyekudila buabu binama bieno banga bavika mu
busonga mu diambu di vanga mambu manlongo. **20** Bila bu luba
bavika ba masumu, lusia ba ku tsi luyalu lu busonga ko. **21** Buna
mimbutu mbi lumbuta mu mambu momo lulembo fuila buabu
tsoni e? Bila tsukulu yi mambu beni lufua. **22** Vayi buabu bu
lukululu mu masumu ayi luyikidi bavika ba Nzambi, buna mbutu
lumbuta wawu wawu: luzingu lunlongo ayi ku tsuka luzingu
lukalumani. **(aiōnios g166)** **23** Bila lufua luawu mfutu wu masumu
vayi luzingu lukalumani luawu dikaba di nlemvo, di Nzambi mu
kithuadi ki Klisto Yesu, Pfumu eto. **(aiōnios g166)**

7 A bakhomba, lusi zaba ko ti Mina mieti yadila mutu bu kalembo
zingi e? Ndinyoluka kuidi batu bazebi Mina. **2** Bila nketo, widi
mu tsi minsua mi bakala widi wukangama mu mina kuidi bakala
diandi bu dikidi zingi. Vayi enati bakala fuidi buna nketo beni
niangukini mu mina mi bakala. **3** Diawu bakala bu dilembo

zingi, nket beni wela tedolo nkua kitsuza enati kuedidi bakala
dinkaka. Vayi enati bakala beni difuidi, buna, kululu mu Mina beni
ayi kalendi buela tedolo ko nkua kitsuza enati kuedidi bakala
dinkaka. **4** Diawu mamveno bakhomba ziama, beno mamveno
lumana vondo va ntuala mina mu nitu yi Klisto mu diambu di
luvuiwulu kuidi mutu wunkaka, mutu wowo wufuluka mu bafua
muingi tubuta mimbutu mu diambu di Nzambi. **5** Bila bu tuba mu
nsuni; zinzinunu zi masumu ziozi zitotukila mu Mina zisala mu
binama bieto mu diambu di buta mimbutu minnatanga ku lufua. **6**
Vayi buabu, tukulu ku tsi luyalu lu Mina, bu tuba bafua mu mina,
miomi miba kutusimbidila muingi tusadila Nzambi mu tsadulu
yimona mu lusadusu lu Pheve vayi bika mu tsadulu yikhulu lu tsi
luyalu lu Mina. **7** Buna mbi tutuba e? Mina midi masumu e?
Nana. Vayi ndizabila masumu mu diambu di Mina bila nganu
ndisia zaba nzinunu ko enati Mina misia tuba ko ti wulendi zinina
ko. **8** Vayi masumu bu mabaka diluaku mu nzila lutumunu, buna
mabuta mu minu zinzinunu zioso, bila masumu madi mafua
enati Mina mikambulu. **9** Vayi minu, mu thama ndizinga mu
kambu Mina. Vayi lutumunu bu luyiza buna masumu mazinga **10**
ayi minu ndifua. Buna lutumunu lunnatanga ku luzingu, kuidi
minu, luba banga luawu lunnata ku lufua. **11** Bila masumu bu
mabaka diluaku maphuna mu nzila yi lutumunu ayi maphonda
mu nzila yi lutumunu. **12** Mina midi minlongo ayi lutumunu luidi
lunlongo, lusonga ayilumboti. **13** Buna buevi diambu diodi di
mboti dilenda bela tho yi lufuamu diambu diama e? Nana, buawu
ko. Vayi Masumu, muingi mamonika masumu mandatina lufua
mu nzila yi diambu di mboti ayi mu nzila yi lutumunu maluta
monika bukiedika ti masumu. **14** Muaki tuzebi ti Mina midi mi
kipheve vayi minu ndidi nkuakinsuni, ndisumbusu kuidi masumu.

15 Bila ndizabanga ko mambu ndieti vanga, ndivanganga ko
mambu momo ndieti zola ayi ndieta vanga mambu momo ndieti
lenda. **16** Enati ndieta vanga momo ndieta lenda buna ndilembo
sudika ti Mina midi mimboti. **17** Buabu buna bika sia ti minu
ndilembo vangi buawu vayi masumu madi mu minu. **18** Bila
nzebi ti kuisi ko diambu di mboti mu minu; bu dinsundula ti mu
nitu ama. Luzolo luvangila mamboti luidi yama vayi ndisi ko
lulendo luvangila mawu. **19** Bila ndivanganga ko mamboti momo
thidi vayi ndieti vanga mambimbi momo ndieti lenda. **20** Enati
ndilembo vangi mambu momo ndieti lenda buna bika sia ti minu
ndilembo vangi mawu vayi masumu madi mu minu. **21** Buna
mbueni Muina wawu mu minu: mu thangu thidi vanga mambu
mamboti, mambimbi madi yama. **22** Bila ku tsi ama ntima, khini
ndieti mona mu Mina mi Nzambi. **23** Vayi mina minkaka ndieti
mona mu binama biama; mina miomi mieti nuanisa mina mi
diela diama ayi mieti ku khitula mvika wu mina mi masumu madi
mu binama biama. **24** Minu ndidi mutu wu mabienga! A nani
wela ku khula mu nitu yayi yi lufua e? **25** Matondo kuidi Nzambi
mu Pfumu eto Yesu Klisto. Diawu minu veka, mu diela diama
ndidi mvika wu Mina mi Nzambi vayi mu kinsuni ndidi mvika wu
mina mi masumu.

8 Diawu, kusiedi buabu mbedoso ko kuidi batu bobo badi mu
Klisto Yesu. **2** Bila Mina mi Pheve yimvananga luzingu mu Klisto
Yesu mikhula mu mina mi masumu ayi mi lufua. **3** Bila, mambu
momo malembakana vanga Mina bu miba milebakana mu
diambu di nsuni, Nzambi wuvanga mawu bu kafidisa muan'andi
mu lunitu ludedakana banga lunitu lu batu ba masumu ayi
muingi kakituka dikaba mu diambu di masumu. Buawu bobo
kabedisila masumu madi mu lunitu lu kimutu; **4** mu diambu di

dukisa busonga bu Mina mu beto tulembo diatila boso buididi
Pheve vayi bika boso buididi nsuni. **5** Bila batu bobo bandiatila
boso buididi nsuni, bantulanga mayindu mawu mu mambu
ma nsuni; vayi bobo bandiatila boso buididi Pheve bantulanga
mayindu mawu mu mambu ma Pheve. **6** Bila tula mayindu
mu nsuni mannatanga ku lufua vayi tula mayindu mu pheve
mannatanga ku luzingu ayi ndembama. **7** Bila mayindu ma
kinsuni mawizananga ko ayi Nzambi; bila makinzikanga Mina mi
Nzambi ko ayi malendi ku mikinzika ko. **8** Muaki batu bobo badi
mu nsuni balendi monisa Nzambi khini ko. **9** Muaki beno lusiedi
mu nsuni ko vayi mu Pheve enati Pheve yi Nzambi yidi mu beno.
Vayi enati mutu kasi ko pheve yi Klisto, buna mutu wowo kasi
vuiwulu kuidi Klisto ko. **10** Vayi enati Klisto widi mu beno, buna
nitu yifua mu diambu di masumu vayi pheve yilembo zingi mu
diambu di busonga. **11** Enati Pheve yi Nzambi yoyi wufulukisa
Yesu mu bafua widi mu beno, buna mutu wowo wufulukisa Klisto
mu bafua wela zingisa zinitu zieno zimfuanga mu diambu di
Pheve andi yidi mu beno. **12** Diawu bakhomba, pholo yidi yeto;
vayi bika kuidi nsuni mu diambu di zingila boso buididi nsuni.
13 Bila enati lunzingila boso buididi nsuni, buna luela fua. Vayi
enati lulembo vondi mavanga ma nitu mu lulendo lu pheve, buna
luela zinga. **14** Bila batu boso bandiatusungu kuidi Pheve yi
Nzambi bawu bana ba Nzambi. **15** Bila lusia tambula pheve
yi kivika ko mu diambu lubanga diaka ku tsi boma, vayi beno
lutambula Pheve yoyi yilukitula bana ba Nzambi. Mu Pheve
beni tueti yamikinina: Aba, bu dinsundula Tata. **16** Niandi veka
Pheve weti telama kimbangi va kimosi ayi pheve eto ti tuidi
bana ba Nzambi. **17** Enati tuidi bana buna tuela vinginina kiuka:
mimvingidi mi Nzambi ayi mimvingidi va kimosi ayi Klisto enati

tulembo moni ziphasi va kimosi ayi niandi muingi tukemboso
va kimosi ayi niandi. **18** Mu phila ndimuena, ziphasi zi thangu
yayi zisi fuanu dedokoso ko ayi nkembo wunkuiza, wowo bela
kutumonisa. **19** Bila bibioso bivangu bilembo vingila, mu tsatu yi
ngolo, mbonokono yi bana ba Nzambi. **20** Bila bibioso bivangu
bimana tulu ku tsi kivika ki mambu ma kambulu mfunu, bika sia
ti mu luzolo luawu veka vayi mu luzolo lu mutu wowo wutula
biawu ku tsi kivika. Vayi diana didi **21** bila, mananga, bibioso
bivangu biela kulu mu kivika ki lulendo lu mbivusu mu diambu
di mona khini mu kiphuanza ki nkembo wu bana ba Nzambi.
22 Bila tuzebi ti bibioso bivangu bilembo kungi va kimosi ayi
bilembo moni ziphasi nate buabu banga ziozi zimmonanga
nketo wummona mianga mi buta. **23** Bika sia ti biawu kaka
bilembo kungi vayi ayi mamveto, beto bobo tutambula makaba
matheti ma Pheve, tulembo kungi mu tsi ntima bu tulembo vingila
tukituka bana, bu tulembo vingila khudulu yi zinitu zieto. **24** Bila
beto mu diana tuvukila. Enati diana dimonikini, buna disiedi
diana ko. Bila diambu diodi mutu kalembo moni buna bila mbi
kafueti kudisila diana e? **25** Vayi enati tulembo tudi diana mu
diambu diodi tunkambu mona, buna tulembo kudivingidila mu
mvibudulu. **26** Bobuawu Pheve weti kutusadisa mu lebakana
kueto. Bila tukadi zaba mambu momo tufueti lomba mu bufueni
vayi niandi veka Pheve weti kutulombila mu khungulu yikambu
baka bu tubila. **27** Bosi mutu wowo wumfionguninanga mintima
zebi mayindu ma Pheve bila wunlombilanga mu diambu di
banlongo boso buididi luzolo lu Nzambi. **28** Muaki tuzebi ti
mambu moso mansalanga va kimosi mu diambu di mamboti
ma batu bobo banzolanga Nzambi, batu bobo batelo boso
buididi lukanu luandi. **29** Bila batu bobo kakizabila tona thama,

wukibakila lukanu lukuba dedikisa mu ba banga Muan'andi
muingi Muan'andi kaba muana wutheti mu bakhomba bawombo.
30 Bobo kakizabila tona thama wubatela, wuba kitula basonga;
bobo kakitula basonga wuba kembisa. **31** Mambu mbi tulenda
diaka tuba mu diambu di mambu mama e? Enati Nzambi widi
ku ndambu eto, buna nani wulenda ba mbeni'eto e? **32** Mutu
wowo wukambu yimina Muan'andi wumosi kaka vayi wunyekula
mu diambu dieto beto boso; buna buevi kalendi kutuvanina ko
bima bioso va kimosi ayi muan'andi e? **33** Nani wulenda funda
batu bobo Nzambi kasobula e? Niandi veka Nzambi wukuba
kitulanga basonga. **34** A buna nani wulenda bedisa e? Klisto
niandi wufua, vayi wufuluka; niandi vuendi va lubakala lu Nzambi
ayi wukutulombilanga. **35** Nani wulenda kutuvambisa mu luzolo
lu Klisto e? Yamusu voti ziphasi, voti zinzomono; nzala, kambu
ku minledi, tsisi yi lufua, voti sabala e? **36** Banga bu disonimina:
Mu diambu di luzolo mu ngeyo, beti tomba ku kutuvonda kadika
lumbu; batumona banga mamemi mankuenda ku vondo. **37** Vayi
mu diambu di mambu moso mama, tueti luta nunga mu diambu
di mutu wowo wutuzola. **38** Bila bukiedika minu nzebi ti buba ti
lufua voti zinga, buba ti zimbasi voti ziphevi zimbimbi, buba ti
bima bi thangu yayi voti bima binkuiza ku ntuala, voti lulendo, **39**
buba biobi bidi va kingiela voti biobi bidi ku tsi ntoto, voti vangu
kinkaka, bilendi kutuvambisa ko mu luzolo lu Nzambi, lolo luidi
mu Klisto Yesu, Pfumu eto.

9 Mambu nditubа mu Klisto madi makiedika ayi ndikadi vuna.
Mayindu mama ma ntima meti kuthelimina kimbangi mu Pheve
Yinlongo: **2** ti kiadi kingolo kidi yama ayi phasi yika yilendi suka
ko yidi yama mu ntima. **3** Bila minu veka nditomba singu kuidi
Nzambi ayi vambana ayi Klisto mu diambu di bakhomba ziama,

bibutu biama bi dikanda. **4** Bawu badi basi Iseli, bobo bakitulu
bana bandi ayi bavuidi nkembo, zinguizani, dikaba di tambula
Mina; tsambudulu yi kiedika ayi zitsila; **5** bawu bavuidi bakulu.
Mu kimutu, Klisto wutotukila mu bawu: Niandi wunyadila bima
bioso. Nzambi niandi wunsakumunanga mu zithangu zioso.
Amen. **(aiōn g165)** **6** Bika sia ti mambu ma Nzambi mabedoso
bila baboso batotukila mu Iseli basiko basi Iseli. **7** Bobuawu,
babo badi mu nkuna Abalahami basi ko bana bandi. Bila Nzambi
wukamba Abalahami: Mu Isaki kaka muela totukila nkun'aku. **8**
Bu dinsundula ti: bika sia ti bana bobo babutukila mu kinsuni
bawu bana ba Nzambi, vayi bobo babutukila mu tsila bawu
bantangulungu bana ba nkuna. **9** Bila mambu mama madi
mambu ma tsila: Mu tsungi yayi ndiela kuiza ayi Sala wela
buta muana wu bakala. **10** Bika sia ti mambu momo kaka
vayi buawu bobo mu Lebeka, mutu wowo wubutulu bitsimba
kuidi dise dimosi, nkulu eto Isaki. **11** Bila tuamina bitsimba
bibutuka ayi buna bavengi ko kadi diambu dimosi di mboti voti
di mbimbi mu diambu di dedikisa tsobodolo yi Nzambi; bika
sia ti mu diambu di mavanga vayi mu diambu di mutu wowo
wutela; **12** niandi bakamba ti: nleki wela yadila nkulutu. **13**
Banga bu disonimina: minu ndizola Yakobi ayi ndilenda Esawu.
14 Buna mbi tutuba e? Nzambi kasi wusonga ko e? Nana buawu
ko. **15** Bila niandi wukamba Moyize: Minu ndiela monina kiadi
woso mutu thidi mona kiadi. Ayi ndiela vangila mamboti kuidi
woso thidi vangila mamboti. **16** Momo masi ko mu diambu di
luzolo lu mutu voti mu diambu di zingolo zi mutu vayi madi
mu diambu di Nzambi wummonanga batu kiadi. **17** Bila mu
masonoko Nzambi wukamba Falawo ti: Mu bila kioki minu
nditotula muingi ndimonisa lulendo luama mu ngeyo; muingi

dizina diama diyamukusu va ntoto wumvimba. **18** Diawu niandi
weti mona kiadi woso mutu katidi mona kiadi ayi weta kitula mfua
matu woso mutu wu kazodidi. **19** Buna ngeyo wela kukhamba:
bila mbi kakidi tubidilanga e? Bila nani wulenda kakidila luzolo
luandi e? **20** Mutu, ngeyo widi nani mu findana ziphaka ayi
Nzambi e? Kima kivangu kilenda tuba kuidi mutu wuvanga kiawu
ti: “Bila mbiwuphangila buabu e?” **21** Mbumbi kasi ko minsua mu
vanga mu tuma tumosi nzungu yi nzitusu ayi yinkaka yikambulu
nzitusu e? **22** Buna mbi wulenda tuba enati Nzambi, bu kazola
monisa nganzi andi ayi monisa lulendo luandi, wuvibidila mu
thangu yinda zinzungu zituma zi nganzi zikubuku mu bivusu e?
23 Bosi mbi diaka wulenda tuba enati Nzamni wuvanga buawu
mu diambu di monisa kimvuama ki nkembo'andi mu zinzungu
zituma zi kiadi zikakubika tona thama mu diambu di nkembo
e? **24** Bila beto katela, bika sia ti muidi Bayuda kaka vayi ayi
mu Bapakanu. **25** Banga bu katubila mu nkanda Oze: Bobo
basia ba batu bama ko, ndiela ku batedila “batu bama” Nketo
wowo wusia ba kiluzolo kiama ko, ndiela kuntedila kiluzolo. **26**
Va buangu kioki baba kambila ti: “beno luisi batu bama ko” vana
bela ku batedila: “bana ba Nzambi yi moyo.” **27** Ezayi wutuba mu
diambu di Iseli ti: Enati thalu yi bana ba Iseli yilenda dedakana
banga nzielo yi mbu, ndambu yela siala yawu kaka yela vuka.
28 Bila mu nsualu ayi mu bufuana Pfumu kela zengila mambu
va ntoto. **29** Banga Ezayi bu katuama tuba: Enati Pfumu yi
minkangu mi masodi kasia kutubikila ndambu wu nkuna wu batu
ko, nganu tudedakana banga basi Sodoma; nganu tuba banga
basi Ngomola. **30** A diambu mbi tutuba e? Bapakanu, bankambu
kuawu landakananga busonga babakudi busonga; busonga
bobo buntotukilanga mu minu. **31** Vayi Iseli bu kalandakana

Mina mu diambu di ba wusonga kasia tula ku Mina beni ko. **32**
Bila mbi e? Bila Iseli kasia kumilandikinina ko mu minu vayi mu
mavanga. Babumina thutu mu ditadi, **33** banga bu masonimina:
Tala, minu thudidi ditadi mu Sioni ditadi di mbumina batu thutu
ayi ditadi dinneni di mbuisa batu;

10 A bakhomba, lukanu lu ntim'ama ayi lomba ku ndieta lomba
kuidi Nzambi mu diambu di bana ba Iseli luidi mu diambu
bavuka. **2** Bila ndieti kuba telimina kimbangi ti babeki bufula bu
ngolo mu diambu di Nzambi, vayi bika boso buididi nzayilu. **3**
Bila basi zaba busonga bu Nzambi ko vayi beti tombanga bu
kitudulu basonga mu busonga buawu veka; bamanga kuawu
tumukina busonga bu Nzambi. **4** Bila Klisto niandi tsukusunu
yi Mina muingi woso mutu weti wilukila kakituka wusonga. **5**
Bila Moyize wusudikisa busonga buntotukilanga mu minu ti:
woso mutu wela sadila mambu mama, wela zingila mu mawu. **6**
Vayi tala buntubanga busonga bobo buntotukilanga mu minu:
Kadi kukiyuvula mu ntim'aku ti: nani wela kuenda ku Diyilu
e? Bu dinsundula ti: Klisto kasia kuluka ko e? **7** Voti: Nani
wela kuluka ku diyenga e? Bu dinsundula ti: tombula Klisto
mu bafua. **(Abyssos g12)** **8** Vayi mbi dintuba e? Mambu ma
Nzambi mafikimini; madi mu munu'aku ayi mu ntim'aku. Mambu
mama madi mambu ma minu ayi mawu tueti longa. **9** Bila enati
wunkikinina mu munu'aku ti Yesu niandi Pfumu, ayi wunwilukila
mu ntim'aku ti Nzambi wumfulukisa mu bafua, buna wela vuka.
10 Bila woso mutu wunwilukila mu ntima, wela kitulu wusonga ayi
mutu wunkikinina mu munu andi wela tambula phulusu. **11** Bila
masonoko meti tuba ti: Woso mutu wunkunwilukila kalendi fua
tsoni ko. **12** Bila kadi luviakunu vasi ko va khatitsika Nyuda ayi
muisi Ngelese bila baboso Pfumu yimosi badi. Pfumu beni widi

nkua kimvuama kuidi babo bobo beti kunsambila. **13** Bila woso
mutu wela sambila dizina di Pfumu wela vuka. **14** Vayi buevi
balenda sambidila mutu wowo wubasia wilukila ko e? Buevi
balenda wilukila mutu wowo basia wila zitsangu ko e? Buevi
balenda wila mu kambu mutu wunlonga e? **15** Ayi buevi balenda
longila enati basia tumu ko e? Banga bu masonimina: A nga
phila kitoko madi malu ma batu bobo bansamunanga Nsamu
Wumboti. **16** Vayi baboso basia tumukina Nsamu Wumboti ko.
Bila Ezayi wutuba ti: A Pfumu, nani wuwilukila malongi meto
e? **17** Diawu minu kieti kuizila mu mambu momo tueti wa ayi
momo tueti wa meti kuizila mu mambu ma Klisto. **18** Vayi minu
thubidi: basia wa ko e? Nyinga, bawa kuawu bila dusonama ti:
Zimbembo ziawu ziwakana va ntoto wumvimba mambu mawu
mayenda nate mu zitsongi zi nza yimvimba. **19** Vayi minu thubidi:
Iseli kasia zaba ko e? Va theti Moyize wutuba: Ndiela ku lukitula
bankua kiphala mu nzila yi dikanda dikambulu dikanda; ayi
ndiela kulufuemisa mu nzila yi dikanda dikambulu diela. **20**
Ezayi wuba bukhafi bu katuba ti: Minu ndibakulu kuidi batu bobo
bakambu ku thomba, ndikimonisa kuidi bobo bakambu ku mbela
mayindu. **21** Vayi mu diambu di Iseli, niandi wutuba ti: Mu lumbu
kimvimba, ndinonuna mioko miama

11 Diawu minu thubidi ti: A buevi, Nzambi wulozidi batu bandi
e? Buawu ko. Bila minu veka ndidi muisi Iseli, mu nkuna
Abalahami; mu dikanda di Benzami. **2** Nzambi kasia loza ko
batu bandi; bobo kazaba tona thama. Lusi zaba ko mambu
masonoko mantuba mu diambu di Eli, buevi kafundila Iseli kuidi
Nzambi bu katuba: **3** Pfumu, bameni vonda mimbikudi miaku ayi
bameni tulula mintalamiaku. Minu veka ndisiedi, vayi balembo
tombi kuphonda. **4** Vayi buevi bubela mvutu wu Nzambi e?

Ndisueka tsambudi mili yi batu mu diambu diama; bobo basia
fukimina Bali ko. **5** Buawu kuandi buididi, mu thangu yayi, vadi
ndambu yi batu basiedi boso buididi tsobodolo yi nlemvo wu
Nzambi. **6** Enati mu nlemvo, buna yisiedi diaka mu mavanga
ko. Bila enati buawu bobo buna nlemvo wusiedi nlemvo ko. **7**
Buna buevi e? Iseli kasia tambula ko mambu momo kaba tomba
vayi bobo basobolo batambula mawu. Vayi bankaka bakitulu
mintima mi matadi **8** banga bu disonimina: Nzambi wuba vana
Pheve yi tulu, wuba vana meso muingi babika mona; wuba vana
matu muingi babika wa, nate lumbu kiaki! **9** Davidi wutuba: Bika
minyengo miawu mikituka mu diambu diawu dikondi, ntambu ayi
diluaku di balenda buila ayi thumbudulu awu. **10** Bika meso
mawu maba mu tombi muingi mabika mona; bika mingongo
miawu miba mikomvama mu zithangu zioso. **11** Minu thubidi:
babumina thutu muingi babua e? Nana! Mu mbuilu awu muawu
Bapakanu batambudila phulusu muingi Bayuda babasila kiphala.
12 Vayi enati mbuilu awu yidi kimvuama ki nza ayi enati dekuka
kuawu kuidi kimvuama ki Bapakanu, buna buevi buela bela
kimvuama mu thangu Bayuda boso bela balula mavanga e?
13 Bila kuidi beno Bapakanu ndintuba bu ndidi mvuala wu
Bapakanu; ndieti niemisa kisalu kiama **14** bila enati baka bubela,
totula kiphala kuidi bibutu biama ayi vukisa bankaka mu bawu.
15 Bila enati ndozolo awu yidi mu diambu di vutula nguizani ayi
nza buna buevi buela bela bu bela kuba tambula e? Buna keti
yela ba banga mfulukulu mu bafua. **16** Bila enati bitini bitheti bidi
binlongo, buna kuku kimvimba kidi kinlongo. Enati muanzi widi
wunlongo buna matafi madi manlongo. **17** Vayi enati ndambu yi
matafi mankaka mazengo ayi ngeyo wubaditafi di nti wu olive
wukambu kunu, wuyiza kuiku va buangu ki matafi mazengo;

wuyikidi kithuadi ayi bawu mu bakanga maka mantotukila mu
muanzi wu nti wu olive wukunu **18** buna bika kukiniemisa mu
diambu di matafi. Enati wulenda kukiniemisa, buna bika sia
ngeyo wunnatanga mianzi vayi muanzi wawu weti kunatanga.
19 Ngeyo wulenda tuba: A keti matafi mazengo mu diambu minu
ndikuiku. **20** Bumboti kuandi. Mawu mazengolo mu diambu
di kambu ku minu vayi ngeyo widi wutelama mu minu. Bika
kukiniemisa vayi mona tsisi. **21** Bila enati Nzambi kasia mona
kiadi ko matafi momo madi khatika matafi ma nti, buna ngeyo
kalendi kumona kiadi ko. **22** Tala buididi mamboti ayi nganzi yi
Nzambi. Nganzi kuidi bawu babua, mamboti kuidi ngeyo; enati
wunzingila kaka mu mamboti momo. Bila enati buawu ko buna
ngeyo mamvaku wela zengo. **23** Ayi bawu mamvawu, enati
bakadi zingila mu kambu kuawu ku minu, buna bela kuiku. Bila
Nzambi beki lulendo lu kuba kuikila diaka. **24** Bila enati ngeyo
wuba wuzengo mu nti wu olive wukambu kunu wowo wumena
wawu veka ayi wuyiza kuiku mu nti wu olive wukunu, buna
keti matafi momo matotukila mu nti wowo wu olive mela kuiku
mu nti beni e? **25** A bakhomba, thidi luzaba disuekama diadi
muingi luedi kukimonanga banga batu badiela. Muaki ndambu yi
Iseli bawilukilanga ko. Kambu kuawu ku minu kuela zingila nate
Bapakanu boso bela kuiza kuidi Nzambi. **26** Buna bosi Iseli dioso
diela vuka. Banga bu masonimina ti: Nkudi wela totukila ku Sioni,
niandi wela katula kambu ku tumamana koso mu Yakobi **27** Tala
buela bela Nguizani ama ayi bawu: Ndiela lemvukila masumu
mawu. **28** Mu matedi Nsamu Wumboti, bawu badi bambeni mu
diambu dieno vayi mu matedi tsobodolo bawu badi bakiluzolo
mu diambu di bakulu. **29** Bila makaba ma nlemvo ayi lutelo lu
Nzambi bilendi balulu ko. **30** Mu thama, beno mamveno lusia

tumukina Nzambi ko vayi buabu balumueni kiadi mu diambu di
kambu ku tumama ku batu baba. **31** Bobuawu, enati kambu
kuawu ku tumamana buabu kulunatini kiadi buna diodi didi mu
diambu mamvawu bamono kiadi. **32** Bila Nzambi wukanga
batu boso, mu diambu di kambu ku tumamana muingi kamona
batu boso kiadi. **(eleēsē g1653)** **33** A nga phila thipula yidi mu
kimvuama, mu nzayilu ayi mu nduenga bi Nzambi! Zinzengolo
ziandi zilendi fiongonono ko ayi zinzila ziandi zilendi bakulu ko.
34 Bila: A buna nani wuzaba mayindu ma Pfumu e? Voti nani
wuba kumvananga zindongi e? **35** Voti nani wutuama kumvana
makaba muingi niandi kamvutudila ku nzimunina e? **36** Bila kuidi
niandi, mu niandi ayi mu diambu diandi, bima bioso bididi. Bika
nkembo wubanga yandi mu zithangu zioso. Amen. **(aiōn g165)**

12 A bakhomba ziama, mu diambu di mamboti ma Nzambi,
ndikululeba mu kukitambika kuidi Nzambi banga makaba
ma moyo, manlongo, mammonisanga Nzambi khini. Buawu
bobo lulenda sambidila Nzambi mu mintima mieno. **2** Lubika
vukumukina mambu ma thangu yayi, vayi bika lukituka bamona
mu mayindu meno muingi lubaka bu sudikila luzolo lu Nzambi:
mu zaba mambu mamboti, momo meti kummonisa khini ayi
mambu mafuana. **(aiōn g165)** **3** Mu diambu di nlemvo wowo
nditambula, ndinlomba kuidi kadika mutu muna luidi ti: lubika
banga mayindu maviokikidi tezo kieno vayi mboti kadika mutu
kaba mayindu mafuana madi mu tezo ki minu kimvana Nzambi.
4 Banga mu nitu yimosi tubeki binama biwombo vayi binama
bioso bisi kisalu kimosi ko. **5** Bobuawu beto tuidi bawombo; tuidi
nitu yimosi mu Klisto vayi kadika mutu widi, mu kisalu kiandi,
nama mu diambu di sadisa wunkaka. **6** Budidi ti tutambula
makaba maviakana boso buididi nlemvowowo tutambula; enati

mutu beki dikaba di bikula, bika kasadila diawu boso buididi
tezo ki minu kioki kidi yandi. **7** Enati mutu beki dikaba di sadila
bankaka buna bika kasadila diawu bumboti. Woso widi dikaba di
longa, bika kalonga. **8** Woso widi dikaba di kindisanga batu bika
kakindisanga. Woso widi dikaba di kaba bika kakabanga mu
kambu maniunguta. Woso widi dikaba di tumina bika kadisadila
bumboti. Woso widi dikaba di monanga batu kiadi, bika kadisadila
mu khini. **9** Bika luzolo lukambu mayuya. Lulenda mambu
mambimbi ayi lusingimina mu mambu mamboti; mu diambu
di: **10** —Luzolo lu kikhomba: bika luzolasana beno na beno.
—Kinzasana: bika luluta kinzikanga bankaka. **11** —Kisalu: lubika
bumolo. —Pheve: lulema mu pheve. —Pfumu: luba bisadi
bimboti. **12** —Diana: dibanga khini eno. —Zithotolo: luvibidila.
—Lusambulu: lutatamana sambila. **13** —Banlongo: luyukutisanga
zitsatu ziawu, bika lubanga bakubama mu yakulanga bumboti
banzenza. **14** Bika lusakumuna batu bobo baku luyamisanga.
Lusakumuna vayi lubika singa. **15** Lumona khini va kimosi
ayi batu bobo bammona khini, ludila va kimosi ayi batu bobo
balembo didi. **16** Bika luwizananga beno na beno. Bika mayindu
meno mabika ba mu bima bizangama; lufubakananga ayi batu
bobo bakuki kululanga. Bosi lubika banza ti beno lulutidi diela. **17**
Lubika vutulanga mambimbi mu mambimbi. Lutomba vanganga
kaka mambu mamboti kuidi batu boso. **18** Enati baka bubela ayi
enati didi mu lukanu lueno, bika luzingilanga mu ndembama ayi
batu boso. **19** A bakundi bama, kadi vutulanganu landi beno
veka. Vayi luvananga buangu kuidi Nzambi mu diambu kamonisa
nganzi andi bila disonama: Minu phuidi landi, minu ndiela vutula
kiawu. **20** Enati mbeni aku nzala kammona buna bika wumvana
bidia; enati phuila kammona, bika wumvana kanua. Bila bu

wulembo vangi bobo buna banga ti ngeyo wulembo tudi makala
ma mbazu va mbata ntu andi. **21** Mambu mambimbi mabika
kubedisanga vayi bedisanga mambimbi mu mambu mamboti.
13 Bika kadika mutu katumimina bapfumu bila kipfumu kioso
kuidi Nzambi kieta ba ayi bapfumu zioso Nzambi wuzibieka. **2**
Diawu woso mutu wummanga tumimina bapfumu buna kakadi
kinzika lutumunu lu Nzambi. Bobo bankambu tumamananga
bela tambula thumbudulu. **3** Bila batu beti vanga mamboti
bamonanga bapfumu boma ko; vayi batu bobo beti vanga
mambu mambimbi bawu beta kuzimona boma. A buevi, mengi
monanga bapfumu boma e? Vanganga kaka mamboti buna ziela
kuniemisa. **4** Bila bapfumu badi bisadi bi Nzambi mu diambu
di mamboti maku. Vayi enati mambu mambimbi weti vanga
buna bika wumona boma bila bika sia ti mu phamba kasimbididi
mbedi. Bila niandi widi kisadi ki Nzambi mu diambu di monisa
zinganzi zi Nzambi kuidi woso mutu wumvanganga mambimbi.
5 Diawu bulutidi mboti mu tumamana; bika sia ti mu diambu di
tina thumbudulu vayi mu diambu di mayindu ma ntima. **6** Diawu
diodi lumfutilanga ziphaku bila bapfumu badi bisadi bi Nzambi;
zieti yekula thangu awu yoso mu tumina. **7** Luvana kuidi kadika
mutu kioki kikafueti tambula: ziphaku zi malu kuidi fueti tambula
ziawu; ziphaku zi bima kuidi fueti tambula ziawu; nzitusu kuidi
fueti zitusu; nkembo kuidi fueti kemboso. **8** Lubika ba pholo kuidi
mutu, vayi luzolasananga kaka beno na beno. Bila mutu wowo
wunzolanga bankaka niandi dukisidi Mina. **9** Bila masonama
ti: wulendi vanga kitsuza ko; wulendi vonda ko, wulendi yiba
ko; wulendi zinina ko. Mina miomi minkaka mikangama mu
muina wumosi wawu: Zola ndiaku banga ngeyo veka. **10** Mutu
wowo wunzolanga, kavangilanga ndiandi mbimbi ko. Diawu diodi

ngeyo zola buna wulembo kinzika Mina mioso. **11** Luvanga bobo
bu luzebi thangu mbi tueka. Thangu yitufueti kotukila yifueni
bila phulusu yi tufikimini viokila mu thangu tuwilukila. **12** Builu
bueka manisa ayi buisi bueka nkia. Diawu tulozanu mavanga ma
tombi vayi bika tuvuata binduanunu bi kiezila. **13** Bika tudiatila
mu bufuana, boso bufueni diatulu mu muini bika sia mu zikhini
ziviokidi tezo, mu bika phulu yi nua, mu bika kitsuza ayi mambu
moso ma tsoni, mu bika minzonza ayi, mu kikhenene. **14** Vayi
luvuata Pfumu Yesu Klisto. Lubika belanga nitu mayindu mu
diambu di yukutisa zinzinunu ziandi.

14 Luyakulanga woso mutu wulebakana mu minu; bika sia
mu diambu di findana yandi ziphaka mu diambu di mayindu
mandi. **2** Wunkaka weti wilukila ti wulenda dia bima bioso vayi
wunkaka widi, wulebakana, wundianga kaka bidia binkunungu.
3 Buna mutu wowo wundianga bima bioso kabika lenza mutu
wowo wukakadianga ko bima bioso. Woso wukakadianga ko
bima bioso kabika sambisa mutu wowo weta dia bima bioso bila
Nzambi wuntambula. **4** Ngeyo widi nani, ngeyo wunsambisanga
kisadi ki ngana e? Enati telimini voti buidi, Pfumu'andi kaka
matedi. Vayi wela telama bila Pfumu beki lulendo mu kuntelimisa.
5 Wunkaka wulenda mona ti vadi lumbu kiviokidi kinkaka. Kuidi
wunkaka bilumbu bioso bidedikini. Bulutidi mboti kadika mutu
kazenga boso buididi mayindu mandi. **6** Woso mutu weti mona ti
bilumbu bidi biviakana, weti bu vanga mu diambu di Pfumu.
Ayi mutu wowo weti dianga bima bioso buna weti divanga mu
diambu di Pfumu bila weti vutula matondo kuidi Nzambi. Mutu
wowo kakadianga ko bima bioso kakadianga ko mu diambu di
Pfumu bila mamvandi weti vutula matondo kuidi Nzambi. **7** Bila
kuisi ko mutu mu beto weti zinga mu diambu di niandi veka ayi

kuisi ko mutu weti fua mu diambu di niandi veka. **8** Enati tunzinga
buna tunzinga mu diambu di Pfumu; voti enati tufuidi buna tufuidi
mu diambu di Pfumu. Diawu tuzinga voti tufua, Pfumu niandi
kaka wutuvuidi. **9** Bila mu diambu diodi Klisto wufua ayi wulembo
zingi diaka mu diambu kaba Pfumu yi batu badi moyo ayi yi batu
bafua. **10** Vayi ngeyo bila mbi wulembo sambisila khomb'aku
e? Voti bila mbi wulembo lenzila khomb'aku e? Bila beto boso
tuela samba va tilibinadu ki Nzambi. **11** Bila disonama ti: Pfumu
tubidi ti: Sumbu ndidi moyo, makuma moso mela kumfukimina.
Miunu mioso miela kikinina ti ndidi Nzambi. **12** Diawu kadika
mutu buna tuidi wela samba va meso ma Nzambi mu diambu
di mambu mandi veka. **13** Tubika buela kukisambisanga beto
na beto vayi tunuana mu baka lukanu lu kambu tula diambu
ku ntuala khomb'aku diodi kalenda buminina thutu voti diodi
kalenda buila. **14** Kuidi minu, nzebi ayi ndinwilukila ti mu Pfumu
Yesu muisi ko kima kisumuka mu kiawu veka. Vayi enati mutu
mueni kima kisumuka buna kuidi niandi kima beni kidi kisumuka.
15 Bila, enati wulembo monisa khomb'aku kiadi mu diambu di
bidia, buna wukadi buela diatila mu luzolo. Diawu kadi zimbisa,
mu diambu di bidia, mutu wowo Klisto kafuila. **16** Kadi tala ti
mamboti madi mu beno mabika tubudulu. **17** Bila kipfumu ki
Nzambi kisi ko mu dia ayi mu nua vayi mu diambu di busonga,
ndembama ayi khini mu Pheve yinlongo. **18** Bila mutu wowo
wunsadilanga Klisto mu mambu momo, weti monisa Nzambi
khini ayi batu bafueti kunkikinina. **19** Diawu tutomba mambu
mannatanga ndembama ayi momo meti kutukindisa. **20** Bika
vonda kisalu ki Nzambi mu diambu di bidia. Bukiedika bima bioso
bidi bivedila; vayi mbimbi kuidi mutu mu dia bidiabiobi bieti buisa
mutu mu masumu. **21** Diambu dilutidi mboti, diawu diadi: mboti

kuandi mu kambu dia, mu kambu nua voti mu kambu vanga
mambu moso momo malenda buisa khomb'aku. **22** Ngeyo widi
minu, keba kiawu ngeyo veka va meso ma Nzambi. Khini kuidi
mutu wunkambu ku kisambisanga mu mambu kakikinini. **23** Vayi
woso mutu wummematanga mu diambu di bidia bi keti dia buna
wukibedisidi bila kasi bu vangila ko ku tsi minu. Muaki mambu
moso meti vangimina mu kambu ku minu madi masumu.

15 Beto batu bobo tuidi bakinda mu minu tufueti nata lebakana
ku batu bobo badi balebakana ayi tubika kukimonisanga beto
veka khini. **2** Kadika mutu buna tuidi katomba monisa ndiandi
khini mu diambu di mamboti muingi katungu. **3** Bila Klisto kasia
tomba kukimonisa khini ko. Banga bu disonimina: bifingu bi
batu bobo bafinga bibua va minu. **4** Bila mambu moso mama
masonama thama, masonimina mu Minkanda mu diambu di
kutulonga muingi tubaka diana mu mvibudulu ayi mu lubombolo
lueti totukilanga mu masonoko. **5** Bika Nzambi, tho yi mvibudulu
ayi yi lubombolo kaluvana, mu beno na beno, mayindu mamosi
boso buididi Klisto Yesu **6** muingi mu ntima wumosi ayi mu
mbembo yimosi, lukembisa Nzambi, Dise di Pfumu eto Yesu
Klisto. **7** Diawu, lukiyakulanga beno na beno banga phila Klisto
kaluyakudila mu diambu di nkembo wu Nzambi. **8** Bila ndieti
kulukamba ti Klisto wuyika kisadi ki Bayuda, mu monisa ti
Nzambi widi wukuikama mu diambu di dukisa zitsila zisila Nzambi
kuidi bakulu bawu; **9** muingi Bapakanu bakembisa Nzambi mu
diambu di kiadi kiandi banga bu disonimina ti: Diawu ndiela
kukembisa va khatitsika Bapakanu bosi ndiela yimbidila dizina
diaku. **10** Wubuela tuba diaka: A beno Bapakanu, monanu khini
va kimosi ayi dikanda diandi. **11** Voti diaka: A beno Bapakanu
boso, kembisanu Pfumu; Bika batu boso bankembisa! **12** Ezayi

wubuela tuba: Mu Nkuna wu Yese muela totukila mutu wumosi
wela telama mu yadila makanda Bapakanu beta tula diana
diawu mu niandi. **13** Bika Nzambi, tho yi diana, kalu wesa mu
khini yoso ayi mu ndembama mu diambu di minu kioki luidi
mu niandi muingi diana diba diwombo mu beno mu lulendo
lu Pheve Yinlongo. **14** Bakhomba baama, minu khikinini ti
beno luidi bawala mu mamboti, mu diela ayi luidi bafuana mu
lubasananga beno na beno. **15** Muaki mu mankaka, ndilusonikini
mu kingolo mu kulutebula moyo mu diambu di nlemvo wowo
Nzambi kaphana mu **16** ba kisadi ki Klisto Yesu kuidi Bapakanu,
mu sala kisalu ki Nganga Nzambi, mu samuna Nsamu wumboti
wu Nzambi muingi Bapakanu bakituka dikaba dimmonisa Nzambi
khini; diodi Pheve Yinlongo kabieka nlongo. **17** Diawu mbeki bila
kioki ndilenda kukiniemisina mu Klisto Yesu, mu mambu matedi
Nzambi. **18** Bila ndilendi yoluka mankaka ko vayi mambu momo
kaka Klisto kavanga mu minu mu diambu di nata Bapakanu ku
thumumunu mu mambu, mu mavanga **19** mu lulendo lu bikumu,
lu bidimbu, lu pheve yi Nzambi. Buawu bobo ndidukisila longila
Nsamu Wumboti wu Klisto tona mu Yelusalemi ayi mu zindambu
zioso zizungididi Yelusalemi nate ku Iliri. **20** Buna ndikiyekula mu
samuna Nsamu Wumboti mu bibuangu biobi bawiluabu dizina di
Klisto ko muingi ndibika tunga va yilu fondasio yitunga mutu
wunkaka. **21** Banga bu masonimina ti: Kuidi bawu bobo bakambu
samununu nsamu'andi, bela mona. Bobo bawiluabu ko, bela
sudika. **22** Kiawu kioki bila kikhakidila mu zikhumbu ziwombo mu
kambu kuiza kuidi beno. **23** Sumbu khambulu bibuangu bilonga
mu bizunga biabi ayi tsatu yikala yama tona mimvu miwombo
mu kuiza kuidi beno **24** enati ndilenda kuenda ku Esipani. Muaki
diana tsidi ti ndiela kulumona bu ndiela vioka, ayi, tsidi diana ti

bu mbeni mona khini vuanda yeno va kimosi mu thangu yikhufi,
luela kutsindika mu kuenda kuna. **25** Vayi buabu ndilembo yendi
ku Yelusalemi mu sadila banlongo. **26** Bila basi Maseduani ayi
basi Akayi bawizana mu kunga makabamu fidisila banlongo
bobo basukama, badi ku Yelusalemi. **27** Bila khini bamona mu
vanga buawu ayi pholo yinneni yidi yawu bila enati Bapakanu
batambudi kuku kiawu mu bima bi kipheve bi Bayuda buna
bufueni kuidi bawu mu kuba sadisa mu bima biawu bi kinsuni. **28**
Minu manisa kisalu kiaki ayi mana kuba tudisila mimbutu miami
buna ndiela viokila kuidi beno bu ndiela kuenda ku Esipani. **29**
Nzebi ti bu ndiela kuiza kuidi beno, ndiela kuiza ayi lusakumunu
luwombo lu Klisto. **30** Zikhomba, ndikululomba mu Pfumu eto
Yesu Klisto ayi mu luzolo lu pheve, lunuana va kimosi ayi minu
mu zitsambulu zieno kuidi Nzambi mu diambu diama, **31** muingi
ndikulu mu mioko mi batu bakambulu minu badi ku Yuda ayi
muingi kisalu kiama kioki mfueti sala ku Yelusalemi kimonisa
banlongo khini. **32** Mu nzila yoyi ndilenda kuizila kuidi beno ayi
khini mu luzolo lu Nzambi ayi ndiela vunda va kimosi ayi beno.
33 Bika Nzambi yi ndembama kabanga yeno beno boso. Amen.

16 Ndilufidisidi khomb'eto yi nketo Fobe, niandi widi kisadi
mu dibundu di Sankeleya. **2** Lunyakula bumboti mu dizina di
Pfumu boso bufueti yakudulu banlongo, lunsadisa mu dioso
diambu kela ba tsatu mu lusadusu lueno bila niandi mamvandi
wusadisa bawombo, ayi minu wutsadisa. **3** Luvana Plisika
ayi Akilasi mboti; bisadi yama mu kisalu ki Klisto Yesu. **4**
Bedi kavondo mu diambu di luzingu luama. Bika sia ti minu
kuandi kaka ndikubavutudila matondo vayi mabundu moso ma
Bapakanu. **5** Luvana mboti kuidi dibundu diodi dinkutakananga
mu nzo'awu. Luvana kiluzolo kiama Epayinete mboti. Niandi widi

mutu wutheti wutambula Klisto mu Azi. **6** Luvana Maliya mboti,
niandi wutovuka buwombo mu diambu dieno. **7** Luvana mboti
kuidi Andolonike ayi Yuniasi, bambuta ziama ayi bakundi bama
ba nloko. Badi batu banzitusu va khatitsika bamvuala; ayi minu
ayi bawu, bawu batuama wilukila Klisto. **8** Luvana Ampiliyasi
mboti, kiluzolo kiama mu Pfumu. **9** Luvana Ulibe mboti; kisadi
yeto mu Klisto. Luvana kiluzolo kiama Sitakisi mboti. **10** Luvana
Apelesi mboti, mutu wufuana mu Klisto. Luvana mboti kuidibatu
bobo beti vuanda ku nzo Elodioni. **11** Luvana mboti kuidi batu
bobo beti vuanda kuidi Nalisise, bobo badi mu Pfumu. **12** Luvana
Tilifene ayi Tilifoze mboti; bawu badi bisadi bi baketo binsalanga
mu diambu di Pfumu. Luvana mboti Pelisise, mboti kiluzolo
kieto kinketo mboti; wusala buwombo mu diambu di Pfumu. **13**
Luvana Lufusi mboti, mutu wusobolo kuidi Pfumu ayi luvana
ngudi andi mboti, widi ngudi ama minu mamvama. **14** Luvana
mboti kuidi Asinkilite, Filengoni, Elimasi, Patelobasi, Elimesi ayi
bakhomba zioso badi yawu va kimosi. **15** Luvana mboti kuidi
Filolongo, Yuli, Nele ayi kuidi khomb'andi wu nketo; mboti kuidi
Olimpasi ayi kuidi banlongo boso bobo badi yawu va kimosi.
16 Beno boso, luvanasana mboti mu besi kinlongo. Mabundu
moso ma Klisto malufidisi mboti. **17** Zikhomba, ndikululeba,
lulubuka mu diambu di batu bobo bantotulanga zikhabunu ayi
bantotulanga mbuilu yi batu mu nzila yi kakidila malongi ma
lulongo. Luba tatukila. **18** Bila batu ba phila yoyi basadilanga
Pfumu'eto Klisto ko vayi bivumu biawu kaka beti sadila. Mu
mambu ma lembama ayi thubulu yi kitoko beti vuna batu bobo
bankambu sudikanga mambimbi. **19** Bila tumamana kueno
kuzabikini kuidi batu boso. Khini ndimmona mu diambu dieno.
Thidi luba batu badiela mu diambu di mambu mamboti ayi luba

batu bankambu sudika mu diambu di mambu mambimbi. **20**
Nzambi yi ndembama weka nduka kosikisa Satana ku tsi bitambi
bieno. Bika nlemvo wu Pfumu Yesu Klisto wubanga yeno beno
boso. **21** Timote, kisadi yama, wulufidisidi mboti. Bibutu biama
Lusiusi, Yasoni ayi Sosipatele baluveni mboti. **22** Minu Telitiusi
tsonikini nkanda wawu, mamvama ndilufidisidi mboti mu Pfumu.
23 Ngayusi, mutu wundiakula ku nzo andi, wulufidisidi mboti va
kimosi ayi dibundu dimvimba. Elasite, mutu weti lunda zimbongo
zi divula wulufidisidi mboti. Khomb'eto Kualitusi wulufidisidi
mboti. **24** [Bika nlemvo wu Pfumu'eto Yesu Klisto wubanga yeno
beno boso. Amen.] **25** Bika Nzambi kasakumunu. Niandi beki
lulendo lu kulukindisila boso buididi Nsamu Wumboti wowo ndieti
longa. Wawu widi malongi ma Yesu Klisto. Wulembo monisa
mansueki momo masia yolokolo ko tona thama, **(aiōnios g166)** **26**
vayi malembo sunduka mu bilumbu bieto biabi. Banga boso
buididi lutumunu lu Nzambi yi mvu ka mvu, mansueki beni,
mu nzila yi mambu masonika mimbikudi mazabukusulu kuidi
Bapakanu muingi bantumukina ayi banwilukila. **(aiōnios g166)** **27**
Bika nkembo, mu zithangu zioso, wubanga kuidi Nzambi, niandi
kaka nkua nduenga, mu nzila yi Yesu Klisto. Amen. **(aiōn g165)**

1 Corinthians

1 Polo, mu luzolo lu Nzambi, wutelo muba mvuala wu Yesu
Klisto ayi khomba Sositeni **2** bafidisidi mboti kuidi Dibundu di
Nzambi didi ku Kolinto, kuidi bawu bobo babieko nlongo mu
kithuadi mu Yesu Klisto ayi bawu batelo muba banlongo ayi kuidi
bobo badi mu kioso-kioso buangu bansambilanga Pfumu eto
Yesu Klisto, Pfumu awu ayi Pfumu eto beto mamveto. **3** Bika
nlemvo ayi ndembama bibedi kuidi Nzambi, Dise dieto, ayi kuidi
Pfumu eto Yesu Klisto bibanga yeno. **4** Minu ndimvutulanga
matondo mu zithangu zioso kuidi Nzambi ama mu diambu dieno,
mu diambu di nlemvo andi wowo kaluvana mu Klisto Yesu. **5**
Bila mu niandi beno lufulusu mu kimvuama mu mambu moso,
mu thubulu ayi mu diela **6** boso bu monikina kimbangi ki Klisto
mu beno. **7** Diawu, buabu kadi dikaba dimosi di nlemvo wu
Nzambi dikambulu mu beno bu lulembo vingila thangu Pfumu
eto Yesu Klisto kela monika. **8** Niandi veka wela kulukindisa
nate kuna tsukulu, mu diambu di lukambu tsembolo mu lumbu
ki Pfumu eto Yesu Klisto. **9** Nzambi, yoyi yilutela mu kithuadi
mu Muan'andi Yesu Klisto, Pfumu eto, widi wukuikama. **10**
Bakhomba baama, minu ndikululeba, mu dizina di Pfumu eto
Yesu Klisto, luzingilanga mu nguizani yimboti mu beno na beno
ayi zikhabunu zibika ba mu beno. Vayi luba mu kithuadi mu
mabanza mamosi ayi mu mayindu mamosi. **11** Bila, bakhomba
ziama, bakhembi kuidi batu bamvuandanga ku nzo Klowe ti
ziphaka ziwombo zidi mu beno. **12** Vayi tala mambu thidi tuba:
kadika mutu mu beno weti tuba: “Minu mu dikabu di Polo ndidi”;
voti “Minu mu dikabu di Apolo ndidi”; voti diaka: “Minu mu dikabu
di Piela ndidi”; voti diaka “Minu mu dikabu di Klisto ndidi.” **13**
Klisto wuvasuka kadi e? A buevi, Polo niandi wubandu va

dikulusi mu diambu dieno? Voti mu dizina di Polo lubotimina
e? **14** Minu ndimvutula matondo bu ndikambu botika kadi mutu
wumosi mu beno, botula kaka Kilisipusi ayi Ngayusi; **15** muingi
mutu kabika tuba ti mu dizina diama kabotimina. **16** Ndiedi
kazimbakana, ndibuela botika nzo yi Sitefanasi. Botula kaka
bobo, ndikadi buela zaba kani ndibotika diaka mutu wunkaka.
17 Bila Klisto kasia kumfidisa mu diambu di botika ko vayi mu
diambu di longa Nsamu Wumboti, bika sia ti mu diela di kimutu
muingi dikulusi di Klisto dibika ba dikambu lulendo. **18** Malongi
ma lufua lu Klisto vo dikulusi madi mambu ma buvungisi kuidi
bawu bazimbala; vayi kuidi beto tuvuka, madi mambu ma lulendo
lu Nzambi. **19** Bila disonama ti: Minu ndiela bivisa nduenga yi
batu banduenga ayi ndiela sukisa diela di batu badiela. **20** Buna
kuevi kuidi mutu widi nduenga? Nsoniki kuevi kadi? Mfindisi wu
ziphaka mu thangu yayi kuevi kadi? Nzambi kasi kitula nduenga
yi ntoto wawu buvungisi ko? **(aiōn g165)** **21** Bila ntoto wawu wusia
nunga ko mu zaba Nzambi mu nzila yi nduenga yi ntoto. Diawu,
dizolakana kuidi Nzambi mu vukisa batu bobo banwilukilanga
mu nzila yi buvungisi bu ndongolo yi Nsamu Wumboti. **22**
Bayuda bawu bikumu bantomba vayi Bangeleki bawu nduenga
bantomba, **23** vayi beto Klisto wubandu va dikulusi tueti longa.
Bayuda balembo moni diawu diambu di mfiti vayi didi diambu di
buvungisi kuidi Bangeleki. **24** Vayi mu diambu di bobo Nzambi
katelo, buba Bayuda voti Bandeleki, Klisto niandi lulendo lu
Nzambi ayi nduenga yi Nzambi. **25** Bila “buvungisi” bu Nzambi
bulutidi batu mu nduenga ayi lebakana ku Nzambi kulutidi batu
mu ngolo. **26** Zikhomba, lutala bumboti lutelo lueno; batu ba
nduenga mu nsuni basia ba ko bawombo; batu banneni ba
lulendo basi bawombo ko ayi batu ba luzitusu basi bawombo ko.

27 Vayi Nzambi wusobula mambu mammonikanga ma buvungisi
ma ntoto mu diambu di fuisa batu banduenga tsoni; ayi wusobula
mambu ma lebakana ma ntoto mu diambu di fuisa mambu
manneni tsoni. **28** Nzambi wusobula mambu ma kambulu mfunu,
momo ntoto keti lenza; momo makambulu, mu diambu di vunza
momo madi. **29** Muingi mutu kabika kukiniemisa va meso ma
Nzambi; **30** Bila, mu diambu diandi beno luididi mu Klisto Yesu;
mutu wowo Nzambi kakitula mutu wu nduenga, mutu wusonga,
wunlongo ayi khudulu, **31** mu diambu di kinzika boso busonimina
mu Minkanda ti: Enati mutu tidi kukiniemisa

2 Diawu bakhomba, mu thangu ndiyiza kuidi beno, mu kululonga
Nsamu Wumboti, minu mamvama ndisia kululonga kimbangi ki
Nzambi ko mu sadila ludede voti nduenga ko. **2** Bila ndizenga
mu kambu zaba kadi diambu dimosi mu beno, botula kaka
Yesu Klisto ayi Yesu Klisto diodi dibandu va dikulusi. **3** Minu
mamvama bu ndiyiza kuidi beno, ndiba wulebakana, ndiba tsisi-
tsisi ayi lukhukhu luwombo. **4** Thubulu ama ayi malongi mama
masi singimina ko mu mambu ma nduenga vayi masingimina
mu mavanga ma Pheve ayi ma lulendo; **5** muingi minu kieno
kibika singimina mu nduenga yi batu vayi mu lulendo lu Nzambi.
6 Muaki beto mamveto tunyolukilanga mambu ma nduenga kuidi
bobo badi bafuana mu Pheve. Vayi yawu yisi nduenga yi ntoto
wawu ko; yisi nduenga yi bapfumu zi thangu yayi ko, ziozi ziela
fua. **(aiōn g165)** **7** Vayi beto tunyolukilanga nduenga yi Nzambi,
nduenga yoyo yidi yisueko buabu ayi yisueko kuidi batu ba ntoto.
Nzambi wukubika yawu, mu diambu di nkembo eto tuamina
thonono yi zithangu. **(aiōn g165)** **8** Kadi pfumu yimosi yi thangu
yayi kasi zaba nduenga beni ko bila enati bazaba yawu nganu
basi banda ko Pfumu yi nkembo va dikulusi. **(aiōn g165)** **9** Vayi

boso busonama mu minkanda: biobi bisia mona meso ko biobi
bisia wa matuku ko biobi bisia zaba mutu ko biawu biobi Nzambi
kakubika mu diambu di batu bobo bakunzolanga. **10** Vayi Nzambi
wutuzabikisa mawu mu Pheve. Bila Pheve yimfionguninanga
mambu moso, ka diambu ko mambu masuama ma Nzambi. **11**
Bila nani mu batu wulenda zaba mayindu ma mutu wunkaka?
Botula kaka Pheve yi mutu beni. Bobuawu, kadi mutu kasi
zaba ko mayindu ma Nzambi botula kaka Pheve yi Nzambi.
12 Muaki beto tusia tambula Pheve yi ntoto ko, vayi Pheve yi
Nzambi tutambula mu diambu tuzaba mambu momo Nzambi
katuvana mu kiphuanza kioso. **13** Tueti ma yolukila vayi bika sia
ti mu mambu meti longa nduenga yi batu vayi mu mambu meti
longa nduenga yi Pheve bu tunsudikisanga mambu ma kiedika
ma Pheve mu mambu ma Kipheve. **14** Vayi mutu wu kinsuni
katambulanga ko mambu ma Pheve yi Nzambi bila va meso
mandi madi mambu ma buvungisi ayi kalendi ku mazaba ko bila
mu kiphevi kaka mambu beni mansudukulungu. **15** Vayi mutu wu
kiphevi wunsudikanga mambu moso ayi kuisi ko mutu wulenda
kunsudika. **16** Bila didi disonama: Nani wuzaba mayindu ma
Pfumu muingi kanlonga e? Vayi beto mayindu ma Klisto madi
yeto.

3 Zikhomba, ndisi ku luyolukila ko banga bu nyolokolongo ayi
batu ba kiphevi vayi banga kuidi batu ba kinsuni, banga kuidi
bana balezi mu klisto. **2** Ndiluvana miliki mu diambu lunua vayi
bika bidia bingolo, bila lufueni ko mu kubidikikisa. Ayi banza mu
thangu yayi, luisi fuana ko **3** bila lukidi mu nsuni. Bila kikhenene
ayi ziphaka bidi va khatitsik'eno. Buna luisi bankua kinsuni ko e?
Ayi ludiatilanga mu kimutu ko e? **4** Bila mu thangu wumosi mu
beno katubidi ti: “Minu mu dikabu di Polo ndidi” ayi wunkaka:

“Minu mu dikabu di Apolo ndidi”. Buna luisi batu ba kinsuni ko
e? **5** Buna nani Apolo ayi nani Polo? Keti badi bisadi kaka; biobi
bieti kulumonisa nzila yi minu. Kadika mutu, weti sala kisalu
kioki Nzambi kansobudila. **6** Minu ndikuna, Apolo wulembila
nlangu; vayi Nzambi niandi wumenisa. **7** Diawu, mutu kunini ayi
lembidi nlangu basi mfunu ko vayi Nzambi niandi lutidi mfunu
bila niandi wummenisanga. **8** Mutu kunini ayi lembidi deda
kuandi badi, vayi kadika mutu wela tambula wandi mfutu boso
buididi kisalu kiandi, **9** bila beto tuidi kaka bisadi binsalanga
va kimosi ayi Nzambi. Bosi beno luidi tsola yi kuna Nzambi;
nzo yi tunga Nzambi. **10** Boso buididi nlemvo wu Nzambi wu
nditambula, minu nditunga fondasio banga ntungi wu diela. Vayi
buabu wunkaka wulembo tungi va yilu fondasio beni. Vayi bika
kadika mutu katala boso bu kantungila va yilu fondasio beni.
11 Bila kuisi ko mutu wulenda buela tunga fondasio yinkaka
botula kaka yoyi yikitungulu; Yesu Klisto niandi fondasio beni.
12 Enati mutu wulembo tungi va fondasio yoyo mu nolo, mu
bisengo, voti mu matadi mathalu; mu minti, mu minsioni, mu biti.
Kisalu ki kadika mutu kiela monika **13** mu lumbu ki sambusu.
Lumbu ki sambusu kiela monikisa kiawu bila wela kimonikisa mu
mbazu. Mbazu beni yawu yela monisa kisalu ki kadika mutu
boso bu kididi. **14** Enati kisalu kitunga mutu va yilu fondasio
beni kikadi fua buna mutu wowo wela baka mfutu. **15** Vayi enati
kisalu kitunga mutu kividi, buna mutu wowo wela zimbisa mfutu
andi. Mutu wowo wela vuka vayi yela ba banga niandi vukidi mu
mbazu. **16** Luisi zaba ko ti beno luidi Nzo yi Nzambi ayi luisi
zaba ko ti Pheve yi Nzambi yimvuandanga mu beno? **17** Enati
mutu bivisidi Nzo yi Nzambi, Nzambi wela kumbunga; bila Nzo
yi Nzambi yidi yinlongo ayi beno luidi Nzo yi Nzambi beni. **18**

Lubika kukivuna. Enati vadi mutu mu beno wumbanzanga ti lutidi
nduenga mu thangu yayi, vayi mboti kakituka vungisi mu diambu
di kaba mutu wu nduenga. **(aiōn g165)** **19** Bila nduenga yi ntoto
wawu yidi buvungisi va meso ma Nzambi. Bila disonama: Niandi
wumbuilanga batu banduenga mu luvunu luawu veka, **20** ayi
diaka: Pfumu zebi mayindu ma batu banduenga, zebi ti mayindu
beni masi kadi mfunu ko. **21** Diawu mutu kabika kukiniemisa mu
diambu di batu bila bibioso beno luvuidi biawu, **22** buba Polo,
Apolo ayi Piela, ntoto, luzingu, lufua, bibio bi thangu yayi ayi
bi thangu yela kuiza; bibio beno luvuidi biawu. **23** Beno Klisto
wuluvuidi ayi Nzambi niandi vuidi Klisto.

4 Bika lututala banga bisadi bi Klisto, bitambula kisalu ki
matsueki ma kiedika ma Nzambi. **2** Mu mamo, diambu dimosi
dintombongo kuidi kisadi: bika kisadi kimonika wukuikama. **3**
Vayi kuidi minu, didi diambu di fioti enati ndinsambusu kuidi beno
voti kuidi batu bankaka mu tsambusulu yi kimutu. Ayi minu veka
ndilendi kisambisa ko. **4** Bila kadi bila ndisi ko mu ntim'ama; vayi
diawu ko diambu dimmonisa ti ndidi mutu wusonga. Pfumu niandi
veka wukutsambisanga. **5** Diawu kadi tumbu sambisa tuamina
thangu yifuana. Luvingila kaka nate Pfumu kela vutuka. Bu kela
kuiza, buna wela monisa bumboti, ku kiezila, mambu mamo
masuama mu tombi ayi wela totula mayindu mamo masuama
madi mu mintima mi batu. Buna bosi kadika mutu kela tambula
nzitusu wukafueti tambula kuidi Nzambi. **6** A muaki, bakhomba,
minu thubidi mambu momo mu diambu di minu veka ayi mu
diambu di Apolo. Buawu bobo kifuani kieto kilenda kulusadisa mu
sudika mambu momo mu diambu lubika sabuka ndilu yi mambu
momo masonama. Ayi kadi mutu mu beno kabika ba luniemo mu
diambu di wunkaka muingi kalenda wunkaka. **7** Nani wukitudi

mutu wuluviakunu ayi bankaka e? Mbi bidi yaku biobi wukambu
tambula e? Bu didi ti tambula wu bitambula buna bila mbi fueti
kukiniemisina banga ti wusia ku bitambula ko e? **8** Beno buabu
lumeni yukuta, luyikidi bamvuama; lutonini yala kambu beto.
Minu thidi beno luyala muingi beto mamveto tuyala va kimosi
ayi beno. **9** Bila ndimbanza Nzambi wututula, beto bamvuala,
mu ntanda wu batu batsuka va ntoto wawu. Tuidi banga batu
bazengolo nkanu wu lufua; bila tukituka banga kipa voti savu
kintalu kuidi ntoto wumvimba, kuidi zimbasi ayi kuidi batu. **10**
Beto tuidi bivungisi mu diambu di Klisto vayi beno luidi batu
banduenga mu Klisto. Beto tuidi batu balebakana vayi beno luidi
bakinda. Beno luidi batu balukinzu vayi beto tuidi batu balenzo.
11 Nate mu thangu yayi, beto tulembo fua nzala, tulembo moni
phuila; tulembo kibi pheni; tulembo tutu khuba ayi tukambulu nzo
yi vuanda. **12** Tulembo moni ziphasi bu tunsalanga mu zingolo
zi mioko mieto. Bu balembo tufingi, beto tulembo sakumuna;
bu balembo tuyamisa, beto tulembo kangi mintima. **13** Bu
balembo tuvunina mambu, beto tukubavutudilanga mu mambu
manlembami mamboti. Nate ye buabu, tukituka banga tsobo yi
ntoto ayi banga bima bikondolo mfunu. **14** Yisi ko ti mu diambu
di kulufuisa tsoni diawu ndilusonikini mambu mama, vayi mu
diambu di kululubula banga bana bama ba luzolo. **15** Bila banza
ti lulenda baka dikumi di mili di mintuadisi mikululonga mambu
matedi Klisto, vayi lufueti zaba ti luisi baka madisa mawombo
ko, bila mu Klisto Yesu minu ndilubuta mu Nsamu Wumboti.
16 Diawu ndikululeba muingi lutsokudila. **17** Diawu ndilufidisidi
Timote, muan'ama wuluzolo ayi widi wukuikama mu Pfumu.
Niandi sika kulutebula moyo boso buididi zinzila ziama mu Klisto
ayi boso ndieta longila mu bibuangu bioso, mu mabundu moso.

18 Batu bankaka mu beno balembo kiniemisa banga ti ndilendi
kuiza kuidi beno ko. 19 Vayi enati Pfumu tidi buna fioti fisiedi
ndizidi kuidi beno. Buna ndiela zaba, bika sia mambu momo
kaka bobo beti kukiniemisanga beti tubanga vayi ayi mambu
momo balenda vanga lulendo; 20 bila kipfumu ki Nzambi kisi mu
diambu di mambu matuba ko, vayi mu lulendo. 21 Mbi lutidi?
Ndiza kuidi beno ayi nti mu kulubeta, voti ndiza ayi luzolo ayi
Pheve yinlembami e?

5 Mu bibuangu bioso mulembo wakana zitsangu zi kitsuza
kidi vakhatitsik'eno; kikambulu nkutu monika kuidi Bapakanu.
Wumosi mu beno wulembo lekanga ayi nketo wu dise diandi. 2
Vayi beno lulembo kiniemisanga. Muaki nganu mu kiadi lufueti
ba muingi mutu wowo wuvengi mambu momo katotolo va
khatitsik'eno. 3 Mu minu veka, banza khambulu yeno mu nsinu
vayi ndidi yeno mu Pheve; ndisambisidi mutu wuvengi mambu
momo banga ti ndidi yeno va kimosi. 4 Bu luela kutakana mu
dizina di Pfumu eto Yesu, ayi bu ndiela ba yeno mu Pheve va
kimosi ayi lulendo lu Pfumu eto Yesu, 5 bufueni mu yekula mutu
wu phila yoyo kuidi satana muingi nitu andi yibivusu ayi Pheve
andi yivuka mu lumbu ki Pfumu Yesu. 6 Luniemo lueno luisi
lu mboti ko. Luisi zaba ko ti ndambu luvi lumfunisanga falina
yoso bu yimeni sobokoso e? 7 Lubotula luvi lolo lukhulu muingi
lukituka falina yimona yisobokoso banga bu lukambulu luvi.
Bila Klisto dimemi dieto di Pasika ditambuku. 8 Diawu, bika
tukembilanu nyengo wu Pasika, bika sia ti ayi luvi lukhulu; luvi lu
mambu ma luvunu ayi mambu mambimbi vayi bika tukembilanu
nyengo beni ayi mapha makambulu luvi mu buvedila ayi mu
bukiedika. 9 Mu nkanda wowo ndilusonikina, ndilulomba mu
kambu bundananga ayi batu bamvanganga kitsuza. 10 Vayi

ndisi kamba ko ti lubika solulanga ayi batu ba ntoto wawu, bobo
bamvanganga kitsuza, bobo badi lukokoto; bobo banzionanga
bima bingana, voti bobo bansambilanga bitumba. Bila enati
lufueti tina batu boso buna lufueti botuka mu ntoto. **11** Vayi
buabu ndilusonikini: enati vadi mutu beti tedila khomba vayi weti
zingilanga mu kitsuza, voti lukokoto kadi, voti weti sambilanga
bitumba, voti weti finganga, voti widi kolo mbungu voti weti
zionanga bingana buna kadi bundana ayi niandi. Kadi fuana
nkutu mu dia va kimosi ayi mutu wowo. **12** A buevi, didi diambu
diama mu sambisa bobo badi ku nganda e? Beno keti lufueti
sambisa bobo badi mu khati e? **13** Mu diambu di bobo badi
ku nganda, niandi veka Nzambi welabasambisa. Vayi beno,
lubotula mutu wumbimbi va khatitsik'eno.

6 Enati mutu wumosi mu dikabu dieno beki khomb'andi
yinkaka mambu, buna bila mbi kafueti kumfundila kuidi mazuzi
makambulu wilukila Nzambi va buangu kikumfundila kuidi
banlongo e? **2** Luisi zaba ko ti banlongo bela sambisa ntoto
e? Enati luela sambisa ntoto, buna bila mbi lukadi nunga mu
dedikisa bina bi mambu bidi yeno? **3** Luisi zaba ko ti tuela
sambisa zimbasi? Buna luela luta sambisa mambu ma luzingu
lualu. **4** Enati luidi ayi mambu matedi luzingu lualu buna mboti
lumfundanga kuidi batu bakambulu mfunu mu dibundu. **5** Thubidi
mambu mama mu diambu di kulufuisa tsoni. Vasi ko kadi mutu
widi diela mu beno mu diambu di zenga mambu va khatitsika
bakhomba bandi e? **6** Vayi enati khomba beki ndiandi mambu
buna wukumfundanga kuidi batu bobo bakambu wilukila. **7**
Yidi nzimbala yinneni mu beno bu lueti fundasananga beno
na beno. Mu diambu di mbi lulendi kanga ko ntima bu beti
kuluvangilanga mambu makambulu masonga e? Bila mbi lulendi

tala ko baluziona bima bieno e? **8** Vayi beno lumvanganga
mambu makambulu masonga ayi lunzionanga bingana ayi lueti
vangila buawu kuidi bakhomba zieno. **9** Luisi zaba ko ti batu
bakambulu basonga balendi baka ko buangu mu Kipfumu ki
Nzambi? Lubika kukivuna bila batu bamvanganga kindumba,
bansambilanga bitumba, bamvanganga kitsuza; bamvanganga
matsoni voti babakala bamvanganga kitsuza ayi babakala yawu,
10 mivi, batu badi lukokoto, batu bankolongo malavu, batu
bamfinganga badiawu voti batu banzionanga bingana balendi
baka ko buangu mu Kipfumu ki Nzambi. **11** Batu bankaka mu
beno buawu bobo babela, vayi buabu lumana sukulu, lumana
vedoso, beno lukitulu basonga mu dizina di Pfumu Yesu Klisto
ayi mu Pheve yi Nzambi eto. **12** Beno lueti tuba: “Minu mbeki
minsua mu mambu moso” vayi mambu mosomasi mfunu ko.
Minu mbeki minsua mu mambu mamo. Vayi mbengi kitulu mvika
kuidi kadi diambu dimosi. **13** “Bidia bisoko mu diambu di vumu
ayi vumu mu diambu di bidia.” Nzambi wela bunga vumu ayi
bidia. Vayi nitu yisia vangu mu diambu di kitsuza ko, yawu yidi
mu diambu di Pfumu ayi Pfumu widi mu diambu di nitu. **14**
Vayi Nzambi wufulukisa Pfumu mu bafua ayi mu lulendo luandi
niandi wela kutufulukisa. **15** Luisi zaba ko ti zinitu zieno zidi
binama bi nitu yi Klisto? A buevi, ndieka bonga binama bi nitu
yi Klisto muingi ndibikitula binama bi nitu yi ndumba yi leta?
Nana. **16** Luisi zaba ko ti mutu bundani ayi ndumba yi leta, buna
wunkitukanga nitu yimosi ayi niandi? Bila disonama ti: Bawu
buadi bela kituka nitu yimosi. **17** Vayi woso mutu wumbundana
ayi Pfumu wunkitukanga Pheve yimosi ayi niandi. **18** Diawu
ndikulukamba: Lutina kitsuza. Masumu moso mamvanganga
mutu madi ku nganda yi nitu. Vayi woso vengi disumu di kitsuza

vodisidi nitu andi masumu, bila diawu didi disumu di khati yi nitu.
19 Luisi zaba ko ti nitu eno yidi nzo yi Pheve Yinlongo yoyi yidi
mu beno; yoyo Nzambi kaluvana? Ayi buabu lukivuidi diaka ko.
20 Bila mu thalu yiwombo lusumbulu. Diawu lukembisa Nzambi
mu zinitu zieno.

7 Mu diambu di mambu ma lusonika mu nkand'eno “didi diambu
dimboti kuidi bakala mu bika simba nketo”. **2** Vayi mu diambu di
tina kitsuza, bika kadika bakala kaba ayi nketo andi ayi kadika
nketo kaba ayi bakala diandi. **3** Bika bakala kavangila nketo andi
mamo ma kafueti kumvangila ayi nketo mamvandi bobuawu
kafueti vangila bakala diandi. **4** Bila nitu yi nketo yisiedi yandi ko;
yidi mu diambu di bakala diandi. Bobuawu nitu yi bakala yisiedi
yandi ko; yidi mu diambu di nketo andi. **5** Lubika tinasananga;
botula kaka bu luwizani mu kambu bundana mu thangu yi khufi
mu diambu di kukiyekula mu lusambulu, bosi luvutuka buela
bundana muingi satana kabika kuluvukumuna mu diambu di
kambu kueno ku kukiyala. **6** Luzaba ti thubidi bobo banga minsua
vayi luisi lutumunu ko. **7** Thidi batu boso baba banga minu, vayi
kadika mutu wutambula diandi dikaba di nlemvo kuidi Nzambi:
kuidi wunkaka dikaba diadi, kuidi wunkaka dikaba dina. **8** Kuidi
batu bakambu kuela ayi mafuola bulutidi mboti baba banga minu.
9 Vayi enati balendi nunga ko mu kukiyala, buna mboti bakuela
bila bulutidi mboti mu kuela ayi mu banga kadika thangu ku tsi
zinzinunu. **10** Kuidi bakuela ndimvana lutumunu lualu: bika sia ti
minu vayi niandi veka Pfumu veni luawu: nketo dikuela kalendi
vambana ayi bakala diandi ko. **11** Vayi enati nketo dikuela
beni vambini ayi bakala diandi, buna, nketo wowo kabika buela
kuela voti kavutuka wizana ayi bakala diandi. Bobuawu bakala
kalendi botula nketo andi ko. **12** Kuidi bankaka, minu thubidi bika

sia ti Pfumu: enati khomba yi bakala widi ayi nketo wukambu
wilukila ayi enati nketo beni tidi kuandi zinga yandi buna kabika
vambana ayi nketo beni. **13** Bobuawu diaka, enati nketo widi ayi
bakala dikambu wilukila ayi enati bakala beni tidi kuandi zinga
yandi buna kabika vambana ayi bakala diandi. **14** Bila bakala
dikambu wilukila wukitulu wunlongo mu diambu di nketo andi;
ayi nketo wukambu wilukila wukitulu wunlongo mu diambu di
bakaladiandi. Bila enati buawu ko buna bana beno bela tangulu
bana basumuka. Vayi buabu badi banlongo. **15** Enati mutu
wowo wukambu wilukila, tidi vambana buna wulenda kuandi
vambana. Mu nzila yoyo khomba yi bakala voti khomba yi nketo
wowo basiedibakangama ko bila Nzambi wututela mu zingilanga
mu ndembama. **16** Bila, mbi zebi ngeyo nketo e? Mananga
ngeyo wela vukisa bakala diaku? Voti mbi zebi ngeyo bakala?
Mananga ngeyo wela vukisa nketo aku? **17** Muaki bulutidi mboti
kadika mutu kadiatila boso Pfumu kamvanina ayi boso Nzambi
kantedila. Bobo buididi lutumunu lu ndieti vana muidi mabundu
moso. **18** Mutu sumbu katelo, wuba wuzengo e? Kabika tomba
vutuka mu ba wukambu zengo. Mutu sumbu katelo buna widi
wukambu zengo e? Kabika zengoso. **19** Wuba wuzengo voti
wukambu wuzengo disi diambu di mfunu ko. Vayi diambu di
lutidi mfunu diawu diadi: kinzika zithumunu zi Nzambi. **20** Bika
kadika mutu katatamana ba banga bu katuama bela mu thangu
katelo. **21** Wuba mvika bu wutelo e? Kadi kudibela mayindu.
Vayi enati wulenda kuluka mu buvika beni, buna sadila buawu.
22 Bila mvika wowo wutelo mu Pfumu widi mutu wu kiphuanza
mu Pfumu. Bobuawu mutu wu kiphuanza wowo wutelo widi
mvika wu Klisto. **23** Beno lusumbu mu thalu yinneni. Diawu
lubika buela kituka bavika ba batu. **24** Bakhomba baama, bika

kadika mutu katatamana ba va ntuala Nzambibanga bu katuama
bela mu thangu katelo. **25** Mu diambu di bobo bakambu kuela,
ndisi ko kadi thumunu yi Pfumuvayi ndieka kuba kamba diyindu
diama banga mutu wumosi wumonono kiadi kuidi Nzambi mu ba
wukuikama. **26** Mu diambu di ziphasi zi thangu yayi, ndimmona ti
bulutidi fuana kuidi kadika mutu mu ba boso bu kadidi. **27** Nketo
widi yaku? Kadi tomba vambana. Enati wisiko nketo bunakadi
tomba nketo. **28** Muaki enati kuedidi buna wusi vola masumu ko.
Enati nketo wukambu kuela kuedidi, buna kasi vola masumu ko.
Vayi bobo bamvanga bobo bela mona ziphasi mu nsuni vayi
thidi lubika mona ziawu. **29** Tala diambu ndituba: bakhomba,
luzaba ti thangu yeka yikhufi. Diawu bobo badi ayi baketo bika
baba banga basi ayi baketo ko. **30** Batu bobo bandila, baba
banga basi ndila ko, bobo balembo moni khini, banga ti basi
mona khini ko ayi bobo balembo sumbi baba, banga ti basi kadi
kima ko. **31** Kuidi bawu bansadilanga ntoto wawu, bika baba
banga ti basadilanga wawu ko. Bila ntoto wawu vioka wumvioka.
32 Thidi ti lubika ba mayindu. Bila mayindu ma mutu wukambu
kuela madi mu diambu di Pfumu ayi mayindu mandi moso madi
mu zaba buevi kafueti yangidikila Pfumu. **33** Vayi mayindu ma
mutu wukuela madi mu diambu ntoto wawu madi muzaba; buevi
kafueti yangidikila nketo andi. **34** Niandi widi wuvasuka. Mayindu
ma nketo wukambu kuela voti mayinduma muana ndumba
madi mu diambu di Pfumu muingi baba wunlongo mu nitu ayi
mu Pheve. Vayi mayindu ma nketo wukuela madi mu mambu
ma ntotowawu madi mu zaba; buevi kafueti yangidikila bakala
diandi. **35** Thubidi bobo mu diambu di kulusadisa, bika sia ti mu
diambu di ku lutambila ntambu vayi mu diambu luba ayi khadulu
yisonga ayi luba bakangama mu sadila Pfumu. **36** Enati bakala

yindudi ti weti vangila muan'andi wu ndumba mambu makambulu
fuana, enati weti diatusu kuidi zinzinunu ayi enati weti banzila ti
bakuelana kaka buna dimboti kuandi; kasi vola masumu ko; bika
bakuelana. **37** Vayi enati bakala, zebi kanga ntima ayi vasiko
mutu wukunkuika vayiniandi veka beki lukanu mu kambu buela
kuela ndumba beni; buna niandi vengi bufuana, kabika kuela. **38**
Diawu woso mutu kuedidi vengi diambu dimboti ayi woso mengi
kuandi kuela, vengi diambu dilutidi mboti. **39** Nketo wukuela
widi wukangama kuidi bakala diandi mu thangu bakaladiandi
kakidi zingi. Vayi enati bakala diandi difuidi, nketo wowo wulenda
kuandi buela kuela dioso bakala di katidi, vayi kafueti kuedila mu
Pfumu kaka. **40** Vayi kuidi minu mbueni ti nketo wowo wufuilu
bakala, wela luta mona khini ti kakadi buela kuela. Ayi tsidi diana
ti minu mamvama Pheve yi Nzambi yidi yama.

8 Mu diambu di zimbizi zitambuku kuidi bitumba, tuzebi ti beto
bosonzayilu yidi yeto. Nzayilu yinnatanga luniemo vayi luzolo
tunga lueti tunga. **2** Mutu wowo wulembo yindula ti niandi
zebi, buna kasi zaba ko boso bufueti zabulu. **3** Vayi enati
mutu wunzolanga Nzambi, buna niandi zabikini kuidi Nzambi.
4 Mu diambu di mambu matedi dia zimbizi zitambuku kuidi
bitumba, muaki beto tuzebi mboti ti bitumba bidi bima biphamba
va ntotowawu, ayi, kuisi Nzambi yinkaka ko; Nzambi yimosi
kaka yidi. **5** Bila enati bawombo beti tedolo zinzambi buba mu
diyilu, buba va ntoto; buna diodi dilembo monika ti zinzambi zidi
ziwombo ayi bapfumu badi bawombo. **6** Vayi kuidi beto tuzebi ti
Nzambi yimosi kaka yidi, Tata, niandi wuvanga bima bioso ayi
beto tulembo zingi mu diambu diandi. Ayi Pfumu yimosi kaka
yidi, Yesu-Klisto. Bima bioso bivangulu mu niandi ayi beto tuidi
mu niandi. **7** Muaki baboso basi nzayilu ko. Vayi bankaka bu

bayuku sambilanga bitumba nate buabu, beti dianga zimbizi ziozi
zintambukungu kuidi bitumba. Mayindu ma mintima miawu bu
madi malebakana, buna makubamonisanga ti bavodidi masumu.
8 Luzaba mboti ti bidia bilendi kutufuanisa va meso ma Nzambi
ko. Enati tukadi dia kadi kima buna tulendi kambu kima ko, enati
tudidi, kadi kima tulendi baka ko va mbata. **9** Vayi lukeba mu
diambu di kiphuanza kioki kidi yeno; kibika ba ditadi dimbuminina
minlebukila thutu. **10** Bila enati mutu wumueni "ngeyo mutu
widi nzayilu" buna vuendi mu nzo Nzambi yi bitumba, keti
buna mayindu ma ntima wu nlebukila wowomamantuma mu
dia zimbizi zitambuku kuidi bitumba? **11** Mu diambu di nzayilu
aku, khomba yoyo yilebakana, yoyi Klisto kafuila va dikulusi,
makazimbala. **12** Bu lumvolanga bobo masumu kuidi bakhomba
ayi bu lulembo luekanga mintima mi minlebukila, luzaba mboti ti
kuidi niandi veka Klisto lulembo volanga masumu. **13** Diawu
enati bidia ndilenda dia bilenda buisa khomb'ama mu masumu,
buna ndilendi buela bidianga ko mu diambu ndibika ba diluaku
dimbuila khomb'ama mu masumu. **(aiōn g165)**

9 A buevi, ndisi phuanza ko e? Ndisi mvuala ko e? Ndisia mona
Pfumu eto Yesu Klisto ko e? Beno ndisia lubuta mu kisalu kiama
mu Pfumu ko e? **2** Enati kuidi bankaka ndisi mvuala ko vayi kuidi
beno ndidi mvuala bila beno luidi dimbu ki kimvuala kiama mu
Pfumu. **3** Wowo mvutu pheni kuidi batu bobo bakumfundanga. **4**
A buevi, tuisi ko minsua mu dia ayi mu nua e? **5** Tuisi ko minsua
mu kibanga va kimosi ayi nketo wuzebi Klisto, banga bu nsilanga
bamvuala bankaka, bakhomba zi Pfumu ayi Piela e? **6** Buna
Balinabasi ayi minu, beto kaka tubeki minsua mu sala mu diambu
di tukizingisanga e? **7** Disodi mbi dinsalanga kisalu ki kisodi
vayi dikukifutanga niandi veka e? Nani wulenda kuna ndima yi

vinu vayi kadianga ko makundi madi muna? Nani wuntuidilanga
nkangu wu zingombi vayi kanuanga ko miliki mi nkangu beni e?
8 Mu kimutu ndintubila mambu mama e? Voti Mina miyolukilanga
ko mambu beni? **9** Bila mu Mina mi Moyize musonama: Wulendi
kanga munu wu ngombi ko yimfundumunanga makundi. A buevi,
Nzambi wulenda bela zingombi mayindu e? **10** Keti mu diambu
dieto katubila bobo? Bila mambu momo masonimina mu diambu
dieto. Mutu wunkunanga zitsola kafueti sala mu diana dioso,
ayi woso wumfundumunanga makundi kafueti ba ayi diana di
tambula kuku. **11** Enati tukuna makundi ma kiphevi mu beno,
buna buevi, dieka diambu dinneni ti tutambudi bima bieno bi
kinsuni e? **12** Enati bankaka babeki minsua miomi mu beno, buna
beto katulutidi ko e? Vayi tusia sadila ko minsua beni; tunkanga
ntima mu mambu moso muingi tubika tula diambu dilenda
kakidila nsamu wumboti wu Klisto. **13** Luisi zaba ko ti batu bobo
bansadilanga mu nzo Nzambi bambakanga bidia biawu muna
nzo Nzambi e? Ayi bobo bansadilanga va ntala bambonganga
ndambu mu makaba momo bantambikanga vana ntala. **14**
Bobuawu, Pfumu wuvana thumunu ti bobo bansamunanga
Nsamu Wumbotibazingilanga mu nsamu wumboti. **15** Vayi minu
ndisia sadila kadi diambu dimosi ko mu mambu momo ayi ndisi
sonika ko bobo mu diambu luvanga buawu mu diambu diama
bila bulutidimboti kuidi minu mu fua ayi mu mona mutu wu
mvonda nkembo ama. **16** Bila enati ndilembo samuna Nsamu
Wumboti buna vasiko diambu diodi ndikukiniemisina bila yidi
thumunu nditambula mu kingolo. Ayi mabienga kuidi minu enati
ndikadi samuna Nsamu Wumboti. **17** Enati mu luzolo luama
veka ndinsadila mawu buna mfutu widi yama. Vayi enati luisi mu
luzolo luama ko buna ndilembo sadi mu diambu di kisalu kioki

nditambula. **18** Buna mfutu mbi widi yama? Mfunu'ama widi mu
longa, mu kambu futu, Nsamu wu Klisto wundilonganga mu
diambu ndibika sadila minsua miama mu Nsamu Wumboti. **19**
Bila minu bu ndidi mutu wu kiphuanza va meso ma batu boso,
vayi ndikituka mvika wu batu boso muingi ndibaka bu natina
bawombo kuidi Yesu Klisto. **20** Kuidi Bayuda, ndieka banga
Nyuda muingi ndibaka Bayuda. Kuidi batu bobo badi ku tsi Mina,
ndieka banga mutu widi ku tsi mina; ka diambu ko ndisi ku tsi
mina ko muingi ndibaka bobo badi ku tsi mina. **21** Kuidi batu
bobo bakambulu zaba mina ndieka banga mutu wukambulu zaba
Mina muingi ndibaka bu natina kuidi Klisto bobo bakambulu zaba
Mina, ka diambu ko ndisi kambu zaba Mina mi Nzambi ko vayi
ndidi ku tsi Mina mi Klisto. **22** Kuidi bawu badi batu balebakana,
minu ndieka mutu wulebakana muingi ndibaka batu balebakana.
Kuidi batu boso ndiyikidi banga bima bioso muingi ndibaka bu
vukisila bankaka. **23** Ndimvanganga mambu moso mu diambu di
Nsamu Wumboti muingi mamvamandiba kithuadi mu wawu.
24 Lusi zaba ko ti batu boso bobo banzawulanga thinu ku
nganda bisavu, banzawulanga mu diambu banunga. Ayi wumosi
kaka weti tambulangamfutu. Bika beno mamveno luzawula
muingi lununga. **25** Batu bobo banzawulanga bakukivanganga
minsiku miwombo-wombo. Beti vanganga bobo mu diambu
babaka budu ki nkembo kioki kika kizingilanga ko. Vayi beto
tueti vanganga bobo mu diambu di baka budu ki nkembo kioki
kinzingilanga mu zithangu zioso. **26** Diawu bu ndinzawulanga,
kadi sia ti mu phamba; ayi bu ndieti nuananga, ndizubanga
zikhomi mu phamba ko banga mutu wunzuba phemo. **27** Vayi
minu ndinuanisanga nitu ama ayi ndikuyiyalanga muingi buedi
ba ti minu veka ndozolo, bu mbeni longa bankaka.

10 Beno bakhomba, mbengi ti lubika zaba ti bakulu beto
badiatila ku tsi dituti ayi bawu boso badiatila va mbu; **2** bawu
boso babotama mu Moyize mu dituti ayi mu mbu; **3** baboso
badia bidia bimosi bi kiphevi **4** ayi baboso banua nduinu yimosi
yi kiphevi. Bila banua nlangu wutotukila mu ditadi di Kipheve
diodi diba kuba landakananga. Ditadi beni Klisto. **5** Vayi Nzambi
kasia mona khini ko mu bawombo mu bawu; diawu bafuila mu
dikanga. **6** Mambu mama madi bifuani kuidi beto mu diambu
tubika zinina mambu mambimbi banga bawu bu bazinina moyo.
7 Lubika sambilanga bitumba banga bubela bankaka mu bawu.
Banga bu sonimina: batu bavuanda mu diambu di dia ayi nua
bosi bawu boso batelama mu diambu di sakana. **8** Tubika
kukiyekula mu kitsuza banga bu vangila bankaka mu bawu.
Bunamakumuadi mili tatu yi batu bafua mu lumbu kimosi. **9**
Tubikanu tota Pfumu banga buvangila bankaka mu bawu, buna
mbungi wuba bunga. **10** Lubika niunguta, banga bu niungutila
bankaka mu bawu. Mu bila kioki mbasi yi lufua yiba vonda. **11**
Mamoso momo ma babuila madi kifuani kuidi beto. Mambu
beni masonoko mu kutulubula, beto tulembo zingi mu thangu
yi tsuka. **(aiōn g165)** **12** Diawu woso mutu wumbanza ti widi
wutelama kakeba kedi bua. **13** Ziphukumunu zioso zibuila batu
ziba ziphukumunu ziozi batu boso balenda nunga. Vayi Nzambi
widi wukuikama, kalendi tala ko ti phukumunu yiluviatukila ngolo.
Vayi phukumunu bu yizidi, niandi kafueti kuluvana diluaku di
lufueti totukila muingi lubaka bu vibidila yawu. **14** Diawu bakundi
bama ba luzolo, lutina sambilanga bitumba. **15** Minu ndinyoluka
kuidi batu badi banga batu badiela, diawu luzenga beno veka
mu momo ma ndilembo tubi. **16** “Mbungu yi lusakumunu” yi
tunsakumunanga yisi kithuadi ayi mengama Klisto ko e? Dipha

diodi tueti bukunanga, disi kithuadi, ki nitu yi Klisto ko e? **17**
Bila dipha dimosi didi vayi beto tuidi bawombo, tuidi nitu yimosi
bila beto boso bueti kabananga dipha dimosi kaka. **18** Lutala
Iseli, mu kinsuni, bobo bandianga makaba, basi mu kithuadi ayi
ntala ko e? **19** Mbi thidi tuba? Kani kima kioki kitambuku kuidi
tumba mfunu kidi? Kani tumba beni mfunu kidi e? **20** Nana.
Vayi makaba momo Bapakanu bantambikanga, bantambikanga
mawu kuidi eipheve zimbimbi, vayi bika kuidi Nzambi. Mbengi
ti luba kithuadi ayi ziphevi zimbimbi. **21** Lulendi ko nua mu
mbungu yi Pfumu ayi mu mbungu yi ziphevi zimbimbi. Lulendi ko
dia va meza yi Pfumu ayi va meza yi ziphevi zimbimbi. **22** Voti
tutidi soka kiphala ki Nzambi e? A buevi, beto tulutidi ngolo ayi
niandi? **23** “Minsua midi mu mambu moso”. Muaki mambu moso
masi mfunu ko. Voti minsua midi mu mambu moso vayi mambu
moso matunganga ko. **24** Mutu kabika tombanga mamboti mandi
veka vayi bika kadika mutu katomba mamboti ma ndiandi. **25**
Ludia bima bioso bintekosongo ku zandu, mu kambu yamisa
mayindu ma ntima. **26** Bila Pfumu niandi vuidi ntoto ayi bima
bioso bidi muawu. **27** Enati mutu wukambu wilukila wulutumisini
mu dia ayi enati lutidi kuenda buna ludia bibio bakulutudila
mu kambu yamisa mayindu ma mintima mieno. **28** Vayi enati
mutu wulukembi ti: “biabi bidi bitambuku” buna lubika ku bidia
mu diambu di mutu wowo wululubudi ayi mu kambu yamisa
mayindu ma ntima. **29** Ndikadi yolukila mayindu maku ma ntima
vayi mayindu ma mutu wunkaka. Bila mbi mayindu ma ntima
ma mutu wunkaka mafueti sambisila kiphuanza kiama? **30**
Enati ndimvutula matondo bu ndindianga buna bila mbi mfueti
tubudulu mu diambu di bidia bi ndimvutudilanga matondo e? **31**
Diawu banza ti dia lundia, nua lu nua voti dioso kuandi diambu

lumvanga, luvanga diawu mu diambu di nkembo wu Nzambi.
32 Lubika kituka diluaku di mbuminina batu thutu, buba kuidi
Bayuda, kuidi Bapakanu voti kuidi dibundu di Nzambi. **33** Banga
minu bu ndieti vanganga. Ndintulanga ngolo mu monisa batu
boso khini, mu mambu moso, mu kambu tombanga mamboti
mama vekavayi mamboti ma bawombo mu diambu bavuka.
11 Bika lutsokudila, banga minu mamvama bu ndieti sokudila
Klisto. **2** Ndikuluniemisanga bu lukuthebukilanga moyo mu
mambu moso ayi bu lunkebanga malongi banga bu ndilulongila
mawu. **3** Vayi thidi luzaba ti: Klisto niandi Pfumu yi kadika
bakala, bosi bakala niandi pfumu yi nketo; ayi Nzambi niandi
Pfumu yi Klisto. **4** Diawu dioso bakala wulembo sambila voti
wulembo bikula ayi ntu wufutubuna vuezidi Pfumu'andi. **5** Vayi
woso nketo wulembo sambila voti bikula ayi ntu wukambu fuku,
buna vuezidi pfumu andi bila dedikini ayi nketo widi dikungulu. **6**
Enati nketo kasi ko ntu wufuku, buna bika bamvuka zitsuki. Vayi
enati tsoni kuidi nketo muba zitsuki zivuku voti muba dikungulu
buna bika kafuka ntu andi. **7** Vayi bakala, kalendi fuka ntu ko,
bila bakala niandi mfikula ayi nkembo wu Nzambi. Vayi nketo
niandi nkembo wu bakala. **8** Bila bakala kasia bongo mu nketo
ko vayi nketo niandi wubongo mu bakala; **9** ayi bakala kasia
vangu mu diambu di nketo ko vayi nketo niandi wuvangu mu
diambu di bakala. **10** Diawu nketo, mu diambu di zimbasi, kafueti
ba ayi dimbu ki lulendo va ntu andi. **11** Muaki mu Pfumu, nketo
kalendi zinga kambu bakala ko ayi bakala kalendi zinga kambu
nketo ko. **12** Bila banga nketo bu kabongo mu bakala, buawu
bobo bakala kabutukila mu nketo vayi bima bioso bimbongongo
mu Nzambi. **13** Luzenga beno veka? Didi kuandi diambu di
mboti ti nketo kasambila Nzambi ayi ntu wukambu fuku e? **14**

Bila khadulu yi kimutu yikululonga ti diambu di tsoni kuidi bakala
mu ba zitsuki zikula e? **15** Vayi enati nketo widi ayi zitsuki zikula
buna widi nkembo kuidi niandi. Bila bamvana zitsuki zikula mu
diambu di kukifuka. **16** Enati mutu tidi finda ziphaka; beto tuisi ko
kifu kioki ayi mabundu ma Nzambi masi ko kifu kioki. **17** Mu
mambu mama ndieka sonika, ndikadi kuluniemisa bila bu lueti
kutakananga, kadi sia ti mu diambu di mamboti meno vayi lueti
ku kibivisanga. **18** Bila va theti, ndilembo wanga ti zikhabunu zidi
va khatitsik'enobu lueti kutakananga mu zikhutukunu zieno mu
dibundu. Ayi nguilukidi fioti **19** bila mu beno mufueti ba makabu
mavasuka mu diambu di bobo badi bakuikama bamonika mu
beno. **20** Bu lunkutakananga va kimosi yisi ko ti bidia bi Pfumu
lundianga. **21** Bila bu lundianga, kadika mutu wunuaninanga
mu dia bidia biandiveka. Diawu wunkaka wulembo moni nzala,
vayi wunkaka kololo. **22** A buevi, luisi ko zinzo mu lulenda
dila ayi nuina e? Voti lueti lenzanga dibundu di Nzambi voti
lueti fuisanga tsoni bobo bakambulu kadi kima e? Mbi mfueti
ku lukamba e? Mfueti kuluniemisa e? Mu diodi ndilendi ku
luniemisa ko. **23** Bila mambu momo nditambula kuidi Pfumu
mawu ndilulonga: mu builu bu kayekolo, Pfumu Yesu wubonga
dipha, **24** bu kavutula matondo, wubukuna diawu ayi wutuba:
“Yayi yawu nitu ama, yitambuku mu diambu dieno; lusianga
bobo mu kumbanzanga”. **25** Bobuawu bu bamana dia, wubonga
mbungu ayi wutuba: “mbungu yayi yawu Nguizani yimona mu
menga mama. Kadika khumbu luela yinua, lusianga bobo mu
kumbanzanga.” **26** Bila kadika khumbu luela dianga dipha diadi
ayi luela nuanga mbungu yayi, buna lunyamikisanga lufua lu
Pfumu nate kela kuiza. **27** Diawu woso mutu wela dia dipha
ayi wela nua mbungu yi Pfumu mu kambu fuana, wela vola

nkanu mu nitu ayi mu menga ma Pfumu. **28** Diawu bika kadika
mutu kakifiongunina niandi veka, buna bosi kadia dipha ayi
kanua mbungu. **29** Bila woso mutu didi dipha ayi nuini mbungu
mu kambu banzila nitu yi Pfumu buna didi ayi nuini nzengolo
mu diambu diandi veka. **30** Diawu minlebukila mididi miwombo
mu beno ayi bambevo bawombo ayi bawombo bankaka mu
beno bafua. **31** Enati tueti kukifionguninanga beto veka, nganu
tulendi sambusu ko. **32** Vayi bu tueti sambusungu buna tueti
bakanga thumbudulu kuidi Pfumu muingi tubika ba zengolo
nkanu va kimosi ayi basi ntoto. **33** Diawu bakhomba ziama, bu
lunkutakananga mu dia; bika luvingasananga. **34** Enati mutu
wumosi wulembo moni nzala, bika kadia ku nzo'andi mu diambu
lubika ba sambusu bu lunkutakananga. Mu diambu di mambu
mankaka, ndiela madedikisa bu ndiela kuiza kuidi beno.

12 A bakhomba, mbengi ti lubika zaba phila yididi mu makaba
ma Pheve. **2** Beno luzebi ti bu luba Bapakanu, lunatu muidi
bitumba bikambulumbembo boso bu lutuadusulu. **3** Diawu
ndikuluzabikisila ti kuisi ko mutu, wuntuadusungu kuidi Pheve yi
Nzambi, wulenda tuba: “Bika Yesu kasingu” ayi kuisi ko mutu
wulenda tuba: “Pfumu Yesu” enati kasi tuadusu kuidi Pheve
Yinlongo ko. **4** Makaba madi ma phila mu phila vayi Pheve
yidi yimosi kuandi. **5** Bisalu bidi bi phila mu phila vayi Pfumu
yidi yimosi kuandi. **6** Mavanga madi ma phila mu phila vayi
Nzambi yidi kuandi yimosi; yimvanganga mamoso mu baboso.
7 Vayi kadika mutu wutambula makaba ma Pheve Yinlongo
mu diambu di mfunu wu batu boso. **8** Kuidi wunkaka, Pheve
yivana dikaba di tuba mambu manduenga; kuidi wunkaka, Pheve
yivana mambu ma diela. **9** Yo yawu Pheve yivana kuidi wunkaka
minu ayi kuidi wunkaka dikaba di belusila bimbevo. **10** Wunkaka

wutambula dikaba di vangilanga bikumu; wunkaka dikaba di
bikudila; wunkaka dikaba di suasisila ziphevi; wunkaka dikaba
di tubila zimbembo ziphila mu phila ayi wunkaka dikaba di
sudikisila zimbembo beni. **11** Vayi Pheve yimosi ayi yawu kaka
yimvanganga mambu moso mama; yimvananga kuidi kadika
mutu dikaba diviakana ayi boso bu yizodidi. **12** Nitu yidi yimosi
vayi yidi ayi binama biwombo. Binama bioso bi nitu, ka diambu
ko bidi biwombo, bidi nitu yimosi kaka. Bobo buididi Klisto. **13**
Bila beto boso mu Pheve yimosi tubotimina mu diambu tuba
nitu yimosi. Tuba Bayuda voti basi Ngelese, bavika voti batu
badi mu kiphuanza, mu Pheve yimosi kaka tunuina. **14** Nitu yisi
nama kimosi kaka ko vayi yibeki binama biwombo. **15** Enati kulu
kutubidi: “Sumbu ndisi koko ko, diawu ndisi mu nituko.” Buna
diawu diodi kasi mu nitu ko e? **16** Enati dikutu ditubidi: “sumbu
ndisi dieso ko diawu ndisi mu nitu ko.” Buna diawu diodi kasi ko
mu nitu e? **17** Enati dieso diawu nitu yimvimba, buna buevi nitu
yilenda wila e? Enati dikutu diawu nitu yimvimba, buna buevi
nitu yilenda wila tsudi? **18** Vayi Nzambi wutula kadika nama mu
nitu yi mutu boso bu katila niandi veka. **19** Enati binama bioso
bidi kaka nama kimosi nganu buevi bulenda bela nitu e? **20** Vayi
binama bidi biwombo ayi nitu yidi yimosi kaka. **21** Diawu dieso
dilendi ko kamba koko ti: “Ndisi kuvua mfunu ko.” Ntu mamvandi
kalendi kamba malu ko ti: “Ndisi kuluvua mfunu ko”. **22** Binama
biobi bieti monikanga ti bidi bilebakana biawu mamvawu mfunu
bidi. **23** Binama biobi bitumbanzilanga ti bikinzukungu buwombo
ko. Biawu tueti luta kinzika. Binama biobi bimmonikanga bi tsoni,
biawu tueti luta vuika **24** Binama biobi bikambu monikanga
bi tsoni bisi ko mfunu mu vuiku. Nzambi wukubika binama
ayi wuvana nzitusu wuwombo kuidi binama biobi bikambulu

nzitusu **25** muingi nitu yibika vasuka ayi mu diambu di kadika
nama kabelanga ndiandi nama mayindu mamboti. **26** Enati
nama kimosi kilembo moni phasi, buna binama bioso bilembo
moni phasi va kimosi; ayi enati nama kimosi kitambudi nzitusu
buna binama bioso bilembo moni khini va kimosi. **27** Beno
boso luidi nitu yi Klisto ayi kadika mutu mu beno widi nama
mu nitu beni. **28** Diawu Nzambi katudila mu Dibundu: va theti
bamvuala; va muadi mimbikudi; va ntatu minlongi mi mina. Bosi
batu bobo badi dikaba di vanganga bikumu, bobo badi dikaba di
belusanga bambevo, bobo bansadisanga badiawu, bobo badi
dikaba di tuadisanga badiawu mu dibundu ayi bobo badi dikaba
di yolukanga zimbembo zi phila mu phila. **29** Buna batu boso
badi bamvuala e? Batu boso badi mimbikudie e? Batu boso badi
minlongi e? Baboso babeki dikaba di vangilanga bikumu e? **30**
Batu boso babeki dikaba di belusila bambevo e? Baboso babeki
dikaba di yolukila zimbembo zi phila mu phila e? Batu boso
babeki dikaba di sudikisila zimbembo zi phila mu phila e? **31**
Lutomba makaba malutidi mfunu. Vayi thidi kulumonisa nzila
yilutidi mu mboti.

13 Enati ndilembo tubi zimbembo zi batu ayi enati ndilembo
tubi zimbembo zi zimbasi, vayi enati ndisi ko luzolo, buna
ndieka banga tulumbeta yinsiku voti simbala kintuba biyoko
biphamba. **2** Enati dikaba di bikula didi yama, enati mbeki
diela di zabila matsueki moso, enati ndilenda baka nzayilu
yoso voti mbeki minu kilenda nanguna miongo ayi kumitula
va buangu kinkaka, vayi enati ndisi ko luzolo, buna ndidi kaka
mutu wuphamba. **3** Enati ndilenda kabula bima biama bioso
kuidi minsukami ayi enati ndiekudi nitu ama mu yoko ku mbazu
vayi enati ndisi ko luzolo, buna mamoso momo masi mfunu

ko. **4** Luzolo luzebi vibidila, lufulukidi mu mamboti. Luzolo
luzininanga ko. Luzolo lukukiniemisanga ko; luisi lunangu ko, **5**
luzolo luvanganga makambulu fuana ko, lutombanga ko mamboti
mandi veka, lufueminanga bankaka ko; luyindudilanga batu
mambu mambimbi ko. **6** Luzolo lumonanga khini ko mu mambu
makambulu ma busonga vayi lummonangakhini mu mambu ma
kiedika. **7** Luzolo lunlemvukilanga mambu moso mambimbi,
luzebi wilukila mambu moso; luntulanga diana mu mambu moso
ayi luzebi vibidila mu mambu moso. **8** Luzolo lulendi suka
ko. Zimbikudulu ziela suka, dikaba di tuba zimbembo zi phila
mu phila diela suka ayi dikaba di nzayilu diela suka. **9** Bila
ndambu kaka tuzebi ayi ndambu kaka tueti bikula. **10** Vayi
momo mafuana bu mela kuiza, momo madi ma ndambu mela
zimbala. **11** Bu ndiba muana lezi, ndiba tubanga banga muana
lezi, ndiba yindulanga ayi ndiba banzanga banga muana lezi;
vayi bu ndiyonzuka, ndimama zimbikisa mamo maba yama ma
kimuana lezi. **12** Buabu tulembo moni banga bu tuntadilanga mu
lumueno ayi tukadimona bu mboti, vayi vadi lumbu tuela mona
bumboti. Buabu ndambu kaka nzebi vayi vadi lumbu ndiela
zaba bumboti banga phila Nzambi kanzabidi. **13** Mambu matatu
manzingilanga: minu, diana ayi luzolo vayi diambu di lutidi mfunu
mu mambu mama: Luzolo.

14 Luluta tomba luzolo, lulomba diaka makaba ma Pheve.
Vayi mboti luluta tomba dikaba di bikula. **2** Mutu wowo widi
dikaba di tuba zimbembo zi phila mu phila, kuidi Nzambi
kantuba vayi bika kuidi batu. Kadi mutu kalendi kunsudika ko;
vayi mu Pheve wulembo tubi mambu matsueki. **3** Vayi mutu
wowo wumbikulanga kuidi batu kantuba, wunkindisanga minu
kiawu, wuntunganga batu ayi wukubabombanga. **4** Mutu wowo

wuntubanga zimbembo zi phila mu phila wukukikindisanga niandi
veka. Vayi mutu wowo wumbikulanga, wukudisanga dibundu mu
minu. **5** Thidi ti beno boso luba ayi dikaba di tubanga zimbembo
zi phila mu phila vayi ndutidi zola ti beno babo lubikula. Dikaba
di bikula dilutidi mfunu ayi dikaba dituba zimbembo zi phila mu
phila. Muaki dikaba beni dimbanga mfunu enati mutu wowo
wuntuba wulenda sudikisa mambu momo makatubidi mu diambu
dibundu ditungu. **6** Diawu bakhomba, enati ndizidi kuidi beno ayi
ndikuluyolukila mu zimbembo zi phila mu phila, buna ndandu
mbi lulenda baka mu minu enati ndikadi kuluyolukila mu mambu
momo Nzambi kalembo mbonisa voti mu mambu ma diela, voti
mu mambu ma mbikudulu voti mu mambu ma ndongolo? **7**
Tubonga kifuani ki bisiku bi miziki bikambulu luzingu, banga flute
votingitale. Enati bitotulanga ko ningu wuviakana, buna buevi
tulenda zabilamambu momo malembo siku mu flute voti mu
ngitale? **8** Voti enati tulumbeta yitotulanga ko ningu wunwakana
bumboti, buna nani wulenda kubama mu kuenda nuana mvita
e? **9** Bobuawu kuidi beno. Enati lunyolukila mu zimbembo zi
phila mu phila buna buevi balenda zabila mambu momo lutidi
tuba bu lulembo totula mambu mankambu wakana bumboti e?
10 Zimbembo bawombo zidi va ntoto wawu, ayi zidi ziviakana,
vayi kadi mbembo yimosi mu zizioso yikambulu mfunu. **11**
Vayi kuidi minu, enati ndikadi zaba mbembo yoyo yi balembo
khambila mambu, buna mutu wowo wuntuba mbembo beni
weka nzenza kuidi minu ayi minu mamvama ndidi nzenza
kuidi niandi. **12** Bu luidi phuila mu baka makaba ma Pheve
Yinlongo, lumatombanga buwombo vayi lumatombila mu diambu
makudisa Dibundu mu minu. **13** Diawu enati mutu beki dikaba
di tuba mu mbembo yikambu zabakana, bika kasambila mu

diambu kabaka dikaba di sudikisila mambu momo katubidi. **14**
Bila, enati ndinsambila mu mbembo yikambu zabakana, buna
Pheve ama kaka yidi mu lusambulu vayi diela diama dikadi
baka kadi kima. **15** Mbi mfueti vanga? Ndiela sambilanga mu
Pheve ama vayi ndielasambilanga diaka mu diela diama. Ndiela
yimbidilanga Nzambi mu Phevevayi ndiela yimbidila diaka mu
diela diama. **16** Enati wulembo vutudila Nzambi matondo mu
Pheve kaka, buna buevi mutu, widi mu dibundu, wukambu longa
kalenda vutudila “Ameni” mu lusambulu luaku lu mvutudulu
matondo e? Bila kakadi sudika mambu momo wulembo tubi. **17**
Banza ti lusambulu lumvutudulu matondo kuidi Nzambi luidi
lumboti, vayi wunkaka kakadi kula mu minu. **18** Ndimvutulanga
matondo mawombo kuidi Nzambi, bila ndiluviokidi beno boso mu
tuba zimbembo zikambulu zabakana. **19** Vayi mu lukutukunu,
ndinzolanga kuwombo tuba mambu matanu malenda sudika
batu boso, mu diambu di longa bankaka ayi mu tuba kumi di mili
di mambu mu mbembo yikambu zabakana. **20** Zikhomba, lubika
ba banga bana balezi mu diela dieno vayi lukituka bana balezi
mu vanganga mambu mambimbi; vayi luba bakulutu mu diela
dieno. **21** Masonama mu mina ti: Pfumu wutuba ti: ndiela yolukila
batu baba mu zimbembo zinkaka mu miunu mi banzenza, ka
diambu ko bobo balendi kunguilukila ko. **22** Diawu dikaba di
tuba zimbembo zi phila mu phila didi dimbu mu diambu di bawu
bakambu wilukila vayi disi dimbu ko kuidi bawu bawilukila. Vayi
dikaba di bikula didi dimbu kuidi bawu bawilukila vayi disi dimbu
ko kuidi bawu bakambu wilukila. **23** Enati dibundu dioso dikutikini
va kimosi ayi batu boso beka tuba zimbembo zi phila mu
phila vayi zimbukila batu bakambu longa voti bakambu wilukila
bakotidi, keti buna siba banzila ti beno babo lumeni lawuka e? **24**

Vayi enati batu boso balembo bikula, mutu wukambu wilukila voti
wukambu longa bu kakotidi buna maka kimona mutu wu masumu
ayi mayindu mandi ma ntima mama nsambisa. **25** Matsueki ma
ntim'andi mela totolo va nganda. Buna wela fukama, wela yinika
zizi kiandi mu kembisa Nzambi ayi wela tuba: “Bukiedika Nzambi
widi yeno.” **26** Zikhomba, mbi bivanga e? Bu lunkutakananga,
wumosi makayimbila, wunkaka makalonga, wunkaka maka tuba
mu zimbembo zi phila mu phila, wunkaka maka tuba mambu
kasongolo, wunkaka sudikisa zimbembo zi philamu phila. Bika
mambu moso momo maba mu diambu di thungulu yi dibundu.
27 Enati batu balembo tubi mu mbembo yi nzenza, baba batu
buadi vayi babika vioka batatu, ayi bika kadika mutu katuba mu
yandi thangu ayi bulutidi mboti vaba mutu wulenda sudikisa
mambu malembo yoloko. **28** Vayi enati vasi ko mutu wulenda
sudikisa mambu malembo tubu buna bulutidi fuana kuidi mutu
widi dikaba di tuba zimbembo zi phila mu phila mu dimbama mu
dibundu. Bika katuba mu diambu di niandi veka ayi mu diambu
di Nzambi. **29** Mu diambu di mimbikudi, bika batu buadi voti
batu batatu batuba bosi bika bankaka bafiongunina. **30** Enati
mutu wunkaka widi mu lukutukunu songolo mambu mu thangu
mutu wunkaka kalembo tubi, buna bika mutu wowo wutheti
kadimbama. **31** Bila beno boso lulenda kueno bikula kadika mutu
mu yandi thangumuingi batu boso balonguka ayi bakindusu.
32 Bila mimbikudi minyadilanga ziphevi zi mimbikudi. **33** Bila
Nzambi kasi Nzambi yi divunzi ko vayi Nzambi yi ndembama.
Banga buididi mu mabundu moso ma banlongo, **34** bika baketo
badimbama mu zikhutukunu. Bila basi ko minsua miyolukila vayi
bafueti tumama banga bueti tubila Mina. **35** Enati batidi longuka,
bika bayuvula babakala bawu mu zinzo ziawu; bila didi diambu

di tsoni kuidi nketo mu tuba mu lukutukunu. **36** Kuidi beno
kutotukila mambu ma Nzambi? Voti kuidi beno kaka mayiza
e? **37** Enati mutu wulembo yindula ti widi mbikudi voti weti
diatusu kuidi Pheve, buna bika kazaba ti mambu mama tsonikini
madi thumunu yi niandi veka Pfumu. **38** Vayi enati mutu kasi
zaba mawu ko; buna bika kabika kuandi zaba mawu. **39** Diawu
bakhomba lunuanina dikaba di bikula ayi kadi kandika dikaba di
yoluka zimbembo zi phila mu phila. **40** Vayi bika mambu moso
mavangimina mu lukinzu, ayi mu kambu divunzi.

15 Zikhomba, ndikulu zabikisa ti Nsamu Wumboti wundilulonga,
wowo lutambula ayi wowo luidi bakangama; **2** mu wawo
lumvukila enati lulundidi wawu banga bu ndilulongila; vayi
enati buawu ko, buna mu phamba kuandi luwilukila. **3** Bila, va
theti minu, ndilulonga mambu momo minu veka nditambula:
Klisto wufua mu diambu di masumu meto, banga busonimina
mu Masonoko. **4** Niandi wuziku vayi wufulukusu mu lumbu
kintatu, banga buididi masonoko. **5** Wumonika kuidi Piela, bosi
wumonika kuidi kumi ayi bamvuala buadi. **6** Bosi wumonika kuidi
zikhama zi tanu zi bakhomba mu khumbu yimosi; bawombo
mu bawu bammona bakidi zingi nate buabu, vayi ndambu mu
bawu bafua. **7** Bosi wumonika diaka kuidi Zaki ayi ku mbusa
wumonika kuidi bamvuala boso. **8** Bosi kunzimunina bawu boso
wumonika kuidi minu, minu ndiba bangamuana wusuluka. **9** Bila
minu ndutidi keva mu bamvuala boso ayi ndisi fuana ko mu
tedolo mvuala bila ndiyamisa Dibundu di Nzambi. **10** Vayi mu
nlemvo wu Nzambi; ndidi buabu mu phila yi ndididi, ayi nlemvo
wowo mu minu wisi wuphamba ko bila mu bamvuala boso minu
ndiluta sala. Vayi mu kiedika minu'ama ko ndisala vayi nlemvo
wu Nzambi wowo widi mu minu. **11** Buba minu voti bawu, buawu

bobo tulongila ayi buabu luwilukila. **12** Enati beta longa ti Klisto
wufulukusu mu bafua, vayi buna bilambi batu bankaka mu beno
balembo tubila ti kuisi ko mfulukulu yi bafua? **13** Bila enati kuisi
ko mfulukulu yi bafua, buna Klisto mamvandi kasi fulukusu ko
mu bafua. **14** Enati Klisto kasi fulukusu mu bafua ko, buna
malongi meto madi maphamba ayi minu kieno kidi kiphamba.
15 Buna tueka monika ti tuidi bambangi ba luvunu zi Nzambi
bila beto tutelimina Nzambi kimbangi ti niandi wufulukisa Klisto
mu bafua; mutu wowo kakambu kuandi fulukisa enati bukiedika
bafua balendi fuluka ko. **16** Bila enati bafua balendi fuluka ko
buna Klisto mamvandi kasi fulukusu ko. **17** Enati Klisto kasi
fulukusu ko buna minu kieno kidi kiphamba ayi buna lukidi mu
masumu meno. **18** Ayi buna bobo bafuila mu Klisto batumbu
zimbala. **19** Ayi enati diana dieto mu Klisto didi kaka mu diambu
di luzingu lualu, buna beto tulutidi batu ba kiadi mu batu boso.
20 Vayi bukiedika, Klisto wufulukusu mu bafua ayi niandi mutu
wutheti mu batu boso bafua. **21** Bila banga lufua bu luyizila mu
mutu wumosi buawu bobo diakamfulukulu mu bafua yiyizila mu
mutu wumosi. **22** Bila batu boso beti fuila mu diambu di Adami,
buawu bobo batu bosobela zingala mu diambu di Klisto. **23** Vayi
kadika mutu mu yandi thangu: Klisto niandi wutheti mu fuluka mu
babo; bosi batu bobo bavuiwulu kuidi Klisto mu thangu niandi
kela kuiza. **24** Buna bosi ku tsuka mu thangu Klisto kela vutula
Kipfumu kuidi Nzambi Tata, bu kela mana bivisa bipfumu bioso,
lulendo loso ayi zingolo zioso. **25** Bila kafueti kaka yala nate kela
tula bambeni bandi zioso ku tsi bitambi biandi. **26** Lufua luela ba
mbeni yi tsuka mu bungu. **27** Bila: Nzambi wutula bima bioso ku
tsi bitambi biandi. Vayi mu thangu masonoko mantuba ti bima
bioso bidi ku tsi bitambi biandi, buna diodi dilembo monika ti

botula kaka mutu wowo wumvana lulendo beni. **28** Vayi mu
thangu bima bioso biela tulu ku tsi bitambi biandi, buna Muana
mamvandi wela ba ku tsi minsua mi mutu wowo wumvana
lulendolu yadila bima bioso muingi Nzambi kaba bibioso mu batu
boso. **29** Buna mbi bela vanga bobo bambotokolongo mu diambu
di bafua enati bukiedika bafua balendi fuluka ko e? Buna bila
mbi beti botokolongo mu diambu di bafua e? **30** Bosi beto veka,
bila mbi tunkadilanga ku tsi tsisi yi lufua mu zithangu zioso? **31**
Kadika lumbu minu ndimfikamanga lufua. Ndilukembi buawu
beno bakhomba mu diambu di nkembo wowo widi yama mu
diambu di kisalu ki Klisto Yesu, Pfumu eto. **32** Enati mu kimutu
kaka ndinuanisina bibulu bi tsisi ku Efeso, buna ndandu mbi
mbeki? Enati bafua balendi fuluka ko, buna bulutidi mboti “Tudia
ayi tunua, bila mbazi tufuidi kueto”. **33** Lubika vunuka bila kikundi
kimbimbi kimbivisanga bifu bimboti. **34** Luvutukila mayindu meno
mamboti, bikanu vola masumu! Ndintubila bobo mu diambu di
kulufuisa tsoni bila bankaka mu beno, balembo zingi banga
ti basi zaba Nzambi ko. **35** Vayi mutu wulenda yuvula: lunitu
mbi luela fulukila batu bafua e? Phila lunitu mbi bela bela?
36 O vungisi kio! Biobi weti kuna bilendi zinga ko enati bikadi
fua. **37** Mu thangu wunkunanga, kadi sia ti lunitu luela baka
kunusu luawu weti kuna vayi dikundi, dikundi di ble voti dikundi
di kunusu kinkaka. **38** Niandi veka Nzambi wumvananga dikundi
beni lunitu boso bu katidilaayi kadika dikundi dibeki lunitu luandi.
39 Bivangu bioso binzinga bisi lunitu lumosi ko bila luviakunu
luidi ayi lunitu lu batu ayi lu bibulu; zinuni luawu lunkaka ayi
zimbizi zi nlangu luawu. **40** Zinitu zi diyilu zidi, zinitu zi kintoto
zidi vayi kitoko ki zinitu zi diyilu kidi kiphila yinkaka ayi kitoko ki
zinitu zi kintoto kidi ki phila yinkaka. **41** Bobuawu thangu beki

kuandi kitoko ayi ngondi beki kuandi kitoko; zimbuetete zibeki
kuawu kitoko ayi kitoko ki kadika mbuetete kuidi kuviakana ayi
ku mbuetete yinkaka. **42** Bobo buela bela mfulukulu yi bafua.
Nitu yeti bola yawuyikununu vayi yimfulukanga mu kambu buela
bola. **43** Yinkunungu mu kambu nzitusu vayi yimfulukanga mu
nkembo; yinkunungu yilebakana vayi yimfulukanga ayi lulendo.
44 Yinkunungu nitu yi kimutu, vayi yimfulukanga nitu yi kiphevi.
Enati nitu yi kimutu yidi, buna nitu yi kiphevi yidi. **45** Diawu
disonimina ti: Adami, mutu wutheti, wukituka vangu ki moyo vayi
Adami di tsuka, dikituka Pheve yivananga luzingu. **46** Bikiphevi
bisia ba bitheti ko vayi bi kimutu biawu bieti ba bitheti bosi bi
kiphevi biawu binzimuninanga. **47** Mutu wutheti wuvangulu mu
mbungi-mbungi yi ntoto vayi “mutuwumuadi” ku Diyilu kaba. **48**
Boso bubela mutu wu ntoto buawu buididi basi ntoto; banga
bobobuididi mutu wowo wuba ku Diyilu buawu bobo buididi batu
baba ku Diyilu. **49** Banga bu tunata mfikula yi mutu wuvangulu
mu mbungi-mbungi yi ntoto buawu bobo tuela natina mfikula yi
mutu wuba ku diyilu. **50** Zikhomba, diambu thidi tuba diawu
diadi: nitu yidi nsuni ayi menga yilendi kota ko mu kipfumu ki
Nzambi. Biobi bimbolanga bilendi baka buzingila mu zithangu
zioso ko. **51** Tala, ndieka kulukamba ditsueki dimosi: Beto babo
tulendi mana fuako, vayi tuela kitulu **52** mu kinzimbukila, mu
thangu tulumbeta yi tsuka yela wakana. Bila tulumbeta bu yela
wakana buna babo bafua bela fuluka mu zinitu ziozi kazibolanga
ko vayi beto tuela kitulu. **53** Bila biobi bimbolanga bifueti vuata
biobi kabibolanga ko ayi biobi bimfuanga bifueti vuata biobi
kabifuanga ko. **54** Mu thangu biobi bimbolanga biela vuata biobi
kabibolanga ko ayi biobi bimfuanga biela vuata biobi kabifuanga
ko buna mambu mama masonama masundukidi: Ndungunu

yiminini lufua. **55** A lufua, ndungunu aku kuevi yidi? A lufua,
kuevi kuidi ba kiaku? **(Hadēs g86)** **56** Masumu mawu ba ki lufua
vayi zingolo zi masumu mu Mina zieti ba. **57** Matondo kuidi
Nzambi bila niandi wukutuvananga ndungunu mu Pfumu eto
Yesu Klisto. **58** Diawu bakhomba zi luzolo, luba bakinda, lubika
nikuka; Lukiyekula mu sadila Pfumu mu zithangu zioso bila
luzebi bumboti ti kisalu ki lunsala mu Pfumu kisi kiphamba ko.

16 Mu matedi zimbongo ziozi zilembo kungu mu diambu di
banlongo badi ku Yelusalemi, bika beno mamveno lulandakana
banga bu ndikambila Mabundu ma Ngalatiya: **2** mu kadika lumbu
kitheti ki Sabala, bika kadika mutu ku nzo'andi katula va ndambu
zimbongo, boso buididi mbakulu'andi, muingi lubika vingila
ndizulu'ama mu khungulu zimbongo. **3** Bu ndiela kuiza, ndiela
vana minkanda ayi zithumunu kuidi batu boboluela sobula beno
veka ayi ndiela ku bafidisa ayi makaba meno ku Yelusalemi. **4**
Enati bufueni kuidi minu mu kuenda, buna bela kuenda yama. **5**
Ndiela kuiza kuidi beno minu mana viokila ku Maseduani bila
mfueti viokila ku Maseduani. **6** Mananga ndiela vuanda yeno
ndambu bilumbu voti mananga kuidi beno ndiela viokisila tsungi
yi kiozi kingolo; muingi luba kutsadisa mu landakana nzil'ama,
buba koso ku ndinkuenda. **7** Mbengi ti tumonana yeno buabu bu
ndimvioka kaka, vayi tsidi diana enati Pfumu tidi, ndiela kala
yeno ndambu bilumbu. **8** Muaki ndiela vuanda ku Efeso nate
mu lumbu ki Pantekoti. **9** Bila muelo wunneni banzibudidi mu
diambu di sala kisalu kinneni ayi kimfunu; ka diambu ko bambeni
badi bawombo. **10** Enati Timote wizidi, luvanga mamo mafueni
muingi kabika ba mona boma, bila wunsalanga kisalu ki Pfumu
banga minu. **11** Mutu kabika kunlenza. Lunsadisa mu landakana
nzil'andi mu ndembama, mu diambu kavutuka kuidi minu, bila

ndilembo mvingila va kimosi ayi bakhomba. **12** Mu diambu di
khomb'eto Apolo, zikhumbu ziwombo ndinlebila muingi kiza
lutala ayi bakhomba, vayi nate buabu kakadi baka bu kuizila.
Nzebi ti wela kuiza kulutala bu kela baka diluaku. **13** Luzibula
meso; luba bakinda mu minu; luba bukhafi; luba batu bakinda! **14**
Mamoso malumvanganga, lumavangila mu luzolo. **15** Zikhomba,
ndikululubula: luzebi Sitefanasi ayi nzo andi; luzebi ti bawu batu
batheti mu balula mintima mu Akayi ayi bakiyekula mu sadila
banlongo. **16** Diawu, beno mamveno, lutumukina batu ba phila
yoyo ayi lutumukina woso kuandi mutu wunsalanga yawu va
kimosi ayi wunsalanga kisalu ki phila yoyi. **17** Khini yiwombo
ndimona mu ndizulu yi Sitefanasi, Folitunasi ayi Akayikusi bila
bawu batsadisidi mu mambu momo beno lusia kutsadisila ko.
18 Bawu bakuludi ntim'ama ayi bakuludi mintima mieno. Bika
luzabanga batu ba phila yoyi. **19** Batu badi mu mabundu madi
ku ndambu yi Azi, baluveni mboti. Akilasi ayi Pilisiye va kimosi
ayi dibundu dinkutakananga ku nzo awu baluveni mboti mu
dizina di Pfumu. **20** Bakhomba boso baluveni mboti. Luvanasana
mboti beno na benomu fifasana besi kinlongo. **21** Mboti eno
yibedi kuidi minu veka Polo; Minu veka tsonikini yawu mu mioko
miama. **22** Woso mutu wunkambu zolanga Pfumu bika kasingu!
Malanata. Bu dinsundula: Pfumu wizidi! **23** Bika nlemvo wu
Pfumu eto Yesu Klisto wubanga yeno. **24** Luzolo luama lubanga
yeno beno boso mu Klisto Yesu. Ameni.

2 Corinthians

1 Polo, mvuala wu Klisto Yesu, mu luzolo lu Nzambi, va kimosi
ayi khomb'eto Timote tufidisidi nkanda kuidi dibundu di Nzambi
didi ku Kolintova kimosi kuidi banlongo boso badi ku Akayi
dioso. **2** Bika nlemvo ayi ndembama bibedi kuidi Nzambi Dise
dieto ayi kuidi Pfumu Yesu Klisto bibanga yeno. **3** Bika Nzambi
kasakumunu, dise di Pfumu'eto Yesu Klisto, dise difulukidi mu
kiadi ayi Nzambi wumbombanga mu mambu moso. **4** Niandi
wukutubombanga mu ziphasi zioso muingi beto mamveto tuba
bafuana mu bomba bobo badi mu ziphasi ziphila mu phila banga
beto bu tumeni bombo kuidi Nzambi. **5** Sumbu ziphasi zi Klisto
zidi ziwombo mu beto, buawu bobo mu Klistombombolo eto
yididi yiwombo. **6** Enati beto tulembo moni ziphasi ziozi; buna
ziawu zidi mu diambu di lubaka mbombolo ayi phulusu. Enati
tulembo bombo, buna diodi didi mu diambu beno mamveno
lubaka mbombolo muingi luzaba bu kangila ntima bu luela mona
ziphasi banga ziozi tulembo moni. **7** Diawu diana dieto didi
dikuikama mu beno bila tuzebi ti boso bu lummonina ziphasi
va kimosi ayi beto, buawu bobo beno mamveno luntambudila
mbombolo va kimosi ayi beto. **8** Zikhomba, tutidi luzaba phila
ziphasi ziozi tumona ku Azi. Yamusu tuyamusu kuviokakana
zingolo zieto ayi tutumbu sakula diana ti tulenda buela zinga
diaka. **9** Beto tubanzila ti batuzengidi nkanu wu lufua. Vayi
diambu diodi divangimina mu diambu tubika tula diana dieto mu
beto veka vayi tutuladiana dieto mu Nzambi yoyi yimfulukisanga
bafua. **10** Niandi wutukula mu lufua lu phila yoyi ayi wela buela
kutukula diaka. Nyinga tusidi diana ti wela buela kutukula diaka
11 sumbu lulembo kutusadisa mu zitsambulu zieno. Mu diambu
di nlemvo wututambula mu zitsambulu zi batu bawombo, buna

batu bawombo bela vututila Nzambi matondo mu diambu dieto.
12 Diambu dimmonisanga nkembo eto diawu diadi: mintima
mieto mintelamanga kimbangi ti tudiatidi va nza ayi va ntuala
eno mu bunlongo ayi mu busonga biobi bimbanga kuidi Nzambi;
bika sia ti mu nduenga yi batu vayi mu nlemvo wu Nzambi. **13**
Bila tulusonikinanga mambu mankaka ko mu minkanda mieto
vayi momo kaka lueta tanga ayi sudika. Tsidi diana ti malusudika
bumboti mambu beni. **14** Bu didi ti lusudika fioti, ti lulenda
kukiniemisa mu diambu dieto, buawu bobo beto mamveto tuela
kukiniemisina mu diambu dieno mu lumbu ki Pfumu Yesu. **15** Mu
diana diodi, ndiba mayindu mu kuiza theti kuidi beno mu diambu
di lumona khini mu khumbu yimmuadi. **16** Bukiedika nditia viokila
theti kuidi beno bu nditia kuenda ku Maseduani, bosi ndiba
mayindu mu monana diaka yeno minu vutuka ku Maseduani mu
diambu luba kutsindika mu landakana nzil'ama nate ku Yuda. **17**
Bu ndikubika diyindu diodi, buna diodi dinsundula ti ndimonisa
lebakana kuama e? Mananga mayindu mama maba mayindu
ma kinsuni mu mona ti ndilenda tuba nyinga ayi nana va kimosi
e? **18** Sumbu Nzambi kadi wukuikama, luzaba mboti ti mambu
tululongamalendi ba “Nyinga” voti “Nana” ko. **19** Bila Yesu Klisto,
Muana Nzambi, diodi minu veka, Silasi ayi Timote tululonga
kasia ba nyinga ayi nana ko. Nyinga kaka yidi mu niandi. **20** Bila
zitsila zioso zi Nzambi, zinsundukanga mu niandi. Mu niandi
tuntubilanga, “Amen”, mu diambu di nkembo wu Nzambi. **21** Ayi
Nzambi niandi wutukindisa va kimosi ayi beno mu Klisto, ayi
niandi wutusobula. **22** Niandi wututula dimbu kiandi banga kiuka
kiandi ayi wutula Pheve'andi mu mintima mieto; mu monisa ti
tuidi batu bandi ayi tuela tambula mamboti momo katulundila. **23**
Nzambi niandi mbangi ama. Ndisia buela kuizila ko ku Kolinto

mu diambu ndimanga kuiza lumonisa kiadi. **24** Muaki tumengi
yadila minu kieno vayi tutidi sala va kimosi ayi beno mu diambu
di khini eno; bila luidi bakinda mu minu.

2 Diawu ndibakila lukanu mu kambu buela kuiza kuidi beno
muingi ndibika kulumonisa diaka kiadi. **2** Bila enati ndilumonisini
kiadi buna nani wukumbonisa khini enati ka beno ko bobo
ndimonisa kiadi e? **3** Enati ndilusonikina mambu momo, banga bu
ndituama kulusonikina mu diambu mu thangu ndiela kuiza kuidi
beno, ndibika monoso kiadi kuidi batu bobo bafueti kumbonisa
khini. Ayi tsidi diana mu diambu dieno beno boso ti khini ama
yidi khini eno beno boso. **4** Ku tsi maniongo ayi kiadi kingolo
mu ntima ndiba boso ndilusonikina nkanda beni ayi matsuela
mu meso. Bika sia ti mu diambu di kulumonisa kiadi vayi mu
diambu luzaba boso buididi luzolo luama mu beno. **5** Enati
wumosi mu beno wulumonisini kiadi, buna bika sia ti minu
kamonisini kiadi vayi beno boso, voti buna ndambu mu beno
mu kambu viokikisa tezo. **6** Thumbudulu yoyi kabeki kuidi batu
bawombo, mu beno yifueni kaka. **7** Vayi buabu bufueni mu
kunlemvukila ayi kunkindisa mu diambu kabika ba mu kiadi
kiwombo. **8** Ndikululeba mu diambu lummonisa ti lueti kunzola.
9 Bila ndilusonikini bobo mu diambu di kulutota muingi ndizaba
enati bulemvo luidi mu mambu moso. **10** Beno lemvukila mutu,
mamvama ndinlemvukidi. Enati minu ndemvukidimutu buna
ndinlemvukidi mu diambu dieno va ntuala Klisto **11** muingi
Satana kabika kutuyadila bila tuzebi mboti mabanza bandi. **12**
Bu ndiyenda ku Tolowasi mu diambu di samuna Nsamu Wumboti
wu Klisto, buna ndimona ti Pfumu wunzibudila muelo. **13** Vayi
ntima mbazu ndiba; bu ndikambu mona khomb'ama Tite. Diawu
ndisia bikila basi Tolowasi ayi ndiyendila nsualu ku Maseduani.

14 Vayi matondo kuidi Nzambi! Niandi wukutunungisanga mu
zithangu ziosomu Klisto ayi beto keta sadila mu tembikisa, mu
bibuangu bioso, bioso nzayilu yi Klisto banga malasi ma tsudi yi
kitoko. **15** Bila beto tuidi malasi ma tsudi yi kitoko ma Klisto kuidi
batu bobo bamana vuka ayi kuidi bobo banzimbala. **16** Kuidi
bankaka tsudi beni yidi tsudi yi lufua, yinnatanga ku lufuavayi
kuidi bankaka, tsudi beni yidi tsudi yi luzingu yinnatanga ku
luzingu. Buna nani fueni mu sala kisalu kioki e? **17** Beto tuisi ko
banga batu bankaka bobo bankitilanga mu mambu ma Nzambi.
Vayi beto tueti tubanga, mu Klisto, mambu ma kiedika va meso
ma Nzambi, banga batu bobo kafidisa.

3 A buevi, tutona diaka kukitelimina kimbangi beto veka e? Voti
tuba banga batu bankaka, tulunatinanga minkanda mi kimbangi
voti minkanda mi kimbangi miomi mintotukila kuidi beno e? **2**
Beno luidi nkand'eto wu kimbangi, wowo wusonama mu mintima
mieto, wuzabikini ayi wuntangu kuidi batu boso. **3** Bukiedika
beno lummonika ti luidi nkanda wu Klisto, ndandu yi kisalu kieto.
Nkanda beni wusia sonokono mu thita yi lapi ko, vayi mu pheve
yi Nzambi yi moyo; wusia sonokono va mbata ditadi ko vayi
mu khati mintima mi batu. **4** Buawu bobo buididi diana diodi
tuididi mu Klisto va ntuala Nzambi. **5** Bika sia ti beto veka tuidi
bafuana mu sala kisalu kiaki vayi zingolo zioso kuidi Nzambi
ziba. **6** Niandi wutusadisa mu ba bafuana, mu ba bisadi bi
Nguizani yimona. Nguizani beni yisi yi Mina ko vayi yi Pheve
bila Mina mimvondanga vayi Pheve yivananga luzingu. **7** Enati
kisalu ki lufua, kioki kiba kisonama va matadi, kiba ki nkembo
wuwombo mu mona ti bana ba Iseli balembakana nkutu tala zizi
ki Moyize mu diambu di nkembo wu zizi kiandi, banza ti nkembo
beni wufueti suka **8** Buna kisalu ki pheve kilendi vioka mu

nkembo ko e? **9** Bila enati kisalu kioki kimvananga thumbudulu
kiba ki nkembo, buna buevi buela bela nkembo wu kisalu kioki
kinatanga busonga e? **10** Bila beni kiba ayi nkembo, vayi buabu
kisiedi nkembo ko va ntuala nkembo wowo wulutidi. **11** Bila
enati kioki kilenda suka kiba ayi nkembo, buna buevi buelabela
nkembo wu kioki kilendi suka ko e? **12** Bu tuidi diana di phila
yoyo buna diawu tuididi mu kiphuanza kinneni. **13** Tuvanganga
ko banga bu vangila Moyize, wufuka zizi kiandi muingi bana ba
Iseli bedi tala tsukulu yi kioki kiela suka. **14** Vayi diela diawu diba
difuku. Bila banza nate buabu, bu bantanganga minkanda mi
Nguizani yikhulu, nledi beni widi kaka wufuku; wusia botolo ko
bila mu kithuadi ayi Klisto kaka wela botukila. **15** Bukiedika nate
buabu, bu bantanganga minkanda mi Moyize, mintimamiawu
midi mifuku kuidi nledi. **16** Vayi mutu niandi baluka kuidi Pfumu,
buna bosi nledi beni wubotukidi. **17** Pfumu niandi pheve; koso
kuidi pheve yi Pfumu kuawu kuidi kiphuanza. **18** Beto boso bobo
bizizi, bisi bifuku nledi ko, biobi bilembo monisa nkembo wu
Pfumu banga mu lumueno, tukitulu mu mfikul'andi mu nkembo
wulembo buelamanga. Kiaku kioki kisalu ki Pfumu; bu dinsundula
kisalu ki Pheve.

4 Bu didi ti bobo buididi kisalu kituvana Nzambi mu kiadi
kiandi, buna diawu tubika vonga. **2** Tuloza mambu matsoni
momo meta vangininanga mu kinsueki. Tubikanga luvunu ayi
tubika balulanga mambu ma Nzambi. Vayi mu monikisanga
mambuma kiedika, buna tueti kukimonikisanga kuidi batu boso
muingi batutala bumboti va ntuala Nzambi. **3** Enati Nsamu
Wumboti wowo tueti longa wukidi wufuku, buna widi kaka wufuku
kuidi bawu badi mu nzila yi nzimbala, **4** kuidi batu bobo kaba
wilukilanga ko, bobo nzambi yi nza wawu yifuka diela diawu

muingi babika mona kiezila ki Nsamu Wumboti wu nkembo wu
Klisto. Klisto niandi mfikula yi Nzambi. **(aiōn g165)** **5** Bila beto
tulonganga ko mambu meto veka vayi Pfumu Yesu Klisto niandi
tueti longa. Beto veka tuidi bisadi bieno mu diambu di Yesu. **6**
Bila Nzambi yoyi yituba: bika kiezila kiba va khatitsika tombi,
niandi wukienzuka mu mintima mieto muingi kakienzula nzayilu
yi nkembo andi wowo widi mu zizi ki Klisto. **7** Vayi kiuka beni
kioki tueti nata kidi mu mimvungu mituma mu diambu lulendo
lolo lulutidi ngolo luba lu Nzambi vayi lubika ba lueto veka. **8**
Bakutumonisanga ziphasi zi phila mu phila vayi tusia vonga ko.
Vayi mu mambu makiadi, tusia loza diana dieto ko. **9** Batuyamisa
vayi tusia yekolo ko. Batubeta vayi tusia fua ko. **10** Tunata, mu
zithangu zioso, mu zinitu zieto lufua lu Yesu muingi luzingu lu
Yesu lumonika mu zinitu zieto. **11** Bila beto tulembo zingi tuidi mu
zithangu zioso va ntuala lufua mu diambu di Yesu muingi luzingu
lu Yesu lumonika mu zinitu zieto zimfuanga. **12** Diawu lufua
lulembo sadi kisalu mu beto ayi luzingu lulembosadi kisalu mu
beno. **13** Disonama ti: Minu ndiwilukila, diawu nditubila; mu minu
kimosi kioki beto mamveto tuwilukila, diawu tutubila. **14** Tuzebi ti
Nzambi wufulukisa Pfumu Yesu mu bafua wela tufulukisa va
kimosi ayi Yesu; wela kutumonisa beto ayi beno va ntual'andi. **15**
Mambu moso momo madi mu diambu di mamboti meno muingi
nlemvo wuba wuwombo ayi batu bawombo bela vutula matondo
mawombo mu diambu di nkembo wu Nzambi. **16** Diawu diodi
tuvonganga ko. Ka diambu ko lunitu lueto lu kimutu lulembo bivi
fioti-fioti, vayi lunitu lueto lu Kipheve lulembo kituka lumona,
kadika lumbu. **17** Bila ziphasi zieto zidi mu ndambu thangu
kaka ayi vioka kuandi zimvioka; ziawu zilembo kutukubikila zitu
kikakisukanga ko ki nkembo mu kambu tezo. **(aiōnios g166)** **18**

Bila beto thalu eto yisi ko mu bima biobi tueti monanga vayi
thalu eto yidi mu biobi bi kabimonikanga ko. Bila bima biobi
bieti monikanga bidi kaka mu ndambu thangu; bizingilanga ko
zithangu zioso vayi biobi kabimonikanga ko bieti zingila mu
zithangu zioso. **(aiōnios g166)**

5 Bila tuzebi ti enati nitu eto yifuidi, nzo yoyi tueti vuandanga va
ntoto, buna tubeki nzo yoyi Nzambi, yisia vangulu mu mioko mi
batu ko. **(aiōnios g166)** **2** Bila bu tuidi mu nzo yoyi yi kapu, tulembo
kungila ku tsi ntima mu diambu di tsatu yoyi yidi yeto yi vuata
nzo eto yi diyilu. **3** Bila enati tuvueti yawu, balendi kutubata
pheni ko. **4** Bukiedika, beto tukidi mu nzo yayi yi kapu, tulembo
kungi ku tsi ntima bu tuidi ku tsi bizitu, bika sia ti tutidi vuluka vayi
tutidi vuata muingi luzingu lumina kioki kimfuanga. **5** Niandi veka
Nzambi wutukubikila buawu ayi wutuvana pheve andi banga
ndambu mu bima biobi bidi ku ntuala. **6** Diawu diana dieto didi
mu zithangu zioso ayi tuzebi ti sumbu tulembo zingila mu nitu
yayi buna thama tukidi ayi Pfumu. **7** Bila mu minu tueti diatila
vayi bika mu mambu tueti mona. **8** Khembingi ti diana dingolo
didi yeto vayi tutidi botuka mu nitu yayi muingi tuenda vuandi
vadi Pfumu. **9** Diawu, buba ti vuanda mu nitu yayi voti botuka,
mayindu meto madi kaka mu diambu di monisa Pfumu khini.
10 Bila beto boso tuela telama va ntuala ntilibinadu wu Klisto,
mu diambu kadika mutu katambula mfutu andi boso bubedidi
mavanga mandimamboti voti mambimbi momo kavengi mu nitu
andi. **11** Bu tuzebi ti Pfumu kafueti kinzuku, diawu tueti tudila
bufula mu diambu di buila bankaka muingi bawilukila Pfumu.
Nzambi wutuzebi ayi diana tsidi ti beno mamveno lutuzebi ku tsi
mintima mieno. **12** Tukadi buela vutukila kukitelimina kimbangi
kuidi beno. Vayi tuluveni diluaku diodi lulenda kukiniemisina

mu diambu dieto muingi lubaka bu vutudila mimvutukuidi batu
bobo bakukiniemisanga mu mambu momo mammonikanga mu
meso vayi bika momo madi mu ntima. **13** Enati bukiedika ti tuidi
bivungisi, buna bika diodi diba mu diambu di Nzambi. Vayi enati
tuidi ayi mayindu ma kiedika, diodi didi mu diambu di mamboti
meno. **14** Bila luzolo lu Klisto lueti kutufietikisa, bu tumueni
ti, enati mutu wumosi wufuila mu diambu di batu boso, buna
batu boso bafua. **15** Wufua mu diambu di batu boso muingi
batu bobo banzinga babika zingila mu diambu di bawu veka
vayi mu diambu di mutu wowo wuba fuila ayi wufuluka. **16**
Diawu tona lumbu kiaki, tukadi buela tala kadi mutu wumosi mu
phila yi kimutu. Ka diambu ko ti tutala Klisto mu phila yi kimutu,
vayi buabu tulendi buela kuntadila mu phila yi kimutu ko. **17**
Diawu enati mutu widi mu Klisto, buna wuyikidi vangu kimona;
mambu momo makhulu maviokidi vayi mambu mamoso meka
mamona. **18** Mambu moso mama kuidi Nzambi mabedi bila
niandi wuvutula nguizani yeto ayi niandi mu Klisto ayi niandi
wutuvana kisalu kivutulanganguizani. **19** Bila Nzambi, wuba
mu Klisto, bu kavutula nguizani ayi nza ayi niandi veka mu
kambu tangila batu zinzimbala ziawu. Wutula mu beto mambu
ma nguizani. **20** Diawu tuidi bamvuala ba Klisto, banga ti mu
beto Nzambi kanlubudila. Diawu tulembo lulebila mu dizina di
Klisto: vutulanu nguizani ayi Nzambi. **21** Niandi kasia vola kadi
disumu dimosi ko vayi Nzambi wunkitula nkua masumu mu
diambu dieto muingi mu diambu diandi, beto tukituka basonga
va meso ma Nzambi.

6 Sumbu tueta sala va kimosi ayi Nzambi, tukululeba mu diambu
lubikatambula nlemvo wu Nzambi mu phamba. **2** Bila Nzambi
niandi wutuba: Mu thangu yifuana, minu ndivana mvutu ayi mu

lumbu ki phulusu, minu ndisadisa. Tala buabu yawu yayi thangu
yifuana, buabu kiawu kiaki lumbu ki phulusu. **3** Mu diambu di
kisalu kieto kikambu tsembolo, tuzolanga ko mu mambu moso,
monisa kadi mutu wumosi mfiti. **4** Tueti kukimonisanga mu
mambu moso banga bisadi bi Nzambi muthatumunu yingolo,
mu mayama, mu ziphasi, mu maniongo; **5** mu zikhuba, mu
minloko; mu zikhindu, mu bisalu, mu kambu tulu, mu kukifuisa
nzala mu diambu di lusambulu, **6** mu vedila, mu nzayilu, mu
mvibudulu, mu mamboti, mu pheve yinlongo, mu luzolo lukiedika
7 mu mambu ma kiedika, mu lulendo lu Nzambi, mu binduanina
bisongabiobi binuanina ayi bikukikakila. **8** Va khatitsika nkembo
voti va khatitsika mvuezolo; va khatitsika zitsangu zimboti voti
zitsangu zimbimbi; beti kutumonanga banga bankua luvunu vayi
tueti tubanga mambu ma kiedika. **9** Beti kutumonanga banga
batu bakambulu zabakana vayi tuzabikini. Beti kutumonanga
banga batu bafua vayi tulembo zingi. Beti kutumonanga banga
batu bazengolo nkanu vayi tusi fua ko. **10** Beti kutumonanga
banga batu ba kiadi vayi mu khini tuidi mu zithangu zioso; beti
kutumonanga banga minsukami, vayi batu bawombo tukitudi
zimvuama. Beti kutumonanga banga tuisi kadi kima ko vayi
beto tubeki bima bioso. **11** A beno basi Kolinto, tulukembi
mu kiphuanza kioso, ayi tuluzibudidi mintima mieto. **12** Tusia
kulukangila ntima ko vayi beno lutukangila mintima mieno.
13 Bika ndiluyolukila banga bana bama baluzolo: bika beno
mamvenolutusadila banga phila beto tulusadila. Lutuzibudila
mintima mieno. **14** Lubika fubakananga ayi batu bobo ka
bawilukilanga Pfumu ko. Bila kithuadi mbi kidi va khatitsika
mambu masonga ayi mambu mambimbi e? Kithuadi mbi kidi va
khatitsika kiezila ayi tombi e? **15** Kamba Klisto wulenda wizana

ayi Satana e? Kithuadi mbi kidi va khatitsika mutu wuwilukila
Nzambi ayi mutu wukambu wilukila Nzambi e? **16** Kithuadi mbi
kidi va khatitsika Nzo Nzambi ayi bitumba e? Bila beto tuidi Nzo
yi Nzambi yi moyo. Niandi veka Nzambi wutuba: Ndiela kala
yawu va kimosi ayi ndiela diata yawu, ndiela ba Nzambi awu
ayi bawu bela ba batu bama! **17** Diawu Pfumu kakambila ti:
Totukanu mu bawu ayi vambananu yawu; lubika simba biobi
bisumuka muingi ndilutambula, **18** Pfumu nkua zingolo zioso
kakembi ti: Minu ndiela ba dise dieno

7 Bakundi bama baluzolo, sumbu tubeki zitsila ziazi, bika
tukivedisa mu mambu moso momo malenda sumuna nitu ayi
pheve mu diambu di dukisa bunlongo bueto mu kinzikanga
Nzambi. **2** Lutuvangisila bibuangu mu mintima mieno bila kadi
mutu buna luidi tusia vangila mbimbi ko. Tusia yiba mutu ko;
tusia baka bima bi mutu mu diela di mbimbi ko! **3** Bika sia ti
bila ndintubila mambu mama mu diambu ndilubedisa. Nana
bila ndituama ku lukamba ti luidi mu mintima mieto; buba mu
luzingu voti mu lufua. **4** Diana dinneni didi yama mu diambu
dieno ayi ndieta kukiniemisabuwombo mu diambu dieno. Bila
ndikindusu buwombo ayi khini yiwombo ndimmona mu ziphasi
zieto zioso. **5** Bila mu thangu tutula ku Maseduani, tusia baka
kadi buvundila ko vayi tumona ziphasi zi phila mu phila; khindu
ku nganda ayi tsisi mu khati. **6** Vayi Nzambi, niandi weta kindisa
batu bobo badi bavonga, wutukindisa mu thangu Tite kayiza. **7**
Bika sia ti ndizulu andi yawu kaka yitukindisa vayi mu diambu di
khindusulu yi kabaka kuidi beno. Wutukamba lukanu lungolo
luidi yeno mu kumbona, wutukamba kiadi kieno ayi luzolo lueno
luwombo mu minu. Mamoso momo maluta buela kumbonisa
khini. **8** Ka diambu ko enati kiadi ndilumonisa mu diambu

di nkanda wowondilufidisa, buna ndikadi kudiniongina. Muaki
enati ndinionga diodi didi mu diambu ndimmona ti nkanda beni
wulumonisa phasi mu ndambu thangu. **9** Buabu khini ndimmona,
bika sia ti mu diambu di bu luba mu kiadi, vayi mu diambu di kiadi
kieno kilunata nate ku balula mavanga. Bila kiadi beni kiba mu
luzolo lu Nzambi; tusia kuluvangila kadi mbimbi ko. **10** Bila kiadi
kioki kidi mu luzolo lu Nzambi kimbutanga mbalululu yimavanga,
yoyi yinnatanga ku phulusu ayi bayi nionginanga ko. Vayi kiadiki
ntoto kieta nata lufua. **11** Bila kiadi kioki kidi mu luzolo lu Nzambi
kimbutanga mambu mama mu beno: lueka bufula buwombo
mu beno; ndombolo yi nlemvo, lueka tina mambu mambimbi,
lueka mona tsisi, lueka mona phuila yiwombo mu kumbona,
bufula buwombo lueka mu kisalu, bufula buwombo mu tumbudila
mutu vengi mbimbi. Lumonisa ti luisi zaba diambu dimosi ko mu
mambu beni. **12** Bila ndilusonikina, bika sia ti mu diambu mutu
wowo wuvangambimbi voti mu diambu di mutu wowo bavangila
mbimbi vayi mu diambu bufula bobo luidi mu beto bumonika
va meso ma Nzambi. **13** Mu diambu di mamoso momo, beto
tukindusu. Va yilu khindusulu yoyi va buelama diaka khini yinneni
mu mona khini yiba mu Tite, mu tala phila lumbuisila ntim'andi.
14 Enati ndikiniemisa fioti va ntual'andi mu diambu dieno, ndisia
fuisu tsoni ko vayi banga bu tueti kulukamba mambu ma kiedika
mu zithangu zioso; diawu niemisa koko tueti kukiniemisa mu
diambu dienova ntuala Tite kuidi ku kiedika. **15** Ayi luzolo luandi
kuidi beno kuidi lungolo bu keta yindula tumamana kueno beno
boso, phila yoyo luntambudila ku tsi boma ayi lukhuku. **16** Khini
yiwombo ndimmona mu tala ti ndilenda kulusilanga diana mu
mambu moso.

8 Zikhomba, tutidi buabu kulukamba nlemvo wowo Nzambi
kavangila banlongo mu mabundu ma basi Maseduani. **2**
Mabundu beni mayamusu buwombo mu ziphasi zingolo; ka
diambu ko baba minsukami vayi mu khini yingolo baba; diawu
bavanina makaba mawombo. **3** Ndikuditelimina kimbangi ti bawu
bavana boso bubela diluaku diawu; bavana viokila mbakulu awu
ayi basia kuiku ko. **4** Batuleba ngolo mu diambu bawu mamvawu
babaka nlemvo wu fubakanamu lusadusu lolo lunkuenda kuidi
banlongo ku Yelusalemi. **5** Bika sia ti bavanga boso bubela
diana dieto vayi bakivana thetibawu veka kuidi Pfumu, bosi
bakivana kuidi beto mu luzolo lu Nzambi. **6** Diawu tulombila
Tite kiza manisa kisalu banga bu katonina kiawu. **7** Beno luidi
zimvuama mu mambu moso: mu minu, mu thubulu, mu nzayilu,
mu bufula mu mambu moso, mu luzolo luidi yeno kuidi beto.
Diawu bufueni luba zimvuama mu kisalu kioki ki kaba. **8** Ndikadi
kuluvana lutumunu vayi mu diambu di mu bufula bu bankaka
thidi tala keni luzolo lueno luidi lu kiedika. **9** Bila beno luzebi
nlemvo wu Pfumu eto Yesu Klisto: niandi wuba mvuama vayi
wukituka nsukami mu diambu dieno muingi mu sukamakuandi
beno lukituka zimvuama. **10** Mu diambu diodi, ndieka kuluvana
dibanza diama bila difueni kuidibeno. Mu mvu wubedi, lusia
ba batheti kaka ko mu vanga vayi ayi mu luzolo. **11** Diawu
buabu lumanisa kisalu beni; sumbu luba bufula mu vanga,
bika luba bufula mu manisa boso buididi diluaku dieno. **12**
Enati luzolo luvana luidi mu mutu, buna Nzambi wunkikininanga
makaba beni mu tala biobi bidi yandi vayi bika sia ti mu biobi
bikambulu yandi. **13** Lukanu lueto luisi ko ti bankaka baba mu
ndembama beno bu lulembo moni ziphasi vayi tutidi beno boso
ludedakana. **14** Mu thangu yayi, woka ku bima bieno kubaka

bu yukutisila zitsatu zi bawu bakambulu. Bobuawu mu woka
ku bima biawu kubaka bu yukutisilazitsatu zieno. Buawu bobo
lulenda dedikinina **15** banga boso busonimina: Mutu wowo
wutota biwombo kasia luta ko ayi mutu wowo wutota bifioti, kasia
kambu ko. **16** Matondo ndimvutula kuidi Nzambi wutudidi mu
ntima wu Tite bufula bumosi banga bobo tuidi mu diambu dieno.
17 Wukikinina thumunu eto vayi bu kaba bufula bu ngolo buna
wuyiza kuidi beno mu luzolo luandi veka. **18** Tufidisidi va kimosi
ayi niandi khomba yinkaka, yoyo mabundu moso metiniemisa mu
diambu di Nsamu Wumboti. **19** Buela diaka mabundu mansobula
muingi kenda yendanga yeto mu kisalu kiaki ki nlemvo, kioki
tueti sala mu diambu di nkembo wu niandi veka Pfumu ayi
mu luzolo. Diambu di monisa bufula bueto mu kulusadisa. **20**
Tulembo vangi mambu moso muingi ka diambu ko mutu wumosi
kabikakututubidila mu diambu di tsadulu yi makaba mama. **21**
Bila tueti kukikeba mu vanga mambu mamboti, bika sia ti va
mesoma Pfumu kaka vayi ayi va meso ma batu. **22** Va kimosi
ayi bawu, tufidisidi khomb'eto, yoyo tumueni ti widi nkua bufula
bu tunkikinina mu zikhumbu ziwombo mu mambu mawombo.
Ayi buabu bufula buwombo buidi yandi mu diambu di diana
diodi didi yandimu diambu dieno. **23** Mu diambu di Tite, niandi
wunkalanga yama va kimosi ayi widi nkundi ama mu kisalu
mu diambu dieno. Mu diambu di bakhomba zieto bawu badi
bamvuala ba mabundu, bawu badi batu bammonikisa nkembo
wu Klisto. **24** Diawu lumonisa, ti lueta ku bazola ngolo muingi
mabundu makikinina ayi mazaba ti niemisa tueti kukiniemisa mu
diambu dieno kuidi ku kiedika.

9 Ndimmona ti kadi mfunu ti ndilusonikina mu diambu di
lusadusu lufueti kuenda kuidi banlongo badi ku Yelusalemi.

2 Bila nzebi khubumunu eno mu luzolo lueno mu sadisa
ayi ndikukiniemisanga mu bila kioki kuidi basi Maseduani,
ndibakamba ti: “Akayi didi dikubama tona mvu wubedi.” Bufula
bueno bukindisa batu bawombo mu bawu. **3** Vayi ndilufidisidi
bakhomba zieto mu diambu di niemisa koko tukukiniemisanga
mu beno kubika ba ku phamba, mu diambu luba bakubama
banga bobo ndikamba. **4** Bila enati ndambu basi Maseduani
bizidi yama, ayi, kuiza lubata luisibakubama ko, buna tsoni
yiwombo tuela fua mu diambu di diana diodi tueti kulutudila.
Kadi sia ti beno luela fua tsoni vayi beto. **5** Diawu ndimuena
ti bulutidi mboti mu lomba bakhomba zina; zithuaminina kuidi
beno, mu diambu zikubika makaba momo luvanina tsila; muingi
maba makubama mu thangu ndiela tula ayi mamonisa ti mu
kiphuanza lueti vanina vayi bika mu kuiku. **6** Lutebuka moyo ti:
mutu wunkunanga fifioti, fifioti kela tota vayi woso wunkunanga
buwombo, wela tota buwombo. **7** Bika kadika mutu kavana boso
bu kazengidi mu ntim'andi mu kambu luniongo ayi kambu kuiku
bila Nzambi weta zola mutu wowo weta vanina mu khini. **8**
Nzambi beki lulendo lu kuludukudila lusakumunu loso mu diambu
di mu zithangu zioso ayi mu mambu moso lubaka bubakilanga
bima bioso biobi luidi mfunu ayi muingi lusala buwombo bisalu
bioso mu bufueni. **9** Banga bu disonimina: Niandi wutembikisa,
wuvana kuidi minsukami; busonga buandi bulendi suka ko. **(aiōn
g165)** **10** Nzambi niandi weta vana mimbutu kuidi nkuni ayi bidia,
wela luvana ayi kulufulusila mimbutu mieno ayi wela wokisa
mimbutu mi busonga bueno. **11** Niandi wela kulukitula zimvuama
mu bima bioso muingi lubaka bu kabudilanga batu bankaka.
Buna batu bawombo bela vutudila Nzambimatondo mu diambu di
makaba meno, momo luela tambula kuidi beto. **12** Bila makaba

meno masi kaka ko mu diambu di yukutisa zitsatu zi banlongo
kaka vayi ayi mu diambu di batu bawombo bavutudila Nzambi
matondo. **13** Bu bela mona mfunu wu kisalu kieno, buna bela
kembisa Nzambi mu diambu di tumamana koko lulendo monisa
mu diambu di Nsamu Wumbotiwu Klisto ayi mu diambu di luzolo
lu kabudila bima bieno kuidi bawu ayi kuidi batu boso. **14** Beta
kulusambidila bila beta ku luzola mu diambu di nlemvo wunneni
wowo Nzambi kaluvana. **15** Matondo kuidi Nzambi mu diambu di
dikaba diandi dinnenidiodi dilendi baka busudukusulu ko.

10 Minu Polo, ndikululebila mu ndembama ayi mu mamboti
ma Klisto, bankaka beti tuba ti minu nditubanga ko bu ndidi
yeno va kimosi vayi bu khambulu yeno va kimosi ndidi mutu wu
makhemi. **2** Lundemvukila, bu ndiela kuiza kuidi beno, ndibika
sadila makhemimomo thidi sadila batu bobo bambanzanga ti
mu kinsuni tueti diatila. **3** Ka diambu ko tulembo zingi mu nza
vayi tunuaninanga mu kinsuni ko. **4** Bila binduanina biobi tueti
nuanina mvita yeto bisi bi kinsuni ko vayi biawu bikibela ayi
lulendo lu Nzambi mu tulula zinzo zikindusu ngolo. **5** Zinzo
beni ziawu zikhanu zimbimbi ayi mambu moso malenda kakidila
nzayilu yi Nzambi. Ayi tueti buila mayindu moso ma mutu muingi
matumimina Klisto. **6** Diawu tuidi bakubama mu tumbudila
kambu koso ku tumamana mu thangu tumamana kueno kuela
duka. **7** Beno lueta tala mambu boso bu meta monikina. Enati
mutu wumbanzanga ti vuiwulu kuidi Klisto; buna bika kazaba ti
beto mamveto tuvuiwulu kuidi Klisto. **8** Ka diambu ko ndilembo
kukiniemisa fioti mu diambu di kipfumu kioki Pfumu katuvana
mu diambu di kudisa minu kieno, vayi bika sia ti mu diambu di
tulula minu kieno, buna ndilendi fua nn tsoni ko **9** bila mbengi
kuama monika ti banga minu ndikulumonisa tsisi muminkanda

miama. **10** Bila bankaka beti tubanga ti: “Minkanda miandi zitu
midi ayi ngolomidi vayi widi mutu wulebakana enati niandi veka
widi yeto va kimosi ayi mambu keta yoluka masi kadi mfunu
ko.” **11** Mutu wuphila yoyo, bika ti boso bu tueti kulusonikina mu
minkanda bu tuidi thama ayi beno buawu buela bela mavanga
meto bu tuela ba yeno va kimosi. **12** Bila tumengi kukidedikisa
voti kukifuanikisa ayi bankaka bobo beti kiteliminanga bawu
veka kimbangi. Bawu veka bu beti ku kitezangabawu na bawu
ayi bu beti kukifuanisanga mu bawu veka, buna basi diela ko. **13**
Vayi kuidi beto, tumengi kueto kukiniemisa viokila tezo kieto.
Muaki tueti kukiniemisa kaka mu tezo kitutezila Nzambi muingi
tutula nate kuidi beno. **14** Tusabukanga ko zindilu zieto mu
kukiniemisa banga ti tusia tula kuidi beno ko, bila beto tutula
kuidi beno mu diambu di longa Nsamu Wumboti wu Klisto. **15**
Tukukiniemisanga ko mu bisalu bi batu bankaka biobi biviokikini
zindilu zieto. Vayi tusidi diana ti enati minu kieno kilembo kuidi
bunakisalu kieto kiela yunduka mu beno boso buididi zindilu
zieto; **16** muingi tubaka bu longila Nsamu Wumboti mu bizunga
binkaka bidi thamaviokila vovo luidi, bila tumengi kukiniemisa
mu kisalu kisala batu bankaka mu bizunga bi batu bankaka.
17 Vayi woso mutu tidi kukiniemisa, buna bika kakiniemisa mu
Pfumu. **18** Bila mutu wowo beta kikinina, bika sia ti wowo weta
kitelimina kimbangi niandi veka vayi mutu wowo Pfumu keta
telimina kimbangi.

11 Thidi luvibidila fioti buvungisi buama. Nyinga, bika lumvibidila.
2 Bila kiphala kidi yama mu diambu dieno, vayi kiphala beni
ki Nzambi. Bila minu ndilukuedisa kuidi bakala dimosi, Klisto;
muingi ndiba kulutambika kuidi Klisto banga ndumba yi vedila, yi
kambu zaba bakala. **3** Vayi boma ndimmona mu ziphila zioso,

mayindu meno mabika bivusu ayi zimbukusu mu diambu di
khuikumunu yeno mu mambu matedi Klisto banga nioka bu
kavukumuna Eva. **4** Bila enati mutu wunkaka wizidi mu kululonga
Yesu dinkaka, bika Yesu diodi tululonga, voti lutambudi pheve
yinkaka yiviakini ayi yoyi lutambula; voti balulongidi Nsamu
Wumboti wunkaka wuviakini ayi wowo luwa; buna lueti kikinina
kueno. **5** Muaki ndimbanza ti batu bobo bantedilanga "bamvuala
banneni", basikumvioka ko. **6** Ka diambu ko ndisi ludede ko,
vayi nzayilu yidi yama. Tulumonisa yawu mu mambu moso ayi
mu ziphila zioso. **7** Nzimbala ndivanga bu ndikikulula minu veka
muingi beno luzangulubu ndilulonga Nsamu Wumboti mu kambu
futa e? **8** Minu ndimanisa kiuka ki mabundu mankaka momo
maba kumfidisangazimbongo muingi ndilusadisa. Bu ndiba kuidi
beno, ndisia singimina mutu ko; ka diambu ko phuila yi lusadusu
ndiba. **9** Bila bakhomba baba ku Maseduani zindatina bima bioso
biobi bikhambu. Mu mambu moso, ndikikeba mu diambu ndibika
singimina mu beno ayi ndiela kukikebanga. **10** Sumbu kiedika ki
Klisto kidi mu minu, kuisi ko mutu wulenda kumbotula nkembo
wowo mu tsi yoso yi Akayi. **11** Bila mbi e? Bila ndiluzolanga ko e?
Nzambi zebi buevi ndikuluzodilanga. **12** Mama ndilembo vangi
ndiela buela vanga diaka mawu mu diambu di botula diluaku
kuidi bobo bantomba diluaku muingi batudedakana mu bilakioki
beta kiniemisina. **13** Batu bobo badi bamvuala ba luvunu,
badi bisadi bimvunanga batu ayi beta kukikitulanga bamvuala
ba Klisto. **14** Vayi disi diambu disiminina ko bila niandi veka
satana weta kituka mbasi yi kiezila. **15** Disi diambu disiminina
ko enati bisadi biandi binkitukanga banga bisadi bisonga. Vayi
tsukulu awu yela dedakana boso buididi mavanga mawu. **16**
Ndieka buela divutukila, mutu kabika kumbanzila ti ndidi vungisi.

Enati buawu, buna bika luthambula banga vungisi, muingi minu
mamvamandikiniemisa fioti. **17** Mama ndieka tuba, bika sia ti mu
lukanu lu Pfumu thubidi buawuvayi banga vungisi bila mbeki
mambu momo mfueti kukiniemisina. **18** Bu didi ti batu bawombo
balembo kiniemisa mu diambu di mambu makinsuni, buna bika
minu mamvama ndikiniemisa. **19** Beno batu ba nduenga luzebi
vibidila bivungisi! **20** Luzebi vibidila enati mutu wulukitudi bavika,
enati mutu wuluzionina kimvuama bueno, bongidi bima bieno,
wukizangudi, wulubetidi ku busu. **21** Tsoni ndimona mu tuba
ti beto tumonika batu balebakana. Vayi mu diambudiodi batu
bankaka batidi kukiniemisa. Banga vungisi thubidi buawu, buna
minu mamvana ndenda kukiniemisa mu diambu beni. **22** Bawu
badi Baebelewo e? Minu mamvama ndidi Ebelewo. Bawu badi
basi Iseli e? Minu mamvama ndidi muisi Iseli. Bawu badi mu
nkuna Abalahami e? Minu mamvama ndidi mu nkuna Abalahami.
23 Bawu bisadi bi Klisto e? Ndintuba banga vungisi, minu ndiba
viokidi. Bila minu ndiluta sala mu bisalu bingolo. Ndikota mu
nloko mu zikhumbu ziwombo; bathuta khuba; zikhumbu ziwombo
ndimonina lufua. **24** Mu zikhumbu zitanu, Bayuda bambeta
makumatatu ayi divua di bikoti. **25** Zikhumbu zitatu ndibetolo
bikoti; khumbu yimosi ndizubulu matadi, mu zikhumbu zitatu
ndibinu lufua mu diama mu masuwa; ndiviokisa lumbu kimvimba
ayi builu bu mvimba va mbu. **26** Ndikiba kuwombo vayi ndimona
boma mu zinzadi, boma mu bidovula, boma mu diambu di
basi tsi ama Bayuda; boma mu diambu di Bapakanu, boma
mu mavula, boma mu makanga, boma mu mbu ayi boma mu
diambu di bakhomba zi luvunu. **27** Ndimona phasi mu bisalu
bingolo; mu zikhumbu ziwombo ndikambulu tulu. Ndimona
nzala ayi phuila; zikhumbu ziwombo ndifuilanzala mu diambu di

lusambulu; ndimona phasi mu diambu di kiozi ayi mu diambu di
kambu ku minledi mi vuata. **28** Mu kambu buela yolukila mambu
mankaka, kadika lumbu ndieti natanga mfun'ama: mayindu mu
diambu di mabundu moso. **29** Nani mutu wulebakana muingi
minu mamvama ndiba wulebakana e? Nani buidi mu masumu,
vayi minu ndikadi mona kiadi mu ntima e? **30** Vayi enati mfueti
kukiniemisa, buna mfueti kukiniemisa mu diambu di lebakana
kuama. **31** Nzambi ayi dise di Pfumu'eto Yesu Klisto, mutu wowo
widi wusakumunu mu mimvu mioso, zebi ti ndisi mvuna ko.
(aiōn g165) **32** Luzebi ti ku Damasi, guvelinela yi ntinu Aletasi,
wuvana minsuamu sunga mafula moso ma divula mu diambu
bakhanga. **33** Vayi mu phidi yikangu mu nsinga bathotudila va
nela, bakhuludila mu yenda baka ki luphangu. Buawu bobo
ndivukila va ntual'andi.

12 Kadi kuandi mfunu kuidi minu mu kukiniemisa. Bika ndivioka
ku mona-meso ayi ku zitsongolo zi Pfumu. **2** Nzebi mutu
wumosi, mu Klisto, kumi mimvu minya mivioka tona mambu
beni mavangimina, bannata nate ku diyilu di ntatu. Ndisi zaba
ko keni mambu momo mavangimina mu nitu andi, voti mu
kambu nitu andi, vayi Nzambi zebi. **3** Muaki nzebi kaka ti mutu
wowo, buba ayi nitu andi voti kambu nitu andi, ndisi zaba ko
vayi Nzambi zebi; **4** Wunatu ku Paladisu ayi wuwa mambu
ma kitoko momo mutu kasi ko minsua mu yolukila. **5** Ndilenda
kukiniemisa mu diambu di mutu wuphila yayi; vayi ndilendi
kukiniemisa ko mu diambu diama vayi ndenda kukiniemisa
kaka mu diambudi lebakana kuama. **6** Enati thidi kukiniemisa,
buna ndilendi ba vungisi ko bila ndielatuba kaka mambu ma
kiedika. Vayi mbengi kuama kukiniemisa muingi mutu kabika
kumbela mayindu manneni malutidi momo kammonanga mu

minu voti momo keti wa mu diambu diama. **7** Muingi ndibika
kukiniemisa mu diambu di matsiminanga ma zitsongolo ziozi,
diawu Nzambi kaphanina kimbevo mu nsuni. Kiyiza banga mbasi
yi satana mu kundiamisanga muingi ndibika kukiniemisanga. **8**
Mu diambu diodi, mu zikhumbu zitatu ndisambidila Pfumu mu
diambu kimbevo beni kibotuka mu minu. **9** Vayi niandi wukhamba
ti: “Nlemvo ama wufueni mu diambu diaku bila lulendo luama
lueti monika mu lebakana.” Diawu mfueti kukiniemisa kakamu
lebakana kuama mu diambu di lulendo lu Klisto luba va minu. **10**
Diawu khini ndieti mona mu lebakana, mu bifingu, mu ziphasi,
mu yamusu ayi mu maniongo momo ndieti mona mu diambu
di Klisto bila mu thangu ndidi wulebakana yawu yoyi thangu
ndididi ngolo. **11** Ndinyolukila banga vungisi bila beno lukhuikidi.
Nganu beno lufueti kunduanina, bila ka diambu ko ndidi mutu wu
phamba; vayi batu bobolueta tedilanga “bamvuala banneni”,
basi kuphioka ko. **12** Bidimbu bi mvuala bivangu mu beno mu
mvibudulu yoso: mu bikumu, mu bidimbu ayi mu mavanga
manneni. **13** Bila diambu mbi di kambulu yeno diodi didi mu
mabundu mankaka e? Diambu beni diawu diadi: minu ndisia
singimina mu beno ko. Bika lundemvukila mu nzimbala yoyi.
14 Khumbu yayi yintatu ndieka kuizila kuidi beno. Bobuawu,
ndisi nsingimina mu beno ko bila ndisi mfunu bima bieno ko,
vayi beno veka ndintomba. Bila bika sia ti bana bawu beta
sadisa bambuta ziawu vayi bambuta ziawu zieta sadisa bana
bawu. **15** Mu khini yiwombo, minu ndiela yekula bima biama
bioso ayi ndielakukiyekula minu veka mu diambu dieno. Enati
minu ndiluzodidi buwombobuna beno fioti kaka lukunzodila
e? **16** Ka diambu ko minu ndisia singimina mu beno ko vayi
bu didi ti ndidi nkua mayuya, mu mayuya ndilubakila. **17** A

buevi, beno lukhitula mvuama mu nzila yi batu bobo ndilufidisila
e? **18** Ndileba Tite kiza kuidi beno ayi ndimfidisa va kimosi
ayi khomba yoyi ndiluyolukila. A buevi, lukitula Tite mvuama
e? A buevi, beto buadi tusia diatila mu Pheve yimosi ko e?
Tusia landakana zithambi zimosi ko e? **19** Tona thama, lueti
banza ti tueti tomba kukinungisa va meso meno. Tueti yoluka
va ntuala Nzambi mu Klisto. Mu mambu moso, bakundi bama,
madi mu diambu di kudisa minu kieno. **20** Bila boma ndimmona,
mananga bu ndiela kuiza kuidi beno, ndibika kuiza lubati mu
phila yoyi thididi ayi beno mamveno lubika kumbona mu phila
yoyi lunkambu zodila. Boma ndimona ndiedi kuiza bati ziphaka,
kiphala, nganzi, nduanisani, mfinganasini, bimbanzila, luniemo,
divunzi. **21** Nyinga, boma ndimona bila mananga bu ndiela kuiza;
Nzambi welakumfuisa tsoni va meso meno, kumbonisa kiadi ayi
kundidisa mu diambu di batu bobo batuama vola masumu vayi
basia balula mintima miawu ko, mu zitsumukunu, mu kitsuza
kiawu ayi mu nzingulu yawu yimbimbi yoyi bazingila.

13 Khumbu yayi yintatu ndieka kuizila kuidi beno. Mambu
moso mela baka nzengolo mu kimbangi ki batu buadi voti batatu.
2 Ndilulubula bu ndiyiza mu khumbu yimmuadi kuidi beno. Ayi
buabu sumbundikidi thama, ndieka buela vutukila mu diambu
di batu bobo batuama vola masumu ayi mu diambu di batu
boso bankaka ti bu ndiela kuiza diaka buna kadi mutu ndilendi
mona kiadi ko. **3** Bila lutidi zaba ti Klisto wunyolukanga mu minu
vayi luzaba ti Klisto beni kasi wulebakana ko va khatitsik'eno
vayi widi nkua lulendo va khatitsik'eno. **4** Ka diambu ko wufua
va dikulusi mu lebakana, vayi wulembo zingi mu lulendo lu
Nzambi. Mu kithuadi ayi niandi, beto mamveto tuidi balebakana;
vayi tuela zingila mu lulendo lu Nzambi mu diambu dieno. **5**

Lukifiongunina beno veka ayi lukitala mu diambu di zaba kani
lulembo zingila mu minu! Luzabanga ko ti Klisto Yesu widi mu
beno e? Mananga lubua mu ziphukumunu. **6** Tsidi diana ti beno
luzebi ti beto tusia bua mu ziphukumunu ko. **7** Tueti sambila
Nzambi muingi lubika vanga kadi diambu dimosi di mbimbi; bika
sia ti muingi tumonika batu bafuana vayi muingi beno luvanga
mambu madi mamboti mu diambu beto tumonika batu babua mu
phukumunu. **8** Bila tulendi kakidila kiedika ko vayi tunsadilanga
kaka mu kiedika. **9** Khini yiwombo tueti mona bu tueti ba
balebakana vayi beno bu luidi ngolo. Tueta lomba kuidi Nzambi
mu zitsambulu zieto mu diambu beno luba batu bafuana. **10**
Diawu diodi ndilusonikini mambu moso mama bu ndikidi thama,
muingibu ndiela ba yeno va kimosi; ndibika sadila kipfumu ayi
lulendo lolo luphana Pfumu. Bila luawu luidi mu diambu di tunga
vayi bika sia ti mu diambu di tulula. **11** Bakhomba baama,
mbanisini kuama. Bika lubanga mu khini, lusala mu diambu di
luba bafuana; lukikindisanga beno na beno, luzingilanga mu
nguizani. Luzingilanga mu ndembama, buna Nzambi yi luzolo
ayi yi ndembama wela ba va beno. **12** Luvanasana mboti beno
na beno mu besi ki kinlongo. Banlongoboso badi kuaku baluveni
mboti. **13** Bika nlemvo wu Pfumu eto Yesu Klisto, luzolo lu
Nzambi ayi kithuadi ki Pheve Yinlongo bibanga yeno beno boso.

Galatians

1 Minu Polo, mvuala, nditelo mbila, bika sia kuidi batu voti mu
nzila yi mutu vayi kuidi niandi veka Yesu Klisto ayi kuidi Nzambi
Tata diodi difulukisa Yesu mu bafua. **2** Va kimosi ayi bakhomba
zibundani yama kuaku, tufidisidi nkanda wawu kuidi mabundu
ma Ngalatiya. **3** Bika Nzambi Dise dieto ayi Pfumu eto Yesu
Klisto baluvana nlemvo ayi ndembama. **4** Klisto niandi mutu
wukiyekula mu diambu di masumu meto muingi katukula mu
tsungi yayi yi mbimbi boso buididi luzolo lu Nzambi, dise dieto.
(aiōn g165) **5** Bika katambula nkembo mu mimvu mioso. Amen!
(aiōn g165) **6** Minu ndilembo simina mu mona ti beno luyekudi
mu nsualu mutu wowo wulutela mbila mu nlemvo wu Klisto mu
diambu di landakana Nsamu Wumboti wunkaka. **7** Kuisi ko
Nsamu Wumboti wunkaka. Bila batu bankaka balembo kotisa
divunzi mu beno ayi batidi balula Nsamu wumboti wu Klisto.
8 Buba ti beto veka voti mbasi yi Diyilu, wukululonga mambu
ma Nsamu Wumboti wunkaka, makambu dedakana ayi momo
tululonga, buna bika kasingu. **9** Banga bu tutuama tuba ayi buabu
ndieka buela vutukila ku dituba: enati mutu wululongidi Nsamu
Wumboti wunkaka wunkambu dedakana ayi wowo lutambula,
buna bika kasingu. **10** Bila buabu lumbanzila ti ndintomba ti
batu bakhikinina voti Nzambi kakhikinina e? Lummuena ti batu
ndintomba monisa khini e? Enati minu batu ndintomba monisa
khini buna ndisiedi kisadi ki Klisto ko. **11** Bakhomba baama, thidi
luzaba ti Nsamu wumboti wowo ndilusamunina wusia ba kuidi
mutu ko. **12** Bila ndisia kuwu tambula kuidi mutu ko ayi kadi
mutu kasia kundonga wawu ko. Vayi niandi veka Yesu Klisto
wutsonga wawu. **13** Bila lutuama wa buevi bubela khadulu ama
mu dibundu di Bayuda; buevi ndiyamisina dibundu di Nzambi

ayi buevi ndiyamisina diawu; **14** ayi buevi minu ndiviatukila
Bayuda bawombo baba mu thong'ama mu matedi kinzika mina
mi Bayuda; minu ndiluta ba bufula mu bawu boso mu matedi
kikhulu ki bakulu bama. **15** Vayi Nzambi, mutu wowo wutsobula
tona mu vumu ki ngudi ama ayi wuthela mu nlemvo, bu kamona
khini **16** buna wumbonisa Muan'andi muingi ndinsamuna kuidi
Bapakanu. Buna ndisia tuama kuenda tambula malongi kuidi
mutu ko **17** ayi ndisia kuenda ko ku Yelusalemi kuidi bamvuala
bathuamina vayi nditumbu kuenda ku Alabi. Bosi ndibuela
vutuka ku Damasi. **18** Mimvu mintatu bu mivioka, bosi ndiyenda
ku Yelusalemi mu zabasana ayi Piela. Kumi bilumbu bitanu
ndivuandila ku nzo andi. **19** Ndisia mona mvuala yinkaka ko,
botula kaka Zaki khomba yi Pfumu Yesu. **20** Mu mambu momo
ndikulusonikina, Nzambi niandi mbangi ama; ndikadi vuna. **21**
Bosi ndiyenda ku Sili ayi ku Silisi. **22** Muaki baklisto ba mabundu
ma Yuda basia kunzaba ko, **23** vayi zitsangu kaka baba wanga
ti: “Mutu wowo wubedi kutuyamisanga, buabu niandi wulembo
longi minu kioki kabedi tombanga vonda.” **24** Buna mu diambu
diama, bakembisa Nzambi.

2 Kumi mimvu mi nya bu mivioka, ndiyenda ku Yelusalemi va
kimosi ayi Balinabasi. Ndinata Tite. **2** Ndiyenda ku Yelusalemi mu
tumukina tsongolo yi Nzambi. Ndiba sudikisa Nsamu Wumboti
wowo ndieti longa kuidi Bapakanu. Ndivanga buawu mu kinsueki
kuidi batu bobo baba monikanga banga mintuadisi bila ndisia
zola ko ti kisalu kiama kithama ayi ki buabu kimonika kiphamba.
3 Vayi ka diambu ko Tite, wuba diata yama, niandi wuba muisi
Ngelese, kasia kuiku ko mu zengisa nitu'andi yi kibakala. **4** Momo
mavangimina mu diambu di bakhomba zi luvunu zifielumuka kota
va tuba muingi zizaba boso buididi kiphuanza kieto kitutambula

kuidi Yesu Klisto; mayindu mawu maba mu kutukitula bavika. **5**
Vayi tumanga kueto kuba tumukina, ka diambu ko mu thangu
yimosi muingi kiedika ki Nsamu Wumboti kizingila mu beno. **6**
Vayi mu diambu di batu bobo beti kukibanzila ti badi mintuadisi,
ka diambu ko buevi babela; diodi disi kuthala ko, bila Nzambi
katalanga zizi ko. Batu bobo basia buela kadi diambu dimosi
ko mu malongi mama. **7** Muaki bamona ti Nzambi wuthuma
mu longa Nsamu Wumboti kuidi Bapakanu banga Piela bu
katumunu kuidi Bayuda. **8** Bila mutu wowo wusadila Piela
muba mvuala kuidi Bayuda; niandi wusala mu minu muba
mvuala kuidi Bapakanu. **9** Diawu Zaki, Piela ayi Yowani, bobo
badi banga makunzi ma dibundu, bu bamona nlemvo wowo
nditambula, bayiza kutuvana, Balinabasi ayi minu, mboti yoyo
yimmonisa ti tueka mu kithuadi kimosi. Batukindisa mu kuenda
kuidi Bapakanu bosi bawu benda kuidi Bayuda. **10** Batukamba
tutebukilanga minsukami moyo. Buawu ndieta vanga. **11** Vayi
Piela bu kayiza ku Antioshe; ndimanga kunkikinina va meso ma
batu bila mu nzimbala kaba. **12** Bila tuamina batu bobo baba
kuidi Zaki biza, Piela wuba dianga va kimosi ayi Bapakanu. Vayi
batu bobo baba kuidi Zaki bu bayiza, Piela wukivengumuna
va ndambu ayi wuvambana yawu bila boma kamona Bayuda.
13 Bayuda bankaka bavukumuka mu mayuya ayi Balinabasi
mamvandi wuvukumuka mu mayuya mawu. **14** Vayi bu ndimona
ti bakadi buela diata mu bukiedika, boso buididi Nsamu Wumboti,
buna nditubidila Piela va meso ma batu boso ti: “Enati ngeyo
Nyuda, wunzingila banga bu nzingilanga Bapakanu vayi bika
banga Bayuda, buna buevi wulembo kuikila Bapakanu bazingila
banga bueta zingila Bayuda e?” **15** Beto tuidi Bayuda tona
mu mbutukulu'eto vayi tuisi bankua masumu ko va khatitsika

Bapakanu. **16** Muaki tuzebi bumboti ti mutu kalendi kituka ko
wusonga mu kinzikanga mavanga ma mina, vayi mu minu kaka
mu Yesu Klisto. Diawu beto mamveto tuwilukila Yesu Klisto
muingi tukitulu batu basonga mu minu Klisto vayi bika mu
mavanga ma mina; bila kuisi ko mutu wela kitulu wusonga mu
diambu di kinzikanga mavanga ma mina. **17** Vayi bu tulembo
tombi monika batu basonga mu Klisto, diodi dimmonisa ti beto
mamveto tuidi bankua masumu. Diodi dinsundula ti Klisto widi
mvangi wu masumu e? Nana. **18** Bila enati mambu momo
nditiolumuna minu veka, ndikikitudi buela kumatunga diaka,
buna ndieka mbundudi wu mina. **19** Bila mu diambu di mina,
minu ndifua muingi ndizinga mu Nzambi; **20** Minu ndibandu va
dikulusi va kimosi ayi Klisto. Kadi sia ti minu ndinzinga vayi Klisto
niandi wunzinga mu minu. Ayi luzingu ndilembo zingi mu nsuni,
mu minu ndilembo luzingila; minu kioki kidi yama mu Muana
wu Nzambi, mutu wowo wunzola ayi wukiyekula niandi veka
mu diambu diama. **21** Ndikadi vunza nlemvo wu Nzambi, bila
enati mu Mina mutu kalenda kitukila wusonga buna mu phamba
kuandi Klisto kafuila.

3 A basi Ngalatiya luidi bivulu e? Nani wululokidi e? Bila
balusudikisa bumboti buevi babandila Klisto va dikulusi. **2** Tala
kiuvu kimosi thidi ku luyuvula; mu mbi lutambudila Pheve yinlongo
e? Mu kinzikanga Mina voti bu luwilukila Nsamu Wumboti wowo
luwa e? **3** A buevi luekila bivulu e? Beno lutonina mu Pheve,
buabu mu nsuni lueka manisina e? **4** Ziphasi zi phamba kuandi
lumona e? Enati bukiedika zidi ziphasi ziphamba. **5** Lumbanzila
ti Nzambi, mutu wuluvana Pheve andi ayi wuvanga bikumu mu
beno, wumvanganga biawu mu diambu di lunkinzikanga mina
voti mu diambu di luwilukila Nsamu Wumboti wowo luwa e? **6**

Lutala Abalahami: Niandi wuwilukila Nzambi ayi mu diambu di
minu kiandi Nzambi kammonina mutu wusonga. **7** Buna lufueti
zaba ti batu boso badi minu bawu bantangulungu bana ba
Abalahami. **8** Bosi masonoko mamonisa thama ti Nzambi wela
kitula Bapakanu batu basonga va meso mandi mu diambu di
minu; bosi tona thama, wukamba Abalahami ti: Makanda moso
mela sakumunu mu diambu diaku. **9** Diawu batu bobo badi minu
basakumunu va kimosi ayi Abalahami, mutu wu minu. **10** Bila
batu bobo bantulanga diana diawu mu kinzikanga Mina, bawu
boso badi ku tsi tsingulu; bila disonama: Bika kasingu woso mutu
wunkambu kinzikanga thangu ka thangu mambu masonama
mu buku yi Mina ayi wunkambu ku masadilanga. **11** Diawu,
dimonikini bumboti ti kuisi ko mutu wunkitukanga wusonga va
meso ma Nzambi mu diambu di kinzikanga mina. Bila disonama
mu minkanda: Mutu wusonga wela zingilanga mu minu. **12** Mina
misia totukila mu minu ko vayi woso mutu wunsadilanga mambu
mama wela zingila mu diambu di mawu. **13** Klisto wutukula mu
tsingulu yi tula mina mu beto bila niandi veka wubaka tsingulu
eto banga bu disonimina: Bika kasingu woso mutu wubendo
va dikulusi. **14** Divangimina bobo muingi Bapakanu, mu Klisto
Yesu, batambula lusakumunu lu Abalahami ayi beto tutambula,
mu minu, Pheve yoyi Nzambi kavanina tsila. **15** Bakhomba
baama, bika tubonga kifuani ki mambu tummonanga lumbu ka
lumbu. Luzebi kueno ti enati mutu sonikini nkanda mu diambu
di wizana mu diambu dimosi ayi nkundi andi buna, kuisi ko
mutu wulenda katula voti buela mambu mankaka va yilu mambu
momo masonimini. **16** Muaki Nzambi wuvana zitsila ziandi kuidi
Abalahami ayi kuidi nkun'andi. Basi sonika ko: Kuidi minkuna
miandi banga ti zitsila beni zidi mu diambu di batu bawombo

vayi kuidi nkun'aku bu dinsundula mutu wumosi kaka: Mutu beni
Klisto. **17** Diambu thidi tuba diawu diadi: Mina miomi miyiza
zikhama ziya ayi makumatatu ma mimvu bu mivioka milendi
vunza ko Nguizani yoyo Nzambi katula thama mu Abalahami mu
diambu yikitula tsila kima ki phamba. **18** Enati kiuka kitotukila
mu diambu di kinzikanga mina buna disiedi mu diambu di tsila
ko. Vayi mu diambu di tsila beni, diawu Abalahami kamonina
mamboti ma Nzambi. **19** Vayi buna bila mbi Mina e? Mina
mibuelimina mu diambu di monisa mbi biobi masumu nate
nkuna, wowo wuvanunu tsila wutotuka. Zimbasi zisamuna mina
beni mu nzila yi phovi. **20** Muaki phovi kasi phovi yi mutu wumosi
ko. Vayi Nzambi widi wumosi kaka. **21** Buna Mina midi kimbeni
ayi zitsila zi Nzambi e? Nana. Bila enati vadi muina wuvanu,
wulenda vana luzingu nganu bukiedika ti busonga buntotukilanga
mu Mina. **22** Vayi masonoko meti tuba ti ntoto wumvimba widi
wukangama ku tsi minsua mi masumu muingi mu minu mu
Yesu Klisto, babo banwilukilanga batambula mambu momo baba
vanina tsila. **23** Tuamina minu kiza, tuba bakangama mu buvika
bu Mina mu diambu di vingila minu kioki kifueti zabukusu. **24**
Diawu Mina miba banga ntuadisi mu kutunata kuidi Klisto muingi
tukituka basonga mu diambu di minu. **25** Vayi minu bu kiyiza,
tusiala ko ku tsi minsua mintuadisi wowo. **26** Bila beno boso
luidi bana ba Nzambi mu minu mu Klisto Yesu. **27** Ayi beno
boso lubotama mu Klisto, lumana vuata Klisto. **28** Kusiedi kadi
luviakunu ko va khatitsika Nyuda voti Ngeleke ko; va khatitsika
mvika voti mutu wukulu ko; kusiedi luviakunu ko va khatitsika
bakala voti nketo ko bila beno boso luidi mutu wumosi mu Klisto
Yesu. **29** Enati luidi mu Klisto buna luidi nkuna Abalahami, ayi
buna luela tambula bima biobi Nzambi kavanina tsila.

4 Sumbu didi ti mutu wumvinginani kuika bu kakidi muana lezi
buna kasi luviakunu ayi mvika ko; ka diambu ko niandi pfumu yi
bima bioso. **2** Muana beni kafueti tuama ba ku tsi minsua mi
minsungi ayi minkebi nate mu thangu yizenga dise diandi. **3**
Beto mamveto, mu thangu tuba bana, tuba ku tsi kivika ki ziphevi
ziozi zi ntuadisanga nza. **4** Vayi thangu bu yifuana, Nzambi
wufidisa Muan'andi, wubutu kuidi nketo, mu thangu Mina, **5**
muingi kakula batu bobo baba ku tsi kivika ki Mina mu diambu
tukituka bana ba Nzambi. **6** Sumbu luidi bana bandi, diawu
Nzambi katumina Pheve yi Muan'andi mu mintima mieto; Pheve
yoyi yeta tuba: “Aba” bu dinsundula “Tata”. **7** Buabu wusiedi
diaka mvika ko vayi weka muana. Sumbu widi muana buna
Nzambi wela kukitula mvingidi wu kiuka mu nlemvo andi. **8**
Mu thama, bu lusia zaba Nzambi ko, luba bavika ba zinzambi
ziozi zilendi dedokoso banga Nzambi ko. **9** Vayi buabu luzebi
Nzambi, voti Nzambi wuluzebi; buna buevi lufueti buela vutukila
diaka ziphevi ziozi zikambulu lulendo ayi mfunu muingi lukituka
diaka bavika baawu e? **10** Lueti kinzikanga bilumbu, zingonda,
zitsungi ayi mimvu. **11** Tsisi ndilembo moni mu diambu dieno tala
kisalu kioso kioki ndisedi mu beno kiedi ba kisalu kiphamba. **12**
Bakhomba baama, ndikululeba lukituka banga minu bila minu
veka ndidi banga beno. Lusia kuphangila kadi mbimbi yimosi
ko. **13** Keti luzebi ti kimbevo kiphana diluaku di kulusamunina
Nsamu Wumboti mu khumbu yitheti. **14** Ka diambu ko kimbevo
kiama kiba kuluyamisanga vayi lusia ku ndenza ko ayi lusia
ku ndoza ko. Vayi beno luthambula banga mbasi yi Nzambi,
voti banga niandi veka Klisto Yesu. **15** Buna kuevi kutadisidi
khini yoyi yibedi mu beno e? Bila ndilenda telama kimbangi mu
diambu dieno ti enati baka bubela, nganu ludovula meso meno

mu diambu luphana mawu. **16** Vayi buabu ndieka mbeni'eno,
bila ndilukembi mambu ma kiedika e? **17** Batu bobo bammonisa
bufula bunneni va meso meno vayi zikhanu ziawu zisi ko zimboti.
Batidi luvambisa kaka ayi minu mu diambu luluta ba bufula mu
diambu diawu. **18** Didi diambu dimboti mu ba bufula mu zikhanu
zimboti, bika sia ti b ndidi kaka yeno va kimosi vayi bufueni kaka
mu banga bufula mu zithangu zioso. **19** Bana bama ba luzolo,
ndieka mona ziphasi zingolo mu diambu dieno. Banga mianga
mi nketo weka buta; nate Klisto kela vangama mu beno. **20**
Muaki buabu, tsatu yiba va luidi ndidi ayi viakisa thubulu ama bila
simina ndilembo simina mu diambu dieno. **21** Bika lukhamba,
beno lutidi zingila ku tsi minsua mi Mina; Lusudikanga ko mambu
mavanga Mina e? **22** Muawu musonama ti Abalahami wubuta
bana buadi babakala, wumosi mu nketo wu mvika, wunkaka mu
nketo wu kiphuanza. **23** Muana wubutuka mu nketo wu mvika,
wubutukila mu kinsuni. Vayi muana wubutuka mu nketo wu
kiphuanza wubutukila mu tsila yi Nzambi. **24** Mambu mama madi
banga nongo, baketo baba buadi balembo monisa zinguizani
zizole. Nguizani yivangulu va mongo Sinayi ayi yibuta bana ba
mvika. Angali niandi nguizani beni. **25** Bosi Angali widi mongo
wu Sinayi, wowo widi mu tsi yi Alabi. Niandi dedikini banga
divula di Yelusalemi di thangu yayi bila wulembo zingila mu
buvika va kimosi ayi bana bandi boso. **26** Muaki Yelusalemi didi
ku Diyilu dibeki kiphuanza, diawu ngudi eto. **27** Bila masonama:
Ngeyo nketo wusita, bika wumona khini; Mona khini yiwombo ayi
yamikina Ngeyo nketo wunkambu monanga mianga mibuta. Bila
bana ba nketo wowo wu baloza, bela ba bawombo viokila bana
ba nketo wukuelo. **28** Vayi beno bakhomba, luidi banga Isaki,
bana babutukila mu tsila. **29** Mu thangu yina, muana wubutukila

mu kinsuni wuyamisa muana wubutukila mu lulendo lu Pheve.
Buawu bobo buididi mu thangu yayi. **30** Vayi masonoko mbi
malembo tubi e? Botula mvika ayi muan'andi bila muana wu
mvika kalendi kabula ko kiuka va kimosi ayi muana wu nketo wu
kiphuanza. **31** Diawu bakhomba ziama, beto tuisi bana ba nketo
wu mvika ko vayi tuidi bana ba nketo wu kiphuanza.

5 Klisto wutukula muingi tuba mu kiphuanza. Diawu lusia ngolo
mu ba bakinda; lubika buela vutulu mu kivika. **2** Lungua, minu
Polo ndikulukamba: enati beno lutidi zengoso zinitu, buna Klisto
kasiedi kadi mfunu ko va meso meno. **3** Ndikulukamba diaka
ti: woso mutu wuntomba zengoso nitu buna kazaba ti kafueti
kinzikanga Mina mioso. **4** Beno batu luntombanga monika
basonga va meso ma Nzambi bu luntumukinanga Mina, lufueti
zaba ti luidi luvambana ayi Klisto; lusiedi ku tsi nlemvo wu
Nzambi ko. **5** Vayi kuidi beto, mu pheve boso buididi minu kieto
tueti vingidila diana dikitukila basonga va meso ma Nzambi
6 Bila mu Klisto Yesu; zengoso voti kambu zengoso disi kadi
mfunu ko. Vayi minu kieti monikina mu luzolo lueto kiawu kilutidi
mfunu. **7** Beno luzawula thinu bumboti vayi nani wulukandikidi
muingi lubika tumukina mambu ma kiedika e? **8** Khakudulu yayi
yisia totukila ko kuidi mutu wowo wulutela mbila. **9** Banga bu
beta tuba ti: “Ndambu kuandi yi luvi yifueni mu diambu di funisa
falina bu yisobokosolo”. **10** Muaki minu diana didi yama mu
Pfumu ti lulendi ba mayindu maviakana ko. Vayi mutu wowo
wulembo kotisa divunzi mu beno, kaba kuandi ti nani, wela baka
thumbudulu. **11** Bakhomba baama, enati minu ndikidi longi ti
zengoso nitu mfunu yidi, buna bila mbi batu bafueti tatamana
kundiamisa e? Enati buawu bobo buna malongi mu diambu di
dikulusi yimeni malendi buela buisa batu ko. **12** Bika bakilueka

bobo bankotisanga divunzi mu beno. **13** Bakhomba baama,
luzebi ti beno lutelo mu diambu di kiphuanza vayi lubika sadila
kiphuanza beni mu diambu di kiba diluaku divangilanga mambu
ma kinsuni vayi mu diambu di luzolo, lusalasana beno na beno.
14 Bila Mina mioso midi mifubakana mu muina wawu: Zola
ndiaku banga bu weta kizodila ngeyo veka. **15** Enati lulembo
kilueki beno na beno ayi lulembo kikanzuna beno na beno
buna lukeba tala luedi vondasana beno na beno. **16** Diambu
ndituba diawu diadi, ludiatila mu Pheve, muingi luedi vanga
zinzinunu zi nsuni. **17** Bila zinzinunu zi nsuni zidi ziviakana ayi
zinzinunu zi Pheve. Ziozi zinzinunu zi Pheve zidi ziviakana ayi
ziozi zi nsuni. Zinzinunu beni ziazi zidi bumbeni, ziawu na ziawu,
mu diambu lubika vanga mambu momo lutidi. **18** Enati Pheve
yilembo kuludiatisa buna lusiedi ku tsi minsua mi Mina ko. **19**
Muaki mavanga ma nsuni momo meta monika mawu mama:
kitsuza, zitsumukunu, kindumba; **20** tsambudulu yi bitumba;
mazi; kithatu; ziphaka, kiphala; zinganzi; zikhabunu; buimi;
ziphambusu, **21** vambana mu malongi ma kiedika, kikhenene,
vonda, kolo malavu, phulu dia ayi nua ayi mambu mankaka
ma phila yina. Ndikulukamba banga bu ndituama kulukamba ti
baboso bobo beti vanganga mambu mama; balendi baka ko
kuku mu kiuka ki kipfumu ki Nzambi. **22** Vayi mbutu wu Pheve
wawu wawu: luzolo, khini, ndembama, mvibudulu, tsalasani,
vanganga mamboti, kikhuikizi, **23** banga batu balembama,
kukiyala. Mambu ma phila yayi masi bumbeni ayi mina ko. **24**
Bobo badi batu ba Klisto bamana banda va dikulusi kinsuni
kiawu va kimosi ayi zinzinunu ayi zitsatu zi nsuni. **25** Enati
tulembo zingi mu pheve buna bika tudiatila mu pheve. **26** Tubika

tombanga nkembo wu phamba ayi tubikanga bisombolo mu beto
na beto voti tubika kukimonisinanga kikhenene beto na beto.

6 Zikhomba, enati lubuididi wumosi mu beno mu nzimbala, buna
bika beno lundiatusu kuidi Pheve, luvutula mu ndembama mutu
wu phila yoyi mu nzila ayi bika wulubuka ngeyo tala wedi bua mu
phukumunu. **2** Lunatasananga bizitu bieno beno na beno bila mu
nzila yoyi lundukisila Mina mi Klisto. **3** Enati mutu wukibanzidi ti
niandi lutidi mfunu, vayi kasi kadi mfunu ko buna mutu beni
wulembo kukivuni. **4** Bika kadika mutu katala mavanga mandi;
enati wulenda kukiniemisa; buna bika kakiniemisa niandi veka
vayi bika mu diambu di batu bankaka. **5** Bila kadika mutu wela
nata wandi mfuna. **6** Mutu wowo banlonga mambu ma Nzambi,
kafueti kabudila mutu wowo wulembo nlongisa ndambu yi bima
bi kavuidi. **7** Lubika kueno vunuka, basekininanga Nzambi ko.
Bila bioso bima weti kuna, biawu wela tota. **8** Woso mutu kunini
mu diambu di nsuni andi buna wela tota biobi bieta buta nsuni:
mbivusu. Vayi woso kunini mu diambu di Pheve buna wela tota
biobi bieta buta Pheve: luzingu lu kalumani. **(aiōnios g166)** **9**
Tubika vonga mu vanganga mamboti; bila beto kambu vonga
tuela tota mimbutu mu thangu yifuana. **10** Diawu diluaku bu
dimonikini, buna bika tuvanga mamboti kuidi batu boso vayi
viokila kuidi bakhomba zieto mu minu. **11** Lulembo moni phila
yitodidi bisono; mu koko kuama ndilusonikini. **12** Batu bobo
balembo lukuiki ti lufueti zengoso balembo tombi monika va
meso ma batu. Balembo vangila bobo bila balembo tini yamusu
mu diambu di dikulusi di Klisto. **13** Bila bawu veka bazengo,
bakinzikanga Mina ko. Vayi bawu batidi kaka ti beno luzengoso
muingi bakiniemisa mu zinitu zieno. **14** Vayi mu diambu diama,
enati thidi kukiniemisa, buna ndenda kukiniemisa mu diambu di

dikulusi di Pfumu eto Yesu Klisto. Bila mu diambu di dikulusi beni
nza yibandu va dikulusi mu diambu diama ayi minu ndibandu va
dikulusi mu diambu di nza. **15** Bila zengoso voti kambu zengoso
kuisi mfunu ko. Diambu didi mfunu mu kituka vangu kimona.
16 Bika ndembama ayi kiadi ki Nzambi biba kuidi babo beta
landakana thumunu yayi va kimosi ayi kuidi nkangu wu Iseli wu
Nzambi. **17** Tona buabu, kadi mutu kabuela kumbonisa phasi
bila biviasu bi Pfumu Yesu bidi mu nitu ama. **18** Zikhomba, bika
nlemvo wu Pfumu eto Yesu Klisto wubanga yeno. Amen!

Ephesians

1 Polo, mvuala wu Yesu Klisto mu luzolo lu Nzambi, fidisidi
nkanda kuidi banlongo badi ku Efeso ayi kuidi bobo badi
bakuikama mu Yesu Klisto. **2** Bika Nzambi Dise dieto ayi
Pfumu eto Yesu Klisto baluvana nlemvo ayi ndembama. **3**
Bika Nzambi kakemboso, niandi Dise di Pfumu eto Yesu Klisto!
Niandi wutusakumuna mu zitsakumunu zioso zi phila mu phila
zi kipheve mu Diyilu mu Klisto. **4** Tuamina tula zifundasio zi
ntoto, Nzambi wutusobula mu niandi mu diambu tuba banlongo
ayi batu bakambulu tsembolo va ntual'andi **5** Bu didi ti niandi
wutuzola, wutukubika tona thama muba bana bandi mu Yesu
Klisto; boso buididi luzolo luandi. **6** Mu diambu tusanisina
Nkembo wu nlemvo wu katuvanina mu kiluzolo kiandi. **7** Mu
niandi, beto tukudulu mu menga mandi; tutambudila nlemvo
mu masumu meto boso buididi kimvuama ki nlemvo'andi. **8**
Wowo Nzambi kadukula mu buwombo, mu beto, mu nzila yi
nzayulu ayi diela di phila mu phila. **9** Niandi wutuzabikisa
matsueki ma luzolo luandi boso bubela lukanu luandi lumboti
lukakitezila mu niandi. **10** Mu diambu di dedikisa luawu zithangu
bu ziela fuana: kutikisa va kimosi bima bioso mu Klisto biobi
bidi ku diyilu ayi biobi bidi va ntoto **11** Mu diambu diandi beto
tutambudi kuku kieto ki phulusu boso buididi lukanu lu mutu
wowo wumvanganga bima bioso mu luzolo luandi veka. **12** Mu
diambu tusanisina nkembo andi, beto tuba batheti mu tula diana
dieto mu Klisto. **13** Mu niandi beno mamveno, bu lumana wa
mambu ma kiedika, Nsamu wumboti wu phulusu eno, mu niandi
luwilukila ayi lutudulu dimbu, pheve yinlongo yoyo yivanunu
tsila. **14** Pheve yinlongo yidi dimbu mu kutumonisa ti tuela
tambula kiuka kieto mu diambu di khudulu yi batu bobo Nzambi,

kakibakila mu diambu di sanisina nkembo andi. **15** Diawu tona
mamvama bu ndiwilu buididi minu kieno mu Pfumu Yesu ayi
luzolo luidi yeno mu banlongo boso; **16** ndivonganga ko mu
kuluvutudilanga matondo kuidi Nzambi. Ndieti kulutebukilanga
moyo mu zitsambulu ziama; **17** mu diambu Nzambi yi Pfumu'eto
Yesu Klisto, dise di nkembo kaluvana pheve yi nzayulu ayi yi
tsongolo muingi lunzaba bumboti, **18** muingi kakienzula diela
dieno ayi lusudika boso buididi diana diodi Nzambi kalutedila ayi
boso buididi kimvuama ki nkembo wu kiuka kiandi va khatitsika
banlongo; **19** ayi boso buididi bunneni bu lulendo lolo luidi
mu beto tuwilukila; boso buididi lulendo lu zingolo ziandi. **20**
Wumonisa lulendo beni bu kafulukisa Klisto mu bafua ayi bu
kamvuandisa va koko kuandi ku lubakala, mu Diyilu; **21** va yilu
luyalu loso, kikulutu kioso, lulendo loso, kipfumu kioso ayi va yilu
dizina dioso dizabikini; bika sia ti mu tsungi yayi kaka vayi nate
mu tsungi yela kuiza. **(aiōn g165)** **22** Wutula bima bioso ku tsi
bitambi biandi ayi wumbieka Pfumuyi bima bioso mu Dibundu.
23 Dibundu diawu nitu andi, fuluka ku mutu wowo wumfulusanga
bima bioso mu bibuangu bioso.

2 Mu thama beno bu luba bafua mu zinzimbala zieno ayi mu
masumu meno; **2** mu mawu beno ludiatila boso buididi ntoto
wawu ayi boso buididi Pfumu yi lulendo lu mbimbi, pheve
yinsalanga mu batu badi matingu. **(aiōn g165)** **3** Beto mamveto,
tuba banga bawu; tuzingila boso bubela zinzinunu zieto zi kinsuni
ayi tudukisa luzolo lu nsuni ayi lu mayindu meto. Mu kimutu
beto tuba batu bobo zinganzi zi Nzambi zifueti buila banga batu
bankaka. **4** Vayi Nzambi nkua kimvuama mu kiadi mu diambu
di luzolo lunneni lolokatuzodila; **5** wutuzingisa va kimosi ayi
Klisto; beto bobo tuba bafua mu diambu di zinzimbala zieto.

Mu nlemvo luvukila. **6** Wutufulukisa va kimosi ayi niandi ayi
wutuvuandisa va kimosi, mu Diyilu, mu Klisto Yesu **7** mu diambu
katumonisa mu zitsungi ziela kuiza bunneni bu kimvuama ki
nlemvo andi mu diambu di mamboti mandi kuidi beto mu Klisto
Yesu. **(aiōn g165)** **8** Bila mu nlemvo luvukila; mu nzila yi minu.
Luvulusu beni lusia ba kuidi beno ko vayi didi dikaba di Nzambi.
9 Bika sia ti mu mavanga luvukila muingi mutu kabika kuandi
kukiniemisa. **10** Bila beto tuidi bivangu biandi; tuvangu mu Klisto
Yesu mu diambu di vanganga mavanga mamboti momo Nzambi
kakubika tona thama muingi tusadila mawu. **11** Diawu, lutebuka
moyo ti beno luba Bapakanu mu nsuni, baba kulutedilanga batu
bakambu zengo kuidi bobo baba tedilanga bazengo. Nzengolo
beni yivangimina, mu nitu, mu mioko mi batu. **12** Lutebuka moyo
ti mu thangu beni, beno luba bavambana ayi Klisto, lusia ba
minsua mu vuanda mu divula di Iseli ko bila luba banzenza mu
zinguizani ziozi zivanunu tsila; luba batu basobolo kuidi Nzambi
ko bila luba banzenza mu zinguizani zi Nzambi zivanunu tsila;
luba batu bakambulu diana ayi bakambulu Nzambi va ntoto.
13 Vayi buabu, mu Klisto Yesu; beno lutuama ba thama ayi
Nzambi vayi luyikidi bafikama mu diambu di menga matengula
Klisto. **14** Bila niandi ndembama yeto. Niandi wukitula Bayuda
ayi Bapakanumutu wumosi ayi niandi wutiolumuna baka ki
kithatu kioki kiba vambisa. **15** Bila mu nsuni andi niandi wuvonda
mina va kimosi ayi zithumunu ziandiayi minsiku miandi. Diodi
divangimina mu diambu di vanga mu niandi veka mutu wumosi
wumona wuntotukila mu batu buadi. Buawu bobo kakotisila
ndembama. **16** Mu diambu kabaka bu vutudila, mu nzila yi
dikulusi, nguizani yi bawu buadi mu nitu yimosi kuidi Nzambi
bu kavondila kimbeni kiawu va dikulusi. **17** Klisto wuyiza ayi

wusamuna ndembama kuidi beno luba thama ayi wusamuna
ndembama kuidi bobo baba bafikama. **18** Bila, mu diambu
diandi, beto yawu tubeki minsua mu kota kuidi Tata mu Pheve
yimosi. **19** Diawu, beno lusiedi diaka banzenza ko voti minkibi
ko, vayi lueka buabu basi tsi va kimosi ayi banlongo ayi basi nzo
yi Nzambi. **20** Beno lutungu va yilu fundasio yi bamvuala ayi
mimbikudi. Yesu Klisto, niandi ditadi di mfunu di fuma. **21** Mu
niandi nzo yoso yibundusulu va kimosi ayi yilembo yundukamu
diambu yiba Nzo yi Nzambi yinlongo mu Pfumu. **22** Ayi mu
niandi, beno lulembo tungulu va kimosi mu diambu lukituka nzo
yimvuandanga Nzambi mu Pheve.

3 Mu diambu dieno beno Bapakanu, diawu minu Polo ndididi
wukangama mu nloko wu Klisto. **2** Bila ndimbanza luwa phila
yididi kisalu ki nlemvo kioki Nzambi kaphana mu diambu dieno.
3 Mu tsongolo, niandi wunzabikisa matsueki ma lukanu luandi.
Mawumomo ndilusudikisidi mu zindambu zi mambu manneni. **4**
Beno tanga wawu buna ma lusudika bumboti boso buididi diela
diamamu diambu di matsueki momo ma Klisto. **5** Muaki mu
zitsungi zikhulu Nzambi kasia tuama zabikisa matsueki beni
kuidi batu ko banga phila kazabikisidi mawu buabu mu lusadusu
lu pheve Yinlongo kuidi bamvuala bandi ayi kuidi mimbikudi
miandi. **6** Dinsueki beni diawu diadi: mu diambu di Nsamu
Wumbote, Bapakanu mu kithuadi kiawu ayi Yesu Klisto, babeki
minsua va kimosi ayi Bayuda mu tambula kiuka kimosi kioki
Nzambi kalembo lundila batu bandi. Beka binama binitu yimosi
ayi bafubikini mu tsila yoyo Nzambi kavana mu Klisto Yesu. **7**
Minu ndiyika kisadi ki Nsamu beni Wumboti boso buididi dikaba
di nlemvo wu Nzambi; nlemvo wowo kaphana mu lulendo luandi.
8 Nyinga, minu ndidi mutu wulutidi kambu minsua mu banlongo

bosovayi Nzambi wuphana nlemvo wowo, wu samunina kuidi
Bapakanu kimvuama ki Klisto bu kabulendi tezakana ko. **9** Ayi
mu diambu di sudikisa bumboti va meso ma batu boso, buevi
Nzambi, mutu wuvanga bima bioso, kalembo dukisila matsueki
momo masueko thama; **(aiōn g165)** **10** muingi buabu, mu nzila
yi Dibundu, minyadi ayi bakulutu boso badi mu diyilu bazaba
buididi diela di Nzambi mu ziphila zioso; **11** banga bu kakubikila
mawu tona thama momo malembo dedakana mu Klisto Yesu,
Pfumu eto. **(aiōn g165)** **12** Mu diambu diandi ayi mu diambu
di minu mu niandi buabu tubeki minsua mu telama va zizi ki
Nzambi mu diana dioso. **13** Diawu ndikululomba, lubika vonga
mu diambu di ziphasi ziama ziozindilembo moni mu diambu
dieno; bila ziawu zidi nkembo'eno. **14** Diawu ndieta fukimina,
va ntuala Tata; **15** bila mu niandi makanda moso ma batu
bawilukila madi va ntoto ayi ku diyilu batambudila dizina. **16**
Ndinkulombanga, boso buididi kimvuama ki nkembo'andi, mu
diambu kalukindisa mu lulendo mu nzila yi Pheve andi mu matedi
mutu wu khati. **17** Ayi mu diambu di Klisto kavuanda mu mintima
mieno mu minu. Ndinlombanga diaka ti beno lumena mianzi ayi
lutungu bumboti mu luzolo. **18** Buna buawu bobo lulenda baka
bu sudikila va kimosi ayi banlongo boso phila luzolo lu Klisto
luididi siadila, kula, phinda ayi zangama, **19** ayi zabila luzolo
beni ti luawu luviatukidi nzayulu yoso ayi muingi luba bafuluka
mu kinzambi kioso ki Nzambi. **20** Bika mutu wowo wulenda
vanga mu buwombo-wombo viokila momo tueti lombanga voti
tueti yindulanga boso buididi lulendo luandi lolo lueti sala mu
beto, **21** katambula nkembo mu Dibundu ayi mu Klisto Yesu mu
zitsungizioso ayi mu mimvu mioso! Ameni. **(aiōn g165)**

4 Minu Polo, ndidi mu nloko mu diambu di Pfumu ndikululeba,
ludiatila mu khadulu yifuanikini ayi mbila yoyo kalutedila. **2**
Bika luba batu bazebi kukikulula; badi nlembami ayi mvibudulu.
Bika, mu luzolo, kadika mutu kazaba kanga ntima mu diambu di
ndiandi. **3** Lunuana ngolo mu keba kithuadi mu Pheve Yinlongo,
mu nzila yi ndembama. **4** Nitu yidi yimosi kaka ayi Pheve yidi
yimosi kaka. Bobuawu Nzambi wulutela ku diana dimosi. **5**
Pfumu yidi yimosi kaka, minu kidi kimosi kaka ayi mbotokolo
yidi yimosi kaka. **6** Nzambi widi wumosi kaka, niandi dise di
babo, wunyadilanga batu boso, wunsalanga mu babo ayi widi
mu babo. **7** Vayi kadika mutu mu beto wutambula nlemvo boso
bubela dikaba di Klisto. **8** Diawu katubila: Bu kakuma ku Diyilu,
wunata basi nloko ayi wuvana batu makaba. **9** Vayi diambu diadi:
wukuma ku Diyilu buevi dinsundula e? Dinsundula wutuama
kuluka kuna tsi ntoto. **10** Mutu wowo wukuluka, niandi kuandi
wukuma ku yilu vioka diyilu mu diambu kawesa bima bioso.
11 Bila niandi wuvana dikaba kuidi bankaka mu ba bamvuala,
bankakamimbikudi, bankaka minsamuni mi Nsamu Wumboti,
bankaka mimvungi ayi bankaka minlongi. **12** Wuvanga buawu
mu diambu di fuanisa banlongo mu sala kisalu kiawu ayi mu
diambu di thungulu yi nitu yi Klisto; **13** nate beto boso tuela
tula mu kithuadi kimosi mu minu ayi mu zaba bumboti Muana
Nzambi ayi mu tula mu tezo ki mutu wuyunduka; mutu wowo
wudedikini mu khudulu yiduka yi Klisto. **14** Buna tulendi buela ba
bana balezi ko, bobo bannatungu ayi bandiengosongo kuidi
yoso-yoso pheve yi malongi meti singimina mu luvunulu batu
ayi mu diela diawu di mbimbi di sadila zinzila zimbimbi mu
diambu di zimbisa batu. **15** Vayi beto zingilanga boso buididi mu
luzolo, buna tuela yunduka mu mamo nate kuidi Klisto; niandi

ntu wu Dibundu. **16** Mu niandi nitu yimvimba yidi yiyikakana ayi
yibundana bumboti mu madikulu madi mu nitu. Buna kadika
nama bu kieti sala kisalu kiandi mu bufuana, nitu yimvimba
yilembo yunduka ayi yilembo tungu yawu veka mu luzolo. **17** Tala
diambu ndikulukamba ayi ndibuela vutudila mu Pfumu ti: lubika
buela diatila banga Bapakanu, banlandakananga mayindu mawu
ma buvungisi **18** ayi diela diawu didi mu tombi. Diawu badidi
banzenza mu luzingu lu Nzambi mu diambu di buvulu buidi mu
bawu, buntotukilanga mu mintimamiawu midi banga matadi.
19 Bazimbisa mambu moso momo ma kimutu; bakiyekula mu
vanganga mambuma tsoni mu diambu bavanga mambu moso
masumuka ma phila mu phila. **20** Vayi buawu ko beno lulongukila
Klisto. **21** Bila beno lusudika mambu momo batuba mu diambu
diandi ayi momo balulonga mu niandi mu phila yi mambu ma
kiedika madi mu Yesu. **22** Buna lubika nzingulu eno yi khulu,
luloza kimutu kieno kikhulu kiokizinzinunu zi luvunu zilembo
bivisa. **23** Vayi lukituka bamona mu pheve yi diela dieno. **24** Bika
luvuata mutu wumona, wuvangulu boso bubela mayindu ma
Nzambi, mu busonga ayi mu bunlongo bu kiedika. **25** Diawu
lubika vunasana beno na beno, vayi, bika kadika mutu katuba
mambu ma kiedika kuidi ndiandi, bila beto boso tuidi binama bi
nitu yimosi. **26** Enati fuema lufuemini, lukeba tala luedi vola
masumu; lubika lunda nganzi nate va masika. **27** Lubika vana
satana diluaku. **28** Mutu wowo wubedi yibanga bika kabika
buivi; vayi bika kasala ayi kasala mu mioko miandi kisalu kioki
kidi kifuana mu diambu kabakabiobi kafueti kabudila bobo badi
basukama. **29** Bika mambu mambimbi mabika totukila mu miunu
mieno. Vayi momo kaka madi mamboti, mafueni mu tunga
minu boso buididi zitsatu ziawu mu diambu mamonisa mamboti

kuidi batu bobo balembo wa mawu. **30** Lubika monisa pheve
Yinlongo yi Nzambi kiadi bila mu Pheve beni Nzambi katudila
dimbu kiandi mu beno mu diambu di lumbu ki khudulu. **31** Bika
mambu ma ndudi, ma kikhesi, ma nganzi ayi ma yamikinina,
ma mfingulu mabotuka mu beno va kimosi ayi mambu mamo
mambimbi. **32** Bika kadika mutu kamonika mutu wumboti kuidi
ndiandi; lumonasanangakiadi, lulemvukilanga badieno banga
bobo Nzambi kalulemvukila mu Klisto.

5 Sumbu luidi bana bobo Nzambi keta zola, bika lusokudila
Tata. **2** Ayi ludiatila mu luzolo banga bu tuzodila Klisto bu
kakiyekula niandi veka kuidi Nzambi mu diambu dieto banga
malasi ma tsudi yi kitoko ayi banga dikaba. **3** Kitsuza ayi
zitsumukunu zinkaka zi phila mu phila ayi zitsatu mu baka
bima bi phila mu phila, zibika monika mu beno boso buididi
bufuana kuidi banlongo. **4** Ka diambu ko mambu matsoni,
mambu ma buvungisi ayi malueya mabika monika mu beno
bila masi fuana kuidi beno ko. Vayi bika, mu mambu meno,
luzaba vutudilanga Nzambi matondo. **5** Bila luzebi kueno ti
nkua kitsuza, nsumuki voti mutu wunzolanga baka bima bi
phila mu phila (niandi dedikini ayi mutu wunsambilangabitumba)
kalendi baka kiuka ko mu kipfumu ki Klisto ayi ki Nzambi. **6**
Mutu kabika kuluvuna mu mambu ma phamba. Bila mu diambu
di mambu ma phila yoyo, nganzi yi Nzambi yeta buila batu bobo
bazolanga ko kuntumukina. **7** Diawu kadi fubakana ayi batu
ba phila yoyo. **8** Bila bubedi, beno lubedi tombi vayi buabu
lueka kiezila mu Pfumu. Bika ludiatila banga bana bakiezila!
9 Bila kiezila kimbutanga mamboti, busonga ayi kiedika. **10**
Luzaba sobulanga mambu moso meti monisanga Pfumu khini.
11 Lubika fubakana mu mavanga ma tombi; momo mabutanga ko

makundivayi bika lutumbudila mawu. **12** Bila mambu momo beta
vanga mu kitsueki, tsoni madi mu yolukila mawu. **13** Vayi kiezila
bu kiela totula mambu moso va nganda buna bosi mela monika.
14 Kiezila kiawu kintotulanga bima bioso va nganda. Diawu
beta tubila ti: Kotuka kuaku ngeyo wulembo leki tulu; fuluka
mu tsi bafua, ayi Klisto wela ku kienzula. **15** Diawu, lukeba mu
diambu di phila yoyo lufueti diatila mu bufuana. Lubika ba banga
bivungisi, vayi bika luba batu badiela. **16** Muaki lusadila thangu,
bila bilumbu bi tueka bieka bimbimbi. **17** Diawu lubika ba banga
bivungisi vayi lusudika bumboti boso buididiluzolo lu Pfumu. **18**
Lubika kolongo malavu, bila mu mawu mueti totukila divunzi
vayi bika luba bawala mu Pheve. **19** Bika lukikindisanga mu
minkunga mikubuku, mu minkunga mi sanisinaayi mu minkunga
mi kipheve. Luyimbila ayi lusanisina Pfumu mu mintimamieno
mimvimba. **20** Mu zithangu zioso, luvutudilanga Nzambi Tata
matondo mu mambu mamo mu dizina di Pfumu'eto Yesu Klisto.
21 Bika kadika mutu kakinzika ndiandi mu diambu di lukinzu
luidi yeno mu Klisto. **22** Beno baketo, lukinzika babakala beno
banga bu lueta kinzikila Pfumu. **23** Bila bakala niandi Pfumu yi
nketo banga Klisto bu kadidi Pfumu yi Dibundu, nitu'andi. Niandi
Mvulusi wu dibundu beni. **24** Sumbu Dibundu didi ku tsi minsua
mi Klisto, buawu bobo baketobafueti bedla ku tsi minsua mi
babakala bawu mu mambu moso. **25** Beno babakala, luzola
baketo beno banga Klisto bu kazodila Dibundu, bila wukiyekula
mu diambu di Dibundu beni, **26** muingi kadikitula di nlongo
mu mambu mandi ayi di vedila bu kamanisa ku disukula mu
nlangu, **27** muingi kadimonisa kuidi niandi veka, Dibundu di
kitoko, dikambulu ditona di mvindu, dikambulu minkanza, voti
dikambulu diambu di phila yoyi vayi didi dinlongo ayi dikambulu

tsembolo. **28** Bobuawu babakala bafueti zola baketo bawu banga
bu beta zodila zinitu ziawu. Bila bakala diodi dieta zola nketo
andi buna weta kukizola niandi veka. **29** Bila kuisi ko mutu weta
lenda nitu andi. Vayi wukuyidikilanga, wukuyikebanga banga
Klisto bu keta kebila Dibundu, **30** bila beto tuidi binama bi nitu
andi. **31** Diawu bakala kela bikila dise diandi ayi ngudi andi mu
diambu di bundana ayi nketo andi, ayi, bawu buadi bela kituka
nitu yimosi. **32** Disuama diodi didi dinneni; vayi ndinyolukila mu
diambu di Klisto ayi dibundu. **33** Vayi mu diambu dieno, bika
kadika bakala kazola nketo andi bangabu keta kukizodila niandi
veka ayi kadika nketo kakinzika bakala diandi.

6 Beno bana, lutumukina bambuta beno mu Pfumu bila buawu
bufueni. **2** Kinzika Dise diaku ayi ngudi aku bila wawu muina
wutheti widi ayi tsila. Tala tsila beni yawu yayi: **3** muingi wumona
mamboti ayi wuzinga buwombo va ntoto. **4** Diawu, beno madisa
lubika fuemisanga bana beno vayi luba yundudila mu kuba
vananga zindongi ayi zindubu mu Pfumu. **5** Beno bavika,
lutumukina bapfumu zieno zi ntoto mu lukinzu ayi mu lukhuku
mu kiedika kioso ki ntima banga kuidi Klisto. **6** Lusala kisalu
kieno bika sia ti mu thangu zilembo ku lusungi bangati beno
luntomba monisa batu khini, vayi banga bavika ba Klisto miomi
mieta vanga luzolo lu Nzambi mu mintima mimboti. **7** Bika lusala
kisalu kieno mu luzolo lumboti banga beno lunsadila Pfumuvayi
bika batu. **8** Bila luzebi ti Pfumu wela futa kadika mutu mu
dioso-dioso diambudi bumboti diela vanga mutu, kaba mvika voti
mutu wu kiphuanza. **9** Beno bapfumu bobuawu luvangila bavika
baeno. Lubika kuba yamisa bila ayi beno ayi bawu Pfumu yimosi
kaka yidi yeno, yoyo yidi ku diyilu. Bila niandi katalanga bizizi
bi batu ko. **10** Mu manisa, bika lukikindisanga mu Pfumu ayi

mu lulendo lu zingolo ziandi. **11** Bila kioki luvuata binduanina
bioso bi Nzambi muingi lubakabu telimina va ntuala luvunu lu
satana. **12** Bila mvita yeto yisi yi nsuni ko ayi yi menga ko, vayi
tueti nuanisanga bikulutu, bipfumu, batu ba lulendo badi mu
tombi ayi tunuanisanga ziphevi zimbimbi zidi mu tsi yi kipheve.
(aiōn g165) **13** Diawu lubonga binduanina bioso bi Nzambi, mu
diambu lubaka bu kukitabila mu lumbu kimbimbi ayi bu lumeni
nunga lutelama nanguinate kuna tsuka. **14** Diawu, lutelama,
lukanga kiedika mu luketo lueno banga sentila ayi bika luvuata
busonga bu Nzambi banga kikhutu kisengo. **15** Bika bufula bu
longa Nsamu wumboti wu ndembama buba zisapatu mumalu
meno. **16** Bika va yilu mambu moso, lubonga minu banga nkaku
wowo lulendazimina madionga moso ma mbazu mamfidisanga
mutu wu mbimbi. **17** Bika phulusu luba budu kisengo mu mintu
mieno ayi mambu ma Nzambi maba mbedi yi Pheve. **18** Mu
lusadusu lu Pheve, lusambila zitsambulu zioso zi phila mu
philaayi zindombolo mu zithangu zioso. Luvanga buawu mu
thatumunu yingoloayi lubika vonga. Lusambidila banlongo boso.
19 Bika lutsambidila mu diambu di mu thangu ndinzibula munu,
ndibaka mambu mafueni, momo ndilenda tuba mu diambu di
samuna mu kibakala matsueki ma Nsamu Wumbote. **20** Mu
diambu di Nsamu wumboti beni ndididi mvuala, mvuala wowo
widiwukangama mu zisieni. Lusambila mu diambu ndisamuna
wawu mu kibakalabanga mu phila mfueti kuwuyolukila. **21** Mu
diambu di luzaba phila ndididi ayi mambu ndilembo vangi, buna
khomb'eto wu luzolo Titsike, widi kisadi kikuikama mu kisalu ki
Pfumu, wela ku lukamba mambu moso madi mu diambu diama.
22 Mu bila kioki ndilufidisidi niandi muingi kalukamba zitsangu
zieto ayi kabomba mintima mieno. **23** Bika Nzambi Tata ayi

Pfumu Yesu Klisto bavana bakhomba zioso ndembama, luzolo
ayi minu. **24** Bika nlemvo wuba kuidi babo bobo banzolanga
Pfumu eto Yesu Klisto mu luzolo lu kiedika.

Philippians

1 Polo ayi Timote, bisadi bi Yesu Klisto, bafidisidi nkanda
kuidi banlongo boso mu Klisto Yesu badi ku Filipi ayi kuidi
mintuadisi mi dibundu va kimosi ayi bisadi. **2** Bika nlemvo ayi
ndembama bibedi kuidi Nzambi, Dise dieto, ayi Pfumu'eto Yesu
Klisto bibanga yeno. **3** Minu ndieti vutula matondo kuidi Nzambi
ama mu mambu moso momo ndieti kulutebukilanga moyo. **4**
Ndieti sambila mu diambu dieno beno boso mu kadika diluaku
ayimu khini ndieti buvangila mu kadika thangu; **5** mu diambu
di kithuadi ki luidi mu longa Nsamu Wumboti tona mu lumbu
kitheti nate mu lumbu kiaki. **6** Mu bila kioki ndidi diana dikuikama
ti mutu wowo wutona kisalu kimboti mu beno wela kimanisa
nate mu lumbu ki Yesu Klisto. **7** Didi difuana kuidi minu mu
ba mayindu ma phila yoyi mu diambu dienobeno boso bila
ndikulunatanga mu ntim'ama; buba bu ndiba wukanga ayi bu
ndinuanina Nsamu Wumboti ayi bu ndikuwukindisanga, beno
luba yama mu kithuadi mu nlemvo wu nditambula. **8** Nzambi
niandi mbangi'ama: mu phila ndieti kuluzodila beno boso mu
luzolo lu Klisto Yesu. **9** Tala diambu ndieti luta lombanga mu
zitsambulu ziama: luzolo lueno lubuelama mu tezo kiviatukidi ayi
luba diela ayi tsudukulu yimboti mu mamoso. **10** Buna luela tula
mu tezo kisuasisila mambu malutidi kitoko. Buawu boboluela ba
bavedila, bakambulu tsembolo nate mu lumbu ki Klisto **11** bu
luela ba bawala mu mavanga masonga madi mu Yesu Klisto mu
diambu di nkembo ayi nzitusu wu Nzambi. **12** Zikhomba, thidi
luzaba ti mambu momo ndibuilulu maluta sadisa mu tembikisa
nsamu Wumboti. **13** Bila divula dioso ayi batu boso bankaka,
bazebi buabu ti mu nloko ndidi mu diambu ndieti sadila Klisto. **14**
Buela diaka, bakhomba bawombo, bu batula diana mu Pfumu mu

diambu di zisieni ziama, baluta baka bufula bu yolukila mambu
ma Nzambi mu kibakala ayi mu kambu boma. **15** Bukiedika ti
bankaka balembo longi Klisto mu diambu di kikheneneayi mu
diambu di beti findisanga ziphaka. Muaki bankaka balembo
longilanga wawu mu mayindu mamboti. **16** Batu baba balembo
bu vangila mu luzolo bu bazebi ti minu ndivanu kisalu ki vavila
Nsamu Wumboti. **17** Vayi bobo bankaka, mu ziphaka kaka beti
longila Nsamu Wumboti wu Klisto. Mayindu mawu masi ko
mamboti. Batidi buela kumbonisa phasi mu ntima bu ndidi mu
zisieni. **18** Buna buevi e? Muaki balongila mu luvunu voti mu
kiedika, minundilembo moni khini bila Klisto wulembo longo. Ayi
ndiela luta mona khini **19** bila nzebi ti phulusu ama yawu tsukulu
yi mambu mama, bu nzebi ti beno lulembo sambila mu diambu
diama ayi Pheve yi Yesu Klistoyilembo tsadisa. **20** Bila diambu
diodi ndilembo vingila ayi diodi tsididi dianadiwombo diawu
diadi: ndilendi fuisu tsoni mu diambu dimosi ko. Buba buabu
voti mu zithangu zioso, mu diambu di diana diama dingolo,
bu nzebiti Klisto wela kemboso mu nitu'ama bu ndidi moyo
voti bu mfuidi. **21** Bila kuidi minu, Klisto niandi luzingu luama
bosi lufua luidi ndandu yinneni. **22** Vayi enati mfueti zinga mu
nsuni, diodi mfunu didi mu sala diakakisalu ki Pfumu. Buna
buabu ndikadi buela zaba diambu mbi mfueti sobula. **23** Buabu
mambu muadi malembo mfietikisa: thidi vika kuenda ayi kala va
kimosi ayi Klisto, bila diawu dilutidi mboti; **24** vayi didi diambu di
mfunu kuidi beno minu ndizinga mu nsuni. **25** Bu ndidi diana
diodi, nzebi ti ndiela zinga ayi ndiela vuandayeno beno boso mu
diambu luenda ku ntuala ayi mu diambu di khini yi minu kieno;
26 muingi luluta kukiniemisa mu Klisto mu diambu diama bu
ndiela vutuka kuidi beno. **27** Vayi bika ludiatila kaka mu khadulu

yifueni mu diambu di Nsamu wu Klisto muingi buba ti ndizidi voti
ndilumona, voti ndikambu kuiza, ndiwa ti beno luidi lutelama mu
Pheve yimosi kaka ayi lunnuana mudiela dimosi mu diambu
di minu ki Nsamu Wumboti, **28** mu kambu monoso tsisi kuidi
bambeni zieno. Kioki kidi dimbu kikubamonisa ti bela bungu
vayi kuidi beno kidi dimbu ki phulusu eno. Mamoso momo kuidi
Nzambi maba. **29** Bila balumona kiadi, mu diambu di Klisto, bika
sia ti mu diambu di kunwilukila kaka, vayi, ayi mu mona ziphasi
mu diambu diandi; **30** mu nduanunu yi mvita yimosi banga yoyi
lumona ndinuana ayi luzebi ti ndikidi nuani nate buabu.

2 Enati vadi mbombolo mu Klisto, enati vadi khuludulu yi ntima
mu luzolo, enati vadi kithuadi mu Pheve, enati vadi luzolo ayi
mbonokono yi kiadi **2** buna ludukisa khini ama: luba mayindu
mamosi; luba luzolo lumosi, Pheve yimosi ayi mayindu meno
mabanga kaka mu diambu dimosi kaka. **3** Kadi diambu dimosi
lulendi vangila mu ziphaka ko voti mu diambu di tomba nkembo
wuphamba ko vayi mu kukikulula, bika kadika mutu kayindula
ti niandi kasi mfunu ko; wunkaka wunlutidi. **4** Kadika mutu
kabika tomba mamboti mandi veka vayi kabanzila mamboti ma
batu bankaka. **5** Bika luba mayindu mamosi, momo maba mu
Klisto Yesu. **6** Niandi bu kaba lunitu lu kinzambi vayi kasia
tomba kukidekisa ayi Nzambi ko. **7** Vayi wukikulula niandi
veka, wukikinina kituka mvika. Wukituka phila yimosi ayi batu;
ayi khadulu andi yimonika banga yi batu. **8** Wukikulula niandi
veka bu katumamana nate ku lufua, lufua va dikulusi. **9** Diawu
Nzambi kannangikila ayi kamvanina dizina diodi diviokidi mazina
moso. **10** Mu diambu di dizina di Yesu makuma, ma bivangu
bioso, mafukama, biobi bidi ku Diyilu, va mbata ntoto ayi ku
tsi ntoto; **11** Ayi bitambudila ti Yesu Klisto niandi Pfumu, mu

diambu di nkembo wu Nzambi Tata. **12** Diawu, bakiluzolo
biama, sumbu luidi tumamana mu zithangu zioso, bika lusala
ayi luvanga mambu mafueni mu diambu di phulusu enomu
tsisi ayi mu lukhuku. Bika sia ti bu ndidi yeno vayi luluta bu
vanga bu khambulu yeno. **13** Bila Nzambi niandi weti vanga mu
beno luzolo lu sadila ayi lu vangila boso buididi lukanu luandi
lumboti. **14** Bika luvangila mambu moso mu kambu maniunguta
ayi ziphaka **15** muingi luba batu bakambulu tsembolo ayi luba
batu bavedila, luba bana ba Nzambi bakambulu nzimbala va
khatitsika tsungi yi batubaluvunu ayi yi batu bambimbi. Mu
bawu lueti lezama banga minda, va nza; **16** mu monisa mambu
ma luzingu mu diambu di nkembo ama mu lumbu ki Klisto
muingi ndibika ba monika ti mu phamba ndizawudila voti mu
phambandisadila. **17** Vayi enati menga mama malenda dukulu
banga dikaba va yilu dikaba ditambuku ayi va yilu kisalu ki
minu kieno buna khini ndieti monaayi ndieti yangalala va kimosi
ayi beno boso. **18** Buawu bobo beno mamveno, monanu khini
ayi yangalalanu va kimosi ayiminu. **19** Tsidi diana mu Pfumu
yesu, ti ndielai kulufidisila Timote mu nsualumuingi mamvama
ndikindusu mu thangu ndiela wa zitsangu zieno. **20** Bila kuisi ko
mutu wunkaka kuaku, botula kaka niandi, widi mayindu banga
mama ayi wukulubelanga mayindu mu diambu di mambu meno.
21 Bila bawu boso bantombanga mamboti mawu veka vayi bika
mamboti ma Yesu Klisto. **22** Muaki luzebi beno veka buevi
kamonisina kisalu kiandi bu kasala yama mu samuna Nsamu
Wumboti banga muana ayi dise diandi. **23** Minu mana zaba bu
nkuendila mambu mama, buna ndiela kulufidisila niandi nsualu.
24 Muaki tsidi diana mu Pfumu ti minu veka ndieka nduka kuiza
ku lutala. **25** Vayi mbueni buabu ti bulutidi mboti mu kulufidisila

Epafolodite, khomb'ama, kisadi yama ayi kinuani yama, vayi
mvual'eno ayi kisadi kienomu diambu di zitsatu ziama. **26** Bila
mayindu mawombo maba yandi mu diambu dieno ayi mu kiadi
kaba bu luwa ti bela kaba mbela. **27** Kimbevo kingolo kiba yandi,
fioti fisiala nganu wufua; vayi Nzambi wummona kiadi. Bika
sia ti niandi kuandi kaka Nzambi kamonina kiadi vayi ayi minu
mamvama muingi ndibika banga mu kiadi mu zithangu zioso. **28**
Diawu ndilufidisidi niandi mu nsualu muingi bu luela kummona;
lumona khini ayi kiadi kiama kidekuka. **29** Luntambula mu Pfumu
mu khini yingolo. Lukinzikanga batu baphila yoyi. **30** Bila wedi
kafuidi mu diambu di kisalu ki Klisto. Wuyekula luzinguluandi mu
diambu di kuphana lusadusu lolo beno lusia kuphana ko.

3 Mu manisa, bakhomba ziama, monanu khini mu Pfumu.
Kadi kuandi phasi kuidi minumu kulusonikina mambu momo
ndilusonikina vayi didi thomoso kuidi beno. **2** Lulubuka mu
diambu di zimbua; mu diambu di bisadi bimbimbi, mu diambu di
batu bobo beti kukiluekanga mu zinitu ziawu. **3** Bila beto tuidi
batu bobo bazengo mu bukiedika; tunsambilanga mu Pheve yi
Nzambi ayi tueti kukiniemisanga mu Klisto Yesu ayi tutulanga ko
diana dieto mu mambu ma nsuni, **4** ka diambu ko ndilenda baka
bila ki tudila diana diama mu nsuni. Enati mutu wunkaka wulenda
baka bila ki tudila diana diandi mu nsuni buna minu ndutidi. **5**
Bila minu ndizengoso mu lumbu kinana. Minu ndidi muisi Iseli,
mu dikanda di Benzami, ndidi Ebelewo wubutu kuidi bambuta ba
Baebelewo. Mu matedi Mina minu ndidi Mfalisi. **6** Mu mambu ma
bufula, ndiyamisa Dibundu. Mu mambu ma busonga, momometi
ba mu khinzukulu yi Mina, kadi bila ki tsembolo kisia monika ko
mu minu. **7** Mambu momo ndiba moninanga mambu ma ndandu,
buabu ndieka mamonamambu ma phamba mu diambu di Klisto.

8 Bika sia ti momo kaka vayi mambu moso ndieka mamona
maphamba mu diambu di diambu diodi dilutidi mfunu: zaba
Klisto Yesu, Pfumu'ama. Bila mu diambu diandi ndibikidi mamo.
Ayi ndieka mamona meka banga tsobo mu diambu ndibaka
ndandu mu Klisto; **9** muingi ndiba monika mu niandi bika mu
busonga mu minu veka, busongabobo bueti totukila mu Mina.
Vayi busonga bobo bueti totukila mu lusadusu minu mu Klisto,
buawu busonga bu Nzambi mu nzila yi minu. **10** Buawu bobo
thidi zabila Klisto, lulendo lu mfulukulu andi, kithuadi ki ziphasi
ziandi ayi dedakana yandi mu lufua luandi **11** muingi nditula, enati
baka bubela, ku mfulukulu yi bafua. **12** Bika sia ti nditambudi
mfutu voti nditudidi ku tezo ki mutu wufuana vayi ndieti zawula
thinu muingi ndibaka bu tambudila mfutu sumbudidi ti Klisto
Yesu wumbuila. **13** Zikhomba, minu ndimbanza ti nditambudi ko
mfutu beni; vayi diambu dimosi ndieti sadila: ndieti tumbu mana
zimbakanamambu momo madi ku mbusa ayi tula zingolo mu
mambu momo madi ku ntual'ama. **14** Diawu ndilembo zawudila
thinu mu diambu di tambula mfutu wu lutelo luba ku diyilu; lutelo
lu Nzambi mu Klisto Yesu. **15** Diawu beto boso tuidi bafuana,
bika tuba mayindu momo. Enatimu diambu dinkaka, mayindu
meno madi mankaka buna Nzambi wela kulusonga diawu. **16**
Vayi mu tezo kieki tueka, bika tudiatila mu mayindu mamosi. **17**
Zikhomba, bika lutsokudila beno boso ayi bika thalu'eno yiba mu
batu bobo beti sokudila ndiatulu'eto, boso buididi kifuani kioki
tulumonisa. **18** Bila zikhumbu ziwombo nditua ma kulukamba
ayi ndieka buela vutukila buabu ayi matsuela mu meso ti batu
bawombo balembo zingila banga bambeni zi dikulusi di Klisto.
19 Luzaba ti tsukulu'awu zimbala bila vumu kiawu kiawu Nzambi
awu; beti kukiniemisa mu mambu momo meti kuba fuisa tsoni;

mayindu mawu madi mu bima bi nza. **20** Vayi beto tuidi basi
divula didi ku Diyilu, kuna tulembo vingidila Pfumu Yesu Klisto,
banga Mvulusi. **21** Niandi wela kitula nitu eto yi kiadi mu kuyikitula
banga nitu andi yi nkembo mu lulendo lolo luidi yandi lu tudila
bima bioso ku tsi luyalu luandi.

4 Bakhomba baama ziluzolo, tsatu yi kulumona ndidi; beno
lueti ku mbonisa khini yiwombo; beno luidi mfutu'ama. Diawu
bika luba bakinda mu phila yoyi, mu Pfumu, beno bakiluzolo
bama. **2** Minu ndileba Evodi ayi Sintisha, baba mayindu mamosi
mu Pfumu. **3** Ngeyo mamvaku, nkundi wukiedika wu kisalu,
ndikulomba wusadisa baketo bobo banuana yama mu diambu di
tembikisa Nsamu Wumboti, va kimosi ayi Kelema ayi bakundi
bama bankaka ba kisalu bobo mazina mawu madi masonama
mu Buku yi moyo. **4** Bika lumonanga khini mu zithangu zioso
mu Pfumu. Ndieka buela vutukila, bika lumonanga khini. **5** Bika
lembama kueno kuzabakana muidi batu boso; Pfumu weka
nduka. **6** Lubika banga mayindu kani mu diambu dimosi; vayi
mu mambu moso bikaluzabikisa zitsatu zieno kuidi Nzambi mu
lusambulu ayi mu zindombolo va kimosi ayi phutudulu matondo.
7 Buna ndembama yi Nzambi, yoyi yiviokidi diela dioso, yela
keba mintimamieno ayi mayindu meno mu Klisto Yesu. **8** A
bakhomba, mambu moso makiedika, mambu masonga, mambu
moso mavedila, mambu moso mafueni mu zola, mambu moso
mayenda tsangu yimboti, enati vadi diambu dimboti, diambu
difueni niemoso; buna bika mambu momo maba mu mayindu
meno. **9** Mambu momo lulonguka, momo lutambula, momo luwa,
momo lumona kuidi minu bika lusadilanga mawu. Buna Nzambi
yi ndembama wela banga yeno. **10** Khini yiwombo ndimona mu
Pfumu bu lubeki diaka diluaku di kumbanzila. Nyinga, lutuama

kumbanzila vayi lusia baka ko diluakudivangila diambu. **11** Ndisi
tubila buawu ko mu diambu ndidi mfunu wu bima. Bila minu, mu
zithangu zioso ndilonguka banga mu khini mu bima biobi bidi
yama. **12** Minu nzebi zingila mu thangu yi tsukumunu ayi nzebi
zingila mu thangu mbeki bima biwombo. Mu bima bioso ayi mu
mambu moso minu ndilonguka mu ba wufuana mu thangu mbeki
bidia, mu thangu ndidi nzala, mu thangu mbeki bima biwombo
voti mu thangu ndidi wusukama. **13** Minu ndilenda vanga mambu
mamo mu diambu di mutu wowo wukukhindisanga. **14** Vayi
diambu dimboti luvengi bu lufubikini mu ziphasi ziama. **15** Beno
veka basi Filipi luzebi bumboti ti va thonono tsamununu wu
Nsamu Wumboti, bu ndibotuka ku Maseduani, kadi dibundu
dimosi disiakutsadisa ko botula kaka beno. **16** Bu ndiba ku
Tesalonika, khumbu yimosi voti zikhumbu zizole beno lumfidisila
lusadusu mu mambu momo ndibela mfunu. **17** Muaki ndisia
tomba makaba ko vayi ndintomba mimbutu miba miwombo
mu diambu dieno. **18** Minu nditambula bima bioso, ayi mbeki
biwombo; ndieka ayi bima bifuana tona Epafolodite kandatini
makaba maba kuidi beno. Mawu maba banga malasi matsudi yi
kitoko, makaba maviku momo Nzambi kakikinina ayi mammonisa
khini. **19** Nzambi'ama wela yukutisa zitsatu zieno; boso buididi
kimvuama kiandi ki nkembo mu Klisto Yesu. **20** Nkembo kuidi
Nzambi eto ayi Tata mu mimvu mi kamimani. Amen. **(aiōn g165)**
21 Luvana mboti kuidi banlongo badi mu Klisto Yesu. Bakhomba
badi yama vava baluveni mboti. **22** Banlongo boso baluveni
mboti vayi bobo beti vuanda ku nzo Sezali balutidi kuluvana
mboti. **23** Bika nlemvo wu Pfumu'eto Yesu Klisto wubanga yeno.

Colossians

1 Polo, mvuala wu Yesu Klisto mu luzolo lu Nzambi va kimosi
ayi khomb'eto Timote, **2** tufidisidi nkanda kuidi banlongo ayi
bakhomba zikuikama mu Klistobadi ku Kolosayi. Bika nlemvo ayi
ndembama bi Nzambi, Dise dieto bibanga yeno. **3** Beto tueti
vutula matondo kuidi Nzambi, Dise di Pfumu eto Yesu Klisto, bu
tueti sambila mu zithangu zioso mu diambu dieno **4** bu tuwilu
tsangu yi minu kieno mu Klisto Yesu ayi luzolo lolo luidi yeno mu
diambu di banlongo boso; **5** mudiambu di diana diodi lukubukulu
mu Diyilu ayi diana diodi lutuama wa mu mambu ma kiedika ma
Nsamu wumboti. **6** Nsamu wumboti beni wutula nate kuidi beno
banga bu wididi mu nza yimvimba. Wawu weti buta mimbutu ayi
wulembo yendi ku ntuala; banga buididi mu beno tona lumbu
kioki luwa ayi luzaba nlemvo wu Nzambi mu kiedika kiandi kioso.
7 Epafalasi, nkundi eto wu luzolo mu kisalu, niandi wululonga
wawu. Niandi widi kisadi kikuikama ki Klisto mu diambu dieno. **8**
Niandi wutuzabikisidi boso buididi luzolo lueno mu pheve. **9**
Diawu tona lumbu kioki tuwa buawu, beto mamveto, tukadi vonga
mu kulusambidila ayi mu lomba muingi luba lufuluka mu nzayilu
yi luzololuandi; mu nduenga yoso ayi mu diela di Kipheve. **10** Mu
diambu ludiatila mu phila yifuana mu Pfumu, muingi lummonisa
khinimu mambu moso; bu lumbutanga mimbutu mu mavanga
mambote ayi luetayunduka mu nzayilu yi Nzambi. **11** Niandi
wela kulukindisa mu zingolo zioso boso buididi lulendo luandi lu
nkembo mu diambu lubaka bu vibidila mu mambu moso ayi
bu kangila ntima nate kuna tsukulu. **12** Mu khini, luvutulanga
matondo kuidi Tata wutufuanisa muingi mamveno lubaka bu
tambudila kiuka kioki kalundila banlongo boso mu kiezila. Bila:
13 Niandi wutukula mu lulendo lu tombi ayi wutunata mu Kipfumu

ki Muan'andi wu luzolo; **14** mu niandi tutambudidi khudulu ayi
tutambudidi nlemvo wu masumu. **15** Niandi mfikula yi Nzambi yi
kayimonikanga ko ayi niandi wuthete mu butuka mu bivangu
bioso. **16** Bila mu niandi bima bioso bivangulu: bima biobi bidi
mu diyilu ayi bima biobi bidi va ntoto, biobi bieti monika ayi biobi
kabi monikanga ko, biba bikundu bi kipfumu voti bipfumu, voti
bikulutu voti batu ba lulendo. Niandi wuvanga bima bioso; ayi
biawu bivangulu mu diambu diandi. **17** Niandi widi ku ntuala bima
bioso ayi bima bioso binzinga mu niandi. **18** Niandi ntu wu nitu,
dibundu diawu nitu. Niandi thonono; wuthete mu butuka mu batu
bafua mu diambu kaba va buangu kithete mu bima bioso. **19** Bila
Nzambi wuzola ti kinzambi kiandi kioso kiba mu niandi. **20** Ayi
mu niandi kazola vutudila nguizani yidi va khatitsika niandi veka
ayi bima bioso; biba biobi bidi va ntoto voti biobi bidi ku diyilu bu
kakivangila ndembama va dikulusi diandi mu menga mandi. **21**
Beno lutuama ba batatuka ayi Nzambi, buela bambeni ziandi mu
mayindu meno ayi mu diambu di mavanga meno mambimbi;
22 mu diambu di buabu, kalumonisa banlongo va ntual'andi,
batu bakambulu tsembolo ayi bakambulu nzimbala va meso ma
Nzambi; diawu Nzambi kavutudila nguizani andi ayi beno mu
lufua lu nitu yi muan'andi. **23** Mu bila kioki, lufueti ba bakangama
mu minu, batungu ayi badi dio ngui. Lubika zimbukusu mu diana
diodi di Nsamu wumboti wowo beno luwa. Nsamu wumboti
beni wawu wusamunu muidi bivangu bioso bidi va ntoto ayi mu
diambu di wawu minu Polo ndiyikila kisadi. **24** Buabu ndilembo
moni khini mu ziphasi ziozi ndilembo moni mu diambu dieno.
Ndilembo dukisa mu nitu'ama ziphasi zikambu mona Klisto mu
diambu di nitu'andi. Nitu'andi yawu Dibundu. **25** Mu diambu
di dibundu, ndiyikidi kisadi boso buididi kisalukiphana Nzambi

mu diambu dieno, muingi ndikudisa mambu ma Nzambi. **26**
Mambu beni madi mansueki momo masueko tona mu thonono yi
zithangu ayi yi zitsungi vayi buabu mazabukusulu kuidi banlongo
bandi. **(aiōn g165)** **27** Bila Nzambi wuzola kuba zabikisa boso
buidi kimvuama ki nkembo bu mansueki momo va khatitsika
Bapakanu bu dinsundula ti Klisto widi mu beno, niandi diana
di nkembo. **28** Klisto beni niandi tueti samuna, mu lubula ayi
mu longa kadika mutu mu nduenga yoso mu diambu tumonisa
kadika mutu wufuana mu Klisto. **29** Kiawu kioki bila ndieti sadila
ayi ndieti nuanina boso buididi zingolo ziandi; ziozi zilembo sadi
mu lulendo mu minu.

2 Thidi luzaba phila yididi mvita yi ndieti nuanina mu diambu
dieno, mu diambu di bobo badi ku Lawodise ayi mu diambu
di bobo basiamona zizi kiama ko **2** muingi mintima miawu
miluta kindusu bu badi mu ithuadi mu luzolo ayikimvuama ki
bu diela difuana di zabila mansueki ma Nzambi; Klisto niandi
mansueki beni. **3** Kiuka kioso ki nzayilu ayi ki diela kisuamini mu
niandi. **4** Thubidi bobo muingi mutu kabika ku luvukumuna mu
mambu ma luvunu. **5** Bila ka diambu ko thama ndidi ayi beno
mu nsuni vayi mu phevendidi yeno va kimosi; ayi ndieti mona
khini yiwombo mu mona ti lulembo wizana bumboti, ayi mu
mona ti minu kieno kidi kikinda ngolo mu Klisto. **6** Diawu, sumbu
lutambudila Klisto Yesu banga Pfumu, buna bika ludiatila mu
niandi. **7** Lumena mianzi ayi lutungu mu niandi; lukindusu mu
minu boso buididimalongi lulongo ayi luzaba vutulanga matondo
mawombo. **8** Lukeba mu diambu mutu kabika ku lubuila, mu
malongi ma luvunuayi maphamba ma batu boso buididi kikhulu
ki batu ayi ziphevi zindiatisanga nza yayi bika boso buididi
Klisto. **9** Bila mu nitu andi, mu niandi muidi kinzambi kioso **10**

ayi beno kinzambi kieno kidi mu niandi; niandi ntu wu kikulutu
kioso ayi wu lulendo loso. **11** Mu niandi beno luzengoso mu
nzengolo yikambu vangulu mu mioko mi batu, vayi luzengoso
mu nzengoso yi Klisto, yoyo yilubotudi munitu yi kinsuni. **12**
Beno luziku va kimosi ayi niandi mu mbotokolo yi lubotokolo ayi
mu yawu beno lufuluka va kimosi ayi niandi mu lulendo lu minu,
mu zingolozi Nzambi, yoyo yimfulukisa mu bafua. **13** Beno bu
luba bafua mu diambu di zinzimbala zieno ayi beno bu luba
bakambu zengoso, Nzambi wuluzingisa va kimosi ayi Klisto:
Niandi wutulemvukila masumu meto **14** Niandi wukusuna mambu
maonama mu minsiku, mawu maba kutubedisanga ayi mawu
maba kutukakidilanga. Niandi wukusuna mawu bu kabanda
mawu va dikulusi **15** Vana kazionina binduanina bioso kuidi
bakulutu ayi batu ba lulendo wuba sekinina va ntuala batu boso
banga biyeyila wuba nunga va dikulusi. **16** Diawu mutu kabika
kulusambisa mu diambu di ndiwulu ayi ndiunuvoti mu diambu
di lumbu ki nyengo, voti, mu diambu di ngondi bu yitotukidi
bosi, voti mu diambu di lumbu ki saba. **17** Mambu moso momo
madi kitsusula ki mambu mankuiza ku ntuala vayi nitu yidi mu
Klisto. **18** Kadi tala ti balubedisa kuidi batu bammonanga khini
mu kukikulula mu luzolo luawu veka mu mambu meti monikanga
ayi bu bansambilanga zimbasi. Beti kukiyekulanga mu zitsongolo
ziawu veka ayi mu phamba beti kukiniemisininanga mu mayindu
mawu ma kimutu. **19** Bazolanga ko bundana mu Klisto niandi
ntu mu niandi nitu yimvimba yimbakilanga bidia, yiyikukusu
mu madikulu ayi mianzi; yeti kulanga mu khudulu yi Nzambi.
20 Enati beno lufua va kimosi ayi Klisto ayi lukulu mu ziphevi
ziozizindiatisanga nza, buna bila mbi, lufueti tumukina zithumunu
ziazibanga ti beno lukidi zingila va nza: **21** “Kadi bonga; kadi

bimba! Kadi simba” **22** Bila bioso biobi bimbivanga bu bimeni
sadulu boso buididi zithumunu ayi malongi ma batu. **23** Mu
tala, mu kiedika, zithumunu beni zilembo monika ti zidizi diela;
mu zitsambudulu zi luzolo lu bawu veka; mu kukikulula, mu
ndiamusulu yi nitu. Vayi zithumunu beni zisi kadi mfunu ko mu
kakidila zinzinunu zi nsuni.

3 Enati beno lufuluka va kimosi ayi Klisto, buna bika lutomba
bima biobi bidi ku Diyilu, koko Klisto kadidi va lubakala lu
Nzambi. **2** Bika lutula mayindu meno mu bima biobi bidi ku
diyilu vayi bika mu biobi bidi va nza. **3** Bila beno lumana fua ayi
luzingu lueno luidi lusueko va kimosi ayi Klisto mu Nzambi. **4**
Thangu Klisto, niandi luzingu lueto, bu kela monika buna beno
mamveno luela monika ayi niandi va kimosi mu nkembo. **5**
Diawu bika luvonda binama bieno bidi va ntoto banga: kitsuza,
mambu ma tsoni, zitsatu zimbimbi, zinzinunu zimbimbi ayi tsuina
yi baka zimbongo ziwombo bila yidi phila tsambudulu yi bitumba.
6 Bila mambu momo mantotulanga nganzi yi Nzambi [kuidi batu
bakambulu tumama.] **7** Beno mamveno ludiatila mu mambu
momo mu thama bu lubedi zingilanga mu mambu momo. **8**
Vayi buabu beno mamveno luloza mambu moso momo: Nganzi,
kikhesi, nsoki, bifingu, mambu matsoni mantotukila mu miunu
mieno. **9** Lubika vunasananga beno na beno bila benoluvula
mutu wukhulu ayi mavanga mandi. **10** Vayi buabu lumana vuata
mutu wumona, wunkitulungu wumona mu nzayilu boso buididi
mfikula yi mutu wowo wumvanga. **11** Kuna kusiedi diaka muisi
Ngelese ko, voti Nyuda ko; mutu wuzengoso voti wukambu
zengoso nzenza, wukambu longuka, mvika voti phuanzako vayi
Klisto widi mu mamoso ayi mu baboso. **12** Bu didi ti Nzambi
wulusobula, beno banlongo ayi bakiluzolo, bunabika luvuata

kiadi, mambote, kukikulula, lembama ayi mvibudulu. **13** Luzaba
kanga ntima mu beno na beno; luzaba lemvukila badienoenati
vadi mutu beki ndiandi bila sumbu didi ti Pfumu wululemvukila;
buna bika beno mamveno luvanga bobuawu. **14** Vayi va mbata
mambu moso momo luvuata luzolo; bila luzolo luawunsinga
wufuana. **15** Bika ndembama yi Klisto yiyala mu mintima mieno
bila mu diambu di ndembama beni, beno lutedolo mu ba nitu
yimosi ayi luzaba vutulanga matondo. **16** Bika mambu ma Klisto
mu kimvuama kioso maba mu beno. Lulongasananga beno na
beno mu nduenga yoso. Lulubasana beno na beno mu nduenga
yoso; mu minkunga mi lusambulu; mu minkunga mi kipheve.
Luyimbila Nzambi mu phutudulu matondo mu mintima mieno. **17**
Dioso diambu lumvanga mu thubulu voti mu mavanga, buna
bika luvangila diawu mu dizina di Pfumu Yesu ayi luvutulanga
matondo kuidi Nzambi Tata mu nzil'andi. **18** Beno baketo,
lutumukinanga babakala beno mu phila yifueni mu Pfumu. **19**
Beno babakala, luzolanga baketo beno; lubika kuba vangilanga
mambu mandudi. **20** Beno bana, lutumukinanga bambuta zieno
mu mambu mamo, bila diawu diodi diambu dimmonisa Pfumu
khini. **21** Vayi beno madisa, lubika fuemisanga bana beno muingi
bedi lebakana. **22** Beno bavika, lutumukinanga mu mambu moso
bapfumu zieno mu nsuni; bika sia ti mu thangu balembo lutadi
bu lulembo sadi banga benolunzola monisa batu khini vayi mu
luzolo lu ntima lukinzikanga Pfumu. **23** Dioso diambu lumvanga,
luvangila diawu mu luzolo lu ntima, banga ti mu diambu di
Pfumu vayi bika mu diambu di batu **24** bila luzebi ti Pfumu wela
kuluvana mfutu wu kiuka. Bila Klisto niandi Pfumu lueti sadila. **25**
Bila woso mutu wumvanganga mambimbi wela futu mu diambu
di mavanga mandi mambimbi. Bila kulendi ba thalu yi zizi ko.

4 Beno bapfumu, luvangila bavika baeno mambu masonga ayi
mafuana bila bu luzebi ti beno mamveno lubeki Pfumu yimosi
yidi ku Diyilu. **2** Lutatamana ayi luzibula meso mu lusambulu va
kimosi ayi phutudulu yi matondo. **3** Lutusambidilanga muingi
Nzambi katuvana diluaku di samunina Mambu mandi, muingi
katuvana diluaku di yamikisa mansueki ma Klisto; momo ndididi
wukangama **4** muingi ndibaka bu yamikisila mawu boso mfueti
tubila. **5** Ludiatila mu nzayilu va ntuala batu bobo badi ku nganda
ayi lusadila thangu. **6** Bika mambu meno lueti tuba mabanga
kaka mambu ma wedi nlemvo wu Nzambi ayi ma kitoko muingi
luzaba buevi lufueti vutudila mvutu kuidi kadika mutu. **7** Titsike,
khomb'eto yi luzolo, kisadi kikuikama ayi nkundi eto mu kisalu ki
Pfumu wela kulukamba mambu moso matedi mu minu. **8** Mu bila
kioki ndilufidisidi niandi muingi luzaba buevi tuididiayi kabomba
mintima mieno. **9** Ndimfidisidi va kimosi ayi Onesime, khomb'eto
yi luzolo ayi yikuikama. Niandi widi mutu eno. Bela kulukamba
mambu moso mamviokakuaku. **10** Alisitalike, nkundi ama wu
nloko, wulufidisidi mboti va kimosi ayi Malako, muana khazi wu
Balinabasi; mutu wowo ndiluvanina lutumunu ti lufueti kunyakula
bumbote enati wizidi kuidi beno. **11** Yesu diodi beta tedila ti
Yusitusi mamvandi wulufidisidi mboti. Bawu kaka batu batotukila
mu dikanda di Bayuda bansalanga yama mu diambu di Kipfumu
ki Nzambi ayi bawu bakhindisa ngolo. **12** Epalafasi wulufidisidi
mboti, niandi widi wumosi mu beno ayi widi kisadi ki Klisto Yesu.
Weti kulunuaninanga mu zithangu zioso mu zitsambulu mu
diambu lutelama nangui mu luzolo loso lu Nzambi; mu diambu
luba bafuana ayi diana di ngolo. **13** Bila minu ndieti kuntelimina
kimbangi ti niandi beki kisalu kiwombomu beno ayi mu diambu di
bobo badi ku Lawodise ayi ku Yelapolisi. **14** Luka, munganga wu

luzolo wulufidisidi mboti va kimosi ayi Demasi. **15** Luvana mboti
kuidi bakhomba badi ku Lawodise ayi kuidi Nimfa va kimosi
ayi dibundu dieti kutakananga ku nzo'andi. **16** Nkanda bu wela
tangu kuidi beno; buna lunuana muingi wutangu ku dibundu
di Lawodise; ayi beno mamveno lutanga wowo wuntotukila ku
dibundu di Lawodise. **17** Lukamba Alishipe ti: Keba bumboti
kisalu kiwutambula mu Pfumu mu diambu di wumanisa kiawu.
18 Minu Polo ndilufidisidi zimbote; tsonikini ziawu mu koko
kuama. Lubika kunzimbakana bu ndidi mu nloko. Bika nlemvo
wu Nzambi wubanga yeno.

1 Thessalonians

1 Polo, Sila ayi Timote tufidisidi nkanda kuidi Dibundu di
Tesalonika, divuiwulu kuidi Tata Nzambi ayi kuidi Pfumu Yesu
Klisto. Bika nlemvo ayi ndembama bibanga yeno. **2** Beto
tueti vutudila Nzambi matondo mu diambu dieno mu zithangu
ziosobu tukulutebukilanga moyo mu zitsambulu zieto, **3** bu
tukulutebukilanga moyo mu zithangu zioso va meso ma Nzambi,
dise dieto, mu diambu di mavanga malembo monika mu minu
kieno, kisalu ki luzolo lueno, mvibudulu yintotukila mu diana
dieno di ngolo mu Pfumu eto Yesu Klisto. **4** Bila beno bakhomba
zi luzolo, tuzebi ti Nzambi wulusobula. **5** Bila Nsamu eto wumboti
wusia kuiza kuidi beno ko mu thubulu ko, vayi mu lulendo, mu
pheve yinlongo ayi mu diana dingolo. Ayi luzebi bumbote phila
tuzingila va khatitsik'eno mu diambu di luzolo mu beno. **6** Beno
lukituka minsokudidi mieto ayi mi Pfumu bu lutambula mambu
mu ziphasi ziwombo va kimosi ayi khini yi Pheve Yinlongo. **7**
Buawu bobo luyikidi ntungulu kuidi batu boso bobobawilukidi
badi ku Maseduani ayi ku Akayi. **8** Bila, mambu ma Pfumu
mamuanginina kuidi beno; bika sia ti mu Maseduani ayi mu Akayi
kaka vayi mu bibuangu bioso minu kieno mu Nzambikimuangana
ayi tusiedi ko mfunu mu buela yolukila kiawu. **9** Bila bawu veka
balembo tubi phila lutuyakudila ayi phila lubalukila kuidi Nzambi
bu lumanga buela sadila bitumba mu diambu lusadila Nzambi yi
moyo ayi yi kiedika, **10** ayi mu diambu di vingila Muan'andi wela
ba ku Diyilu wowo kafulukisa mu bafua Yesu niandi muan'andi,
wukututaninanga mu zinganzi ziela kuiza.

2 Bakhomba baama, beno veka luzebi ti kuiza tuyiza kuidi beno
kusia bakuphamba ko; **2** bu tumana mona ziphasi ayi fingu ku
Filipi banga bu luzebi. Vayi Nzambi wutuvana diana dingolo

di kulusamunina Nsamu Wumbote wu Nzambi va khatitsika
ziphasi ziwombo. **3** Bila lubula koko tueti lubula kuisi ko ti mu
diambu di zimbisa, mu diambu di sumuna ko voti mu diambu di
vuna. **4** Sumbu didi ti Nzambi wutumona ti tuidi bafuana mu
yekudulu Nsamu wumbote buna diawu tueti tubila, bika sia ti,
mu diambu di monisa batu khini vayi mu diambu di monisa
Nzambi khini bila niandi weti fionguninanga mintima mieto. **5**
Bila kadi khumbu yimosi tusia sadila mambu ma luvunu ko ayi
ma mayuyamu diambu di yiba zimbongo zieno banga bu luzebi;
Nzambi niandi mbangi eto. **6** Tusia tomba ko ti batu batuniemisa;
buba ti kuidi beno voti kuidi batu bankaka. **7** Nganu tulenda
singimina mu beno banga bamvuala ba Klisto vayi tuba batu
balembama bu tuba kuidi beno banga ngudi wundikilanga bana
bandi. **8** Mu diambu di luzolo lunneni ayi lungolo luidi yeto mu
diambu dieno; buawu bobo tuzola, bika sia ti kulusamunina
Nsamu wumbote kaka vayikuluyekudila luzingu lueto bila beno
lukituka bakiluzolo bieto. **9** Bila bakhomba, lueti tebukila ziphasi
zieto ayi kisalu kieto moyo; bila tusala builu ayi muini muingi
tubika singimina kadi mutu wumosi mu beno bu tululonga Nsamu
Wumbote wu Nzambi. **10** Beno veka luidi bambangi ayi Nzambi
mamvandi mbangi buevi tuzingila mu nzingulu yinlongo, yisonga,
ayi, yikambu tsembolo kuidi beno bawilukila. **11** Luzebi buevi
tulubudila kadika mutu mu beno: banga dise bu ketalubudila
bana bandi. **12** Tululubula, tulubomba ayi tululeba muingi ludiata
mu bufueni mu Nzambi, mutu wukulutelanga ku kipfumu kiandi
ayi ku nkembo andi. **13** Diawu beto mamveto, tuvonganga ko
mu vutudila Nzambi matondo mu diambu dieno bila lutambula
mambu ma Nzambi momo tululonga; lusiamatambula banga
mambu ma batu ko vayi bukiedika lukikinina ti mawu madi

mambu ma Nzambi. Mawu meti sala mu beno luwilukila. **14** Bila
beno, bakhomba, lukituka minsokudidi mi mabundu ma Nzambi
madi mu Yuda; manwilukilanga Klisto Yesu bila beno mamveno
lumonusu ziphasi kuidi basi tsi eno; zioziawu ziphasi ziba
monisa Bayuda. **15** Bawu bavonda Pfumu Yesu ayi mimbikudi;
bawu batuyamisa ngolo. Bamonisanga Nzambi khini ko ayi
badi bambeni zi batu boso. **16** Balembo tukakidila tubika longa
Bapakanu muingi babika vuka; mu diambu diodi balembo buedila
masumu va mbata masumu mawu mu zithangu zioso. Vayi ku
tsuka, nganzi yi Nzambi yela bua va bawu. **17** Zikhomba, kuidi
beto, bu tumana vambana yeno mu ndambu thangu mu nitu
vayi bika mu pheve, buna tutomba mu phuila yingolo mu buela
kulumona. **18** Diawu tuzodila buela kuiza kuidi beno. Minu veka
Polo, khumbu yimosi ayi mu zikhumbu zizole nditia kuiza kuidi
beno vayi Satana wutukakidila. **19** Bila banani diana dieto; khini
eto voti budu kieto ki ndungunukiokio tufueti kukiniemisina va
meso ma Pfumu eto Yesu Klisto mu lumbu kioki kela vutuka e?
Keti beno e? **20** Bukiedika beno luidi nkembo eto ayi khini eto.

3 Diawu, bu tumona ti tukadi buela vibidila, buna tumona ti
bufueni kuidi beto mu siala ku Atene; **2** ayi tufidisa Timote,
khomb'etoayi kisadi yeto mu Nzambi mu tsamununu yi Nsamu
wumbote wu Klisto mu diambu kiza lukindisa mu minuayi
kuluvana bufula **3** muingi mutu wumosi mu beno kabika zimbisa
minu kiandi mu diambu di ziphasi ziazi; beno veka bu luzebi ti
tukubukulu ziawu. **4** Bila mu thangu tuba yeno, tululubula ti tufueti
mona ziphasi ziwombo. Ayi luzebi ti buawu buvangama. **5** Diawu
minu mamvama, bu ndimona ti ndikadi buela vibidila, diawu
nditumina Timote mu diambu di zaba kani buevi buekila minu
kieno. Bomandimona bila ndibanizla ti mvukumuni wuluvukumuni

bila nganu kisalu kioso kitusala ikitukidi kiphamba. **6** Buabu
Timote wuvutukidi kuidi beto bu kabedi kuidi beno ayi zitsangu
zikatunatini zidi zimboti mu wa buididi minu kieno ayi luzololueno.
Wutukembi ti lukutuyindulanga buwombo bu lumonanga tsatu
mu kutumona banga beto bu tuididi tsatu mu kulumona. **7** Diawu
bakhomba, beto tukindusu mu diambu dieno mu nzila yi minu
kieno mu ziphasi zieto zioso ayi mayama meto moso **8** bila
buabu tulembo zingi enati luidi bakinda ngolo mu Pfumu. **9** A
buna buevi tulenda vutudilanga Nzambi matondo mawombo
mu diambu dieno, mu diambu dieno, mu diambu di khini yoso
tueti mona mu diambu dieno va meso ma Nzambi eto e? **10**
Bila builu ayi muini tueti sambila ngolo muingi tumonana zizi
mu zizi ayi tudukisa mambu makambulu mu minu kieno. **11**
Bika Nzambi eto ayi niandi veka Dise, ayi, Pfumu'eto Yesu
batuzibudila diluaku di buela kuiza kuidi beno. **12** Mu diambu
dieno bika Pfumu kafunisa ayi kawokisa luzolo lueno mu benona
beno ayi kuidi batu boso, banga buididi luzolo lueto kuidi beno.
13 Bika kakindisa mintima mieno muingi mikambu tsembolo va
mesoma Nzambi eto ayi Dise mu thangu Pfumu eto Yesu kela
vutuka va kimosi ayi banlongo bandi boso.

4 Zikhomba, mu manisa, beto tululonga buevi buzingila luzingu
lummonisanga Nzambi khini; ayi buawu bobo lulembo zingila.
Buabu tukululomba ayi ku lulubula mu Pfumu Yesu mu luta
buela vanga ngolo. **2** Bila luzebi mboti zithumunu ziozi tuluvana
mu Pfumu Yesu. **3** Bila vava vadi luzolo lu Nzambi: luzingila mu
luzingu lunlongo ayi lutina kitsuza; **4** ayi kadika mutu kazaba
yadila nitu andi mu bunlongo ayi mu lukinzu, **5** bika sia ti mu
zinzinunu banga bu mvangilanga Bapakanu, batu bakambulu
zaba Nzambi. **6** Diawu mu diambu diodi, mutu kabika vangila

ndiandi mbimbi voti kumvuna bila banga bu tutuama kulukamba
ayi kululubula ti Pfumu niandi weti vutula landi mu mambu
moso momo. **7** Bila Nzambi kasia tutela ku tsumukunu ko vayi
wututela ku bunlongo. **8** Diawu woso mutu wunlenza zithumunu
ziazi, buna bika sia ti batu kalenzidi vayi Nzambi kalenzidi, mutu
wukuluvananga pheve andi yinlongo. **9** Vayi mu diambu di
luzolo lu kikhomba, kadi kuandi mfunu ndilusonikina diaka bila
niandi veka Nzambi wululongisa buevi lufueti zolisinina beno
na beno. **10** Ayi buawu bobo lulembo vangila mu diambu di
bakhomba ziozo badi mu Maseduani dioso. Vayi tukululubula
diaka, bakhomba mu luta buela kuenda ku ntuala; **11** muingi
luzingila mu ndembama, mu sala bisalu bieno veka ayi lusala mu
mioko mieno banga bu tulutumina. **12** Mu diambu ludiatila mu
bufueni kuidi bobo badi ku nganda ayi lubika singimina mutu. **13**
Zikhomba, tumengi ti lubika zaba mu diambu di batu bobo bafua
muingi lubika ba mu kiadi banga buididi batu bobo bankaka
bakambulu diana. **14** Bila enati tueti wilukila ti Yesu wufua ayi
wufuluka, buna bobuawu batu bobobafua mu Yesu, Nzambi wela
kuba nata va kimosi ayi niandi. **15** Bila diawu diadi diambu tutidi
kulukamba boso buididi mambu ma Pfumu: beto tukidi zingi nate
Pfumu bu kela vutuka, tulendi ba tuamina batuko bobo bafua. **16**
Bila lutumunu bu luela vanu, mbembo yi nkulutu wu zimbasi bu
yela wakana; tulumbeta yi Nzambi bu yela siku, buna niandi veka
Pfumuwela kuluka bu kela totukila ku Diyilu. Buna batu bobo
bafuila mu Klisto, bela tuama fuluka theti; **17** bosi beto tunzinga
nate mu lumbu kina, buna tuela natu mu matuti vakimosi ayi
bawu mu diambu di kuenda dengana Pfumu mu matuti. Buna
tuela kalanga va kimosi ayi Pfumu mu zithangu zioso. **18** Diawu
lukikindisanga beno na beno mu mambu mama.

5 Zikhomba, kadi kuandi mfunu balusonikina mu diambu di
mambu matedizithangu ayi zitsungi. **2** Bila beno veka luzebi
mbote ti lumbu ki Pfumu kiela kuiza banga muivi va builu. **3** Batu
bu bela tuba: “Beto tuidi mu ndembama ayi mu luvovomo” Buna
mbivusu yingolo yela babuila mu kinzimbukila banga mianga mi
nketo weka buta ayi balendi baka bu tinina ko. **4** Vayi beno
bakhomba, luisi mu tombi ko muingi lumbu beni kibika kulubuila
banga muivi. **5** Bila beno boso luidi bana ba kiezila, bana ba
muini. Bila beto tuisibana ba tombi ayi ba builu ko. **6** Diawu
tubika leka tulu banga bankaka vayi tuzibula meso ayi tubika
ba phulu yi dia ayi yi nua. **7** Bobo banlekanga, va builu beta
leka; ayi batu bobo bankolongo, va builu beti kolo. **8** Vayi beto
bana ba muini, bika tubika ba phulu yi dia ayi yi nua. Bika
tuvuata minu ayi luzolo banga nkaku vayi diana di phulusu
diawubudu kieto. **9** Bila Nzambi kasia kutukubikila ko nganzi vayi
wutukubikila mu tambula phulusu mu Pfumu'eto Yesu Klisto, **10**
niandi wufua mu diambu dieto, mu diambu buba ti tulembo zingi
voti tuidi bafua, tuzinga yandi va kimosi. **11** Diawu lulubasana ayi
lutungasana beno na beno boso bu lueti vangila. **12** Zikhomba;
tueti kululeba mu kinzikanga batu bobo bansalanga ngolo va
khatitsik'eno, bobo bakulutuadisanga mu dizina di Pfumu ayi
bakululubulanga. **13** Luba kinzika buwombo ayi luba zola ngolo
mu diambu di kisalu kiawu. Bika luzingilanga mu ndembama mu
beno na beno. **14** A bakhomba, tueti kululeba mu lubula batu
bobo banzingilanga mubukambu fuana; lubomba batu bobo badi
bakambulu bufula, lusadisa batu balebakana, luba luvibidila batu
boso. **15** Lukeba mboti muingi mutu kabika vutudila ndiandi
mbimbi mu mbimbivayi lutombanga vanga mambote mu beno
na beno ayi kuidi batu boso. **16** Lumonanga khini mu zithangu

zioso. **17** Lusambilanga mu kambu vonga. **18** Luvutulanga
matondo mu mambu moso bila buawu bobo buididi luzolo lu
Nzambi, mu diambu dieno, mu Klisto Yesu. **19** Lubika zima
pheve. **20** Lubika lenzanga zimbikudulu. **21** Vayi lufionguninanga
mambu moso; bika lusimbidila mambote. **22** Lutina mambu
mambimbi, mu ziphila zioso. **23** Bika niandi veka Nzambi yi
ndembama kaluvedisa ayi kakeba bumboti pheve eno, muela ayi
nitu eno yimvimba mu kambulu tsembolo nate mu lumbu kiela
kuiza Pfumu'eto Yesu Klisto. **24** Mutu wulutela widi wukuikama
ayi niandi wela vanga buawu. **25** A bakhomba; luzambilanga
mu diambu dieto. **26** Luvana bakhomba zioso mbote mu besi
kinlongo. **27** Ndikululeba mu Pfumu ti nkanda wawu wutangulu
bakhomba zioso. **28** Bika nlemvo wu Pfumu eto Yesu Klisto
wubanga yeno.

2 Thessalonians

1 Polo, Sila ayi Timote bafidisidi nkanda kuidi dibundu di basi
Tesalonika, mu Nzambi, dise dieto ayi mu Pfumu Yesu Klisto. **2**
Bika nlemvo ayi ndembama bi Nzambi dise dieto ayi bi Pfumu
Yesu Klisto bibanga yeno. **3** Zikhomba, tufueti vutudilanga
Nzambi matondo mu zithangu ziosomu diambu dieno bila buawu
bobo bufueni bila minu kieno kilembo kudi buwombo ayi luzolo
lueno, lolo luidi mu beno na beno, lueka luwombo. **4** Diawu beto
mamveto tulembo kukiniemisa mu diambu dieno mu mabundu
ma Nzambi mu diambu di mvibudulu eno ayi mu diambu di minu
kieno mu zinzomono zioso ayi mu ziphasi zioso lulembo moni.
5 Vayi ziawu zidi dimbu kimmonisa ti nzenzolo yi Nzambi yidi
yisonga muingi lumonika batu bafuana mu diambu di Kipfumu ki
Nzambi kioki lulembo monina ziphasi. **6** Bila didi diambu disonga
kuidi Nzambi mu vutudila ziphasi kuidibatu balembo lumonisa
ziphasi; **7** ayi kuluvana beno, lummona ziphasi luvundulu va
kimosi ayi beto. Mu thangu Pfumu Yesu kela monika mu diyilu
va kimosi ayi zimbasi zi lulendo luandi; **8** ayi mu nlaki wu mbazu
bu kela vana thumbudulu kuidi bawu bakambulu zaba Nzambi
ayi kuidi bobo bamanga tumukinanga Nsamu wumbote wu
Pfumu'eto Yesu Klisto. **9** Bawu bela tambula thumbudulu yi
mbivusu yikayimani va ntuala Pfumu ayi va ntuala nkembo wu
zingolo ziandi ko **(aiōnios g166)** **10** bu kela kuiza mu lumbu beni
mu kemboso kuidi banlongo bandi ayi mu kikununu kuidi batu
boso bobo bawilukila bila kimbangi kietokiwilukulu kuidi beno.
11 Diawu diodi tunsambilanga Nzambi eto u diambu dieno mu
zithangu zioso muingi Nzambi eto kalumona bafuana mu lutelo
lolo kalutedilaayi muingi kadukisa zitsatu, mu lulendo, luzolo lu
mambote mandi ayi dukisa kisalu ki minu; **12** mu diambu di

dizina di Pfumu eto Yesu Klisto dikemboso mu beno ayi beno
mu niandi boso buididi nlemvo wu Nzambi ayi wu Pfumu Yesu
Klisto.

2 Zikhomba, mu diambu di ndizulu yi Pfumu'eto Yesu Klisto
ayi mu diambu di kutakana koko tuela kutakana vadi niandi,
tukululomba **2** mu diambu lubika vika yamusu mu mayindu
meno voti lubika mona tsisi mu diambu di mbikudulu, voti tsangu
voti nkanda banga ti kuidi beto wubedi; wulembo tubi ti lumbu
ki Pfumu kifueni. **3** Mutu kabika nkutu kuluvuna mu diambu
dimosi ko bila lumbu beni kilendi kuiza ko tuamina batu baloza
malongi ma Pfumu bela monika ayi mutu wu masumu kamonika,
mutu wowo wukubukulu ku mbungulu. **4** Niandi weti kakidila
ayi weti kukiniemisanga va yilu mambu moso mantedolongo
Nzambi voti va yilu mambu moso momo meta sambila batu.
Wela vuanda muna Nzo Nzambi ayi niandi veka wela kibieka
Nzambi. **5** Lukadi buela tebuka moyo ti mambu mama mawu
ndilukamba bu ndiba kuidi beno? **6** Vayi buabu luzebi diambu
mbi dilembo kakidila mu diambu di mutu beni kamonika mu
thangu andi. **7** Bila matsueki ma masumu malembo sadi. Vayi
mutu wowo wulembo kakidila buabu wela tuama vengumunu. **8**
Buna bosi mutu wu masumu kela monika; vayi Pfumu Yesu wela
kumbunga mu phemo yi munu'andi ayi wela kunzimbikisa mu
kiezila ki ndizulu andi. **9** Mutu wowo wela kuizila boso buididi
kisalu ki satana mu phangulu yi bikumu bi phila mu phila; yi
bidimbu ayi mambu manneni matsiminanga ma phila mu phila
ma luvunu. **10** Wela vanga mambu mambimbi ma phila mu phila
diambu di vuna bobobeta zimbala bila bawu bamanga tambula
luzolo lu kiedika mu diambu bavuka. **11** Diawu Nzambi kaba
fidisila lulendo lu ngolo lukuba zimbisa muingi bakikinina mambu

ma luvunu. **12** Wuvanga buawu mu diambu di sambisa batu
bamanga wilukila mambu ma kiedika vayi bamona khini mu
wilukila mambu makambulu masonga. **13** Beno bakhomba ziozi
Pfumu keta zola, beto tulendi vonga ko vutudilanga Nzambi
matondo mu zithangu zioso mu diambu dieno bila tona vana
thonono Nzambi wulusobula muingi lutambula luvulusu mu
bunlongo bu pheve ayi mu minu ki kiedika. **14** Mu diambu diodi
Nzambi kalutedila mu Nsamu eto wumboti, muingi lutambula
nkembo wu Pfumu'eto Yesu Klisto. **15** Diawu bakhomba, bika
lukala bakinda ayi bika lusimbidila malongimomo lulonguka,
buba mu mambu meto voti mu minkanda. **16** Muaki niandi veka
Pfumu'eto Yesu Klisto ayi Nzambi Dise dietowutuzola ngolo ayi
wutubomba mu mbombolo yika yisuki ayi wutuvana diana di
mbote mu nlemvo andi; **(aiōnios g166)** **17** babomba mintima mieno
ayi balukindisa mu mavanga moso mamboteayi mu thubulu yoso
yi mbote.

3 Bosi, beno bakhomba, lutusambidilanga mu diambu di mambu
ma Pfumumamuangana mu nsualu ayi makemboso banga bu
madidi kuidi beno. **2** Lutusambidila muingi tukulu mu mioko
mi batu batsita ayi bambimbibila baboso basi minu ko. **3** Vayi
Pfumu wukuikama, niandi wela kulukindisa ayi kulukeba mu
mutu wumbimbi. **4** Vayi diana tuidi mu Pfumu, mu diambu dieno
ti: lulembo vangi ayi luela vanga mambu momo tulutumina.
5 Muaki, bika Pfumu kadiatisa mintima mieno kuidi luzolo lu
Nzambiayi kuidi mvibudulu yi Klisto. **6** Zikhomba, tukulutumina,
mu dizina di Pfumu'eto Yesu Klisto mu diambu di tatukila,
woso-woso kuandi khomba wundiatila mu divunzivayi bika boso
buididi malongi momo tunlonga. **7** Bila beno veka luzebi mboti
buevi lufueti kutusokudila bilatusia diatila ko mu divunzi va

khatitsik'eno **8** voti tusia dia ko mapha ma mutu mu phamba.
Bila builu ayi muini tusala mu thovokolo ayi mu ziphasi muingi
tuedi singimina kuidi mutu, buna luididi. **9** Bika sia ti tusia ba ko
minsua vayi tuzola ku lumonisa buevi lulendakutusokudila. **10**
Bila bu tuba kuidi beno, tulukamba ti: “Woso mutu mengi kuandi
sala, buna kabika tomba bidia!” **11** Bila tulembo wanga zitsangu
ti bankaka mu beno balembo zingila mu divunzi, bamengi kuawu
sala, kisalu kiawu kotanga mu mambu ma batu bankaka. **12**
Tuntumina kuidi batu ba phila yoyi ayi tueti kuba lubula mu
dizinadi Pfumu Yesu Klisto ti basala mu ndembama mu diambu
badia bidia biawu veka. **13** Vayi beno bakhomba, lubika vonga
mu vanganga mamboti. **14** Enati mutu mengi tumimina mambu
tulukamba mu nkanda wawu, luntula dimbu ayi lubika tula yandi
kikundi muingi kamona tsoni. **15** Muaki lubika kumona banga
mbeni vayi bika lunlubula banga khomba. **16** Bika niandi veka
Pfumu yi ndembama kaluvana ndembama mu zithanguzioso
ayi mu zinzila zioso. Bika Pfumu kabanga yeno beno boso.
17 Minu Polo ndiluveni mboti mu koko kuama. Buawu bobo
ndieti tudilanga dimbu ku tsuka wu kadika nkanda. Bobo ndieta
sonikina. **18** Bika nlemvo wu Pfumu eto Yesu Klisto wubanga
yeno beno boso.

1 Timothy

1 Polo, mvuala wu Yesu Klisto, mu lutumunu lu Nzambi mvulusi
eto ayi lu Klisto Yesu diana dieto, **2** mfidisidi nkanda kuidi Timote,
muan'ama wu kiedika mu minu. Bika nlemvo, mambote ayi
ndembama bi Nzambi Tata ayi bi Klisto Yesu Pfumueto bibanga
yaku. **3** Bu ndiba kuenda ku Maseduani, ndileba ti wuvuanda theti
ku Efeso muingi wulubula batu bankaka babika longa malongi
ma luvunu. **4** Babika singimina mu zinongo ayi mu bikhulu biobi
kabisukanga ko bila mambu momo mantotulanga ziphaka vayi
bika sia ti kisalu ki Nzambi, kidimu minu. **5** Tsukulu yi lutumunu
beni yawu yayi: luzolo lolo luntotukilanga mu ntima wuvedila,
ayi mu mayindu mamboti ma ntima ayi mu minu kikiedika. **6**
Batu bankaka bavengama mu mambu momo, bamana zimbala
mu masolo maphamba. **7** Bawu batidi ba minlongi mi Mina
ka diambu ko basi zaba ko mambu momo balembo tubi ayi
momo balembo longi. **8** Muaki, tuzebi ti Mina midi mimboti enati
milembo sadulu mu bufuana. **9** Bila tufueti zaba ti Mina misia
vangulu ko mu diambu di batu basonga vayi mu diambu di batu
bambimbi, mu diambu di bankua matingu, mu diambu di batu
bobo banlenzanga Nzambi ayi bankua masumu, mu diambu di
batu bobo bakambulu lukinzu ayi bobo bamonanga ko tsisi bima
binlongo, mu diambu di bobo beti betanga madisa mawu ayi
zingudi ziawu, mu diambu di mimvondi, **10** mu diambu di bankua
kitsuza, mu diambu di babakala bobo bamvanganga kitsuza
bawu na bawu; mu diambu di bobo banyibaka batu, bankua
luvunuayi bobo bavananga zitsila zi luvunu ayi mu diambu di
bobo bankakabamvanganga mambu moso madi kimbeni ayi
malongi ma kiedika. **11** Malongi beni madi boso buididi Nsamu
Wumboti wowo nditambula; wowo wu nkembo wu Nzambi yi

zikhini. **12** Minu ndieti vutudila Klisto Yesu matondo, Pfumu'eto.
Niandiwukhindisa bu kamona ti ndidi wukuikama, bu kathula mu
kisalu. **13** Ka diambu ko ti minu ndituama ba mvuezi, nyamisi
ayi mfingi. Vayi ndimono kiadi bila mu kambu ku diela ndiba
vangilanga mambu beni ayi mu kambu ku minu. **14** Ayi nlemvo
wu Pfumu wumonika wuwombo va kimosi ayi minu ayi luzolo
lolo luidi mu Klisto Yesu. **15** Diambu diadi didi dikuikama ayi
difueni mu kikununu ti: “Yesu Klisto wuyiza va ntoto mu diambu
di vukisa bankua masumu.” Mu bawu boso minu ndidi nsumuki
wutheti. **16** Vayi ndimono kiadi mu diambu diadi: muingi mu
minu mutu wutheti mu bankua masumu, Yesu Klisto kamonikisa
mvibudulu andi yoso muingi ndiba kifuani kuidi bawu bela
kunwilukila mu diambu di luzingu lukalumani. **(aiōnios g166)** **17**
Bika nzitusu ayi nkembo biba kuidi ntinu wunzinga mu zithangu
zioso; wu kakafuanga ko, kamonikanga ko. Niandi kaka Nzambi,
mu zitsungi zioso Amen! **(aiōn g165)** **18** Muan'ama Timote, kuidi
ngeyo ndimvana lutumunu lualu boso buididi zimbikudulu ziozi
zituama bikulu mu diambu diaku, muingi wunuana nduanunu
yimboti bu singimini mu ziawu; **19** bu wunkebanga minu ayi
mayindu mamboti ma ntima momo batu bankaka bazimbisa;
bazimbisa minu. **20** Mu bawu muidi Imene ayi Alekizandele,
bandiyekula kuidi Satanamu diambu babika buela vuezanga.

2 Diawu, ndinlubudila tuamina mambu moso, bika theti ti
zindombolo, zitsambulu, nata batu mu lusambulu ayi phutudulu
yi matondo bivangama mu diambu di batu boso; **2** mu diambu di
mintinu ayi babo badi mu bibuangu bizangama muingi tuzinga
luzingu lu ndembama ayi lu luvovomo mu khadulu yivedila ayi yi
kambulu luvunu. **3** Bila didi diambu di mboti ayi di monisanga
Nzambi, Mvulusi eto, khini. **4** Niandi tidi ti batu boso bavuka

ayi batula ku diela di zabila mambu ma kiedika. **5** Bila Nzambi
yimosi kaka yidi, ayi, phovi yimosi kaka yidi va khatitsika Nzambi
ayi batu; mutu beni Klisto Yesu. **6** Wukiyekula niandi veka mu
diambu di kula batu boso. Kiawu kioki kimbangi kitelomono
mu thangu yifuana. **7** Mu bila kioki minu ndibiekolo nlongi ayi
mvuala. Makiedika ndintuba; ndikadi vuna; nlongi kuidi Bapakanu
mu minu ayi mu mambu ma kiedika. **8** Diawu thidi ti: babakala
basambila mu bibuangu bioso ayi bavumunamioko miawu
mivedila kuidi Nzambi mu kambu nganzi ayi ziphaka. **9** Thidi ti
baketo bavuata minledi mu phuatulu yi mboti, mukukikulula ayi
mu lukinzu. Babika viokisanga tezo mu khangusulu yi zitsuki,
babika vuatanga bilunga bi nolo, minsanga voti minledi mithalu.
10 Vayi bika bavanga mavanga mamboti momo mamvanganga
baketo bansadilanga Nzambi. **11** Bufueni kuidi nketo mu longuka
mu ndembama ayi mu bulemvo. **12** Ndikadi vana minsua kuidi
nketo mu longa voti yadila bakala. Vayi bika kaba dio sui. **13** Bila
Adami niandi wuba wutheti mu vangu bosi Eva. **14** Ayi Adami
kasia vunu ko vayi nketo bu kavunu, wubua mu masumu. **15**
Vayi wela vuka mu mbutulu yi bana enati bantatamana diatila
mu minu mu luzolo, mu bunlongo ayi mu kukikulula.

3 Diambu diadi didi dikuikama: “Woso mutu lembo tombi ba
ntuadisi mu Dibundu; niandi tidi kisalu kimboti.” **2** Bufueni kuidi
ntuadisi mu ba mutu wukambulu tsembolo, kafueti ba bakala widi
nketo wumosi kaka, kalendi ba phulu dia ayi nua ko, kafueti ba
nkua nduenga; kafueti ba mutu zebi kukiyala mu luzingu luandi,
zebi yakula bumboti banzenza, zebi longa, **3** kanuanga malavu
ko, kanuananga ko vayi widi nlembami, kasi nkua ziphaka ko,
kasi khunia zimbongo ko. **4** Kaba mutu zebi diatisa bumboti
nzo'andi, zebi nata bumboti bana bandi ku bulemvo; mu lukinzu

loso. **5** Vayi enati mutu kasi zaba diatisa nzo'andi ko, buna
buevi kalenda kebila Dibundu di Nzambi e? **6** Mutu beni kabika
ba mutu wutambudi bosi phulusu muingi kabika baluniemo ayi
kabika zengolo nkanu banga wowo wuzengolo Satana. **7** Muaki
kafueti ba kimbangi kimboti va meso ma batu bobo badi ku
nganda, muingi kabika fua tsoni ayi kabika bua mu ntambu wu
Satana. **8** Bobuawu kuidi bisadi, bifueti ba mamvawu batu ba
lukinzu, batu bantubanga mambu ma kiedika kaka, banuanga
malavu mawombo ko, babakanga zimbongo mu luvunu ko. **9**
Bafueti zaba lundanga mansueki ma minu mu mayindu mamboti
ma ntima ayi mavedila. **10** Bafueti tuama totu, bosi basala bu
bamonikini batu bakambulu tsembolo. **11** Bobuawu baketo,
mamvawu bafueti ba baketo ba lukinzu, batubidilanga batu ku
ndambu ko, basi ko phulu yi dia ayi yi nua ko, bakuikama mu
mamo. **12** Bika bisadi biba babakala biba babakala bakuela nketo
wumosi-wumosi kaka, bizaba diatisa bumboti bana bawu ayi
zinzo ziawu veka. **13** Bila babo bansala bumboti bammonikanga
batu ba lukinzu ayi babeki diana dinneni mu minu kidi mu Klisto
Yesu. **14** Ndilembo sonikina mambu mama bila diana didi uama
mu vika kuiza kudingeyo; **15** vayi enati ndikidi zingila diodi didi
mu diambu wuzaba buevi wufueti zingila mu Nzo yi Nzambi,
yoyi yidi Dibundu di Nzambi yi moyo, dikunzi ayi zingumunu ki
kiedika. **16** Ayi mu kambu findisa ziphaka: mansueki ma luzitu lu
Nzambi madi manneni. Nzambi wumonika mu lunitu lu nsuni
Wukitulu wusonga mu pheve Zimbasi zimmona Wulongu muidi
Bapakanu Nzo yinwilukila, Wutombolo mu nkembo.

4 Pheve weti kambanga bumboti ti mu zithangu zitsuka, batu
bankaka bela loza malongi ma Pfumu; bela singimina mu ziphevi
zi luvunuayi mu malongi ma ziphevi zimbimbi. **2** Bela zimbusu

mu diambu di mayuya ma minlongi mi luvunu miomi mayindu
ma mintima miawu matulu dimbu ki felo yi mbazu yingolo.
3 Bawu beta kandika batu babika kuela ayi babika dia bidia
binkaka biobi bivanga Nzambi, bifueti diwungu va kimosi ayi
phutudulu yi matondo kuidi minkhuikizi ayi kuidi batu bobo bazebi
kiedika. **4** Bila kioso vangu ki Nzambi kidi kimboti; ayi kuisi ko
kima kioki kifueti lozo bu kidiwulu va kimosi ayi phutudulu yi
matondo. **5** Bila kidi kibieko kinlongo mu mambu ma Nzambi
ayi mu lusambulu. **6** Ngeyo sudikisa bumboti mambu mama
kuidi bakhomba buna wela ba kisadi kimboti ki Klisto Yesu,
kinzingilanga mu mambu ma minu ayi mu malongi mamboti
momo wusudika. **7** Vayi loza zinongo zi buvungisi, ayi zitsangu zi
phamba zi binunu bi baketo; vayi wukiyekulanga mu kinzikanga
Nzambi. **8** Bila bisavu biobi bidi mu diambu di yudusu nitu bisi
mfunu wuwombo ko vayi kinzikanga mambu ma Nzambi mfunu
kuidi mu mambu moso. Bila mu kinzikanga Nzambi muawu muidi
tsila yi luzingu lu thangu yayi ayi luzingu lu nkuiza. **9** Mambu
mama madi makuikama ayi mafueni mu tambulu. **10** Mu bila
diodi tulembo sadila ayi tulembo nuanina bu tuntulanga diana
dieto mu Nzambi yi moyo, niandi mvulusi wu batu boso vayi
lutidi ba mvulusi wu batu bobo bakuikama. **11** Kindisa mambu
mama ayi longa mawu. **12** Muaki mutu kabika lenza kiaku, vayi
bika wuba kifuani kuidimikhuikizi mu thubulu, mu khadulu, mu
luzolo; mu minu ayi mu vedila. **13** Tuamina ndiza, wukiyekula
mu tanganga masonuku, mu lubulanga batu ayi mu longanga.
14 Belanga mayindu mu dikaba di nlemvo diodi didi mu ngeyo;
diodi wutambula mu thangu mimbikudi mibikula ayi bakulutu bu
batetika mioko. **15** Belanga mambu momo mayindu, ayi sadila
mawu mu diambu batu bosobamona buevi weti kuendila ku

ntuala. **16** Wukikeba ngeyo veka ayi keba malongi maku. Ba
wukinda mu mamo momo. Bila ngeyo vanga bobo buna wela
kivukisa ngeyo veka ayi wela vukisabatu bobo beti ku wanga.

5 Kadi temina nunu mu kingolo vayi wunlubula banga dise
diaku. Lubula bamatoko banga bakhomba zi babakala; **2** baketo
bayunduka banga zingudi; bandumba banga bakhomba zi
baketo, mu buvedila boso. **3** Kinzikanga mafuola, momo madi
mafuola mu bukiedika. **4** Vayi enati difuola dibeki bana voti
batekolo, buna bika balonguka theti mu tuama vanga mavanga
mawu ma kinzambi kuidi basi nzo awu. Buna buawu bobo bela
vututila mambote kuidi bambuta ziawu ayizikhaya ziawu bila
diambu diodi dimmonisanga Nzambi khini. **5** Difuola diodi didi
difuola di kiedika ayi widi niandi veka, wuntulanga diana diandi
mu Nzambi builu ayi muini. Wuntatamananga mu zindombolo
ayi mu lusambulu. **6** Vayi difuola dinzingilanga mu makhini didi
difua, ka diambu ko dilembo zingi. **7** Kindisa mambu mama
muingi bakambu tsembolo. **8** Vayi enati mutu kasadisanga ko
basi dikanda diandi, viokila basi nzo andi buna niandi wuluzodi
minu ayi mutu wowo viatukidi mutu wukambuwilukila mu mambu
mambimbi. **9** Kadi difuola dilendi sonoko ko mu nkanda wu
mafuola enati kadukisi ko makumasambanu ma mimvu ayi enati
kasia kuelo ko kuidi bakala dimosi. **10** Kafueti telumunu kimbangi
mu diambu di mavanga mandi mambote, enati wuyundula
bumboti bana bandi, enati wuyakula bumboti banzenza, enati
wusukula malu ma banlongo, enati wusadisa batu baba mu
ziphasi voti wuvanga mavanga mambote ma phila mu phila. **11**
Vayi kadi kikinina sonika mafuola makidi bana balezi; bila zitsatu
ziawu zilenda ku bavambisa mu kisalu ki Klisto ayi belabuela
tomba kuela. **12** Buna bela tambula thumbudulu bila baloza

minu kiawu kithete. **13** Baketo beni beti longuka bumolo bu beti
viokisa thangu mu kuenda diengilanga mu zinzo zingana; bika
zia ti bumolo kaka vayibeti kotanga mu mambu mangana, bu
beti tuba mambu makambulu fuana. **14** Diawu thidi ti mafuola
makidi bana balezi makuela kuawu; mabuta bana, makeba zinzo
ziawu mu diambu di bika vana diluaku kuidi bambeni mu diambu
di vueza. **15** Bila bawombo bankaka bavengama mu diambu
di landakana Satana. **16** Enati nkhuikizi wu bakala voti wu
nketo beki mafuola mu nzo andi, buna bika kama sadisanga
ayi mabika singimina mu dibundu muingi dibundu dibaka bu
sadisila momo madi khatika mafuola. **17** Bika bakulutu bobo
bandiatisanga bumboti dibundu batambula mfutu mu zikhumbu
zizole, viokila bobo bakiyekula mu samuna mambu ma Nzambi
ayi mu longa. **18** Bila masonuku meta tuba ti: Kadi kanga munu
wu ngombi bu kandiata zitheti zi ble ayi kisadi kifueni mu tambula
mfutu andi. **19** Enati biza kufundila nkulutu wu Dibundu, lenda
kikinina mambu beni enati mfundi neti bambangi buadi voti
zitatu. **20** Mu diambu di batu bobo bamvolanga masumu, wuba
temina va meso mabatu boso muingi bankaka bamona boma.
21 Minu ndikutumina va meso ma Nzambi ayi ma Klisto Yesu
ayi mazimbasi zisobolo, mu keba mambu momo mu kambu
thalu zizi ayi mu kambu tulaluviakunu kuidi batu. **22** Kadi kuenda
thinu mu tetika mutu mioko, kadi fubakana mu masumu ma
batu bankaka. Wukikeba ngeyo veka wuvedila. **23** Bika buela
nuanga wo nlangu yi nlangu kaka vayi nuanga ndambu yi vinu
mu diambu di dikutu diaku, ayi mu diambu di kambu kuaku ku
buvini ku zithangu ka thangu. **24** Masumu ma batu bankaka
meta monika tuamina basambusu vayi bankakamamonikanga

ku nzimunina. **25** Bobuawu, mavanga mamboti meti monikanga
mu nsualu vayi momo mambimbi malendi baka bu suamina ko.

6 Bika batu bobo badi ku tsi luyalu lu kivika, bakinzika bapfumu
ziawumu bufuana muingi dizina di Nzambi ayi malongi meto
mabika vuezo. **2** Mimvika miomi midi ku tsi luyalu lu bapfumu
ziozi ziwilukila mibika lezanga bapfumu ziawu mu diambu badi
bakhomba mu Klisto. Vayi miluta kuba sadilanga bu badi batu
bawilukila ayi bakundi ba luzoloba Nzambi. Mawu momo mambu
fueti longa ayi fueti lubula. **3** Enati vadi mutu weti longa mambu
mavenga, ayi kakadi singimina mu mambu ma kiedika ma
Pfumu'eto Yesu Klisto ayi mu malongi madedakana mukhinzukulu
yi Nzambi; **4** buna mutu beni widi nkua luniemo, kasi zaba
kadi diambu ko, vayi kimbevo kidi yandi kiyuvulanga biuvu ayi
kifindananga ziphaka mambutanga kikhenene, minzonza; bifingu
ayi bimbanzila; **5** ziphaka ziphamba zi batu basumuka mu
diela diawu ayi bakambulu kiedika, beti banzila ti kinzikanga
Nzambi yidi tho yi bakilanga ndandu. **6** Muaki bukiedika ti
kinzikanga Nzambi yidi ndandu yinneni enati wummonanga
khini mu biobi bidi yaku. **7** Bila bukiedika tusia nata kadi kima
ko va nza ayi tulendi natakadi kima bu tuela botuka va nza.
8 Vayi bu tubeki bidia ayi minledi mivuata, biobi bifueni kaka
kuidi beto. **9** Bobo batidi ba zimvuama bawu beti luta bua
mu ziphukumunu ayi mu mintambu, mu zinzinunu zi buvungisi
ziwombo ayi zimbimbi ziozizinatanga batu ku mbivusu ayi ku
nzimbala. **10** Bila “luzolo lu mbongo luidi muanzi wumbutanga
mambu moso mambimbi.” Bankaka bu banuanina mu baka
ziawu, bazimbala mu minu; bakimonisa ziphasi ziwombo. Nuana
nduanunu yimbote yi minu. **11** Vayi ngeyo mutu wu Nzambi, tina
mambu momo. Landakana busonga, kinzikanga Nzambi, minu,

luzolo, mvibudulu, lembama. **12** Nuana nduanunu yimboti yi
minu, zimbidila luzingu lukalumani, bila ngeyo wutelo mbila mu
diambu di luawu; ayi mu diambu di luawu wutelimina kimbangi
kimboti va meso ma bambangi bawombo. **(aiōnios g166)** **13**
Ndikutumina va meso na Nzambi, wunzingisanga bima bioso,
ayi va meso ma Klisto Yesu, wutelama kimbangi ki kitoko va
meso ma Ponse Pilatu: **14** mu diambu wukeba lutumunu lualu
mu kambu ditona ayi tsembolo natemu lumbu kiela monika
Pfumu eto Yesu Klisto, **15** mutu wowo Nzambi kela totula mu
thangu yifuana. Niandi kaka mutu wu zikhini ayi wulenda vanga
mamo maka zodidi. Ntinu wu mintinu ayi Pfumu yi bapfumu **16**
Niandi kaka, ka kafuanga ko, wumvuandanga va kienzila kilendi
baka bu fikumunu ko. Mutu kammuenieti ko ayi mutu kalendi
kummona ko. Niandi vuidi nzitusu ayi lulendo mu mimvu mioso.
Amen! **(aiōnios g166)** **17** Lubula zimvuama zi thangu yayi ti babika
ba luniemo ayi babika tula diana diawu mu kimvuama kieti suka,
vayi batula diana diawu mu Nzambiwukutuvananga bima bioso
mu kimvuama muingi beto tu bisadila. **(aiōn g165)** **18** Wuba kamba
bavanga mamboti, baba zimvuama mu mavanga mamboti, bika
baba bakubama mu kaba kuidi bankaka mu ntima wu luzolo. **19**
Mu nzila yoyo balenda kukikubikila kiuka kingolo mu diambu
diawu. Kiuka kioki kiela ba fondasio mu thangu yidi ku ntuala
muingi basimbidila luzingu lu kiedika. **(aiōnios g166)** **20** Timote,
keba bumbote mamo ma bayekudila; tina mambu ma phamba
ayi makambulu ma kinzambi; tina ziphaka zi buvungisi ziozi
beti tedila nzayilu vayi yidi nzayilu yi luvunu. **21** Bila bankaka
bu bakikinina nzayilu yoyi, bazimbala mu minu. Bika nlemvo
wubanga yeno.

2 Timothy

1 Polo, mvuala wu Yesu Klisto mu luzolo lu Nzambi, boso
buididi tsila yi luzingu yidi mu Klisto Yesu, **2** mfidisidi nkanda
wawu kuidi Timote muan'ama wu luzolo. Bika nlemvo, mamboti
ayi ndembama bibedi kuidi Nzambi Tata ayi kuidi Klisto Yesu,
Pfumu eto, bibanga yaku. **3** Ndimvutula matondo kuidi Nzambi
yoyi ndieta sadila mu mayindu ma ntima wuvedila banga busila
bakulu bama; bila builu ayi muini ndikutebukilanga moyo, mu
zithangu zioso mu zindombolo ziama. **4** Phuila yiwombo yidi
yama mu kumona, bu ndieti tebukila matsuela maku moyo,
muingi ndibuela mona khini. **5** Ndizimbakananga ko minu
kikiedika kidi mu ngeyo; ayi kioki kituama ba mu khay'aku yi
nketo mama Loyisi ayi mu ngudi aku Ewunise. Tsidi diana ti kidi
mu ngeyo. **6** Diawu ndikutebudila moyo muingi wuluta buela
lemisa dikaba di Nzambi didi mu ngeyo; diodi wutambula bu
nditetika mioko miama **7** bila Nzambi kasia kutuvana Pheve yi
boma-boma ko vayi wutuvana pheve yi lulendo, yi luzolo ayi yi
diela di kukikebila. **8** Diawu kadi mona tsoni mu telama kimbangi
mu diambu di Pfumu eto voti mu diambu diama bu ndidi mu
nloko mu diambu diandi. Vayi bika wufubakana yama mu ziphasi
mu diambu di Nsamu wumboti boso buididi lulendo lu Nzambi. **9**
Bila niandi wutuvukisa ayi wututela mu mbila yinlongo; bika sia ti
boso bubela mavanga meto vayi boso bu bela lukanu luandi
veka ayi nlemvo andi wowo katuvana mu Klisto Yesu tuamina
thonono yi zithangu. **(aiōnios g166)** **10** Vayi buabu wutumonisa
wawu bumboti mu ntangu Pfumu eto Yesu Klisto kayiza; bila
niandi wukosikisa lulendo lu lufua, wukienzula luzingu ayi biobi
kabifuanga ko mu nzila yi Nsamu Wumbote. **11** Mu diambu di
Nsamu Wumbo ti beni wawu ndibiekolo nsamuni, mvuala ayi

nlongi kuidi Bapakanu. **12** Ayi diawu ndilembo monina ziphasi
ziazi vayi ndikadi mona tsoni mu diambu nzebi mutu wowo
ndiwilukila ayi diana tsidi ti lulendo luidi yandi mu keba mambu
moso momo ndiyekudulu nate mu lumbu kina. **13** Kebanga
bumboti mambu ma kiedika momo wuwa kuidi minu mu minu
ayi mu luzolo luidi mu Klisto Yesu. **14** Lundanga bumbote,
mu lusadusu lu Pheve Yinlongo mu beto, mambu mambote
momo wuyekudulu. **15** Ngeyo zebi ti batu boso badi mu Azi
bandoza, mu bawu muidi Fingele ayi Elimongene. **16** Bika Pfumu
kawokisa mamboti mandi mu nzo yi Onesifole, bila niandi wuba
kumbombanga buwombo ayi kasia mona tsoni ko mu diambu di
zisieni ziama. **17** Vayi bu kaba ku Loma, wuthomba mu bufula
ayi wumbakula. **18** Bika Pfumu kamvana diluaku ditambudila
mamboti ma Pfumu mu lumbu kina. Ngeyo lutidi zaba phila yoyi
katsadisila mu mambu mawombo bu ndiba ku Efeso.

2 Diawu ngeyo muan'ama, bika wukikindisa mu nlemvo wowo
widi mu Klisto Yesu. **2** Mambu momo wuwa kuidi minu va meso
ma bambangi bawombo, longa mawu kuidi batu bakuikama
bobo babeki bu kumalongila kuidi batu bankaka. **3** Bika wumona
ziaku ziphasi banga disodi dimboti di Yesu Klisto. **4** Bila kuisi
ko mutu wunkuendanga ku mvita wumbelanga mayindu mu
bima bi luzingu lualu mu diambu kamonisa khini mutu wowo
wunsonika. **5** Bobuawu, mutu wunsalanga zitsaka (bipa) kalendi
vuiku budu ki ndungunu ko enati kakadi nuana boso buididi
mina. **6** Nkuni zitsola kafueti tuama sala theti tuamina katambula
mimbutu. **7** Sudika bumboti mambu mama thubidi bila niandi
veka Pfumu wela kuvana diela mu mambu moso. **8** Tebukilanga
Yesu Klisto moyo, wutotukila mu nkuna Davidi, wufuluka mu
bafua boso buididi Nsamu wumboti wundieti longa. **9** Bila mu

diambu di Nsamu wumboti beni wawu ndilembo monina ziphasi
ayi ndididi wukangama banga mvangi mambimbi. Muaki mambu
ma Nzambi masi makangama ko. **10** Diawu ndilembo kangila
ntima mu diambu di batu bobo basobolo muingi bawu mamvawu
batambula phulusu yidi mu Yesu Klisto va kimosi ayi nkembo wu
kawumani. **(aiōnios g166)** **11** Mambu mama madi ma kuikama:
Enati tufuidi va kimosi ayi niandi, buna tuela zinga va kimosi ayi
niandi. **12** Enati tumvibidila buna tuela yadila va kimosi ayi niandi;
vayi beto kuntunuka, niandi mamvandi wela kututunuka. **13**
Enati tuisi ko bakuikama, vayi niandi widi wukuikama, bila niandi
veka kalendi kukitunuka ko. **14** Tebula batu moyo mu mambu
momo; wuba lubula va meso ma Nzambi ti babika ziphaka mu
mambu ma phamba makambulu mfunu. Vayi mannatanga ku
mbivusu batu bobo banwanga mawu. **15** Nuana mu monika va
meso ma Nzambi banga mutu wufuana, banga kisadi kikambu
mona tsoni; kinlonga mu busonga mambu ma kiedika. **16** Tina
ziphaka zi mambu ma phamba ayi makambu dedakana ayi
minu bila batu bobo bantubanga mawu beti luta kuendanga mu
zithangu zioso ku kambu kinzikanga mambu ma Nzambi **17**
ayi mambu mawu madi banga phuta yindianga nsuni wu nitu.
Mu bawu muidi Imene ayi Filete. **18** Bawu bamana vengama
mu kiedika bu beti tubanga ti mfulukulu yimana vioka thama;
balembo zimbisa minu ki batu bankaka. **19** Muaki fundasio yi
ngolo yi Nzambi yidi kaka yitelama ayi yibeki ayi dimbu kiaki:
“Pfumu zebi batu bandi, ayi woso mutu weti tangunanga dizina di
Pfumu, bika katina mambu mambimbi.” **20** Bika sia ti mimvungu
mivangulu mu nolo ayi mu palata, ziawu kaka mimmonikanga
mu nzo yinneni vayi muidi ayi miomi mivangulu mu minti ayi mu
tuma. Miomi mivangulu mu nolo ayi mu palata midi mi luzitu bosi

miomi mivangulu mu minti ayi mu tuma miawu minsadulungu
kadika lumbu. **21** Enati mutu wukikebidi wuvedila mu kambu
vanga mambu mama, buna niandi wela kituka mvungu wu luzitu,
wunlongo, widi mfunu kuidi vuidi wawu; wawu widi wukubama
mu diambu di mavanga moso mambote. **22** Tina zinzinunu zi
bumuana vayi tomba busonga, minu, luzolo, ndemama va kimosi
ayi batu bobo bansambilanga Pfumu mu ntima wuvedila. **23**
Tina biuvu bi buvungisi, ayi bikambulu mfunu bila bizabikini ti
biawu bieti totula ziphaka. **24** Bila kisadi ki Pfumu kasi fuana
findananga ziphaka ko vayi kafueti ba mutu wulembama kuidi
batu boso, mutu widi diela mu longa ayi mu zebi vibidila. **25**
Kafueti teminanga mu malembi batu bobo bankakidilanga bila
nani zebi mananga Nzambi lenda kuba vana diela di baludila
mavanga ayi tula ku nzayilu yi mambu ma kiedika; **26** ayi diela
diawu divutukisa mu diambu babaka busionukina mu mintambu
mi Satana, wuba kanga mu kuba kuika mu diambu bavanga
luzolo luandi.

3 Zaba kuaku ti mu bilumbu bitsuka, muela ba zithangu ziphasi.
2 Bila batu bela ba buimi, bela ba bakundi ba zimbongo, bela
ba luniemo, bela ba lunangu, bela ba mimvuezi mi mambu ma
Nzambi, bela ba mitingu kuidi bambuta ziawu, bela zabanga ko
vutula matondo, bela zabanga ko ba banlongo; **3** bela ba batu
bakambulu luzolo, bakambulu kiadi, bela vunina badiawu mambu,
bela zabanga ko kukiyala, bela ba batu batsita; bela ba bambeni
zi mamboti. **4** Bela yekulanga badiawu; bela vika fuemanga,
bela kukinangikanga mu luniemo, bela luta zolanga zikhini viokila
Nzambi. **5** Bela monikanga banga bazebi kinzikanga Nzambi
vayi bela tunukanga mambu momo mammonisanga zingolo
zi mambu ma Nzambi. Bika wutatukila batu ba phila yoyi. **6**

Bankaka mu bawu bankotanga mu zinzo; ayi bambuilanga
baketo bakambulu mayindu masikama, ayi bannatanga zitu
ki masumu momo bavola ayi bammonanga tsatu yi mambu
mambimbi ma phila mu phila. **7** Baketo beti longukanga mu
zithangu zioso vayi balendi baka bu tudila ku nzayilu yi mambu
ma kiedika ko. **8** Banga Yanesi ayi Yambelesi bamanga wilukila
Moyize, buawu bobo batu beni bamengi wilukila kiedika; bu badi
batu babivusu mu diela diawu ayi minu kiawu kizimbalanga bu
kieti toto. **9** Balendi kuenda ku ntuala ko bila buvungisi buawu
buela monika kuidi batu boso, banga bubela batu ba buadi bobo.
10 Vayi kuidi ngeyo, wulandikini malongi mama, khadulu ama,
zikhanu ziama, minu kiama; lembama kuama luzolo luama ayi
mvibudulu ama. **11** Ngeyo wumona zinzomono ziama ayi ziphasi
ziama, phila zimbuidila ku Antioshe, ku Ikone, ku Lisitele. Ayi
phila zinzomono mbi ndikambu mona! Vayi Pfumu wukhula mu
zizioso. **12** Muaki zaba ti babo bobo batidi zinga luzingu luvedila
va meso ma Nzambi, mu lusadulu lu Yesu Klisto, bela zomo.
13 Vayi batu bambimbi ayi bankua luvunu bela luta vanganga
mambu mambimbi; bela vuna bankaka ayi bawu veka bavunuka.
14 Vayi ngeyo, kangama mu mambu momo wulonguka ayi momo
mazabikini ti madi makuikama bu zebi mutu wulonga mawu. **15**
Tona mu kimuana kiaku, ngeyo zebi Masonuku Manlongo; mawu
malenda kuvana diela di kiedika mu diambu wubaka phulusu
mu minu mu Klisto Yesu. **16** Masonuku mamo masonimina mu
lulendo lu Nzambi, madi mfunu mu longa, mu tubidila, mu ludika
ayi longa mu diatila mu busonga, **17** muingi mutu wu Nzambi
kaba wuduka ayi kaba wukubama mu vanga mavanga moso
mamboti.

4 Minu ndikutumina va meso ma Nzambi ayi ma Yesu Klisto
wela sambisa batu banzinga ayi bafua, mu diambu di bu kela
monika ayi mu diambu di Kipfumu kiandi ti **2** longa mambu ma
Nzambi ayi longa mawu mu bufula mu zithangu zioso, yiba
yifuana voti yikambu fuana. Totula luvunu lu batu, temina ayi
lubula mu mvibusulu yingolo ayi lubula mu ndongolo. **3** Bila
thangu yidi yela ba ti batu bakadi buela zola wa malongi ma
kiedika; vayi mu diambu di zitsatu ziawu bela kukivangila minlongi
miwombo-wombo, miomi miela kuba kamba mambu momo
makutu mawu matidi wa. **4** Bela kanga matu mawu mu diambu
babika buela wa mambu ma kiedika vayi bela zibula mawu mu
diambu di wa zinongo. **5** Vayi ngeyo, wukikeba mu mambu
moso momo; vibidila mu ziphasi, sala kisalu kiaku ki kinsamuni
ayi manisa kisalu bumboti. **6** Bila mu diambu diama ndidi
wukubama mu tambuku banga dikaba ayi thangu yi kuendila
yizidi. **7** Minu ndinueni nduanunu yimboti, ndinakuni zithinu nate
kuna tsuka; ndikebidi minu. **8** Buabu nzebi ti ndilundulu budu ki
kipfumu ki busonga, kioki Pfumu, zuzi disonga, kela kuphana
mu lumbu kina. Bika sia ti kuidi minu kaka vayi wela kivana
kuidi baboso bobo banvingilanga mbonokono andi mu luzolo. **9**
Sia nsualu mu vika kuiza ku ndidi. **10** Bila Demasi wundiefudi;
bu kavukumunkini mu landakana nza yayi ayi wuyenda kuandi
ku Tesalonika. Kelesensi wuyenda ku Ngalatiya ayi Tite niandi
wuyenda ku Dalimati. **(aiōn g165)** **11** Luka kaka widi yama vava.
Bu wu nkuiza vitula Malako, kiza yaku bila mfunu ndimvuidi mu
kisalu kiama. **12** Ndituma Titsike ku Efeso. **13** Bu wunkuiza,
buna wundatina yunga ki ndibika mu nzo Kalipusi ku Tolowasi
ayi zibuku, buidi ziozi zivangimina mu minkanda mi bibulu.
14 Alekisandele, dimfulanga bisengo, wuphangila mambimbi

mawombo. Vayi Pfumu wela kumvutudila boso buididi mavanga
mandi. **15** Mamvaku wukikeba mu diambu diandi, bila niandi
wukakidila mu kingolo mambu meto. **16** Bu ndisamba mu
khumbu yi thete, kadi mutu kasia kutsadisa ko; babo bathina.
Vayi bika babika kuba tangila nzimbala yoyi. **17** Pfumu niandi
wutelama va ndambu va ndiba ayi wukhindisa mu diambu di mu
minu ndongolo yiba yiduka ayi yidukila mu makanda moso nate
kuidi Bapakanu. Bukiedika minu ndikulu mu munu wu khosi. **18**
Nzebi ti Pfumu wela kukhula mu mavanga mamo mambimbi ayi
wela kukheba mu diambu di mu Kipfumu kiandi ku Diyilu. Bika
nkembo wubanga yandi mu zithangu zioso. Amen. **(aiōn g165)** **19**
Vana mboti kuidi Pilisika ayi Akilasi ayi nzo yoso yi Onesifole.
20 Elasite wusiala ku Kolinto; mu kimbevo ndibika Tolofime ku
Mile. **21** Tomba bu kuizila tuamina sivu. Ewubulusi, Pudensi,
Linusi, Klodia ayi bakhomba zioso zifidisidi mboti. **22** Bika Pfumu
kabanga mu Pheve aku. Nlemvo wubanga yaku.

Titus

1 Polo, kisadi ki Nzambi ayi mvuala wu Yesu Klisto, boso
buididiminu ki batu bobo basobolo ba Nzambi ayi boso buididi
nzayilu yi mambu ma kiedika madi boso buididi khinzukulu yi
mambu ma Nzambi, **2** mu diana di luzingu lukalumani. Luzingu
lolo Nzambi yoyi yika yilendivuna ko kavanina tsila tuamina
thonono yi zitsungi. **(aiōnios g166)** **3** Vayi thangu bu yifuana,
niandi wuzabikisa mambu mandi mundongolo yoyi ndiyekodolo
boso buididi lutumunu lu Nzambi Mvulusi eto, **4** mfidisidi nkanda
wawu kuidi Tite khatika, muan'ama mu minu kioki tuidi mu
kithuadi. Bika nlemvo ayi ndembama bi Nzambi Tata ayi bi
Klisto Yesu Mvulusi eto bibanga yaku. **5** Bila ndibikila ku Kelete
kiawu kiaki: wukubika mambu moso masiala ayimuingi wubieka
mintuadisi mi Dibundu mu kadika divula boso bu nditumina. **6**
Kadika ntuadisi kabika ba bila kioki kafueti sembolo; kafueti ba
bakala dikuela nketo wumosi kaka; beki bana bakuikama. Batu
babika baka diluaku di fundila bana benit i khadulu yimbimbi
badi voti batumiminanga batu ko. **7** Didi diambu di mfunu ti
ntuadisi wu dibundu kafueti ba mutu kambulu tsembolo banga
kisadi ki Nzambi wunkambu tulanga diana mu diela diandi,
kafuemanga nsualu ko; kanuanga malavu ko; kanuananga ko,
kabika ba mutu weti zola baka zimbongo mu mayuya. **8** Kafueti
ba mutu zebi yakulanga bumboti banzenza ayi kafueti ba mutu
weti zola mamboti; kafueti ba mutu wu diela, mutu wusonga,
mutu wuvedila, zebi kukiyala. **9** Kafueti ba wukangama mu
mambu ma kuikama boso buididi malongimuingi kaba wufuana
mu lubula boso buididi malongi ma kiedika ayi mu bedisila bobo
bamfindisanga ziphaka. **10** Bila bawombo kaba tumamananga
ko, banyolukanga mambu ma phamba; bamvunanga batu. Badi

bawombo muidi Bayuda. **11** Bufueni mu kuba kangisa miunu
bila zinzo ziwombo balembo zimbisabu beti longa mambu ma
kambulu fuana mu diambu di babaka zimbongo mu luvunu. **12**
Wumosi mu bawu, mbikudi awu veka wutuba ti: Basi Kelete
badi bankua luvunu badi bibulu bimbimbi, ayi kisalu kiawu dia
kaka ayi badi miolo. **13** Kimbangi kiaki kidi ki kiedika. Diawu
wuba temina ngolo muingi baba minu ki kiedika **14** ayi babika
singimina mu zinongo zi Bayuda ayi zithumunu zi batu bobo beti
vengama mu mambu ma kiedika. **15** "Bibioso bidi bivedila mu
diambu di batu bobo badi bavedila" vayi bibioso bisi bivedila ko
mu diambu di batu bobo badi basumuka ayi bakambulu minu
ayi diela diawu ayi mayindu ma mintima miawu bidi bisumuka.
16 Muaki bambanzilanga ti bazebi Nzambi vayi bantunukanga
Nzambimu mavanga mawu bila baba zolanga ko; basi bulemvo
ko ayi balendi vangakadi diambu dimosi di mboti ko.

2 Vayi ngeyo, tuba mambu mafueni mu malongi ma kiedika.
2 Longa babakala bayunduka babika ba phulu yi dia ayi yi
nua, baba batu ba lukinzu, batu ba nzayilu; baba batu ba
badi minu ki kiedika, batu ba luzolo lu kiedika ayi baba batu
badi mvibudulu. **3** Bobuawu, baketo bayunduka baba baketo
banzingilanga mu khadulu yifueni kuidi baketo banlongo; babika
ba kifu kitembikisanga mambu mabatu, babika kukiyekulanga
mu nuanga malavu mawombo. Baba baketo banlonganga
mambu mamboti **4** muingi balonga baketo bobo bakuedidi
bosi mu zola babakala bawu ayi bana bawu, **5** baba diela,
baba bavedila, babelanga zinzo ziawu mayindu; baba baketo
bamboti, batumukinanga babakala bawu mu diambu di mambu
ma Nzambimabika vuezo. **6** Bobuawu, lubula bamatoko muingi
mabika ba phulu yi dia ayi yi nua. **7** Mu mambu moso

ngeyo veka ba kifuani mu mavanga mamboti. Bika malongi
maku maba mavedila ayi ma lukinzu. **8** Mambu maku maba
masonga, makambu bila kioki mafueti tubudulu muingi batu
bobo bankakidila bafua tsoni bu bakambulu diambu di mbimbi
dituba mu diambu dieto. **9** Lubula bavika baba bulemvo kuidi
bapfumu ziawu, mimonisanga bapfumu ziawu khini mu mambu
moso. Bosi mibika findisanga bapfumu ziawu ziphaka. **10** Mibika
yibanga, vayi mimonisa kikhuikizi ki kiedika muingi malongi
ma Nzambi, Mvulusi eto makinzuku mu mambu moso. **11** Bila
nlemvo wu Nzambi wunnatanga phulusu wumonika kuidi batu
boso. **12** Wukutulonganga muingi tubika lenzanga Nzambi,
tubika zinzinunuzi ntoto. Vayi tuzingila mu tsungi yayi, mu kambu
phulu yi dia ayi yi nua. Tuzingila mu busonga, mu khinzukulu
yi Nzambi **(aiōn g165)** **13** bu tulembo vingila diana di khini ayi
mbonokono yi nkembo yi Nzambi eto yinneni ayi Mvulusi eto
Yesu Klisto. **14** Wukiyekula niandi veka mu diambu dieto muingi
katukula mu mambu moso mambimbi ayi muingi kavedisa, mu
diambu diandi veka, batu bobo kavuidi niandi veka ayi bobo
bantulanga bufula mu vanganga mavanga mamboti. **15** Longa
mambu momo, lubula ayi temina mu lulendo loso lu tumina.
Mutu kabika ku lenza.

3 Bika wutebula batu boso moyo ti bafueti ba bulemvo kuidi
minyadi ayi bapfumu. Bosi bafueti ba tumamana ayi bafueti ba
bakubama mu vanganga mavanga mamboti. **2** Babika finganga
kadi mutu wumosi, baba batu ba ndembama ayi batu ba luzitu
ayi baba batu bammonisanga nlembami kuidi batu boso. **3**
Bila beto mamveto tutuama ba bivungisi ayi tusia ba bulemvo
ko, tuba bazimbala, tuba bavika ba zinzinunu zi phila mu phila
ayi zikhini zi phila mu phila; tuba zingilanga mu luvunu ayi mu

kikhenene, batulendaayi mamveto tulendasana beto na beto. **4**
Vayi mamboti ma Nzambi, Mvulusi eto, ayi luzolo luandi mu
diambu di batu bu bimonika, **5** buna niandi wutuvukisa. Bika sia
ti mu diambu di mavanga ma busonga momo tuvanga vayi mu
diambu di kiadi kiandi; bu katusukudila mu nlangu, mu mbutukulu
yimona, mu kutukitula bamona mu lusadusu lu Pheve Yinlongo.
6 Niandi wutudukudila Pheve Yinlongo beni mu buwoka mu
lusadusu lu Yesu Klisto Mvulusi'eto, **7** mu diambu di bu tukitulu
basonga mu nlemvo andi muingi tukitukabatu bela vinginina
kiuka boso buididi diana di luzingu lu kalumani. **(aiōnios g166)**
8 Mambu momo madi makuikama ayi thidi ti wumalongila mu
bufula muingi bobo bawilukila Nzambi bakiyekula mu ba batheti
mu vanganga mamboti. Mambu mama madi mamboti ayi ma
mfunu kuidi batu. **9** Vayi tinanga biuvu bi buvungisi, mambu ma
kikhulu, minzonza ayi ziphakamu diambu di Mina bila masi mfunu
ko ayi mambu moso momo madi ma phamba. **10** Vayi kuidi mutu
wulembo totula khabunu, ngeyo kunlubula mu khumbuyitheti ayi
yimmuadi. Buna kadi buela ba yandi kithuadi. **11** Bila zaba ti
mutu wuphila yoyi wuzimbala ayi wumvolanga masumu; ayi
wukukibedisanga niandi veka. **12** Mu thangu ndiela kufidisila
Alitemasi voti Tishike buna vika mu kuiza kuidi minu ku Nikopolisi
bila ndibeki lukanu lu viokisila kuaku tsungi yi kiozi kingolo. **13**
Tomba busila mu sadisa bumboti zuzi Zenasi mu nzietolo andi
ayi Apolo muingi babika kambu kadi kima. **14** Bufueni batu beto
veka balonguka mu ba batheti mu vangangamavanga mamboti
mu diambu di mambu ma mfunu muingi bedi kambu mimbutu.
15 Baboso badi yama kuaku bafidisidi mboti. Vana mboti kuidi
batu bobo beti kutuzola mu minu. Bika nlemvo wubanga yeno
beno boso.

Philemon

1 Polo, muisi nloko mu diambu di Yesu Klisto, ayi Timote
khomb'etobafidisidi nkanda wawu kuidi Filemo, nkundi eto wu
luzolo ayi kisadi yeto **2** ayi kuidi khomb'eto yi nketo Afi ayi
kuidi Alasipe, kinuani yeto ayi kuidi dibundu dinkutakananga
ku nzo aku. **3** Bika nlemvo ayi ndembama bi Nzambi Dise
dieto ayi bi Pfumu eto bibangayeno. **4** Ndimvutulanga matondo
kuidi Nzambi mu zithangu zioso bu ndikutebukilanga moyo mu
zitsambulu ziama, **5** bu ndilembo wanga zitsangu zi luzolo ayi
zi minu zidi yaku mu diambu di Pfumu Yesu ayi mu diambu
di banlongo boso. **6** Ndinsambila Nzambi muingi wuba bufula
mu ba mu kithuadi ayi bankaka mu minu kiaku muingi wuba
diela difuana di sudikila dioso-diosodiambu di mboti didi yeto mu
Klisto. **7** Luzolo luaku lumbonisa khini yingolo ayi lukhindisa
bila ngeyo, khomba, bika wuzaba bumbote ti wukulula mintima
mi banlongo. **8** Diawu, budidi ti mbeki kiphuanza kingolo mu
Klisto mu kutumina mu mambu mafueni, **9** mu diambu di
luzolo, vayi mu diambu di boso bu ndidi minu Polo, kinunu
ayi buela ndidi buabu mu nloko mu diambu di Yesu Klisto; **10**
ndikulomba mu diambu di Onesime, muan'ama wundibuta buna
ndidi wukangama. **11** Va theti niandi kasia ba mfunu kuidi ngeyo
ko vayi buabu mfunu wuwombo keka kuidi ngeyo ayi kuidi
minu. **12** Ndimvutudi diaka kuidi ngeyo; niandi bukadi kintima
kiama. **13** Muaki ndiedi katia ti kavuanda kuandi yama muingi
katsadisa va buangu kiaku bu ndidi wukangama mu diambu di
Nsamu Wumboti. **14** Vayi mbengi kuama buvanga mu kambu
teka zaba mayindu maku mu diambu wubika vangila mamboti
maku mu kuiku vayi mavangimina mu luzolo. **15** Nani zebi,
mananga Onesime wutuama vambana yaku mu ndambu thangu

kaka muingi wuntambula buabu mu zithangu zioso; **(aiōnios g166)** **16** vayi bika banga mvika vayi banga mutu wowo viatukidi mvika, banga khomba yi luzolo. Niandi thalu yiwombo kadi kuidi minu vayi kuidingeyo wela luta thalu bu keka mutu ayi khomba mu Pfumu. **17** Diawu, mu diambu di kithuadi ayi minu, buna wunyakula banga timinu veka yakudi. **18** Enati diambu di mbimbi kavangila voti pholo aku kadi, buna tangila biawu va dizina diama. **19** Tala minu veka Polo tsonikini mambu mama mu koko kuama. Minu ndiela futa yawu ayi mbengi kuama kutebula moyo ti ngeyo mamvaku pholowidi kuidi minu. Pholo beni yidi luzingu luaku veka. **20** Nyinga khomba, mu diambu di Pfumu bika wutsadisa; buisa ntim'amamu Klisto. **21** Bu tsididi tumama kuaku diana, diawu ndisonikini bila nzebi ti wela vanga viokila momo ndombidi. **22** Diambu dinkaka, wukhubikila nlekolo, bila diana ndisia ti mu diambu di zitsambulu zieno bela ku phutula kuidi beno. **23** Mboti aku yibedi kuidi Epafalasi, nkundi ama mu nloko mu diambu di Klisto Yesu. **24** Zimboti ziaku zibedi kuidi bisadi yama Malako, Alisitalike, Demasi ayi Luka. **25** Bika nlemvo wu Pfumu'eto Yesu Klisto wubanga yaku.

Hebrews

1 Mu zikhumbu ziwombo ayi mu zinzila ziwombo, Nzambi
wuyolukila mutsi khulu, bakulu beto mu nzila yi mimbikudi.
2 Vayi mu bilumbu biabi bi tsuka Nzambi wutuyolukila mu
Muan'andi, mutu wowo kabieka mvingidi wu bima bioso ayi mu
niandi kavangila bima bioso. **(aiōn g165)** **3** Muana beni wulembo
monikisa lezama ku nkembo wu Nzambi ayi niandi mfikula
yimonisa bumboti bumutu buandi. Niandi weta kindisa bima bioso
mu mambu mandi ma lulendo. Bu kamanisa kubika tsukudulu
yi masumu; buna wuvuanda ku Diyilu va koko ku lubakala lu
Nzambi, nkua ngolo yoso. **4** Buna niandi wulutila zimbasi mu
luvalu bila dizina di katambula dilutidi dizina di zimbasi. **5** Muaki
kuidi mbasi mbi yoyi Nzambi kakamba: ngeyo widi Muan'ama,
minu ndibutidi mu lumbu kiaki Voti diaka: Minu ndiela ba dise
diandi ayi niandi wela ba muan'ama e? **6** Bosi bu kakotisa mutu
wutheti wu butuka va nza, wubuela tuba ti: Bika zimbasi zioso zi
Nzambi zifukama va ntual'andi. **7** Mu diambu di zimbasi, niandi
wutuba ti: Niandi wunkitulanga zimbasi ziandi phemo ayi bisadi
biandi minlaki mi mbazu. **8** Vayi mu diambu di Muana, niandi
wutuba ti: A Nzambi, kundu kiaku ki kipfumu kinzinganga mu
zithangu zioso. Nkaw'aku wu busonga widi nkawa wu kipfumu.
(aiōn g165) **9** Wunzolanga masonga vayi wunlendanga mambimbi.
Diawu Nzambi, Nzambi aku, kasobudila ayi kamonisa khini yi
nzitusu viokila yoyi kamonisa bakundi baku. **10** Wubuela diaka:
A Pfumu, va thonono ngeyo wuvanga zifundasio zi ntoto ayi
diyilu divangulu mu mioko miaku. **11** Biela bungana vayi ngeyo
wela zinga mu mimvu mi kamimani; Biela nuna banga minledi.
12 Wela bizinga banga bu nzingulungu nledi ayi biela sienza vayi
ngeyo wusienzanga ko ayi mimvu miaku milendi suka ko! **13** Ayi

kuidi mbasi mbi katuba ti: Vuanda va lubakala luama nate ndiela
mana kitula bambeni ziaku diatulu ki malu maku. **14** A ziawu zisi
ko ziphevi zinsadilanga Nzambi, zifidusu mu diambu di sadila
batu bobo bela vinginina kiuka ki phulusu e?

2 Diawu, tufueti luta keba mu mambu momo tuwa, tala tuedi
zimbala. **2** Bila enati mambu momo zimbasi zisamuna maba
makinda ayi enati mbundudulu yi Mina ayi kambu ku tumamana
koso kutambula thumbudulu yifuana; **3** buna buevi tulenda
vukila enati tulembo lenzi phulusu yoyi yinneni? Lolo niandi
veka Pfumu katuama samuna bosi yikindusu kuidi batu bobo
banwa. **4** Nzambi wukindisa kimbangi kiawu mu bidimbu, mu
mavanga matsiminanga ayi mu bikumu bi phila mu phila ayi
mu makaba ma Pheve Yinlongo makabulu boso buididi luzolo
luandi. **5** Muaki bika sia ti kuidi zimbasi Nzambi kayekudila nza
yinkuiza, wowo tulembo yolukila. **6** Muaki vadi vama vamosi
mutu wumosi, wutelama kimbangi kiaki: Mutu, widi nani muingi
wuntebukilanga moyo e? voti Muana mutu widi nani muingi
wumbelanga mayindu e? **7** ngeyo wumvanga mutu wukambu
luvalu, mu ndambu thangu zimbasi bu zimviokila mu luvalu, vayi
wumvuika nkembo ayi nzitusu. **8** Ngeyo wutula bima bioso ku tsi
bitambi biandi. Mu thangu kamana tula bima bioso ku tsi luyalu
luandi, Nzambi kasia zimbakana ko kadi kima kimosi kibika ba
ku tsi luyalu luandi. Muaki nate buabu tumueni ko ti bima bioso
bidi ku tsi luyalu luandi. **9** Vayi Yesu, mutu wowo wutuama ba
wukambu luvalu mu ndambu thangu zimbasi bu zimviokila mu
luvalu, tulembo moni buabu wuvuiku nkembo ayi nzitusu mu
diambu di ziphasi zi lufua ziozi kamona mu diambu di nlemvo wu
Nzambi bu kafuila batu boso. **10** Muaki dimonika ti didi difuana
kuidi Nzambi, wuvanga bima bioso ayi wunzingisa bima bioso,

mu kitula Yesu mutu wufuana mu nzila yi ziphasi mu diambu di
nata bana bawombo ku nkembo andi. Bila Yesu niandi mutu
wukubanatanga ku phulusu. **11** Bila ayi mutu wowo wumvedisa
ayi batu bobo bavedoso, babo mu dise dimosi batotukila. Diawu
kamonanga tsoni ko mu kuba tedila bakhomba bandi **12** mu
thangu kakamba: Ndiela yolukila dizina diaku kuidi bakhomba
ziama, ndiela kuyimbidila va ntuala dibundu dioso. **13** Wubuela
diaka: Minu ndiela tula diana diama mu niandi. Wubuela diaka:
Minu wawu va kimosi ayi bana bobo baphana Nzambi. **14**
Sumbu didi ti bana bafubakana mu menga ayi nsuni buna niandi
mamvandi wutumbu fubakana. Wuvanga buawu mu diambu di
kosikisa, mu nzila yi lufua, satana, mutu wowo beki lulendo lu
lufua, **15** ayi mu diambu di kula batu boso bobo baba bavika ba
boma bu lufua mu luzingu luawu loso. **16** Bila bukiedika kasia
kuiza mu diambu di sadisa zimbasi ko vayi wuyiza mu diambu di
sadisa nkuna wu Abalahami. **17** Mu bila kioki, nganu wutumbu
dedakana, mu mambu moso, banga bakhomba muingi kakituka
pfumu yi zinganga Nzambi yilenda vanga dioso di kazodidi,
pfumu yi zinganga Nzambi yimmonanga kiadi ayi yikuikama mu
kisalu ki Nzambi mu diambu masumu ma batu malemvokolo.
18 Bila sumbu niandi veka katoto mu ziphasi zikamona buna
wulenda kuandi sadisa babo balembo toto.

3 Diawu diodi bakhomba zinlongo, beno lutelo kuidi Nzambi
mu baka kuku mu bima bi Diyilu, bika lutadidila Yesu mvuala
ayi nganga Nzambi yi minu kioki tulembo samuni. **2** Niandi
wuba wukuikama kuidi mutu wowo wumbieka banga bu bela
Moyize mu nzo yimvimba yi Nzambi. **3** Bila Yesu wumono ti widi
wufuana mu tambula nkembo viokila wowo wutambula Moyize.
Banga kuandi ntungi wu nzo wuntambulanga nzitusu viokila nzo

yika tungidi. **4** Bila kadika nzo yitungu kuidi mutu; vayi Nzambi
niandi wutunga bima bioso. **5** Mu diambu di Moyize, niandi
wuba wukuikama mu nzo yi mvimba yi Nzambi banga kisadi
mu diambu di telamanga kimbangi mu mambu momo mafueti
samunu. **6** Vayi Klisto, niandi widi wukuikama banga Muana mu
nzo yi Nzambi. Beto tuidi nzo'andi enati tunsimbidila nate tsukulu
bufula ayi diana di ngolo diodi tueti ku kiniemisina. **7** Diawu,
banga bueti tuba Pheve Yinlongo ti: Enati lumbu kiaki luwilu
mbembo andi **8** Lubika kitula mintima mieno banga matadi banga
bu lutinguna mu lumbu ki phukumunu mu dikanga. **9** Mu lumbu
kina bakulu beno batsoka ayi bathota ayi bamona mavanga
mama mu tezo ki makumaya ma mimvu. **10** Diawu ndifuemina
buwombo tsungi yina ayi ndituba: “Mintima miawu midi kaka
mizimbala ayi basia zaba zinzila ziama ko.” **11** Diawu ku tsi
nganzi ama ndilefa ndefi yayi: Balendi kota ko mu luvundulu
luama. **12** Diawu bakhomba, lukeba mu diambu mutu mu beno
kabika ba ntima wumbimbi ayi wunkambu wilukilanga; tala kedi
tamba Nzambi yi moyo manima. **13** Vayi lulubasananga kadika
lumbu beno na beno, bu tuidi ayi “lumbu kiaki” muingi mutu
mu beno kabika vunuka mu masumu ayi kabika ba matingu.
14 Bila enati tunsimbidila nate kuna tsukulu diana diodi diba
yeto vana thonono, buna tuidi mu kithuadi ayi Klisto. **15** Banga
bu tubulu: Enati lumbu kiaki luwilu mbembo andi, lubika kitula
mintima mieno banga matadi banga bu lutinguna. **16** Buna
banani bobo batinguna bu bawa mbembo'andi e? Buna keti
babo bobo Moyize katotula mu Ezipite e? **17** Buna banani bobo
Nzambi kafuemina mu makumaya ma mimvu e? Buna keti batu
bobo bavola masumu ayi bafua mu dikanga e? **18** Buna kuidi
banani Nzambi kalefila ndefi ti balendi kota ko mu luvundulu

luandi e? Buna keti bobo bamanga kuntumukina e? **19** Buna
tumueni ti basia nunga ko mu kota mu diambu di kambu kuawu
ku minu.

4 Sumbu tsila yi kotila mu luvundulu lu Nzambi bu yikidi,
bunatukeba tala wumosi mu beno kedi kambu bu kotila. **2** Bila
beto mamveto, batulonga Nsamu Wumboti, banga batu bana.
Vayi mambu bawa masia ku basadisa ko bila masia bundana ko
ayi minu ki bawu batambula mawu. **3** Bila kuidi beto tuwilukila,
tueka kota mu luvundulu banga Nzambi bu katubila ti: Diawu ku
tsi nganzi ama ndilefa ndefi ti: “Balendi kota ko mu luvundulu
luama.” Ka diambu ko mavanga makivangimina tona vana va
vangimina nza. **4** Bila vama va nkaka vayolokolo mu diambu di
lumbu kitsambudi ti: Nzambi wuvunda mu lumbu kitsambudi bu
kamanisa kisalu kiandi kioso. **5** Ayi mu yo yawu nzila, wutuba
ti: balendi kota ko mu luvundulu luama. **6** Sumbu didi ti batu
bankaka bafueti kota mu luvundulu lolo, vayi batu bobo batuama
longo Nsamu wumboti basia kota ko mu diambu di kambu
kuawu ku tumama; **7** diawu Nzambi kabuela kubikila Lumbu
kinkaka, kintedolo “Lumbu kiaki” bu katuba, bilumbu biwombo bu
bivioka, mu Davidi boso butuama yolokolo: Enati lumbu kiaki
luwilu mbembo andi lubika kitula mintima mieno banga matadi.
8 Bila enati Zosue wuba vana luvundulu nganu Nzambi kalendi
buela tubila lumbu kinkaka ko. **9** Vayi luvundulu lusiedi kuidi
batu ba Nzambi luidi banga lu lumbu ki saba. **10** Bila mutu wowo
wukota mu luvundulu lu Nzambi, niandi mamvandi wuvunda bu
kamanisini kisalu kiandi banga bu vundila Nzambi bu kamanisa
kisalu kiandi. **11** Tunuana mu kota mu luvundulu beni mu diambu
mutu kabika bua mu sokudila kambu ku tumama ku phila yoyi.
12 Bila mambu ma Nzambi madi moyo ayi malembo sadi ngolo;

maviokidi sabala mu meno, mankotanga ngolo nate mu vambisa
moyo ayi pheve, nate mu vambisa madikulu ayi tonzo tu mimvesi
ayi meti fiongunina mayindu ayi makani ma mintima. **13** Kuisi ko
kadi vangu kimosi kidi kisuama va meso ma Nzambi. Bima bioso
bidi va yambi ayi bisi ko bisuama va meso ma mutu wowo wela
kutusambisa. **14** Diawu bu tubeki pfumu yi zinganga yisabuka
Diyilu, Yesu Muana Nzambi, buna bika tusimbidila kimbangi
kieto ki minu. **15** Bila tuisi pfumu yi zinganga Nzambi ko yoyi
yinkambu fubakananga mu ziphasi zieto. Vayi tubeki wumosi
wutoto banga beto mu mambu moso, vayi kasia vola kadi disumu
dimosi ko. **16** Diawu tufikamanu mu diana dioso ku kundu ki
nlemvo wu Nzambi muingi katumona kiadi ayi tutambula nlemvo
wunsadisanga mu thangu yifuana.

5 Bila kadika pfumu yi ziganga Nzambi wunsobolongo va
khatitsika batu, wumbiekongo mu diambu di batu mu kuba sadisa
mu mambu ma Nzambi, muingi katambikanga makaba ma batu
ayi makaba mayoko mu diambu di masumu. **2** Niandi wulenda
sudika bumboti batu bobo bakambulu diela ayi batu bobo
banzimbala bila niandi veka widi wulebakana. **3** Bila mamvandi,
mu diambu di lebakana kuandi, diawu kafueti tambikilanga
makaba mu diambu di masumu mandi veka ayi mu diambu di
masumu ma batu. **4** Mutu kalendi kukivana nzitusu wowo ko
enati Nzambi kasia kuntela mbila ko banga bu bela Aloni. **5**
Bobuawu Klisto mamvandi kasia kiniemisa ko mu bieko pfumu yi
zinganga Nzambi. Vayi mutu wuna wunniemisa, niandi wutuba ti:
Ngeyo widi Muan'ama, lumbu kiaki ndibutidi. **6** Bosi mu nzila
yinkaka: ngeyo widi nganga Nzambi mu zithangu zioso banga
buididi kinganga ki Meleshisedeki. **(aiōn g165)** **7** Mu bilumbu
bi luzingu luandi lu kintoto, niandi wutambika zitsambulu ayi

zindombolo mu yamikina ayi mu matsuela mu meso kuidi mutu
wowo wulenda kumvukisa mu lufua. Mu diambu di kinzikanga
Nzambi, niandi wubaka mvutu. **8** Ka diambu ko wuba Muana,
vayi wulonguka tumama mu ziphasi ziozi kamona. **9** Bu kamana
kitulu mutu wufuana, wuyika tho yi phulusu yi kayimani kuidi
bobo beti kuntumukina. **(aiōnios g166)** **10** Niandi wubieko kuidi
Nzambi pfumu yi zinganga Nzambi banga buididi Meleshisedeki.
11 Mambu mawombo madi yeto matuba mu diambu di nsamu
wawu vayi phasi madi mu sudikisa bila luyikidi miolo mu sudika.
12 Nganu thama luyika minlongi mu mambu ma Nzambi; vayi
nate buabu lukidi moni mfunu balulonga malongi ma thonono
mu mambu ma Nzambi. Luyikidi banga batu bobo beti mona
tsatu miliki vayi bika tsatu bidia bingolo. **13** Bila woso kuandi
mutu wunsadilanga miliki kasi zaba ko Mambu ma busonga,
bila wukidi muana lezi. **14** Vayi bidia bingolo bidi mu diambu di
bakulutu; bila bawu bayuku sadilanga diela diawu mu tulanga
luviakunu mu mamboti ayi mu mambimbi.

6 Diawu tubikeno viokisa thangu mu malongi ma thonono
ma Klisto, vayi bika tubaluka kuidi malongi ma bakulutu mu
kambu buela tula zifundasio. Bu dinsundula ti: balula khadulu
yintotukilanga mu mavanga mannatanga ku lufua ayi mu minu
mu Nzambi, **2** mu malongi ma mbotokolo ayi ma thetokolo yi
mioko, mu mfulukulu yi bafua ayi mu tsambusulu yi mvu ka mvu.
(aiōnios g166) **3** Buna buawu bobo tuela vanga enati Nzambi veni
minsua. **4** Bila bulendi baka bubela ko ti batu bobo batuama
kienzolo, bobo babimba lueki lu dikaba di Diyilu, bobo baba
kithuadi mu Pheve Yinlongo, **5** bobo babimba lueki lu Mambu
ma Nzambi ayi lulendo lu tsungi yidi ku ntuala, **(aiōn g165)** **6** vayi
bawu bua, buna balendi buela vutuka balula mavanga ko bila

balembo bandi muana Nzambi va dikulusi mu diambu diawu
vekaayi balembo mfuisi tsoni va meso ma batu. **7** Bila ntoto
wowo wunokonongo zimvula ziwombo ayi weti buta bikunusu
binsadulungu kuidi batu bobo bakununu wawu, buna Nzambi
wunsakumunanga ntoto beni. **8** Vayi enati ntoto beni weti buta
zitsolokoto ayi zitsendi buna wusiedi kadi luvalu ko. Buna weka
nduka singu bosi tsukulu'andi yoko ku mbazu. **9** A bakundi ba
luzolo, ka diambu ko tuntuba bobo vayi diana tusidi ti lubeki
mambu malutidi mu mboti, mannatanga ku phulusu. **10** Bila
Nzambi widi wusonga; kalendi zimbakana ko kisalu kioki lusala
ayi luzolo lueno lolo lumonisa mu diambu di dizina diandi bu
lusadila banlongo ayi lukidi ku basadila. **11** Tutidi ti kadika mutu
mu beno kamonisa bufula bu phila yoyi mu diambu di keba diana
di duka nate kuna tsukulu; **12** mu diambu lubika kituka miolo
vayi lusokudila batu bobo beti vingila kiuka kioki bavanina tsila,
mu minu ayi mu mvibudulu. **13** Nzambi bu kavana tsila kuidi
Abalahami, Nzambi wulevila ndefi mu dizina diandi veka, bu
kasia baka ko mutu wunkaka wunlutila wowo kafueti levila ndefi;
14 ayi wukamba ti: bukiedika, ndiela kusakumuna buwombo ayi
ndiela todisa nkun'aku. **15** Mu mvibudulu yingolo Abalahami
kavingidila ayi katambudila mambu momo mamvanina Nzambi
tsila. **16** Bila batu beta levila ndefi mu dizina di mutu wunkaka
wubalutidi. Bila, mu diambu diawu, ndefi yidi dimbu mu manisa
ziphakazioso. **17** Diawu Nzambi bu kazola monisa kuidi batu
bobo bela vinginina kiuka kiandi kioki kavanina tsila ti lukanu
luandi lulendi baluka ko, buna wuleva ndefi. **18** Mu diambu
di mambu muadi malendi viakana ko, mawu mammonisa ti
Nzambi kalendi vuna ko. Mu mawu tubaka bu kindusulu mu
simbidila diana diodi tukubukulu, beto tumana baka suamunu. **19**

Diana diodi didi kuidi beto banga sengo kinsingiminanga muela,
diana beni didi dikinda ayi dingolo. Diana beni dinkotanga,
sabuka lido nate ku khati buangu kioki kilutidi nlongo, **20** kuna
ku kota Yesu banga ntuami ntuala, mu diambu dieto. Wuyikidi
pfumu yi zinganga Nzambi mu zithangu zioso banga buididi
Meleshisedeki. **(aiōn g165)**

7 Bila Meleshisedeki beni, ntinu wu Salemi, Nganga Nzambi
yi Nzambi yizangama, wuyenda dengana Abalahami bu kaba
ku mvita yika kanuana ayi kabedisila mintinu miwombo. Buna
Meleshisedeki beni wunsakumuna. **2** Ayi Abalahami wuvana
kuku ki kumi mu bima bioso biobikabaka kuidi Meleshisedeki.
Tsundu Maleshisedeki: Ntinu wu busonga, bosi widi ntinu wu
Salemi; bu dinsundula ntinu wu ndembama. **3** Meleshisedeki
kasia ba kadi dise ayi kadi ngudi ko ayi kikhulu kiandi kisi
zabakana ko. Thonono yi bilumbu biandi ayi tsukusunu yi luzingu
luandi bisi zabakana ko vayi luzingu luandi ludedakani ayi lu
Muana Nzambi; widi Nganga Nzambi mu zithangu zioso. **4**
Tala boso bu kabela mutu wunneni, mutu wowo Abalahami
kavana kuku ki kumi ki bima bi kabaka bu tuzebi ti Abalahami
niandi dise di makanda. **5** Ayi mu batu bobo badi mu bana
ba Levi bansalanga kinganga babeki minsua mi tambulanga
kuku ki kumi boso buididi Mina, kuidi batu bu dinsundula
bakhomba, ka diambu ko batotukila mu luketo lu Abalahami. **6**
Vayi Meleshisedeki, kasi mu dikanda di bana ba Levi ko vayi
wutambula kuku ki kumi kuidi Abalahami ayi wusakumuna mutu
wowo wutambula zitsila zi Nzambi. **7** Mu kambu findana ziphaka
beto boso tuzebi ti mutu wowo sakumuni niandi lutidi ayi mutu
wowo basakumuni. **8** Banganga Nzambi bantambulanga kuku
ki kumi badi batu bamfuanga vayi Meleshisedeki wutambula

kuku ki kumi kiaki, wulembo telomono kimbangi ti widi moyo. **9**
Tulenda tuba ti Levi wuntambulanga kuku ki kumi mamvandi
wuvana kuku ki kumi mu nzila yi Abalahami. **10** Bila buna
kabutukidi ko, vayi buna wukidi mu luketo lu nkulu andi mu
thangu Meleshisedeki kadengana Abalahami. **11** Enati diluaku
didi mu ba wufuana mu nzila yi kinganga ki ba Levi, bila mu kiawu
batu bavanunu Mina, buna mfunu mbi widi mu buela bieka diaka
nganga Nzambi yinkaka mu ntanda wu Meleshisedeki vayi kasia
bieko ko boso buididi Aloni e? **12** Bila bawu viakisa kinganga
buna Mina miviakini. **13** Bila mutu wowo wutubulu mambu beni
widi muisi dikanda dinkaka, mu kambulu mutu wusala va diziku
di **14** bila dizabikini ti Pfumu eto wutotukila mu dikanda di Yuda,
dikanda dikambu tubila Moyize mu diambu di kinganga. **15** Tala
diambu dilutidi zabakana bu tumueni ti: Nganga Nzambi yinkaka
yitotukidi yidi mu ntanda wu Meleshisedeki; **16** kasia bieko
Nganga Nzambi ko mu lusadusu lu Mina boso buididi lutumunu
lu batu vayi boso buididi lulendo lu luzingu lu kalulendi bungana
ko. **17** Bila niandi wutelomono kimbangi kiaki: ngeye widi Nganga
Nzambi mu zithangu zioso mu ntanda wu Meleshisedeki! **(aiōn
g165)** **18** Buna Mina mituama mibotolo mu diambu di misiala
lulendo ko ayi misiala ko mfunu. **19** Bila Mina misia fuanisa
kadi diambu dimosi ko. Vayi diana dimboti dikotoso; mu diawu
tulenda fikiminina Nzambi. **20** Mamo momo mavangimina mu
ndefi yi leva Nzambi. Bila bana bayika zinganga zinzambi mu
kambu leva ndefi. **21** Vayi Yesu wuyika nganga Nzambi boso
bu bela ndefi yi leva Nzambi bu kankamba ti: Pfumu wuleva
ndefi ayi kalendi viakisa mayindu mandi ko; ngeyo widi Nganga
Nzambi mu zithangu zioso. **(aiōn g165)** **22** Buna Yesu wuyika
mvangi wu zitsila mu nguizani yoyi yilutidi kitoko. **23** Banganga

Nzambi baba ziwombo mu kisalu ki kinganga mu diambu lufua
luba kuba bikilanga ko thangu mu sala kisalu kiawu mu zithangu
zioso bila baba fuanga wumosi-wumosi. **24** Vayi Yesu widi moyo
mu zithangu zioso ayi diawu kadidi ayi kinganga kioki kilendi
yekodolo mutu ko. **(aiōn g165)** **25** Diawu kalenda vukisila batu
boso bobo bamfikama Nzambi mu niandi sumbu kadi moyo mu
zithangu zioso mu diambu di kuba lombila. **26** Bukiedika ti pfumu
yi zinganga Nzambi yi phila yoyi yifueni kuidi beto; niandi widi
wunlongo, kasi zaba kadi diambu dimosi ko, kadi disumu kasi ko
ayi widi wumvambana ayi bankua masumu; niandi wutombolo
ku yilu viokila diyilu. **27** Bapfumu zi zinganga Nzambi bankaka
zifueti tambikanga kadika lumbu makaba mu diambu di masumu
mawu veka bosi mu diambu di masumu ma batu boso. Vayi kuidi
niandi kasi mfunu mu vanganga buawu ko bila niandi wutumbu
manisa mamo mu khumbu yimosi bu kakivana niandi veka.
28 Mina mibieka batu balebakana mu ba bapfumu banganga
Nzambi. Vayi mambu ma ndefi matotuka ku manima ma Mina,
mabieka muana widi wufuana mu zithangu zioso. **(aiōn g165)**

8 Diambu di mfunu mu mambu tuyolukidi diawu diadi: beto
tubeki Pfumu yi zinganga Nzambi yinneni banga yayi, yidi ku
Diyilu, va koko ku lubakala lu Kundu ki nkembo ki niandi veka
Pfumu Nzambi. **2** Pfumu yi zinganga Nzambi beni widi banga
kisadi mu buangu kilutidi nlongo ayi nlongo, nzo ngoto yitungu
kuidi niandi Pfumu vayi bika kuidi batu. **3** Yoso-yoso Pfumu yy
zinganga Nzambi yeti bieko mu diambu ditambikanga makaba
ayi makaba mayoko. Diawu bufueni ti Pfumu yi zinganga Nzambi
yayi, mamvandi kafueti ba ayi kima kioki kafueti tambikanga.
4 Enati wuba va ntoto, nganu kasia ba Nganga Nzambi ko,
bila vadi ayi banganga Nzambi ziozi zintambikanga makaba

boso buididi Mina. **5** Ziawu zieti sadila mfikula ayi kitsuisula ki
bima bi diyilu banga Nzambi bu kalubudila Moyize bu kabaka
lukanu lu tunga nzo ngoto ti: keba, ngeyo wela vangila bibioso
boso buididi kifuani kioki bammonisa ku mbata mongo. **6** Vayi
buabu Yesu wuyekodolo kisalu kilutidi mu kitoko bila niandi widi
phovi yi nguizani yilutidi kitoko yitungu va zitsila zi kitoko. **7**
Bukiedika, enati Nguizani yitheti yiba yikambu tsembolo nganu
kadi mfunu mu viakisa yawu mu nguizani yimmuadi. **8** Vayi bu
kasemba, buna wutuba: Pfumu wutuba: ti bilumbu bilembo yizi
biobi ndiela wizana nguizani yimona va kimosi ayi dikanda di
Iseli ayi dikanda di Yuda. **9** Bika sia ti boso buididi Nguizani
yoyi ndiwizana ayi bakulu bawu mu lumbu kioki ndiba simba mu
koko; mu kuba totula mu tsi yi Ezipite bila basia ba bakuikama
ko mu Nguizani yama. Buna ndiba yekula. Pfumu tubidi buawu.
10 Pfumu tubidi ti: mu bilumbu bina, yawu yayi Nguizani ndiela
wizana ayi dikanda di Iseli: ndiela tula Mina miama mu mayindu
mama ayi ndiela misonika mu mintima miawu. Minu veka ndiela
ba Nzambi awu ayi bawu bela ba batu bama. **11** Kuisi ko mutu
wela mona mfunu mu longa ndiandi voti khomba mu longa
khomb'andi ti: “Bufueni ngeyo wuzaba Pfumu” Bila batu boso
bela kunzaba: tona ku muana wu lezi nate kuidi lutidi mimvu mu
bawu. **12** Bila ndiela kuba mona kiadi mu zinzimbala ziawu.
Ndilendi buela tebukila ko masumu mawu moyo. **13** Bu katuba
ti: Nguizani yimona buna wukitula yoyi yitheti yikhulu. Muaki yoyi
yinkitukanga yikhulu ayi yoyi yeti nuna buna yimbanga nduka
mu zimbala.

9 Mu nguizani yitheti, muba ayi zithumunu mu diambu di
lusambulu ayi buangu kinlongo ki kintoto. **2** Batunga nzo ngoto.
Mu ndambu yitheti muawu muba kima kioki bankietikanga

muinda ayi meza ayi mapha matambuku kuidi Nzambi. Ndambu
beni yawu “Buangu kinlongo.” **3** Ku manima ma mbusa lido
kuawu kuba nzo ngoto batedila “Buangu kilutidi nlongo ayi
nlongo”. **4** Muna khati muawu muba kimfimbu ki nolo ayi kesi yi
Nguizani yimana vindu nolo mu zindambu zioso. Muna kesi beni
muawu muba mvungu wu nolo, mana; nti wu Aloni wutotula
biteka ayi zimeza zi matadi musonama mambu ma nguizani. **5**
Vana mbata kesi vawu vaba zimbasi ziozi beti tedila: “Baselibe
ba nkembo”; zifuka mu kitsuisula ki mavavi mawu buanguki
nlemvo. Vayi buabu tulendi baka bu yolukila mambu mama
mu dimosi-dimosi ko. **6** Mambu mama bu mamana kubuku;
banganga Nzambi babakotanga kadika thangu ku ndambu
yitheti yi buangu kinlongo mu diambu di sala kisalu kiawu. **7**
Vayi pfumu yi zinganga Nzambi niandi kaka wuba kotanga
muna khati ndambu yinzole. Khumbu yimosi kaba mu kotilanga
mu kadika mvu. Kadika khumbu kankota ayi menga momo
kafueti tambika mu diambu di niandi veka ayi mu diambu di
zinzimbala zi batu. **8** Pheve Yinlongo weti kutumonisa bumboti
ti nzila yoyi yinkotolongo ku buangu kilutidi nlongo ayi nlongo
yikidi yikangama sumbu nzo ngoto yitheti yikidi. **9** Yawu yidi
mfikula mu diambu di thangu yayi. Diodi dinsundula ti makaba
ayi makaba mayoko momo baba tambikanga kuidi Nzambi
malendi nunga ko mu fuanisa bumboti mayindu ma ntima ma
mutu wowo wuntambikanga mawu. **10** Bila mambu momo
matedi kaka ndiwulu; ndiunu ayi zitsukudulu zi phila mu phila.
Mambu beni madi zithumunu zi kinsuni zivanu nate thangu
Nzambi kela fuanisa mambu moso. **11** Klisto bu kayiza banga
Pfumu yi banganga Nzambi mu diambu di kutuvana bima biobi
bimboti katubakila tona thama, buna wusabuka buangu kinlongo

kilutidi tola ayi kilutidi fuana. Kiawu kisia tungulu mu mioko mi
batu ko; kiawu kisi ki ntoto wawu ko. **12** Khumbu yimosi kaka
kakotila muna buangu kilutidi nlongo ayi nlongo; wutambika,
bika sia ti menga ma zikhombo voti ma zingombi vayi wutambika
menga mandi veka. Buawu bobo katubakila khudulu yi kayimani.
(aiōnios g166) **13** Bila enati menga ma zikhombo ayi ma zingombi
zimbakala votidibombi di ngombi yi kheto, diodi divindulu batu
bobo basumuka, dieti kuba vedisanga va mbata nitu. **14** Vayi
tufueti zaba ti menga ma Klisto, mutu wowo mu lusadusu lu
Pheve yi mvu ka mvu, wukiyekula niandi veka kuidi Nzambi
banga dikaba dikambulu ditona, mela vedisa mayindu meto
ma ntima mu mavanga meti natanga ku lufua muingi tusadila
Nzambi yi moyo. **(aiōnios g166)** **15** Diawu diodi Klisto kadidi phovi
yi Nguizani yimona muingi babo batelo batambula kiuka kika
kisukanga ko, kioki kivanunu tsila. Bila Klisto niandi wufua mu
diambu di kuba kula mu masumu momo bavola mu Nguizani
yitheti. **(aiōnios g166)** **16** Bila vadi tesitama buna vana vafueti
telomono kimbangi ki lufua lu mutu wusonika kiawu. **17** Bila
mfunu tesitama wumonikanga mu thangu mutu wowo sonikini
kiawu kafuidi. Kisi kadi mfunu wumosi ko mu thangu mutu
wusonika kiawu kakidi zingi. **18** Diawu Nguizani yitheti bu yitona,
buna menga matengolo. **19** Bila Moyize bu kamana sudikisa
zithumunu zioso zi Mina kuidi batu, wubonga menga ma bana
ba zingombi ayi ma zikhombo zimbakala va kimosi ayi nlangu,
lino yi mbuaki ayi ditafi di nti bantedilanga “Izopi”, wumuangina
buku va kimosi ayi batu boso; **20** bu katuba: mama mawu
menga ma Nguizani yoyi Nzambi kawizani ayi beno. **21** Bosi
wumuangina diaka buangu kinlongo menga va kimosi ayi bima
bioso beti sadila mu lusambulu. **22** Muaki nduka-nduka bima

bioso bimvedosongo mu menga landila boso buididi Mina. Ayi
enati menga makadi tenguka buna masumu malendi lemvokolo
ko. **23** Buna diba diambu di mfunu ti zimfikula zi bima biobi
bidi mu diyilu zifueti vedoso mu bima bi phila yina. Vayi biawu
veka bima bi diyilu bifueti vedosolo mu makaba mayoko malutidi
kitoko. **24** Bila Klisto kasia kota ko mu buangu kinlongo kitungulu
mu mioko mi batu, kidi kaka mfikula yi kioki kikiedika. Vayi
niandi wukota ku khati diyilu mu diambu kamonika va meso
ma Nzambi mu diambu dieto. **25** Bika sia ti wukota muawu mu
diambu kakitambika niandi veka mu zikhumbu ziwombo banga
bueti vangilanga pfumu yi banganga Nzambi, mutu wunkotanga
kadika mvu ku buangu kilutidi nlongo ayi nlongo va kimosi ayi
menga mangana. **26** Bila enati bobo nganu zikhumbu ziwombo
kamonina ziphasi tona ntoto wuvangulu. Vayi buabu wumonika
mu khumbu yimosi mu tsukulu yi thangu mu diambu di katula
masumu bu kakitambika niandi veka banga dikaba. **(aiōn g165)** **27**
Sambusu buidi ti mutu khumbu yimosi kaka keti fua, bosi weka
28 bobuawu, Klisto wukitambika khumbu yimosi mu diambu di
nata masumu ma batu bawombo. Bosi wela monika mu khumbu
yimmuadi, bika sia ti muingi kanata masumu ma batu, vayi mu
diambu di nata phulusu kuidi batu bobo balembo mvingila.

10 Mina midi kitsuisula ki mambu mamboti momo mankuiza vayi
bika khatika lunitu lu mambu beni. Buna Mina milendi ko fuanisa,
mu diambu di makaba momo bantambikanga thangu ka thangu
kadika mvu, batu bobo bamfikamanga Nzambi. **2** Enati minunga,
nganu batu bobo bantambikanga makaba momo balendi buela
tambikanga mawu ko bila nganu bu bakivedosolo mu khumbu
yimosi balendi buela bela ko masumu mawu mayindu. **3** Vayi
mu makaba momo baba tambikanga muawu baba tebukilanga,

kadika mvu, masumu mawu moyo. **4** Bila menga ma zingombi
ayi ma zikhombo malendi botula ko masumu. **5** Diawu Klisto
katubila bu kayiza va nza ti: Ngeyo wumanga tambula makaba
mayoko ayi makaba vayi ngeyo wukhubikila nitu. **6** Ngeyo
wusia mona ko khini mu makaba ma bibulu biobi bayokila, mu
makaba mayoko mu diambu di masumu **7** Buna ndituba: tala,
ndilembo yizi. Mu buku muidi musonama mu diambu diama: A
Nzambi, ndizidi mu diambu di vanga luzolo luaku. **8** Wutuama
tuba ti: Ngeyo wumanga kuaku makaba, makaba mayoko,
makaba ma bibulu biobi bayokila, makaba mayoko mu diambu
di masumu. Kadi khini wusia mamona ko. Muaki makaba beni
maba tambukungu boso bubela Mina. **9** Bosi wutuba diaka: Minu
ndizidi mu diambu di vanga luzolo luaku. Buawu bobo kabotudila
makaba moso ma khulu ayi kavingisila va buangu beni dikaba
di Klisto. **10** Mu luzolo lolo tukitudulu banlongo mu diambu di
dikaba ditambika Yesu Klisto bu katambika nitu andi veka mu
khumbu yimosi. **11** Kadika nganga Nzambi kafueti telamanga
kadika lumbu mu sala kisalu kiandi ayi mu tambikanga kadika
thangu makaba mo mawu, momo malendi botula masumu.
12 Vayi Klisto niandi bu katumbu tambika dikaba dimosi kaka
mu diambu di masumu buna wuvuanda va koko ku lubakala
lu Nzambi. **13** Kuna kamvingidila Nzambi kakitula bambeni
bandi banga kima kinketo kongo bitambi biandi. **14** Bila mu
diambu di dikaba dimosi kaka niandi wukitula, mu zithangu
zioso batu bafuana; bobo kavedisa mu masumu. **15** Pheve
Yinlongo, wututelimina kimbangi mu diambu beni bila wutuama
tuba ti: **16** Pfumu kakembi: bilumbu bina bu biela vioka, Tala
phila nguizani ndiela wizana yawu: Ndiela tula Mina miama mu
mintima miawu, ayi ndiela misonika mu mayindu mawu. **17** Bosi

wubuela diaka Ndilendi buela tebukilanga masumu mawu ayi
mambimbi mawu moyo ko. **18** Muaki masumu mawu lemvokolo,
kadi mfunu kusiedi ko mu buela tambikanga makaba mu diambu
di masumu. **19** Diawu bakhomba, sumbu tuidi ayi diana di kotila
ku buangu kilutidi nlongo ayi nlongo mu diambu di menga ma
Yesu, **20** mu nzila yimona ayi yi moyo yoyi katuzibudila mu lido;
yi buangu kilutidi nlongo ayi nlongo lido beni nitu andi. **21** Ayi
sumbu tubeki Pfumu yi zinganga Nzambi yinyadila Nzo Nzambi,
22 diawu bika tufikama vadi Nzambi mu mintima milulama,
mudiana dioso diodi dintotukilanga minu va kimosi ayi mintima
mivedoso mu mayindu mambimbi ma ntima ayi nitu yisukulu mu
nlangu wuvedila. **23** Diawu bika tusimbidila bumboti diana diodi
tuzebi ti didi di kiedika bila mutu wowo wutuvana zitsila widi
wukuikama. **24** Tusungasananga beto na beto mu diambu di
salasananga beto na beto muingi tumonikisa luzolo ayi vanga
mavanga mamboti. **25** Tubikeno tina mabundu meto banga bueti
vangila batu bankaka; vayi bika tukikindisanga beto na beto bu
lumueni ti lumbu ki Pfumu kieka nduka. **26** Enati tulembo vodi
masumu mu luzolo bu tumana tambula nzayilu yi kiedika, buna
kusiedi diaka dikaba ko mu diambu di masumu. **27** Vayi tufueti
kaka vingila, mu tsisi, tsambusu ayi mbazu yingolo yela zinisa
zimbzni zioso zi Nzambi. **28** Woso mutu wummanga tumukina
Mina mi Moyize kafueti fua mu kambu kiadi mu kimbangi ki
batu buadi voti batu batatu. **29** Yindulanu beno veka, buevi
buela bela thumbudulu yingolo yoyi yela tambula mutu wowo
wela lenza Muana Nzambi, wela mona menga ma nguizani, mu
momo kavedosolo ti masi kadi mfunu ko ayi wumfinga Pheve
Yinlongoyi nlemvo e? **30** Bila tuzebi bumboti mutu wowo wutuba:
Minu veka ndiela vutula landi ayi minu veka ndiela futa. Ayi

wubuela tuba ti: Pfumu wela sambisa batu bandi. **31** Didi diambu
di tsisi mu bua mu mioko mi Nzambi yi moyo. **32** Lutebukila
moyo bilumbu bituama biobi lutambudila kiezila ki Nzambi, beno
luvibidila ziphasi zi khindu yinneni. **33** Bila zithangu zinkaka
balu finga va meso ma batu bawombo ayi balu monisa ziphasi;
zithangu zinkaka lufubakana ayi batu bankaka bammona ziphasi
banga ziozi lulembo moni. **34** Bila lufubakana mu ziphasi zi batu
baba mu nloko ayi beno veka lummona khini bu baluziona bima
bieno bu luzebi ti kimvuama bu kitoko ayi kinzingilanga buidi
yeno. **35** Kadi loza diana dieno bila dibeki mfutu wunneni. **36**
Bila mfunu wu thatumunu widi yeno muingi lutambula mambu
momo Nzambi kaluvanina tsila bu lumeni vanga luzolo luandi. **37**
Bila fioti fisiedi, fioti kuandi fisiedi buna mutu wowo wufueti kuiza,
wela kuiza, ayi kalendi zingila ko. **38** Muaki mutu widi wusonga
va meso mama wela zingila mu minu vayi enati vutukidi ku
mbusa, buna ndilendi buela kummona khini ko. **39** Beto tuisi
ko mu ntanda wu batu bobo bamvutukanga ku mbusa muingi
tuzimbala vayi tuidi mu ntanda wu batu bobo badi minu ayi
baambula phulusu.

11 Minu kinsundula tula diana dingolo mu bima, biobi bi
nsiwulungu diana ayi ayi kikinina ti wutambudi bima ka diambu ko
bimonikini ko. **2** Mu diambu di minu bakulu batelomono kimbangi.
3 Mu diambu di minu tuzabidi ti nza yivangulu mu mbembo
yi Nzambi, ayi, bima bioso biobi bieti monika bivangimina mu
biobi kabi monikanga ko. **(aiōn g165)** **4** Mu diambu di minu, Abeli
wutambika kuidi Nzambi dikaba diyoko dilutidi dimboti viokila
ditambika Kayini. Mu diambu di minu Nzambi kammonina mutu
wusonga bu katelama niandi veka kimbangi ti wukikinina makaba
mandi. Ayi mu diambu di minu Abeli wukidi yoluka diaka, ka

diambu ko wufua kuandi. **5** Mu diambu di minu, Enoki wukatulu
mu diambu kabika mona lufua. Basia kummona ko bila Nzambi
wunkatula. Muaki tuamina kakatulu, bantelimina kimbangi kiaki:
Niandi wumonisa Nzambi khini. **6** Muaki mutu kambulu minu
kalendi monisa Nzambi khini ko. Bila bulutidi mboti ti woso
mutu tidi fikama Nzambi kawilukila ti Nzambi widi ayi kafueti
wilukila ti niandi wumfutanga batu boso bankuntombanga. **7** Mu
diambu di minu, mu thangu Nzambi kalubula Nowa mu mambu
momo katueni mona, wukinzika Nzambi ayi wutunga masuwa
mu diambu di vukisa nzo'andi. Mu minu kiandi, wuzengila nza
nkanu ayi wukituka mvingidi wu kiuka ki busonga kintotukilanga
mu minu. **8** Mu diambu di minu, Abalahami wutumamana, bu
katelo, mu kuenda ku tsi yoyi kafueti tambula banga kiuka; ka
diambu ko kasia zaba ko kuevi kankuenda. **9** Mu diambu di
minu niandi wuzingila mu kinzenza mu tsi yi tsila; wuzingila mu
zinzo zingoto va kimosi ayi Isaki ayi Yakobi; bobo baba mu
tsila yimosi banga niandi. **10** Bila niandi wuvingila divula didi
zifundasio ziozi zilendi nikuka ko. Nzambi niandi nkubiki ayi
ntungi wu divula beni. **11** Mu diambu di minu; Sala mamvandi,
wubaka zingolo zi butila ka diambu ko mimvu mi butila mivioka;
bila wumona ti mutu wowo wuvana tsila widi wukuikama. **12**
Diawu mu mutu wumosi, mutu wowo wuyika nunu, wuba nduka
mu fua, mu butukila nkuna wu batu bobo baviokidi zimbuetete
zi Diyilu ayi baviokidi tsengisini yidi va disimu di mbu, yilendi
baka bu tangulu ko. **13** Batu bobo bafuila mu minu mu kambu
baka bima biobi baba vanina tsila, vayi bamona biawu ayi
bavana biawu mboti buna bakidi thama ayi bawu veka bazaba ti
badi banzenza ayi minkibi vava ntoto. **14** Batu bantubila bobo
bammonisa bumboti ti tsi awu veka bantomba. **15** Bila enati beti

yindula tsi yoyi batotukila nganu babaka diluaku di buela mu
vutuka. **16** Vayi buabu tsi yi kitoko bantomba, tsi yi diyilu. Diawu
Nzambi kamonanga tsoni ko ti bantedila Nzambi awu, bila wuba
kubikila divula. **17** Mu diambu di minu, Abalahami wutambika
Isaki banga dikaba diyoko mu thangu Nzambi kantota. Niandi
wutambula tsila vayi wuba wukubama mu tambika muan'andi
wumosi kaka. **18** Ka diambu ko Nzambi wunkamba: Mu Isaki
wela bakila nkuna. **19** Abalahami wumona ti Nzambi beki lulendo
lu fulukisila Isaki mu bafua. Bukiedika Abalahami wutambula
Isaki bu bamfulukisa. **20** Mu diambu di minu, Isaki wusakumuna
Yakobi ayi Esawu mu diambu di mambu momo mankuiza ku
ntuala. **21** Mu diambu di minu, Yakobi, tuamina lufua luandi,
wusakumuna kadika muana wu Zozefi ayi wusambila Nzambi bu
kasingimina mutsongi nti'andi. **22** Mu diambu di minu, Zozefi,
bu kamona ti weka nduka fua, wuyolukila thotokolo yi bana ba
Iseli mu tsi Ezipite ayi wuvana lutumunu mu diambu di mambu
momo bafueti vanga mu mimvesi miandi. **23** Mu diambu di minu,
bambuta ba Moyize basueka muan'awu mu tezo ki zingondi
zitatu bila zimona ti muana wuba wukitoko ayi kadi tsisi zisia
mona ko mu tinguna lutumunu lu ntinu. **24** Mu diambu di minu,
Moyize, bu kayunduka, wumanga kuandi tedolo muana wu
muana wunketo wu Falawo. **25** Wumanga mona makhini mu
ndambu thangu madi mu masumu vayi wuluta zola mona ziphasi
va kimosi ayi batu ba Nzambi. **26** Bila niandi wumona tsoni
yoyi Klisto kafueti fua yidi kimvuama kinneni kiviokidi kioki ki
Ezipite bila meso mandi maba ntadidila mfutu wowo widi ku
ntuala. **27** Mu diambu di minu, niandi wubika Ezipite mu kambu
mona zinganzi zi ntinu tsisi. Wuba wukinda, bila niandi wumona
Nzambi yika yimonikanga ko. **28** Mu diambu di minu, niandi

wukembila pasika ayi wudukula menga mu mielo mu diambu di
mbasi yitumu mu bunga yibika bunga bana batheti ba bana ba
Iseli. **29** Mu diambu di minu, bana ba Iseli basabuka mbu wu
mbuaki banga mu ntoto wuyuma. Vayi basi Ezipite bu bedi ka
sabuka buna bamana diama. **30** Mu diambu di minu, bibaka
bi Yeliko bi bua bana ba Iseli bu bazunga biawu tsambudi di
bilumbu. **31** Mu diambu di minu, Lahabi, ka diambu ko wuba
kuandi ndumba leta, wuvuka mu lufua va kimosi ayi batu bobo
bamanga tumukina Nzambi, mu diambu kayakula bumboti batu
batumu mu kinsueki mu tala Yeliko mu diela. **32** A mambu mbi
ndieka buela tuba e? Buna thangu mayiba yi fioti enati mfueti
yolukila Ngedewoni, Balaki, Samisoni, Zefeti, Davidi, Samueli
ayi mimbikudi. **33** Mu diambu di minu bawu babedisa mintinu,
bavanga mambu ma busonga, batambula mambu momo baba
vanina tsila; bakangisa miunu mi zikhosi; **34** bazima lulendo lu
zimbazu zingolo; bavuka bu bedi kavondo mu sabala; batambula
zingolo ka diambu ko baba bavonga; bamonika binuani bingolo
ku mvita; batinisa nkangu wu masodi ma banzenza. **35** Mu
diambu di minu kiawu baketo baba vutudila batu bawu bafua,
mu mfulukulu. Muaki bankaka bayamusu ayi bamanga baba
kula mu diambu di bazaba ti bela fuluka mu mfulukulu yi kitoko.
36 Bankaka basekonono, babeto bikoti, babakanga zisieni ayi
bakotoso mu minloko. **37** Bankaka balozolo matadi, babasu mu
bisi banga bu mbasulungu mabaya; bavondolo mu bisabala,
bakituka mindiengidi, bamvuata minkanda mi mamemi ayi mi
zikhombo. Bakambu mamo ayi bibioso, babamonisa ziphasi
ayi bayamusu. **38** Nza yisia ba yifuana mu diambu diawu ko.
Badiengila mu makanga ayi mu miongo; mu zithadi ayi mu
mabulu madi mu ntoto. **39** Batu boso bobo, ka diambu ko

batelomono kimbangi mu diambu di minu kiawu, vayi, kadi
mutu kasia tambula ko bina biba vanunu tsila. **40** Bila Nzambi
wutukubikila mambu ma kitoko, wuzola ti bakituka batu bafuana
banga beto.

12 Sumbu tuzungulu kuidi bambangi bawombo, bika tulozanu
bizitu bioso ayi masumu makutuzungidilanga mu zindambu
zioso. Vayi bika tuzawula thinu mu kambu vonga mu tsisani yidi
yeto ku ntuala. **2** Bika thalu eto yiba kaka kuidi Yesu bila niandi
wutona ayi wudukisa minu kieto. Niandi, mu diambu di khini
yoyi yiba ku ntual'andi, wuvibidila va dikulusi; kasia mona tsoni
ko ayi buabu vuendi va koko ku lubakala lu kundu ki Kipfumu
ki Nzambi. **3** Bika luyindulanu mutu wowo wuvibidila batu ba
masumu, muingi lubika vonga ayi lebakana mu miela mieno. **4**
Bu lueti nuanisa masumu, lutudidi ko mu tezo ki totula menga.
5 Buna luzimbakana kueno mambu mama makulukindisanga,
momo Nzambi kalukamba banga ti niandi wunyoluka kuidi
bana bandi e? A Muan'ama, kadi lenzanga thumbudulu yi
Pfumu; kadi vonga mu thangu kalembo ku temina, **6** bila
Pfumu wuntumbudilanga mutu wowo keta zola, ayi wunzubanga
lusuadi kuidi bobo kazebi ti badi bana bandi. **7** Luvibidila ziphasi
zieno. Nzambi ziawu zidi mu diambu di kululudika. Nzambi
wukulumonanga banga bana. Muana mbi wowo kakabakanga
thumbudulu ko kuidi Dise? **8** Enati lukadi baka thumbudulu yoyi
yintambulanga bana boso, buna diodi dimmonisa ti luidi bana ba
kindumba; luisi khatika bana ko. **9** Beto tuba ayi madise meto
ma kinsuni makutuvananga thumbudulu vayi tukubakinzikanga.
Mbi bi kutukandika mu luta tumukina dise di diyilu muingi tuzinga
e? **10** Madise meto ma kinsuni makutuvananga thumbudulu
mu ndambu thangu, boso bubela mayindu mawu vayi Nzambi

wukutuvananga thumbudulu mu diambu di mamboti meto, muingi
mamveto tuba kithuadi mu bunlongo buandi. **11** Bukiedika ti
mu thangu yayi, thumbudulu yidi diambu di kiadi, bika di khini.
Vayi kunzimunina yimbutanga luzingu lusonga lunzingulungu
mu ndembama kuidi bawu batambula thumbudulu beni. **12**
Diawu vumunanu mioko mieno mivonga ayi makuma meno ma
lebakana, **13** bika luludika minsolo mu diambu di malu meno; mu
diambu di kulu ku bela kubika luta fumbuka vayi ku beluka. **14**
Tunuananu mu ba mu ndembama ayi batu boso ayi zinga luzingu
lunlongo bila kambu luzingu lunlongo, mutu kalendi mona Pfumu
ko. **15** Lulubuka tala mutu kabika kambu nlemvo wu Nzambi, mu
diambu di muanzi wu ndudi wedi mena va luidi; muingi wubika
totula divunzi ayi wubika bivisa bawombo mu beno. **16** Lulubuka
muingi muna luidi, mutu kabika sala kindumba voti sekinina
mambu ma nlongo banga bubela Esawu; mutu wusumbisa
kikulutu kiandi mu diambu di bidia. **17** Bila, luzebi kueno ti
kunzimunina bu kedi ka buela tomba baka kiuka ki lusakumunu,
kasia kikununu ko bila diluaku disia buela ba ko muingi kaviakisa
mambu mavanga dise diandi; ka diambu ko boso kaba ntomba
lusakumunu buna wulembo didi. **18** Lusia fikama ko banga bana
ba Iseli, ku mongo wulenda simbu; wowo wuba lema mbazu,
ku tombi ki nkobo ayi ku vuka; **19** voti ku tulumbeta ko voti ku
mbembo yimosi yi tsisi yiba wakikisa mambu ma tsisi. Diawu
batu bobo bawa yawu balomba mu diambu babika buela wa
diaka mbembo beni. **20** Bila bamona ti balendi nunga ko mu
kinzikanga lutumunu lolo lutotukila muawu ti: ka diambu ko bulu
kinsimba mongo, kifueti vondolo mu matadi. **21** Mambu beni bu
mabela ngolo tsisi, diawu niandi veka Moyize kayamikina ti:
Tsisi ndimmona ayi ndieka tita. **22** Vayi beno lutumbu fikama ku

mongo wu Sioni, ku divula di Nzambi yi moyo, ku Yelusalemi
di Diyilu ayi kuidi minkangu na minkangu mi zimbasi midi mu
nkembo; **23** ayi kuidi Dibundu di bana batheti ba Nzambi bobo
mazina mawu madi masonama mu Diyilu. Beno lufikama kuidi
Nzambi, zuzi di batu boso; ayi kuidi ziphevi zi batu banlongo
bamana fuana. **24** Beno lutumbu fikama kuidi Yesu, phovi yi
Nguizani yimona ayi kuidi menga mandi matenguka; momo
meti yoluka bumboti viokila buyolukila menga ma Abeli. **25**
Lukeba tala luedi kambu wila mutu wowo wulembo yoluka. Bila
enati bobo bamanga wila mutu wowo wuba lubula vava ntoto,
basia vuka ko mu thumbudulu; buna buevi buela bela kuidi
beto enati tutembi manima kuidi mutu wowo wulembo yoluka
tona ku Diyilu e? **26** Mbembo'andi yinikuna ntoto vayi buabu
wuveni tsila yayi: Ndiela buela nikuna diaka, vayi bika sia ti wo
ntoto kaka vayi ayi diyilu. **27** Diambu diadi: diaka dinsundula ti
bima bioso bilenda nikunu biobi bivangama, biela viakusu mu
diambu biobi bi kabinikukanga ko bizingila. **28** Diawu, sumbu
tuela tambula kipfumu kioki kakilendi nikuka ko, bika tuzaba
vututdilanga Nzambi matondo ayi tunsadila mu phila yikumonisa
khini mu tumamana ayi mu lukinzu. **29** Bila Nzambi eto widi
mbazu yeti zinisanga.

13 Bika luzolo lu kikhomba luzingila. **2** Lubika zimbakananga
yakulanga banzenza bumboti bila batu bankaka bayakula
zimbasi mu kambu zaba. **3** Lutebukilanga moyo batu badi
mu nloko banga ti mamveno luidi bakangama va kimosi ayi
bawu. Lutebukilanga moyo batu bobo banyamusu bila beno
mamveno lubeki zinitu ziozi zilenda yamusu. **4** Bika batu boso
bakinzikanga dikuela. Mfulu yi batu bakuela yifueti banga yivedila
bila Nzambi wela sambisa batu boso bansadilanga kindumba

ayi kitsuza. **5** Bika khadulu eno yibika diatusu kuidi luzolo lu
zimbongo. Monanganu khini mu bima bibi bidi yeno bila niandi
veka Nzambi wutuba ti: Ndilendi kuyekula ko, ndilendi ku loza
ko! **6** Diawu tubeki bu tubila mu diana dioso, ti: Pfumu niandi
wukutsadisanga, ndilendi mona tsisi ko. Mutu mbi kalenda
kuphanga e? **7** Lutebukilanga moyo mintuadisi mieno mi lulonga
mambu ma Nzambi. Luyindulanga tsukulu yi khadulu awu ayi
lusokudila minu kiawu. **8** Yesu Klisto widi phila yimosi kibedi
yono ayi lumbu kiaki ayi mu mimvu mikamimani. **(aiōn g165)** **9**
Lubika vunu mu malongi ma phila mu phila ayi ma nzenza. Bila
bulutidi mfunu mintima mikindusu mu nlemvo wu Nzambi vayi
bika mu khebolo yi mina mitedi ndiwulu, bila misadisanga ko
bobobansadilanga miawu. **10** Tubeki diziku dintambukulungu
makaba vayi batu bobo bansalanga mu nzo ngoto basi ko
minsua mu dia. **11** Bila Pfumu yi zinganga Nzambi wunata
menga ma bibulu mu diambu di ndemvokolo yi masumu, ku
Buangu kilutidi nlongo. Vayi zinitu zi bibulu beni ziyokolo ku difula
di Ka. **12** Diawu Yesu mamvandi kamonina ziphasi ku difula di
Ka, mu diambu di vedisa batu mu menga mandi. **13** Diawu bika
tuenda kuidi niandi, kuna difula di Ka ayi tukikinina fua zitsoni
ziozi kafua. **14** Bila vava tuisi ko divula dinzingilanga mu zithangu
ziosovayi tulembo tombi divula diodi di nkuiza. **15** Mu diambu
di Yesu, bika tutambikanga kuidi Nzambi dikaba di minkunga;
bu dinsundula ti tufueti sanisinanga dizina diandi. **16** Lubika
zimbakana vanganga mamboti ayi kabulanga kuidi bakhomba
bila makaba ma phila yoyi mawu mamonisanga Nzambi khini.
17 Lutumukinanga mintuadisi mieno ayi luba kinzikanga; bila
bawu beti sunga miela mieno ayi bela vumbudila Nzambi kipholo
mu kisalu kiawu mu diambu basala kisalu kiawu mu khini vayi

bika ku tsi manuinguta bila lulendi baka kadi lusadusu ko. **18**
Lutusambidilanga bila tuzebi ti mayindu ma mintima mieto madi
mamboti bu tutidi ba khadulu yimboti mu mambu moso. **19**
Ndinluta kululomba luvanga diawu muingi ndivutulu nsualu kuidi
beno. **20** Bika Nzambi yi ndembama, yoyi yifulukisa Pfumu eto
Yesu mu bafua; mutu wowo widi nsungi wunneni wu mamemi
mu nzila yi menga ma Nguizani yikayimani, **(aiōnios g166)** **21**
kalukitula bafuana mu vanga mavanga mamo mamboti mu
diambu di vanga luzolo luandi bu keti vanga mu beto mambu
moso momo makummonisanga khini mu lulendo lu Yesu Klisto.
Bika katambula nkembo mu mimvu mioso. Amen. **(aiōn g165)** **22** A
bakhomba, ndikululubula mu vibidila mambu momo ndilulubudidi
bila mu mambu ma khufi kaka ndilusonikini. **23** Muaki luzaba ti
khomb'eto Timote wutotolo mu nloko. Enati wela vika kuiza,
buna ndiela kuiza kulutala va kimosi ayi niandi. **24** Luvana mboti
kuidi mintuadisi mieno mioso ayi kuidi banlongo boso. Basi Itali
baluveni mboti. **25** Bika nlemvo wuba yeno beno boso. Amen!

James

1 Zaki, kisadi ki Nzambi ayi ki Pfumu Yesu Klisto, mfidisidi
nkandakuidi kumi makanda muadi ma batu ba Nzambi, momo
matembakana va nza wumvimba. **2** A bakhomba ziama,
bika lumona khini mu thangu luidi mu zithotolo ziphila mu
phila. **3** Bika luzaba ti thotolo yi lummona mu minu kieno
yimbutanga mvibudulu. **4** Vayi mvibudulu yimanisa kisalu kiandi
mu diambu lumonika batu bafuana ayi baduka mu mambu
moso, muingi lubika kambu kadi diambu. **5** Enati vadi mutu
mu beno kambulu nduenga buna bika kalomba kuidi Nzambi
wumvananga mu luzolo kuidi batu boso ayi niandi wumvananga
mu kambutsembolo. Buna Nzambi wela kumvana. **6** Vayi bika
kalombila mu minu, mu kambu memata bila woso mutu weti
memata dedikini banga mayo ma mbu, mannikunungu kuidi
phemo; manlozongondambu na ndambu. **7** Mutu wu phila
yayi kabika tula diana ditambula kima kuidi Pfumu, **8** bila
widi mutu wuvasuka mu mayindu mandi ayi widi mabaluka
thangumu mabanza mandi. **9** Bika khomba yoyi yisukama,
kakiniemisanga Nzambi bu keti kunnangika. **10** Vayi khomba yi
kimvuana, kakiniemisanga Nzambi bu keti kunkululabila wela
vioka banga teka ki tsola. **11** Thangu bu yitotukidi; buna muini
andi wu ngolo wuyumisini biti, teka kiandi kibuidi ayi kitoko
kiandi kilalikini. Buawu bobo buela lalikinina nkua kimvuama
mu mabanza mandi. **12** O khini kuidi mutu wowo weti kanga
ntima mu phukumunu; bila bu kela monika wukuikama mu
phukumunu, wela tambula budu ki luzingu; luzingu lolo Nzambi
kavanina tsila kuidi batu bobo beti kunzola. **13** Muaki mutu
kabika tuba bu kavukumunu ti “Nzambi wulembo phukumuna”.
Buna Bila mambu mambimbi malendi vukumuna Nzambi ko

ayi niandi veka Nzambikalendi vukumuna mutu ko. **14** Vayi
kadika mutu weti vukumunu bu keti tutu ayi vunukuidi zitsatu
ziandi zimbimbi. **15** Bosi tsatu yimbimbi bu yiyedidi, yimbutanga
masumu; bosi masumu mawu yela mambutanga lufua. **16** Diawu
bakhomba ziama zi luzolo, lubika vunuka, **17** bila kadika dikaba
dimboti ayi kadika dikaba difuanadintotukilanga ku yilu kuidi dise
dimvananga kiezila. Mu niandi muisiko kadi luviakunu ayi kadi
kitsuisula ki luviakunu. **18** Mu luzolo luandi veka, niandi wutubuta
mu nzika mambu mandi ma kiedika muingi tuba banga batheti
mu bivangu biandi. **19** A Bakhomba baama zi luzolo, bika kadika
mutu kabanga wukubama mu wa; kabika vika yolukanga ayi
kabika vika fuemanga. **20** Bila nganzi yi mutu yilendi vanga ko
mambu masonga ma Nzambi. **21** Diawu lozanu mvindu woso ayi
mambu moso mambimbi. Lutambula, mu kukikulula, mambu
ma Nzambi, makunu mu mintima mieno, bila mawu mabeki
lulendo lu vukisila miela mieno. **22** Muaki lubika sia ti ko wa
na wa kaka tala luedi kukivuna beno veka vayi lusadilanga
mawu. **23** Bila enati mutu weti wa mambu ma Nzambi vayi
kamasadilanga ko, niandi dedikini banga mutu wuntala zizi kiandi
mu lumueno; **24** niandi mana kukitala, wedi kuandi ayi tumbulu
zimbakana buevi kadidi. **25** Vayi woso mutu weti landakana
bumboti Mina mifuana miomimimvananga kiphuanza, ayi, widi
wukangama mu miawu mu kambu kumizimbakana bu kamiwilu,
vayi wukumisadilanga, buna mutu wowo wela monakhini mu
mambu moso kamvanga. **26** Enati mutu weti kukibanzila ti niandi
widi nsambidi wu Nzambivayi kasi zaba ko yadila ludimi luandi
ko; buna wulembo kukivuni ayi sambila kuandi kuidi kuphamba.
27 Kinzambi kikiedika ayi kikambulu bila va meso ma Nzambi,

dise; kuawu kuaku: sadisa bana basana ayi mafuola mu ziphasi
ziawu ayi kukikeba wuvedila mu mambu ma ntoto.

2 Bakhomba baama, beno lunzingilanga bu lueti wilukila Pfumu
Yesu Klisto, Pfumu yi nkembo, lubika ba thalu yi zizi. **2** Zimbukila
mutu kotidi mu nzo eno yi lukutukunu, vueti pheti yi noloayi
minledi milembo lezama. Bosi muna yawu thangu buela mona
mutu wunkakawusukama, wiza kota ayi vueti minledi mimvindu.
3 Vayi bu lumueni mutu vueti minledi minlezama ayi lunkembi:
"Yiza vuandi vava, va buangu ki luzitu" vayi lukembi kuidi
nsukami: "Yenda telama kuna" voti "yiza vuandi va tsi, vava ndieti
tula malu mama". **4** Buna luisi tula luviakunu ko ayi, kituka mazuzi
momo madimayindu mambimbi ko e? **5** Luwa bakhomba ziama
zi luzolo: a buevi, Nzambi kasia sobula kominsukami va nza
muingi mikituka zimvuama mu minu ayi mintambula kipfumu kioki
kavanina tsila kuidi batu boso beti kunzola e? **6** Vayi beno lueti
lenza nsukami. Luisi zaba ko ti zimvuama bawu beti lumonisa
phasi ayi bawu beti kulufunda kuidi mazuzi mu zitilibinadu e? **7**
Bosi, keti bawu beti vueza dizina di kitoko diluvana Nzambi e? **8**
Muaki enati lulembo kinzika Muina wu kipfumu ki Nzambi boso
buididi mu masonoko ti: wela zola ndiaku banga bu weti kizodila
ngeyo veka; buna dimbotilulembo vangi. **9** Vayi enati lulembo
tudi luviakunu mu batu, buna lulembo vodi masumu ayi Muina
wulembo kulubedisa bila lukadi kuwukinzika. **10** Bila woso mutu
weti kinzika Mina mioso vayi bundudi Muina wumosi kaka buna
Mina mioso miawu kabundudi. **11** Bila mutu wowo wukamba ti:
wulendi vanga kitsuza ko, wubuela tuba diaka: wulendi vonda
ko. Enati wukadi vanga kitsuza vayi vondidi mutu buna Mina
mioso miawu bundudi. **12** Bika lutubanga ayi luvanganga banga
batu bafueti sambusu kuidi Mina mimvananga kiphuanza. **13**

Nzambi wela sambisa, mu kambu kiadi, mutu wowo wela kambu
moninabankaka kiadi vayi kiadi kieti nunga tsambusulu. **14**
Bakhomba baama, mutu mbi kalenda baka mu tuba ti minu kidi
yandi enati kakadi monisa kiawu mu mavanga mandi e? Minu ki
phila yoyi kilendakumvukisa e? **15** Enati khomba yi bakala voti yi
nketo kasi ko minledi ayi bidia bi kadika lumbu; **16** Vayi wumosi
mu beno wuba kembi “A bakundi, yendanu mu ndembama;
luyota mbazu ayi ludia bumboti” mu kambu ku bavana bima
biobi bavuidi mfunu mu zinitu ziawu; buna mfunu mbi e? **17** Yidi
phila yimosi mu diambu di minu. Enati minu kikadi monika mu
mavanga buna kidi kifua. **18** Vayi mutu wulenda tuba: “Ngeyo
minu kidi yaku, minu mavanga madi yama.” Bika wumbonisa
minu kiaku kikambulu mavanga bosi minu ndiekakumonisa minu
kiama kidi ayi mavanga. **19** Ngeyo weti wilukila ti Nzambi yimosi
kaka yidi. Bomboti kuandi; vayi ziphevi zimbimbi zieti wilukila
ti Nzambi yimosi kaka yidi ayi zieti tita. **20** Tala ngeyo wukadi
yindula! Tidi zaba ti minu kikambulu mavanga kidi kifua e? **21**
Abalahami, nkulu eto, kasia kitulu ko mutu wusonga mu diambu
di mavanga mandi bu katambika muan'andi Isaki banga dikaba
va diziku e? **22** Wummona, minu kiandi ayi mavanga mandi
binsala va kimosi. Minu kiandi kimonika minu kifuana mu diambu
di mavanga mandi. **23** Buawu bobo budedikinina masonama mu
minkanda mu diambu diandi: Abalahami wuwilukila Nzambi, ayi
diawu katangulu mutu wusonga ayi wutedolo nkundi wu Nzambi.
24 Lumueni buabu ti mutu weti kitulu wusonga va meso ma
Nzambimu diambu di mavanga mandi vayi bika sia ti mu diambu
di minu kiandi kaka. **25** Lahabi, ndumba leta, kasia monika
wusonga ko va meso ma Nzambi mu diambu di mavanga mandi
bu kayakula bumboti bamvuala ayi bu kaba tinisina mu nzila

yinkaka e? **26** Banga nitu yikambulu Pheve yidi yifua. Minu
kikambulu mavanga kidi kifua.

3 Bakhomba baama, lubika ba bawombo banlongisa; luzebi
ti beto minlongi beto tuela luta sambusu. **2** Bila beto boso
tueti vanga zinzimbala mu zinzila zi phila mu phila. Woso
mutu wukakavanganga nzimbala ko mu mambu keti tuba, buna
widimutu wufuana; mutu wulenda yadila nitu'andi yimvimba. **3**
Bu tueti tula minsinga mu munu wu phunda muingi yitutumimina,
buna tueti tumina nitu andi yimvimba. **4** Tala masuwa, ka diambu
ko, madi manneni ayi phepi yingolo mikumayimvevumunanga
mawu vayi meti tuadusu kuidi sengo fifioti kioki kapiteneketi
balula mu diambu di diatusu masuwa koso ku katidi. **5** Bobuawu
buididi mu diambu di ludimi, fidi nama fimosi fifiotivayi fieti
kukiniemisa mu diambu di mambu mandi manneni. Keti mbazu
yifioti yilenda kuandi yoka nsitu wunneni. **6** Ludimi luidi mbazu,
luidi nza yifulukidi mambu mambimbi. Luawu luidi va khatitsika
binama bi nitu eto vayi lumbivisanga nitu yimvimba. Luawu lemvo
mu mbazu yoyi yimbanga ku bulungi, buna yinzinisangaluzingu
lueto loso. **(Geenna g1067)** **7** Mutu wulenda yodika zi phila zioso
zi bibulu: bibulu bi nsitu: bibulu bidi malu maya; zinuni, bibulu
bindiatilanga mu vumu, ayi bibulu binzingilanga mu mbu. Vayi
mutu wukubiyodikanga. **8** Vayi mu diambu di ludimi kuisi ko mutu
wulenda yadika luawu; bila luidi kima kimbimbi; kivonganga ko,
lubeki mitsa mimvondanga. **9** Mu luawu tueti sadila mu kembisa
Pfumu, Dise dieto, ayi luawu tueti sadila mu singa batu bobo
bavangulu mu mfikula yi Nzambi. **10** Mu munu wumosi kaka
muntotukilanga lusakumunu ayi tsingulu. Bakhomba baama,
buawu ko bobo bufueti bela. **11** Lutuama mona tho yi nlangu
yintotula mu khumbu yimosi nlangu wu kitoko ayi nlangu wu

ndudi e? **12** A bakhomba ziama, nti wu figi wulenda buta makundi
ma Olivevoti nti wu vinu wulenda buta makundi ma figi e? Tho yi
nlanguyidi ndudi-tsalu yilendi totula nlangu wu kitoko ko. **13** Buna
luidi, nani widi Nduenga ayi widi diela? Bika kamonisa khadulu
yimboti mu mavanga mandi mamvangimina mu nlembami yi
nduenga. **14** Vayi enati kiphala kingolo ayi pheve yi ziphaka bidi
mu mintima mieno, buna lubika kukiniemisa ayi lubika tubanga
luvunu mu kakidilanga mambu ma kiedika. **15** Nduenga yi phila
yoyi yilendi ba kuidi Nzambi ko; yidi nduenga yinza, yidi yi kimutu
ayi yi ziphevi zimbimbi. **16** Bila voso vama vadi kiphala ayi
pheve yi ziphaka vawu vadidivunzi ayi mavanga mambimbi ma
phila mu phila. **17** Vayi nduenga yintotukila kuidi Nzambi yidi
yivedila vana kitheti, bosi yidi yi ndembama, yi lembama; yizebi
vika lebuka; yifulukidi mu mamboti ayi yimbutanga mimbutu
mimbote; yitulanga luviakunu ko ayiyisi mayuya ko. **18** Vayi batu
bobo bansalanga mu diambu di ndembama bankunanga, mbuta
wubusonga mu ndembama.

4 A kuevi kueti ba zikhindu ayi ziphaka zidi mu beno e? Keti mu
zitsatu zimbimbi zilembo nuani mu binama bieno. **2** Lunzininanga
bima vayi lubakanga ko; lueti vonda ayi kiphala kingolo kidi yeno
vayi lubakanga ko. Lueti nuana ayi lueti zonza. Lutambulanga ko
bima biobi lueti tomba bila lubitombanga kuidi Nzambi ko. **3**
Lueti lomba vayi lutambulanga ko bila bumbimbi lueti lombila,
lueti bilombila mu diambu di zikhini zieno veka. **4** Luidi bankua
kitsuza! Luisi zaba ko ti kikundi ki nza kidi bumbeniayi Nzambi
e? Woso mutu tidi ba nkundi wu nza, wunkitukanga mbeni yi
Nzambi. **5** Beno lummuena ti mu phamba masonoko meti tubila
ti: Mu kiphala kingolo kanzodilanga Pheve yoyi katula mu beto.
6 Muaki, nlemvo wuwombo kakutuvananga. Diawu katubila ti:

Nzambi wunkakidilanga bankua luniemo vayi nlemvo andi widi
kuidi batu bobo bakukikululanga. **7** Diawu, bika lutumukinanga
Nzambi, vayi lunuanisa satana, buna wela kulutina. **8** Bika
lufikama vadi Nzambi ayi niandi wela kulufikama. A beno bankua
masumu, bika lusukula mioko mieno, vedisanu mintima mieno
beno batu luidi mintima mi vasuka. **9** Bika lumona mabienga
meno; bika luba mu kaniki, bika ludila. Bikadisevo dieno dikituka
bidilu; bika khini eno yikituka kiadi. **10** Bika lukikulula va meso ma
Pfumu, buna niandi wela kulunangika. **11** A Bakhomba baama,
lubika ba kifu kitubidilanga badieno. Bila woso mutu wuntubidila
khomb'andi voti sambisidi khomb'andi, buna kazaba ti Mina
katubididi ayi kasambisidi. Vayi enati ngeyo sambisidi Mina,
buna wusiedi ko mutu wowo wunsadilanga miawu vayi weka
zuzi di Mina. **12** Vayi lubika zimbakana ti mutu kaka wumosi
wumvananga Mina ayi niandi zuzi. Niandi kaka wulenda vukisa
ayi wulenda vonda. Vayi ngeyo widi nani mu sambisa ndiaku e?
13 Luwa mboti beno lueta tuba: “Buabu voti mbazi tuela kuenda
ku divula di kingandi; mvu mvimba tuela kukadila; kuna tuela
sala kisalu kisumbisa bima, ayi tuela baka zimbongo ziwombo.”
14 Beno lukadi kueno zaba buevi buela bela luzingu lueno mu
lumbu ki mbazi. A mbi biobi luzingu lueno e? Keti luzingu lueno
luidi banga muisiwumonikini mu ndambu thangu vayi zimbukila
wuzimbidi. **15** Tala nganu phila lufueti yolukilanga yawu yayi:
“Enati Pfumutidi buna tuela zinga ayi tuela vanga diadi voti dina.”
16 Vayi beno luntulanga luniemo lueno mu zikhanu zieno. Luzaba
ti luniemo lu phila yoyi luidi lu mbimbi. **17** Woso kuandi mutu zebi
vanga mamboti vayi kakadi kumavanga, niandivodidi masumu.

5 A beno zimvuama, lungua buabu! Bika ludila ayi lunionga
mu diambu di mabienga momo mela lukuizila. **2** Kimvuama

kieno kidi kibola; bosi minledi mieno midiwulu kuidi zimvidi. **3**
Nolo ayi palata bieno bieka khazu-khazu, bosi khazu-khazu beni
yawu yela lutelimina kimbangi, yawu yela mana vokuna dia
minsuni mi zinitu zieno banga mbazu. Beno lueti kukiwokisila
kimvuama mu bilumbu bitsuka. **4** Luisia futa ko mfutu wufuana
kuidi bisadi biobi bisedi mu zitsola zieno. Wanu maniongo mawu.
Yamikina ku batu bobo beti vela mimbutu kutudidinate mu matu
ma Pfumu yi minkangu mi masodi. **5** Luzingidi mu luzingu lu
zikhini ayi lu kitoko vava ntoto; lumeni kituka banneni banga
bibulu bimvingila lumbu kioki biela vondo. **6** Beno lubedisa,
luvonda mutu wusonga, ayi niandi kasia kulukandika ko. **7** A
bakhomba, bika luvibidila nate Pfumu kela kuiza. Luyindula mutu
wowo weti kuna zitsola: weti vingila mimbutu mi ntoto. Weti
kumivibidila nate miela nokono zimvula zitheti ayi zindolo. **8**
Nyinga, beno mamveno, bika luvibidila. Bika lukindisa mintima
mieno bila Pfumu weka nduka kuiza. **9** Zikhomba, mutu kabika
niunguta mu diambu di khomb'andi muingi lubika sambusu.
Tala zuzi telimini va muelo. **10** Mu diambu di zaba vibidila mu
ziphasi, lufueti sokudila mimbikudi miomi mibikula mu dizina
di Pfumu. **11** Bila tulembo tubi ti khini kuidi batu bobo bazebi
vibidila. Keti luwaphila yoyi Yobi kavibidila ziphasi ziozi kamona
ayi luzebi tsukulu mbi Pfumu kamvangila; bila Pfumu widi nkua
mamboti ayi weti mona batu kiadi. **12** Bakhomba baama, mu
mambu moso lumvanga; lubika leva ndefi mu dizinadi diyilu, mu
dizina di ntoto voti mu diambu dinkaka. Vayi bika “Nyinga” dieno
yibanga kaka “nyinga” ayi “Nana” dieno yibanga kaka “nana”
muingi lubika bua ku tsi thumbudulu. **13** Enati vadi mutu buna
luidi wummona phasi, buna bika kasambila. Enati vadi mutu
wumona khini, bika kayimbila minkunga. **14** Enati vadi mutu buna

luidi wumbela, buna bika katumisa bakulutu ba Dibundu muingi
bansambidila ayi bamvinda mafuta mu dizina di Pfumu. **15** Buna
lusambulu lolo lusambudulu mu minu luela vukisa mbevo ayi
buna Pfumu wela kuntelimisa. Ayi enati masumu kavola buna
wela lemvokolo. **16** Lukikininanga masumu meno kuidi badieno;
bosi lusambidilanga badieno muingi lubeluka. Bila lusambulu,
lu mutu wusonga, lubeki zingolo ziwombo zivangila mambu
mawombo. **17** Eli wuba mutu banga beto, vayi wusambila
mu bufula muingi mvula yibika buela noka; buna mvula yisia
buela noka ko va ntoto mu tezo ki mimvu mitatu ayi zingonda
zisambanu. **18** Bosi wubuela sambila diaka buna mvula yibuela
noka ayi ntoto wubuela buta mimbutu miandi. **19** Bakhomba
baama, enati vadi mutu buna luidi wuzimbala mu mambuma
kiedika vayi mutu wunkaka wunsadisidi mu kumvutula mu nzila,
20 buna bika luzaba ti woso mutu wela vutula nkua masumu mu
nzila yoyi kedi kazimbidila buna wela kumvukisa mu lufua ayi
masumu mawombo mela lemvokolo.

1 Peter

1 Piela, mvuala wu Yesu Klisto, mfidisidi nkanda kuidi bobo
Nzambi kasobula ayi banzingila mu zitsi banzenza, batembakana
mu bizunga bi Ponti, Ngalatiya, Kapadosi, Azi ayi Bitini. **2**
Nzambi Tata wulusobula tona thama boso bubela lukanu luandi
lolo kakubika ayi beno lukitulu batu banlongo mu lusadusu lu
Pheve andi mu diambu di tumukina Yesu Klisto ayi vedoso
mu menga mandi. Bika nlemvo ayi ndembama biba yeno mu
buwombo. **3** Bika Nzambi kakemboso, niandi Dise di Pfumu
eto Yesu Klisto wutuvana luzingu lumona mu kiadi kiandi bu
kafulukisa Yesu Klisto mu bafua, mu kutuvana diana diodi di
moyo. **4** Bila wutukubikila kiuka kioki kilendi fua ko; kilendi biva
ko; kilendi vembudila ko, kioki kilundulu ku diyilu mu diambu
dieno. **5** Beno lunkebolongo mu lulendo lu Nzambi mu nzila yi
minu mu diambu di phulusu yoyi yikubimini mu monokoso mu
thangu yi tsuka. **6** Diawu diodi dilembo kulumonisa khini, ka
diambu ko buabu lufueti monoso diaka kiadi, mu ndambu thangu
mu diambu di zithotolo zi phila mu phila **7** muingi minu kieno bu
kimeni toto bumboti kikituka diambu di luzitu, di nkembo ayi di
nzitusu mu lumbu kiela kuiza Yesu Klisto, bila minu kienokilutidi
luvalu ayi nolo yoyo yeti biva ayi yoyi beti tota ku mbazu. **8** Yesu,
mutu wowo kalumueni ko vayi lueti kunzola. Ka diambu ko beno
lumueni ko vayi lueti kunwilukila ayi diawu luididi mu khini yi
nkemboayi yika yilendi sudukusu ko. **9** Bila lutambulanga tsundu
yi minu kieno: phulusu yi miela mieno. **10** Mimbikudi, miomi
mibikula nlemvo wowo balukubikila miyuvula ayi mifiongunina
tsundu yi phulusu beni. **11** Mizola zaba thangu mbi voti buevi
buela vangimina mambu momo matuba Pheve yi Klisto, Pheve
yoyi yiba mu bawu; yisamuna tona thama ziphasi ziela mona

Klisto ayi nkembo wowo wela landakana. **12** Baba monisa ti
mambu beni momo baba kamba, masia ba mu diambudiawu ko
vayi mu diambu dieno. Buabu balukamba mambu beni kuidi
batubobo balusamunina Nsamu Wumboti mu nzila yi lulendo lu
Pheve Yinlongo, yoyo yiba ku Diyilu. Ayi zimbasi zimmonanga
phuila mu mona mambu beni. **13** Diawu, bika luba bakubama
mu diela dieno mu diambu di sala ayi lubika ba phulu dia ayi
nua; lutula diana dieno mu nlemvo wowo luelatambula mu
lumbu Yesu Klisto kela monika. **14** Banga bana badi bulemvo,
lubika landakana zinzinunu ziozi ziba yenomu thama bu luba
batu bakambulu diela. **15** Vayi bu didi ti mutu wowo wulutela
widi wunlongo, buna bika beno mamveno luba banlongo mu
khadulu eno; **16** bila masonama ti: Bika luba banlongo bila
minu veka ndidi wunlongo! **17** Enati mu lusambulu lueno, lueti
tedila Tata mutu wowo wetisambila batu boso buididi mavanga
mawu mu kambu ntalu zizi mu batu; buna bika bu lukidi va nza,
luzingila mu lukinzu va ntual'andi. **18** Beno luzebi ti lukulu mu
nzingulu eno yi buvungisi yoyi bakulu beno balulongisa. Khudulu
eno yisia vangimina mu bima bimbolanga ko, mu palata ko
voti mu nolo ko **19** vayi mu menga ma thalu, ma Klisto widi
banga muana dimemi wukambulu kieta ayi wukambulu kadi
ditona. **20** Niandi wusobolo nza yivangama ntoto wuvangama
ayi wumonika mu diambu dieno mu zithangu ziazi zi tsuka. **21**
Mu nzil'andi lueka wilukila Nzambi yoyi yimfulukisa mu bafuaayi
yimvana nkembo mu diambu di minu kieno ayi diana dieno
bibanga kaka mu Nzambi. **22** Lumana vedoso bu lutumukina
mambu ma kiedika mu diambu di luzola mu bukiedika bakhomba
zieno. Diawu luzolasananga beno na beno mu ntimawu vedila
23 beno lubutuka mbutuka yimona, bika sia ti mu lulendo lu

nkuna weti fuanga vayi mu lulendo lu nkuna wowo ka wufuanga
ko; mu mambu ma moyo ma Nzambi, momo madi mu zithangu
zioso. **(aiōn g165)** **24** Bila disonama ti: Woso mutu widi banga kiti
ki nsitu Nkembo woso wu batu widi banga teka ki zitsola Kiti
kieti yuma ayi teka kiandi kieti bua. **25** Vayi mambu ma Pfumu
manzingilanga mu zithangu zioso. Muaki mambu beni wawu
Nsamu Wumboti wowo balulonga. **(aiōn g165)**

2 Luloza mambu moso ma ngianza ayi luvunu; mayuya,
kikhenene ayi tubidila badieno ku ndambu. **2** Banga bana
batsombi, bika lumona phuila yi miliki mikambu sobokoso ayi
mi kipheve, muingi lubaka buyundukila mu diambu di miliki
beni mu diambu tambula phulusu, **3** bu lubimba ti Pfumu widi
wu mboti. **4** Bika lufikama vadi niandi, niandi ditadi di moyo
diloza batu, vayi disobolo kuidi Nzambi ayi didi di mfunu kuidi
Nzambi. **5** Diawu beno mamveno luidi matadi ma moyo, bika
lutungu mu diambu di vanga nzo yi kipheve ayi mu diambu
lukubika dikabu di banganga Nzambi zivedila. Banganga Nzambi
bakubuku mu diambu di tambikanga makaba ma kipheve momo
mammonisa Nzambi khini mu nzila yi Yesu Klisto. **6** Bila tala
mambu masonama mu masonuku: Minu thudidi ditadi di mfunu,
di fuma ki nzo ditadi disobolo ayi di thalu; woso wukudiwilukila
kalendi fua tsoni ko. **7** Nyinga, mfunu wuwombo didi kuidi
beno lueti wilukila vayi kuidibobo kaba wilukilanga ko: Ditadi
diodi mintungi miloza dikitukidi ditadi di mfunu, ditadi di fuma ki
nzo. **8** Batu balembo bumina thutu va ditadi beni ayi dilembo
buisi batu. Bila bamanga wilukila mambu ma Nzambi diawu
balembo buminina thutu. Bumina thutu ayi bua mawu mambu
bakubukulu. **9** Vayi beno luidi nkuna wu batu basobolo, dikabu
di banganga Nzambi, dikanda dinlongo; batu bobo Nzambi

kavuidi mu diambu lusamuna mavangamutu wowo wulutela bu
luba mu tombi muingi luiza ku kiezila kiandi kimboti. **10** Bila
mu thama beno lusia ba batu bandi ko vayi buabu luyikidi batu
ba Nzambi; mu thama lusia ba ku tsi nlemvo ko vayi buabu ku
tsi nlemvo lueka. **11** Bakundi bama ba luzolo, luidi banzenza
ayi minkibi va nza yayi; diawu ndikululeba mu tina zinzinunu zi
nsuni, zinnuanisanga muela. **12** Bika khadulu'eno va khatitsika
Bapakanu yiba yimboti mu diambu divovo balembo kulutubidila
banga ti luidi batu bambimbi, bamona mavangameno mamboti
ayi bela kembisa Nzambi mu thangu kela kuiza. **13** Mu diambu
di luzolo mu Pfumu, bika luba bulemvo kuidi babo beti yala: kuidi
ntinu, pfumu yitheti mu luvalu. **14** Kuidi baguvelenele, bobo ntinu
keti tuma mu diambu di vanangathumbudulu kuidi minyadi, batu
bobo bamvanganga mbimbi ayi mu diambu di niemisanga bobo
bamvanganga mamboti. **15** Bila tala buididi luzolo lu Nzambi:
bika luvanga mamboti muingimiunu mi batu bakambulu diela
mizibama. **16** Bika luba batu badi mu kiphuanza vayi kiphuanza
beni kibikaba banga yunga mu diambu di fuka mambimbi; vayi
bika luba bangabisadi bi Nzambi. **17** Lukinzikanga batu boso.
Luzola bakhomba zieno mu minu; “lukinzikanga Nzambi ayi
luzitisanga ntinu.” **18** A beno bisadi, bika luba bulemvo kuidi
bapfumu zieno mu lukinzu loso, bika sia kaka kuidi bapfumu
badi mboti ayi balembama vayi ayi kuidi bapfumu bambimbi. **19**
Bila didi diambu di mfunu, enati mutu wulembo vibidila ziphasi
bu betikummonisa ziphasi mu kambu bila mu diambu di Nzambi.
20 Bila nkembo mbi luela tambula enati luvibididi bu balubetidi
mu mambimbi ma luvengi e? Vayi enati lummona ziphasi bu
luvengi mamboti ayi luvibididi; buna diodi didi diambu di mfunu
va meso ma Nzambi. **21** Mu bila kioki beno lutedolo mbila bila

Klisto wumona ziphasimu diambu dieno. Niandi wulubikila kifuani
muingi lulandakana zithambi ziandi. **22** Kasia vola masumu ko,
kasia tuba luvunu ko. **23** Bu kafingu, niandi kasia vutula mu
finga ko; bu kamonoso ziphasi, niandi kasia temina ko vayi
wutumbu kiyekula kuidi zuzi di busonga. **24** Niandi wunata
masumu meto mu nitu'andi va dikulusi, muingi ka diambu ko
tufuidi mu masumu, tuzinga luzingu lusonga. Bila mu ziphuta
ziandi lubelukila. **25** Bila luba banga mameme mazimbala vayi
buabu luvutukidi kuidi mvungi ayi nsungi wu miela mieno.

3 Buawu bobo beno baketo: bika luba bulemvo kuidi babakala
beno muingi, enati babakala bankaka mu bawu bawilukilanga
mambu ma Nzambi ko, balenda balula mintima miawu mu
kambu longo mambu ma Nzambi bu beti mona khadulu yi baketo
bawu **2** bila bela mona ti nzingulu yeno yidi yivedila ayi yidi yi
lukinzu. **3** Bika lutomba, bika sia kitoko ki mbata kaka: zitsuki
zikangusu bumboti, bilunga binolo, minledi mi kitoko **4** vayi
bika lutomba kitoko ki khati kioki kilendi suka ko, kilembami
kindembama kimonikanga mfunu va meso ma Nzambi. **5** Buawu
bobo mu thama buvuatila baketo banlongo; bobo batula diana
diawu mu Nzambi ayi bulemvo baba kuidi babakala bawu.
6 Buawu bobo bubela Sala: bu katumimina Abalahami buna
wuntedila Pfumu'ama. Beno lukitukidi bana bandi ba baketo
enati lumvanga mambotimu kambu mona tsisi. **7** Bobuawu
beno babakala, luzinga va kimosi ayi baketo beno mu diela,
banga kuidi vangu kilebakana. Bika luba kinzikanga. Bafueti
tambulangava kimosi ayi beno dikaba di nlemvo di luzingu muingi
va bika ba diambu dinkakidila zitsambulu zieno. **8** Bosi, bika beno
boso luba mayindu mamosi; bika lumonasananga kiadi; bika
luzolasananga banga bakhomba; bika luba batu bamboti; bika

lukikululanga. **9** Lubika vututdilanga mambimbi mu mambimbi;
fingu mu bifingu. Vayi bulutidi mboti lusakumunanga bila mu
bila kioki beno lutedolo mbila muingi lutambula lusakumunu.
10 Woso mutu zodidi zinga mboti ayi zodidi mona bilumbu bi
zikhini, buna kafueti yadila ludimi luandi mu mambu mambimbi
ayi bididi biandi mu mambu ma luvunu. **11** Kafueti tinanga
mambimbi ayi kafueti vanganga mamboti; kafueti tombanga
ndembama ayi landakananga yawu. **12** Bila meso ma Pfumu
madi kuidi basonga; Pfumu wuntambanga dikutu diandi mu
lusambulu lu basonga, vayi zizi ki Pfumu kidi kikangama kuidi
bobo bamvanganga mambimbi. **13** Nani wulenda kuluvanga
phasi enati mamboti kaka lueti vanga e? **14** Vayi enati lulenda
mona phasi mu diambu di mambu masonga, buna luidi mu khini.
Lubika mona batu tsisi ayi lubika kukiyamisa. **15** Vayi mu mintima
mieno lukembisa Klisto banga Pfumu. Bika lukalanga bakubama
mu zithangu zioso mu vutula mu malembi ayi mu lukinzu kuidi
woso mutu tidi zaba bila ki diana diodi didi mu beno. **16** Vayi
bika luba mayindu mamboti ma ntima mivedila mu diambu di
batu bobo balembokulutubidila banga ti luidi batu bamvanganga
mambu mambimbi, batu bobo balembo yolukila khadulu eno
yimboti mu Klisto bafua tsoni. **17** Bila bulutidi mboti, enati buawu
bobo buididi luzolo lu Nzambi, mu mona phasi mu vanganga
mambu mamboti vayi bika mu vanganga mambu mambimbi. **18**
Niandi veka Klisto wumona phasi mu khumbu yimosi mu diambu
di masumu meno; niandi mutu wusonga; wufua mu diambu di
batu bobo bakambulu basongamuingi katunata kuidi Nzambi.
Wufua mu nsuni vayi wuzingusu mu Pheve. **19** Mu pheve beni
kayendila ayi kalongila ziphevi ziba mu nloko. **20** Zipheve beni
zisia tuama tumukina ko, ka diambu ko Nzambi wuvibidila mu

thangu Nowa kaba tunga masuwa. Batu bafioti kuandi, dinana
kuandi di batu divuka mu khuka yi nlangu beni. **21** Buawu bobo
beno luvukidi buabu. Mambu momo madi kifuani ki mbotokolo.
Yawu yisi ko mu diambu di sukula mvindu yi nitu vayi mu diambu
di kukiyekula kuidi Nzambi mu mayindu mamboti ma ntima.
Mambu moso momo malenda vangama mu diambu di mfulukulu
yi Yesu Klisto **22** bila buna kavuendi va lubakala lu Nzambi tona
kakuma ku Diyilu; zimbasi ayi bipfumu ayi lulendo bidi ku tsi
minsua miandi.

4 Sumbu Klisto kamona ziphasi mu nitu'andi, buna bika beno
mamveno luba mayindu momo; bila mutu wowo wumona ziphasi
mu nitu andi widi wuvambana ayi masumu **2** mu diambu kabika
buela zingila, mu ndambu yi bilumbu bisiedi yandi mu nitu
andi, boso buididi zitsatu zi batu vayi boso buididi luzolo lu
Nzambi. **3** Bila mu bilumbu biviokidi, luviokisidi thangu yiwombo
mu vanganga luzolo lu Bapakanu bu lukivana mu kitsuza, mu
zitsatu zimbimbi, mu kolo malavu, mu phulu yi dia ayi yi nua, mu
sambilanga bitumba. **4** Bukiedika, buabu balembo simina bu
lunkambu buela zawula yawu mu luzingu lu kitsuza; balembo ku
luvuezi. **5** Vayi bela vumbula kipholo kiawu kuidi mutu wowo
widi wukubama mu sambisa batu bobo badi moyo ayi bafua. **6**
Kiawu kioki bila Nsamu Wumboti wunlongolo kuidi batu bobo
bafua, mu diambu bu basambusulu mu nsuni banga batu bobo
badi moyo, babaka bu zingila mu Pheve boso buididi Nzambi yi
moyo. **7** Tsukulu yi mambu moso yeka nduka. Diawu lubika
ba phulu yi dia ayi yi nua vayi luleka nkielo mu sambila. **8**
Vayi tuamina mambu moso luzolasananga beno na beno mu
bukiedika, bila luzolo lueti fuka masumu mawombo. **9** Luyakula
bumboti banzenza mu kambu maniunguta. **10** Bika kadika mutu

wutambula dikaba di kipheve kasadila diawu mu diambu di
sadisa batu bankaka, banga nkebi wumboti wu nlemvo wu
Nzambi; nlemvo wowo widi mu ziphila mu phila. **11** Enati mutu
wulembo yoluka buna bika kayoluka banga mutu wunyoluka
mambu ma Nzambi. Enati mutu wulembo sadila bankaka buna
bika kasadila mu zingolo zivana Nzambi muingi mu mambu moso
Nzambi kakemboso mu diambu di Yesu Klisto, bila niandi vuidi
nkembo ayi lulendo mu zikhama zi zikhamazi mimvu. Amen! **(aiōn
g165)** **12** Bakundi bama, lubika simina mu diambu di zithotolo mu
ziphasi ziozilulembo moni banga ti beno lubuilulu diambu di tsisi.
13 Vayi bika lumona khini bila lunnata ndambu yi ziphasi zi Klisto
muingi beno mamveno lumona khini mu thangu kela monika
mu nkembo'andi woso. **14** Enati balembo lufingi mu diambu di
dizina di Klisto buna bika lumona khinibila pheve yi nkembo ayi
Pheve yi Nzambi yidi mu beno. **15** Bika mutu mu beno kabika
mona phasi bu kavondidi mutu voti bu kayibidi, voti bu kavengi
mambimbi voti bu kakotidi mu mambu mangana. **16** Vayi disi
diambu dimuena tsoni ko enati mutu wulembo moni phasi bila
kadi “nkua Klisto”. Muaki bika kakembisa Nzambi mu diambu di
dizina diodidi nkua Klisto. **17** Bila thangu yifueni yifueti tona
tsambusulu, yifueti tonina mu dikanda di bana ba Nzambi. Buna
tala, enati kuidi beto kuntonina tsambusulu beni, buna buevi
buela bela tsukulu yi batu bobo beti kambu tumukina Nsamu
wumboti wu Nzambi e? **18** Enati mutu wusonga wumvukila mu
ziphasi ziwombo, buna buevi buela bela mutu wumbimbi ayi
wu masumu e? **19** Diawu batu bobo balembo moni ziphasi mu
luzolo lu Nzambi, buna bika bakiyekula kuidi mvangi, niandi widi
wukuikama; ayi bika batatamana vanganga mamboti.

5 Buabu ndieka vana ndambu yi zithumunu kuidi batu bobo
badi bakulutumu beno. Minu mamvama ndidi nkulutu banga
bawu ayi ndidi mbangi mu ziphasi zi Klisto ayi ndiela fubakana
mu nkembo wowo weka nduka monokoso. **2** Banga minsungi mi
mamemi, ludikilanga bumboti nkangu wowo Nzambi kaluyekudila.
Lusunganga wawu bumboti, bika sia ti mu kuiku vayi mu luzolo;
bika sia ti mu diambu di tomba ndandu vayi mu luzolo lu ntima. **3**
Lubika monisa kipfumu kuidi batu bobo Nzambi kaluyekudila vayi
banu kifuani kuidi nkangu wu mamemi **4** muingi thangu Pfumu yi
minsungi mi mamemi kela kuiza, luba tambula budu ki nkembo,
kioki kimvembudilanga ko. **5** A beno baleki, lutumukina bakulutu.
Bika kadika mutu buna luidikakikulula va meso ma ndiandi,
bila disonama ti: Nzambi weti kakumukina bankua luniemo
vayi weti vana nlemvo andi kuidi batu bobo beti kukikulula. **6**
Diawu bika lukikulula ku tsi koko ku lulendo lu Nzambi muingi
kalunangika mu thangu yifuana. **7** Bika lunyekudila mayindu
meno bila niandi veka wukulubanzilanga. **8** Lubika ba phulu dia
ayi nua vayi luleka nkielo bila mbeni eno satana wulembo lufiedi
banga khosi yinkunga, wulembo tombi nani kafueti mina. **9** Bu
lukunnuanisa, bika luba bakinda mu minu bila luzebi ti ziawu
ziozi ziphasi zimmona bakhomba zieno badi va nza. **10** Vayi bu
luela mona ziphasi mu ndambu bilumbu, Nzambi yi nlemvo, mutu
wowo wulutela mu diambu luzaba nkembo'andi wuka wusuki;
nkembowowo kamonikisa mu Yesu Klisto wela kulufuanisa, ku
lukindisa, ku luvana zingolo ayi wela ku lutedimisa mu kambu
nikuka. **(aiōnios g166)** **11** Bika lulendo lubanga kuidi niandi mu
zithangu zioso. Amen! **(aiōn g165)** **12** Mu lusadusu lu Siluvani,
khomba yi kuikama, ndilusonikini nkanda wawumu bukhufi
mu diambu di kulukindisa ayi ku lumonisa mu bukiedika ti

nlemvowowo widi mu beno widi nlemvo wu kiedika wu Nzambi.
13 Dibundu didi ku Babiloni, diodi disobolo va kimosi ayi beno,
dilufidisidi mboti. Muan'ama Malako mamvandi wulufidisidi mboti.
14 Bika lufifasana besi ki kikhomba. Ndembama kuidi beno boso
luidi bakangama mu Klisto.

2 Peter

1 Simoni Piela, kisadi ayi mvuala wu Yesu Klisto mfidisidi
nkanda kuidi bobo batambula minu ki thalu yimosi banga beto
mu nzila yi busonga bu Nzambi eto ayi Mvulusi eto Yesu Klisto.
2 Bika baluwokisila nlemvo ayi ndembama mu nzila yi nzayilu yi
Nzambi ayi Yesu, Pfumu eto. **3** Lulendo luandi, lutuvana bima
bioso biobi tuvua mfunu mu luzingu ayi mu kukiyekula mu nzila
yi zaba mutu wowo wututela mu nkembo andi ayi muvanganga
mambote. **4** Mu nzila yoyi katuvanina zitsila zinneni ayi zilutidi
thalu muingi mu ziawu beno mamveno lufubakana mu kithuadi
mu lunitu lu kinzambi beno bu lutina mbivusu yi nzinunu yidi va
ntoto. **5** Mu diambu diodi bika lutula zingolo zieno mu buela
vanganga mambote va mbata minu kieno; nzayilu va mbata
vanganga mambote; **6** kukiyala va mbata nzayilu; thatumunu va
mbata kukiyala; kukiyekula kuidi Nzambi va mbata thatumunu; **7**
luzolo lu kikhomba va mbata kukiyekula kudi Nzambi; bosi luzolo
va mbata luzolo lu kikhomba. **8** Bila enati mambu mama madi
yeno ayi enati mawu malembo yilama mu beno buna malendi
kulukitula miolo ko ayi bisita ko mu nzayilu eno yi Pfumu eto
Yesu Klisto. **9** Bila mutu kambulu mambu mama widi banga
phofo ayi kamonanga mbote ko. Wuzimbakana ti wuvedoso mu
masumu mandi ma thama. **10** Diawu, bakhomba ziama, bika
lumonisa bufula mu kindisa lutelo lueno ayi tsobobolo eno. Bila
enati lumvanga mambu mama buna lulendi bua ko, **11** ayi buna
bela kuluyakula bumbote mu kipfumu ki mvu ka mvu ki Pfumu
eto ayi Mvulusi eto Yesu Klisto. **(aiōnios g166)** **12** Diawu ndiela
kulutebulanga mu zithangu zioso moyo mu mambu mama; ka
diambu ko luzebi mawu ayi luidi bakinda mu kiedika ki thangu
yayi. **13** Vayi minu mbueni ti didi diambu disonga mu kulutebula

moyo bu ndikidi zingi mu nitu yayi **14** bila nzebi ti fioti kuandi
fisiedi buna ndieka bika nitu beni banga bumbonisina Pfumu eto
Yesu Klisto. **15** Vayi ndiela tula zingolo mu diambu lutebukilanga
mambu mama moyo ka diambu ko minu ndiedi. **16** Bila tusia
landakana zinongo zituama yindulu bumbote ko mu thangu
tuluzabikisa lulendo ayi ndizulu yi Pfumu eto Yesu Klisto vayi
beto tuba bambangi bamona nzitusu andi. **17** Bila wutambula
nzitusu ayi nkembo kuidi Nzambi Tata mu thangu mbembo
yitotukila mu nkembo wunneni wu Nzambi yituba ti: “Niani niandi
muan'ama wu luzolo; khini yiwombo kakumbonisanga.” **18**
Ayi beto mamveto tuwa mbembo beni yitotukila ku diyilu mu
thangu tuba yandi va kimosi va mbata mongo wunlongo. **19** Ayi
tubeki mambu ma mimbikudi makitulu makinda; mu mawu lufueti
lubukila bila madi banga muinda wunlema mu tombi nate buisi
butona kienzuka ayi mbuetete yi nsuka yintotuka mu mintima
mieno. **20** Mu mamo momo bika lutuama zaba ti kadi mutu
wumosi kalendi sudikisa ko kadi mbikudulu yimosi yi masonoko
mu diela diandi veka. **21** Bila mbikudulu yiyizilanga mu luzolo lu
mutu ko vayi batu banlongo ba Nzambi bayoluka bu badiatusu
kuidi pheve Yinlongo.

2 Muaki mimbikudi mi luvunu midi va khatitsika batu banga buela
monikina minlongi mi luvunu va khatitsik'eno. Miela fielumuna
kotisa malongi mambimbi mamvambisanga, mu diela di luvunu
miela tunuka Pfumu yiba sumba. Buawu bobo miela kukituadila
mu nsualu mbivusu. **2** Ayi batu bawombo bela ku balandakana
mu zinzila ziawu zimbimbi ayi mu diambu diawu nzila yi bukiedika
yela vuezuka. **3** Mu luzolo luawu lu zimbongo, minlongi miomi
miela ku luyiba mu masolo momo miela yindula bawu veka.
Vayi tona thama mbedosolo yawu yidi mu bawu ayi mbivusulu

yawu yilembo bakiengidila. **4** Bila enati Nzambi kasia mona ko
kiadi zimbasi bu zivola masumu vayi wuziloza ku diyenga, kuna
zilundulu bu zidi zikangama mu tombe mu zisieni mu diambu di
vingila tsambusulu **(Tartaroō g5020)** **5** ayi enati kasia mona ko
kiadi ntoto wukhulu ayi wuvukisa Nowa, mutu wu nana mu longa
mambu ma busonga, mu thangu kadukula nkuka yi nlangu mu
batu bobo bakambu kinzika Nzambi; **6** enati niandi wukitula
mavula ma sodoma ayi Ngomola dibombi, niandi wuzengila
mavula momo nkanu mu bivusu ayi wukitula mawu kifuani kiela
buila bobo bela kambu kinzika Nzambi; **7** ayi enati wuvukisa
Loti, mutu wusonga, mutu wuyamusu mu diambu di khadulu yi
kitsuza yi batu bambimbi **8** bila mutu wawu wusonga wuzinga va
khatitsik'awu, bu kaba kuba monanga ayi kuba wanga banyoluka;
buna kadika lumbu wuyamisa muel'andi wusonga mu diambu di
mavanga mawu mambimbi. **9** Buna Pfumu zebi buevi kafueti
kudila mu zithotolo batu bobo bakunkinzikanga ayi buevi kafueti
kebila batu bobo bakambulu basonga mu diambu di lumbu ki
tsambusu muingi babaka thumbudulu. **10** Vayi wela luta vana
thumbudulu kuidi bobo banlandakana boso buididi nsuni mu
zitsatu zisumuka ayi bobo banlenza kipfumu ki Nzambi. Badi
batu beti kukibanzilanga bawu veka ayi badi batu ba luniemo;
bamonanga tsisi ko mu finga bivangu bi nkembo bi diyilu **11**
muaki zimbasi, ka diambu ko, zidi zinneni mu ngolo ayi mu
lulendo vayi zifundanga ko bivangu bi nkembo bi diyilu mu
mambu ma mvuezolo va meso ma Pfumu. **12** Vayi batu bana badi
banga bibulu bikambulu mayindu; bibutu mu diambu di builungu
ayi bivusungu; beti vueza mambu bakambulu zaba; buna bela
bivusu mu mbivusulu yimosi banga bibulu. **13** Bela tambula
mfutu mu mambimbi momo beti vanga. Beti monanga khini mu

vanganga matsoni va meso ma batu. Badi batu ba mvindu ayi
babivusu; beti monanga khini mu kuluvuna bu bandianga yeno
va kimosi mu minyengo. **14** Meso mawu mafulukidi mu kitsuza
ayi bavonganga ko mu vola masumu; bambuilanga mu tambu
batu bobo bakambulu bakinda. Mintima miawu mifulukidi khunia
yi zimbongo; badi ku tsi tsingulu yi Nzambi. **15** Bawu babika
nzila yi lulama ayi bazimbala bu balandakana nzila yi Balami,
muana wu Bewoli mutu wuzola mfutu wu mambu mambimbi. **16**
Vayi wutubudulu mu diambu di kambu kuandi ku tumamana
kuidi phunda, bulu kioki kitubanga ko; kisokudila mbembo yi
mutu, kiawu kikandika mbikudi muingi kabika vanga buvungisi
buandi. **17** Batu beni badi banga zitho zinlangu zikambulu nlangu
ayi badi matuti mavevomono kuidi muphepi. Tombi kinkobo
kikubukulu batu bobo. **18** Vayi bu beti tuba mambu mawu ma
luniemo, makambulu mfunu; buna beti tombanga tuta mu nzila yi
zitsatu zinsuni mu kitsuza kiawu, bobo bavukidi bosi va khatitsika
batu bobo banzingila mu nzimbala. **19** Beti kuba vana tsila
yi kiphuanza; bawu veka badi bavika ba mbivusu bila kadika
mutu widi mvika wu mutu wowo wunnungidi. **20** Enati bavuka
mu mbivusu yi ntoto mu nzayilu yi Pfumu ayi Mvulusi Yesu
Klisto, balembo vukumuka diaka ayi yadulu mu mambu beni,
buna khadulu awu yiviokidi yitheti mu mbimbi. **21** Bila bulutidi
mbote kuidi bawu mu kambu zaba nzila yi busonga vayi mbimbi
bu bavengama mu yawu mu thangu bazaba yawu ayi baloza
lutumunu lunlongo lolo baba vana. **22** Balembo kindisa bukiedika
bu zingana ziasi: “mbua yivutukidi dia biobi kaluka” ayi “ngulu
yiyoboso yivutukidi vindumuka mu nyamba.”

3 Bakundi bama, wawu nkanda wummuadi ndieka kulusonikina.
Mu wowo wutheti ayi mu wawu ndintomba kotula diela dieno

divedila mu kulutebula moyo mu mambu mama **2** muingi
lutebukila moyo mambu momo matubu thama kuidi mimbikudi
minlongo ayi lutebukila moyo lutumunu lu Pfumu ayi Mvulusi
eto, lolo baluvana kuidi mimvuala mieno. **3** Muaki lufueti zaba ti
mu bilumbu bi tsuka minsekinini miela kuiza, miela diatila mu
mvuezolo boso buididi zitsatu ziawu. Miela tuba **4** "A kuevi kuidi
tsila yi ndizulu andi bila tona bakulu bafua bima bioso bidi vana
vawu; vana thonono yi ntoto." **5** Bila batidi zimbakala mu luzolo
diambu diadi: mu thama Nzambi wuvangila diyilu ayi ntoto mu
Mambu mandi; ntoto beni wutotukila mu nlangu ayi wuvangulu
mu nlangu. **6** Ntoto wu thangu yina wubungu mu thangu nlangu
wudiamisa ntoto beni. **7** Vayi diyilu ayi ntoto bi thangu yayi
bilembo lundu kuidi mambu mandi muingi biba yekolo ku mbazu.
Bilembo lundu mu diambu di lumbu ki tsambusu ayi lumbu ki
bunga batu bankambu kinzikanga Nzambi. **8** Vayi baki luzolo
bama, lubika zimbakana diambu diadi: kuidi Pfumu lumbu kimosi
kidi banga mili di mimvu ayi mili di mivmu midi banga lumbu
kimosi. **9** Pfumu kalendi zingila ko mu dedikisa tsilulu andi banga
bueta yindudila batu bankaka. Vayi wulembo kuluvibidila bila
kakadi zola ti wumosi kabungana. Vayi wuntomba ti baboso
babalula mavanga. **10** Muaki lumbu ki Pfumu kiela kuiza banga
muivi ayi mu lumbu kina diyilu diela zimbala mu biyoko bingolo
ayi bima bi diyilu biela siuta mu mbazu; ntoto ayi mavanga madi
muawu mela tumbu zinisu. **11** Bu didi ti bima bioso bifueti suita,
buna phila batu mbi lufueti ba e? Lufueti ba batu ba khadulu
yinlongo ayi beti kinzikanga Nzambi **12** bu lulembo vingila lumbu
ki Nzambi ayi bu lulembo tudi nsualu muingi kivika fuana. Mu
lumbu kina diyilu diodi dilema mbazu diela suita ayi bima bi
diyilu biela suita mu mbazu. **13** Vayi banga buididi tsil'andi,

beto tulembo vingila diyilu dimona ayi ntoto wumona; kuna kuidi
busonga. **14** Diawu bakiluzolo bama, bu lumvingilanga mambu
momo buna bika lunuana muingi kalubata mu ndembama batu
bakambulu ditona ayi tsembolo va ntual'andi. **15** Lufueti sudika
bumbote ti mvibudulu yi Pfumu yawu luvulusu lu batu banga
bu lusonikina Polo, khomb'eto wu luzolo, boso buididi nzayilu
yoyo bamvana. **16** Wuvanga buawu mu minkanda miandi mioso
momo kayolukila mambu momo. Muaki, bukiedika, bitina binkaka
phasi bidi mu sudika; biawu biobi bakambulu diela ayi bakambulu
bakinda bumbote balembo balula tsundu banga bu beti vangila
mu masonoko mankaka mu diambu di mbivusu yawu veka. **17**
Diawu, beno bakiluzolo, lukizabidila mambu mama. Lukeba tala
bu luvitumunu mu nzimbala yi batu bambimbi, luedi lebakana
mu kinda kueno kuidi yeno. **18** Vayi luyunduka mu nlemvo ayi
mu nzayilu yi Pfumu eto ayi Mvulusi Yesu Klisto. Bika nkembo
wubanga yandi tona buabu nate mu zithangu zioso. Ameni! **(aiōn
g165)**

1 John

1 Mambu momo maba vana thonono, momo tuwa, momo
tumona mu mesometo, momo tutala ayi momo tusimba mu
mioko mieto, momo matedi mambu mamvananga luzingu mawu
tueti samuna. **2** Luzingu lutotuka. Beto tumona luawu ayi tulembo
yolukila luawu ayi lulembo kulusanunina luzingu lu kalumani,
lolo luba kuidi Tata ayi lolobatumonisa. **(aiōnios g166)** **3** Momo
tumona ayi tuwa mawu tukulusamunina muingi beno mamveno
luba mu kithuadi ayi beto; muaki kithuadi kieto kidi mu Tata ayi
mu muan'andi Yesu Klisto. **4** Ayi tulusonikini mambu mama mu
diambu di khini eno yiba yiduka. **5** Tala mawu mama mambu
tuwa kuidi niandi ayi tulembo kulusamunina: Nzambi widi kiezila
ayi mu niandi muisi kadi tombi ko. **6** Enati tulembo tubi ti
tuidi mu kithuadi ayi niandi vayi tulembodiatila mu tombi, buna
tulembu vuni ayi tusadilanga kiedika ko. **7** Vayi enati tundiatila
mu kiezila banga niandi veka bukadidi mu kiezila, buna tuidi mu
kithuadi kimosi ayi buna menga ma Yesu Klisto, muan'andi, meti
kutuvedisa mu moso ka masumu. **8** Enati tulembo tubi ti tuisi ko
masumu, buna tulembo kukivuni beto veka ayi kiedika kisi ko mu
beto. **9** Muaki enati tulembo kikinina masumu meto, niandi widi
wukuikamaayi wusonga mu kutulemvukilanga masumu meto
ayi mu kutuvedisa mu yoso ka mbimbi. **10** Enati tulembo tubi ti
tuisia vola ko masumu; buna tulembo kitula Nzambi nkua luvunu
ayi mambu mandi masi ko mu beto.

2 Bana bama, ndilusonikini mambu mama muingi lubika sumuka;
ayi enati mutu wuvola masumu buna tubeki phovi yikutuvovilanga
kuidi Tata: Yesu Klisto, mutu wusonga. **2** Niandi wukiyekula
banga dikaba mu diambu di masumu meto ayi bika sia ti mu
diambu di masumu meto kaka vayi ayi mu diambu di momo

ma nza yimvimba. **3** Mu diambu diadi tuzabidi ti beto tunzebi:
enati beto tunkebanga zithumunu ziandi. **4** Woso mutu wuntuba:
“minu ndinzebi” mu kambu keba zithumunu ziandi; buna widi
nkua luvunu ayi kiedika kisi ko mu niandi. **5** Vayi woso mutu
wunkebanga mambu mandi buna bukiedika luzolo lu Nzambi
luidi lufuana mu mutu wowo; Mu diambu diodi tuzabidi ti tuidi mu
niandi. **6** Woso mutu wuntuba ti widi mu niandi buna mamvandi
kafueti diatilaboso niandi veka kadiatila. **7** Bakiluzolo, bika sia ti
lutumunu lumona ndilusonikina vayi lutumunu beni lu thama
kuandi, lolo lutambula tona vana thonono. Lutumunulu thama
beni luawu lualu mambu ma Nzambi momo luwa. **8** Buela diaka,
lutumunu lumona ndilusonikini: luidi lukiedika mu niandiayi mu
beno bila tombi kilembo lalakana ayi kiezila ki kiedika kilembo
kienzuka. **9** Woso mutu wuntuba ti widi mu kiezila vayi wunlenda
khomb'andibuna nate buabu wukidi kuandi mu tombi. **10** Woso
mutu weti zola khomb'andi buna widi mu kiezila ayi diluaku di
buila dilendi monika mu niandi ko. **11** Vayi woso mutu wunlenda
khomb'andi buna widi mu tombi ayi wundiatilangamu tombi,
kasi zaba ko kuevi kalembo yendi bila tombi kivondidi meso
mandi. **12** Ndikulusonikina, beno bana, mu diambu di masumu
meno malemvokolo mu dizina di Yesu. **13** Ndikulusonikina
beno madise, mu diambu di luzebi mutu wowo widitona vana
thonono. Ndikulusonikina, beno baleki mu diambu di lunungini
pheveyimbimbi. Ndikulusonikina, beno bana, mu diambu di
beno luzebi Tata. **14** Ndikulusonikina, beno madise, mu diambu
di beno luzebi mutu widi tonavana thonono. Ndikulusonikina,
beno baleki mu diambu di beno ngolo luidi ayi mu diambu di
mambu ma Nzambi madi mu beno ayi mu diambu di beno
lunungini pheve yimbimbi. **15** Lubika zola nza ayi bima bidi va

nza. Enati mutu weti zola nza buna luzolo lu Tata luisi ko mu
niandi **16** bila bibio bidi va nza: zinzinunu zi nsuni, zinzinunu
zi mesoayi luniemo lu luzingu bisi bi Tata ko vayi bi nza. **17**
Muaki nza yilembo vioki ayi zinzinunu ziandi; vayi woso mutu
wumvanganga luzolo lu Nzambi widi moyo mu zithangu zioso.
(aiōn g165) **18** Bana bama, yawu yayi thangu yi tsuka. Banga
kuandi bu luwati antiklisto wulembo yizi, ayi, buabu bantiklisto
beka bawombo. Mu diambu diodi tuzabidi ti yawu yayi thangu
yi tsuka. **19** Bawu batotukila mu beto vayi basia ba batu beto
ko; Bila enati baba batu beto, nganu badi yeto. Vayi bayenda
mu diambu bamonika ti kadi wumosi mu bawu kasia ba weto
ko. **20** Beno lutambula pheve Yinlongo kuidi mutu wunlongo
ayi beno boso luzebi kiedika. **21** Ndikadi kulusonikina, bika sia
ti mu diambu lusia zaba kiedika ko, vayi mu diambu luzebi
kiawu ayi kiedika kilendi totula ko kadi luvunu. **22** Nani nkua
luvunu e? A keti woso mutu wuntunukanga ti Yesu kasi Klisto
ko. Niandi antiklisto bila niandi weti tunuka Tata ayi muana. **23**
Woso mutu wuntunukanga muana kasi zaba Tata ko; woso mutu
wunkikininanga Muana buna zebi Tata. **24** Mu diambu dieno,
bika momo luwa tona vana thonono maba mu beno. Enati momo
luwa tona vana thonono madi mu beno buna beno mamveno
luidimu Muana ayi mu Tata. **25** Tala yawu yayi tsila yikatuvana:
luzingu lu kalumani. **(aiōnios g166)** **26** Ndilusonikini mambu mama
mu diambu di batu bobo bantomba kuluzimbisa. **27** Vayi mu
diambu dieno, Pheve yinlongo yoyi ludukudulu banga mafuta,
mu beno. Luisi kadi mfunu ko ti mutu kalulonga. Vayi bu didi ti
Pheve beni Yinlongo yawu yeti ku lulonga mu diambu di mambu
moso ayi yawu yidi yi kiedika, yisi yi luvunu ko; buna bika luba
mu kithuadi ayi Klisto boso bu yi lulongila mawu. **28** Ayi buabu

beno bana, bika luba mu niandi mu diambu mu thangu kela
monika, tuba bakinda ayi tubika fua tsoni va ntual'andi bu kela
kuiza. **29** Enati luzebi ti Klisto widi wusonga buna bika luzaba ti
woso mutu wunsadilanga busonga buna niandi wubutu kuidi
Klisto.

3 Lutala phila luzolo lutuzodila Tata muingi tutedolo bana ba
Nzambi. Ayi buawu bobo tuididi. Diawu nza yisi ku tuzaba ko
mu diambu yisia kunzaba ko. **2** Bakiluzolo, buabu tueka bana
ba Nzambi. Phila tuela bela yimonikini ko. Muaki tuzebi ti mu
thangu kela monika, tuela dedakana banga niandi bila tuela
kummona boso bu kadidi. **3** Woso beki diana diodi mu niandi,
buna wulembo kukivedisa banganiandi veka bu kadidi wuvedila.
4 Woso wumvanganga masumu buna muina kabundudi bila
masumu mansundula: mbundudulu yi muina. **5** Muaki beno luzebi
ti niandi wumonika muingi kabotula masumu metoayi kadi disumu
disi ko mu niandi. **6** Woso mutu widi mu niandi kavanganga
masumu ko; woso wumvanganga masumu kasia kummona ko
ayi kasia kunzaba ko. **7** Bana, mutu kabika kuluzimbisa: woso
wumvanganga busonga buna niandi widi wusonga banga niandi
bu kadidi wusonga. **8** Woso wumvanganga masumu niandi
mutu wu satana bila tonavana thonono satana kisalu kiandi
volanga masumu. Kiawu kiodi bila Muana Nzambi kamonikina
mu diambu kabunga mavanga ma satana. **9** Woso mutu wubutu
kuidi Nzambi kavolanga masumu ko bila mambu ma Nzambi
madi mu niandi; ayi kalendi vola masumu ko bila Nzambi
wumbuta. **10** Vawu vava vadi luviakunu lu bana ba Nzambi ayi
bana ba satana: woso wunkambu vanganga busonga ayi woso
wunkambu zolanga khomb'andi kasi muana Nzambi ko. **11** Mawu
mama mambu luwa tona vana thonono: bika tuzolasananga

beto na beto; **12** bika sia ti banga Kayini, wuba mutu wu
pheve yimbimbi, wuvonda khomb'andi. A bila mbi kamvondila e?
Mu diambu mavanga mandi maba mambimbi vayi momo ma
khomb'andi maba masonga. **13** A zinkomba ziama, lubika simina
enati nza yilulendidi. **14** Beto, tuzebi ti tuvioka ku luzingu bu
tuba ku lufua mu diambu tueti zola bakhomba. Woso wunkambu
zolanga khomb'andi buna widi mu lufua. **15** Woso wunlendanga
khomb'andi buna niandi mvondi ayi luzebi kueno ti kadi mvondi
wumosi kalendi tambula ko luzingu lu kalumani. **(aiōnios g166)**
16 Mu diadi tuzabila luzolo: niandi wuyekula luzingu luandi mu
diambudieto. Ayi beto, tufueti yekula luzingu lueto mu diambu
di bakhomba. **17** Vayi woso beki bima bi nza yayi ayi mueni
khomb'andi widi nzala vayi kengi ntim'andi; buna buevi luzolo lu
Nzambi luididi mu niandi e? **18** Bana, tubika monisina luzolo
mu mambu matuba kaka voti va mbata ludimi vayi tumonisa
luzolo mu mavanga ayi mu kiedika. **19** Mu diambu diadi tuela
zabila ti tuidi mu kiedika ayi tuela kindisila mintima mieto va
ntual'andi: **20** enati mintima mieto milembo kutubedisa vayi
Nzambi lutidi mintima mieto mu bunneni ayi niandi zebi mambu
moso. **21** Bakiluzolo, enati mintima mikadi kutubedisa buna tuidi
bakindava ntuala Nzambi. **22** Ayi kioso kuandi tunlomba, tuela
kitambula kuidi niandi mu diambutunkebanga zithumunu ziandi
ayi tumvanganga mambu makumonisanga khini. **23** Lutumunu
luandi luawu lualu: tuwilukila mu dizina di Muan'andi Yesu Klisto
ayi tuzolasananga beto na beto banga niandi veka bu katuvanina
lutumunu. **24** Ayi woso wunkebanga zithumunu ziandi buna widi
wukangama mu Nzambi ayi Nzambi widi mu mutu beni. Ayi mu
diadi tuzabidi ti Nzambi widi mu beto: mu Pheve yi katuvana.

4 Bakiluzolo, lubika wilukila yoso-yoso pheve vayi
lufionguninaziphevi mu tala kani zidi zi Nzambi bila mimbikudi
miwombo mi luvunumitotukidi va nza. **2** Mu diambu diadi lufueti
zabila Pheve yi Nzambi: yoso pheve yinkikininanga ti Yesu
Klisto mutu wuyiza mu nsuni, buna pheve beni kuidi Nzambi
yiba. **3** Ayi yoso pheve yinkambu kikinina ti Yesu Klisto, mutu
wuyiza mu nsuni, buna yisia ba kuidi Nzambi ko. Buna yawu
pheve yi antiklisto, yoyi luwa ti yilembo yizi ayi buabu yeka
va nza. **4** Bana, Nzambi wuluvuidi, ayi beno lubanunga bila
mutu wowo widi mu beno niandi lutidi lulendo ayi mutu wowo
widi va nza. **5** Vayi bawu nza yiba vuidi, diawu bantubilanga
boso buididi zithumunu zi nza ayi nza yeti kuba wila. **6** Beto,
Nzambi wutuvuidi. Woso mutu zebi Nzambi weti kutuwila. Woso
mutu Nzambi kakambulu vua, kalendi kutuwila ko. Buawu bobo
tuzabidi Pheve yi kiedika ayi pheve yi luvunu. **7** Bakiluzolo,
tuzolasananga beto na beto bila luzolo kuidi Nzambilumbanga
ayi woso mutu widi luzolo wubutu kuidi Nzambi ayi zebi Nzambi.
8 Mutu kambulu luzolo kasi zaba Nzambi ko bila Nzambi niandi
luzolo. **9** Mu diambu diadi mu monikina luzolo lu Nzambi kuidi
beto: Nzambiwufidisa muan'andi wumosi kaka va nza, muingi
tuzinga mu niandi. **10** Mu diambu diadi mu monikini luzolo: bika
sia ti beto tuzola Nzambi vayi niandi wutuzola. Diawu kafidisila
muan'andi mu diambu di kutufuila, banga dikaba, mu masumu
meto. **11** Bakiluzolo, enati buawu bobo Nzambi katuzodila, buna
beto mamveto tufueti zolasananga beto na beto. **12** Kuisi ko
mutu wumona Nzambi. Enati tueti zolasananga beto na beto
buna Nzambi widi mu beto ayi luzolo luandi luidi lufuana mu
beto. **13** Tala, mu diambu diadi tuzabidi ti beto tuidi mu niandi
ayi niandi widi mu beto: bu katuvana Pheve andi. **14** Beto,

tumona ayi tuntelamanga kimbangi ti Tata wufidisa muana muba
Mvulusi wu nza. **15** Woso wela kikinina ti Yesu niandi muana
Nzambi, buna Nzambi widimu niandi ayi niandi widi mu Nzambi.
16 Ayi beto tuzaba ayi tuwilukila luzolo lolo Nzambi katuzodila.
Nzambi niandi luzolo ayi woso widi mu luzolo buna niandi widi
mu Nzambiayi Nzambi widi mu niandi. **17** Mu diambu diadi
luzolo luididi lufuana mu beto muingi tuba bakinda mu lumbu ki
tsambusu bila boso niandi kadidi, buawu bobo beto mamveto
tuididi va nza yayi. **18** Tsisi yilendi monika ko mu luzolo bila
luzolo lukiedika lueti kuka tsisi. Bila, tsisi yinkuizanga va kimosi
ayi thumbudulu ayi woso mutuwumonanga tsisi kasi ko wufuana
mu luzolo. **19** Beto tuidi ayi luzolo mu diambu niandi wutuama
kutuzola. **20** Enati mutu wuntuba ti niandi weti zola Nzambi
vayi weti lenda khomb'andi buna widi nkua luvunu. Bila mutu
wunkambu zola khomb'andi, mutu wowo kalembo moni, buna
buevi kalenda zodila Nzambi yoyi kankambu mona e?

5 Woso mutu weti wilukila ti Yesu niandi Klisto, buna niandi
wubutu kuidi Nzambi, ayi woso mutu weti zolanga Tata buna
wunzolanga Muanawowo wubutu kuidi niandi. **2** Mu diambu
diadi tuzabidi ti tueti zola bana ba Nzambi: bu tueti zola Nzambi
ayi bu tueti keba zithumunu ziandi. **3** Bila zola Nzambi kuawu
kuaku: keba zithumunu ziandi. Ayi zithumunu ziandi zisi phasi
ko. **4** Bila woso mutu wubutu kuidi Nzambi wunnunganga nza
ayi ndungunu yi nunga nza yawu yayi: minu kieto. **5** Nani
mutu wowo wununga nza e? A keti buna mutu wowo weti
wilukila ti Yesu niandi Muana Nzambi. **6** Yesu Klisto niandi
mutu wowo wuyizila mu nlangu ayi mu menga, bika sia ti mu
nlangu kaka vayi mu nlangu ayi mu menga; ayi Pheve weti
telama kimbangi bila Pheve niandi kiedika. **7** Bila mambu matatu

mantelamanga kimbangi: **8** Pheve, nlangu ayi menga. Mawu
matatu matelamanga kimbangi kimosi. **9** Enati tueti tambulanga
kimbangi ki batu vayi kimbangi ki Nzambi kilutidi. Bila kimbangi
beni kiawu kioki Nzambi katelimina mu diambu di Muan'andi.
10 Woso mutu wunwilukila Muana Nzambi beki kimbangi mu
niandiveka; woso wunkambu wilukila wunkitula Nzambi nkua
luvunu bila kasiawilukila ko kimbangi kioki Nzambi katelimina mu
diambu di Muan'andi. **11** Ayi kimbangi beni kiawu kiaki: Nzambi
wutuvana luzingu lukalumani ayi luzingu beni luidi mu Muan'andi.
(aiōnios g166) **12** Woso mutu beki Muana niandi beki luzingu;
woso kambulu Muana Nzambi kasi ko luzingu. **13** Ndilusonikini
mambu mama muingi luzaba ti lubeki luzingu lukalumani, beno
lueti wilukila mu dizina di Muana Nzambi. **(aiōnios g166)** **14**
Ayi tala diana diodi tuidi mu Nzambi: enati tulombidi diambu
dimosiboso buididi luzolo luandi, niandi wukutuwilanga. **15** Ayi
enati tuzebi ti niandi wukutuwilanga, buna kioso kuandi tunlomba
buna tuzebi ti tutambudi kiawu. **16** Enati mutu wumosi mueni
khomb'andi wumvola masumu mankambu natanga ku lufua,
buna wela kunsambidila ayi Nzambi wela kumvana moyo. Buawu
bobo buididi mu diambu di batu bobo bamvolanga masumu
mankambu natanga ku lufua. Vayi vadi disumu dinatanga ku
lufua. Mu diambu di disumu diodi, ndisi kamba ko ti kasambila.
17 Mbimbi yoso yidi disumu ayi vadi disumu dinkambu natanga
ku lufua. **18** Tuzebi ti woso mutu wubutu kuidi Nzambi kavolanga
masumu ko vayi woso wubutu kuidi Nzambi wukukikebanga
niandi veka ayi pheve yimbimbikalendi kunsimba ko. **19** Beto
tuzebi ti Nzambi wutuvuidi ayi nza yimvimba yidi ku tsi minsua
mi pheve yimbimbi. **20** Muaki tuzebi ti Muana Nzambi wuyiza ayi
wutuvana diela muingi tuzaba mutu wukiedika ayi beto tuidi mu

khati yi mutu wukiedika. Mutu beni Yesu Klisto. Niandi Nzambi
yikiedika ayi niandi luzingu lukalumani. **(aiōnios g166)** **21** Bana,
lukeba mu diambu di bitumba.

2 John

1 Nkulutu sonikini nkanda wawu kuidi mama diodi disobolo ayi
kuidi bana bandi bobo ndieti zola mu kiedika. Bika sia ti minu
kaka, vayi, ayi batu boso bobo banzolanga kiedika **2** mu diambu
di kiedika kidi mu beto ayi kiela kalanga mu beto mu zithangu
zioso. **(aiōn g165)** **3** Bika nlemvo, mamboti ayi ndembama bibedi
kuidi Nzambi Tata ayi kuidi Yesu Klisto, Muana wu Tata, bibanga
yeto mu kiedika ayi mu luzolo. **4** Khini yiwombo ndilembo moni
mu mona ti bana baku bankaka bandiatila mu kiedika banga bu
tutambudila lutumunu kuidi Tata. **5** Buabu, mama, tala diambu
ndikulomba: bika sia ti lutumunu lumona ndikusonikina vayi
lolo kuandi tutambula tona vana thonono. Ayi lutumunu beni
banga kuandi bu luwila luawu tona vana thonono ti ludiatila
mu luzolo. **7** Bila batu bawombo baluvunu batotukidi va nza.
Bawu bakikininangako ti Yesu Klisto wuyiza mu nsuni. Mutu
wuntubilanga bobo niandi nkua luvunu ayi antiklisto. **8** Diawu
lulubuka tala luedi zimbisa mambu momo luvanga vayi muingi
lutambula mfutu wuduka. **9** Woso mutu wumvambananga ayi
kambulu kangama mu malongi ma Klisto, kasi kithuadi ayi
Nzambi ko. Vayi woso mutu widi wukangama mu malongi, niandi
widi mu kithuadi ki Tata ayi ki Muana. **10** Enati mutu wizidi kuidi
beno ayi kakadi nata malongi mama bunalubika kunyakula mu
nzo'eno, lubika kumvana mboti. **11** Bila woso wukumvana mboti
buna wumfubakananga yandi mu mavanga mandimambimbi. **12**
Mambu mawombo makidi yama makulusonikina vayi mbengi
kubuvangila mu phapi ayi mu thita; vayi diana ndisia mu kuiza
kuidi beno ayi solula yeno zizi mu zizi muingi khini eto yiba
yiduka. **13** Bana ba khomb'aku yi nketo yisobolo bafidisidi mboti.

3 John

1 Nkulutu sonikini nkanda wawu. Kuidi kiluzolo kiama Ngayusi,
mutu wowo ndieti zola mu kiedika. **2** A kiluzolo, lukanu luama luidi
mu diambu wutoma nitu mu mambu moso ayi wuba mu buvini
banga boso buntomina muel'aku. **3** Khini yiwombo ndimona
bakhomba bu bayiza ayi zitelimina kiedika kiaku kimbangi ayi
buevi ngeyo weti diatila mu kiedika. **4** Ndikadi mona khini yiviokidi
yayi: mu wa ti bana bama bandiatila mu kiedika. **5** A kiluzolo,
ngeyo widi wukuikama mu mambu moso momo wetivanga
mu diambu di bakhomba; ka diambu ko badi banzenza kuidi
ngeyo. **6** Zinzenza beni zitelimina luzolo luaku kimbangi va
ntuala dibundu. Wela luta vanga bumboti enati wuba sadisidi
mu landakana nzietolo awu mu phila yimmonisa Nzambi khini.
7 Bila bawu bayenda mu diambu di samina dizina di Pfumu
mu kambu tambula kadikima kuidi Bapakanu. **8** Beto tufueti
yakulanga bumboti batu ba phila yoyi muingi tusala va kimosi mu
diambu di kiedika. **9** Tsonikini ndambu zi mambu kuidi dibundu
vayi Diotelefe, mutu wuntomba monikanga wutheti mu bawu,
wumanga ku khinzika. **10** Diawu, enati ndizidi, ndiela yolukila
mavanga momo kalembo vangibu keti tuba mambu mambimbi
mu diambu dieto. Bika sia ti mawu kaka mambu keti vanga, vayi
niandi veka kayakulanga ko bakhomba, weti kakidika bakhomba
ziozi zitidi kuba yakula. Bosi weti kubakukamu dibundu. **11** A
kiluzolo, kadi sokudilanga mambimbi vayi sokudilanga mamboti.
Woso mutu wumvanganga mamboti Nzambi wumvuidi; woso
mutu wumvanganga mambimbi kasia mona Nzambi ko. **12** Batu
boso banteliminanga Demetelusi kimbangi ayi kiawu vekakiedika
kinkuteliminanga kimbangi. Beto mamveto tueti kuntelimina
kimbangiayi ngeyo zebi ti kimbangi kieto kidi ki kiedika. **13**

Mambu mawombo madi yama ma kusonikina vayi mbengi
kusonikina mu thita ayi mu lapi. **14** Vayi tsidi diana mu vika
kumona; buna bosi tuela solula zizi mu zizi. **15** Bika ndemama
yibanga yaku. Bakundi badi kuaku bafidisidi mboti. Vana mboti
kuidi bakundi badi kuna, kadika mutu mu dizina diandi.

Jude

1 Yuda, kisadi ki Yesu Klisto ayi khomba yi Zaki, mfidisidi
nkandawawu kuidi batu bobo Nzambi katela mbila, bobo Nzambi
Tata kazola ayi balundu mu diambu di Yesu Klisto. **2** Bika
nlemvo, ndembama ayi luzolo bulubuelimina mu buwombo. **3**
Bakiluzolo, phuila yingolo ndiba mu kulusonikina mu diambu di
phulusu yoyi yidi yeto mu kithuadi. Vayi buabu mbueni mfunu
wu kulusonikina muingi ndilukindisa mu nuana mu diambu di
minu kioki bavana banlongo mu khumbu yimosi kaka. **4** Bila
batu bankaka, bafielumuka kota va khatitsik'eno; thumbuduluyi
batu beni yisonama thama. Batu beni bakinzikanga mambu
ma Nzambi ko; bankitulanga nlemvo wu Nzambi eto mavanga
ma tsoni ayi bantunukanga Yesu Klisto nlongi eto wumosi
babaka ayi Pfumu. **5** Thidi ku lutebula moyo beno lukizabidi
mambu moso mu khumbu yimosi: Pfumu bu kakula batu mu
tsi yi Ezipite wuvonda bobo bakambu wilukila. **6** Zimbasi ziozi
zikambu keba kikuluntu kiawu vayi ziyekula bibuangu biawu,
Nzambi wuzi lunda zikangama mu zithangu zioso, ku tsi tombi,
mu diambu di tsambusulu yi lumbu kinneni. **(aïdios g126)** **7**
Bobuawu, basi Sodomo, Ngomola ayi mavula ma kinzungidila
bawanga banga buvangila zimbasi; bavanga mavanga ma tsoni
ma kitsuza ayi mavanga mambimbi. Badi kifuani kuidi batu
bobo bela mona phasi yi thumbudulu yi mbazu yika yizimanga
ko. **(aiōnios g166)** **8** Buawu bobo bumvanganga batu baba mu
mayindu mawu balembo sumunazinitu ziawu; balembo lenzi
kipfumu ki Nzambi, balembo fingi bivangu bi nkembo. **9** Vayi
Misiela nkuluntu zimbasi, bu kafindana ziphaka ayi Satana
mu diambu di nitu yi Moyize kasia kumfinga ko vayi wutuba:
bika Pfumu kavana thumbudulu. **10** Vayi batu bana bamvueza

mambu momo bakambulu zaba vayi mambu momo bazabidi
mu kimutu, banga bibulu bikambulu diela, madi mu diambu di
mbivusu awu. **11** Mabienga kuidi bawu! Bila badiatidi mu nzila
yi Kayini ayi bakiyekula mu nzimbala yi Balami mu diambu di
baka mfutu ayi bafua bu batinguna banga Kola. **12** Bawu beti
bivisa malambu meno ma kithuadi bu bandianga, va kimosi ayi
beno mu minyengo mu kambu ku tsisi. Bakukibanzilanga kaka
bawu veka. Badedikini banga matuti mankambu nokisa zimvula
ayi momo mamvevumunungu kuidi phemo; badedikini banga
minti minkambulu buta mimbutu mu tsungi awu: bawu bafua mu
zikhumbu zizole, bavuzu. **13** Badedikini banga mayo manganzi
ma mbu meti loza difulu di zitsoni ziawu; badedikini banga
zimbuetete zindiengila; zilundulu tombikinkobo mu zithangu
zioso. **(aiōn g165)** **14** Enoki, mutu wutsambudi tona Adami,
wubikula mu diambu di batu baba: Pfumu wela kuiza va kimosi
ayi zimili ziandi zi zimbasi zinlongo **15** mu diambu di sambisa batu
boso ayi tumbudila batu bosobobo bankinzikanga ko mambu ma
Nzambi mu diambu di mavanga mawu moso mambimbi, mu
diambu di kambu kuawu ku lukinzu ayi mu diambu di mambu
moso ma ngolomatuba bankua masumu, batu bobo bankambu
kinzikanga mambu ma Nzambi. **16** Batu bobo baniungutanga
mu zithangu zioso, beti nionga mu philayibadidi, bandiatilanga
boso buididi zitsatu ziawu zimbimbi; miunu miawu mintubanga
mambu ma luniemo ayi baniemisanga batu mu diambu babaka
ndandu. **17** Vayi beno, bakiluzolo, lutebukila moyo mambu
matuba bamvuala ba Pfumu eto Yesu Klisto. **18** Ziawu zituba:
“ku tsuka yi zithangu kuela totuka batu bela vueza mambu
ma Nzambi, bela diatila boso buididi zitsatu ziawu zinkambu
kinzikanga mambu mu Nzambi.” **19** Baba badi batu beti vambisa,

bandiatilanga boso buididi kimutu kiawu; bakambulu pheve. **20**
Vayi beno bakiluzolo bika, lukitunganga beno na beno mu minu
kieno kinlongo, lusambila mu Pheve yinlongo; **21** Lukikeba mu
luzolo lu Nzambi mu vingilanga mamboti ma Pfumu eto Yesu
Klisto mu diambu di luzingu lu kalumani. **(aiōnios g166)** **22** Bika
lumona bau bobo balembo memata kiadi. **23** Luvukisa bankaka
mu kuba totula ku mbazu; bankakalubamonina kiadi mu lukinzu;
ayi bika lulenda kikhutu kioki kibivisidi nitu. **24** Kuidi mutu wowo
beki lulendo lu kulukebila mu kambu bua ayiku lukitula batu
bakambulu tsembolo va ntuala nkembo'andi mu khini yingolo, **25**
kuidi Nzambi yimosi kaka yituvukisa mu nzila yi Pfumu eto Yesu
Klisto kubanga nkembo, bunneni, zingolo ayi lulendo tuamina
zithangu zioso, buabu ayi mu zikhama zikhama zi mimvu! Amen.
(aiōn g165)

Revelation

1 Tsongolo yi Yesu Klisto yimvana Nzambi mu monisa mambu
mafueti kuiza nsualu kuidi bisadi biandi. Niandi wuzabikisa mawu
bu kafidisa mbasi andi kuidi kisadi kiandi Yowani. **2** Yowani
wutelimina mambu moso momo kamona kimbangi; mambu beni
mawu mama: mambu ma Nzambi ayi kimbangi ki Yesu Klisto.
3 Khini yiwombo yidi kuidi woso wuntanganga ayi kuidi bobo
beti wa mambu ma mbikudulu yoyi ayi bankebanga mambu
momo masonama muawu bila thangu yifikimini. **4** Yowani, fidisidi
mboti kuidi tsambudi di mabundu madi mu Azi: bika nlemvo
ayi ndembama, bibanga yeno, bibedi kuidi mutu wowo widi,
wuba ayi wunkuiza ayi bibedi kuidi tsambudi di ziphevi zidi va
ntuala kundu kiandi ki kipfumu. **5** Bibedi diaka kuidi Yesu Klisto,
mbangi yi kuikama, wutheti mu fuluka mu bafua ayi nyadi yi
mintinu mi ntoto. Kuidi mutu wowo wukutuzolanga ayi wutukula
mu masumu meto mu menga mandi, **6** wutukitula batu ba
kipfumu, banganga Nzambi mu diambu di Nzambi andi ayi Dise
diandi, kuba nkembo ayi zingolo mu zikhama zi khama zi mimvu!
Amen. **(aiōn g165)** **7** Tala wulembo yizi mu matuti ayi batu boso
bela kummona ayi bobo kutu bantobula dionga ayi makanda
moso madi va ntoto bela nionga mu diambu diandi. Nyinga,
Amen! **8** Pfumu Nzambi, nkua ngolo yoso, mutu wowo widi,
wuba ayi wunkuiza, kakembi: “Minu ndidi Alafa ayi Omega”. **9**
Minu, Yowani, khomb'eno ayi wumfubakana yeno va kimosi mu
ziphasi, mu kipfumu, mu mvibudulu mu Yesu; minu ndiba va
sanga kioki beti tedila Patimosi mu diambu di mambu ma Nzambi
ayi mu diambu di kimbangi ki Yesu Klisto. **10** Minu ndizamunu
mu Pheve mu lumbu ki Pfumu ayi ndiwa mbembo yinneni ku
manima mama; yawu yiba banga yi tulumbeta. **11** Yawu yituba:

—Mambu wulembo moni, sonika mawu mu buku yimosi ayi fidisa
yawu kuidi tsambudi di mabundu mama: ku Efeso, ku Similini, ku
Pelingami, ku Tiatile, ku Salide, ku Filadelifi ayi ku Lawodise. **12**
Ayi ndibaluka mu diambu di tala mutu wowo wuba ku ndiolukila.
Bu ndibaluka, buna ndimona tsambudi di bima biobi beti tetika
minda, biba bi nolo. **13** Va khatitsika di tsambudi di bima biobi
beti tetika minda vaba mutu wumosi wudedakana banga Muana
Mutu. Mutu beni wuvuata dizuela dimula ditula nate mu malu ayi
wuvuata sentila yi nolo va thulu. **14** Ntu andi ayi zitsuki ziandi
biba biphembi banga mika miphembi mi dimemi biba banga
mvula yi phembi; meso mandi maba banga minlaki mi mbazu **15**
ayi malu mandi maba banga sengo kibuakusu ku mfulu yi mbazu
ayi mbembo'andi yiba banga mbembo yi minlangu minneni. **16**
Wusimba mu koko kuandi ku lubakala tsambudi di zimbuetete.
Mu munu'andi mutotukila sabala kisekoso bumboti, kiba meno
mu zindambu zizole ayi zizi kiandi kiba banga thangu yinlezama
mu zingolo ziandi zioso. **17** Bu ndimmona, ndibua va malu
mandi, ndiba banga wufua, buna niandi wutula koko kuandi
ku lubakala va minu ayi wukhamba: —Bika mona tsisi. Minu
wutheti ayi wutsuka **18** ayi widi moyo. Minu ndiba wufua ayi
tala ndinzinga mu zikhama zikhama zi mimvu. Minu tsimbidi
zitsabi zi lufua ayi zi tsi yi bafua. **(aiōn g165, Hadēs g86)** **19** Diawu,
sonika mambu moso momo mueni ayi mambu momo madi ayi
mambu momo mafueti kuiza; mama bu maviokidi. **20** Tsundu
yi mansueki ma tsambudi di zimbuetete ziozi mueni mu koko
kuama ku lubakala ayi tsambudi di bima biobi beti tetika minda,
biobi biba bi nolo yawu yayi: tsambudi di zimbuetete yinsundula
zimbasi zi tsambudi di mabundu bosi tsambudi di bima biobi beti
tetika minda yinsundula tsambudi di mabundu.

2 —Sonika kuidi mbasi yi dibundu di Efeso: “Tala mantuba
mutu wowo simbidi tsambudi di zimbuetete mu koko kuandi
ku lubakala ayi wundiatila va khatitsika tsambudi di bima biobi
beti tetika minda, bima biobi biba bi nolo: **2** Nzebi mavanga
maku ayi ziphasi ziaku mu kisalu ayi mvibudulu aku. Ayi nzebi ti
wulendi kanga ko ntima bu wulembo talanga batu bambimbi
ayi ngeyo wutota batu beti tuba ti badi bamvuala vayi basi
bamvuala ko, ayi, ngeyo wuba mona badi bankua luvunu. **3**
Mvibudulu widi yaku, wukanga ntima mu ziphasi mu diambu di
dizina diama ayi wusia vonga ko. **4** Vayi diambu ndibeki diawu
diadi: ngeyo wulozidi luzolo luaku lutheti. **5** Bika wutebuka moyo
vovo wubuididi; balula mavanga ayi vanga mavanga matheti.
Bila enati buawu ko, buna ndiela kuiza kuidi ngeyo ayi ndiela
botula kima kioki beti tetika muind'aku va buangu kiandi enati
wukadi balula mavanga. **6** Tala diambu dimosi di mboti didi
yaku: wunlendanga mavanga ma Banikolayite; minu mamvama
ndieti kumalenda. **7** Bika, woso widi matu, kawa mantuba pheve
kuidi mabundu. Kuidi woso wela nunga, ndiela kumvana minsua
mu dia mimbutu mi nti wu luzingu widi mu Paladisu di Nzambi.”
8 —Sonika kuidi mbasi yi dibundu di Similini: “Tala mambu
mantuba mutu wowo widi wutheti ayi wutsuka, mutu wowo wufua
ayi widi moyo: **9** Nzebi ziphasi ziaku ayi sukama kuaku. Muaki
widi nkua kimvuama ayi nzebi bifingu bi batu bobo beti tuba ti
badi Bayuda vayi basi Bayuda ko. Bawu badi nzo yi lukutukunu
yi Satana. **10** Kadi mona tsisi mu ziphasi zikuvingila. Tala satana
weka kuiza lozi bankaka mu beno mu nloko muingi balutota. Ayi
luela mona ziphasi mu tezo ki dikumi di bilumbu. Kala wukuikama
nate ku lufua, buna ndiela kuvana budu ki luzingu. **11** Bika, woso
widi matu, kawa mantuba Pheve kuidi mabundu. Woso wela

nunga kalendi mona phasi ko mu lufua lunzole." **12** —Sonika
kuidi mbasi yi dibundu di Pelingami: "Tala mambu mantuba mutu
wowo simbidi sabala kisekoso bumboti, iidi meno mu zindambu
zizole: **13** Nzebi kuevi weta vuanda; nzebi ti kuawu kuidi kundu
ki Satana ayi ngeyo simbididi ngolo dizina diama ayi wusia
tunuka ko minu kiama mu bilumbu bi Antipasi, mbangi ama yi
kuikama, yivondo kuidi beno; koko kumvuandanga satana. **14**
Vayi mambu mafioti ndibeki: ngeyo widi ayi batu basimbididi
malongi ma Balami, mutu wulonga Balaki mu leka ntambu va
ntuala bana ba Iseli. Wuzola ti badia bima bitambuku kuidi
bitumba ayi bakiyekula mu kitsuza. **15** Buna ngeyo widi diaka
ayi batu bobo bansimbidila malongi ma Banikolayite. **16** Diawu
balula mavanga; bila enati buawu ko, buna ndieka kuiza nsualu
kuidi ngeyo ayi ndiela kuba nuanisina mu sabala ki munu'ama.
17 Bika, woso widi matu, kawa mantuba pheve kuidi mabundu.
Kuidi woso wela nunga, ndiela kumvana mana yisueko ayi
ndielakumvana ditadi diphembi. Mu ditadi beni musonama dizina
dimona dikambulu zaba kadi mutu wumosi botula kaka mutu
wowo wuntambula diawu." **18** —Sonika kuidi mbasi yi dibundu
di Tiatila: "Tala mambu mantuba Muana Nzambi, widi meso
madi banga minlaki mi mbazu, malu madedikini banga sengo
kibuakusu ku mbazu: **19** Nzebi mavanga maku ayi luzolo luaku,
minu kiaku kisalu kiaku, mvibudulu'aku ayi mavanga maku
matsuka maviokidi momo matheti. **20** Vayi diambu ndibeki:
wulembo talanga kuaku nketo wowo Zezabeli, nketo wowo weti
tuba ti niandi widi mbikudi wu nketo; niandi weti longa ayi weti
zimbisa bisadi biama bu keti kuba vukumuna mu vanganga
kitsuza ayi mu dia bima bitambuku kuidi bitumba. **21** Ndimbikila
thangu muingi kabalula mavanga vayi mengi balula mavanga

mandi ma kitsuza kiandi. **22** Tala, ndieka kunloza va mfulu yi
ziphasi va kimosi ayi batu bobo bamvanganga yandi kitsuza
enati bakadi balula mavanga. **23** Ndiela vonda bana bandi ayi
mabundu moso mela zaba ti minu ndimfionguninanga mayindu
ayi mintima. Ndiela kuluvana, mfutu kadika mutu, boso buididi
mavanga mandi. **24** Vayi kuidi beno basi Tiatila bankaka, beno
lusia landakana ko malongi mandi ayi beno lusia zaba maphinda
ma satana ko, ndikulukamba ti ndikadi ku lubuela bizitu binkaka.
25 Vayi diambu diodi didi yeno, lusimbidila diawu nate ndiela
kuiza. **26** Kuidi woso wela nunga ayi woso wela keba mavanga
mama nate kuna tsukulu, ndiela kumvana kipfumu mu yadila
makanda. **27** Wela ma yadila mu nkawa wu sengo banga bueti
budulu mimvungu mituma; banga kuandi bu nditambudila kuidi
Dise diama **28** ndiela kumvana mbuetete yi nsuka. **29** Bika woso
widi matu kawa mambu mantuba pheve kuidi mabundu."

3 —Sonika kuidi mbasi yi dibundu di Salide: "Tala, mantuba
mutu wowo beki tsambudi di ziphevi zi Nzambi ayi tsambudi
di zimbuetete: Nzebi mavanga maku; nzebi ti ngeyo wulembo
monika ti widi moyo vayi widi wufua. **2** Luzibula meso, kindisa
batu bobo basiedi ayi beka nduka fua. Bila mavanga maku ndisi
mamona mafuana ko va ntuala Nzambi ama. **3** Tebuka moyo
mu mambu momo wutambula ayi wuwa. Keba mawu ayi balula
mavanga. Bila enati wukadi zibula meso, buna ndiela kuiza kuidi
ngeyo banga muivi ayi wulendi zaba thangu ko yoyi ndiela kuizila
kuidi ngeyo. **4** Vayi muaki, widi ayi batu bankaka ku Salide basia
bivisa minledi miawu ko; bawu bela diata yama va kimosi mu
minledi miphembi bila badi bafuana. **5** Woso wela nunga, niandi
wela vuiku minledi miphembi ayi ndilendi kusuna ko dizina diandi
mu buku yi moyo ayi ndiela kikinina dizina diandi va ntuala Dise

diama ayi va ntuala zimbasi ziandi. **6** Bika woso widi matu kawa
mambu mantuba pheve kuidi mabundu." **7** —Sonika kuidi mbasi
yi dibundu di Filadelifi: "Tala mantuba wunlongo, wukiedika, mutu
wowo simbidi tsabi yi Davidi, mutu wowo widi ti niandi zibula
buna kuisi ko mutu wulenda zibika; mutu wowo widi ti niandi
zibika buna kuisi ko mutu wulenda zibula: **8** Nzebi mavanga
maku. Tala nditudidi muelo wu zibuka va ntual'aku, muela wowo
mutu kalendi zibika ko. Nzebi ti wusi ko zingolo ziwombo, ngeyo
wukeba mambu mama ayi wusia tunuka ko dizina diama. **9** Tala
ndiela kuvana batu bobo badi mu nzo yi lukutukunu lu satana,
bobo beti tuba ti badi Bayuda vayi basi Bayuda ko; vayi balembo
vuni. Tala ndiela kubatumisa ayi kuba fukimisa va malu maku
ayi bawu bela zaba ti minu ndizola. **10** Mu diambu wukebidi
lutumunu luama mu ba mvibudulu; buna minu mamvama ndiela
kukeba mu thangu yi thotolo yeka kuiza va nza mu diambu
di tota batu bobo bamvuandanga va ntoto. **11** Ndieka kuiza
nsualu; simbidila bumboti mambu momo madi yaku muingi
mutu kabika kuziona budu ki ndungunu. **12** Woso wela nunga,
ndiela kunkitula dikunzi mu nzo yi Nzambi ama ayi kalendi buela
totuka ko ku nganda. Ndiela sonika dizina di Nzambi ama mu
niandi ayi dizina di divula di Nzambi ama, Yelusalemi dimona,
dinkulumuka tona ku diyilu kuidi Nzambi ama ayi ndiela sonika
dizina diama dimona mu niandi. **13** Bika woso widi matu kawa
mantuba Pheve kuidi mabundu." **14** —Sonika kuidi mbasi yi
dibundu di Lawodise: "Tala mantuba Amen, mbangi yi kuikama
ayi yi kiedika, thonono yi bivangu bi Nzambi: **15** Nzebi mavanga
maku ayi nzebi ti wisi kadi kiozi ko, kadi mbazu ko. Muaki thidi ti
wuba kiozi voti mbazu. **16** Sumbu didi ti widi wu vola, wusi kiozi
ko voti mbazu ko, ndieka ku luka mu munu'ama. **17** Bu wulembo

tubi: minu ndidi nkua kimvuama; ndibeki kimvuama kiwombo
ayi ndisi kadi mfunu wu kima ko. Vayi ngeyo wukadi zaba ti
ngeyo widi nkua mabienga ayi nkua kiadi; widi nsukami, phofo
ayi pheni nkua widi. **18** Diawu ndikuvanina dilongi diadi: bika
wusumba kuidi minu nolo yi viokoso ku mbazu muingi wukituka
nkua kimvuama. Sumba kuidi minu minledimiphembi muingi
wuvuata ayi tsoni yi kipheni kiaku yibika monika ayi sumba
nkisi mu dakisa mu meso maku muingi wumona. **19** Minu ndieti
tubidila ayi ndieti vana babo bobo ndieti zolathumbudulu. Bika
wumonisa bufula ayi balula mavanga. **20** Tala, minu thelimini va
muelo ayi ndilembo kokuta. Enati mutu wilu mbembo'ama ayi
zibudi muelo, buna, ndiela kota kuidi niandi ayi ndiela dia yandi
va kimosi, ayi, niandi wela dia va kimosi ayi minu. **21** Woso wela
nunga, ndiela kumvana minsua mu vuanda yama va kimosi va
kundu ki kipfumu banga minu bu ndinungina ayi ndivuandila va
kimosi ayi Dise diama va kundu kiandi ki kipfumu. **22** Bika woso
widi matu kawa mantuba pheve kuidi mabundu."

4 Mambu momo bu mavioka, buna ndimona ayi tala muelo
wumosi wuzibuka mu diyilu; ayi mbembo yi theti ndiwa yiba
banga yi tulumbeta yikhamba: —Kuma vava ayi ndieka kumonisa
mambu momo mafueti kuiza; mama bu maviokidi. **2** Muna yawu
thangu, ndizamuka mu pheve. Ayi tala kundu kimosi ki kipfumu
kimonika mu diyilu ayi mutu wumosi wuvuanda va kundu beni. **3**
Mutu wowo wuvuanda vana, mu kuntala, wudedakana banga
ditadi diodi bantedilanga "Yasipe" ayi di "Saliduani". Mbumba-
luangu yizungidila kundu beni ki kipfumu. Mu kuyitala, yawu
yidedakana banga ditadi di emelode. **4** Makumuadi bikundu biya
bizungidila kundu ki kipfumu; muawu mu vuanda makumuadi
bakulutu baya, bavuata minledi miphembi ayi bavuata ziphu

zi nolo mu mintu miawu. **5** Mu kundu ki kipfumu mu totuka
zitsiemo, zimbembo ayi bidumu. Va ntuala kundu ki kipfumu
vaba tsambudi di minda miba lema; miawuminsundula tsambudi
di ziphevi zi Nzambi. **6** Va ntuala kundu ki kipfumu vaba banga
mbu widi dio kienzele, wudedikini banga ditadi bantedilanga
"Klisitali". Va khatitsika kundu ayi mu yenda kundu mutelama
bivangu biya bimoyo biwala meso ku ntuala ayi ku manima. **7**
Vangu kitheti kidedakana banga khosi; kimmuadi kidedakana
banga muana ngombi wu mbakala; vangu kintatu zizi kiandi kiba
banga ki mutu; bosi vangu ki nya kidedikini banga mbemba
yindumuka. **8** Kadika vangu mu bivang biya bimoyo kiba ayi
mavavi masambanu mawala meso ku nganda ayi ku khati.
Bivonganga ko, builu ayi muini, mu tuba: Pfumu Nzambi nkua
ngolo yoso widi wunlongo, wunlongo, wunlongo. Niandi wuba,
widi ayi wunkuiza. **9** Kadika thangu bivangu bimoyo bu bimvana
nkembo, nzitusu ayi bimvutudilanga matondo, mutu wowo vuendi
va kundu ki kipfumu, mutu wowo widi moyo mu zikhama-
zikhama zi mimvu **(aiōn g165)** **10** buna makumuadi bakulutu baya
bamfukamanga va ntuala mutu wowovuendi va kundu ki kipfumu
ayi bansambilanga mutu wowo widi moyo mu zikhama-zikhama
zi mimvu. Bantulanga ziphu ziawu va ntuala kundu, **(aiōn g165)**
11 bantubanga: A Pfumu eto ayi Nzambi eto, ngeyo fueni mu
tambula nkembo, nzitusu ayi lulendo bila ngeyo wuvanga bima
bioso

5 Buna ndimona, va koko ku lubakala lu mutu wowo wuvuanda
va kundu ki kipfumu, buku yisonama mu khati ayi va mbata;
yikangama tsambudi di makolo. **2** Ndimona diaka mbasi yimosi
yi lulendo, yinyamikisa mu mbembo yingolo: —Nani fueni mu
nianguna makolo ayi mu zibula buku e? **3** Vayi kadi mutu; buba

ku diyilu, va ntoto voti ku tsi ntoto, wulenda zibula buku beni
ayi wulenda ku yitala. **4** Buna ndidila ngolo mu diambu kadi
mutu wumosi kasia monika ko wufuana mu zibula buku ayi ku
yitala. **5** Buna wumosi mu bakulutu wukhamba: —Bika dila;
tala khosi yi dikanda di Yuda, muanzi wu Davidi wununga, widi
wufuana mu zibula buku ayi nianguna tsambudi di makolo ma
buku beni. **6** Buna ndimona, va khatitsika kundu ki kipfumu;
muana dimemi wutelama, wuzungulu kuidi bivangu biya bimoyo
ayi kuidi bakulutu. Wumonika bangawuvondo; wuba tsambudi di
ziphoka ayi tsambudi di meso, mansundulatsambudi di ziphevi zi
Nzambi zifidusu va ntoto wumvimba. **7** Buna niandi wuyiza ayi
wutambula buku mu koko ku lubakala ku mutu wowo wuvuanda
va kundu ki kipfumu. **8** Bu kabonga buku, bivangu biya bi
moyo ayi makumuadi bakulutu bayabafukama va ntuala muana
dimemi. Kadika mutu wuba ayi tsambi ayi zikopo zi nolo ziwala
malasi; zinsundula zitsambulu zi banlongo. **9** Bayimbila nkunga
wumona: Ngeyo kaka widi wufuana mu tambula buku ayi mu
zibula makolo bila ngeyo wuvondo ayi mu menga maku wukudila
di Nzambi, batu ba zimvila zioso, zimbembo zioso batu boso ayi
makanda moso. **10** Ayi ngeyo wuba kitula dikanda di mintinu;
banganga Nzambi zinsala mu diambu di Nzambi eto; ayi ziela
yadila ntoto. **11** Buna ndimona diaka ayi ndiwa mbembo yi
zimbasi ziwombo zizungidila kundu ki kipfumu; bivangu bi moyo
ayi bakulutu. Ziba bivevi na bivevi ayi zimili na zimili. **12** Zituba
mu mbembo yingolo: Muana dimemi divondo widi wufuana mu
tambula lulendo, kimvuama ayi nduenga, zingolo, sanusunu,
nkembo ayi nzitusu. **13** Ayi ndiwa bivangu bioso mu diyilu, va
ntoto, ku tsi ntoto ayi mu mbu; ayi bima bioso biba mu nza
biyamikina: Nzitusu, sanusunu, nkembo ayi lulendo bibanga mu

zithangu zioso kuidi mutu wowo vuendi va kundu ki kipfumu.
(aiōn g165) **14** Bivangu biya bi moyo bivutula: “Amen”. Buna
bakulutu bafukama ayi basambila.

6 Bosi ndimona Muana dimemi; bu kazibula dikolo di theti
mu tsambudi di makolo ayi ndiwa vangu kimosi mu bivangu
biya bi moyo kituba mu mbembo yidi banga dumu: —Yiza.
2 Buna ndimona ayi tala phunda yi phembi; mutu wuvuanda
va mbata phunda beni wuba ayi mbasa, bamvana budu ki
kipfumu. Buna wuyenda mu nunga mu diambu kanunga. **3** Bu
kazibula dikolo di nzole, buna ndiwa vangu kimmuadi ki moyo
kituba: —Yiza. **4** Buna phunda yinkaka yitotuka, yiba yi mbuaki;
buaka kuandi kuba banga ku mbazu. Mutu wuvuanda va mbata
phunda beni wutambula lulendo lu botula ndembama va ntoto
ayi bamvana sabala muingi batu bavondasana bawu na bawu. **5**
Bu kazibula dikolo di ntatu, buna ndiwa vangu kintatu ki moyo
kituba: —Yiza. Buna ndimona, tala phunda yi ndombi. Mutu
wuvuanda va mbataphunda beni wuba ayi basikilo va koko. **6**
Ndibuela wa mbembo yimosi yitotukila va khatitsika bivangu
biya bi moyo yituba: —Tezo kimosi ki ble mu denali kimosi ayi
bitezo bitatu bi olige mu denali kimosi vayi kadi bivisa mafuta ayi
vinu. **7** Bu kazibula dikolo di nya, ndiwa mbembo yi vangu ki
nya yituba: —Yiza. **8** Buna ndimona, tala phunda yidi fufulu
banga nlangu tsaka. Dizina di mutu wowo wuvuanda vana mbata
phunda beni diba “lufua” ayi tsi yi bafua yiba kunlandakana.
Baba vana lulendo, mu ndambu yimosi mu zindambu ziya zi
ntoto, lu vondila mu sabala, mu kanda ki nzala, mu lufua, mu
bibulu binsitu bidi va ntoto. **(Hadēs g86)** **9** Bu kazibula dikolo di
ntanu, buna ndimona ku tsi ntala miela mi batu bobo bavondo
mu diambu di mambu ma Nzambi ayi mu diambu di kimbangi

kioki batelama. **10** Miela beni miyamikina mu mbembo yingolo:
—A nlongi, ngeyo wunlongo ayi wukiedika, nate thangu mbi
wela zingila mu sambisa ayi mu vutula landi mu menga meto
kuidi bawu bamvuandanga va ntoto e? **11** Wumosi-wumosi
wutambula lobi yimula yiphembi ayi babakamba bavunda fioti
diaka nate thalu yinduka yi bakundi bawu ba kisalu ayi bakhomba
ziawu, bobo bafueti vondo banga bawu. **12** Bu kazibula dikolo di
nsambanu; buna ndimona ndikunu yinneni yi ntoto yiba, thangu
yikituka yi ndombi banga nledi wu ndombi, ngondi yoso yikituka
mbuaki banga menga. **13** Zimbuetete zi diyilu zidoduka va ntoto
banga nti wu figi weti dodisa makundi mandi makambu yela bu
wunikunu kuidi phemo yingolo. **14** Diyilu dizimbala banga buku
yilembo zingu, ayi, miongo mioso ayi bisanga bioso bibotolo mu
bibuangu biawu. **15** Mintinu mi ntoto, batu ba luvalu, bapfumu zi
masodi, zimvuama ayi batu bangolo, bavika boso, batu boso
badi mu kiphuanza bayenda suama mu minsuku minneni ayi
mu zithadi zidi mu miongo. **16** Batuba kuidi miongo ayi kuidi
matadi: —Bika lutubuila ayi lutusueka va ntuala zizi ki mutu
wowo vuendi va kundu ki kipfumu ayi va ntuala nganzi yi muana
dimemi; **17** bila lumbu kinneni ki nganzi andi kizidi. Ayi nani
wulenda vuka e?

7 Mambu momo bu mavioka, ndimona zimbasi ziya zitelama
mu zitsongi ziya zi ntoto. Buna zisimbididi ziphemo ziya zi
ntoto muingi phemo yimosi yibika vevumuka buba va ntoto,
buba mu mbu, buba mu nti wumosi. **2** Buna ndimona mbasi
yinkaka yitotukila ku ntotukilanga thangu, yiba ayi dimbu ki
Nzambi yi moyo. Yawu yiyamikina mu mbembo yingolo kuidi
zimbasi ziya zina zivanu lulendo mu vanga mbimbi va ntoto
ayi va mbu, **3** yawu yituba: —Kadi vanga mbimbi buba kuidi

ntoto, buba kuidi mbu, buba kuidi minti nate tummanisa tula
dimbu mu zimbulu zi bisadi bi Nzambi eto. **4** Buna ndiwa thalu
yi batu bobo batulu dimbu. Baba khama yimosi makumaya
ayi zimili ziya zi batu mu makanda moso ma bana ba Iseli: **5**
kumi zimili zizole batulu dimbu mu dikanda di Yuda; kumi zimili
zizole mu dikanda di Lubeni; kumi zimili zizole mu dikanda di
Ngadi, **6** kumi zimili zizole mu dikanda di Aseli; kumi zimili zi
zole mu dikanda di Nefitali; kumi zimili zizole mu dikanda di
Manase; **7** kumi zimili zizole mu dikanda di Simewoni; kumi
zimilizizole mu dikanda di Levi; kumi zimili zizole mu dikanda di
Isakali; **8** kumi zimili zizole mu dikanda di Zabuloni; kumi zimili
zizole mu dikanda di Zozefi; kumi zimili zizole batulu dimbu mu
dikanda di Benzami. **9** Mambu momo bu mavioka, ndimona
nkangu wunneni; wu batu wowo mutu kalendi tangikisa ko, wu
zimbembo zioso; wutelama va ntuala kunduki kipfumu ayi va
ntuala Muana dimemi. Batu baba mu nkangu beni bavuatazilobi
ziphembi zimula ayi basimbidila mangievo mu mioko miawu. **10**
Bayamikina mu mbembo yingolo: —Phulusu yidi kuidi Nzambi
eto yoyi yivuendi va kundu kikipfumu ayi kuidi Muana dimemi. **11**
Ayi zimbasi zioso zizungidila kundu, bakulutu ayi bivangu biyabi
moyo. Zifukama mu yinika bizizi biawu va tsi va ntuala kundu ki
kipfumu ayi zizitisa Nzambi bu batuba: **12** Amen! Bika nzitusu,
nkembo ayi nduenga Phutudulu yi matondo, sanisina, lulendo ayi
zingolo bibanga kuidi Nzambi eto mu zikhama zikhama zi mimvu
Amen! **(aiōn g165)** **13** Buna wumosi mu bakulutu wuvutula bu
katuba kuidi minu: —Banani batu bobo bavueti zilobi ziphembi
zimula ayi kuevi babedi e? **14** Minu ndimvutudila: —Pfumu'ama,
ngeyo zebi. Buna wukhamba: —Bawu babedi mu ziphasi zingolo
ayi basukudi zilobi ziawu; bazikitudi ziphembi mu menga ma

Muana dimemi. **15** Diawu batelimini va ntuala kundu ki kipfumu
ki Nzambi ayi bankunsadilanga builu ayi muini mu nzo'andi
Nzambi. Ayi mutu wowo vuendi va kundu ki kipfumu wela kuba
sueka ku nzo'andi yi ngoto. **16** Balendi buela mona nzala ko;
balendi buela mona phuila koayi balendi buela yamusu kuidi
muini ko voti kuidi phemo yi mbazu ko **17** bila muana dimemi
widi va khatitsika kundu ki kipfumu; welabasunganga ayi wela
banatanga ku zitho zi minlangu mi luzingu ayi Nzambi wela fiona
matsuela moso mu meso mawu.

8 Bu kazibula dikolo di tsambuadi, buna kadi biyoko bisia ba ko
mu diyilu; nduka-nduka mu ndambu yi thangu. **2** Buna ndimona
zimbasi tsambuadi ziozi zintelamanga va ntuala Nzambi. Baba
vana tsambuadi di zitulumbeta. **3** Ayi mbasi yinkaka yiyiza ayi
yitelama vana ntala. Kimfimbu ki nolo kiba yandi. Bamvana
malasi mawombo mu diambu di katambika mawu va kimosi ayi
zitsambudulu zi banlongo boso va ntala wu nolo widi va ntuala
kundu ki kipfumu. **4** Mu koko ku mbasi yiba va ntuala Nzambi
mutotuka muisi wu malasi, wukumava kimosi ayi zitsambulu
zi banlongo. **5** Mbasi yibonga kimfimbu ayi yiwesa kiawu
mbazu yiba va ntala. Niandi wuloza mbazu beni va ntoto;
buna kuwakana zimbembo, bidumu, zitsiemo ayi ndikunu yi
ntoto. **6** Buna tsambuadi di zimbasi ziozi zisimba tsambuadi di
zitulumbeta zikubama mu sika ziawu. **7** Mbasi yi theti yisika
tulumbeta; buna mvula yi matadi ma kiozi yinokayifubakana
ayi mbazu ayi menga; ayi biawu bilozo va ntoto. Buna ndambu
yimosi, mu zindambu zitatu zi ntoto, yiyokana ayi ndambu
yimosi yi minti mu zindambu zitatu yiyokana; ayi biti bioso
binlangu biyokana. **8** Mbasi yimmuadi yisika tulumbeta; buna
kima kimosi, kidedikini banga mongo wunneni wunlema mbazu,

kilozo mu mbu. Buna ndambu yimosi, mu zindambu zitatu zi
mbu, yikituka menga. **9** Ndambu yimosi, mu zindambu zitatu zi
bivangu bi moyo biobi bibamu mbu, yifua. Ndambu yimosi, mu
zindambu zitatu zi masuwa, yibungana. **10** Mbasi yintatu yisika
tulumbeta, buna mbuetete yinneni yidoduka mu diyilu; yawu yiba
lema ngolo banga sisi ki mbazu. Yibua va ndambu yimosi mu
zindambu zitatu zi zinzadi ayi zi zitho zi minlangu. **11** Dizina di
mbuetete beni “ndudi”. Buna ndambu yimosi, mu zindambuzitatu
zi minlangu, yikituka ndudi ayi batu bawombo bafua mu diambu
di banua minlangu miomi mikituka ndudi. **12** Mbasi yi nya
yisika tulumbeta; buna ndambu yimosi, mu zindambu zitatu zi
thangu, yibivusu va kimosi ayi ndambu yimosi, mu zindambu
zitatu zi ngondi ayi ndambu yimosi mu zindambu zi zimbuetete
muingindambu yimosi yi zimbuetete mu zindambu zitatu zi
zimbuetete yiba mu tombi; muingi ndambu yimosi mu zindambu
zitatu zi lumbu yibika kienzulu ayi buawu bobo buvangimina mu
diambu di builu. **13** Buna ndimona, ayi ndiwa bala kidumuka va
khatitsika diyilu, kituba mu mbembo yingolo: —A mabienga, a
mabienga, a mabienga kuidi basi ntoto mu diambu di zimbembo
zi zitulumbeta ziela sika zimbasi zitatu ziozi zisiedi.

9 Mbasi yi ntanu yisika tulumbeta, buna ndimona mbuetete
yimosi yiba ku diyilu yidoduka va ntoto ayi bamvana tsabi yi
dibulu di diyenga. **(Abyssos g12)** **2** Niandi wuzibula dibulu di
diyenga ayi muisi wutotuka mu dibulu wuba banga muisi wu nludi
wu mbazu yinneni. Buna muisi wu dibulu wunombisa thangu ayi
phemo. **(Abyssos g12)** **3** Makhoko matotukila mu muisi beni; mawu
matembakana va ntoto ayi matambula lulendo lolo ludedikini
banga lu zikhutu zi ntoto. **4** Mawu makambu ti mabika vanga
mbimbi buba kuidi biti bi ntoto, buba biti binlangu, buba kuidi nti

wumosi vayi mavanga mambimbi kuidi batu bakambulu dimbu ki
Nzambi mu zimbulu ziawu. **5** Mawu masia tambula ko minsua
mu vonda vayi mu yamisa mu tezo ki zingondi zitanu. Vayi
ndiamusulu yawu yidi banga ndiamusulu yi khutu bu yitatikidi
mutu. **6** Mu bilumbu bina batu bela tomba lufua vayi balendi
lutambula ko. Bela mona tsatu yi fua vayi lufua luela kuba tina. **7**
Makhoko momo madedakana banga ziphunda zikubuku mu
mvita. Mu mintu miawu muba bibudu biba bidedakana banga
nolo; bizizi biawu biba banga bizizi bi batu. **8** Zitsuki ziawu ziba
banga zi baketo ayi meno mawu maba banga meno ma zikhosi.
9 Minkaku mi zithulu ziawu miawu miba banga minkaku mi sengo.
Biyoko bi mavavi mawu biba banga biyoko bi ziphunda ziwombo
zintitika “Salio” bu zinzawula mu mvita. **10** Bosi minkila miawu
midedakana banga mi zikhutu. Lulendo luawu luvangila batu
mbimbi mu tezo ki zingondi zitanu luba mu minkila miawu. **11**
Mbasi yi diyenga niandi ntinu makhoko beni ayi dizina diandi mu
ki Ebelewo dinsundula: Abadoni bosi mu kingeleki dizina diandi
Apolioni. **(Abyssos g12)** **12** Mabienga ma theti maviokidi; tala
mammuadi malembo landakana mama. **13** Mbasi yi nsambanu
yisika tulumbeta ayi ndiwa mbembo yitotukila mu zitsongi ziya
zi ntala wu nolo wuba va ntuala Nzambi. **14** Mbembo beni
yituba kuidi mbasi yi nsambanu yisimba tulumbeta: —Nianguna
zimbasi ziya ziozi zidi zikangama va ndambu Efalata, nlangu
wunneni. **15** Banianguna zimbasi ziya ziozi zikubuku mu diambu
di thangu, lumbu, ngondi ayi mvu muingi zivonda ndambu
yimosi mu zindambu zitatu zi batu. **16** Ndiwa thalu yi batu bobo
bandiatilanga va mbata phunda. Baba makumuadi ma mafunda
buela kumi di mafunda. **17** Tala phila ndimuena ziphunda mu
tsongolo ayi batu bobo bavuanda va mbata yi ziphunda beni:

bavuata minkaku mu zithulu, miba mi mbuaki dio ngua; mi bule
ayi mi kiti ki ki ntoto. Mintu mi ziphunda miba banga mintu mi
zikhosi; mbazu yitotukila mu miunu miawu va kimosi ayi muisi
ayi sufule. **18** Mu bivuku mbazu, muisi ayi sufule bitotukila mu
miunu mi ziphunda mu vondolo ndambu yimosi mu zindambu
zitatu zi batu. **19** Bila lulendo lu ziphunda luidi mu miunu miawu
ayi mu minkila miawu. Minkila miawu midedikini banga zinioka,
minkila miawu miba ayi mintu; mu miawu zieti vangila mbimbi.
20 Vayi batu bankaka, bobo basiala, bobo basia vondo ko kuidi
bivukubiobi, basia balula mavanga ko mu mavanga ma mioko
miawu mu diambu babika zitisa ziphevi zimbimbi ayi bitumba
binolo, bi palata, bitsongo, bi matadi ayi binti biobi bilendi buba ti
mona, buba wa, buba diata. **21** Basia balula mavanga ko mu
phondolo yi batu, mu mazi mawu, mu kitsuza kiawu, mu buivi
buawu.

10 Buna ndimona mbasi yinkaka yi lulendo yiba ku diyilu;
yikuluka; yivuata matuti, mbumba-luangu yiba va ntu'andi; zizi
kiandi kilezama banga thangu ayi malu mandi maba banga
makunzi ma mbazu. **2** Wusimba buku yi fioti mu koko kuandi;
buku beni yiba yizibuka. Wutula kulu kuandi ku lubakala va
mbu ayi kulu ku lumoso va ntoto. **3** Wuyamikina mu mbembo
yingolo banga khosi yinkunga. Bu kayamikina, buna tsambuadi
di bidumu biwakikisa zimbembo ziawu. **4** Tsambuadi di bidumu
bu biduma buna ndiedi kasonika vayi ndiwa mbembo yiba ku
diyilu, yituba: “Sueka mambu matubidi tsambudi di bidumu; kadi
ku masonika”. **5** Buna mbasi yoyi ndimona yitelama va mbu
ayi va ntoto, yivumuna koko kuandi ku lubakala ku yilu **6** ayi
yileva ndefi, mu mutu wowo widi moyo mu zikhama-zikhama zi
mimvu, mutu wowo wuvanga diyilu ayi bima bioso bidi muawu;

wuvanga ntotoayi bima bioso bidi muawu, wuvanga mbu ayi
bima bioso bidi muawu, ti: —Kusiedi diaka thangu ko. **(aiōn g165)**
7 Mu lumbu kiela wakana mbembo yi mbasi yi tsambuadi; bu
kela kubama mu sika tulumbeta, buna yawu yina thangu yela
sundukila mansueki ma Nzambi banga bu kasamunina kuidi
mimbikudi, bisadi biandi. **8** Buna mbembo yoyi ndiwa, yoyi yiba
ku diyilu, yibuela kukhamba ti: —Yenda bongi buku yoyi yi fioti;
yidi yizibuka va koko ku mbasi yoyi yitelimini va mbu ayi va
ntoto. **9** Buna ndiyenda kuna kuba mbasi; ndinkamba kaphana
buku beni yi fioti. Buna niandi wukhamba: —Bonga yawu ayi
dia yawu. Yawu yela ba ndudi dio sokolo mu vumu kiakuvayi,
mu munu'aku, yela ba lueki banga niosi. **10** Buna ndibonga
buku yi fioti mu koko ku mbasi ayi ndiyidia. Mu munu'ama yiba
lueki banga niosi vayi bu ndimanisa ku yidia, ndudi dio sokolo
yifuluka mu vumu kiama. **11** Buna bakhamba: —Fueti buela
bikula diaka kuidi batu, kuidi makanda; kuidizimbembo ayi kuidi
mintinu miwombo.

11 buna baphana nti wudedakana banga nti wowo beti tezila
luelo ayi bakhamba: —Telama ayi teza luelo lu nzo Nzambi ayi
lu ntala ayi tanga batu bobo bansambilanga muna. **2** Vayi bika
luphangu luidi ku nganda yi Nzo Nzambi; kadi teza lueloluandi
bila luyekodolo kuidi makanda ma Bapakanu ayi bela diatila
divula di nlongo mu tezo ki makumaya ayi zingondi zizole. **3**
Ndiela vana lulendo kuidi bambangi bama zizole. Ziela bikula
mu tezo ki mili yimosi ayi zikhama zizole ayi makumasambanu
ma bilumbu, ziela vuata zitsaku. **4** Bambangi beni buadi badi
minti miodi mi Olive ayi badi bima biodi biobi beti tetika minda
bintelamanga va ntuala Pfumu yi ntoto. **5** Enati mutu zodidi kuba
vanga mbimbi buna mbazu yela totuka mu miunu miawu ayi yela

zinisa bambeni ziawu. Ayi enati mutu zodidi kuba vanga mbimbi
buna buawu bobo kela fuila. **6** Bambangi buadi zibeki lulendo lu
zibikila diyilu muingi mvula yibika noka mu bilumbu binzingila
mbikudulu awu ayi zibeki lulendo mu minlangu mu kumikitula
menga ayi mu buisa va ntoto bivuku bi phila mu phila boso
buela bela luzolo luawu. **7** Vayi bu bela mana telama kimbangi
kiawu, buna bulu kintotukila ku diyenga kiela kuba nuanisa,
kiela kuba nunga ayi kiela kuba vonda. **(Abyssos g12)** **8** Ayi
zimvumbi ziawu ziela tulu va nzila yi divula dinneni dintedolongo
mu kipheve Sodoma ayi Ezipiti; kuna babandila Pfumu va
dikulusi. **9** Buna batu bobo; ba makanda; ba zimbembo; ba
zimvila bela tala zimvumbi ziawu mu tezo ki bilumbu bitatu ayi
ndambu ayi bela manga ti zimvumbi ziawu ziziku. **10** Batu bobo
bamvuandanga va ntoto bela mona khini mu diambu diawu, bela
mona khini ayi bela vanasana makaba bila mimbikudi miomi
mimiodi miyamisa bobo bavuanda va ntoto. **11** Bilumbu bitatu
ayi ndambu bu bivioka; buna pheve yeti vanaluzingu yiba kuidi
Nzambi, yikota mu bawu ayi batelama ayi boma bungolo bu
buila batu bobo baba kuba talanga. **12** Buna bawa mbembo
yingolo yitotukila ku diyilu, yiba kamba: “bika lukuma kuaku”.
Bakuma ku diyilu mu matuti ayi bambeni ziawu ziba tala. **13** Mu
yina yawu thangu, ndikunu yi ntoto yinneni yiba. Buna ndambu
yimosi mu dikumi di zindambu zi divula yibua ayi tsambuadi
di mili di batu bavondo mu ndikunu yi ntoto. Bobo bankaka
basiala, basimina ngolo ayi bavana Nzambi yi diyilu nkembo.
14 Mabienga mammuadi maviokidi. Tala mabienga ma ntatu
malembo yizi nsualu. **15** Mbasi yi tsambuadi bu yisika tulumbeta,
buna zimbembo ziwakana mu diyilu, zituba: —Kipfumu ki ntoto
kiyikidi kipfumu ki Pfumu eto ayi ki Klisto andi. Niandi wela yala

mu zikhama zikhama zi mimvu. **(aiōn g165)** **16** Buna makumuadi
bakulutu baya bobo bamvuandanga mu bikundu biawuva ntuala
Nzambi bafukama mu yinika bizizi biawu mu tsi ayi basambila
Nzambi; **17** bu batuba: Pfumu Nzambi, nkua ngolo yoso widi ayi
wuba tukuvutudila matondo bila ngeyo wusadidi lulendo luaku
lunneni ayi wukotidi mu lubialu luaku **18** Makanda mafuemini
ayi nganzi aku yiyizidi ayi thangu yiyizidi yifueti sambusulu
bafua ayi thangu yiyizidi mu vana mfutu kuidi mimbikudi, bisadi
biaku ayi kuidi banlongo ayi kuidi bobo beti kinzika dizina diaku,
batu baphamba ayi batu baluvalu, ayi thangu yiyizidi mu bunga
batu bobo beti bivisa ntoto. **19** Buna nzo Nzambi yidi mu diyilu
yizibuka ayi kesi yi Nguizani andiyimonika muna. Kuna kuba
zitsiemo, zimbembo, bidumu, ndikunu yi ntoto ayi mvula yingolo
yi matadi.

12 Buna dimbu kinneni kimonika mu diyilu: nketo wumosi
wuvuata thangu; ngondi yiba ku tsi bitambi biandi. Va ntu'andi
vaba phu kiba kumi ayi zimbuetete zizole. **2** Mu buemba kaba.
Muna weka nduka buta ayi wuba yamikina mu diambu di mianga
mi butila. **3** Ayi dimbu kinkaka kimonika mu diyilu; tala dalago
kimosi kinneni kimbuaki, kiba ayi tsambudi di mintu; dikumi di
ziphoka. Phu ki kitinu kiba mu kadika ntu. **4** Nkil'andi wuvitumuna
ndambu yimosi mu zindambu zitatu zi zimbuetete zi diyilu
ayi wuziloza va ntoto. Dalago kitelama va ntualanketo wuba
nduka mu buta muingi niandi buta kabaka bu dila muan'andi. **5**
Nketo beni wubuta muana wu bakala wufueti yadila makanda
moso mu nkawa wu sengo. Buna muan'andi wutombolo va
ndambu Nzambi ayi va ndambu kundukiandi ki kipfumu. **6**
Nketo wutinina ku dikanga, kuna, Nzambi kankubikila buangu
muingikadikulu kuna mu tezo ki mili yimosi ayi zikhama zizole ayi

makumasambanu ma bilumbu. **7** Buna khindu yibua mu diyilu:
Misiela ayi zimbasi ziandi zinuanisadalago. Dalago kinuana
va kimosi ayi zimbasi ziandi. **8** Vayi Dalago kisia luta zingolo
ko; diawu buangu kiawu kisia buela monika ko mu diyilu. **9**
Dalago kinneni voti nioka yikhulu yilozolo ku ntoto, kibeti tedila
diabulu voti satana; niandi weti vukumuna ntoto wumvimba
widi batu. Wulozolo va ntoto va kimosi ayi zimbasi ziandi. **10**
Buna ndiwa mbembo yinneni mu diyilu, yituba: Buabu phulusu,
lulendo kipfumu ki Nzambi eto, lulendo lu Klisto andi bizidi bila
mfundi wu bakhomba zieto; wubedi kubafundanga builu ayi
muini va ntuala Nzambi eto wulozolo. **11** Bawu bannungini mu
diambu di menga ma Muana dimemi, bannungini mu diambu di
mambu ma kimbangi kiawu; ayi basia zola ko luzingu luawu
nate mu lufua. **12** Diawu diyilu ayi beno lumvuandanga muawu
bika lumona khini. Vayi mabienga kuidi ntoto ayi kuidi mbu
bila satana wukulukidi kuidi beno; nganzi yinneni yidi yandi bu
kazebi ti thangu yi fioti kaka yisiedi yandi. **13** Dalago bu kamona
ti wulozolo ku ntoto, buna wulandakana nketo wowo wubuta
muana wu bakala. **14** Bavana mavavi muadi ma mbemba kuidi
nketo muingi kabaka bu dumukina ku dikanga, ku buangu kiandi
ku kafueti bela thama ayi nioka. Kuna kafueti dikulu mu thangu
yimosi, mu zithangu zizole, mu ndambu yi thangu. **15** Ayi nioka
yifulula nlangu mu munu'andi ku manima ma nketo. Nlangubeni
wuba banga nlangu wunneni muingi kalalumuka mu nzadi. **16**
Vayi ntoto wuyiza sadisa nketo. Ntoto wuzibula munu'andi ayi
wumina nzadi yifulula dalago mu munu andi. **17** Buna dalago
kifuemina nketo ayi kiyenda nuanisa bana bobo bankaka ba
nketo, bobo bankebanga zithumunu zi Nzambi ayi kimbangi ki
Yesu. **18** Buna dalago kitelama va nzielo yi mbu.

13 Buna ndimona bulu kitotukila mu mbu, kiba ayi dikumi
di ziphoka ayi tsambudi di mintu. Mu ziphoka ziandi muba
dikumi di ziphu bi kitinu ayi mu mintu miandi musonama mazina
ma mvuezolo. **2** Bulu kioki ndimona kidedakana banga ngo;
malu mandi maba banga ma ulusu; munu'andi wuba banga
munu wu khosi. Buna dalago kimvana zingolo ziandi, kundu
kiandi ki kipfumu ayi lulendo lunneni. **3** Buna ndimona ntu
andi wumosi wuba banga wawu wulueku phuta yi lufuavayi
phuta yoyi yedi kamvonda yibeluka. Buna ntoto wumvimba
wusiminaayi wulandakana bulu. **4** Batu bazitisa dalago mu
diambu kivana lulendo kuidi bulu ayi bazitisa bulu bu batuba:
"Nani dedikini banga bulu e? Nani wulenda kunnuanisa e?" **5**
Buna bavana bulu munu mu diambu di totudila mambu manneni
ayi ma mvuezolo, ayi bamvana lulendo lu yadila mu makumaya
zingondi zizole. **6** Buna wuzibula munu'andi mu diambu di vueza
Nzambi, mu diambu di vueza dizina diandi, vueza nzo'andi ayi
babo bobo bamvuandanga mu diyilu. **7** Bamvana minsua mu
nuanisa banlongo ayi kuba nunga. Bamvana lulendolu yadila
makanda moso, batu boso, zimbembo zioso ayi zimvila zioso. **8**
Ayi babo bobo bamvuandanga va ntoto; bobo mazina masia
sonama ko, tona vana thonono yi ntoto, mu buku yi luzingu lu
Muana dimemi divondo; bela zitisa bulu beni. **9** Woso widi matu,
buna bika kawa! **10** Enati mutu fueni mu kota mu nloko, buna
kafueti kota mu nloko. Enati mutu fueni mu vondolo mu sabala
buna kafueti vondolo mu sabala. Vawu vava vadi mvibudulu ayi
minu ki banlongo. **11** Ndimona bulu kinkaka kitotukila mu ntoto;
kiba ayi ziphoka zizole zidedakana banga zi Muana dimemi.
Kiyoluka banga dalago. **12** Kisadila lulendo loso lu bulu kitheti
va meso mandi; ayi bulu beni kisia ti ntoto ayi bobo babo

bamvuandanga va ntoto bazitisa bulu kitheti, kioki kiba phuta
yi lufua vayi yibeluka. **13** Buna kivanga bidimbu binneni nate
kutu mu buisa va ntoto, va ntuala wu batu, mbazu yi diyilu. **14**
Buna kivukumuna bobo bamvuandanga va ntoto mu diambu di
bikumubiobi katambudila minsua mu vanga va ntuala bulu, bu
kikamba batu bobobamvuandanga va ntoto bavanga mfikula yi
bulu kiba ayi phuta yiluekolo mu sabala ayi kidi diaka kimoyo. **15**
Bamvana minsua mu vumukisa mfikula yi bulu muingi mfikula yi
buluyiyoluka ayi yivondisa batu boso basia kunzitisa ko. **16** Buna
bulu beni kikuika batu boso, batu baphamba ayi batu baluvalu,
bamvuama ayi minsukami, bankua kiphuanza ayi bavika; batulu
dimbu mu koko kuawu ku lubakala voti va mbulu awu. **17** Ayi
kadi mutu kalendi sumba ko voti sumbisa ko botula kaka mutu
wowo widi dimbu. Dimbu beni diawu dizina di bulu voti thalu yi
dizina diandi. **18** Vava vadi nduenga. Woso mutu widi diela bika
katanga thalu yi bulubila yidi thalu yi mutu; ayi thalu'andi yawu
yayi: zikhama zisambanu ayi makumasambanu ayi sambanu.

14 Buna ndimona; tala Muana dimemi ditelama va mongo wu
Sioni ayi khama yimosi ayi makumaya ayi zimili ziya zi batu baba
yandi, dizinadiandi ayi dizina di Dise diandi maba masonama
mu zimbulu zi batu beni. **2** Ndiwa mbembo yitotukila ku diyilu,
yiba banga mbembo yi minlangu minneni ayi banga mbembo
yi dumu kinneni. Mbembo yoyi ndiwa yiba banga yiminsiki mi
ngitale, minsika zingitale ziawu. **3** Bayimbila nkunga wumona
va ntuala kundu, va ntuala bivangu biyabi moyo ayi va ntuala
bakulutu. Ayi kadi mutu kalendi longuka ko nkunga beni botula
kaka khama yimosi ayi makumaya ayi zimili ziya zi batu bobo
bakulu va ntoto. **4** Bawu basia kisumuna ko ayi baketo bila
basia zaba zinitu zi baketo ko; bawu beti landakananga Muana

dimemi koso ku kankuenda; bawubakulu va khatitsika yi batu,
bawu mimbutu mitheti mintambuku kuidi Nzambiayi kuidi Muana
dimemi. **5** Luvunu luisia monika ko mu miunu miawu; kadi bila
ki tsembolo basi ko. **6** Ndimona mbasi yinkaka yidumuka va
khatitsika diyilu, yiba ayi Nsamu Wumboti wuka wusukanga ko
mu kuwusamuna kuidi bobo badi va ntoto, kuidi makanda moso,
zimvila zioso, zimbembo zioso ayi batu boso. **(aiōnios g166)** **7**
Wutuba mu mbembo yingolo: —Lukinzika Nzambi ayi lumvana
nkembo bila thangu yi tsambusulu andiyizidi; luzitisa mutu wowo
wuvanga diyilu ayi ntoto, mbu ayi zitho zi minlangu. **8** Ayi mbasi
yinkaka; mbasi yimmuadi, yilandakana ayi yituba: —Babiloni
dinneni dibuidi, dibuidi; diawu dinuikina makanda mosovinu
ki nganzi ki kitsuza kiandi. **9** Mbasi yinkaka, mbasi yintatu,
yilandakana zimbasi zina zizole, yituba mu mbembo yingolo:
—Woso mutu wunzitisa bulu ayi mfikul'andi ayi tambudi dimbu va
mbulu andi voti va koko kuandi **10** buna niandi mamvandi kafueti
nua vinu ki nganzi yi Nzambi. Vinu beni, kikambu sobokoso, bela
kundukudila kiawu mu mbungu yi nganzi andi. Wela yamusu mu
mbazu ayi mu sofolo va ntuala zimbasi zinlongoayi va ntuala
Muana dimemi. **11** Muisi wu mayama mawu wunkuma mu
zikhama-zikhama zi mimvu. Babo bobo banzitisanga bulu ayi
mfikul'andi va kimosi ayi mutu wowowuntambulanga dimbu ki
dizina diandi, builu ayi muini, balendi baka luvundulu ko. **(aiōn**
g165) **12** Vava vadi mvibudulu wu banlongo; bobo beti keba
zithumunu zi Nzambi ayi minu mu Yesu. **13** Buna ndiwa mbembo
yiba ku diyilu yituba: —Sonika: khini kuidi bobo bamfuilanga mu
Pfumu. Nyinga pheve kakembi tona buabu bika bavunda mu
bisalu biawu, bila mavanga mawu maku balandakananga. **14**
Buna ndimona dituti dimosi di phembi; mutu wumosi wuvuanda

vanambata dituti beni wudedakana banga Muana Mutu; wuba
ayi phu ki nolova ntu'andi ayi wusimba va koko kuandi kondolo
ki sengo kidi meno. **15** Buna mbasi yinkaka yitotuka mu nzo
Nzambi, yiyamikina mu mbembo yingolo kuidi mutu wowo
wuvuanda va dituti: —Sadila kondolo kiaku kisengo ayi vela
makundi bila thangu yi vedila makundi yizidi; bila makundi
mayedidi va ntoto. **16** Mutu wowo wuvuanda va dituti wuloza
kondolo kiandi kisengo va ntoto ayi makundi mavelo va ntoto. **17**
Mbasi yinkaka yitotuka mu nzo Nzambi yidi mu diyilu, niandi
mamvandi wuba ayi kondolo kisengo kiba meno. **18** Ayi mbasi
yinkaka, yiba lulendo mu mbazu, yitotuka va ntala ayiyiyamikina
mu mbembo yingolo; yiyamikina kuidi yoyi yiba kondolokisengo
ki meno, yituba: —Sadila kondolo kiaku kisengo kidi meno ayi
vela makundi ma nti wuvinu widi va ntoto bila makundi mandi
mayedidi. **19** Mbasi yisadila kondolo kiandi va ntoto ayi yivela
makundi ma nti wu vinu widi va ntoto, ayi yiloza makundi mu
kamununu kinneni ki nganzi yi Nzambi. **20** Buna kamununu ki
makundi kilozo ku nganda divula; ayi muna kamununu mutotukila
menga maba thipula nate mu miunu mi ziphunda; phunda bu
yitelimini. Menga momo mayalumuka mu tezo ki zikhama zitatu
zi bikilometele.

15 Buna ndimona mu diyilu dimbu kinkaka, kinneni ayi
kitsiminanga: tsambuadi di zimbasi ziba ayi tsambuadi di bivuku
bi tsuka bila nganzi yi Nzambi yidi yiduka mu bivuku beni. **2**
Ndimona mbu wuba wukienzuka banga lumueno wusobakana ayi
mbazu ayi ndimona batu bobo banunga bulu, mfikul'andi ayi thalu
yi dizina diandi, baba batelama va mbu wuba banga lumueno,
basimba zingitale zi Nzambi. **3** Bayimbila nkunga wu Moyize,
kisadi ki Nzambi ayi nkunga wu Muana dimemi. Bayimbila ti:

Pfumu Nzambi, nkua ngolo yoso Mavanga maku madi manneni
ayi madi matsiminanga. A ntinu wu makanda, zinzila ziaku zidi
zisonga ayi zikiedika **4** A Pfumu, nani wunkambu kukinzika ayi
nani wunkambu kembisa dizina diaku e? Bila ngeyo veka kaka
widi wunlongo; makanda moso mela kuiza ayi mela fukama va
ntual'aku bila mavanga maku masonga mamonikini. **5** Mambu
mama bu mavioka, ndimona nzo Nzambi, yizibuka mu diyilu,
yawu nzo yi ngoto yi kimbangi. **6** Tsambudi di zimbasi zinata
tsambudi di bivuku zitotukila muna Nzo Nzambi. Zivuata minledi
mi lino yivedila ayi miba lezama ayi sentila yi nolo mu zithulu
ziawu. **7** Wumosi mu bivangu biya bi moyo wuvana tsambuadi di
zimbungu zi nolokuidi tsambuadi di zimbasi. Zimbungu beni ziba
zi wala nganzi yi Nzambiyi moyo mu zikhama-zikhama zi mimvu.
(aiōn g165) **8** Buna muisi, wutotukila mu nkembo wu Nzambi ayi
lulendo luandi, wuwesa Nzo Nzambi ayi kadi mutu kalendi kota
mu nzo Nzambi ko nate tsambuadi di bivuku binata tsambuadi di
zimbasi bimeni.

16 Buna ndiwa mbembo yinneni yitotukila mu nzo Nzambi,
yituba kuiditsambuadi di zimbasi: —Yendanu ayi dukulanu
tsambuadi di zimbungu zi nganzi yi Nzambi va ntoto. **2** Mbasi
yitheti yiyenda ayi yidukula mbungu'andi va ntoto; buna phuta
yi tsisi ayi yi phasi yibua mu batu bobo baba dimbu ki bulu
ayi mu bobo bazitisa mfikul'andi. **3** Mbasi yimmuadi yidukula
mbungu andi mu mbu, buna mbu wukituka menga; maba banga
menga ma nitu yifua. Buna bibio biba zinga mu mbu bifua. **4**
Mbasi yintatu yidukula mbungu andi mu minlangu minneni ayi
mu zitho ziminlangu, ziawu zikituka menga. **5** Buna ndiwa mbasi
yi minlangu yituba: —Widi wusonga, ngeyo widi ayi wuba, ngeyo
wunlongo bila buawu bobo wuzengila. **6** Bila bawu batengula

menga ma banlongo ayi ma mimbikudi ayi ngeyowuba veni
menga muingi banua. Mawu momo mambu bafueti tambula. **7**
Buna ndiwa mbembo yitotukila va ntala, yiwakana: —Nyinga
Pfumu Nzambi nkua ngolo yoso; zinzengolo ziaku zidi zi kiedika
ayi zisonga. **8** Mbasi yi nya yidukula mbungu'andi va thangu,
buna thangu yiyoka batu mu mbazu **9** ayi batu bayokana mu
diambu di diamu di ngolo. Buna bavuezadizina di Nzambi,
mutu beki lulendo lu bivuku biabi ayi basiabalula mavanga
mawu ko mu diambu bamvana nkembo. **10** Mbasi yi ntanu
yidukula mbungu andi va kundu ki bulu; bunakipfumu kiandi
kikituka tombi. Mu diambu di ziphasi batu bakitatika ludimi.
11 Bavueza Nzambi yi diyilu mu diambu di ziphasi ziawu ayi
ziphuta ziawuvayi basia balula mavanga mawu ko. **12** Mbasi
yi nsambanu yidukula mbungu andi va nlangu wunneni wu
Efalata; buna nlangu wusika mu diambu di kubika nzila yi mintinu
mimbangaku ndambu yintotukilanga thangu. **13** Buna ndimona
ziphevi zitatu zimbimbi ziba banga bisioto; zitotukila mu munu
wu dalago, mu munu wu bulu ayi mu munu wu mbikudi wu
luvunu. **14** Bila ziawu zidi ziphevi zi satana zimvanganga bikumu.
Zinkuendanga kuidi mintinu mi nza yimvimba mu kuba kutikisa
mu diambu di mvita yi lumbu kina kinneni ki Nzambi, nkua ngolo
yoso. **15** Tala, ndilembo yizi banga muivi. Khini kuidi mutu wowo
wunleka nkielo ayi wunkeba minledi miandi muingi kabika diata
pheni ayi babikamona tsoni andi. **16** Zipheve zimbimbi zikutikisa
batu va buangu beti tedila mu ki Ebelewo: Alimangedoni. **17**
Mbasi yi tsambuadi yidukula mbungu andi mu phemo; buna
mu nzo Nzambi yi diyilu mutotukila mbembo yingolo yiba mu
kundu, yiwakana: —Buvangimini. **18** Buna kutotuka zitsiemo,
zimbembo, bidumu ayi ndikunu yinneni yi ntoto. Ndikunu yi

ntoto yoyi yiba yinneni ayi yi phila yoyi yibedi ko tona batu
badidi va ntoto. **19** Buna divula dinneni divasuka mu zindambu
zitatu ayi mavula ma makanda mabulumuka bua. Buna Nzambi
wutebukila Babiloni dinneni moyo mu kumvana mbungu yiwala
vinu yi kikhesi ki nganzi andi. **20** Bisanga bioso bitina ayi miongo
misia monika ko. **21** Ayi mvula yi matadi manneni, yiba ku diyilu
yibuila batu. Kadika ditadi diba zitu nduka-nduka makumuadi
bikilu bitanu nate makumatatu ma bikilu. Buna batu bavueza
Nzambi mu diambu di vuku ki mvula yi matadi bila kiba kinneni.

17 Mbasi yimosi, mu tsambuadi di zimbasi ziozi zisimba
tsambuadi di zimbungu, yiyiza kukhamba: —Yiza vava, ndiela
kumonisa nzengolo nkanu wu nkua kitsuzawunneni wu nketo
wuvuendi va mbata minlangu miwombo. **2** Mintinu mi ntoto
mivanga yandi kitsuza ayi bobo bamvuandanga va ntoto bakolo
vinu yi kitsuza kiandi. **3** Buna wunzamuna mu pheve ku
dikanga; ndimona nketo wumosi wuvuanda va mbata bulu kimosi
kimbuaki, kiwala mazina ma mvuezolo. Kiba ayi tsambuadi di
mintu ayi dikumi di ziphoka. **4** Nketo beni wuvuata minledi
midi mbuaki yi fufulu ayi mi mbuaki; wuvuata nolo, matadi ma
thalu ayi nzimbu. Mu koko kuandi muba mbungu yi nolo yi wala
mambu ma khakumusu ayi ma mvindu yi kitsuza kiandi. **5** Va
mbulu andi vasonama dizina: “Mansueki, Babiloni dinneni; ngudi
yi bankua kitsuza ayi yi mambu ma khakumusu va ntoto”. **6** Buna
ndimona nketo beni wukolo menga ma banlongo ayi menga ma
bambangi ba Yesu. Bu ndimmona, ndisimina ngolo. **7** Mbasi
yikhamba: —Bila mbi wulembo siminina e? Ndiela ku kamba
mansueki ma nketo ayi ma bulu kioki kinnatanga nketo beni;
bulu kioki kidi tsambuadi di mintu ayi dikumi di ziphoka. **8** Bulu
kioki wumueni, kiba ayi kisiedi ko, kiela totukila ku diyengaayi

kiela kuenda ku nzimbala. Batu bobo bamvuandanga va ntoto,
bobo mazinamawu masi ko masonama mu buku yi luzingu, tona
vana thonono nzabela simina bu bela mona bulu kioki kiba vayi
kisiedi ko ayi kiela kuiza. **(Abyssos g12)** **9** Vava vadi diela didi
nduenga. Tsambuadi di mintu minsundula tsambudi di miongo;
kuna kueti vuandanganketo beni. Vayi mintu beni minsundula
diaka tsambuadi di mintinu: **10** mintanu mibua, wumosi wulembo
yadi mu thangu yayi bosi wunkakakayizidi ko. Vayi bu kela kuiza,
kela zingila ko thangu yiwombo. **11** Vayi mu diambu di bulu
kioki kiba ayi kisiedi ko, kiawu ntinuwu nana. Widi wumosi mu
tsambuadi di mintinu ayi wunkuenda ku nzimbala. **12** Dikumi di
ziphoka ziozi wumueni zidi dikumi di mintinu miomi mitambudi
ko kipfumu vayi miela tambula lulendo, mu thangu yimosi, banga
mintinu. Miela tambula lulendo beni va kimosi ayi bulu. **13**
Mintinu miami, babo babeki diyindu dimosi kaka; bamvananga
zingoloziawu ayi lulendo luawu kuidi bulu. **14** Bela nuanisa
muana dimemi ayi Muana dimemi diela kuba nungabila niandi
Pfumu yi bapfumu ayi Ntinu wu mintinu. Ayi bobo kavuidi, bobo
batelo, basobolo ayi bakuikama bela nunga yandi va kimosi.
15 Buna wukhamba: —Minlangu miomi mueni; kuna kuvuendi
nkua kitsuza; minsundula batu, minkangu mi batu, makanda ayi
zimbembo. **16** Vayi dikumi di ziphoka ziozi mueni va kimosi ayi
bulu biela lenda nkua kitsuza ayi biela kunziona bima biandi
bioso ayi biela kumbika pheni nkua, biela dia nsuni andi ayi biela
kunyoka ku mbazu. **17** Bila Nzambi wutula mu mintima miawu
lukanu lu vangila luzolo luandi ayi lubela mayindu mamosi mu
vana kipfumu kiawu kuidi bulu nate mambu ma Nzambi mela
duka. **18** Ayi nketo wowo wumueni wunsundula divula dinneni
dinyadila mintinu mioso mi ntoto.

18 Mambu momo bu mavioka, buna ndimona mbasi yinkaka
yiba ku diyilu; yiba ayi lulendo lunneni. Nkembo andi wukienzula
ntoto. **2** Mbasi beni yiyamikina mu mbembo yingolo: Babiloni
dinneni dibuidi, dibuidi. Dikitukidi nzo yi ziphevi zimbimbi;
suamunu ki yoso-yoso pheve yi sumuka; suamunu ki yoso-yoso
nuni yi sumuka ayi yilendo. **3** Bila makanda moso ma nuini vinu
ki nganzi ki kitsuza kiandi. Mintinu mi ntoto va kimosi ayi niandi
mikiyekula mu kitsuza ayi minkiti mi ntoto mikitukidi zimvuama
zingolo mu diambu di lulendo lu kimvuama kandi ki viatuka tezo.
4 Buna ndiwa mbembo yinkaka yitotukila ku diyilu, yiwakana:
—A batu bama, bika lubotuka va khatitsik'andi muingi lubika
fubakana mu masumu mandi ayi lubika builu bivuku biandi.
5 Bila masumu mandi mayilimini, matudidi nate ku diyilu ayi
Nzambi wutebukidi mambimbi mandi moyo. **6** Bika lumvangila
boso kaluvangila ayi lumvangila mu zikhumbu zizole mambu
momo lufueti kumvangila, boso buididi mavanga mandi. Mu
mbungu yoyi kasobikisa, bika lunsobikisa tsobikisa zizole. **7**
Boso bu kabela mu nkembo ayi boso bu kabela mu zikhini,
buna buawu bobo lunyamisina ayi lummonisa kiadi ki lufua.
Bila niandi wubedi tubanga mu ntim'andi: “Minu mvuendi banga
ntinu wu nketo; ndisi difuola ko ayi ndilendi ba mu kiadi ki lufua
ko.” **8** Diawu diodi, bivuku biandi biela kuizila mu lumbu kimosi:
lufua, kiadi ki lufua ayi kanda ki nzala. Wela yoko ku mbazu bila
Pfumu Nzambi, wuzenga buawu, beki zingolo zivangila buawu.
9 Buna mintinu mintoto, miomi mivanga kitsuza ayi niandi ayi
mizingila muzikhini va kimosi ayi niandi, miela dila ayi miela
nionga mu diambu diandibu miela mona muisi wu mbazu andi.
10 Thama miela telimina mu diambu di tsisi yi mayama mandi ayi
mielatuba: “Mabienga, mabienga kuidi divula dinneni; Babiloni

divuladingolo! Bila nzengolo andi yizidi mu thangu yimosi kaka.”
11 Minkiti mi ntoto, mamvawu, milembo didi ayi midi mu kiadi mu
diambu diandi bila kadi mutu kakadi buela sumba bima biawu:
12 bima bi nolo, bi palata; bi matadi ma thalu; bi bilunga; bi
minledi miawu mi lino yidi dio veyi-veyi; mi mbuaki yi fufulu;
mi nlezama; mi mbuaki; minti mioso mi tsudi ayi bima bioso
bivangulu mu meno ma nzawu; bima bioso bavangulu mu minti
mi thalu; mu bitsongo; mu bisengo ayi mu matadi meti lezama
momo beti tedila “malibele”; **13** sinamoni ayi mafuta ma thalu,
malasi, ansa ayi mile, vinu ayi mafuta; falina ayi foloma; mamemi
ayi zingombi; ziphunda ayi zisalio; bavika ayi miela mi batu. **14**
—Mambu momo muel'aku wubedi zolanga matatukidi thama ayi
bima bioso bi kitoko ayi bi nlezama bizimbidi mu diambu diaku
ayi bilendi buela monika ko. **15** Minkiti mi bima biobi, miomi
mikituka zimvuama mu diambu diandi, thama miela telimina mu
diambu di tsisi yi mayama mandi; miela dila ayi miela mona
kiadi. Miela tuba: **16** A mabienga! A mabienga! Divula dinneni
dibedi vuatanga lino yidi dio veyi-veyi; minledi mi mbuaki yi fufulu
ayi mi mbuaki; divula dibedi vuatanga nolo, matadi ma thalu ayi
bilunga! **17** Bila mu thangu yimosi kaka kimvuama kioso kioki
ki lalikini. Babo beti nata masuwa ayi babo beti kibilanga mu
masuwa, babo bansadilanga mu masuwa ayi babo banzingilanga
mu mukhita mu mbu thama batelimina. **18** Bu bamona muisi
wu mbazu andi, buna bayamikina ayi batuba: —Divula mbi
dilenda dedakana banga divula dinneni e? **19** Bakilozila mbungi-
mbungi mu mintu miawu, badila ayi bamona kiadi. Bayamikina:
—A Mabienga! A Mabienga! Divula dinneni diodi dikitula batu
boso bobo baba ayi masuwa mu mbu zimvuama mu diambu di
kimvuama kiandi. Mu thangu yimosi dilalikini! **20** A diyilu, bika

wumona khini mu diambu di lalakana kuandi ayi beno banlongo,
bamvuala ayi mimbikudi! Bila Nzambi wuzengidi nkanu mu
diambu dieno. **21** Buna mbasi yidi ngolo yibonga ditadi, diodi
diba tola banga tsindu, wudiloza mu mbu ayi wutuba: —Babiloni
dinneni diela lozolo mu makhemi banga mama; dilendi buela
monika ko. **22** Buna mbembo yi minsiki mi ngitale, yi minsiki mi
miziki, yi minsiki mi ziphungi ayi yi minsiki mi tulumbeta yilendi
buela wakakana ko mu ngeyo. Kadi kisadi kimosi kinsalanga
kioso-kioso kuandi kisalu kilendi buela monika ko mu ngeyo
ayi biyoko bi tsindu bilendi buelawakakana ko mu ngeyo. **23**
Kiezila ki muinda kilendi buela lezama ko mu ngeyo. Mbembo
yi bakala ayi yi nketo bakuelini bosi yilendi buela wakana ko
mu ngeyobila minkiti miaku mibedi batu ba luvalu ba ntoto; bila
makanda mosomazimbidi mu diambu di mazi maku. **24** Kuidi
ngeyo kumonikina menga ma mimbikudi, ma banlongo ayi ma
babobavondo va ntoto.

19 Mambu momo bu mavioka; ndiwa banga mbembo yinneni
yi nkanguwunneni mu diyilu, yiwakana: Aleluya! Nzambi eto
niandi vuidi phulusu; nkembo ayi lulend. **2** Bila zinzengolo
ziandi zidi zikiedika ayi zisonga. Bila wusambisidi nkua kitsuza
wunneni, mutu wowo wubedi bivisanga ntoto mu kitsuza kiandi
ayi Nzambi eto wuvutudi landi mu menga ma bisadi biandi.
3 Babuela tuba diaka mu khumbu yi nzole: Aleluya! Muisi
andi wufundumukanga mu zithangu zioso. **(aiōn g165)** **4** Buna
makumuadi bakulutu baya ayi bivangu biya bi moyo bafukama
ayi bazitisa Nzambi vuendi va kundu ki kipfumu ayi bayamikina:
—Amen! Aleluya! **5** Buna mbembo yitotukila mu kundu ki kipfumu
yituba: —Luyayisa Nzambi eto, beno bisadi biandi bioso ayi
beno lueti ku nkinzikanga; batu baphamba ayi batu ba luvalu. **6**

Ayi ndiwa banga mbembo yi nkangu wunneni wu batu ayi banga
mbemboyi minlangu minneni; ayi banga mbembo yi bidumu
bingolo; yiwakana: Aleluya! Bila Pfumu, Nzambi eto, nkua ngolo
yoso wulembo yadi **7** Bika tumonanu khini, tuyangalala ayi
bika tumvananu nkembo bila nyengo wu dikuela wu Muana
dimemi wizidi ayi ndumb'andi kubimini **8** Ayi bamvana minsua
mu vuata minledi mi lino yidi dio veyi-veyi, yinlezama ayi yivedila.
Lino yoyi yidi dio veyi-veyi yinsundula mavanga masonga ma
banlongo. **9** Buna niandi wukhamba: —Sonika: khini kuidi batu
bobo batumusu ku nyengo wu dikuela wu Muana dimemi. Ayi
wubuela diaka: —Mawu mama mambu ma kiedika ma Nzambi.
10 Buna ndibua va malu mandi mu diambu di kunsanisina.
Vayi niandi wukhamba: —Kadi vanga bobo; minu ndidi kisadi
banga ngeyo ayi kisadi ki bakhomba ziaku zibeki kimbangi ki
Yesu vayi sanisina Nzambi. Bila kimbangi ki Yesu kidi Pheve
yi mbikudulu. **11** Ndimona diyilu dizibuka ayi phunda yimosi
yi phembi. Mutuwuvuanda va mbata phunda beni bantedila
“wukuikama ayi wukiedika”. Niandi weti sambisa mu busonga
ayi weti nuana mu busonga. **12** Meso mandi madi minlaki mi
mbazu ayi ziphu biwombo bi kipfumubidi va mbata ntu andi.
Dizina dimosi disonama mu nitu andi; kadi mutukasi ku dizaba
ko botula kaka niandi veka. **13** Wuvuata nledi wubuiku mu
menga ayi dizina diandi: “Mambu ma Nzambi”. **14** Minkangu mi
masodi midi mu diyilu mieti kunlandakana va mbataziphunda
ziphembi. Masodi beni mavuata lino yidi dio veyi-veyi, yi phembi
ayi yivedila. **15** Mu munu'andi mutotukila sabala kisekoso
bumboti muingikavondila makanda. Niandi wela kuba yadilanga
mu nkawa wu sengo. Niandi veka wela diatidila kamununu ki
vinu ki nganzi yi Nzambi yi ngolo yoso. **16** Mu nledi andi ayi

mu dibunda-bunda musonama dizina: “NTINU WU MINTINU
AYI MFUMU YI ZIMFUMU.” **17** Ndimona mbasi yitelama va
thangu, yiyamikina mu mbembo yingolo, kuidi zinuni zioso
zindumukanga va khatitsika yi diyilu: —Yizanu, kutakananu mu
diambu di nyengo wunneni wu Nzambi **18** muingi ludia minsuni
mi mintinu ayi minsuni mi bapfumu zi masodi, mi batu ba ngolo,
mi ziphunda ayi mi batu bannatanga ziphunda; minsuni mi batu
boso, minsuni mi batu ba kiphuanza ayi bavika, batu baphamba
ayi batu ba luvalu. **19** Buna ndimona bulu, mintinu mi ntoto ayi
minkangu mi masodimawu makutakana mu diambu di nuanisa
mutu wowo wuvuanda va mbata phundaayi nuanisa nkangu andi
wu masodi. **20** Babuila bulu va kimosi ayi mbikudi wu luvunu
wuba yandi; mbikudi wowo wuvanga bikumu va ntuala bulu. Mu
bikumu biobikavukumunina batu bobo batambula dimbu ki bulu
ayi basambila mfikul'andi. Bawu buadi balozo kimoyo ku diyenga
di mbazu ayi di sofolo. **(Limnē Pyr g3041 g4442)** **21** Ndambu yi batu
bobo basiala bavondolo mu sabala yi mutu wowo wuvuanda va
mbata phunda. Sabala beni yitotukila mu munu'andi ayi zinuni
zioso ziyukuta bu zidoda minsuni miawu.

20 Ndimona mbasi yimosi yiba ku diyilu, yisimba tsabi yi
diyenga ayi sieni yinneni mu koko kuandi. **(Abyssos g12)** **2**
Yibuila dalago, nioka yi khulu yoyi beti tedila diabulu ayi satana.
Wuyikanga mu tezo ki mili di mimvu. **3** Wuyiloza ku diyenga
ayi wudizibika. Wuditula dimbu muingi kabika buela vukumuna
makanda nate mili di mimvu miela duka. Momo bu mela vioka
bunawela niangunu mu ndambu thangu. **(Abyssos g12)** **4** Bosi
ndimona bikundu ayi batu bobo bavuanda mu bikundu beni.
Baba vana minsua mu sambisa. Ndimona miela mi batu bobo
bazengomintu mu diambu di kimbangi ki Yesu ayi mu diambu

di mambu ma Nzambi. Babo bobo basia zitisa ko bulu ayi
mfikul'andi, ayi, bobo basiatambula ko dimbu mu zimbulu ziawu
ayi mu mioko miawu; bazinga ayi bayala va kimosi ayi Klisto
mu tezo ki mili di mimvu. **5** Ndambu yi batu bafua basia fuluka
ko nate mili di mimvu miduka. Yayi yawu mfulukulu yi theti.
6 Badi batu a zikhini ayi banlongo batu bobo bela fuluka mu
mfulukulu yi theti bila lufua lunzole luisi ko lulendo mu bawu.
Vayi bela ba banganga Nzambi ayi zi Klisto; bela yadila yandi va
kimosi mu tezo ki mili di mimvu. **7** Mili di mimvu bu miela vioka,
satana wela totolo mu nloko'andi **8** ayi wela totuka mu zimbikisa
makanda ma batu madi mu zitsongi ziya zi ntoto, Ngongi ayi
Mangongi. Wela kuba kutikisa mu diambu di nuana. Thalu awu
yidi banga nzielo yi mbu. **9** Makanda ma batu mayalumuka
va mbata ntoto wumvimba ayi mazungidila ka ki banlongo ayi
divula diodi bazola. Buna mbazuyitotuka ku diyilu ayi yiba yoka.
10 Buna diabulu, mutu wuba zimbikisa, wulozo ku diyenga di
mbazuayi di sofolo; kuna kuidi bulu ayi mbikudi wu luvunu. Bela
yamusu, builu ayi muini, mu zikhama-zikhama zi mimvu. **(aiōn
g165, Limnē Pyr g3041 g4442)** **11** Buna ndimona kundu kiphembi ayi
mutu wowo wuvuanda vana. Diyilu ayi ntoto thama bitinina va
ntuala zizi kiandi. Kadi buangukisia monika ko mu diambu diawu.
12 Ayi ndimona batu bafua, batu ba luvalu ayi batu baphamba,
batelamava ntuala kundu. Zibuku zizibulu ayi buku yinkaka,
buku yi luzingu, yizibulu. Batu basambusu boso bubela mambu
masonama mu zibuku, boso bubela mavanga mawu. **13** Mbu
wuvutula bafua baba mu niandi; lufua ayi tsi yi bafua bivutula
bafua baba mu bawu ayi basambusu kadika mutu boso bubela
mavanga mandi. **(Hadēs g86)** **14** Lufua ayi tsi yi bafua bilozo ku
diyenga di mbazu. Diyengadi mbazu luawu lualu lufua lunzole.

(Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442) **15** Mutu wowo dizina disia ba
ko disonama mu buku yi luzingu, mamvandi wulozo kuna. **(Limnē**
Pyr g3041 g4442)

21 Ndimona diyilu dimona ayi ntoto wumona bila diyilu di
theti ayi ntoto wutheti bivioka ayi mbu wusiedi ko. **2** Ndimona
divula dinlongo, Yelusalemi dimona, diba ku diyilu kuidi Nzambi;
dikubuku banga nketo wukitulu kitoko mu diambu di bakala
diandi. **3** Buna ndiwa mbembo yingolo, yitotukila mu kundu,
yiwakana: Tala nzo yi Nzambi yidi va kimosi ayi batu; Niandi
wela vuanda yawu va kimosi; bela ba batu bandi ayi niandi
veka Nzambi, Nzambi awu; wela ba yawu va kimosi. **4** Nzambi
wela fiona matsuela moso mu meso mawu ayi lufua lulendi
buela ba ko; kiadi ki lufua kilendi buela ba ko, bidilu ayi ziphasi
bilendi buela ba ko bila mambu ma theti maviokidi. **5** Buna
mutu wowo wuvuanda va kundu wutuba: —Tala, ndieka kitula
bima bioso bimona. Niandi wubuela diaka: —Sonika bila mambu
mama madi makuikama ayi ma kiedika. **6** Ayi wukhamba:
—Buvangimini. Minu ndidi Alifa ayi Omega; thonono ayi tsukulu.
Kuidi woso mutu widi phuila, minu ndiela vana tho yi nlangu yi
luzingu mu nua mu kambu sumba. **7** Woso mutu wela nunga
wela tambula bima bioso biobi banga kuika. Minu ndiela ba
Nzambi andi ayi niandi wela ba Muan'ama. **8** Vayi kuidi batu
badi bukhita, bankambu wilukilanga, kuidi bobo beti vanga
mavanga ma khakumusu; kuidi mimvondi, kuidi bankua kitsuza,
bankua mazi; kuidi bansambilanga bitumba ayi kuidi batu boso
ba luvunu, kuku kiawu kidi ku diyenga dinlema mbazu ayi sofolo.
Luawu lolo lufua lunzole. **(Limnē Pyr g3041 g4442)** **9** Buna mbasi
yimosi mu tsambuadi di zimbasi ziozi zisimba tsambuadi di
zimbungu ziba ziwala tsambuadi di bivuku bi tsuka yiyiza ayi

yikhamba: —Yiza, ndiela kumonisa nketo weka kuelo, nketo
wu muana dimemi. **10** Buna wunzamuna mu Pheve va mbata
mongo wunneni ayi wumula. Kunakambonisina Yelusalemi,
divula dinlongo, ditotukila ku diyilu kuidi Nzambi. **11** Divula beni
diba ayi nkembo wu Nzambi. Kiezila kiandi kidedakana banga
ditadi di thalu; banga ditadi di Yasipe didi dio kienzele. **12** Divula
beni diba ayi luphangu lunneni ayi luzangama. Diba kumi ayi
mielo miodi; kumi ayi zimbasi zizole ziba mu mielo. Mu mielo
benimusonama mazina ma kumi ayi makanda muadi ma bana
ba Iseli. **13** Ku Esite kuba mielo mintatu; mielo mintatu ku Nodi;
mielo mintatu ku Sude; mielo mintatu ku Wesite. **14** Luphangu
lu divula luba ayi kumi zifundasio zizole. Va mbata zifundasio
beni vaba kumi ayi mazina muadi ma kumi ayi bamvuala buadi
ba Muana dimemi. **15** Buna mbasi yoyi yiba solula yama yiba
ayi luelo. Luelo beni luba lu nti wu fioti wu nolo; lukubuku mu
diambu di tezila luelo lu divula, mielo miandi ayi luphangu
luandi. **16** Zindambu ziya zi divula beni ziba kula kumosi; kula
kuandi kudedakana ayi siadila kuandi. Wuteza luelo lu divula
mu nti andiwufioti ayi wumona nduka-nduka zimili zizole ayi
zikhama zizole ayi maumuadi ma zikilometele: kula kuandi,
siadila kuandi ayi zangama kuandi bidedakana. **17** Wuteza luelo
lu luphangu luandi; buna wumona nduka-ndukamakumasambanu
ayi zimetele zi tanu; boso buididi luelo lunsadilanga mutu vayi
luawu luelo mbasi kasadila. **18** Luphangu lutungulu mu Yasipe;
divula ditungulu mu nolo yivedila yidedakana banga lumueno
luvedila. **19** Mu zifundasio zi luphangu lu divula mufikulu matadi
moso ma thalu ma phila mu phila: fundasio yitheti mu Yasipe,
yinzole mu safili; yintatu mu Kaliseduani; yinya mu emelode **20**
yintatu mu salidonikisi; yinsambanu mu salidiusi; yitsambuadi

mu Klizolite; yinana mu belili; yivua mu topaze; yikumi mu
Klizopalaze; yi kumi yimosi mu Yasinte; yi kumi yinzole mu
ametisite. **21** Kumi ayi mielo miodi miawu kumi ayi bilunga biodi
bithalu. Kadika muelo wusadulu mu lunga kiandi ki thalu. Nzila
yidi va khatitsikadivula yiba yi nolo yi vedila; yiba banga lumueno
luidi dio kienzele. **22** Kadi Nzo Nzambi ndisia mona ko mu divula
beni bila Pfumu Nzambi, nkua ngolo yoso ayi Muana dimemi
bawu nzo Nzambi mu divula beni. **23** Divula disi ko mfunu wu
thangu ayi wu ngondi mu diambu di kienzula diawu. Bila nkembo
wu Nzambi wunkienzulanga diawu ayi Muana dimemi niandi
muinda wu divula beni. **24** Makanda ma batu mela diatila mu
kiezila kiandi ayi mintinu mi ntoto miela nata nkembo awu mu
divula beni. **25** Mielo miandi milendi kangama va muini ko bila
builu bulendi ba kuna ko. **26** Bela kunnatina nkembo ayi nzitusu
wu makanda ma batu. **27** Kadi kima kisumuka kilendi kota
muna ko. Woso wumvanganga mambu madi khakumusu ayi
ma luvunu kalendi kota muna ko. Vayi bobo kakabadi mazina
masonama mu buku yi luzingu yi Muana dimemi bawu kaka bela
kota muawu.

22 Mbasi yimbonisa nlangu wunneni wu luzingu; yinlezama
bangalumueno. Nlangu beni wutotukila mu kundu ki Nzambi ayi
ki muana dimemi; **2** wunkumba va khatitsika nzila yi divula.
Ku ndambu yi ndambu yi nlangu kuba nti wu luzingu. Nti
beni wumbutanga mimbutu kumi ayi zikhumbu zizole mu mvu;
wumbutanga mimbutu khumbu yimosi mu kadika ngondi. Meza
ma nti beni meti belusa makanda ma batu. **3** Kulendi buela ba
tsingulu ko. Kundu ki Nzambi ayi ki Muana dimemikiela ba mu
divula. Bisadi biandi biela kunsadila. **4** Bisadi biela mona zizi
kiandi ayi dizina diandi diela ba disonama mu zimbulu ziawu. **5**

Builu bulendi buela ba ko. Balendi mona kadi mfunu wu kiezila ki
muinda ko voti mfunu wu thangu ko bila Pfumu Nzambi wela
kienzula kiezila kiandi mu bawu; bawu bela yadila mu zikhama-
zikhama zi mimvu. **(aiōn g165)** **6** Buna mbasi yikhamba: —Mambu
mama madi makuikama ayi ma kiedika ayi Pfumu, Nzambi yi
ziphevi zi mimbikudi, wufidisa mbasi andi mu diambu di monisa
bisadi biandi mambu meka nduka kuiza. **7** —Tala, ndieka nduka
kuiza. Khini yiwombo kuidi mutu wowowunkeba mambu ma
mbikudulu yi buku yayi. **8** Minu, Yowani, ndimona ayi ndiwa
mambu moso momo. Bu ndimona ayi ndiwamambu mama,
buna ndifukama va malu ma mbasi yiba kumbonisanga mambu
momomu diambu ndimbuongimina. **9** Vayi niandi wukhamba:
—Tala, kadi vanga bobo; minu ndidi kisadi banga ngeyo, kisadiki
bakhomba ziaku mimbikudi ayi ki batu bobo beti keba mambu ma
buku yayi. Vayi buongimina Nzambi. **10** Ayi wubuela kukhamba
diaka: —Kadi sueka mambu ma mbikudulu ma buku yayi bila
thangu yifikimini. **11** Woso mutu wumvanganga mambimbi
katatamana vanganga mambimbi. Woso mutu widi wusumuka
katatamana sumuka. Woso mutu widi wusonga katatamananga
ba wusonga. Woso widi wunlongo katatamananga ba wunlongo.
12 —Tala, ndiela nduka kuiza ayi mfutu ama widi yama mu
diambu di futa kadika mutu boso bu bela mavanga mandi. **13**
Minu ndidi Alafa ayi Omenga; wutheti ayi wutsuka; thonono
ayi tsukulu. **14** Khini kuidi bobo bansukulanga minledi miawu
muingi babakaminsua mu dia mimbutu mi nti wu luzingu ayi mu
kotila mu divula mu mielo miandi. **15** Ku nganda kuawu kuidi
zimbua, batu bansadilanga mazi; bankua kitsuza; mimvondi;
bansambilanga bitumba ayi woso mutu wunzolangaayi wunsadila
luvunu. **16** Minu Yesu, ndifidisa mbasi ama mu diambu di telimina

kimbangi mu mambu mama mu mabundu. Minu ndidi muanzi ayi
nkuna wu Davidi. Minu mbuetete yinlezamanga va nsuka. **17** Ayi
pheve ayi ndumba weka kuelo batuba: —Yiza! Bika woso mutu
wulembo wa mambu mama katuba: —Yiza! Woso mutu widi
phuila bika kiza. Woso mutu tidi; buna bika katambula nlangu
wu luzingu mu kambu sumba. **18** Minu ndilembo lubula woso
mutu wunwa mambu ma mbikudulu yi buku yayi: enati mutu
buedidi mambu va mbata mambu mama buna Nzambi wela
kumbuedila bivuku bisonama mu buku yayi. **19** Enati mutu
botudi diambu dimosi mu mambu ma mbikudulu ma buku yayi,
buna Nzambi wela botula kuku kiandi mu nti wu luzingu ayi mu
divula dinlongo, biobi bisonama mu buku yayi. **20** Mutu wowo
wuntelimina mambu mama kimbangi, wuntuba ti: —Nyinga,
ndieka nduka kuiza! Amen! Yiza Pfumu Yesu! **21** Bika nlemvo
wu Pfumu Yesu Klisto wubanga kuidi banlongo boso.

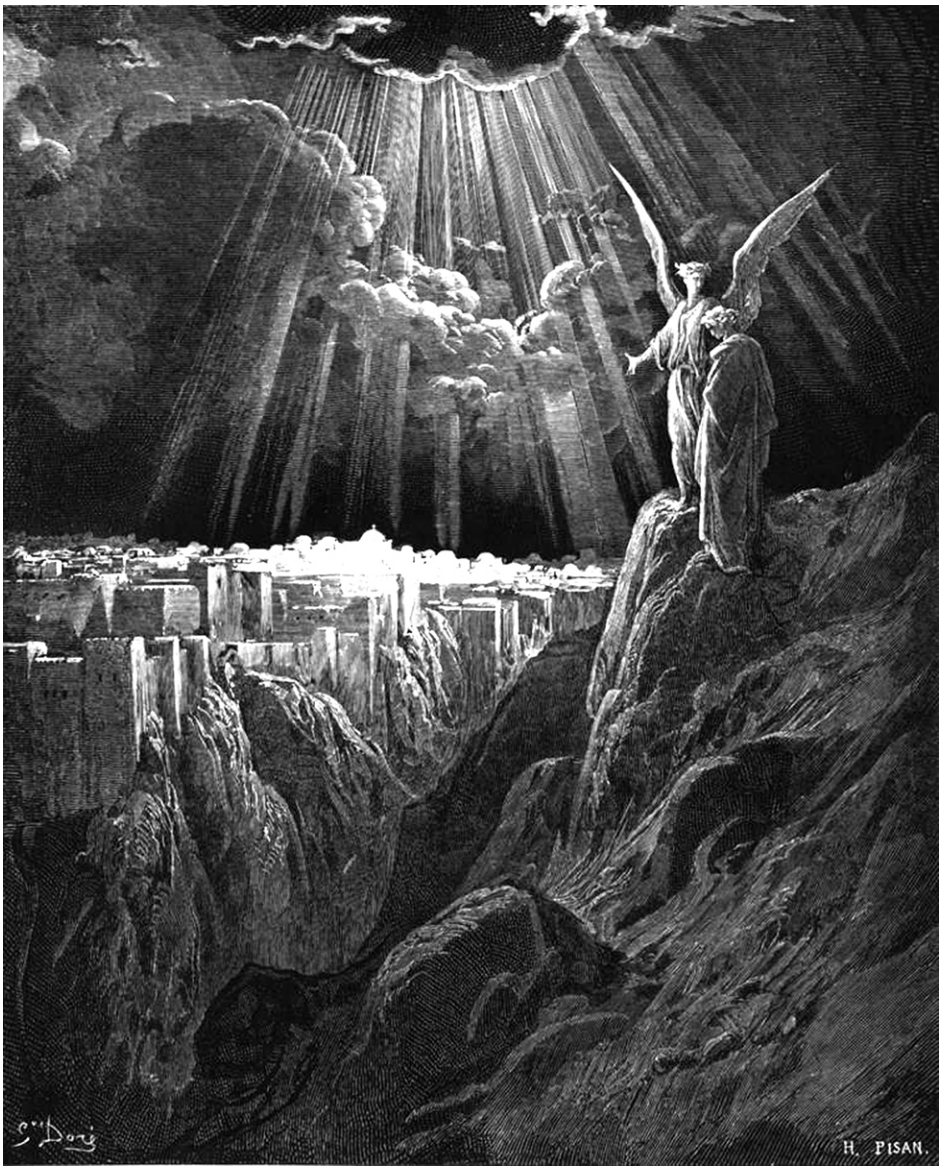

Ndimona divula dinlongo, Yelusalemi dimona, diba ku diyilu kuidi Nzambi; dikubuku banga nketo wukitulu kitoko mu diambu di bakala diandi. Buna ndiwa mbembo yingolo, yitotukila mu kundu, yiwakana: Tala nzo yi Nzambi yidi va kimosi ayi batu; Niandi wela vuanda yawu va kimosi; bela ba batu bandi ayi niandi veka Nzambi, Nzambi awu; wela ba yawu va kimosi.
Revelation 21:2-3

Reader's Guide

Kiyombi at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Kiyombi at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 201 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place
Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses
Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aïdios g126

Greek: adjective
Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6
Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun
Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses
Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective
Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses
Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular
Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32
Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possiblity, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067
Greek: proper noun, place
Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses
Meaning:
Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86
Greek: proper noun, place
Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses
Meaning:
Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442
Greek: proper noun, place
Usage: Phrase 5 times in the New Testament
Meaning:
Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585
Hebrew: proper noun, place
Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses
Meaning:
The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020
Greek: proper noun, place
Usage: 1 time in 2 Peter 2:4
Meaning:
Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Yombe---Yombe-Bible/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 201 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luke 8:31
Romans 10:7
Revelation 9:1
Revelation 9:2
Revelation 9:11
Revelation 11:7
Revelation 17:8
Revelation 20:1
Revelation 20:3

aïdios

Romans 1:20
Jude 1:6

aiōn

Matthew 12:32
Matthew 13:22
Matthew 13:39
Matthew 13:40
Matthew 13:49
Matthew 21:19
Matthew 24:3
Matthew 28:20
Mark 3:29
Mark 4:19
Mark 10:30
Mark 11:14
Luke 1:33
Luke 1:55
Luke 1:70
Luke 16:8
Luke 18:30
Luke 20:34
Luke 20:35
John 4:14
John 6:51
John 6:58
John 8:35
John 8:51
John 8:52
John 9:32
John 10:28
John 11:26
John 12:34
John 13:8
John 14:16
Acts 3:21
Acts 15:18
Romans 1:25
Romans 9:5
Romans 11:36
Romans 12:2
Romans 16:27
1 Corinthians 1:20
1 Corinthians 2:6
1 Corinthians 2:7
1 Corinthians 2:8
1 Corinthians 3:18
1 Corinthians 8:13
1 Corinthians 10:11
2 Corinthians 4:4
2 Corinthians 9:9
2 Corinthians 11:31
Galatians 1:4
Galatians 1:5
Ephesians 1:21
Ephesians 2:2
Ephesians 2:7
Ephesians 3:9
Ephesians 3:11
Ephesians 3:21
Ephesians 6:12
Philippians 4:20
Colossians 1:26
1 Timothy 1:17
1 Timothy 6:17
2 Timothy 4:10
2 Timothy 4:18
Titus 2:12
Hebrews 1:2
Hebrews 1:8
Hebrews 5:6
Hebrews 6:5
Hebrews 6:20
Hebrews 7:17
Hebrews 7:21
Hebrews 7:24
Hebrews 7:28
Hebrews 9:26
Hebrews 11:3
Hebrews 13:8
Hebrews 13:21
1 Peter 1:23
1 Peter 1:25
1 Peter 4:11
1 Peter 5:11
2 Peter 3:18
1 John 2:17
2 John 1:2
Jude 1:13
Jude 1:25
Revelation 1:6
Revelation 1:18
Revelation 4:9
Revelation 4:10
Revelation 5:13
Revelation 7:12
Revelation 10:6
Revelation 11:15
Revelation 14:11
Revelation 15:7
Revelation 19:3
Revelation 20:10
Revelation 22:5

aiōnios

Matthew 18:8
Matthew 19:16
Matthew 19:29
Matthew 25:41
Matthew 25:46
Mark 3:29
Mark 10:17
Mark 10:30
Luke 10:25
Luke 16:9
Luke 18:18
Luke 18:30
John 3:15
John 3:16
John 3:36
John 4:14
John 4:36
John 5:24
John 5:39
John 6:27
John 6:40
John 6:47
John 6:54
John 6:68

John 10:28
John 12:25
John 12:50
John 17:2
John 17:3
Acts 13:46
Acts 13:48
Romans 2:7
Romans 5:21
Romans 6:22
Romans 6:23
Romans 16:25
Romans 16:26
2 Corinthians 4:17
2 Corinthians 4:18
2 Corinthians 5:1
Galatians 6:8
2 Thessalonians 1:9
2 Thessalonians 2:16
1 Timothy 1:16
1 Timothy 6:12
1 Timothy 6:16
1 Timothy 6:19
2 Timothy 1:9
2 Timothy 2:10
Titus 1:2
Titus 3:7
Philemon 1:15
Hebrews 5:9
Hebrews 6:2
Hebrews 9:12
Hebrews 9:14
Hebrews 9:15
Hebrews 13:20
1 Peter 5:10
2 Peter 1:11
1 John 1:2
1 John 2:25
1 John 3:15
1 John 5:11
1 John 5:13
1 John 5:20
Jude 1:7
Jude 1:21
Revelation 14:6

eleēsē

Romans 11:32

Geenna

Matthew 5:22
Matthew 5:29
Matthew 5:30
Matthew 10:28
Matthew 18:9
Matthew 23:15
Matthew 23:33
Mark 9:43
Mark 9:45
Mark 9:47
Luke 12:5
James 3:6

Hadēs

Matthew 11:23
Matthew 16:18
Luke 10:15
Luke 16:23
Acts 2:27
Acts 2:31
1 Corinthians 15:55
Revelation 1:18
Revelation 6:8
Revelation 20:13
Revelation 20:14

Limnē Pyr

Revelation 19:20
Revelation 20:10
Revelation 20:14
Revelation 20:15
Revelation 21:8

Sheol

Genesis 37:35
Genesis 42:38
Genesis 44:29
Genesis 44:31
Numbers 16:30
Numbers 16:33
Deuteronomy 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Kings 2:6
1 Kings 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6
Psalms 6:5
Psalms 9:17
Psalms 16:10
Psalms 18:5
Psalms 30:3
Psalms 31:17
Psalms 49:14
Psalms 49:15
Psalms 55:15
Psalms 86:13
Psalms 88:3
Psalms 89:48
Psalms 116:3
Psalms 139:8
Psalms 141:7
Proverbs 1:12
Proverbs 5:5
Proverbs 7:27
Proverbs 9:18
Proverbs 15:11
Proverbs 15:24
Proverbs 23:14
Proverbs 27:20
Proverbs 30:16
Ecclesiastes 9:10
Song of Solomon 8:6
Isaiah 5:14
Isaiah 7:11
Isaiah 14:9
Isaiah 14:11
Isaiah 14:15
Isaiah 28:15
Isaiah 28:18
Isaiah 38:10
Isaiah 38:18
Isaiah 57:9
Ezekiel 31:15
Ezekiel 31:16
Ezekiel 31:17
Ezekiel 32:21
Ezekiel 32:27
Hosea 13:14
Amos 9:2
Jonah 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

2 Peter 2:4

Questioned

None yet noted

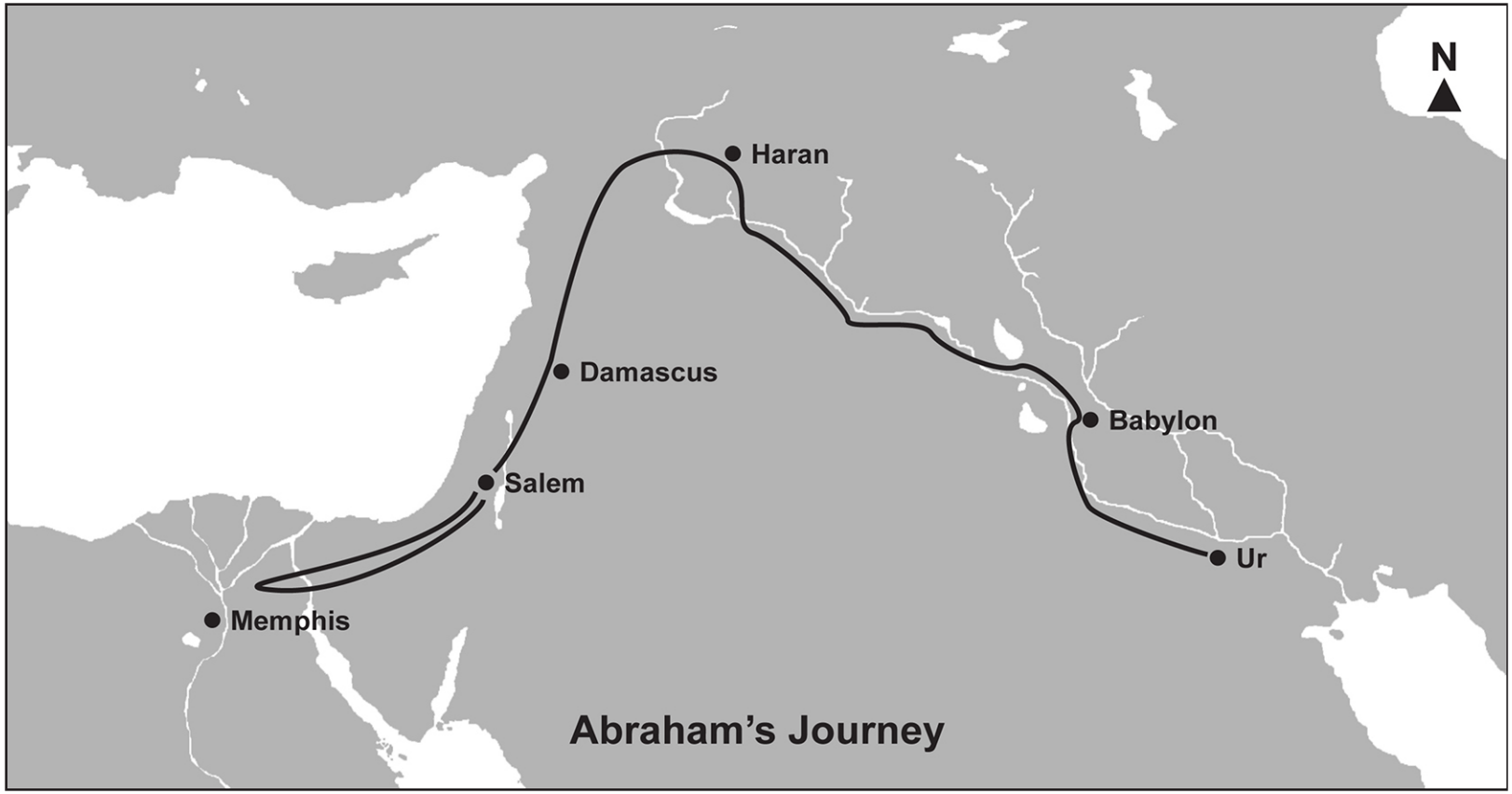

Mu diambu di minu, Abalahami wutumamana, bu katelo, mu kuenda ku tsi yoyi kafueti tambula banga kiuka; ka diambu ko kasia zaba ko kuevi kankuenda. - Hebrews 11:8

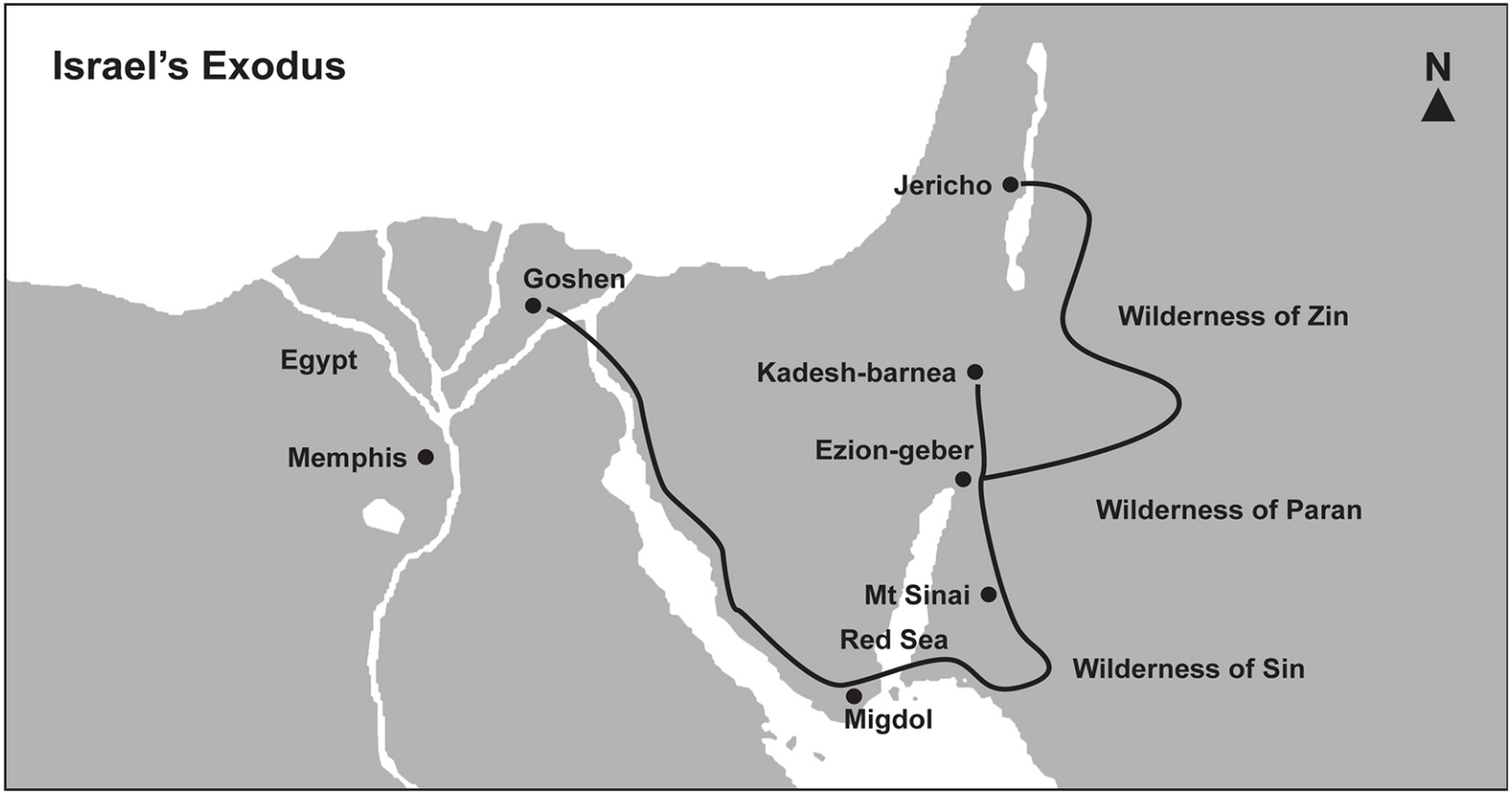

"When Pharaoh had let the people go, God didn't lead them by the way of the land of the Philistines, although that was near; for God said, 'Lest perhaps the people change their minds when they see war, and they return to Egypt'" Exodus 13:17

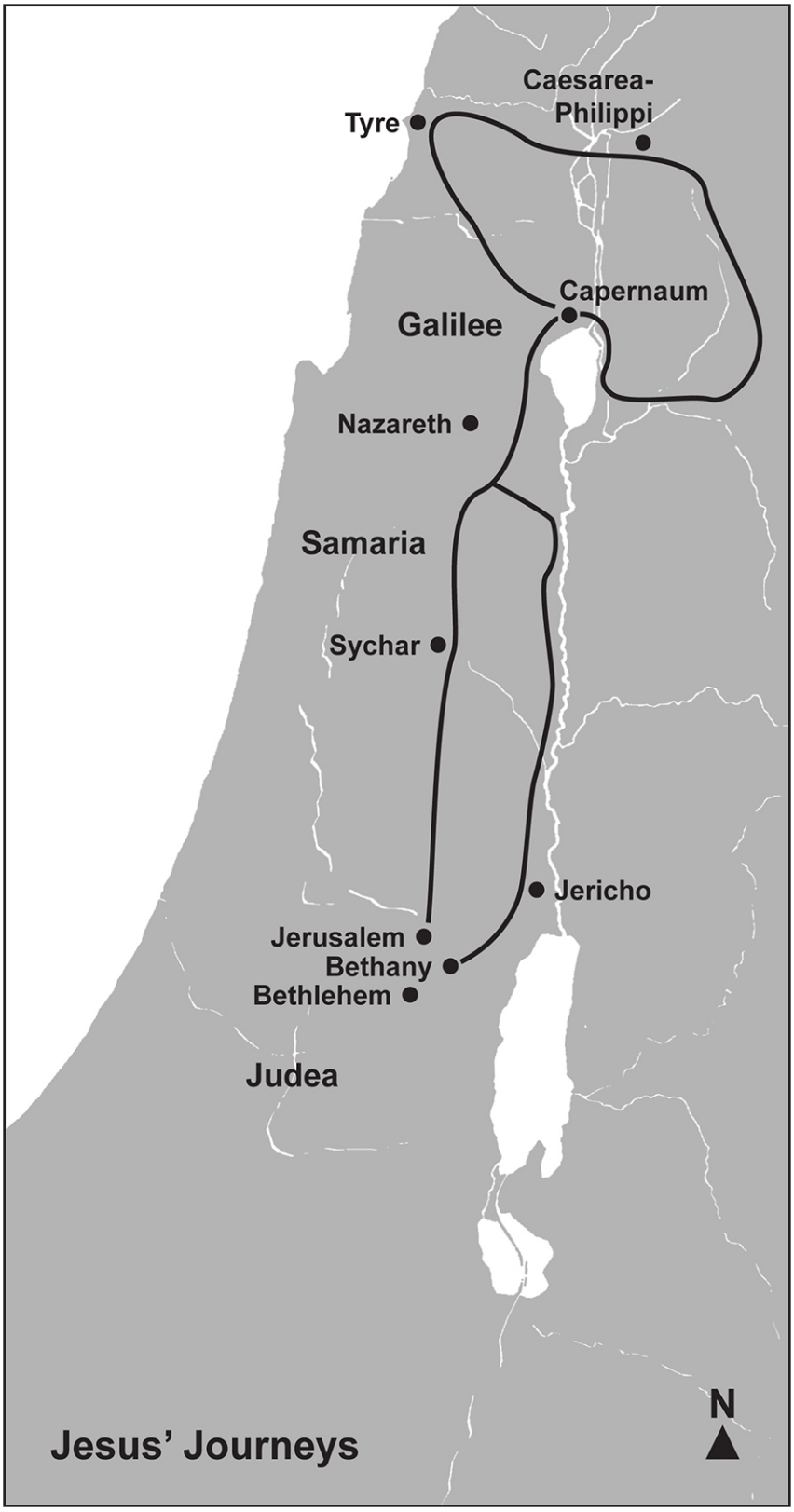

Bila Muana Mutu kasia kuiza ko muingi bansadila vayi wuyiza mu diambudi sadila ayi vana luzingu luandi mu diambu di kula bawombo. - Mark 10:45

Polo kisadi ki Yesu Klisto, wutelo mu ba mvuala ayi wusobolo mu samuna Nsamu Wumboti wu Nzambi. - Romans 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophecies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Uusher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

	Christ returns for his people
1956	Jim Elliot martyrd in Ecuador
1830	John Williams reaches Polynesia
1731	Zinzendorf leads Moravian mission
1614	Japanese kill 40,000 Christians
1572	Jesuits reach Mexico
1517	Martin Luther leads Reformation
1455	Gutenberg prints first Bible
1323	Franciscans reach Sumatra
1276	Ramon Llull trains missionaries
1100	Crusades tarnish the church
1054	The Great Schism
997	Adalbert marytyrd in Prussia
864	Bulgarian Prince Boris converts
716	Boniface reaches Germany
635	Alopen reaches China
569	Longinus reaches Alodia / Sudan
432	Saint Patrick reaches Ireland
397	Carthage ratifies Bible Canon
341	Ulfilas reaches Goth / Romania
325	Niceae proclaims God is Trinity
250	Denis reaches Paris, France
197	Tertullian writes Christian literature
70	Titus destroys the Jewish Temple
61	Paul imprisoned in Rome, Italy
52	Thomas reaches Malabar, India
39	Peter reaches Gentile Cornelius
33	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we?			Genesis 1:26 - 2:3		Mankind is created in God's image, male and female He created us				
How are we sinful?			Romans 5:12-19		Sin entered the world through Adam and then death through sin				
Where are we?			**When are we?**						
			Innocence		Fallen				Glory
			Eternity Past	Creation 4004 B.C.	Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age	New Heavens and Earth
Who are we?	God	Father	John 10:30 God's perfect fellowship	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden	1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light				Acts 3:21 Philippians 2:11 Revelation 20:3 God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City
		Son			John 8:58 Pre-incarnate		John 1:14 Incarnate	Luke 23:43 Paradise	
		Holy Spirit			Psalm 139:7 Everywhere		John 14:17 Living in believers		
	Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people		Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth				
		Deceased believing			Luke 16:22 Blessed in Paradise				
		Deceased unbelieving			Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment				
	Angels	Holy			Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command				
		Imprisoned		Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels	2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus				Matthew 25:41 Revelation 20:10 Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels
		Fugitive			1 Peter 5:8, Revelation 12:10 Rebelling against Christ Accusing mankind			Revelation 20:13 Thalaasa	
		First Beast						Revelation 19:20 Lake of Fire	
		False Prophet							
		Satan						Revelation 20:2 Abyss	
Why are we?			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7		For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all				

Destiny

Kiyombi at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, *"the gates of Hades will not prevail,"* Matthew 16:18. Paul asks, *"Hades where is your victory?"* 1 Corinthians 15:55. John wrote, *"Hades gives up,"* Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, *"Do not be afraid,"* because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to *"be afraid"* because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarrantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, *"out of the frying pan, into the fire?"* Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, *"Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. Jesus said, *"You did not choose me, but I chose you," John 15:16*. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Diawu yendanu, lukitula batu ba zitsi zioso minlonguki miama; Lubabotika mu dizina di Tata, di Muana ayi di Pheve Yinlongo. - Matthew 28:19